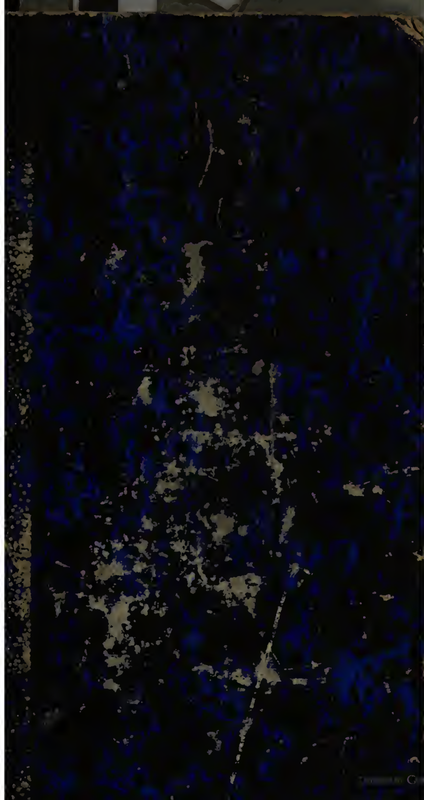
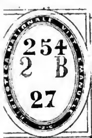
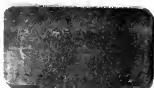

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
254
2 B
27

PLATONIS
OPERA OMNIA.

RECENSUIT ET PERPETUA ANNOTATIONE

ILLUSTRAVIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

VOL. X. SECT. II.

CONTINENS

LEGUM LIBROS QUINTUM, SEXTUM, SEPTIMUM et OCTAVUM.

GOTHAE ET ERFORDIAE, MDCCCLIX.
SUMPTIBUS HENNINGS.
LONDINI APUD DAVID NUTT. 270 STRAND.

PLATONIS

LEGES ET EPINOMIS.

RECENSUIT

PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

ILLUSTRAVIT

GODOFREDUS STALLBAUM.

VOLUMEN SECUNDUM.

GOTHÆ ET ERFORDIÆ MDCCCLIX.

SUMPTIBUS HENNINGS.

LONDINI APUD DAVID NUTT. 270 STRAND.

Prolegomena

de

LEGUM FIDE ET AUCTORITATE. P. II.

Cap. XV. Segment. I.

Suscipitur dehinc disputatio de operis forma; ac primum exponitur de argumenti tractatione et disserendi artificio in his libris adhibito.

Tractavimus hactenus materiam operis, vidimusque, quid de rebus in eo expositis iudicari oporteat. Aggredimur igitur nunc ad formam eius considerandam. Quae quum in tribus potissimum rebus cernatur, in dialectica argumenti tractatione sive disserendi ratione, in dialogi ornatu et artificio scenico, denique in orationis habitu verborumque compositione, de his omnibus ordine deinceps explicare et quatenus ea cum ratione Platonis concordent aut discrepent, accuratius disquirere constituimus. Itaque primum disputabimus de argumenti explicatione ac ratione disserendi in Legibus usurpata

Et argumentatio quidem ac disserendi ratio, quae in Legibus regnat, ubi considerata fuerit paullo accuratius, dubitare nemo sane poterit, quin multa propria ac peculiaria habere iudicanda sit, quae ab

aliorum librorum Platonicorum usu et consuetudine longissime recedant. Nam primum quidem nullam fere usquam reperias partiendi distribuendique subtilitatem, quandoquidem quae sunt communia atque summa universae disputationis principia, ea non seorsum illustrantur aut accurate explicantur, quo deinde singula ad ipsa revocentur, sed commiscentur quasi cum reliquis arbitrarie atque sine certo quodam ordine ac veluti per occasionem non tam subtiliter exponuntur quam paucis commemorantur leviterque attinguntur. Nam quum lectis iis, quae Libr. I. p. 631. A. — 632. E. proferuntur, iure expectaveris, primum quidem de virtutibus disputatum iri, quibus civitas tanquam fundamento suo iudicatur inniti debere, deinde autem futurum esse, ut demonstretur, quanam necessitudine quum tota respublica, tum singulae leges, quibus temperata est, cum illis contineantur; tamen horum omnium nihil fere ita peragitur, vagaturque disputatio prima saltem specie tam incertis plane finibus, ut quaenam sit quaestionis universae ratio, distributio ac progressio, vix ac ne vix quidem coniici posse videatur. Atque hoc quum iam per se solum fieri non possit quin legentibus perquam mirum accidat, tum etiam aliud quid est, quod eodem in genere unumquemque legentium, qui Platonicae subtilitatis haud ignarus sit, offendat non mediocriter. Nam sicuti accuratior partium universi operis descriptio et coagmentatio desideratur, ita etiam singularum rerum et sententiarum tractatio minus est subtilis laboratque non raro nescio qua difficultate et obscuritate gravissime. Nam ut taceamus illud, de quo iam in superioribus identidem admonuimus, raro altius repeti eorum, de quibus quaeritur, caussas et rationes, ne disseritur quidem ubique satis subtiliter et accurate; imo multa non tam exquiruntur, quam sumuntur atque ponuntur, vel oratorio modo exornantur; non pauca porro enuntiantur potius et pro certis affirmantur, quam probantur atque demonstrantur; denique plurima, quum prolixo saepe longoque sermone proferantur, tamen longioribus confabulationibus extenuantur magis atque elevantur, quam argumentis confirmantur. Est enim oratio saepenumero tortuosior, perplexior et per longiores, quam res ipsa postulet, ambages circumducta,

quum interim multis locis, ubi copiosiorem desideres rerum expositionem atque disquisitionem, eadem in angustius sit contracta, ut non raro desideretur explicationis constantia et aequabilitas. Sed ad haec etiam tertium quiddam accedit. Videtur enim omnis ista disputatio de legibus et civitate instituta perquam ieiuna ac propemodum humilis esse, quippe quum non modo tota versetur in rebus vulgaribus, verum easdem illas etiam populariter persequatur. Subsistit enim fere in explicanda et commendanda populari quadam prudentia et sapientia, raroque assurgit altius; nunquam autem ad illam philosophandi sublimitatem attollitur, quam in Platone, sicubi res illustrat natura sua tam graves, quam sunt quae in Legibus attinguntur, non sine maxima animi voluptate admiramur.

Haec igitur fere sunt illa, quae nobis argumentationem ac disserendi rationem in Legum opere expromtam considerantibus eamque cum arte ac sollertia disserendi apud Platonem alibi usitata comparantibus mira sane planeque insolentia videri vel possint vel debeant. Quapropter nec defuerunt, qui haec ipsa deliberato consilio acriter exagitarent, indeque argumenta repeterent, quibus universi operis auctoritas in malam fidem perduceretur; id quod post Astium imprimis fecit Zellerus Stud. Platonn. p. 23. sqq. Nec vero nos quidem diffitemur abhorrere hanc rationem videri ab aliorum sermonum Platonicorum usu et consuetudine plurimum, adeoque ultro atque sponte largimur, esse hoc in genere, quae pro vitiosis ducenda sint. Nihilominus vero iidem in ea sumus sententia, ut, si quae vitiosa sint, ea existimemus ex operis indole, consilio, originibus atque fatis posse vel declarari vel excusari; quae autem praeterea tanquam singularia notanda veniant, ea tantum abest, ut a Platonis ratione aliena esse ducamus, ut partim adeo pro insignis cuiusdam sollertiae argumentis habenda videantur, utpote sapientissime attemperata totius scripti consiliis atque universae scriptionis rationibus. Quod quidem cur ita statuamus, dehinc eo modo docere animum induximus, ut iis, quae de argumentationis vitiis dicenda erunt, in posteriorem locum reiectis, ante omnia in

rimandis illis subsistamus, quae non tam pro vitiosis quam pro insolentibus et inusitatis habenda fuisse existimamus.

Cap. XV. Segment. II.

De simplicitate rationis disserendi in Legibus usurpata quid sentiendum sit.

Itaque primum quidem memorare placet, quod tertio loco posuimus. Conquesti enim sunt critici de insolita quadam sapientiae vel potius prudentiae et iustitiae tradendae simplicitate, quae in Legum libris dominetur. Cuius quidem caussae et rationes haudquaquam in obscuro latent. Etenim philosophus in explicandis rebus plane popularibus et ad vitae usum pertinentibus prudentissime profecto videtur etiam populari disputandi genere usus esse, quod non superaret eorum hominum captum, qui non interiora philosophiae penetralia ingressi essent. Quod quo iure ita statuamus, post ea, quae supra de argumento horum librorum explicavimus, non videtur longa indigere demonstratione. Etenim condidit Plato in Legum opere civitatem ad ipsius vitae humanae veritatem quam maxime comparatam, ita tamen, ut eandem vellet item esse optimam, quae pro rerum humanarum fortuna et conditione posset existere; dedit porro huic ipsi civitati magistratus eos, qui etsi vim legum praestantissimarum mentibus suis complecterentur, tamen ad maiorem quandam philosophandi facultatem non instituti et eruditi essent, sed nihil nisi popularis sapientiae et virtutis laudem tuerentur; disciplinam praeterea privatam pariter atque publicam talem ei impertivit, quae Graecorum moribus et institutis esset conveniens; virtutem item ab ea exegit non excelsam illam, quae solorum sapientium propria est, sed popularem ac vulgarem; deorum cultum etiam ibi regnare voluit sincerum quidem et a crassa plebis superstitione immunem atque liberum, sed

eundem tamen cum populari religione propius coniunctum; mores porro pristinos et instituta patria multa voluit servari ac retineri; denique rempublicam eam descripsit, quae non esset plane abhorrens a legibus, moribus, disciplina et institutis dudum communi usu et consuetudine receptis atque consecratis. Haec igitur tenens atque etiam in disserendo respiciens philosophus ne voluit quidem altius escendere ad rerum divinarum, ab humanae vitae conditione remotiorum, quaestionem aut expositionem, verum satis habuit in vulgari sapientia eiusque explicatione subsistere, ratus nimirum verissime, succurrendum esse ipsius vitae rationibus atque hoc agendum, ut omnia quam facillime possent ad communem hominum usum transferri et accommodari. Nam verae civitatis eiusque perfectissimae exemplo etiam veris civitatibus, quales vulgo haberentur, prodesse voluit. Quod igitur Cicero in Legibus suis sequutus est, ut in popularibus rebus explicandis etiam loqueretur populariter, idem Plato quoque fecisse existimari debet, qui prudentissime disputandi genus cum rerum explicandarum ratione consentire oportere iudicavit. Quamquam ille vel sic eo modo disputavit, ut ingenii sui documenta exhibuerit luculentissima. Nam in iis quidem Legum partibus, quae ferrent dialecticam explicationem, quamquam disputavit quanta maxima potuit cum simplicitate, veluti in libris tribus prioribus ac libro decimo, tamen satis acute eleganterque disseruit. Aliis autem locis missa dialectica disceptatione prudentissime gravi et magnifica usus esse reperitur oratione, ut quum temperantiae, iustitiae atque pietatis officia laudat et commendat, id quod fit imprimis in prooemiis illis, quae legibus suis quum universis tum singulis praemisit. Nimirum istos locos atque alios quosdam similes legens durus sit profecto ac prope ferreus necesse est, qui non protenus sentiat, in summa ista, quae in Legibus dominatur, disputationis simplicitate atque tenuitate tamen vigere item sensum quendam sublimitatis ac magnanimitatis plane admirabilem, qui egregie comparatus sit ad homines etiam mediocres ultra vulgarem vitae humilitatem extollendos et maiorum celsiorumque rerum sensibus et cogitationibus imbuendos. Quocirca popularis sane sapientia est, quam

Plato in his libris prodidit; popularis item eius tradendae via et ratio et ad communem hominum intelligentiam accommodata. Verum tantum abest ut Platoni vitio vertendum sit, quod eam in hoc opere adhibuit, ut id sapientissime planeque convenienter ei consilio, quod unice sequutus est, fecisse existimandus sit.

Cap. XV. Segment. III.

De neglecta subtilitate dialectica.

Atque similiter etiam de altero illo iudicandum est, quod antea in vitiis horum sermonum numeratum esse diximus. Quod enim multis locis desideratur subtilitas dialectica, qua res in disceptationem vocatae subtilius exquiruntur et ita in varias versantur partes, ut ipsorum legentium ingenia animique mirifice moveantur, exerceantur et ad verum reperiendum excitentur atque acuantur; id, ubi caussas rei investigaveris, certe a Legum rationibus nequaquam alienum esse ultro fatendum erit. Nam primum quidem sermo, qui instituitur, similior est familiari alicui colloquio quam subtili disputationi, quandoquidem Clinias et Megillus, qui cum hospite Atheniensi colloquuntur, sicuti infra declarabitur, in dialecticis finguntur minus exercitati. Nimirum spectavit Plato ea re illud ipsum, quod perperam reprehenditur, ut omnia non tam subtilius disputata, quam familiari sermone exposita et tanquam narrata viderentur, prouti universi operis rationi fuit consentaneum, in quo doctrina civilis ad communem hominum intelligentiam accommodate explicatur. Quod si tenemus, etiam continuo intelligetur, nihil habere offensionis, quae alioquin plane videantur insolentia et in Platone, qualem aliunde cognitum habemus, prope intolerabilia. Patet enim inde, cur sermo hic et illic sit prolixior et copiosior. Quippe id familiari colloquio istius modi sanequam fuit convenientissimum. Patet item,

cur non omnia, quae edisseruntur, ad iustam probandi atque demonstrandi rationem perducta sint. Neque enim disputatio mere dialectica est, sed ad familiaris sermonis similitudinem comparata. Apparet denique etiam qui fiat, ut, sicubi exspectaveris accuratiorem rerum explicationem, praeter spem et opinionem disputatio brevior et contractior fiat. Enimvero consulto evitantur quaestiones spinosae et argutae, quales potuerunt sane de legum caussis et fontibus, de iuris vi et natura, de virtutum dignitate et cum republica necessitudine, aliis rebus similibus bene multis, institui. Talia enim magis significantur per sermonis familiaris opportunitatem, quam dedita opera exquiruntur, neque scriptori fuit propositum, ut ea more dialecticorum accuratius persequeretur. Quamquam non est existimandum, ea temere silentio esse transmissa; sunt enim, ut postea docebimus, alio modo et ad rem praesentem aptissime illustrata. Sed alia etiam caussa est, cur Plato in Legibus hoc sermonis familiaris genere usus videatur. Est enim maxima pars earum rerum, de quibus agitur, non tam in ratione, quam in vitae usu et experientia posita. Quamobrem ne potuerunt quidem omnia atque singula subtilius disceptari, sed prorsus necesse fuit, ut plurima simpliciter ponerentur, describerentur, enarrarentur, missis dialecticis quaestionibus. Certe quidem non potuerunt plurimae illae leges, quae sanciuntur, atque civitatum mores et instituta, de quibus exponitur, disserendo explicari aut ad caussas et principia sua revocari, sed satius debuit videri, ista omnia simpliciter in medium afferre ac legentibus proponere. Atque hoc genus disputandi ne quis existimet a Platonis usu prorsus abhorrere, simile quiddam etiam in aliis libris animadverti licet, in quibus non de rebus in una mentis intelligentia et ratione positis explicatur, sed tractantur ea, quae ad rerum externarum observationem, usum et experientiam referuntur, atque eodem nituntur. Nam ut de partibus quibusdam Philebi, Politici, Reipublicae, Phaedri, aliorum librorum, taceamus, pertinet huc totus fere Timaeus, in quo de rerum natura explicatur similiter; id quod paucis ostendimus Prolegg. ad Tim. p. 37. Nam ibi quod scripsimus Timaeum quasi hierophantam quemdam

mundi arcana pandere ac monstrare potius, quam disserendo explicare, id etiamnunc verissime dictum arbitramur, licet extiterit, qui haec verba nostra maligne calumniaretur, temeraria cavillatione quaerens, hierophantae quomodo loquuti sint. Qua una re ille et voluntatis et doctrinae suae documentum edidit, quale ipsi nemo quisquam invideat. Sed istud quidem in praesenti mittamus. Addimus potius etiam aliam caussam, cur Plato prope necessitate quadam ad usum huius generis sermonum coactus fuerit. Praemisit enim, ut vidimus, legibus suis prooemia, quibus spectavit hoc, ut ad legum vim atque necessitatem adiungeretur etiam cohortationis auctoritas et benevolentia, qua cives ad liberalem et honestam legum observantiam permoverentur. In his vero cohortationibus num eum putabimus locum dare potuisse disputationi ad dialecticae subtilitatis legem adstrictae? Enimvero hic quidem, si quid iudicare possumus, prorsus fuit necessarium, ut uteretur dicendi genere oratorio, eoque partim sublimi, excelso, magnifico. Atque hoc revera fecit, et fecit tanto elegantius, quod cum illo familiaris colloquii genere talis oratio facillime consociari potuit.

Haec igitur de dialectica in singularum rerum ac sententiarum explicatione nuper a criticis desiderata. Qui quidem locus infra etiam plus lucis accipiet, ubi de dialogi arte et ratione deque vitiis in argumentatione animadvertendis disputabitur.

Cap. XV. Segment. IV.

Ostenditur sine caussa desideratam esse artificiosiorem rerum expositionem aptamque argumentationis progressionem. Demonstratur item, quaenam sit universae disputationis coagmentatio, et quam sollerter virtutis et honestatis doctrina cum rerum civilium explicatione coniuncta sit. Praemittuntur quaedam de Platonis arte disserendi. Monetur denique de universi operis integritate.

Accedimus nunc ad tertium illud, quod supra primo loco commemoravimus. Desiderarunt enim

critici etiam rectam subtilemque universi argumenti tractationem, quandoquidem nihil fere apte partibus suis descriptum, nihil insto ordine explicatum, nihil denique ex principiis suis tanquam fontibus ductum atque repetitum esse conquesti sunt. Enimvero censuerunt illi *) Platoni, vel potius ignoto isti, quem finxerunt, scriptori in rei propositae tractatione sic fuisse versandum, ut in priore parte operis omnino caussas ac principia illustraret, quibus civitas legibus fundata ipsaeque leges niterentur, itemque rerum definitiones poneret, in posteriore autem ipsam civitatem atque leges eo conderet modo, ut, quatenus hae ab illis proficiscerentur, quam clarissime appareret; ita enim futurum fuisse, ut legumlatio omnis videretur ad rationem tanquam fontem et caussam suam revocata esse. Apertum vero est, Platonem sane potuisse rem isto modo instituere, tentavitque eam viam quodammodo etiam Cicero in eo opere, quod de legibus composuit. Sed apertum item est, summum philosophum, etiamsi ipse Libr. I. p. 632. D. E. talem rationem designasse videatur, tamen aliud iter ingressum esse, idque quale sit, prius certe investigandum fuit, quam caussa non satis cognita protenus in ipsum inertiae crimen coniiceretur. Quod si ab iis, qui de ea re disputarunt, ita factum esset, profecto futurum erat, ut ipsi faterentur, eum quem crepant artis neglectum revera esse Platonici ingenii et elegantiae testem luculentissimum.

Verum age, explicare iam conemur rem controversam et plenam dissensionis inter homines doctissimos, sed aliquando tamen dispiciendam ac diiudicandam. Qua illustrata demum futurum erit, opinor, ut de universi operis, quod est de Legibus, arte et compositione rectius possit statui et iudicari, quam adhuc factum videmus, siquidem plerique omnes in ea fuerunt sententia, ut ordinem argumentationis in eo plane desiderari existimarent.

Atque illud quidem et notum satis hodie est et a nobis ipsis alio loco demonstratum, ad Platonis dialogos recte intelligendos plane esse necessarium,

*) Fecit hoc inprimis Zellerus Stud. Plat. p. 29. 30. 34.

ut ad artem compositionis in iis regnantem diligenter animum advertamus. Ad quam quidem artem imprimis etiam hoc pertinet, quod philosophus, tanquam poëta aliquis scenicus, quum institutae quaestioni plurimum varietatis conciliare studeat, tum eandem post longiorem saepe circuitum ad id dirigit, quod ipsi est propositum. Quippe quaerit ille laudem varietatis fere his rationibus. Primum enim quemadmodum in fabulis scenicis cum parte primaria etiam partes secundariae consociantur, ita ille etiam in disputationibus suis cum quaestione primaria arctissime fere aliam coniungere solet quaestionem, quae illi natura sua cognata sit. Quod quidem plerumque ita ab eo institutum videmus, ut altera quaestio versetur in rebus ad philosophiae subtilitatem pertinentibus, altera occupata sit in rimandis ac discutiendis iis, quae ad vitam civium communem, ad hominum mores et ingenia, ad aequalium iudicia et opiniones, pertineant. Quocirca altera quaestio fere refertur tanquam introrsum ad res in mentis intelligentia positas, altera plerumque tendit ad aliquid extrinsecus obiectum, pertinetque ad res externas, quae quidem cum philosophiae rationibus aliqua necessitudine sint copulatae. Ita in libris De Republica quaestio de iustitia coniunctissima est cum disputatione de praestantissima cuiusque hominis indole et optima civitate; in Phaedone, dum disseritur de animorum immortalitate, simul sapientis morientis imago depingitur; in Symposio una eademque opera et de amoris natura agitur et amor veri philosophi Socratis exemplo illustratur; in Critone dum Socrates a crimine illo defenditur, quo iuvenes ferebatur patriis legibus reddere immorigeros, simul docetur, bono et honesto viro in omni vitae conditione iustitiam esse colendam praestandumque obsequium publicis legibus debitum. Sunt autem quaestiones illae, quibus subinde etiam aliae accedunt, fere ita inter se iunctae et connexae, ut inter ipsas quasi certare et contendere videantur. Qui est secundus fons varietatis illius, qua philosophus scenicus sermonibus suis tanquam actionis dramaticae laudem conciliare studet. Etenim modo suscipitur et agitatur haec, modo illa profligatur, proceditque omne dispu-

tandi negotium ea ratione, ut tanquam fortuito cursu huc et illuc feratur, legentesque dubii et incerti maneant, quorsum res denique evasura sit. Quod quidem eo magis ita eveniat necesse est, quo liberius subinde vagatur oratio, ut adeo plane a proposito aberrare videatur. Itaque cursus disputationis ac veluti iter callide occultatur, ita ut, qui viam eius minus diligenter animadverterint, ii facile omnem eius ordinem rationemque desiderent, quin etiam ambigere incipiant, quid tandem illud sit, de quo suscepta sit disputatio, quippe quum et plures quaestiones simul agitentur et disputationis cursus ferri insolenti libertate videatur. Veluti in libris de Republica a multis magnopere dubitatum est, quaeraturne potissimum de iustitia et perfecta virtute an de optima civitate; atque similis est ratio etiam Phaedri, Symposii, aliorum dialogorum. Verum enim vero quemadmodum poëta scenicus diversas fabulae suae, quam quidem ex artis legibus composuerit, partes, quamvis primo adspectu mire discrepantes, tamen denique apte inter ipsas copulat atque coniungit, ita ut postremo omnia atque singula ad unum eundemque finem contendere planeque inter sese convenire appareat, ita etiam Plato quae maxima varietate distinguuntur atque adeo omni ordinis lege et ratione videntur esse destituta, tam scite eleganterque inter ipsa coniungere et conciliare solet, ut, ubi lectis ad finem usque eius sermonibus singula accuratius rimatus fueris, mirabundus tandem videas et animadvertas nihil usquam reperiri, quod non ad unum eumque summum atque ultimum finem sapientissime attemperatum sit et communi quodam vinculo cum universo disputationis corpore contineatur. Enimvero diversae illae, quae videntur, quaestiones neutiquam seiunctae a se invicem aut plane separatae solent esse, sed potius ita comparatae, ut non modo mutuam sibi invicem lucem affundant, sed etiam indissolubili quadam necessitudine inter ipsas contineantur. Liberiores autem sermonum vicissitudines, etiamsi legentes huc atque illuc deducant, tamen eosdem denique ad summum aliquem finem provehunt, unde aliquando totum liceat disputationis iter, atque universum campum, qui disputando peragratus fuerit, veluti uno obtutu lustrare, et quo quaeque loco

sint collocata quove nexu cum aliis cohaereant, clarissime cernere et animadvertere.

Hoc igitur est artificium Platonis plane admirabile, quod in plurimis eius scriptis diligenter oportet animadverti, siquidem futurum sit, ut ad rectam plenamque eorum intelligentiam perveniatur. Atque idem illud imprimis etiam in iudicandis Legibus est observandum, quod quidem opus amplissimum non aliam ob caussam magis pro suspecto habitum putamus, quam quia non satis accurate observatum est, qua arte et ratione universae disputationis descriptio et coagmentatio instituta sit. Nimirum est sane istius rei animadversio paullo difficilior, sed est eadem ad operis praestantiam recte aestimandam longe item utilissima atque gravissima. Iam vero ubi sciscitamur, quidnam tandem sit, quod hoc in genere adeo sit memorabile, res universe quidem certe declarari potest verbis paucissimis. Etenim considerantes paullo diligentius omnem materiam operis eiusque tractationem nullo fere negotio animadvertemus, duplicem potissimum discernendam esse partem universae disputationis. Altera enim versatur in iudicandis moribus et institutis civilibus exquirendisque optimis legibus; altera ad caussas et rationes pertinet, unde intelligatur, quibusnam fundamentis tum civitatis et legum rationes tum virtus civium ac magistratuum niti debeant. Haec duo igitur Plato arctissime inter ipsa coniunxit utpote ad optimae civitatis, quae quidem inter mortales aliquando condi posset, prorsus necessaria. Data autem scriptori haud dubie optio fuit, utram partem vellet praevalere et alteri quaestioni tamquam fundamenti loco subiectam esse. Nam potuit sane pro re nata aut principia et caussas rerum civilium praemittere iisque deinde accommodare quae de legibus dicenda essent; aut rerum civilium enarrationem et diiudicationem ita exhibere et proponere, ut huic tanquam obiter intersererentur, quae ad rationes earum illustrandas facerent. Illam rationem desideraverunt nuperi critici, in primisque Zellerus Stud. Platon. p. 29. 30. 34. Alteram Plato sibi deligendam putavit. Nec id profecto temere. Noluit enim summus philosophus propter eas, quas supra diximus, caussas ingredi subtiliorem harum rerum quaestionem. Itaque consequens

est, ut nobis disquirendum sit, quonam modo atque via consilium suum sit exsequutus. Iniquum enim est ei praecipere velle, quomodo ipsi fuerit disputandum. Videamus igitur, quonam artificio ab eo sit institutum, ut dum res civiles traduntur et constituuntur, veluti aliud agendo simul etiam ostendatur, quid de fundamento legum, hoc est, de virtute eiusque rationibus, sentiendum sit. Quod quidem videmur facillime consequuturi esse, si omnem disputationis viam denuo breviter perlustremus atque omnia et singula apte ac suo loco posita esse paucis demonstremus.

Itaque initio operis sive primo libro ante omnia censura agitur legum Minois et Lycurgi, doceturque eas non recte ad unam fortitudinem bellicam comparatas esse. Quod dum ita peragitur, non modo fortitudo vulgaris vel popularis adumbratur, verum etiam sapienter legum conditorem ostenditur non unam aliquam virtutis partem, sed totam atque integram virtutem ob oculos esse habiturum; quorsum pertinet locus Libr. I. p. 631. A. usque ad p. 632. E. Itaque statim ab initio sermonis sollerter indicatum est, omni legumlationi propositam esse oportere virtutem, ut iam principio non obscure illud significetur, ad quod denique omnia referenda sint, quae deinceps de legibus disseruntur. Atque haec rei significatio est profecto tanto gravior et ad omnem disputationem fructuosior, quod eodem isto loco simul etiam exhibetur universae de Legibus disputationis, quae deinceps sequutura sit, brevis descriptio, qua adeo ea, quae libro duodecimo de custodibus reipublicae exponuntur, tanquam summa quadam comprehenduntur. Nec tamen longius universae virtutis commendationi immoratur disputatio, sed quoniam popularis vel civilis virtus imprimis ex fortitudine et temperantia constat, exeunte libro primo protenus ad hanc properatur. Docetur igitur fortitudinem non tantum in vincendis hostibus externis positam esse, sed imprimis etiam cerni in eo, ut nostras ipsorum cupiditates et animi affectiones vincere et superare possimus. Quibus explicatis deinde commodissime transitur ad temperantiam, quae quasi cum altera hac fortitudinis parte interius cognata

est. Ibi vero institutis Doriensium ad fortitudinem comparatis tamquam e regione collocatur institutum quoddam Atheniensium, quo quum adiuvetur civium temperantia, tum etiam alia commoda afferantur reipublicae, hoc est, mos compotationum (p. 641. sqq.). Quippe temperantiam philosophus vult efflorescere quasi ex libera quadam affectuum et cupiditatum moderatione: ex qua etiam quid lex sit publica declaratur I. p. 644. D. Quamobrem protenus defertur oratio ad temperantiae omnisque virtutis disciplinam, quae ope musicae et poësis nititur adiunctis choris et saltationibus. Huius autem vis ponitur in eo, ut voluptates doloresque moderari ac regere possimus, quo facilius quae expetenda sint sequi, et quae sint fugienda, fugere consuescamus; ex qua, quum ratio et libera animi assensio accesserit, virtus effiorescat. Apertum est igitur hactenus iam descriptas esse duas virtutes illas, quas supra vidimus prae ceteris omnibus requiri ad virtutem popularem eamque civilem; quae unae maxime etiam in Politia tribuuntur reipublicae custodibus, qui incolis civitatis in Legibus informatae fere aequales sunt. Apte vero et peropportune liberalioris institutionis ac disciplinae ratio inde a p. 655. A. Libr. II. declaratur sic, ut copiose de saltationibus et choreis disseratur. Nam ad musicam quae praeterea pertinent artes liberaliores, eae, sicuti iam supra significavimus, septimo demum libro in disceptationem vocantur. Quod cur ita institutum sit, re accuratius considerata haudquaquam obscurum erit. Opponitur enim hic temperantiae disciplina iis Doriensium institutis, quibus libro priore fortitudinem bellicam adiuvari demonstratum est, ideoque cum compotationum mentione iunguntur musica instituta, imprimis saltationes et choreae, quibus cives apud Athenienses solebant ad temperantiam et humanitatis laudem conformari. Est igitur huius disputationis ratio prorsus eadem, quae locum habet in libris De Republica, ubi posteaquam custodum publicorum munus et officium descriptum est, continuo Libr. II. inde a p. 375. E. docetur, quomodo illi debeant erudiri liberaliter, ut cum ingenio vehementiore et ad fortitudinem proclivi etiam mansuetudinem et sapientiae moderationem coniungant. Et

haec quidem usque ad exitum libri secundi. Iam vero his explicatis facile quis expectaverit similiter deinceps etiam de ceteris virtutibus disputatum iri, praesertim quum Libr. I. p. 631. A. 632. E. tale quid significatum videatur. At enim vero quod ibi p. 632. E. scriptum legitur post fortitudinem ἕτερον καὶ αὖθις ἕτερον ἀρετῆς εἶδος illustratum iri, id non ita accipiendum est, ac si scriptor promiserit, sese singulas virtutes continuo ordine exploraturum esse, ex earumque vi et natura deinceps demonstraturum, quales leges esse debeant, quibus optimis usura sit respublica. Quod si qui sibi persuaserunt, ut fecit sane Zellerus Stud. Platon. p. 24. sqq., ii videntur iniuria a Platone tanquam debitum quoddam exegisse, quod nullo modo promiserit. Nam hic quidem, ubi rem accurate aestimes, nihil spopondit aliud, quam quod ab eo revera praestitum esse res ipsa loquitur. Promisit enim hoc unum, velle se data opportunitate persequi reliqua, quae de ceteris virtutibus explicanda sint. Itaque tertio libro, posteaquam absoluta est de educatione ac disciplina musica disputatio, repente transitur ad alia omnia. Narratur enim protenus de variarum civitatum ortu, gubernatione et fortuna, institutaque comparatione docetur statum et fortunam earum nunquam non aut prosperiorem aut infeliciorem extitisse, prouti imperantes, sive fuerint illi principes et reges sive universus populus, aut moderatiores ac temperantiores aut immoderatiores fuerint. Quocirca his omnibus ostenditur, etiam imperium rerum publicarum hoc habere debere, ut sit temperans et a prava lubidine alienum. Quod quis est quin ultro fateatur hoc ipso loco fieri aptissime? Quippe nihil profecto ad rem ipsam fingi potest accommodatius, quam quod de civitatum statu et imperio disputatur, posteaquam de civilibus earum virtutibus primariis explicatum est. Quod autem tota res collustratur historiae luce, prudentissime hoc factum putamus in eo opere, quod totum ad rerum humanarum experientiam atque vitae communis usum comparatum est. Itaque nec in his usquam desideramus iustum disputationis ordinem atque progressum, licet ille primo adspectu alicui totus deesse videatur sitque transitio ad harum rerum expositionem utique paullo audacior.

Dum vero haec ita enarrantur atque diiudicantur, sermo tanquam per occasionem defertur etiam ad tertiam virtutem, hoc est, ad prudentiam vel sapientiam, de qua inde a p. 687. E. usque ad p. 693. C. ita disputatur, ut in legum ferendarum negotio illa nihil gravius esse ostendatur aut praestabilius, quippe quae una doceat, quid potissimum ad rerumpublicarum salutem et felicitatem conducibile sit. Atque haec quoque opportuno loco interponi quis est quin sua sponte animadvertat? Nam quum hic de gubernatione et imperio civitatum disseratur, profecto infertur prudentissime sapientiae explicatio et commendatio propterea, quod haec ipsa virtus maxime imperantium atque legum propria esse censetur, quibus regitur respublica. Quocirca hic simillima est ratio atque in duobus libris prioribus. Quemadmodum enim in his cum censura institutorum quorundam Spartanorum vel Creticorum et Atticorum scite coniuncta est disputatio de fortitudine ac temperantia, ita in tertio libro cum iudicio de initio, statu, regimine et fortuna celeberrimarum civitatum tanquam per occasionem consociatur adumbratio et descriptio sapientiae, quae reliquarum virtutum quasi regina quaedam esse iudicatur. Iam vero his inde a Libr. III. p. 693. D. adduntur etiam nonnulla de felicitate ac salute civitatum in libertate, concordia et sapientia posita, quae omnia unice ex virtutibus illis in unum coniunctis quasi efflorescant. Quocirca hic tanquam in transitu etiam de iis admonemur, quae in civitate virtutibus illis ornata ut praestantissima bona oriantur. Haec igitur usque ad exitum libri tertii, qui etsi nonnulla habet, in quibus facile offendas, tamen cum universi operis compage omnino censeri debet coniunctus esse satis apte. Acceditur vero dehinc, h. e., ab initio Libr. IV. p. 704. A. — 712. A. ad describendas externas rerum conditiones, quibus nova civitas usura sit; quo loco simul data occasione plurima interseruntur civilis prudentiae praecepta. Quod quidem elegantissime ita esse institutum planeque suo loco, nemo, opinor, erit qui temere inficietur. Tum vero p. 712. A. usque ad Libr. V. p. 734. E. de legum prooemiis explicatur. Quod quidem ubi suscipitur, continuo etiam iustitia infor-

matur, cuius quae vis sit et magnificentia, egregie declaratur p. 715. E. sqq. generali illo et communi prooemio, quo cum cives tum magistratus grandi et magnifica oratione moneutur, ut refrenatis et coërcitis cupiditatibus suis pravisque partium studiis legem pie sancteque revereantur, quippe quae sit mentis rationisque vicaria, atque iustitiam divinam, severissimam legum neglectarum vindicem, modeste suspiciant. Quod mirum est viros doctos ad hunc usque diem plane praeteriisse, quippe qui iustitiam existimarunt plane silentio transmissam esse *). At nimirum descriptam eam hic putamus luculentissime, et ita descriptam, ut simul appareat, quam arctam ea cum temperantia et pietate copulationem habeat. Et quis est quin id fateatur hoc ipso loco, in quo propius ad legum scriptionem et promulgationem acceditur, factum esse longe prudentissime? Etenim iustitiae vis et natura quum maxime cernatur in legum observantia et reverentia, profecto rationi plane est consentaneum, quod ibi de ea luculentius exponitur. Quamquam, id quod iam antea vidimus, etiam alibi reperiuntur quaedam per occasionem interspersa, quae ad vim naturamque huius virtutis declarandam valeant. Facere enim ita solet philosophus, ut rem eandem locis compluribus iterum iterumque attingat, quo eius descriptio paulatim efficiatur plenior et perfectior. Verum his missis pergimus ad alia. Pertexitur igitur filum disputationis deinceps hunc in modum. Absoluta enim communi illa civium cohortatione, de qua modo dictum est, deinde aliae quoque orationes consimiles subsequuntur, quibus exponitur de officiis ad virtutem civilem explendam gravissimis, de cultu et veneratione deorum, de pietate erga parentes, de iustis liberis, cognatis, civibus praestandis, aliis. Quibus omnibus p. 718. C. subiicitur disputatio de talium prooemiorum utilitate ac necessitate. Vult enim philosophus legum scriptionem non eam tantum esse, quae vi cogat ad obeunda civilia negotia, sed etiam moralem, quae animos civium ad virtutem ultro amplectendam et amandam incitet et ad legum ob-

*) V. Dilthey l c p. 16. sqq. Zeller. Stud. Plat. p. 52 sqq.

servantiam promtos et paratos efficiat. Iam vero haec quoque suo loco esse exposita, quis quaeso est quin ipse protenus animadvertat? Quippe his ita expositis, priusquam ipsae leges scribuntur, callido artificio proditur, quonam fundamento quum ipsae tum civium obtemperatio iis debita inniti debeat. Profligata vero harum rerum disputatione oratio inde a p. 722. D. revertitur ad alia prooemia generaliora. Exponitur enim primum, idque exempli exhibendi caussa, de coniugio; deinde vero inde a quinti libri initio de animi excolendi officio (usque ad p. 728. D.); de cultu et honore corpori debito deque veris corporis laudibus, de virtutibus quum privatim tum publice colendis, et quae his cognata sunt alia argumenta (usque ad p. 730. A.). Quas quidem admonitiones et cohortationes deinde excipiunt ea, quae ad unumquemque civem per se solum spectatum referuntur. Commendatur enim singulis veritatis amor sincerissimus, iustitiae studium constans et indefessum, temperantiae item ac prudentiae cultus assiduus. Porro praecipitur de iracundia et lenitate, de fastu ac nimio sui amore modestiae inimico, de moderatione affectuum imprimisque doloris et laetitiae, de tolerandis ac perferendis malis et calamitatibus, denique de cupiditatibus et voluptatibus sapienter cohibendis atque moderandis (usque ad p. 734. D.). Quibus omnibus explicatis suscipitur tandem de ipsa civitatis constitutione et legum scriptione disputatio, quae proximis demum libris profligatur et absolvitur. Iam vero quaerentes nos, sintne haec omnia, de quibus diximus, loco opportuno universique operis consilio convenienter explicata, certe nullo negotio animadvertemus, ea nusquam fere alibi interponi rectius commodiusque potuisse. Quod enim hoc ipso loco perscripta leguntur, eo item luculentissimum fit, totam legumlationem, quae sit sequutura, vel maxime ad morum honestatem atque virtutem referri ideoque bona humana coniunctaque cum iis officia atque iura civilia revera suspendi ex bonis divinis, sicuti Libr. I. p. 631. D. praecipi meminimus. Quamobrem nihil profecto in medium attulisse existimandi sunt, qui Platoni opprobrio verterunt, quod in Legibus, interiore hominis natura neglecta, leges et instituta san-

xerit, quae non aliunde ducta sint nisi ex fortuitis vitae communis rationibus. De quibus opinionibus satis erit consuluisse Astium De Vita et Script. Plat. p. 385. Nam ut plurimae leges non singulatim ad virtutis rationem referantur, tamen illud quidem certum et exploratum habemus, ne harum quidem observantiam ex sententia Platonis boni et honesti studio et amore ullo modo vacare posse. Sed haec quidem satis sunto de hac parte operis. Progredimur ad ea, quae posthac inde a libro quinto med. et sexto sequuntur, quaeque propius pertinent ad rerum civilium constitutionem atque ipsas leges. Videmur autem non temere affirmare et contendere, in his quoque argumenti explicationem in universum quidem procedere rectissime, sicuti vel ex librorum istorum summa alia loco a nobis proposita apparere arbitramur. Quippe verissime sermo p. 736, orditur ab iis, quae sunt quasi generaliora pertinentque ad omnem reipublicae communitatem, atque paullatim transit ad ea, quae ad singulas vitae communis conditiones et peculiaria negotia referuntur, usque dum denique ultimo libro constituuntur publicae salutis custodes, quibus id curae demandatur, ut perpetuae civitatis incolumitati prospectum sit. Itaque inde a p. 736. ante omnia de externis iisque communibus civium rationibus explicatur, quales in vera civitate reperiantur plane necesse est. Deinde sexto libro creantur varii magistratus, duces exercitus, sacerdotes et ministri publici. Denique constituuntur iudicia, usque ad p. 772. in. Quippe leges priusquam ferantur, ante omnia reperiantur necesse est, qui earum tanquam ministri sint, easque rite tueantur. Horum vero potestate definita initium fit ipsarum legum promulgandarum. Quod peragitur eo fere ordine, qui verbis clarissimis Libr. I. p. 631. D. sqq. significatus fuit. Capitur enim initium ab iis rebus, quae ad ortum civium spectant, matrimoniis, dotibus, procreatione liberorum, denique iis, quae referuntur ad omnem vitam coniugum, admixtis etiam aliis quibusdam consimilibus. Nam magnam sane Plato discessionem hic ab iis fecit, quae de his rebus in Politia constituit, quandoquidem, sublata prorsus communione bonorum, uxorum et liberorum, familiae perpetuum vitae consortium, coniugi-

bus fidem, amorem parentibus, liberis pietatem restituit. Quocirca etiam de servitiis deque victu coniugum imprimisque mulierum explicatur, et quidem interposita p. 779. D. — 782. copiosiore disputatione de triplici naturae humanae indigentia, cibi, potus ac veneris, unde ne graviores quidam naturae morbi existant, lege cavendum esse dicitur, idque appariturum esse etiam ex conviviorum publicorum et viris et mulieribus communium caussis et rationibus. Nimirum respiciuntur iam hic illa, quae postea demum Libr. VIII. p. 835. C. sqq. de his rebus exquiruntur, ut quasi liberior quaedam sermonis digressio locum habeat, quam etiam ipse philosophus excusatam cupit. Iam vero his peroratis libro septimo recens nati tanqum ab incunabulis suscipiuntur atque educantur. Quamobrem hic consummantur quasi quae libro secundo de his rebus exposita sunt. Quippe hic tota hominis vita educationis et institutionis cura comprehenditur; aliam autem rationem vidimus obtinere libro secundo, ubi praecipue de temperantiae exercendae agitur disciplina. Ergo in his videmus orationem a familiarum atque gentium rationibus definiendis progredi ad educationem atque disciplinam eiusdemque adiumenta; in qua ratione certe nemo temere quidquam reprehendet praeter illos, qui quod non est disputatum reconditius, abstrusius et obscurius, id protenus Platone indignum esse vociferantur. His vero expromtis Libro VIII. p. 828.—842. B. attinguntur ea, quae proxime cum illis cohaerent; disputatur enim de sacris et ludis solemnibus, quae quasi perpetuam quandam totius civitatis educandi disciplinam efficiunt. Tum autem de civium et inter se mutua et cum vicinis vivendi ratione deque communibus negotiis et commerciis agitur, attinguntur que ea, quae homini nato atque educato in civili hominum communitate per totam vitam observanda sunt. Quae qualia sint, hic iterare nolumus. Illud unum tantum monuisse iuvabit, hunc quoque rerum ordinem Libr. I. p. 632. A. B. fuisse praescriptum, eundemque esse maxime probabilem, quandoquidem post domestica consentaneum fuit proxime communia ac civilia tractari negotia. Iam vero habita eorum omnium ratione, quae hactenus exposita sunt, rectissime deinceps leges promulgantur de criminibus eorumque

poenis; quod negotium libro nono ita peragitur, ut simul, interposita rursus subtiliore quaestione, damni et iniuriae itemque iusti et iniusti notiones subtilius pervestigentur. Defertur vero deinde sermo etiam ad ea crimina, quae adversus deos et religionem committi queant. Qua occasione rursus prudenter utitur philosophus ad faciendam uberiorem digressionem, quandoquidem inde a p. 887. usque ad p. 907. egregie disputat de cultu deorum atque religione, eiusque publico usu. Cuius disputationis caussas et rationes iam in superioribus satis exploravimus. Apertum est autem eam hoc loco non minore cum arte explicari, quam quae antea suis locis de fortitudine, temperantia, sapientia et iustitia instituta est, praesertim quum pietas, ut Cicero alicubi interpretatur, nihil aliud sit nisi iustitia adversus deos. Quocirca ne nunc quidem quidquam videmus in sermonis progressione et argumenti explicatione, quod iure importunum aut intempestivum dici queat, suntque adhuc omnia praeclare ordinata ac disposita. Verum enim vero de iis, quae comprehenduntur undecimo ac duodecimo libro, res utique videtur se habere multo aliter. Hic enim quae de negotiis civilibus maximam partem ad ius privatum pertinentibus deque institutis quibusdam publicis exponuntur, promiscue fere ac sine certo ordine in medium afferuntur, ut propemodum suspiceris esse haec quasi miscellanea quaedam necdum satis digesta et in ordinem redacta. Nisi forte ipsa varietas atque copia istarum legum philosophum permovit, ut aptam earum dispositionem nec tentaret nec magnopere curaret. Verum istud quidem utcunque se habet, illud certe apparet clarissime, plerasque unius fere generis esse, ut certe universae vix potuerint accipere locum aliquem isto aptiorem et opportuniorem. Explicantur vero earum enumeratione finita inde a Libr. XII. p. 949. D. — 952. D. etiam nonnulla alia, quae quum ad universae reipublicae disciplinam, tum ad utilitatem ex peregrinationibus in eam redundantem referuntur. Nimirum posteriora ista quorsum spectent, minime est obscurum. Praeparantur enim hac commentatione illa, quae statim post de custodibus civitatis exponuntur, quippe qui maiore quadam prudentia diuturniore rerum usu

collecta insignes esse debere iudicantur. Quocirca nec haec importune hic inculcata esse iure videmur statuere atque contendere. Postremo vero etiam ad mortem et res extremas devenitur, feruntur que leges de iustis et honoribus mortuis persolvendis. Atque hac ipsa re finitur tandem universae legum promulgationis negotium (p. 960. B.), ut facile intelligatur sermonem inde ab ortu hominis susceptum denique in rebus ultimis, quae homini expectandae sint, desinere ac veluti conquiescere. Sed quamquam ita legum scribendarum muneri et officio abunde satisfactum videtur, tamen etiam nunc deest aliquid ad tuendam civitatis incolumitatem, de quo iam Libr. I. p. 632. A. sqq. fuit admonitum. Constituitur igitur denique conventus ille nocturnus custodum, qui quasi instar esse debere iudicatur mentis et praestantissimorum sensuum in animantium capite collocatorum. In incerto tamen relinquitur, quaenam, quando et quamdiu hi custodes civitatis discere debeant. Unde fuerunt qui protenus concluderent opus fine esse truncatum. At enimvero istud quidem sese habet multo aliter. Est enim opus utique perfectum atque absolutum. Nam quod nihil hoc in genere de custodibus definitur, fit illud propterea, quod procedente tempore, ipsa experientia magistra, certius intellectum iri iudicatur, quid de his rebus publice sanciendum sit. Itaque hic quoque salva sunt omnia neque ulla imperfectionis aut vitii suspicio videtur locum habere posse.

Iam vero haec omnia, quae de argumenti tractatione exposuimus, mente et animo considerantes et quasi contuentes nonne fateri debebimus iustam utique esse universae argumentationis progressionem atque singularum partium eam descriptionem et copulationem, quae elegantiam ac sollertiam ingenii Platonici plane contestetur? Etenim si discesserimus a paucis quibusdam iisque perquam exiguis operis partibus, in quibus aliquid neglectum aut praetermissum videatur, certe nihil quidquam usquam investigari poterit, quod inscite aut inepte sit disputatum; imo omnia tam eleganter disposita, tam sollerter coniuncta, tam praeclare denique explicata et ad exitum perducta sunt, ut in maxima rerum variarum ac dissimilium enarratione ac disputatione tamen

omnia denique ad unum eundemque finem composita et ad legem unitatis, quam dicere licebit, conformata esse existimanda sint. Et quis est quin rationem et viam, qua ita factum est, ultro largiatur plane esse Platonicam? Etenim est certe rerum civilium atque ethicarum expositio tam artificiose contexta atque in unum coniuncta, ut nemo facile futurus sit, quin hic protenus simile disserendi artificium agnoscat, atque illud est, quod elegantissimi quique viri in libris De Republica aliisque scriptis Platonis semper maxime admirati sunt, siquidem ibi quoque rerum ad civitatem pertinentium atque ethicarum disputatio arte prorsus admirabili ac plane divina coniuncta et sermonum varietate inimitabili quasi complicata est. Quamquam utrumque opus etiam hac in parte habet, in quo pro consilii varietate alterum ab altero nonnihil differat. Nam in Legibus quoniam praevalet verae alicuius civitatis condendae et optimis legibus instruendae consilium, filum universi sermonis ita deducitur, ut primariae quaestionis, vel potius sermocinationis, argumentum a rebus politicis repetatur; ethicae disciplinae praeceptiones, quibus tamen illae nituntur, veluti secundariae suis locis interponantur. Quocirca in eo rerum civilium disputatio quasi staminis instar est, cui quae de moribus ac virtutibus aliisque rebus ad interiorem philosophiam pertinentibus disseruntur, tamquam subteminis loco intertexta sunt. Quamquam hoc artificiosissime ita factum est, ut utraque unum denique efficiant texturae opus idque longe pulcerrimum atque elegantissimum. Alia vero ratio est librorum de Republica. In quibus quoniam unâ eâdemque opera et optimi hominis et perfectae civitatis imago depingitur, illud, quo totius disputationis cursus regitur, non tam positum est in quaestione de republica, quam in iustitiae pervestigatione, utpote utrique, tam civitati quam homini, per omnia communi. At nimirum etiamsi haec utriusque operis est diversitas haud sane exigua, tamen Leges pariter atque Rempublicam Platonici ingenii sollertiam atque elegantiam referre omnibus iam apertum fore confidimus.

Atque data hac rei opportunitate tanquam in transcursu etiam nonnulla exponere licebit de Legum integritate. Etenim si vera sunt, quae de disputationis

initio, progressu, exitu, deque sollerti singularum eius partium descriptione atque coniunctione exposuimus, certe non dubitandum videtur, quin compagem universi operis, etiamsi hic et illic labes aliqua haereat, tamen integram, plenam et consummatam habeamus superstitem. Quae sententia non mediocriter confirmatur etiam duabus aliis rebus. Nam primum quidem Libr. I. p. 631. A. — 632. E. universi operis ratio quasi primis lineamentis descripta est. Quam quum videamus adeo in postremis libri duodecimi partibus usque diligentissime servatam esse, facile intelligitur, quid inde de totius operis absolutione iudicari debeat *). Deinde saepenumero fit, ut legentes in prioribus libris ad posteriores ac vicissim in his ad illos delegentur, atque adeo filum disputationis alicubi derelictum alio loco de industria rursus resumatur atque pertexatur ulterius. Ita Libr. VII. p. 810. B. sq. repetuntur quae Libr. II. p. 670. A. B. de choro Dionysiaco disputata sunt; Libr. VII. p. 803. C. remittimur ad Libr. I. p. 643. D. sqq. ubi de hominibus deorum tanquam ludicris agitur; Libr. VII. p. 804. B. significantur quae Libr. I. p. 644. D. sunt memorata; Libr. VIII. p. 832. B. C. respicitur ad ea, quae Libr. IV. p. 712. D. sqq. de variis reipublicae formis sunt exposita; Libr. VI. p. 781. E. remittimur ad initium libri tertii; Libr. VIII. p. 843. D. de poenis delegamur ad Libr. VI. p. 760. A. sqq. Libr. IX. p. 857. C. respicitur IV. p. 720. A. sqq. Libr. X. p. 908. nocturnus conventus custodum civitatis iam memoratur, qui describitur multo post Libr. XII. extr., item Libr. VI. p. 768. C. promittuntur leges iudiciariae, quae Libr. XII. p. 956. demum exhibentur; ac Libr. II p. 673. D. delegamur ad Libr. VII. p. 796. D. sqq. Libr.

*) Errat Diltheiius l. c. p. 49. desiderari putans instituta omnia, quae scriptor ad servandam rempublicam retulerit. Nam nocturnus quidem conventus omnino constitutus est. Quod autem philosophus in incerto reliquit, qua ratione et quamdiu custodes in sapientiae studiis versari debeant, et quae alia sunt huius generis, consulto id fecit. Censet enim temporis experimentum capiendum esse. Nec desiderantur leges iudiciales Libr. VI. p. 768. promissae. Eae enim extant Libr. XII. p. 956. B. — 958. C. Erravit etiam Hermann. Hist. Philos. Plat. I. p. 708.

XII. p. 956. E. manifesto ad Libr. IX. p. 865. D. E. et Libr. XII. p. 956. E. ad Libr. VIII. p. 846. itemque Libr. IV. p. 714. E. ad III. p. 690. A. sqq. Libr. IV. p. 705. D. ad. I. p. 630. C. sq. Libr. IV. p. 710. B. ad III. p. 696. D., Libr. IV. p. 714. D. ad III. p. 690. A. et Libr. IX. p. 857. D. ad IV. p. 720. A. respicitur. Disputationis filum autem subinde intermitti ac deinde aliis locis resumi, iam in superioribus animadvertimus, veluti quum Libr. VII. profligantur ea, quae secundo libro sunt inchoata. Haec vero quis quaeso est qui sibi persuadeat ita fieri potuisse in opere plane lacero, perturbato necdum ad iustum ordinem disposito et elaborato? Nimirum omnino quidem dubium esse non potest, quin Legum opus, etiamsi non plane perpolitum sit, tamen totum atque integrum superstes habeatur, quippe quum plane in se unum sit atque partibus suis absolutum.

Cap. XV. Segment. IV.

De iis, quae in dialecticis Legum dotibus merito desiderantur atque opus non plane ab auctore perpolitum esse arguunt.

En, habes sententiam nostram de rerum tractatione in Legum libris usurpata. Quam si qui mancam esse dixerunt aut plane perturbatam, ii ordinem ipsius rationemque parum recte aestimavisse existimandi sunt. At vero, inquit aliquis, nonne tamen non pauca sunt, quae quis iure meritoque dicat minus accurate ac subtiliter esse disputata? Nimirum id quidem certis quibusdam conditionibus sine ulla dubitatione concedendum putamus. Reperiuntur enim in singulis operis partibus utique, quae si minus apte subtiliterque exposita esse dixeris, nemo temere repugnaverit. Quippe alia iusto fusius et prolixius disputari videntur, veluti illa Libr. I. et II. in. de compotationibus imprimisque Libr. I. p. 638. C. sqq. et VI. p. 779. D. — 782. D. ubi agitur de sexus

muliebris genere vivendi; itemque illa VII. p. 797. A. — 798. D. 810. C. sqq.; alia pro rerum tractatarum gravitate in angustius, quam velles, contracta sunt, quorsum praeter alios pertinet locus Libr. I. p. 631. A. usque ad p. 632. E. qui omnino non satis videtur elaboratus esse; et Libr. II. p. 672. A. — D. ubi facile aliquid desideres; sunt porro, quae non satis subtiliter acuteque explicata videantur, veluti illa Libr. I. p. 637. B. C. et p. 639. A. — C. ubi v. ann. aut etiam perplexa obscureque exposita, ut Libr. II. p. 657. C. sqq. de quibus item v. Comment., et Libr. I. p. 630. E. sqq. V. p. 732. E. sqq.; alia nonnihil aberrant a proposito interponunturque ea ratione, ut quorsum pertineant, non usquequaque intelligi liceat; qualia reperiuntur in copiosa illa disputatione de rerumpublicarum ortu, progressu et fatis, quae tertio libro explicatur, veluti p. 686. C. — 688. E. et p. 696. A. sqq. et Libr. VII. p. 823. B. ubi de variis generibus venationis agitur, atque Libr. VIII. p. 837. A. B. ubi quorsum amor aequalitatis spectet facile dubites; IX. p. 857. B. sqq.; alia sunt longius arcessita nec satis accommodata ad rem praesentem, ut Libr. VI. p. 779. D. usque ad p. 782.; alia etiam eiusmodi sunt, ut prope ad res minutas parumque graves descendant, quum satius fuerit rerum genera potius complecti quam rimari singula ac prope pusilla; quod quum de aliis locis, veluti Libr. VII. p. 788. D. — 791. C. 794. D. — 795. D. tum maxime etiam de copiosioribus illis legum enumerationibus iudicandum est, quae duobus libris postremis continentur; sunt etiam, quae posita esse videantur abruptius, ut cum reliqua disputatione non satis apte cohaereant, veluti quum initio tertii libri repente ac sine ulla legentium admonitione transitur ad enarrandas res et fortunam rerum publicarum. At enim vero haec quum ita comparata esse negari non possit, tamen tantum abest, ut singula ista universi operis fidem et auctoritatem elevare videantur, ut facile intelligatur quaenam caussae extiterint, cur isti naevi operi ceterum eximio inhaerant. Nam primum quidem vel ista magnam certe partem excusationem paratam habent ex iis, quae supra de populari argumentatione sunt exposita. Deinde meminisse nos oportet, Platonem hos libros scripsisse senem, cui

facile potuerit in talibus aliquid humani accidere. Tum vero etiam verisimillimum est, opus amplissimum et ex magna doctrinae varietate conflatum non uno tenore sed per intervalla scriptum esse, in cuiusmodi scriptione quis est quin ipse expertus sciat quam facile argumentorum nexus et cohaerentia interrumpi ac turbari queat? Denique si vera sunt, quae alio loco vidimus de Philippo Opuntio horum librorum post obitum Platonis editore memoriae prodita esse, non modo verisimile, sed propemodum certum est, Platonem ipsum operi non admovisse ultimam manum, utpote in elaborando illo morte oppressum. Itaque philosophus multa videtur eo consilio scripto mandavisse, ut postea refingerentur, immutarentur, supplerentur, augerentur, emendarentur. Hinc igitur facilem habent explicationem, si quae minus polite scripta ac parum subtiliter disputata reperiuntur. Haec vero si ita sese habent, certe nec ista omnia quidquam valent ad evertendam operis auctoritatem, quippe quod ceteroquin ingenii Platonici signa refert longe evidentissima.

Cap. XVI. Segment. I.

Ostenditur quid in dialogo a criticis reprehensum sit.

Pergimus ad considerandas dialogi dotes, in quibus item fuerunt, qui elegantiam ingenii Platonici desiderarent. Ex quo genere non pauca sunt quae operi sunt vitio data. Desideratur, inquiunt, inter oratores, qui colloquentes inducuntur, Platonicus Socrates, in eiusque locum praeter morem et consuetudinem incertus quidam Atheniensis substituitur, qui quis sit, prorsus in incerto relinquitur. Colloquentium mores et ingenia non depinguntur accuratius vel etiam inepte et inscite deformantur. Tota ista civitas Magnesia, quae conditur, plane est ficticia et subditiva, quum tamen Plato soleat exordiorum ornatum a veris locis ac personis repetere. Scena dialogi praeter morem

Platonis non Athenis, sed in Creta insula est constituta. Actio sermonis tanquam dramatis alicuius parum est motoria nimisque tarda ac difficilis. Sermo saepenumero mirum quantum hiscit et tantum non machinis quibusdam violenter adhibitis promovetur ulterius. Idem ab initio est ineptus atque importunus, in reliquis autem partibus caret eleganti varietate rectoque progressionis ordine, quandoquidem subinde laborat nimia prolixitate atque adeo abit in oratoriam declamationem, habet item locis quibusdam agrestem quandam rusticitatem, quum oratio Atheniensis istius, qui loquens inducitur, quasi praecipientis alicuius magistri neque vero cum ceteris familiaribus consultantis amici esse videatur. Laborat porro sermo frigidis verborum ac sententiarum lusibus, distinctusque est veluti flosculis quibusdam inficetis dictionibus, absurdis imaginibus et insulsis comparationibus. Praeterea per universum sermonem insolita quaedam gravitatis affectatio animadvertitur, quae mirum quantum distat a festivitate illa atque hilaritate, quae in aliis Platonis libris reperitur. Accedit cognatum his vitium, quod quae sunt trita, vulgaria, usitata, mire adaugentur et extolluntur; itemque quae sunt per se clara et perspicua, ea sesquipedalibus verbis formulisque fere calamistratis temere exornantur, hoc est, inani orationis pompa infuscantur. Nec deest denique morosa quaedam ac tristis gravitas et severitas, maxime assumta a religiosae pietatis affectatione, qualem si quis in ceteris Platonis scriptis demonstret, is magnus Apollo habendus fuerit.

Haec igitur sunt fere, quae in dialogi arte reprehenduntur. Ingens vero criminationum copia ac multitudo, ut alicui eam intuenti propemodum ultro in mentem veniat illud: **Criminare audacter, ac semper aliquid saltem haerebit.** Nec vero nostrum putamus ad ista omnia respondere singulatim. Id enim immensam fere disputationis prolixitatem requireret. Illud potius agemus, ut quae magis universa sunt, ea brevi examini subiiciamus, siquidem singularia, si qua opus videatur, in Commentariis rimabimur. Versari autem in hac disputationis parte ita placet, ut primum dicamus de ornatu sce-

nico dialogi; deinde de sermonis progressu et tanquam itinere exponamus; denique de colore dialogi, quem in singulis partibus refert singularem, universoque eius habitu disseramus.

Cap. XVI. Segment II.

De scenico dialogi ornatu, loco, tempore, personis.

Et scenicum quidem apparatum dialogi considerantibus recordandum nobis hic quoque est illud, de quo iam saepe diximus, Platoni in his libris hoc fuisse propositum, ut eam conderet civitatem, quae etsi propius ad ipsius vitae veritatem accederet, tamen item sic esset comparata, ut virtute ac praestantia sua ultra vulgarium civitatum laudem emineret, et exemplo aliquo luculentiore patefaceret ac declararet, qua ratione quae revera reperirentur respublicae sapienter emendari et ad maiorem quandam cum perfectae civitatis specie et imagine similitudinem provehi et converti possent. Quid igitur? ubinam terrarum quaeso illam putabimus recte potuisse ab eo condi atque fundari? Num forte Athenis? At istuc quidem perquam fuisset inficetum ac prope ridiculum. An in vicina aliqua Graeciae regione, Thebis, Spartae, Corinthi? Id vero apertum est non minus futurum fuisse absurdum. An in terra aliqua peregrina, quae barbaros aut minus notos haberet incolas? Atqui isto modo Plato non potuisset popularibus suis, quibus unis scripsit, Graecae civitatis exemplar ante oculos ponere, quale illis intuendum spectandumque proposuit. An denique in regione vel terra aliqua incerta, qualem hodie Utopiam fingere solent? Nimirum ut alias taceamus difficultates, quibus ea ratio laboratura fuisset, ne hoc quidem pacto Graeca aliqua civitas, qualis est haec Platonis, commode potuisset depingi et legibus optimis ornari. Itaque sapientissime philosophus Cretam fecit novae civitatis sedem, hoc est eam terram, quae et Graeca esset, et a continente longius disiuncta Graecisque

ceteris minus frequentata, et inde ab antiquissima aetate bonarum legum et praeclarorum institutorum fama maxime nobilitata. Atque hoc quidem tanto prudentius fecisse putandus est, quod civitatis suae fundamentum, ut antea vidimus, Doricum esse voluit. Ibi igitur in regione quadam insulae ab incolis deserta, quae quidem luculente describitur Libr. IV. p. 704. B. sqq. condi iubet civitatem Magnetum, quam identidem appellat, ut L. VIII. p. 848. D. IX. p. 860. E. XI. p. 919. D. XII. p. 946. B. 969. A. Quod quidem neutiquam temere ita confictum est, sed cum historiae fide aliquatenus saltem coniunctum. Nam Magnetas olim habitavisse in Creta insula, priusquam migrarent in Asiam minorem ibique Magnesiam ad Maeandrum conderent, verissime collegit Boeckhius De Plat. Min. et Legg. p. 68. ex Plat. Legg. XI. p. 919. D. XII. p. 946. B. Strabon. XIV. p. 943. Scholiast. Apollon. Argon. I. 584. pluribus testimoniis confirmavit Meursius Cret. p. 88. et postea Carol. Hoeck. in docto opere: Kreta. Ein Versuch zur Aufhellung der Geschichte, Religion u. Verfassung dieser Insel. Vol. II. p. 409. sqq.

Iam vero scena dialogi in Cretam insulam translata de Socrate quid faciendum fuerit, adeo est apertum, ut res vix admonitione indigeat. Fieri enim nullo modo potuit, ut ille loquens induceretur in terra versans remotiore, quippe quem in vulgus notum esset vix unquam fines Atticae esse egressum. v. Plat. Criton. p. 52. E. sqq. Huc accedit, quod persona eius videri debuit etiam propterea ab his sermonibus esse alienior, quod de iis rebus agitur, quarum disputatio ab eius ingenio et moribus fere abhorruerit. Itaque Plato, amandata Socratis sui persona, hospitem quendam Atheniensem, forte in Creta commorantem, cum Crete Clinia, cui secundum Libr. VI. p. 951. a civibus suis cura coloniae in Magnetum regionem deducendae commissa erat, et cum Megillo Lacedaemonio loquentem induxit. Quod quam scite et eleganter fecerit, qui universi operis rationes diligenter secum perpenderint, facile ultro fatebuntur. Etenim significatur ita statim ab initio operis ipso colloquentium delectu, eam fore civitatis de novo condendae virtutem ac praestantiam,

ut ex elementis vel Doricis vel Atticis sit composita. Quippe id ipsum iam antea intelleximus Platoni in his libris scribendis inter alia fuisse propositum, ut luculento aliquo exemplo doceret, facto demum sapienti ingeniorum pariter atque legum et institutorum inter Graecas gentes vigentium temperamento videri effici posse, ut olim perfecta aliqua civitas, quae ad virtutis quam maximae laudem accederet, revera constitueretur, iuncta cum morum Doricorum gravitate legum et institutorum Atticorum humanitate et sapientia. Iam vero Plato Atheniensem illum, quem disserentem fecit, quod non certo aliquo nomine insignivit aut moribus ornavit propriis quibusdam ac peculiaribus, quibus certius dignosceretur, in eo profecto minime fuit haerendum. Nisi forte etiam in eo offendas, quod in Politico et Sophista hospes ille Eleaticus, qui primarias ibi habet disputandi partes, aut Timaeus, Parmenides et Philebus, qui in cognominibus dialogis oratoris primarii munere funguntur, omissa accuratiore morum et ingeniorum ipsis propriorum notatione loquentes introducuntur. Enimvero ad rem praesentem certe satis fuit nominari Atheniensem, ut critici etiam temere curiosius anquisiverint, quisnam ille intelligendus sit. Quamquam non inepte Scholiasta ad Legg. I. in. ex Libr. V. p. 739. B. collegit ipsum Platonem sub eius persona latere. Scilicet voluit Plato Atheniensem suae ipsius sententiae esse interpretem, ut recte iudicavit Cicero Legg. I. 5. Errore autem Aristotel. Polit. II. 4. p. 77. = II. 4. c. 3. §. 1. ed. Schneider. et plerique posteriorum scriptorum in locum Atheniensis istius sufficiunt Socratem, quippe huius nomine fere semper principalem personam insignientes, quae in Platonis dialogis loquens inducitur. Sed haec quidem satis sunto de principali persona dialogi.

Quemadmodum vero Atheniensis ille quisnam sit, in incerto reliquitur, ita etiam Clinias et Megillus videntur fictae esse personae. Quod nos quidem censemus iniuria moleste ferri. Nam sicuti in aliis Platonis scriptis propter argumenti, quod in iis tractatur, naturam, ita fieri solet, ut noti homines producantur in medium, qui vel factis vel dictis vel studiis et consiliis suis aliquam adepti sunt famae laudisque

celebritatem, ita in Legum opere disputationi merito visum est longe aptissimum, certae alicuius reipublicae cives ut oratores producere, qui de patriae suae legibus et institutis cum Atheniensi colloquerentur. Quin videtur ipsa res, de qua agitur, diligentiorem notorum hominum designationem propemodum prohibuisse, praesertim quum nec inter Lacedaemonios nec inter Cretenses clari nominis viri extiterint, qui oratorum partibus recte commodeque fungerentur. Itaque prudentissime Clinias et Megillus omnino, alter ut Lacedaemonius, alter ut Cretensis, sermonis participes nominantur.

Sed quamquam personae dialogi omnes ignotorum ac fictorum hominum sunt, tamen nostro quidem iudicio multum a recto aberraverit, si quis eos existimet nulla ex parte certius describi aut accuratius designari. Hoc enim, quantum quidem per ipsam rei rationem fieri potuit, utique satis eleganter factum est. Nam primum quidem omnes, et Atheniensis ille, et Megillus et Clinias, identidem senes vocantur et senili more disputantes inducuntur, veluti Libr. I. p. 625. B. 634. D. 635. A. E. II. p. 657. D. III. p. 685. A. IV. p. 715. D. VI. p. 752. A. 769. A. 770. A. VII. p. 799. D. X. p. 892. D. XII. p. 957. A. Quod quam scite eleganterque sit institutum, res ipsa loquitur. Nam primum quidem ad constituendam atque legibus ornandam talem civitatem, qualis est haec Platonis, necessario requiritur diuturnior rerum usus atque prudentia civilis longioris vitae observatione collecta, qualis profecto in unam maxime aetatem provectiorem cadit. Id quod philosophus ipse quum alibi tum Libr. IV. p. 715. E. et Libr. XII. extr. non obscure significat. Nimirum antiquitas nondum credidit, quod nostri scilicet sapientes iam decantant, senectutem ideo mente et ingenio minus valere, quia cerebro laboraret iamiam exsiccato atque arefacto; sed eam prudentia et rerum usu ceteris mortalibus longissime antecellere voluit. Praeterea etiam in vulgus notum est apud Spartanos quidem certe iunioribus publice fuisse interdictum, ne de rebus ad rempublicam pertinentibus disputarent aut instituta publica ullo modo reprehenderent; id quod verbis disertis Libr. I. p. 635. A. admonemur. Quocirca satis apertum est philo-

sophum etiam hac caussa motum senes induxisse de rebus civilibus sermocinantes. Nec vero negligendum est, Platonem ipsum, quo tempore hoc opus litteris consignavit, iam ad grandem pervenisse aetatem. Fecit igitur senex senes colloquentes, ut quasi proprii vim ingenii animique exprimere et repraesentare voluisse videatur.

Iam vero haec ipsa res dici non potest quantum etiam ad omnis sermonis colorem et quasi habitum iudicandum referat. Effinxit enim philosophus hanc ipsam ob caussam sermonis senilis quasi speciem quandam et imaginem, ideoque colloquentibus tribuit disputationem eam, quae, etsi videatur πρεσβυτῶν ἔμφρων τις παιδιά, sicuti est Libr. VI. p. 769. A. coll. III. p. 671. E. neque careat venustate atque suavitate sua, tamen item prae se fert singularem quandam severitatem, a iuvenilis aetatis hilaritate utique alieniorem, utpote nescio quid habentem insolentioris gravitatis, quaeque subinde lentius incedit prolixioris sermonis, qualem senes amant, ambagibus retardata. Nimirum insignis est omnis oratio sane iis virtutibus, quae artis ratione talibus sermonibus possint conciliari. Quod qui reprehendere sustinuerunt, ii neutiquam videntur satis reputavisse, quid auctor ea in re sequutus sit et quanta cum arte eam tractaverit. Enimvero ille finxit sermonem non modo eum, qui senum ingeniis et moribus videretur convenientissimus, quippe quibus deesset grata illa atque suavis robustioris aetatis facilitas (Libr. II. p. 637. D. ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν); verum etiam hoc est consequutus, quod universi consilii sui rationibus respondebat vel maxime, ut omnia posset explicare simplicius et ad communem hominum intelligentiam accommodatius, quandoquidem senilis iste sermo ferebat etiam maiorem quandam copiam tum verborum tum sententiarum, quam quae alias admitti posset. Quocirca Plato omni ex parte prudentissime instituisse videtur, quod senes finguntur esse, qui familiares sermones conferunt.

Sed quum istud quidem colloquentibus omnibus commune sit, tum etiam singulis sua atque propria attribuuntur, ex quibus morum et ingeniorum varietas quaedam oritur. Depingitur enim uniuscuiusque

indoles atque natura, quantum ad disputationis institutae rationes satis fuit. Nam Lacedaemonius quidem Megillus plane refert mores patrios. Est enim patriae suae amantissimus. Quamobrem, quantum fieri potest, patrias leges, patrios mores, patria instituta ubique laudat, defendit ac tuetur; v. Libr. I. p. 636 sqq. Est item studiosus argutae nervosaeque breviloquentiae (v. Libr. I. p. 641.) adeoque utitur etiam subinde formulis loquendi atque dictionibus Laconicis, ut I. p. 626. C. 642. C. v. Boeckh. l. c. p. 70. Praeterea excellit maiore quadam rerum patriarum peritia, ut omnino neutiquam incuriosus esse videatur rerum civilium. Quapropter ipsi merito partes dicendi primariae attribuuntur, sicubi de rebus Lacedaemoniorum explicandum est. Accedit huc, quod, quum sit rerum patriarum studiosissimus, tamen item aliarum civitatum bona aequi bonique aestimat. Imprimis vero de Atheniensibus sentit honorificentissime, quorum virtutem plane divinam profitetur iam inde a prima pueritia sese admiratum esse, quandoquidem maiores sui cum Atheniensibus hospitalitatis vinculo coniuncti fuerint. v Libr. I. p. 642. B. sq. Atque ex hoc postremo imprimis etiam clarum fit ac perspicuum, cur tam lubenter cum Atheniensi de rebus ad rempublicam pertinentibus sermocinetur. Itaque huius quidem mores apparet satis venuste expressos esse, ut ad dialogi artem vix quidquam desideres.

Ac similiter etiam Cliniae Cretensis depingitur indoles et ingenium. Est enim ille in reipublicae administratione magna cum laude versatus et rerum civilium perquam studiosus. Quamobrem a civibus suis id negotii mandatum accepit, ut coloniam in Magnetum terram deducat eiusque coloniae civitatem constituat. Imprimis tamen rerum patriarum gnarus est, unde Libr. I. p. 626. B. appellatur *καλῶς γεγυμνασμένος πρὸς τὸ διειδέναι τα Κρητῶν νόμιμα.* Nec tamen his unis ita favet, ut aliena negligat. Imo quo maius est munus ipsi a civibus suis mandatum, tanto maiore studio ab Atheniensi hospite audire avet, quid ille de civitatis quam praestantissimae condendae ratione sentiat. Quamobrem adeo non fatigatur huius sermonibus, ut vel finitis illis extremo libro duodecimo eum enixe roget, velit sibi

in coloniae condendae negotio consiliis suis usque adesse. Quippe audit Clinias quoque Atheniensem tanto lubentius de rebus civilibus verba facientem, quod nec ipsi ignota est Atheniensium virtus ac sapientia. Nam ex quo tempore inter Cretenses et Athenienses per Epimenidem arctior quaedam extiterit necessitudo et coniunctio, factum esse profitetur, ut Athenienses in dies magis diligere et admirari didicerit. v. Libr. I. p. 642. D. Haec igitur de Cliniae ingenio et moribus exponuntur. Quae quis est quin fateatur ipsa quoque aptissima esse ad universae disputationis rationes?

Verum ad haec accedit etiam aliquid utrique, tam Cliniae quam Megillo, commune, quod diligentissime animadvertendum est, siquidem futurum sit, ut sermonis elegantiam recte percipiamus neque illud ipsum pro vitioso habeamus, quod sollertissime a scriptore inventum est et excogitatum. Nam ambo isti Dorienses quum rerum publicarum bene gnari sint, tamen disserendi facultate fere carent, utpote more popularium suorum magis in arte gymnastica et vitae actione quam in doctrinis liberalioribus imprimisque philosophiae studiis exercitati. v. Libr. II. p. 673. VI. p. 769. coll. Libr. I. p. 639. D. E. 644. D. III. p. 680. C. VI. 769. B. VII. p. 805. B. 818. E. X. p. 886. B. 893. A. XII. p. 962. C. 965. C. Quocirca illi propemodum nihil aliud in medium afferunt quam quod refertur ad rem publicam et civitatis suae instituta; de ceteris fere taciti audiunt quae Atheniensis longiore saepe et copiosiore sermone explicat. Hac ipsa autem re quod necessario efficitur, ut sermo minus habeat gratae iucundaeque varietatis, id magnopere cavendum est ne temere pro inertiae argumento habeamus. Nam re diligentius considerata istud ipsum quoque facile apparebit esse eiusmodi, ut universo sermoni longe sit accommodatissimum. Quum enim in his libris fere exponatur de iis rebus, quae non tam disserendi subtilitatem, quam explicandi et enarrandi facultatem et sollertiam requirunt, sapienter profecto Plato colloquentium personas finxit eas, quae huic rationi optime inservirent ac vel moribus et ingeniis suis eam sustentarent.

776. C. sq. 777. C. VII. p. 804. E. XII. p. 953. E. et Libr. III. passim; aut quod hic et illic suae disputationis rationem illustrat et commendat, ut Libr. I. p. 638. B. sqq. III. p. 701. C. V. p. 744. B. VI. p. 751. B. VIII. p. 739. D. seduloque cavet, ne quid ridicule aut parum accurate dictum videatur (VI. p. 778. E. VII. p. 789. B. E. 790. A. 792. E. 800. B. VIII. p. 830. D. X. p. 892. D. et de dictionis accuratae cura Libr. I. p. 626. D. 627. C. II. p. 655. A. V. p. 728. C. 744. C. 745. E. VI. p. 755. C. VII. 808. A. X. p. 886. A.) aut denique easdem sententias vel eadem dicta repetit frequentius, veluti quum eade profert de voc. νόμος L. III. p. 700. B. C. IV. p. 2. D. VII. p. 799. E. ac de discrimine τοῦ λόγου et τοῦ νόμου Libr. VII. p. 788. A—C. et 793. B. VIII. p. 835. E. et iudices tum L. VI. p. 767. A. tum 768. C. monet esse inter magistratus numerandos adeoque bis per iocum pronunciat disciplinae et institutionis praefectum ipsum quoque disciplina et institutione vel maxime indigere, Libr. VII. p. 809. A. et 810. A. Enimvero sunt haec omnia a superbia et vana iactantia utique libera, neque aliam habent caussam et rationem, quam quod Atheniensis fere unus omnem rerum vim atque copiam cum Megillo et Clinia communicasse narratur; in quo profecto non est cur magnopere offendamus. Ceterum ita informata eius persona est, ut omnino ipsum intuentes sapientis alicuius senis Atheniensis imaginem cernere videamur. Verum hoc quidem et alia similia, quae de eo animadverti possint, satius erit silentio transmisisse, ne vel ea addidisse videamur, quae ab ipso Platone non diserte indicata sunt.

Iam vero ista omnia, quae hactenus de colloquentium personis sunt exposita, si cum veritate consentiunt, certe etiam sponte intellectum iri putamus, quid de hac parte ornatus scenici existimandum sit. Etenim tantum abest, ut in ea absurdi quid aut inficeti reperiatur, ut omnia egregia cum arte adumbrata sint. Nam quod oratorum mores et ingenia non depinguntur accuratius, id certe nec in fictis personis satis aptum fuit nec ad rem ipsam ullo modo necessarium. Etenim quamnam tandem ea res utilitatem fuisset habitura? Itaque argutum quidem est nec tamen ulla ex parte verum, quod Zel-

lerus l. c. p. 57. scripsit, auctorem operis tentasse quidem morum picturam accuratiorem, sed tentasse eam irrito conatu. Nempe pari iure idem prorsus de Philebo, Cratylo, Sophista, Politico, aliis Platonis scriptis, dixeris, in quibus talis picturae lineamenta quidem aliqua exhibentur, plena autem eiusdem elaboratio et perfectio omnino desideratur.

Verum satis de personis dialogi. Pergimus ad alia, quae pertinent ad opportunitatem eius habendi atque tempus, quo peroratus fingitur. Et illa quidem perquam apta informatur. Dicuntur enim tres illi senes, de quibus explicavimus, pedestri itinere a Gnoso urbe ad antrum templumque Iovis commeasse et crebro inter viam consistentes, interdum etiam in amoenis locis requiescentes, de institutis rerum publicarum ac de optimis legibus hos miscuisse sermones, in quos ideo potissimum inciderint, quia Clinias Cretensis in terram Magnetum iussu popularium suorum novam coloniam deducere voluerit; v. Libr. I. in. et III. p. 702. B. sqq. De quibus omnibus vix est cur aliquid admoneamus. Quis enim est quin vel non monitus intelligat, praeclare esse inventum, quod hospites communiter proficiscuntur ad antrum templumque eius dei, qui veteri fama ferebatur legum Creticarum auctor esse? Quod autem illi narrantur inter viam interdum constitisse et identidem in locis amoenioribus requievisse, pertinet id sine dubio ad sermonum amplitudinem, quorum enarratio postulavit sane tempus longius ac diuturnius. Quamquam num illi uno die an pluribus perorati sint, nusquam clare indicatur. Illud unum liquido perscriptum extat, colloquium habitum esse paucis diebus ante solstitium aestivum, de quo v. Libr. III. p. 683. C., et sermonem usque ad Libr. IV. p. 722. C. expositum inde a matutino tempore usque ad meridiem fere eiusdem diei pertinuisse, siquidem ibi Atheniensis: *σχεδὸν γάρ*, inquit, *ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργμεθα λέγειν, ἐξ ἑωθινοῦ μεσημβρία τε γέγονε καὶ ἐν ταύτῃ παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τινὶ γεγόναμεν οὐδὲν ἀλλ' ἢ περὶ νόμων διαλεγόμενοι.* Nec tamen praeter verisimilitudinem Cicero Legg. II. c. 27. video enim, inquit, Platonem idem fecisse, omnemque orationem eius de legibus peroratam esse uno aestivo die. Quippe id

ipsum Plato iis, quos iudicavimus, locis haud ita obscure prodidit, quandoquidem altero significavit tempus, quo maxima solet esse longitudo dierum, altero sermonem usque ad libri quarti exitum profligatum esse ostendit circiter usque ad meridiem; nam illud *σχεδὸν* ibi procul dubio connectendum est cum *μεσημβρία γέγονε.*

Cap. XVI. Segment. III.

De dialogi initio, progressu et exitu.

Et hactenus quidem de ornatu dialogi scenico, quem qui acrius reprehenderunt, ii profecto cupide magis quam vere iudicavisse existimandi sunt. Progredimur ad sermonis expositionem, initium, progressum, exitum, in quibus cernitur dramatis quasi philosophi perfectio et absolutio. Consideranda enim haec quoque sunt diligentius, quandoquidem Astius De Vita et Scriptis Plat. p. 387. sq. et Zellerus l. c. p. 57. sqq. plurima in iis graviore censura notaverunt.

Distinguendus autem in harum rerum diiudicatione diligentissime est universi sermonis progressus et exitus a singularum partium tractatione. Apparet enim illum satis rectum et laudabilem esse posse, etiamsi singula minus sollerter sint elaborata, ac vicissim singulas sermonis partes scite et eleganter esse posse tractatas, quum totus sermo laboret inertia. Itaque de utroque seorsum dicemus.

Et de universi quidem sermonis ratione licebit nobis esse brevioribus. Etenim ex iis, quae antea de dialectica argumenti tractatione disputavimus, iam perspicuum fore putamus, universi colloquii tanquam actionem omnino esse talem, quae artis legibus bene conveniat. Nam quorsum statim ab initio dirigitur omnis disputationis cursus, eo non est dubium, quin in ipso operis exitu ita perventum sit, ut totum argumentum denique plene explicatum esse appareat, quandoquidem nihil amplius superest, quod pro con-

silio scriptoris explicari et illustrari adhuc debuerit. Initium autem dialogi itemque progressio atque exitus, etsi multa sunt artificiose interposita, quae per longiores ambages ducere videantur, tamen rectissime sese habent, suntque ita comparata, ut etiam singularis cuiusdam sollertiae laudem mereantur. Quamquam hoc ut recte perspiciatur, teneatur necesse est singularis illa Platonis ars, qua in maxima rerum varietate atque copia sermonis cursum ita moderatus est, ut omnia denique in unum tanquam corpus coniuncta videantur. Verum de hac re quoniam satis dictum est antea in artis dialecticae examine, hic certe non est, cur denuo exponamus. Properamus igitur ad alterum, quod dicebamus hoc loco in disceptationem vocandum esse.

Fieri enim potest, ut in singulis crimen inertiae et negligentiae haereat, etiamsi totum disputationis iter sine offensione procedat. Atque hoc re vera ita se habere, non videtur recte negari posse. Laborat enim dialogus hic et illic iis difficultatibus, ut neutiquam videatur ad elegantiae laudem usque esse perpolitus. Cuius sententiae si qua argumenta requirentur, vel ea opinor sufficient, quae supra de dialectica rerum tractatione exposuimus. Nam quae nomine subtilitatis dialecticae tanquam manca et vitiosa notata sunt, eadem certe manifestum est etiam ad impediendam aut tollendam dialogi facilitatem, perspicuitatem et elegantiam valere. Sunt tamen etiam non pauca de hoc genere nuper a criticis iniuria reprehensa. Quorsum magnam partem eorum referimus, quae protulit Zellerus Stud. Platon. p. 57. sqq. Veluti quod ille p. 59. contendit p. 632. E. sqq. fortitudinis et temperantiae rationes temere confusas esse, id nostro quidem iudicio a veritate abhorret. Nec Libr. I. p. 655. A. inepte interposita videntur, quae de coloribus in arte musica usurpatis admonita sunt, sicuti viro doctissimo visum est. Sed singulis istis, quae certe melius in Commentariis attingentur, hoc loco transmissis, ea potius, quae sunt generaliora et communia, exploravisse iuvabit. Reprehendit igitur Zellerus p. 58. totum sermonis exordium, propterea quod scenico dialogi ornatu nondum satis descripto protenus de rebus civilibus suscipiatur disputatio. Nimirum optat ille, sicut videtur,

ut initio sermonis protenus omnis exhibeatur personarum descriptio, temporis notatio, locorum pictura, et quae sunt id genus alia, iisque expositis demum ad dialecticam rerum disceptationem transeatur. At nos quidem nihil in istis videmus, quod aut per se habeat reprehensionem, aut a Platonis more et consuetudine abhorreat. Nam quod statim ab initio tanquam in medias res, de quibus disputandum est, perducimur ac tantum non rapimur, simillima certe ratio est exordii Menonis, Cratyli, Sophistae, Philebi, in quibus libris omnibus continuo tanquam imparati iubemur disputationi interesse, de personis dialogi eiusque opportunitatibus nihil dum edocti. Nec vero in Legibus videmus quid ea res afferat molestiae, quandoquidem protenus quinam loquantur et ubi locorum sermo instituatur, vel ipsis loquentium nominibus edocemur. Quod autem accuratior personarum locorum atque temporum descriptio postea demum data rei opportunitate exhibetur, id nec per se ineptum esse patet, nec Platonis rationi ullo modo adversarium aut contrarium. Nam qui Philebum, Cratylum, Euthyphronem, Menonem, alios libros, attente legerint, ii in his quoque libris concedent ex variis locis veluti colligenda esse singula, quae ad morum designationem atque alias scenici ornatus partes referuntur. Sed praeter exordium sermonis sunt etiam alia quaedam, quae generatim sunt vituperata, quum tamen nostra sententia paratam habeant facilem vel excusationem vel defensionem. Nam dialogum dictitant graviter laborare molesta difficultate atque tarditate; subinde asperum esse et hiulcum; non raro premi obscuritate; et quae sunt id genus alia. Nimirum primum quidem de talibus rebus omnino difficile est iudicium, quoniam eae magnam partem solo elegantiae sensu continentur. Deinde magnopere veremur, ne multa, quae huc relata sunt, propterea sint in dubitationem adducta, quod omnino universi dialogi ratio non usquequaque pervestigata atque explorata fuit. Quod quo iure ita statuamus, post ea, quae de hac re iam supra sunt exposita, non opus esse putamus ut hoc loco peculiari opera disputemus, praesertim quum etiam mox res denuo attingenda sit. Tum hic quoque iuvabit meminisse, vitia eiusmodi, si quae extant,

videri partim exinde orta esse, quod opus ab ipso auctore non est plane ad exitum profligatum accurateque perpolitum. Denique etiam oratio Platonis multis magnisque criticorum atque scribarum erroribus contaminata est, qui quidem errores partim etiam eo valuerunt, ut dialogi venustas et elegantia vel depravaretur vel obscuraretur, id quod in Commentariis criticis et exegeticis non uno loco demonstravimus. Atque haec si vere disputavimus, ne ista quidem eam vim habere apparet, ut universi operis fidem et auctoritatem convellant aut labefactent.

Cap. XVI. Segment. IV.

De dialogi universi proprietatibus quibusdam.

Sed mittamus haec atque transgrediamur ad considerandas quasdam universi sermonis proprietates, in quibus quasi singularis quidam color ipsius cernitur. Ac primum quidem Zellerus Stud. Platon. p. 68. sq. et Astius De Vita et Scriptis Platon. p. 388., sicuti iam antea significavimus, graviorem sermonis incessum notarunt, qui veluti pompae habeat tarditatem planeque careat admirabili illa facilitatis gratia, qua alii Platonis sermones insignes sint. At enim vero istud quidem neutiquam simpliciter pro vitio ducendum esse, vel ex iis apparere arbitramur, quae antea de ornatu scenico dialogi sunt exposita. Senes enim decebat etiam sermo sedatior atque moderatior. Praeterea nec argumentum ferebat maiorem interrogandi respondendique varietatem, praesertim quum illud fere ad communem intelligentiam accommodate ac populari ratione explicatum sit. Nec vero ista dialogi tarditas, si qua est, ab aliis Platonis libris omnino abesse videtur. Animadvertitur saltem simile quiddam etiam in Politico, Philebo, Timaeo, quorum librorum omnium ut quisque versatur in argumento difficiliore et ad disserendi varietatem minus apto et idoneo, ita etiam dif-

ficiliorem habet sermonis progressum atque minus crebram interrogandi et respondendi vicissitudinem. Itaque nos quidem in ea re nihil inesse putamus, quod a Platonis arte et ratione abhorreat. Accedit, quod nec absurdi quid aut inepti cum ea coniunctum est, quod scribentis arguat aliquam incogitantiam aut inertiam. Quod certe longe aliter se habet in iis dialogis, quos Platoni vel errore vel mala fraude suppositos esse exploratum habetur. Enimvero compares mihi quaeso cum Legibus vel parvos istos dialogos, qui communi criticorum sententia Platonis nomen mentiuntur, Theagem, Hipparchum, Rivales, Minoem, alios, et facile animadvertes, quid distent aera lupinis. Quippe in Legibus etsi simplicitas sermonis ea est, quae urbanitatis et elegantiae venustatem non magnopere consectetur, quaeque per omnia senile quiddam referat, tamen nihil usquam reperias talium ineptiarum, quales in illis libris reperiuntur innumerabiles. Sed aliud quid est, quod Zellerus l. c. p. 71 sqq. et Astius p. 388. tanquam proprium sermoni in Legibus habito notaverunt. Regnare enim per eum animadverterunt gravitatis quandam affectationem, quae abeat saepe etiam in insolentiorem austeritatem ac tristitiam, a dialogorum Platonicorum festivitate et hilaritate prorsus alienam. Nec vero negari ullo modo potest, verissime id a viris egregiis animadversum esse. Sed quod inde collegerunt, eam rationem ab arte et ratione Platonis esse alieniorem, de eo habere videmur cur iure quodam nostro nostrum iudicium ab ipsorum sententia seiungamus. Quippe rem gravem sane ac severam in hoc opere egit Plato, dum verae civitati leges scripsit. Certe ea res multum diversa fuit ab illo negotio, quod in exquirenda optimae civitatis specie et imagine suscepit atque gessit. Nam hic quidem omnem leporis et urbanitatis vim atque copiam poterat explicare, quum et ipsa quaestio esset suavissima et nulla ducenda eorum hominum ratio, quibus scriberetur. Alia autem fuit Legum ratio. In his enim philosophus legumlatoris personam sustinere coactus fuit, cum qua festiva illa hilarisque disputandi ratio minus conveniebat. Itaque in Legibus gravitatem atque severitatem orationis eam adscivit, quae decere videretur vel maxime eum, qui veram civitatem con-

qua re disputat Zellerus Stud. Plat. p. 72. sq. Enimvero inducuntur sane in Legibus senes ita colloquentes, ut non modo de pietate et religione gravissime disputent, verum etiam in ipso sermone rerum divinarum verecundiam verbis factisque identidem prodant ac testificentur. Nam crebro memorant vim numenque deorum, veluti Libr. III. p. 682. E. V. p. 722. C. al., crebro item felicem ac prosperum disputationis suae successum ex numinis divini favore et auxilio suspensum fore fatentur, unde toties usurpant suum istud, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ut Libr. I. p. 632. E. III. p. 688. E. V. p. 739. E. VI. p. 752. A. VII. p. 799. E. VIII. p. 841. E. crebro denique aliis modis suam erga deos et res divinas reverentiam declarant. Verum enim vero hoc quum facile largiamur Legum operi tanquam privum esse ac peculiare, quamquam nec in aliis libris desunt similia, ut quum in rerum gravium ac difficilium disputatione deorum imploratur auxilium Phileb. p. 25. B. p. 61. B. Tim. p. 27. C., tamen quo iure ista pietatis testificatio dicatur inepta et a Platonis ingenio et ratione aliena, haudquaquam intelligimus. Est enim illa nostro quidem iudicio Legum argumento et proposito longe convenientissima. Nam si verum est, quod supra demonstrare conati sumus, Platoni ita fuisse persuasum, ut in ea civitate, quae revera possit in ipsam hominum vitam introduci, potentissimum virtutis praesidium et adiumentum in pietatis ac religionis disciplina positum iudicaverit; profecto etiam consentaneum fuit, ut eosdem illos, quos introduxisset cives suos ad pietatem instituentes atque cohortantes, ipsos quoque pios et religiosos fingeret. Hoc ipsum autem quis est quin fateatur convenire imprimis in senes istos, qui inter ipsos de optimis legibus graviter copioseque colloquuntur? Enimvero similem certe Plato finxit etiam Cephalum illum senem De Rep. I. p. 328 — 331., qui quum aliis virtutibus amabilis est, tum placet imprimis etiam pia illa grataque deorum veneratione, quam modo sacrificiis iis oblatis palam fecit. Habes igitur, si quod desideres, apud ipsum Platonem etiam alterum pii ac religiosi senis exemplum. Quamquam in tali quidem caussa exemplis nihil opus est. Sufficit enim intellexisse, omnia sollerter et primario operis con-

silio convenienter instituta esse atque adornata. Quod quidem si etiam in hac sermonis parte revera ita factum esse censemus, nihil videmur affirmare atque contendere, quod ab ipsa veritate alienum sit.

Atque haec quidem de dialogi arte et ratione. In qua etsi quaedam sunt singularia aut minus artificiosa ac polita, tamen item reperiuntur plurima, quae sollertiae et elegantiae Platonicae manifestum faciant indicium. Id quod speramus ab omnibus concessum iri tanto lubentius, quanto quisque diligentius indolem rationemque universi operis examinaverit.

His vero utcunque disputatis tempus est aliquando transire ad considerandum genus dicendi Legibus proprium, quo clarius appareat, quid hoc quoque nomine de operis amplissimi rationibus existimari oporteat.

Cap. XVII.

Agitur de dicendi genere et orationis forma Legibus peculiari, et primum quidem generatim.

Sunt autem tria imprimis capita, quae in harum rerum quaestione maxime spectanda videantur. Nam primum quidem universe describendum erit genus orationis, quod philosophus his in sermonibus pro argumenti et consilii universi operis rationibus deligendum iudicaverit. Deinde disputare debebimus de eloquutione verborum tam grammaticae quam rhetoricae artis habita ratione. Quibus locis pervestigatis postremo explicandum erit de singularibus, si quae reperiantur, vel vitiis vel virtutibus, quibus oratio videatur insignis esse. Nam his omnibus demum accuratius consideratis fieri denique poterit, ut

de dotibus oratoriis operis certius statuatur, indeque de eius fide et auctoritate idoneum repetatur iudicium.

Itaque nunc id primum agamus, ut formam quasi atque imaginem orationis in Legibus usurpatae paucis adumbremus. Quod ut prospero operae successu fieri queat, ante omnia una maxime res tenenda erit, quae dici non potest quantum ad dicendi genus Legibus privum atque proprium recte aestimandum valeat. Etenim diligenter nos meminisse oportet, Platonem in iis esse antiquitatis scriptoribus, qui propter materiae scriptorum suorum discrepantiam, propter temporum, quae respexerunt, varietatem, denique etiam propter aetatis, qua scripserunt, diversitatem stilum suum adeo variaverunt, ut in aliis scriptis saepe plane alii videantur et propter illas caussas adeo sint sui dissimiles, ut difficile videatur ipsos ubique pro iisdem agnoscere. Quod quidem in Platone longe profecto est evidentissimum, cuius libros nobis legentibus admirabilis plane apparet doctrinae et rationis, artis et compositionis, denique dictionis atque elocutionis diversitas. Idem enim in aliis dialogis est simplex et popularis, in aliis acutus et subtilis, in aliis elatus et copiosus, in aliis denique mixtum habet dicendi genus et varie temperatum, prouti res in iis tractatae variae sunt atque multiplices. Nimirum caussae rei primo adspectu perquam mirabilis, dummodo ne praeiudicatis opinionibus capti teneamur, ad iudicandum non adeo videbuntur difficiles. Nam primum quidem scripta philosophi propter aetatem, qua sunt composita, perquam diversa sunt, quandoquidem alia sunt adolescentis, alia maturae aetatis, alia senescentis, ut vel eo nomine maximum inter ipsa discrimen obtineat. Deinde sollertissimus dialogorum artifex etiam id est sequutus, ut orationem argumentorum varietati prudenter attemperaverit, quandoquidem facile sibi persuasit aliud dicendi genus proprium esse oportere subtilibus rerum abstrusarum disputationibus, aliud convenire explicationi eorum, quae ex communi vitae usu depromta essent, aliud aptum esse popularibus sermonibus, aliud decere rerum magnarum atque gravium commentationem vel suasionem, alia aliis disputandi rationibus esse accommodata. Denique feruntur enim

inter libros Platonis quidam ab auctore inchoati tantum neque absoluti, ut non sint ultimam artificis limam experti neque usquequaque perpoliti, quos quidem mirandum certe non est item singularem quandam subinde ostendere orationis speciem atque formam. Haec igitur eos, qui de Platonis elocutione ac dicendi genere prudenter iudicium facere velint, sanequam tenere oportet, quandoquidem alioquin facillime evenire potest, ut quamvis omnia rimeris subtilissime, tamen de summa re denique in fraudem et errorem inducaris. Atque idem illud imprimis etiam in iudicanda oratione Legibus propria diligenter est observandum, cuius omnis indoles atque ratio ita demum plane perspicitur, si bene meminerimus, esse eam tum operis materiae et argumento tum scriptoris consiliis et aetati plane consentaneam. De qua quidem re breviter exposuisse iuvabit.

Et illud quidem omnino fatendum est, prima saltem specie nihil esse inter se dissimilius, quam librorum, qui sunt de Legibus, et ceterorum Platonis sermonum orationem, ut profecto minime mirandum sit, quod haec ipsa res magnis multisque de illorum ortu et auctoritate dubitationibus ansam praebuit. Nihilominus autem recte videmur statuere et asseverare, esse istam orationem plane Platonicam, atque ita comparatam, ut omnis eius indoles atque virtus ex universi operis argumento, consilio, aetate, fortuna denique declarari queat. De qua re non tam copiose disputare quam breviter admonere consultum duximus, quandoquidem rem ipsam putamus etiam sine diserta argumentorum expositione audientiam sibi esse facturam. Sunt autem haec potissimum, unde quid rei sit, intelligi atque iudicari posse arbitramur.

Etenim primum quidem omnis fere horum librorum disputatio in exquirendis tradendisque rebus civilibus atque legibus scribendis versatur, siquidem philosophus, depicta optimae et in se absolutae civitatis imagine, descendit ad informandam eam rempublicam, quae esset quidem et ipsa optima, sed tamen ea conditione optima, ut non videretur a vitae veritate alienior. Quocirca hoc nomine ipsi omnino opus fuit eo sermone, qui legum lationi esset conveniens

ideoque multum diversus ab ea oratione, quae subtilibus de sapientiae disciplina disputationibus accommodata est. Refert igitur ille iuxta cum tenuitate atque subtilitate passim etiam gravitatem quandam atque dignitatem ex ipsarum rerum magnitudine tamquam ultro nascentem, ideoque nec spernit verba insolentiora, sonitu pleniora, antiquiora, denique grandiora et specie honestiora, qualia legum diguitatem deceant. Ex quo manifestum est vel hanc ob caussam fieri non potuisse quin magna illius ab aliorum dialogorum consuetudine diversitas existeret. Iam vero leges atque instituta civilia in hoc opere etiam eo modo sanciuntur, ut simul commendentur prooemiis, hoc est, orationibus suasoriis, quibus eorum caussae, utilitates, effectus denique salutares disertissimis verbis declarantur, ita quidem, ut imprimis etiam virtutis tum civilis tum moralis et religiosae ratio ducatur. Quod certe fieri non potuit aliter, nisi ea ratione, ut subinde etiam stilus grandior adhiberetur, qui referret quiddam celsius, sanctius, magnificentius, quandoquidem id rei ipsius dignitati atque maiestati videri debuit consentaneum esse. Itaque talibus in locis saepenumero cum amabili rerum ac sententiarum simplicitate atque sermone plane populari sollertissime iuncta est atque copulata singularis quaedam verborum sublimitas, granditas, maiestas, ut oratio, relicta vulgari loquendi consuetudine, aliquando exsurgat altius atque etiam maiorem quemdam assumat ornatum ac splendorem, adhibitis etiam artificiis rhetoricis, quibus verborum ordo, periodorum structura, numerorum sonus, insolentiores efficiuntur, nec verbis et dictionibus poeticis contemtis aut neglectis. Quae quidem omnia rursus talia sunt, unde facillime aliam caussam intelligere liceat illius diversitatis, quae inter Legum et aliorum scriptorum Platonicorum dicendi genus intercedit. Sed ad haec etiam tertium quiddam accedit. Sunt enim ii, qui sermocinantes inducuntur, in Legibus tales, qui quum ipsi senes sint, tum etiam senili more ideoque prolixe et simul communi hominum captui accommodate de rebus civilibus colloquuntur. Nimirum popularem istam sermonis simplicitatem colloquentibus tributam philosophus sine dubio ei civitati convenientem esse iudicavit, quae non a sapientibus

philosophis, sed a civibus prudentibus et mediocriter eruditis gubernaretur, quippe quum ipsi legum sapientia velut extrinsecus sustentarentur. Senes autem quod loquentes induxit, prudentissime ista ratione significavit ad gravissimum civitatis sapienter constituendae et legum ferendarum negotium utique requiri prudentiam atque sapientiam longo rerum usu collectam, adeoque subobscure prodidit, quod iam veteres suspicati sunt, semet ipsum senem amplissimum de Legibus opus condere instituisse. Hinc vero alia rursus orta est proprietas dictionis in eo usurpatae. Nam studium istud res non subtiliter et acute sed populariter et ad communes hominum sensus accommodate tractandi peperit sane insolentiorem quandam orationis simplicitatem a philosophi ratione alibi expressa non quidem plane abhorrentem, sed tamen alieniorem. Senilium autem sermonum imitatio orationi subinde attulit nescio quid languoris et quasi lassitudinis vel etiam prolixitatis, ut denique totum opus paene senile quiddam referat. Ex quo evenit, ut quamvis universae orationis color sanus sit, tamen enuntiatorum structura atque compositio licentior videatur atque gratam quandam vel subinde etiam ingratam negligentiam referat studiosius quaesitam. Nimirum hoc quidem unde originem traxerit et quibus causis niti dicendum sit, id clarius intellectum iri arbitramur, ubi adhuc unum quiddam animadverterimus, unde Legum orationem certius iudicare atque aestimare licuerit. Scripsit enim philosophus, ut alio loco ostendimus, opus Legum iam senex grandis aetate factus neque illud utpote morte oppressus perpolire potuit, unde post eius obitum demum ex ipsius tabulis transscriptum et in vulgus editum est a Philippo Opuntio. Id quod non ita multo post eius mortem, quae incidit in Olymp. 108. ann. 1. = 348. a. Chr. n. factum sit necesse est, quandoquidem iam Isocrates in Oratione ad Philippum Macedonem missa p. 93. ed. Bekker. = p. 84. E. ed. Steph. §. 12. Legum pariter atque Politiae mentionem iniecit, quam orationem compositam esse Olymp. 108. 2. — 346. a. Chr. n. ex ipsius argumento intelligitur. Itaque suspicari sane licet, tum senectutis tarditatem moleste offecisse alienae orationis eiusque plane insuetae expressioni, ut vere seni-

les sermones vel invito scriptore emerserint, tum prohibitam et interclusam emendandi et perpoliendi operam effecisse, ut non modo in rerum tractatione sed etiam in orationis structura et compositione relinquerentur, quae ipse philosophus, si in vivis mansisset, haudquaquam relicturus erat. Verum enim vero etiamsi haec ita sese habeant, tamen qualis forma et species orationis in his libris expressa sit, omnino quidem satis certo perspicere possumus. Mixtum enim est ac veluti temperatum dicendi genus, quod in illis regnat, ita ut modo sit tenue, subtile, tranquillum, moderatum, modo celsum atque grande, modo etiam medium inter utramque orationis formam teneat. Quippe est illud, ut diximus, plane attemperatum ipsarum rerum, quae exponuntur, rationibus atque personis colloquentium, ut utrinque suum colorem suumque habitum nactum sit. Nec vero dubium est, quin illud referat item Platonis ingenium, morem, rationem. Nam licet in eo subinde tarditas quaedam et quasi lentitudo animadvertatur, quae caret grata illa facilitate, quam alibi apud philosophum admiramur, tamen vel sic per omnia viget mens quaedam divinior, qualis in aliis eius scriptis cernitur; regnat item generosa sensorum celsitas, quae fontem habet animum magnarum rerum meditatione repletum; dominatur denique ea dictorum et cogitatorum convenientia, unde facile intelligas scribere ista non alium potuisse nisi hominem divina quadam ingenii virtute praeditum. Nec vero inter cetera Platonis scripta plane desiderantur, quae similem orationis formam atque speciem referre iudicanda sint, ut Philebus, Politicus, Timaeus, dummodo meminerimus, hos libros et in aliis rebus tractandis versari et alia aetate litteris consignatos esse.

Iam vero haec omnia si probabiliter a nobis exposita sunt, certe nihil impedit quominus dicendi genus Legibus proprium omnino quidem prorsus Platonicum esse nobis persuadeamus, ut nulla inde suspicio de adulterina operis origine ducenda videatur. Hoc vero quum iam per se magnum quiddam sit, tum etiam alio nomine ad praesentem quaestionem est longe gravissimum. Valebunt enim quae modo disputavimus etiam eo, ut quae deinceps de dictione operis singulatim explicanda sunt, facilius

certiusque expediri possint, quandoquidem iudicium de usu singulorum verborum et loquendi formularum deque enuntiatorum ac periodorum structura et compositione magnam partem inde suspensum est, ut universi dicendi generis tamquam speciem quandam animis informatam teneamus. Itaque nunc ad explorandas singulorum verborum et universorum enuntiatorum usum aggredimur.

Cap. XVIII.

Disseritur de dicendi genere Legibus proprio singulis eius partibus consideratis.

Nullum facile signum et argumentum est, unde de antiquorum operum fide et auctoritate certius repetatur iudicium, quam quod cernitur in usu loquendi. Qui si est rectus, purus, castus, et cum more eius scriptoris, cui scriptum aliquod tribuitur, bene conveniens, nihil illo reperiri potest, quod ad fidem faciendam plus valeat; sin autem est male fictus, artificiose quaesitus et affectatus, denique ab eius scriptoris, cuius esse putatur, arte et ratione alienior, saepenumero una vocula sinistre usurpata, unum verbum prave positum, una vocabuli forma ac species praeter aetatis morem et consuetudinem adhibita, unum vitium contra rectum temporum vel modorum rationem praesertim crebrius admissum satis est ad arguendam fraudem, si qua in opere aliquo sub falso nomine prodendo admissa sit. Quo studiosius nobis hoc erit agendum, ut quid de Legibus eo nomine existimari oporteat, accuratius exquiratur. Qua in re ita versabimur, ut initio quaestionis a singulorum verborum usu, qui suspectus visus est, facto deinde transeamus ad considerandas loquutiones atque formulas ex singulis verbis compositas, quae criticis iniecerunt dubitationes; ab his autem transgrediemur denique ad explorandas rationes integrarum sententiarum ac periodorum, siquidem in iis visum fuerit aliquid singulare inesse, quod pos-

sit dubitationem iniicere. Ea vero omnia ita disceptabimus, ut non modo communis atque proprius, sed etiam artificiosus et improprius orationis usus respiciatur, siquidem in tali caussa et mentis cogitata et animi sensa pariter in censum venire consentaneum est. Itaque initium disputationis ducamus a cognoscendo singulorum vocabulorum usu, unde critici malas de universi operis suspiciones repetierunt, si forte fieri possit, ut, quid de eo existimandum sit, certius explorare possimus.

Cap. XVIII. Segment. I.

Agitur de usu singulorum verborum in Legibus notato.

Quoniam autem quattuor potissimum res sunt, quas critici in singulorum verborum usu tamquam singulares notarunt, raritas quorundam vocabulorum atque insolentia, crebrior formarum nonnullarum earumque rariorum usurpatio, inusitatarum significationum attributio, denique nominum abstracte positorum frequentia, haec omnia singulatim per partes persequemur atque ita illustrare conabimur, ut nullam caussam esse demonstremus, cur inde malae de Platonici operis originibus suspiciones repetantur.

Ordiamur igitur a lustrandis iis vocabulis, quae quoniam in unis Legibus Platonis reperiuntur et vel rariora sunt vel ficta audacius atque poetica, criticis dubitationum caussas praebuerunt; quorum quidem vocabulorum recensum quum partim egerit Zellerus l. c. p. 85 sq. tum nosmet ipsi, ne quid ad praesentem quaestionem deesset, etiam aliquando pleniorem exhibuimus, quamquam sunt etiam, quae consulto nunc omisimus, melius illa cognoscenda ex commentariis. Enumerabimus autem illa sic, ut una opera etiam usum eorum per se seorsum spectatum omnino bene Graecum esse doceamus utpote confirmatum ab optimae Graecitatis auctoribus atque vete-

ribus Grammaticis munitumque analogiae legibus. Quo facto eorum usum nec alias ob caussas in his libris esse suspectum ostendemus.

Itaque primum quidem ubi de nominibus substantivis insolenter usurpatis sciscitamur, singularia in Legibus haec fere reperiuntur. Primum enim Libr. XII. p. 954. E. offendit *ἀλλοδημία*, notatum iam a Polluce Onom. III. 54. qui *ἀλλόδημος* memorat, quod quidem dictum est ut *ἀποδημία*, a quo tamen nonnihil vi et significatione discrepat. Atqui eodem isto nomine etiam Hippocrates De inter. affect. 210, 14. Dio Cass. 54, 19. Iamblich. Vit. Pyth. c. 35. usi sunt, ut eius probitas non modo codicum Platonis auctoritate, sed etiam locupletissimorum scriptorum testimonio abunde firmata sit. Porro Libr. IX. p. 868. E. notabile visum est *ἀπενιαύτησις* vel potius *ἀπενιαύτισις*, sicuti vere correxit Ruhnken. ad Tim. p. 39. Quo nomine qui praeterea usus sit, novimus sane neminem. Sed quum *ἀπενιαυτισμός* Hesychio s. v. eximie dicta sit *ἡ εἰς ἐνιαυτὸν φυγὴ τοῖς φόνον δράσασιν*, de qua poena v. Petiti Legg. Attic. p. 614 sqq. ed. Wesseling, quidni item recte dicatur *ἀπενιαύτισις*, praesertim quum verbum *ἀπενιαυτίζειν*, de quo v. Pollux. I. 7. 58. Suidas, Etymol. Magn. Tim. Gloss. s. v., satis testatum habeatur? Praeterea Libr. I. p. 635. C. offensioni fuit quod extat *γλυκυθυμία*. Quod tamen frequentarunt Plutarchus (Moral. p. 476. D. 970. B. 982. A. 1104. D. al.) Jamblichus, alii, maxime Platonici; neque vero de Attico eius usu ullo modo dubitabunt, qui adiectivum *γλυκύθυμος* legi meminerint apud Aristoph. Lysistr. 551. Nubb. 705. al. quo iam Homer. usus est Iliad. v. 467. Insolentius vero est Libr. VI. p. 765. A. nomen *διαθετήρ*, h. e. ordinator, moderator, de eo, qui choros instruit ac moderatur. Verumtamen quum similiter dicatur *ὁ διαθέτης* atque verbum *διατιθέναι* hoc in genere fere solemne sit atque proprium, nec illud habet ullam dubitationem, praesertim quum eo usus sit etiam Themistius loco evidentissimo Orat. XXVI. p. 321. D. = 388. ed. Dind. *τὸν διαθετῆρα καὶ δημογόρον*. Porro Libr. IV. p. 716. A. et V. 744. B. *εὐμορφία* tamquam singulare notatum est iam a Moeride

Atticist. p. 149. et Harpocrat. p. 196. Sed idem illud legitur etiam in ipsius Platonis Sympos. p. 218. E. placuitque item Xenophonti, Euripidi, Luciano, aliis, ut de Attico eius usu nulla plane possit esse controversia. Rarius vero vocabulum est θρασυξενία Libr. IX. p. 879. E. positum ad designandam peregrinorum insolentiam. Quod num quis alius usurpaverit, nos ignorare fatemur. Notavit autem illud et interpretatus est Pollux Onom. II. 113. et III. 58. ἀηδέστερον quidem appellans, sed Platoni sine ulla dubitatione vindicans. Iam quod Libr. VII. p. 793. E. p. 794. C. p. 785. A. 796. C. κόρος de puero vel iuvenculo dictum est, id quum cognatum sit Ionico κοῦρος, tum propter coniunctionem cum κόρη facilem habet excusationem, praesertim quum vocabuli usus nec poetis ignotus ac similiter apud Lacedaemonios celebratus fuerit, de quo v. Ruhnken. ad Tim. p. 150 sq. Nec vero Libr. XI. p. 935. B. μεγαλόνοια ullam habet offensionem, quod nec Lucianus Piscat. 22. sprevit, et illustratum est a Grammaticis, Polluce Onom. VI. 148. Photio, aliis. Ac similiter iudicandum est etiam de voc. παιδουργία Libr. VI. p. 775. B. quo non modo Sophocles Oed. Tyr. 1248. sed etiam scriptores optimi quique posterioris aetatis usi esse reperiuntur. Haec igitur sunt fere nomina substantiva Legum operi priva et peculiaria. Progredimur ad nomina adiectiva. Ex quibus item nonnulla in unis Legibus a Platone usurpata sunt, aliis tamen scriptoribus haudquaquam incognita. Pertinet huc ἀΐστωρ, inscius, Libr. VIII. p. 845. B. in lege quadam perscriptum, et a Grammaticis, Suida, Hesychio, Timaeo, notatum, quod legitur etiam apud Euripidem Andr. 683. ubi fuerunt qui ἀνίστορες corrigerent, de quo v. Lobeck. ad Phrynich. p. 630. Quod vocabulum quominus attrectemus, certe illud prohibet, quod legum linguae antiquiori potuit esse proprium. Ac simile quiddam coniicere licebit etiam de voc. βιοδότος Libr. XI. p. 921. A. ubi poetica cum licentia de deo dictum est. Quamquam poetae dixisse fere reperiuntur βιοδώτης et βιοδώτωρ, quod ipsum tamen est rarissimum, enotatum ex Orph. Hym. 28, 3. 72, 2. Epigr. Anthol. Palat. IX. 525. 3. Nec vero a poetico di-

cendi genere abludunt ἐχθοδοπός Libr. VII. p. 810. D. quod usurparunt Sophocl. Aiac. 931. Philoct. 1135. Aristoph. Acharn. 226. alii posteriores, illustratum a vett. Grammaticis compluribus; atque ἠίθεος Libr. VIII. p. 848. D. IX. p. 877. E. XII. p. 947. C. vocabulum Homericum, etiam ab aliis poetis celebratum, quod philosophus scite adhibuit ad designandam innuptorum castitatem, quam significat fere nostrum: Iunggesell. Reliquum est denique adiectivum χρόνιος Libr. IX. p. 855. B. pro πολυχρόνιος positum in verbis: χρονίοις δεσμοῖς. Scilicet mutuum sumsit philosophus hunc usum a Pindaro, Aeschylo, aliis poetis, postea etiam a prosae orationis scriptoribus, Aristotele, Theophrasto, aliis, ascitum, ac frequentatum imprimis Aesculapii filiis, qui hodie quoque τὰς χρονίας νόσους fere in ore habent. Quamquam hic usus loquendi apud Xenophontem, Oratores Atticos, alios, nusquam reperitur, ideoque ut rarior notatus est ab Hesychio s. v. et Polluce V. 150. Et haec quidem de adiectivis nominibus. Sequitur ut de adverbiis dicendum sit praeter vulgarem morem positis. Quorsum pertinent ἀνατεί sive ἀνατί, impune, Libr. IX. p. 871. E. XI. p. 917. C. 935. B. quod interpretantur Timaeus s. v. et Harpocration s. v. quorum hic eodem vocabulo etiam Isaeum in Oratione adversus Apollodorum usum esse testatur. Atque idem illud Aristophani in Ecclesiazus. 754. probabiliter vindicavit Valesius ad Harpocrat. p. 269. ed. Lips. Dicitur pro eo etiam νηποινί vel νηποινεί Libr. IX. p. 874. C. quod in codd. quibusdam extat etiam apud Xenoph. Hieron. III. 3. et reperitur in Inscript. Amphipol. Corp. Inscriptt. Vol. II. p. 63. n. 2008. ed. Boeckh. ubi est νηποινεὶ τεθνάναι. Quippe utrumque facile patet ex antiquo legum usu a Platone assumtum esse, ut nihil mirum sit, quod in unis Legibus apud eum perscriptum extat. Iam vero etiam verba, quae angustiore sensu dicuntur, sive ῥήματα, spectasse iuvabit insolentius in Legum libris usurpata. Pertinet huc ante omnia ἀθύρειν, exultare, ludere, tripudiare Libr. VII. p. 796. B. Atqui usum huius verbi praeiverunt philosopho poetae, Homerus, Pindarus, Euripides, quem postea nec refugerunt scriptores pedestres, fre-

quentarunt autem posterioris aetatis auctores, ut Himerius, sine ulla dubitatione, sicuti ostendit Ruhnken. ad. Hymn. in Cerer. v. 19. Porro dubitationem non levem criticis iniecit ἀΐσσειν Libr. IV. p. 709. A. ubi pro ἀΐξειεν εἰπεῖν maluerunt ἄρξειεν εἰπεῖν. Sed recte nostra sententia codices Platonis omnes ἀΐξειεν, quandoquidem ἀΐσσειν est cum impetu ferri ad aliquid, et cum infinitivo iungitur, ut apud Diog. Laert. VI. 87. ἀΐξαι ἐπὶ φιλοσοφίαν κυνικήν cum ἐπί et accusativo copulatum est. Verbi usum ceteroquin illustrat Ruhnken. Epist. Critic. p. 34. unde intelligitur eum et ipsum aliquid poetici habere. Singulare autem est verbum εὐθημονοῦμαι Libr. VI. p. 758. B., quod Photius interpretatur εὖ τίθεσθαι ἢ συγκεῖσθαι, cuius activam formam Tzetzes Hist. I. 367. habet, scribens: γνάθοις εὐθημόνει. Sed habet illud tanto minus offensionis, quo certius constat de probitate nominum εὐθημοσύνη, quo usi sunt Hesiodus OO. et DD. 471. Xenoph. Cyrop. VIII. 5, 7. et εὐθήμων, quod praeter alios habet Aeschylus Choephor. 8. active illud usurpatum in verbis: δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες. Quocirca illo nec citerioris Graecitatis scriptores uti dubitaverunt, Platonis illi hic quoque sequuti auctoritatem. Notatum praeterea est ut rarius παραποδίζεσθαι, implicari, irretiri, i. e. iudicio suo transversum agi, ex Libr. II. p. 652. B. quod extat etiam Epistol. Platon. VII. 330. B. Quod certe rectissime dictum est et optime explicatum a Polluce Onom. II. 194. IX. 134. ut nec mirandum sit, quod idem illud frequentarunt etiam Polybius, Sextus Empiricus, Galenus, Iamblichus, alii, quorum testimonia hic afferre piget. Neque enim verbi usus ullum iniicit scrupulum. Nec vero dubitationem movet σέβειν bis active positum Libr. I. p. 644. A. et VI. p. 777. D., quum alibi apud Platonem unum σέβεσθαι, verbum medium, usurpari consueverit. Enimvero quum verbo activo non modo poetae, imprimis scenici, sed etiam Thucydides II. 43. Xenophon Mem. IV. 4, 19. et Lucianus, Pausanias, Plutarchus, alii, usi sint, quid tandem caussae esse dicemus, cur Platoni verbi activi usu interdictum velimus, praesertim quum philosophus etiam aliis ver-

bis modo activa modo media forma usus esse reperiatur? Porro semel tantum apud Platonem legitur τημελεῖν, curam adhibere, Legg. XII. p. 953. A. ubi sacerdotes dicuntur τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν debere. Quod tamen rectissime dictum esse patet, quandoquidem τημελεῖν, τημέλη, τημέλεια non tantum de curatione alicuius rei, sed etiam de eiusdem custodia, cultu et ornatu usurpari consuevit. Nec vero usus verbi destituitur gravissimorum scriptorum auctoritate, quem celebrarunt Euripides Iphig. Taur. 311. Iphig. Aul. 731. ac postea etiam Plutarchus, Sextus Empiricus, Philo, Hierocles, alii; atque aperte ut probum agnovit etiam Phrynichus in Bekkeri Anecdot. p. 66, 14. Quocirca ne hoc quidem verbum per se habet quod ullo modo reprehendatur. Reliquum denique est verbum τητάω, privo, spolio, VII. p. 810. B. passive positum, ut sit carere, destitutum esse, sicuti dudum explicarunt Hesychius atque Photius. Usus vero illo est primus Hesiodus Opp. DD. 26. quem deinde secuti sunt alii poetae, imprimis tragici. Sed transiit eius usurpatio mox etiam ad pedestris orationis scriptores, ex quibus illud iam ante Platonem ad rem suam adhibuit Xenophon Cyrop. VIII. 4, 33. ubi sine ulla dubitatione cum Lud. Dindorfio ἀλλὰ τητῶνται refingendum est pro ἀλλὰ ἡττῶνται vel ἀλλ' ἀπατῶνται, quod est etiam in manu scriptis codicibus.

Atque haec quidem sunt fere vocabula, quae hic ut rariora in Legibus notanda fuerunt. Quid igitur? putabimusne ea esse eiusmodi, ut ex usu eorum verisimiliter coniectura aliqua de adulterina Legum Platonicarum origine capi queat? Nimirum sunt illa profecto, sicuti vidimus, per se spectata adeo proba atque sincera, ut ne praestantissimis quidem Graecitatis auctoribus displicuerint, qui illis partim etiam vehementer sunt delectati. Sed quod non minoris momenti est, sunt illa etiam universo dicendi generi in hoc opere usurpato et propter singularem argumenti rationem delecto plane convenientia. Alia enim linguae ad legumlationem comparatae omnino videntur fuisse propria: alia valent ad eiusdem penuriam et inopiam levandam vel amovendam, quandoquidem rerum notionibus accuratius ac subtilius designandis inserviunt; alia accommodata sunt gran-

ditati illi et magnificentiae orationis, quam philosophus quum omni legum scriptioni tum imprimis legum prooemiis propriam esse voluit, vel etiam suavibus et venustis senum colloquentium confabulationibus aliquid venustatis attribuunt, ex quibus unis maxime fontibus dictionis poeticae usus repetendus videtur; denique omnia atque singula tam eleganter sunt delecta, ut quod in iis sit absurdum aut ineptum, nulla ex parte demonstratum sit; cur autem sint usurpata, singulis locis accuratius consideratis nullo fere negotio perspiciatur. Quum igitur ea nec grammatice nec rhetorice spectata quidquam habeânt, quod merito displiceat, certe nulla caussa est, cur inde malas de universi operis originibus suspiciones assumamus, praesertim quum nec multitudo eorum excedat numerum vocabulorum in aliis philosophi scriptis simili licentia usurpatorum. Nam in Sophista quidem, in Politico, in Parmenide, in Philebo, in Timaeo, in aliis denique scriptis philosophi, si verum quaerimus, pro horum librorum ambitu etiam maior prostat copia eorum verborum, quae apud Platonem aut semel tantum leguntur aut omnino nove ficta atque procusa sunt. Nimirum vidit philosophus penitusque sensit novum quodque scribendi genus etiam nova sibi deposcere vocabula, ideoque scribendi libertatem suam intra angustos certi alicuius sermonis leges atque fines contineri noluit.

Iam vero his utcunque dilucidatis pergimus ad ea vocabula, in quorum forma ac specie Z e l l e r u s l. c. p. 85. sq. sibi videtur aliquid singulare animadvertisse, ita ut inde quoque operis Platonici suspectandi argumenta desumserit. De quibus quidem brevior erit disputatio, quandoquidem post ea, quae modo exposuimus, una eademque opera ostendere licebit, ea nec grammatice nec rhetorice ullo modo esse inepta aut inficeta. Observavit autem criticus primum in unis Legibus a Platone usurpata esse *βλάβος* pro *βλάβη*, *ἄβιος* pro *ἀβίωτος*, *ἀχάριστος* pro *ἄχαρις*, *δούλειος* pro *δουλικός*, *παίδειος* pro *παιδικός*, *ἐξαγριῶ* pro *ἐξαγριαίνω*, *ἱλεοῦμαι* pro *ἱλάσκομαι*, et Libr. IX. p. 933. E. *σωφρονιστύς*, c o r r e c t i o, quod est Ionicum. Acute vero atque docte ista omnia. Sed quid inde? Nimirum haec vocabula omnia quum per se proba sint atque casta, neque ab optimis scri-

ptoribus repudiata, tum aut synonyma sunt reliquis, ut Platoni haud dubie optio eorum concedenda sit, aut ab aliis, quae videntur iis synonyma, vi et significatione sua nonnihil diversa sunt, ut usus eorum fuerit necessarius. Nam ut a vocabulo βλάβος exordiamur, βλάβην ἐκτίνειν iustissimis de caussis nemo quisquam dixit; quamobrem Libr. VIII. p. 843. C. necessario dicendum fuit: τὸ βλάβος ἀποτινέτω, damnum restituat, qua ipsa formula usus est etiam Demosthenes adv. Midiam p. 528. ut nec audiendi sint Moeris p. 103. et Thomas Mag. p. 154., βλάβος dicentes esse Ἀττικόν, et βλάβη κοινόν: ad quos v. interpretum annotat. Nec vero Legg. IX. p. 873. O. pro αἰσχύνη ἄπορος καὶ ἄβιος, h. e. inexsuperabilis, intolerabilis, dici potuit ἀβίωτος, h. e. non vitalis et vitae fructu destituta, quod subabsurdum foret. Porro ἀχάριστον, quod legitur bis Libr. VI. p. 761. D. et XI. p. 935. A. etiam in Menexeno est p. 248. C. atque frequentatur item a Xenophonte aliisque scriptoribus, ut non exputemus, cur visum sit insolentius, praesertim quum ne potuerit quidem cum ἄχαρι permutari, quod uno loco Phaedri p. 265. D. reperitur. Iam vero quod Libr. VI. p. 770. E. δούλειον ὑπομείνασα ζυγόν, et VII. p. 790. A. γυναικεῖα καὶ δούλεια ἤθη γυναικῶν, memorantur, quum Politic. p. 309. A. τὸ δουλικὸν γένος, et Theaet. p. 175. E. δουλικὰ διακονήματα inveniamus, quid rei sit, quum facile pateat ex iis, quae Buttmannus Grammat. Amplior. Vol. II. Part. II. p. 338 sq. §. 119. 70. de discrimine adiectivorum in ειος et ικος terminatorum disputavit, tum clarius etiam perspicias ex Homer. Odyss, 24, 251. δούλειον εἶδος. Aeschyl. Sept. 75. ζυγοῖσι δουλείοισι. Eurip. Androm. 302. ζυγὸν δούλειον. Troad. 1331. δούλειον ἡμέραν βίου: in qualibus locis certe δουλικόν nusquam reperias, ut δουλικὴ τύχη apud Malal. 401, 14. citerioris demum Graecitatis proprium videatur. Neque aliter existimandum de eo est, quod Libr. V. p. 747. B. παίδειον μάθημα. VII. p. 810. A. παίδειαι τιμαί, et I. p. 643. B. παίδεια οἰκοδομήματα, dicuntur de iis, quae pueris propria sunt, quum Libr. II. p. 664. C. χορὸς ὁ παιδικός, II. p. 653. A. τῶν παίδων παιδικὴ αἴσθησις, ἡδονὴ καὶ λύπη, VIII. p. 833.

C. *ἄθλημα παιδικόν*, scripta legantur. Sed his missis videamus de forma *ἱλεούμενοι*, quae extat Libr. VII. p. 804 B. Ibi vero manifesto oratio ad rationem poeticam propter rei quae agitur magnitudinem est conformata, ut nec mirum sit, quod poetica verbi forma, qua usus est Aeschylus Suppl. 123. 134., ad rem praesentem adhibita est. Solet enim scriptor talia, sicuti antea ostendimus, prudenti consilio tinguere colore poetico, quod quidem etiam vocabulorum formis prodere non dubitavit. Paullo alia autem ratio est Ionicae dictionis *σωφρονιστύος ἕνεκα* in legis formula quadam Libr. XI. p. 933. E. adhibitae. Nimirum ibi vetusta legum lingua imitatione expressa est, in qua dialecti Ionicae reliquiae sine dubio superstites mansissent. Denique nec *ἐξαγριῶ* Libr. IX. p. 870. A. et XI. p. 935. A. quod alibi *ἐξαγριαίνω* dicitur, quidquam habet dubitationis, quandoquidem utraque forma pariter usitata et ab optimis quibusque scriptoribus celebrata fuit. Itaque facile iam intelligitur, opinor, ista omnia ita esse comparata, ut eandem habeant elegantiae laudem, quam in Platonis dictione etiam alibi admiramur. Verum attulit Zellerus, ut est ingeniosus in investigandis iis, quae Legum fidem aliquo modo labefactare posse videantur, p. 86. etiam alias vocabulorum formas, unde caussas malae suspicionis repetere liceret. Mirum enim accidere ait, quod operis huius auctor cupidius sectatus sit usum nominum substantivorum in *μα* et *σις* terminatorum, quo nomine memorat de priore genere undeviginti haec: *ἀγώνισμα*, *ἀσέβημα*, *βάμμα*, *γεώργημα*, *διάπαυμα*, *ἔθισμα*, *ἐπιθύμημα*, *ἑστίαμα*, *ζημίωμα*, *θήρευμα*, *ἵδρυμα*, *κατηγόρευμα*, *κιβδήλευμα*, *κόσμημα*, *κωμῴδημα*, *ὁμίλημα*, *πολίτευμα*, *σκάμμα*, *τάφρευμα*; posterioris autem generis quinque nomina affert: *βλάψις*, *ἐπιβούλευσις*, *ἐπικούρησις*, *λοιδόρησις* et *παράγγελσις*. Praeterea etiam notavit illud, quod scriptor praecipuo quodam studio verbis cum praepositionibus compositis abutatur, ut quum dixerit *ἐνείργω*, *ἀνοσιουργέω*, *ἀποβλάπτω*, *διαγορεύω*, *διανομοθετέω*, *διατρυφάω*, *διαψέγω*, *διείρηται*, *διευλαβεῖσθαι*, *εἰςπράττω*, *ἐκδικάζω*, *ἐκλαμβάνω*, *ἐξιλάσκομαι*, *ἐπαιδέομαι*, *ἐπωφελεῖν*, *καταβλάπτειν*, *κατακρίνειν*, *καταμιαίνειν*, *καταφθείρειν* κ. τ. λ. Enimvero de his formis omnibus quid

existimandum sit, considerato universi operis argumento, minime dubium videri poterit. Nam quum nomina in *μα* exeuntia vel opus effectum vel rem factioni subiectam designent atque magnam partem simillima sint Latinis nominibus in entum desinentibus, qualia sunt munimentum, impedimentum, ornamentum, coronamentum, temperamentum, nutrimentum, alia multa; sponte intelligitur, in eo scripto, in quo agitur potissimum ne rebus ad vitam vel privatam vel publicam pertinentibus atque in rerum usu et experientia positis, fieri non potuisse, quin eorum usurpandorum necessitas multo saepius quam in aliis libris obveniret, habetque ea res tanto minus molestiae, quod Graeci omnino imprimisque poetae istiusmodi nomina crebrius usurpare consueverunt, id quod dudum demonstrarunt Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. v. 1498. Hippolyt. v. 406. Lennep. ad Phalar. p. 167. Intpp. ad Gregor. De Dialect. p. 182. alii. Atque idem plane etiam de nominibus in *σις* terminatis iudicari oportet; quae quum ipsam actionem vel effectionem rerum significent, profecto in tali scriptione vel maxime fuerunt necessaria. Neque inconsulto factum arbitramur, quod creberrime verba cum praepositionibus composita usurpantur, ubi quis verba simplicia exspectaverit. In quo tamen optimorum scriptorum lex et ratio observata est, qua composita neutiquam mere pro simplicibus, ut quondam vulgaris erat opinio, usurpantur. Quippe ponuntur quidem apud illos verba simplicia, ubi composita exspectaveris, sicubi quod scriptis deest ex universa orationis serie intelligendum relinquitur; nec vero composita usurpantur pro simplicibus, quoniam non modo absurdum sed prope furiosum videtur, id quod dixeris tamen indictum velle; quo in genere interpretes veterum scriptorum saepe mirifice ruerunt. Hoc ipsum igitur etiam in verba composita in Legibus usurpata convenit planissime, quae certe non aliam ob caussam reperiuntur posita esse, quam quia res et sententiae accuratiorem definitionem vel descriptionem exegerunt, veluti quum dictum est *διείρηται*, pertractatum est, quod certe aliud quid significat quam simplex *εἴρηται*. Sed haec quidem paucis significasse satis erit, quandoquidem singulorum

verborum usum si expendere singulatim vellemus, copiosiore opus foret disputatione, quam quae per huius libelli angustias nobis concessa est. Itaque properamus ad ultimum, quod critico in usu formarum, quibus vocabula in Legibus usurpata insignia sint, notabile visum est. Animadvertit enim p. 87. mirum accidere, quod dativi numeri plurativi toties in οισι et αισι terminati sint. Atqui usus hic dativi Ionici non sine idonea caussa admissus videtur. Convenit enim ille egregie linguae legum ideo, quia ita legentes ipsis vocabulis antiquius quiddam ac plenius sonantibus graviter admonentur venerandam et angustam legumlationis maiestatem. Quod quidem ita se habere perspicue intelligitur ex eo, quod hae formae in iis maxime partibus operis usurpantur, ubi leges promulgantur, hoc est, inde a libro quinto; in prioribus libris aliquanto rarius inveniuntur, quamquam nec ibi plane exulant, quum Plato iis nec alibi, imprimis sicubi oratio est grandior et magnificentior, usquam abstinuerit.

Itaque hactenus quidem vidimus in usu verborum singulorum Leges Platonis nulla ex parte vitiosas aut ineptas censeri posse, praesertim quum nec in formis eorum quidquam repertum sit, quod alium scriptorem operis arguat quam ipsum philosophum, et quod imprimis dignum est observatione, ne grammatice quidem quidquam vitiosum reperiatur nisi in locis scribarum socordia depravatis. Sed praeterea animadvertit Zellerus l. c. p. 86 sq. et 88 sq. etiam aliud quid, quod facile alicui dubitationem iniiciat. Contendit enim, subinde in Legibus ita fieri, ut usitatis vocabulis aut plane novae et inauditae significationes adscribantur aut saltem insolens ac parum definita vis figurate tribuatur, quae communis loquendi consuetudinis commendatione prorsus careat. Quod quidem si revera ita esset, sanequam fatendum foret, iustissimas suppetere caussas, cur de germana Legum origine Platonica dubitetur. At enim vero licet primo adspectu reperiantur, quae praeter morem vulgarem dicta sint, tamen rebus omnibus diligentius perpensis nemo erit quin ultro fateatur haec quoque ita esse comparata, ut, dummodo recte fuerint explicata, non modo cum universi operis rationibus atque elocutione eis accommodata

E *

optime convenire, sed etiam per se spectata vitio libera esse censeri debeant. Sed videamus de singulis, et quae sit eorum explicatio, accuratius dispiciamus. Itaque primum offensioni fuit illud, quod Libr. VI. p. 751. D. ἀγνῶτες ἀλλήλων dicitur active, ut sit: qui se invicem non noverint. Atqui eandem dictionem habent Sophocles Oed. Tyr. v. 677. ed. Br. σοῦ μὲν τυχὼν ἀγνῶτος, te nactus eum, qui me non noveris. Thucyd. III. 53. §. 4. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων. Xenoph. Oecon. 20, 13. Lucian. De dea Syr. c. 13. ut alios taceamus, quorum minor est auctoritas. Quocirca liquidum est hanc loquendi rationem ab optimorum scriptorum usu ne tantillum quidem discrepare, mirificeque falsos esse eos omnes, qui ἀγνώς semper putaverunt passive dictum significare ignotum. Porro molestiam creavit quod Libr. VIII. p. 841. D. ἄθυτος dicatur ea vi et potestate, ut sit: sacrificiis non sacratus, nicht durch Opfer geheiliget. Atqui eum usum neutiquam esse singularem aut a Graecitate abhorrentem, liquido docent Grammatici. Audias enim Suidam p. 146. ed. Bernh. Ἄθυτος ἄνευ θυσιῶν. καὶ γήμας ἀθύτους τε καὶ ἀγάμους γάμους κ. τ. λ. quod exemplum, sicuti ex p. 1302. sub Διαξαίνειν patet, ex Aeliano de Providentia depromtum est: Ἐδεῦτο μὲν οἱ τὸ σῶμα κρεωφαγίας, ἀθύτου δὲ οὐκ ἠνέσγετο μεταλαβεῖν, quae verba Damascio debentur. Ut igitur rarior sit haec loquutio, tamen suspicari licet, eam in illa ipsa re, de qua in loco Legum agitur, fuisse sollemnem. Suspectus porro visus est usus voc. ἄμορφος Libr. IX. p. 855. C. ubi inter poenas memorantur ἄμορφοι ἕδραι ἢ στάσεις: et Libr. XII. p. 960. A. ubi δακρύειν τὸν τετελευτηκότα ἐπιτάττειν ἢ μή, iubere defunctum plorari vel non plorari, ἄμορφον dicitur. At nimirum utroque loco ἄμορφον per μείωσιν quandam vocatur turpe ac foedum, quemadmodum alias ἀνωφελές et ἄχρηστον damnosum, ἀκερδαλέον i. q. βλαβερόν, οὐδαμῶς προσφιλές execrabile significat, de qua re v. nostra ad Protagor. p. 334. A. Quocirca etiam Plutarchus Consol. ad. uxor. T. II. p. 690. B. ἀμόρφους καθίσεις dixit eodemque modo locutus est etiam II. p. 145. C. 158. D. 205.

C. 636. B. C. 719. D. 1007. C. 1014. B. F. al. Iam vero mirum etiam visum est et plane singulare, quod Libr. III. p. 680. B. regimen patrumfamilias vocatur δυναστεία. Sed qui philosophi sententiam de originibus variorum imperiorum ibi expositam diligentius consideraverint, ii certe fateantur necesse est, aptiore nomine rem vix ac ne vix quidem insigniri potuisse, vellemusque indicatum esset, quodnam aliud vocabulum ad rem apte designandam eligendum fuerit. Non magis vero haerendum fuit in eo, quod Libr. III. p. 688. B. cum τῇ φρονήσει copulatur simpliciter δόξα non addito ἀληθής. Id ipsum enim intelligi ex disputationis rationibus clarum fit et perspicuum, praesertim in eo opere, in quo quid quantumque opinioni (τῇ δόξῃ) tribuendum sit in vita communi, variis modis significatum est. Quocirca nec illud mirandum, quod Libr. I. p. 642. C. in virtutis disciplina etiam τῇ θείᾳ μοίρᾳ suus honos habetur, in quo criticus p. 87. et 109. identidem haesit. Sed de hac quidem re quoniam iam Prolegg. Vol. I. p. CXXIX. commentati sumus, verbo significasse satis erit, quae nostra sit sententia. Progredimur igitur ad aliud quid, quod huic argumento affine et cognatum est.

Reprehendit enim Zellerus eodem fere nomine etiam tropicum usum verborum singulorum. Quo de genere haec fere ab eo animadversa sunt. Primum enim nota censoria dignum putat, quod sermones, quos hospes Atheniensis cum Clinia et Megillo instituit, tam saepe dicantur μῦθοι, quod ipse interpretatur: begeisterte, poëtische Reden (v. p. 88.). Quam in rem affert Libr. IV. p. 719. B. (C.) VI. p. 752. A. 773. B. VII. p. 790. C. 812. A. IX. p. 872. D. X. p. 903. B. XI. p. 927. D. VI. p. 771. C. Deinde miratur vocabula παραμύθιον et παραμυθεῖσθαι in quovis cohortationis genere poni, quum Plato ipse scilicet ea non usurpare soleat nisi de consolatione; quo nomine memorat Libr. VI. p. 773. E. IX. p. 880. A. X. p. 885. B. XI. p. 923. C. I. p. 625. B. X. p. 899. D. XII. p. 944. B. Simile quid notat etiam de ᾄδειν et ἐπᾴδειν, quod pro λέγειν usurpari ait IX. p. 854. C. VI. p. 773. D. VIII. p. 837. E. XII. p. 944. A. B. itemque de ὑμνεῖν IX. p. 870. E. VI. p. 653. D. et

χρησμῳδεῖν IV. p. 712. A. Tum insolens esse dicit Libr. III. p. 690. A. et D. ἀξιώματα τοῦ ἄρχειν et ἀξιώματα πρὸς ἄρχοντας, quod interpretatur: rationes imperandi parendique. Nec minus haeret in verbis: Libr. V. p. 744. B. οἱ κατα πόλιν καιροί, quae accipit de distributione civilium iurium et officiorum (Vertheilung der bürgerlichen Lasten und Rechte). Porro offendit in αἰών pro βίος posito Libr. III. 701. C. in μοῦσα metonymice pro μουσική s. μάθημα usurpato, ut II. p. 655. C. 658. C. al. in voc. ῥυθμός V. p. 728. E. quod ibi de modo et ratione dictum censet: in ὀνείρατα III. p. 695. D. quod interpretatur levia s. exigua vestigia, schwache Spuren; in φῶς καὶ σκότος V. p. 738. E. quod vult esse: Bekanntschaft und Unbekanntschaft. Denique moleste fert epitheta στόμα σωφρονοῦν IV. p. 711. E.; δίκη εὐώνυμος VI. p. 754. E. ἦθος εὐθύπορον VI. p. 775. D.; αἱμυλος ἔρως VII. p. 823. E. οὐσία μουσική V. p. 729. A. ἄμουσα ἁμαρτήματα IX. p. 863. C. ἄταφοι πράξεις XII. p. 960. B. ἀμουσίαν πικρὰν III. p. 691. A. πονηρὰ αναισχυντία III. p. 701. B. ῥᾳστώνη αἰσχρά VI. p. 779. A. ἀνδρεία η θεία VII. p. 824. ἀπαιδευσία ἡ κακη IX. p. 870. A. καπηλεία ἡ ἀνελεύθερος XI. p. 919. E. Nimirum ista omnia num quid habeant vitiosi et inepti, propter criminationum gravitatem utique dispiciendum est. Itaque primum quidem ubi quaeritur de usu voc. μῦθοι, criticus acutissimus illum non videtur usquequaque iusta lance ponderavisse. Non enim eo nomine insigniuntur sermones poetici et enthusiasmo pleni, sed sermones, qui versantur in exponendis rebus experientiae subiectis ac verisimilibus neque dialectice exploratis, ut VI. p. 773. B. VII. p. 790. C. p. 812. A. IX. p. 903. B. XI. p. 927. C. De quo usu loquendi diximus ad Politic. p. 304. C. et Phaedon. p. 61. B. ubi consulas etiam Wyttenbachium. Atque hinc sponte habet explicationem locus Libr. IX. p. 872. D. de quo dicemus alibi. Diversa tamen ab his sunt illa Libr. IV. p. 719. C. παλαιὸς μῦθός ἐστι, ubi sponte apparet, cur μῦθος memoretur, et VI. p. 752. A. μῦθον ἀκέφαλον καταλείπειν, quod patet non aliter dictum esse atque ὁ μῦθος ἀπώλετο, ὁ μῦθος οἴχεται, alia similia. Ita-

que μῦθοι isti certe salvi sunt planeque Platonici, ut iniuria videantur sollicitati esse. Similiter vero etiam de παραμυθεῖσθαι et παραμύθιον iudicari oportet, quod vehementer miramur quo pacto quis dicere potuerit a Platone de una cohortatione consolatoria usurpari consuevisse. Nam quid rei sit, docebit annotatio nostra ad Phaedon. p. 70. B. et Politic. p. 268. B. Nolumus enim hoc loco rem denuo disceptare. Iam vero si quaeritur de usu verbi ἐπᾴδειν, toto coelo aliquis a recto aberraverit illud pro simplici λέγειν usurpari existimans, sicuti Libr. VI p. 773. D. IX. p. 854. C. Etenim hoc quoque verbum eleganter et more plane Platonico usurpatum esse contendimus de persuasione, consolatione, admonitione, demulcendi et quasi incantandi vi praedita. Neque simili elegantia caret usus vocabuli ὑμνεῖν et χρησμῳδεῖν, id quod diligentior locorum interpretatio facile evincet. Porro quod dubitatur de verbis ἀξιώματα τοῦ ἄρχειν et πρὸς ἄρχοντας, ista quomodo intelligenda sint, comparato loco Libr. IV. p. 714. D. minime obscurum est, quandoquidem ibi sine ulla dubitatione pro vulg. ἐν ἐκείνων τῶν ἀδικημάτων ἀρχῆς refingi oportet ἐν ἐκείνων τῶν ἀξιωμάτων, cuius interpretatio est quod alii voluerunt δικαιωμάτων. Quippe vocantur ἀξιώματα indicia, quibus quis vel sibi ipsi vel aliis aliqua re dignus esse videtur, unde Germanice reddi potest: Ansprüche auf etwas. Ita etiam Plutarchus I. p. 644. A. p. 922. A. p. 986. F. p. 992. B. identidem ἀρχῆς ἀξίωμα dixit, in quo manifesto auctoritatem Platonis sequutus est. Ac similiter dicitur ἀξίωσις Thucyd. III. 9. οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσις, ubi plura Dukerus. conf. etiam Thomas Mag. p. 78. sqq. ibique intpp. Verum satis haec ad confutandum commentum illud, quo ἀξιώματα τοῦ ἄρχειν et πρὸς ἄρχοντας significare iudicata sunt rationes imperandi parendique. Pergimus ad aliam dictionem similiter vexatam. Mire enim interpretatus est sollers criticus τοὺς κατὰ πόλιν καιρούς eo modo, quo supra dictum est; qui quales sint, vel Latinum illud: tempora reipublicae, admonere poterat. Sed hoc quidem tamquam in transcursu. Iam vero illa III. p. 701. C., quae suspectata sunt, poëtica esse propemodum in oculos

coloris poetici referunt, tamen tantum abest, ut inficeta sint aut orationi tumorem ac languorem perspicuitati inimicum afferant, ut bene perpensa etiam urbana et elegantia videri queant, dummodo item, sicuti par est, reliquorum verborum, quibuscum una perpetuitate iuncta sunt atque copulata, diligens ratio habeatur. Nec vero intelligimus, quid ea per se spectata inepti habeant. Nam *σωφρονοῦν στόμα, δίκη εὐώνυμος, εὐθύπορον ἦθος, αἱμύλος ἔρως, ἄμουσα ἁμαρτήματα, ἄταφοι πράξεις*, satis perspicua sunt. Quod autem ad reliqua pertinet, sunt illa certe vere ornantia, ponunturque partim similiter ut in *κακὸς θάνατος, κακὸς μόρος*, mala febris, mala cicuta, qualia constat etiam in quotidiano sermone fuisse frequentata. Sed haec quidem quasi praetereundo; pertinet enim eorum explicatio propius ad disputationem de iunctorum verborum usu.

Itaqne his missis transgredimur tandem ad quartum locum, quem illustrare hac disputatione nostra constituimus, quandoquidem restat, ut etiam de nominum, quae abstracta vocantur, usu in Legum libris frequentiore disputandum sit. Hunc igitur usum primum paucis lustremus, exemplis eius in certa quaedam genera descriptis. Quo facto disquiremus, num quid in eo insit inepti aut molesti et quibus caussis eius frequentia in Legibus nitatur.

Potest autem usus nominum abstractorum, quae vocantur, pro concretis positorum, siquidem spectatur extrinsecus iudicaturque ex forma et specie grammatica, omnino duplex discerni. Aut enim nomina illa ponuntur pro aliis substantivis nominibus sed iis concretis, quae vulgo dicuntur, aut usurpantur pro adiectivis et participiis, quae alii nomini praedicati vel attributi loco adiungnntur. Utriusque generis exempla in Legibus reperiuntur plurima, quamquam aliquanto maior copia est eorum nominum, quae loco substantivorum posita sunt. Et ad prius quidem genus haec fere pertinent. Dicitur *ὑπηρεσία* pro *ὑπηρέται* Libr. VI. p. 753. B. XII. p. 956. E. Porro *φυγαί* pro *φυγάδες*, exsules, Libr. III. p. 682. E. *μηχαναί* pro machinatores malarum artium Libr. X. p. 908. D. *ἡ δουλεία* pro *οἱ δοῦλοι* Libr. VI. p. 625. B. *πρεσβεία* pro *πρεσβεῖς*

L. XII. p. 950. D. *βασιλεῖαι τρεῖς ὤμοσαν* pro *βασιλεῖς* L. III. p. 648. A. et *βασιλεῖαι* pro regnorum incolae tam cives quam reges. Ibid. p. 682. E. *ὀλιγαρχία* et *δημοκρατία* pro *ὀλιγαρχικοί κ. τ. λ.* L. VI. p. 714. A. *ἡ τυραννίς* pro *οἱ τυραννεύοντες* Ibid. p. 714. D. *δυναστεῖαι* pro *δυνασταί* Libr. III. p. 711. D. 714. A. D. 715. A. VI. 755. B. *πολιτεια* pro *πολῖται* Libr. VI. p. 714. C. *δικαστήριον* pro *δικασταί* Libr. V. p. 740 A. IX. p. 876. B. 880. D. XI. 932. C. p. 933. E. *γερουσία* pro *γέροντες* Libr. X. p. 905. C. *γενεαί* homines aliqua aetatè viventes Libr. III. p. 679. D. *μαινόμενα κηδεύματα* pro *γυναῖκα μαινομένην* Libr. XI. p. 926. A. *πονηρίας σχημάτα* i. e. *τῶν πονηρῶν* Libr. II. 656. A. *ξενικὴ παράδοσις* pro *ξένοι παραδόντες* Libr. XI. p. 915. D. *σύστημα* de civitatibus foedere iunctis Libr. III. p. 686. C. Ad posterius vero genus referas haec: Libr. I. p. 625. B. *κυπαρίττων ὕψη τε καὶ κάλλη θαυμάσια*, i. e. *κυπάριττοι μεγάλαι καὶ καλαὶ θαυμασίως. μέγεθός τι ὠφελείας ἄξιον πολλῆς σπουδῆς* Libr. I. p. 653. A. *τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβάς*, h. e. *τὰς ἑορτὰς τὰς ἀμειβομένας* Libr. II. p. 653. D. *πόλεων δυνάμεις* pro *πόλεις δυνάμεναι* Libr. IV. p. 707. A. *ἡ χρεία τῶν παίδων* liberorum indigentia, pro liberi indigentes tutela, Libr. XI. p. 924. C. Ibid. p. 924. C. *παίδων ἱκανότης — ἄῤῥην καὶ θήλεια* pro *παῖδες ἱκανοὶ ἄῤῥενές τε καὶ θήλειαι.* Nec abludunt *ἡ τοῦ στρατοπέδου διανεμηθεῖσα κατασκευή*, h. e. *τὸ κατασκευασμένον στρατόπεδον διανεμηθέν* Libr. III. p. 685. D. et *τὸ ἔθος τῆς ἡμετέρας ἀπειρίας* pro *τὴν ἡμῖν εἰωθυῖαν ἀπειρίαν.*

Haec igitur sunt fere, quae de utroque genere nominum abstractorum huc afferenda putavimus. Ea vero si quaeritur num sint pro ineptis aut vitiosis ducenda, videmur certe non audacius agere fortiter id negandum esse existimantes. Quod quidem quo clarius appareat quo iure ita statuamus, primum quidem illud monuisse non supervacaneum erit, quod hodie multi non satis tenent, nominum abstractorum usum non modo Platoni in aliis quoque libris admodum esse frequentatum, sed omnino Graecis mirum quantum placuisse. De qua re praeter eos, quos

memorat A. Matthiae Gr. Gr. §. 429., copiosius exposuerunt etiam Poppo Prolegg. ad Thucyd. p. 256. interpretes tragicorum Graecorum non uno loco, Bernhardy Syntax. Gr. p. 45. sqq. 53 sqq. quibuscum componas quae exposuit Ferd. Handius De Stilo Lat. p. 164. Praeterea vero etiam iure nostro videmur contendere et affirmare, eundem illum in libris Legum tam sapienter esse temperatum, ut non modo nihil quidquam habeat, quod referat posterioris aetatis hoc in genere saepe nimis declamatoriae licentiam, verum etiam plane respondeat legibus dicendi atque scribendi ab optimis quibusque melioris aetatis scriptoribus diligenter observatis. Certe quidem nihil tale reperias, quale est illud apud Curtium. De rebus Alex. M. VI. 5. quorum urbs obsessa erat a defectione, h. e. a partibus eorum, qui defecissent; unde iure quondam Niebuhrius coniecturam de aetate Curtii posteriore capi posse censuit. Etenim prioris quidem generis nomina abstracta, quae aliorum nominum substantivorum eorumque concretorum vicibus funguntur, omnia atque singula ei mori et consuetudini convenienter usurpata sunt, qui unus fuit legitimus, observatis etiam legibus elegantiae et subtilitatis. Nam quum illa omnino hoc habeant, ut quae nominibus concretis tamquam singulis rebus vel hominibus adhaerentia significantur, ea sic extollant, ut per se ac vi sua consistere nec iam rebus adiuncta esse videantur, tum inde varius ac multiplex eorum usus profectus est, qui partim etiam in vita communi viguit. Etenim alia ita usurpantur, ut aliquam hominum classem atque totam eorum multitudinem significent, ut quum dicitur ὑπηρεσία, die Dienerschaft, δουλεία, die Sclavenschaft, πρεσβεία, die Gesandtschaft, βασιλεία, das Königthum, δυναστεῖαι, die Herrschermacht, γερουσία, die Greisenschaft, πολιτεία, der Staat. Quae certe aliud quid significant, quam si dicitur: ministri, servi, legati, senes, domini, reges, cives. Nam haec si ponuntur, cogitatur de singulis; illis adhibitis iubemur cogitare de toto genere tamquam in se absoluto et in unum comprehenso. Cognatum vero cum hoc loquendi genere illud est, quo nomina abstracta societatem aliquam vel corpus

quadam oratoria ita dictum est, ut notio traditionis vel redhibitionis extollatur. Ac tanto minus illa videntur admittere ullam perversitatis aut ineptiarum suspicionem, quod pleraque omnia etiam ex Thucydide, Xenophonte, aliis probae Graecitatis scriptoribus, exemplis consimilibus illustrari atque confirmari possunt.

Sed istud quidem, ne longior evadat disputatio, nunc placet omittere. Progredimur potius continuo ad considerandum eum nominum abstractorum usum, quo attributorum et praedicatorum munere funguntur. Ponuntur enim nomina substantiva abstracta primum loco attributi, ubi attributi vis maxima est, ita ut etiam in eo, quod praedicati locum obtinet, non tam substantivi quam attributi vis maxime spectetur. Quod etiam a Latinis ita fieri constat, veluti quum dicunt: gloriae magnitudo Ciceroni multam conflavit invidiam, ubi non tam gloria, quam magnitudo gloriae invidiae causa extitisse narratur; vel: fortitudo Scipionis Carthaginem devicit, quod minime idem est, quod Scipio fortis devicit Carthaginem. Praeterea vero nomina abstracta etiam pro praedicato, quod vocant grammatici, usurpantur, ita ut locum nominis concreti obtineant. Quod quidem ea lege et conditione fieri consuevit, si rei vel personae alicui id, quod ei ut concretum quiddam possit attribui, tamquam totum et plane consummatum adscribitur, quasi ea illud ipsum totum sit, quod de ipsa praedicatur. Quod genus loquendi et ipsum satis frequens est. Ita in vulgus notum est illud Horatianum de Maecenate: O et praesidium et dulce decus meum, quod certe aliud quid significat, quam si dicatur: O Maecenas, qui mihi praesidio et ornamento es. Nec aliter Satir. I. 1, 67. Sulcius et Caprius, accusatores, magnus uterque timor latronibus vocantur. Iam vero hunc utrumque loquendi usum tenentes facillime iudicare poterimus de nominibus in libris Legum Platonicarum isto modo usurpatis. Ac de nominibus quidem abstractis ad personas translatis nunc non est quod post ea, quae iam supra exposita sunt, iterum dicamus. Itaque restat, ut de alterius generis exemplis explicandum sit. Pertinent vero huc illa Libr. I. p. 653. A

ubi certe liquidum est rectissime scriptum legi: *μέγεθός τι ὠφελείας ἄξιον πολλῆς σπουδῆς*, quandoquidem primaria vis in magnitudine continetur, qua ipsa demum effici illud iudicatur, ut utilitas studio digna sit. Neque aliter interpretanda sunt illa: *κυπαρίττων ὕψη τε καὶ κάλλη θαυμάσια*, ut quum Germanice dicimus: die wunderbare Höhe und Schönheit der Cypressenbäume, quod aliquantum differt a vulgari isto: wunderbar schöne und hohe Cypressenbäume, quandoquidem nomine abstracto virtus pulcritudinis et altitudinis in se spectata magis extollitur graviusque significatur. Cuius generis alium locum plane consimilem nuper in Phaedro Platonis communi codicum consensu a criticorum dubitationibus vindicavimus p. 229. D. ubi rectissime legitur: *καὶ ἄλλων ἀμηχάνων πλήθη τε καὶ ἀτοπίαι τερατολόγων τινῶν φύσεων.* Atque eadem plane ratio est etiam verborum: die Götter ordneten **den Wechsel** der Feste an, pro eo quod dici item potuit: wechselnde Feste, aliorumque, quae antea memorata sunt; quae iam singulatim percensere non opus videtur. In quibus quidem locis quod subinde etiam adiectiva nomini abstracto consociantur, quae proprie concreto nomini conveniunt, ut quum dicitur *παίδων ἱκανότης ἄῤῥην καὶ θήλεια*, habet istud quidem aliquid poetici; nec tamen in sermone pedestri, qui non sit a gravitate et sublimitate alienior, temere reprehendendum esse facile sibi persuadebunt qui quae de hoc dicendi genere disseruit God. Bernhardy Syntax. Graec. p. 52. sq. bene perpenderint.

Verum satis haec pro nostro consilio de nominibus abstractis in libris Legum usurpatis, quibus explicandis iam id effecisse videmur, ut hunc usum nihil vitiosi aut inepti et male affectati habere quam clarissime appareat.

Reliquum est igitur, ut aliquid de eius frequentia in his libris insolentiore adiiciendum sit, quippe quae criticis visa sit suspiciosa. De ea vero quid existimari oporteat, cognito iam et perspecto ipso loquendi usu, haud sane difficile erit certius decernere. Nam ut nihil dicamus de eo, quod illa per se spectata in opere adeo amplo non tam magna est quam primo adspectu videatur, tulit certe etiam Le-

gum argumentum sic, ut hac loquendi ratione saepius esset utendum. Quis enim est quin sponte largiatur, usum eorum nominum, quibus aut collegia aut societates aut imperia aut dignitates aut hominum aliqua necessitudine coniunctorum status generatim designantur, legum latori non modo utilem atque commodum sed etiam necessarium fuisse, ut eo carere nullo modo potuerit? Et quis infitiabitur eundem illum etiam reliquae disputationi longe esse accommodatissimum, quippe qua eae res sint illustratae, quae absque illo vix ac ne vix quidem potuissent apte exprimi atque describi? Huc vero accedit, quod etiam universum genus dicendi Legum libris proprium, utpote subinde oratorium adeoque poeticum, hoc dicendi genere nullo modo destitutum esse potuit. Ex quibus omnibus certe clarum erit ac perspicuum, usum nominum abstractorum cum argumento et consilio horum librorum tam arcte esse coniunctum, ut nec eius frequentia quemquam iure morari posse videatur.

Atque his ita expositis tandem hanc partem disputationis finire licebit. Videmur enim iam abunde exposuisse, quid de usu singulorum verborum in Legibus Platonis eiusque probitate existimandum videatur, eademque opera etiam illustri aliquo exemplo ostendisse, quanta cautione opus sit, si quis ex usu loquendi de antiquorum scriptorum fide et auctoritate iudicium facere sustineat.

Cap. XVIII. Segment. II.

Disputatur de vocabulis coniunctis atque loquendi formulis.

Pergimus igitur ad vocabula coniuncta et nascentes inde dictiones, in quibus Z e l l e r u s item non pauca sibi visus est animadvertisse, quae genus loquendi minus Platonicum arguerent ideoque documento essent, Leges parum verisimiliter ad Plato-

nem auctorem referri: de quo loco disputat in Studiis Platonicis p. 88 — 100. ubi omnia, quae huc pertinent, concisa brevitate perstrinxit. De his igitur quid nos sentiamus, dehinc ita exponere conabimur, ut et ipsi quam maximae disserendi brevitati prospecturi simus.

Et illud quidem neminem putamus miraturum esse, quod in hoc opere reperiuntur etiam integrae dictiones et loquendi formulae, quae non modo minus tritae ac vulgares sunt, verum etiam aliquid habent insolentiae et audaciae. Quum enim Plato in eo talem effinxerit orationis formam ac speciem, qualem antea descripsimus, fieri profecto non potuit, quin etiam hoc in genere aliqua novaret, praesertim quum etiam senes eosque non modo Athenienses, verum etiam Dorienses, loquentes induxerit. In quibus rebus iudicandis rursus iusto longius processit Zellerus, qui non modo quae satis trita sunt et prope vulgaria pro inusitatis venditavit, verum etiam rariora et elegantiora notavit tanquam vitiosa.

Et inter ea quidem, quae a viro doctissimo malo errore tamquam singularia aut minus usitata reprehensa sunt, haec referimus. Iniuria ille p. 95. duram vocat constructionem nominum verbalium cum casu dativo. Eam enim Platoni longe esse usitatissimam quum ad Legg. I. p. 631. D. II. p. 670. A. 657. C. tum ad Cratyl. p. 437. C. Remp. VI. p. 493. D. V. p. 465. B. Parm. p. 128. C. Euthyphr. p. 13. D. 15. A. al. ostendimus. Porro p. 91. et 93. insolentem dicit usum genitivi in talibus: *φιλίας ὁμολογίαι* VIII. p. 840. E., *μανίαι ὀργῆς* IX. p. 869. A., *ἀνανδρίας δειλίαν* p. 873. C.; *λαιμαργίαι ἡδονῆς* X. p. 888. A. *χειμώνων ἀνυποδησίαι* I. p. 633. C. Sed ut ille in aliis libris Platonis rarior sit, tamen non est moleste ferendus; significat enim rem, unde quid habeat originem suam. Nec vero ille apud Platonem adeo rarus est, sicuti dudum videmur ostendisse ad Politic. p. 294. B. 305. B. Legg. IV. p. 723. D. VI. p. 776. C. VIII. p. 848. B. IX. p. 870. A. al. De aliis vero Matthiae Gr. §. 375. adeundus. In eodem fere numero habenda sunt quae p. 93. monentur de loquutione: *μετὰ τὴν δόξαν τῆς διανομῆς*, de qua v. Comment. ad Libr. V. p. 746.

D. VII. p. 812. B. 794. C. al. Ac referimus sine ulla dubitatione eodem etiam illa, quae p. 91. sq. de periphrasi per φύσις ac δύναμις facta exponuntur. Quae quidem periphrasis adeo est pervulgata apud Platonem aliosque scriptores, ut rara aut insolens dici nullo modo debuerit. v. ad. Phaedon. p. 79. B. Symp. p. 191. Legg. Libr. V. p. 747. D. III. p. 691. al. Iniuria porro p. 94. tamquam insolens notatur complurium genitivorum complicatio, qualis est I. p. 648. E. II. 665. B. 672. B. VI. p. 768. C. VII. 802. B. IX. 861. E. al. aut illa genitivorum coniunctio, qua fit, ut alius ex alio pendeat, ut Libr. II. p. 672. D. IX. 861. E. XII. 943. C. al. Est enim ea structura orationis adeo crebra, ut hic quidem exempla eius afferre poeniteat. Nec vero huc trahendum fuit illud γιγνόμενον γίγνοιτ' ἄν II. p. 660. D. VII. p. 791. C. XII. p. 908. C. X. p. 906. E. al. Est enim haec verbi εἶναι et γίγνεσθαι coniunctio cum participiis scriptoribus Graecis tam usitata, ut nec in Legibus, etiamsi ibi crebrius usurpetur, ullo modo displicere aut offendere possit. Accedit quod in talibus γιγνόμενον fere idem est quod εἰ γίγνοιτο, ut rectissime cum γίγνοιτ' ἄν sit coniunctum. Praeter necessitatem porro tanquam singularia quaedam planeque mira reprehenduntur illa Libr. IX. p. 869. A. ὀρθῶς μετὰ δίκης. et X. p. 893. D. τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε. Nam istud ὀρθῶς μετὰ δίκης certe ἐκ παραλλήλου satis usitate dicitur nec magis offendit quam ἑκὼν ἐκ προνοίας XI. p. 932. E. εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα Libr. IV. p. 717. C. V. p. 739. C. E. VI. p. 766. A. 777. D. 783. D. XI. p. 923. C. ὡς ὁσιωτάτους κατὰ δύναμιν IX. p. 877. D. VII. p. 817. B. ὅτι σμικροτάτῳ κατὰ δύναμιν XI. 919. C. ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐξαίφνης IX. p. 867. A. ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς Lachet. p. 183. C. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα vel οὕτω καὶ κατὰ ταῦτα I. p. 626. A. X. p. 889. C. XI. p. 914. E. πάντῃ πάντως, οὐδαμῶς οὐδαμῇ, ὅπως καὶ ὅπῃ, al. de quibus v. ad Phil. p. 60. C. Legg. III. p. 681. D. IV. 714. D. VI. p. 765. B. X. p. 899. A. B. XII. p. 966. A. 947. D. ac plurima cognata, de quibus v. Heindorf. ad Phaedon. p. 66. C. Boisson. ad Eunap. p. 163. sq. Maittair. De Dialect. Graec. p. 97. Quod vero cum τοτὲ μὲν consociatur ἔστιν ὅτε, id apud ipsum Platonem quo-

que in alio libro ita factum esse, in Commentariis ad eum locum demonstravimus. Nec vero magis moramur alia, quae visa sunt molestae perissologiae vitio laborare: Libr. I. p. 647. C. II. p. 657. B. V. p. 734. C. 738. D. 746. E. VI. p. 764. C. 776. D. XI. p. 929. A. et 920. B. de quibus satius visum est in Commentariis monere. Restat ut de uno dicendum sit, quod Zellerus p. 98. immerito tanquam violentum et contortum notat; collocationem particulae *ὡς* dicimus, qualis est Libr. I. p. 645. B. *περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν*, i. e. *περὶ ἡμῶν ὡς ὄντων θαυμάτων*; III. p. 700. B. *ᾠδὴν ὥς τινα ἑτέραν*. VI. p. 762. C. 763. C. VII. p. 798. C. 802. E. al. Enimvero tantum abest, ut ea collocatio mira sit aut inusitata, ut prope constans et legitima esse videatur. De qua re diximus ad Phileb. p. 18. D. et Politic. p. 260. C. Sophist. p. 242. C. ubi consulendus est etiam Heindorfius. His igitur breviter disputatis facile opinor intelligetur, multa a criticis nullo iure in dictione ex coniunctis vocabulis castigata esse et vituperata, quae non modo non raro, sed etiam perquam trita atque prope legitima esse iudicari debeant.

Iam vero his ita transactis progredimur ad cognoscendum usum vocabulorum coniunctorum rhetoricum, qui tamquam insolens in Legibus vel notatus vel reprehensus est. Quorsum pertinent periphrasis nominum amplificationis oratoriae gratia facta atque tropica dictionum quarumdam usurpatio ornatus caussa adscita.

Itaque primum videamus de nominum periphrasi. Ea vero primo quidem adspectu utique videtur subinde habere aliquid, quod male sit affectatum, studiose quaesitum, denique a simplici et nativa elegantia sermonis Platonici alienum. Veluti quum Aegyptii Libr. XII. p. 953. E. *θρέμματα Νείλου* vocantur, et poetae Libr. VII. p. 817. D. audiunt *παῖδες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι*. Ac pertinent huc etiam talia: Libr. XII. p. 709. D. *παίδων θρέμματα*; Libr. IX. p. 874. D. *ξυγγεννήτωρ τέκνων*, i. q. *ἄλοχος*: Libr. VII. p. 795. E. *Μούσης λέξις* pro *ποίησις*: Libr. VII. p. 796. E. *Μουσῶν καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα*: Libr. VI. p. 782. B. *δῶρα Δήμητρος καὶ Κόρης*: Libr. II. p. 672. A. *Διονύσου δωρεά*: Libr.

XI. p. 853. C. ἀνθρώπων σπέρματα: Libr. VI. p. 769. B. ζωγράφων παῖδες. At enim vero qui Platonis noverunt ingenium et rationem, ii certe largientur continuo, talia etiam apud ipsum reperiri in aliis dialogis, Phaedro, Philebo, Timaeo. Quare nemo certe mirabitur eiusmodi dictionis exempla extare etiam in Legibus, hoc est in eo opere, in quo philosophus, sicuti antea vidimus, orationem saepe effinxit grandiorem et magnificentiorem, quae a vulgaris sermonis consuetudine aliquantum recederet, idque deliberato consilio ita instituit. Accedit huc, quod non pauca illorum, quae memorata sunt, poetis quidem certe satis fuerunt usitata, ut nec a sublimiore prosae orationis dictione alieniora iudicanda sint. Nam nomina quidem in μα terminata, qualia sunt θρέμματα et σπέρματα, quam saepe usurpata sint, post ea, quae iam antea de iis exposuimus, certe hoc loco iterum docere minime opus est. Istud ζωγράφων παῖδες autem quam fuerit pervulgatum, nemo dubitabit, qui legerit vel ea, quae de huius formulae usu ad Phileb. p. 36. D. E. commentati sumus. Et quis quaeso dubitabit, quin etiam δῶρα Μουσῶν et δῶρα Δημητρός crebris sermonibus usurpata sint, sicuti etiam apud nos fit dictionibus eiusmodi, quae quum per se poëticum colorem referant, tamen vitae communis res attingunt omnibus in medio positas? Nec vero ista omnia per se spectata habent quidquam inepti aut inficeti, praesertim quum nec alieno vel importuno loco posita esse reperiantur, neque aliam ob caussam videantur esse adhibita, quam de qua in superioribus explicavimus, quo loco genus dicendi in Legibus usurpatum universe descripsimus.

Accedimus igitur ad loquendi formulas atque dictiones oratorii ornatus caussa usurpatas. Quae quidem quoniam nescio quid insolentis audaciae prae se ferunt, criticis protenus inelegantes sunt visae, quippe quae orationi turgidum quiddam et male affectatum afferant adeoque perspicuitati eius atque nativae elegantiae plurimum officiant. Fatemur tamen nobis quidem secus de ea re videri solere, quandoquidem, ubi probe meminerimus universi dicendi generis a Platone in his libris non sine iustis caussis adhibiti, omnia atque singula, quamvis

subinde dicta sint audacius, idoneam excusationem paratam habere videbuntur. Sed videamus de singulis.

Et primum quidem illud πειθοῖ κεραννύναι τὴν μάχην, quod legitur Libr. IV. p. 722. B, apertum est vitiatum esse, atque ita emendari oportere, ut pro μάχην aliud quid reponendum sit; quod quale sit, ostendimus in Commentariis. Quocirca hac in caussa memorari omnino non amplius debet. Porro quod legitur Libr. VI. p. 773. D. οἶνος κολαζόμενος ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ, id audacius sane dictum est displicuitque etiam Longino XXXII. 7. eo nomine. Nec tamen quidquam habet inficeti, sicuti item in Commentariis ostendimus. Quamobrem Plutarchus aliique illud adeo imitatione frequentarunt, nihil scilicet de ista, quae crepatur, inelegantia unquam suspicati. Poëticum colorem refert etiam Libr. III. p. 691. D. δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασιλέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς. ubi tamen apertum est. Atheniensem de geminis Lacedaemoniorum regibus consulto loqui sublimiore oratione. Sed usitatius dictum videtur Libr. XII. p. 945. E. τεκταινώμεθα δή τινα τρόπον αὐτῶν (int. τῶν πᾶσαν ἀρετὴν θαυμαστῶν εὐθύνων) τοιάνδε γένεσιν: artificiose fingamus hunc euthynarum ortum. Nec vero abludit ab usu prosae orationis Libr. XI. p. 920. E. ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον, quamquam id enuntiatum est delicatiore verborum delectu pro vulgari: ἔργα ἐπὶ μισθῷ ἀποτελοῦντες. Porro illud εἰς τὸ φῶς ἄγειν vel ἐπανάγειν, palam proferre ac declarare, de rebus, quae disputatione explicantur, quum antea fuerint occultae necdum illustratae, IV. p. 724. A. VI. p. 781. A. VII. p. 788. C. IX. p. 869. C., nos quidem minime moratur, etiamsi bene sciamus, Platonem ea formula fere uti solere de rebus vere occultis, quae in lucem proferuntur. Nam utrumque, nisi male argutari velis, denique eodem redire iudicandum est. Dictio porro illa Libr. X. p. 888. A. ἴτω δὴ πρόῤῥησις τοιάδε τις τοῖς διεφθαρμένοις, etsi nescio quid poëtici habet, tamen ibi recte eleganterque ponitur, sicuti facile sibi persuadebunt, qui omnem sermonis continuationem consideraverint. Nec vero habet quidquam dubita-

tionis ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθεὶς Libr. VII. p. p. 793. B. praesertim quum ipse Plato eadem loquendi ratione etiam Politici p. 302. C. usus sit. Exquisitius autem est nec sine gravitate dictum: πατρὸς ἢ μητρὸς ψυχὴν τολμῆσαι ἀποστερεῖν σώματος Libr. IX. p. 873. A. Nec moleste ferenda metonymia Libr. I. p. 643. A. ubi disputatio dicitur procedere debere paullatim πρὸς τὸν θεόν, videlicet ad Dionysum, quoniam dehinc de usu vini deque compotationibus disserendum est. Scita porro dictio est et eleganter ad rem praesentem translata: ὅταν (ὁ ποιητὴς) ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης κάθηται Libr. IV. p. 719. C., habetque omnino totus ille locus orationem poëticam. Contra plane est usitatum et communi loquendi consuetudini consentaneum, quod Libr. XI. p. 936. C. mendicis interdicitur εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλέγεσθαι, perpetuis et infinitis precibus victum colligere; nam βίος ea vi et potestate etiam a prosae orationis scriptoribus saepissime ita usurpatum esse constat. Neque ullo modo insolens est illud Libr. V. p. 730. D. ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. Nam ἀναγορεύειν verbum est in talibus solemne recteque etiam dicitur pro publice laudari. Denique attigisse iuvabit etiam Libr. VIII. p. 840. D. ubi primo certe adspectu audacius haec de bestiis dicuntur: μέχρι παιδογονίας ἠίθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν. At qui secum reputaverint philosophum ibi cives, proposito etiam aviculArum aliarumque animantium exemplo, ad tuendam castitatem et matrimoniorum sanctitatem cohortari, ii certe fatebuntur orationem ne hic quidem esse invenustam aut nimis audacem.

Cap. XVIII. Segment. III.

De universae orationis structura et compositione, deque rhetoricis quibusdam eius proprietatibus.

Atque haec quidem de verborum vel singulorum vel iunctorum usu grammatico et rhetorico. Pergimus

ad conformationem sententiarum atque periodorum compositionem. Quam quidem haudquaquam errare videmur si item maxime ex universo dicendi genere in his libris usurpato rectius veriusque aestimari posse arbitramur. Est autem illa in iis sermonis partibus, in quibus disputatur subtilius, longe aliter comparata quam in aliis, in quibus oratio paullo assurgit altius. Nam illic fere simplicior est structura enuntiatorum neque habet quidquam inusitati, praeterquam quod saepenumero aliquid negligentiae refert; quae qualis sit, postmodo declarabitur. Sed ubi locum habet genus dicendi amplum, copiosum, grave, ornatum, ibi vero protenus omnia fiunt artificiosiora; hic enim ampliores periodi tam simplices quam compositae crebriores; membra orationis protensiora; verborum connexiones et quasi complicationes exquisitiores, ut etiam numeri interdum nescio quid poëtici sonent; structura et coniunctio verborum saepe mirum in modum libera et perplexa; usus denique oratoriarum figurarum mira libertate frequentatus. Quorum quidem omnium exempla afferre, quo facilius quid rei sit intelligatur, prope infinitum est nec vero necessarium. Extant enim fere innumerabilia suntque ea etiam vel in indicibus nostris variis locis consignata. Valent autem ista omnia profecto plurimum vel ad augendam dictorum vim et gravitatem, vel ad vim sublimitatis atque gravitatis adiuvandam efficiendamque sensibiliorem. Ex quo profecto intelligi debet, quam eleganter ac venuste scriptor etiam in sententiarum conformatione periodorumque structura versatus sit. Verum ad haec accedit etiam aliud quid, quod cum utraque ratione, quam descripsimus, fere coniunctum est. Regnat enim per omnem variorum sermonum decursum etiam quaedam orationis negligentia, qua ita fit, ut saepe commutetur structurae ratio, ut alia redundent, alia deesse videantur, alia inter ipsa non satis respondeant, alia sic enuntientur, ut ab uno genere, modo, gradu, numero, casu et tempore ad aliud transiliatur, ut denique larga hyperbatorum, traiectionum, commutationum, inconsequentiarum, vis atque copia locum habeat. Quod quidem qui continuo reprehenderunt vel ut minus Platonicum notarunt, ii iudicium suum utique inconsideratius paullo praecipitavisse existimandi sunt. Exegerunt enim

singula ad minutae diligentiae rationem, quae in eo cernitur, ut omnia quam accuratissime ad legitimae loquendi consuetudinis normam comparata sint. At enim vero veterum quidem scriptorum praestantissimi, Demosthenes, Lysias, Thucydides, itemque poëtae tragici, comici, alii, tantum abest ut cum Isocrate ac similibus orandi artificibus istam diligentiam unice consectandam iudicaverint, ut etiam de industria voluerint esse negligentiores vel potius liberiores. Senserunt enim homines sapientissimi, negligentiam istam, quae videretur, quatenus cum recta cogitatorum atque sensorum ratione bene consisteret, revera pulcrum quiddam esse atque elegans, quandoquidem non modo variaret et quasi temperaret orationis venustatem, verum etiam variorum sensuum, affectionum et sententiarum expressioni artificiose regendae atque moderandae egregie inserviret. Quocirca nec Plato in Legibus hac licentia dicendi abstinuit, adeoque ea in his libris tam saepe usus est, ut in nullo alio opere magis. Enimvero caussa, quamobrem ita fecerit, minime est obscura, potestque facillime coniici ex iis, quae supra a nobis explanata sunt. Quippe imitando expressit fere sermonem eum, qui non modo popularis sed etiam senilis videretur. Unde multis locis admisit, quae familiaris sermonis negligentiam referrent, idque fortasse etiam ideo fecit, quod Cliniam et Megillum, in disserendo minus exercitatos, cum hospite Atheniensi colloquentes introduxit. Sed quum haec sermonis negligentia optime conveniat disputationi sedatiori et tranquilliori, qualis plerumque est, tum eadem etiam artificiosissime coniuncta est sublimiori atque graviori dicendi generi. Nam est hoc ipsi naturae humanae consentaneum, ut qui magnarum rerum cogitatione repleti sunt atque generosiore aliquo aut altiore sensu affecti et concitati, ii missa rerum minutarum cura fervore pectoris abrepti sensa et cogitata sua liberius proloquantur. Atque est haec ratio, si verum fateri volumus, profecto talis, qua gravitatis et sublimitatis vis non debilitetur aut frangatur, sed revera augeatur atque amplificetur. Quippe ipsa haec insolentia legentes tanquam ultro commonefacit, nihil vulgare aut usitatum esse, quod nunc ipsum dicatur, sed potius tale

aliquid, quod, sicuti structurae insolentiam quandam pepererit, ita etiam maiore animi attentione dignum videatur. Ex quibus omnibus apertum erit, opinor, scite sane ac venuste negligentiam illam compositionis periodorum cum mediocri pariter atque graviore et subliniore dicendi genere in his libris coniunctam esse, ut nullo iure quaecunque ad eam referuntur a criticis sint vituperata. Nec vero iisdem illis sic simpliciter de eo suffragamur, quod in rhetorica potissimum orationis conformatione complura inesse censuerunt, quae gravem mereantur notam censoriam. De quibus quidem rebus Ed. Zellerus disputat Studior. Platonn. p. 74 sq. et 78. sqq. Sunt vero tria potissimum, quae ille scriptori vertit vitio. Primum enim ait multa supra modum augeri nimisque dici generaliter; quod constat tumoris esse proprium. Deinde reprehendit nimiam orationis verbositatem, tanquam inanem garrulitatem, qua sententiae temere per longiores verborum ambages ducantur; in quo frigoris vitium maxime cerni novimus. Postremo etiam delectum imaginum, comparationum, exemplorum denique, parum aptum esse arbitratur, quod est sermonis male affectati vel etiam inficeti. Quibus quidem criminationibus licet non inviti largiamur nonnihil veri subesse, quod quale sit, postmodo ostendetur, tamen ea ipsa, quae ad confirmandam illarum veritatem in medium allata sunt, neutiquam eiusmodi esse censemus, ut naevos istos in Platonico opere revera haerere perspicue intelligatur. Habent enim omnia vel ex vulgari loquendi consuetudine, etiam aliis scriptoribus communi, vel ex genere dicendi, quod his in libris dominatur, quodque in superioribus universe adumbravimus, non modo excusationem sed etiam explicationem satis idoneam, ut non sit, cur eorum fontem in scribentis inscitia aut inertia quaerendum existimemus. Sed accedamus ad lustranda singula, quo certius perspiciatur, quibusnam rationibus nostra fulciatur sententia.

Dicamus igitur primum de hyperbolicae orationis exemplis, quae Zellerus attulit. Ea vero arbitramur omnia fere esse eiusmodi, ut in iis nihil animadvertatur, quod, re diligentius examinata, merito vitiosum censeas. Etenim illa Libr. I. p. 636. B. *ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθ.* usitatam sane referunt

loquendi rationem ex usu sermonis quotidiani repetitam, sicuti demonstrasse videmur in Commentariis ad eum locum perscriptis. Atque idem plane existimandum est etiam de Libr. VII. p. 819. D. ἀλλὰ υηνῶν τινων εἶναι; in quibus ita demum offendas, si rem ex nostra loquendi ratione metiaris. Nec nos ullo modo morantur quae Libr. VI. p. 775. E. leguntur: ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς κ. τ. λ.; quae vulgo non satis recte intellecta esse suo loco demonstrabitur. Minore etiam iure haereas in Libr. V. p. 727. A. τιμᾷ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς, sc. τὴν ψυχήν, et V. p. 728. B. 732. A. VII. p. 797. A. VI. p. 773. D. ὡς ἔπος εἰπεῖν δυνατὸς οὐδείς, dummodo formulam loquendi: ὡς ἔπος εἰπεῖν, recte interpreteris. Porro Libr. VII. p. 814. B. graviter quidem dictum est nec tamen inepte: δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν κ. τ. λ. ubi vid. ann. Nec videmus, quid ineptae superlationis insit in verbis Libr. II. p. 665. C. ὥστ' ἀπληστίαν εἶναι — καὶ ἡδονήν, cuius loci interpretationem videmur exhibuisse omni difficultate liberam, aut Libr. VIII. p. 829. C. D. ubi virorum fortium carmina, etiamsi minus fuerint laudabilia, tamen publice recitanda esse iudicantur. Proverbialis porro loquutionis usus cernitur in Libr. IV. p. 707. A. λέοντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν, neque caret ibi hyperbole vi sua et gravitate. Vere item recteque dicuntur illa Libr. IV. p. 708. E. οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραί, κ. τ. λ. modo orationem meminerimus esse emphaticam. De loco Libr. VIII. p. 834. B. quid existimandum sit, ostendimus in Commentariis, ubi eum critice emendandum esse docuimus. Denique nec inurbanitatis aut tumoris rem supra modum augentis vitium agnoscimus in Libr. VIII. p. 838. E. sqq. et 839. B. siquidem ibi vulgaris lubidinis turpitudo generosa cum indignatione notatur et exagitatur, de qua re item plura dicemus in Commentariis.

Haec igitur sunt fere, unde criticus acutissimus ineptae superlationis et temerariae exaggerationis crimen, in scriptorem coniectum, repetiit. Quae quidem omnia nostro iudicio tam facilem habent vel excusationem vel defensionem, ut neutiquam ex iis

colligere liceat, orationem esse hoc in genere vitiosam. Quamquam non est diffitendum, reperiri hic et illic, quae minus definite et accurate, quam pro re nata velles, enuntiata sunt. Sed haec quidem alius sunt generis neque referri debent ad hyperbolae usum temerarium aut ineptum.

Accedimus ad alterum illud, quod in universae orationis habitu vitiosum notarunt; de quo v. Zellerus l. c. p. 76. sq. Putant enim eam saepenumero nimis amfractuosam et vano conatu per longiores ambages ductam esse. In quo etsi item veri quiddam inest, siquidem supra vidimus sermonem et senilis facundiae speciem referre et ad popularis intelligentiae captum esse compositum, tamen quae singula ad arguendum hoc vitium in medium allata sunt, ea certe vi probandi idonea fere carere existimamus. Quod rursus ita docere placet, ut singulorum locorum tamquam census agamus. Quod igitur primum huc relati sunt ii loci, in quibus unum idemque simul et negando et affirmando exprimitur, ut Libr. IV. p. 718. D. *μὴ μέγα, σμικρὸν δέ.* VI. p. 754. E. *μὴ καλήν, ἀλλ' αἰσχράν*, est hoc genus loquendi profecto Graecis adeo frequentatum, ut nullo pacto intelligamus, cur illud in Legibus Platonis alicui displiceat. Cui enim ignota sunt talia: Sophocl. Oed. Tyr. v. 1230. *ἑκὼν κοὐκ ἄκων.* Oed. Col. v. 935. *βίᾳ τε κοὐχ ἑκών.* de quibus praeter alios explicavit Reisigius ann. crit. ad Oed. Col. p. 203.? Aut quis offendat in Platonicis illis Sophist. p. 216. C. *μὴ πλαστῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι.* Reip. VI. p. 485. D. *μὴ πεπλασμένως ἀλλ' ἀληθῶς*, quibus simillimum est istud Legg. I. p. 642. C. *ἀληθῶς καὶ οὔτι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί?* Quocirca de his quidem verbo monuisse satis erit. Neque vero recte huc pertraxeris usum epexegesis Libr. I. p. 647. D. III. p. 687. C. 696. A. al., quae a Zellero p. 77. tamquam insolentia notantur. Talis enim epexegesis perquam usitata est, ut alibi ostendimus. Porro de locis. Libr. II. p. 660. A. *τὴν δὲ τῶν πονηρῶν — ἐν ἀηδέσι.* V. p. 740. D. *ἢ τοῖς ἐλλείπουσι.* I. p. 632. D. *τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν — καταφανῆ.* VII. p. 816. E. *κοινὸν δὲ ἀεί τι φαίνεσθαι κ. τ. λ.* consulas quaeso Commentarios nostros, ac facile videbis, ne hic qui-

dem quidquam ineptae redundantiae aut molestae copiae reperiri. Atque haec quidem sunt documenta illa importunae scilicet exuberantiae orationis, quam critici gravi censura notarunt. Quibus quid efficiatur, vel ex his, quae diximus, satis, opinor, intelligetur. Quippe vitiosam esse orationem inde nullo modo efficitur. At enimvero illud quidem, ut diximus, ultro largiendum est, quod iam antea significavimus, esse orationem hic et illic copiosiorem atque verbosiorem. Cuius tamen rei caussam vel in senilis sermonis imitatione vel in popularis perspicuitatis studio aliisque rebus similibus positam esse ex superioribus perspicuum fore existimamus.

Venimus porro ad usum insolentiorum translationum, imaginum, exemplorum, comparationum, quem tetigit Zellerus p. 77. sq. Quem quidem usum scriptori parum prospere cessisse vir doctissimus ex his locis demonstrare studuit: Libr. IV. p. 720. A. — E. (ubi moleste fert medicorum comparationem) VI. p. 769. A. — D. quo loco inter se comparantur legum auctores et pictores; IV. p. 712. B. ubi lectio vulgata fraudem peperit, IV. p. 717. A. VI. p. 776. B. X. p. 898. B. IV. p. 718. D. VIII. p. 834. C. XI. p. 935. A. Quae quoniam propter locorum amplitudinem in praesenti longum est diligentius explorare et quid in iis insit vitiosi sedulo exquirere, satius duximus in Commentariis orationi Platonis subiectis tractare accuratius. Hic igitur sufficiet verbo profiteri, videri nobis ista quoque sic scripta esse, ut, si modo universae orationis tenorem diligenter attenderimus, omnino nihil inepti habere existimanda sint. Quamquam illud quidem non imus infitias, esse etiam hoc in genere, quae minus placeant ac nescio quid affectati vel languidi habere videantur.

Sed hoc ipsum nos admonet, ut tandem aliquando de iis exponamus, quae in dicendi genere Legibus proprio ita comparata esse videantur, ut non sine caussa displicere vel etiam offensioni esse possint. De quibus quidem rebus eo magis necesse est peculiari opera ut disputetur, quoniam illae ipsae maxime caussam attulisse videntur, cur critici omnino

in oratoria totius operis ratione et conformatione offenderent. Itaque ad hanc disputationem nunc transgredimur.

Cap. XIX.

De vitiis quibusdam oratoriis Legum operi adhaerentibus eorumque caussis.

Ostendimus igitur hactenus, quid de virtutibus orationis in Legibus usitatae existimandum sit, fecimusque id ea ratione, ut simul criminationes in illam coniectas retundere conati simus. Vidimus enim genus dicendi universe spectatum totius scriptionis argumento et ingenio plane convenire sollerterque excogitatum et inventum esse. Vidimus porro verborum tam singulorum quam iunctorum grammaticam et rhetoricam rationem eam esse, ut nihil quidquam habeat, quod aut ab elegantia et recta ratione abhorreat, aut ab usu Graecitatis ita recedat, ut vel ipso Platone vel eius aetate indignum censendum sit. Vidimus denique etiam universorum enuntiatorum ac periodorum structuram, quamvis subinde licentiorem adeoque negligentiorem, tamen non modo non esse a Graecorum more et consuetudine alienam, verum etiam sermonibus in Legum opere habitis optime convenientem, adeoque etiam laudibus oratoriis non ita destitutam, ut crimina tumoris, garrulitatis, elegantiae male affectatae, alia similia, in eam recte conferri queant.

Verum enim vero quod supra Cap. XV. Sect. IV. et Cap. XVI. Sect. III. et IV. de dialectica operis arte deque dialogi compositione professi sumus, videri eam, licet omnino sit probabilis adeoque sollertiae cuiusdam virtute insignis, tamen non omni ex parte perfectam, sed potius multis nominibus mancam et imperfectam esse: idem fere hic quoque nobis fatendum est virtutes operis oratorias uno quasi mentis obtutu contemplantibus et totam eius

speciem atque formam iam denno intuentibus. Nam quum totum opus omnino quidem sua quadam gratia atque venustate niteat, tamen habet item nescio quid operosi et quasi aerumnosi, quod alicui minus placeat quodque ipsi ultimam limam non esse adhibitam arguat. Quod quale sit, paucis indicavisse sufficiet.

Itaque primum dicendi genus ubi spectamus, est illud quidem, sicuti antea ostendimus, prudenter et rebus ipsis pariter atque colloquentium personis accommodate delectum, quandoquidem mixtum quasi et conflatum est ex genere sermonis tenui ac sublimi, cui iuterdum etiam accedit quaedam orationis mediocritas vario disserendi argumento attemperata. Sed hoc quum prudentissime ita sit institutum, ut facile ea in ratione agnoscas perfectum dicendi artificem, tamen orationi subinde adeo deest concinnitas et aequabilitas, ut etiam in vicina vitia degeneret. Nam simplicitas interdum abit in molestam quandam exilitatem, ut non modo res vulgares minimeque reconditae copiosius explicentur, quo de genere supra Cap. XV. Sect. IV. nonnulla attulimus, verum etiam oratione arida nimis atque ieiuna pertractentur, id quod de iisdem illis locis ita iudicandum est, quos simili in caussa, ubi de dialecticis explicavimus, notandos duximus. Magnificentia autem ac sublimitas orationis, etiamsi maximam partem plane eximia sit atque omni laude digna, tamen subinde nonnihil traxit affectati atque tumidi, quod nativae elegantiae est adversarium. Quorsum pertinet imprimis nimia copia et frequentia inusitatae dictionis partim in superioribus exposita. Nam etiamsi singula, quae eo referuntur, per se spectata vitio carent neque sunt inelegantia, tamen crebra eorum repetitio denique legentibus satietatem ac taedium afferat necesse est, cuiusmodi satietatem vera et germana orationis virtus gignere nunquam solet. Huc accedit, quod subinde res aut non ad perspicuitatem usque explicantur, aut nimium dilatantur, quandoquidem subtilior earum desideratur explicatio, id quod iam supra Cap. XV. Sect. IV. et Cap. XVI. Sect. III. et IV. demonstravimus. Ex quo consequens est, ut etiam oratio subinde obscuritate laboret, quandoquidem huius ipsius fons primarius non tam in singulis verbis et dicendi formis aut in

verborum structura, quam in perspicuitatis penuria quaerendus est.

Sed videamus etiam de dictione, quae in verbis vel coniunctis vel singulis cernitur. Eam vero supra item docuimus castam utique esse, integram et intemeratam, siquidem quidque per se solum spectetur. Et vero speramus hanc sententiam nostram nec iis improbatum iri, qui Graecae dictionis, maximeque Platonicae, quasi gustum aliquem traxerunt. Nihilominus autem etiam hoc nomine quandam molestiam sentient, qui ad universae orationis colorem et quasi habitum animum suum attenderint. Nam habet sane dictio non raro aliquid quaesiti et operosi, quo non parum impeditur grata illa orationis facilitas, qua sermones Platonis plerique omnes vel maxime commendantur. Quippe insolens iste usus verborum poëticorum interdum sane mirus accidat necesse est; frequentia autem loquutionum insolentiorum, quamvis per se probabilium, tamen fieri non potest quin legentium animos paullatim fastidio quodam atque taedio afficiat haud absimili illi, quod ex nimia copia ciborum delicatiorum atque cupediorum contrahitur. Scilicet dicendum hic sane quod res est: querelae illae, quae nuper a criticis de perissologia, de affectata magnificentia, de tumore, de similibus denique vitiis operis, iactatae sunt, licet habita singularum dictionum ratione irritae fuerint et inanes, tamen eatenus certe non omnino caussis destitutae sunt, quatenus in multis Legum locis rariorum verborum ac dicendi formarum studium ita dominatur, ut facile suspiceris, scriptorem de industria insolentioris dictionis et sermonis calamistrati atque delicatuli laudem aucupatum esse.

Iam vero ad structuram periodorum atque continuae orationis conformationem quod pertinet, etiamsi liberiorem enuntiationum compositionem facile feramus utpote neque a linguae Graecae ingenio abhorrentem et saepe etiam gratae cuiusdam negligentiae, qualis sane in tales sermones, quales sunt qui in his libris habentur, optime convenit, speciem prae se ferentem; tamen in hoc quoque genere reperiuntur non pauca, quae haud sane levem offensionem afferant. Est enim oratio innumerabilibus fere locis

aspera, scabra, hiulca, ut prope videaris inter legendum in opere foede corrupto misereque lacerato versari. Habet eadem multiplices verborum traiectiones, inchoatae verborum constructionis perturbationes, variarum loquendi formarum confusiones et quasi mixturas, denique raras et insolentes loquendi formas cuiuscunque generis, easque omnes adeo dense accumulatas atque constipatas, ut saepenumero inde perquam tristis et insuavis facies eius oboriatur. Quin etiam periodi ceterum recte structae et compositae saepenumero adeo sunt difficiles, contortae ac perplexae, ut ideo vehementer displicere debeant. Quarum quidem exempla si quis requirat, percurrat is vel leviter Commentarios nostros vel etiam inspiciat quae in Indicibus ad eos concinnatis variis locis, veluti s. v. Enallage et Anacoluthon, consignavimus, ac facile videbit, quid rei sit. Nimirum ita est: habet etiam continuae orationis structura et compositio tantum asperitatis ac difficultatis, ut facilitatem illam sermonis Platonici in ipsa passim desideres facileque suspiceris scriptorem elegantiae minus fuisse curiosum.

Atque haec quidem quum ita sese habeant, sponte nascitur quaestio gravis sane ac subdifficilis, qui tandem fieri potuerit, ut Plato talem orationem effingeret. Videmur autem minime errare, huius rei caussas satis probabiles partim ex ipsa operis indole, partim etiam ex temporum, quibus compositum videtur, rationibus repeti posse, dummodo eorum meminerimus, quae de eius originibus atque fatis antiquitus memoriae prodita sunt. De qua re hoc loco paucis exponere non a re alienum videtur. Itaque primum quidem illa orationis vitia quod attinet, quae in perplexo ac difficili itemque in diffuso aut male affectato dicendi genere cernuntur, videntur caussae et origines eorum maxime quaerendae esse in difficultate, quacum non modo novi argumenti in legumlatione occupati tractatio, sed etiam alienae orationis eiusque insuetae expressio atque imitatio, praesertim tam grandi senectute a scriptore suscepta, in Legum opere sine dubio coniuncta fuit. Fecit enim Plato, ut supra memoravimus, in his libris Cliniam, Megillum et hospitem Atheniensem de legumlatione ita

inter se colloquentes, ut non modo de omni legum copia et varietate earumque rationibus disputent, verum etam seniles sermones eos instituant, in quibus lenitas quaedam atque tranquillitas severa gravitate temperata cernatur. Quae quidem sermonis forma atque species quantum diversa sit ab aliorum sermonum Platonicorum rationibus, sponte apparet. Intelligitur vero item, quam ea ad effingendum natura sua difficilis fuerit, praesertim seni, non amplius illo mentis ingeniique vigore pollenti, qualis sane ad tantum munus rite perficiendum opus fuisse videtur. Quid igitur mirum, si passim in Legibus aequabilitas orationis ita desideratur, ut cognata virtutibus vitia admissa sint? Ac potuerunt profecto talia vitia tanto facilius irrepere, si senex scriptor constituerat totum opus primum fundere liberius, eo quidem consilio, ut postea iteratis curis illud limaret, emendaret, perpoliret. Nempe isto modo facile ipse sibi indulsit, quae minus accurata, minus polita, minus denique recta atque sincera essent, emendaturus postea, quae primum liberius in litteras retulisset. Remansere autem ista omnia postea, quandoquidem fati iniquitate prohibitus est, quominus universo operi extremam limam admoveret.

Nec vero aliter sentimus de caussis liberioris ac negligentioris periodorum structurae atque asperitatis illius, quae hic et illic in totius orationis conformatione cernitur. Nempe coniecit Plato subito in chartas vel etiam cerae commisit quae apud animum commentatus erat, idque eo modo fecit, ut, quum novam scribendi materiam sumsisset difficilius tractandam, tum etiam sermonem talem, qualem antea adumbravimus, artificiose effingere studeret.

Quocirca multa scripsit gratae indulgens negligentiae; multa item minus elaborata dedit; denique nonnulla etiam minus sollerter polita reliquit. Quale quidem opus quum postea Philippus Opuntius accepisset atque edendum statuisset, factum ita esse verisimile est, ut ea tantum, quae plane manca viderentur, subinde expleret et emendaret; pleraque omnia autem, si modo ferri possent, intacta relinqueret, ratus scilicet, opus summi philosophi, etiamsi minus esset ad perfectionem usque elaboratum, tamen vel

sic posteritati gratum acceptumque fore; in quo eum profecto nequaquam fefellit exspectatio.

Atque haec quidem de caussis vitiorum orationis, quae in Legum opere haerere ultro concedendum esse arbitramur. Quae si probabiliter disputata sunt, clarius sane apparebit, opinor, ne dictionem quidem in Legibus usurpatam talem esse, unde argumenta, quae ad evertendam operis fidem et auctoritatem valeant, ullo pacto repeti possint. Nam quum vitia, quibus illud laborare videtur, facilem habeant vel explicationem vel excusationem, tum etiam per omnia explendescit ingenii Platonici virtus, quandoquidem oratio non modo Attica est, sed etiam signa refert et argumenta artis et elegantiae Platonicae longe evidentissima.

Iam vero his ita expositis continuo nobis liceret ad finem disputationis procedere, nisi unus adhuc locus antea pervestigandus superesset. Censet enim Zellerus extare in Legum opere multa eaque satis manifesta servilis imitationis vestigia, quandoquidem non pauca ex aliis Platonis scriptis aut sinistre repetita aut prava imitatione expressa sint. De qua re ille copiosius disputat in Stud. Platonn. p. 100. sqq. Quocirca de hac quoque re nobis disputandum putamus, ne quid temere praetermissum esse dicatur, quod ad aestimandam iudicandamque Platonici operis auctoritatem aliquid faciat. Versabimur autem hac in re tractanda sic, ut quidquid ille hanc in rem protulit, id ipsum quoque fideliter referamus. Fatemur enim libere, nobis ipsis neutiquam contigisse esse tam felicibus, ut talis imitationis vestigia nostra ipsorum opera indagare liceret.

Cap. XX.

Disquiritur, num qua vestigia imitationis aliorum operum Platonicorum in Legibus extent.

Facere autem hic non possumus, quin ante omnia deploremus miseram Platonis fortunam, qui, quocun-

que modo fecit, semper in acutissimi critici reprehensionem incurrat. Nam sive bonus philosophus sibi usque constitit pristinamque aliquam sententiam suam constanter servavit, protenus obiurgatur, quod sua temere iteraverit molesteque prae ingenii scilicet inopia vel tarditate rursus inculcaverit; sive nonnihil discessit a suis eaque paullo aliter explicavit atque fecisset antea, continuo arguitur inconstantiae atque laesae in semet ipsum fidei, imo etiam stoliditatis et ineptiarum accusatur. Qua ratione fit, ut denique utrinque laqueis constrictus teneri videatur plane inexplicabilibus. Neque tamen vel hac rerum conditione caussam philosophi desperandam putamus. Etenim inspectata paullo accuratius istorum laqueorum fabrica non ita difficile erit nodos illos exsolvere atque scriptori suam vindicare et libertatem et dignitatem.

Versatur vero totius rei cardo in eo, ut diligenter attendamus, quid pro servili imitatione habitum vel potius venditatum sit. Quae si revera nulla videbitur, certe futurum erit, ut scriptor sine dubitatione a crimine in ipsum coniecto liberetur ipsiusque operis auctoritas salva et incolumis habeatur.

Itaque primum quidem Zellerus nomine imitationis insignivit repetitum usum certarum quarundam formularum apud Platonem alibi quoque saepius obviarum. Id quod facile intelligas ex iis, quae Stud. Platt. p. 10. sq. exposuit. Quippe ibi pro imitationis exemplis, unde Legum auctorem sua ex genuinis scriptis Platonis temere consarcinasse appareat, haec attulit: *αὐτοὶ γάρ ἐσμεν* VIII. p. 836. B. *ὁμοῦ πάντα χρήματα* XII. p. 967. C. D. *τέλεον τὸ ἐνύπνιον* XII. p. 969. B. *καθάπερ κυσὶν ἰχνευούσαις* II. p. 654. E. *μυθολόγημα τοῦ Σιδωνίου* II. p. 663. E. *οὐ γὰρ μή ποτε γένηται* III. p. 690. B. *οἷον νεοττῶν γέννησιν καὶ τροφήν* VI. p. 776. A. *λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον ποιηταῖς* XII. p. 967. C. D. Hoc igitur primum genus est servilis ac temerariae scilicet imitationis, quod statuitur. Quid vero? tune quoque, quisquis haec legis, ista eiusmodi esse censebis, unde Legum auctorem appareat Platonis scripta temerario ausu compilavisse? Haud sane crediderim. Nam sunt profecto istae formulae et dictiones fere omnes

multo usu tritae maximeque celebratae, ut non modo apud Platonem sed etiam apud alios scriptores crebro inveniantur. Perperam certe statueris, eum, qui cum Platone dixerit: soli sumus inter nos, aut Phoenicium mendacium cum eo memoraverit, aut canum sagacium comparationem similiter atque ille adhibuerit, aut post eum usurpaverit Anaxagoreum illud: ὁμοῦ πάντα χρήματα; aut pervulgata illa structura verborum: οὐ μή ποτε γένηται, illius more legitime usus sit, continuo pro inepto imitatore habendum esse. Nisi forte etiam eum ut Platonis imitatorem notaveris, qui his usus fuerit: οἶμαι μὲν ἔγωγε, ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ, ὀρθῶς γε σὺ λέγων, καλῶς τοῦτό γε λέγεις, καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας, πῶς γὰρ οὔ; πάνυ μὲν οὖν, et quae sunt id genus alia. Apage igitur cum ista imitationis criminatione, quae si valeat, scriptores innumerabiles fuerint eidem crimini obnoxii, et ipse Plato quoque saepissime etiam in aliis scriptis scrinia sua compilasse censendus sit.

Sed videamus etiam de alio genere indiciorum pravae imitationis, quod sagacissimus criticus odoratus est. Censet enim p. 101. sqq. si quae in Legibus iteretur sententia aut pars doctrinae apud Platonem iam alibi illustrata reperiatur, id certo arguere, Legum auctorem sua a Platone mutua sumsisse huiusque legisse vestigia. Quam in rem **comparat** Legg. II. p. 660. E. sqq. cum Rep. III. p. 392. A. — Legg. II. 661. E. — 663. A. cum Gorg. p. 474. C. — 478. E. — Legg. II. p. 669. B. — D. cum Rep. III. p. 395. D. — 396. B. — Legg. IV. p. 719. C. sq. cum Rep. III. p. 394. E. sqq. X. p. 608. C. sq. Legg. VII. p. 817. A — D. cum Rep. p. 398. A. — Legg. IV. p. 709. A. — 712. A. cum Rep. V. p. 473. B — E. VI. p. 487. A. 499. C. sq. 502. A — C. VII. p. 540. D. sqq. — Legg. III. p. 700. A. — 701. B. cum Rep. IV. p. 424. C. — Legg. III. p. 701. B. cum Rep. VIII. p. 562. C. sqq. — Legg. XII. p. 942. C. cum Rep. VIII. p. 562. C. sqq. — Libr. IV. p. 713. B — E. cum Politic. p. 69. C. sqq. — Legg. IV. p. 714. B. — E. coll. III. p. 690. B. C. cum Rep. I. p. 343. C. 344. C. Gorg. p. 484. B. 488. B. — Legg. V p.

733. A — D. cum Protag. p. 354. C — E. — Legg. V. p. 745. E — 746. D. cum Rep. V. p. 471. C — 473. B. — Legg. VI. p. 773. A — C. cum Politic. p. 310. B. sqq. — Legg. VIII. p. 837. A — D. cum Sympos. p. 180. C. sqq. et. 200 sqq. Phaedr. p. 255. E. sqq. — Legg. X. p. 893. B — 894. A. cum Parm. p. 138. C. sq. Theaet. p. 181. C. sqq. Tim. p. 43. C. sqq. — Legg. IX. p. 859. D — 860. D. cum Gorg. p. 476. B — 477. A. — Legg. III. p. 676. B sqq. cum Tim. p. 20. D. sqq. Nimirum quae ex Legum libris sunt indicata, ea vir doctissimus arbitratur ex ceteris Platonis scriptis aut temere corrasa maleque consarcinata aut in brevius contracta aut denique male sano iudicio prave mixta et confusa esse. At enim vero locis illis propius inspectis diligentiusque examinatis certe aliquanto aliter iudicandum videbitur. Nam primum quidem minime mirum accidet, quod Plato in Legibus subinde iteravit vel denuo exposuit et illustravit, quae iam alibi data opportunitate illustravisset. Nam qui tandem aliter fieri potuisse existimabimus, quum in amplissimo hoc opere identidem iidem philosophiae loci attingendi atque tractandi fuerint, qui etiam in libris De Republica, Gorgia, Politico, aliis scriptis illustrati sunt? Quippe de musica et gymnastica, de virtute civitati proposita, de difficultatibus, quibus perfectae civitatis constitutio impediretur, denique de aliis multis id genus rebus, quis quaeso est quin protenus videat necessario etiam in Legibus disputandum fuisse, nisi philosophus institutam in his libris disputationem denique mancam et imperfectam relinquere vellet? Iam vero si quaeritur quanam id ratione fecerit, videmur iure nostro affirmare atque contendere, nihil quidquam ab eo stolide aut inepte repeti solere, sed omnia totius operis rationibus convenienter sollertissimo consilio vel fusius illustrata esse vel in brevius contracta vel etiam aliorsum deflexa; de qua re non uno loco copiosius exposuimus in Commentariis. Quid igitur? rebus ita comparatis licebitne iure vel levissimam ex istis capere temerariae imitationis suspicionem? Ad haec vero accedit etiam aliud quid diligenti animadversione longe dignissimum. Etenim quum interdum eaedem res ac sententiae proferantur, quae in aliis

libris Platonicis tractatae sunt, tamen nulla usquam deprehenditur verborum convenientia, nisi quam necessario pepererunt ipsae sententiae. Quod ad caussae iudicium sanequam est longe gravissimum. Servi quippe imitatores in talibus longe profecto aliter solent versari; qui tantum abest ut omnia liberaliter proferant certoque alicui consilio suo propria ratione accommodent, ut animi mentisque inopes undique aliena temere corradant ac ne verbis quidem et dictionibus alienis abstineant. Sed Legum conditor, hoc est Plato, qualem se in hac caussa praestiterit, id luculentissimo exemplo cognoscitur e Libro IV. p. 713. B — E. ubi civitatum rectoribus atque ipsis civibus Saturnii regni exemplum ob oculos ponitur. Ibi enim etsi utitur eadem fere narratione, quam etiam Politic. p. 269. C. sqq. exposuit, tamen tota fabula et ad alium finem refertur et eo modo immutata legitur, ut plane nova extitisse videatur; de qua re videmur alio loco ita disputavisse, ut non iam opus sit nova argumentorum confirmatione. Iam vero haec si vere a nobis animadversa sunt, quid tandem de tota hac caussa, quae agitur, iudicandum erit? Nimirum paucis dicere licebit quid nobis videatur. Etenim magna illa exemplorum copia et multitudo ad alendam confirmandamque sinistrae imitationis suspicionem contracta ne tantillum quidem eo valere existimanda est, ut de operis fide et auctoritate dubitandum sit. Imo manet Plato nostro indicio etiamnum in statione sua, ut qui istis captiosae dialectices laqueis minime sit circumventus aut humi prostratus.

Sed tertium etiam in medium affertur imitationis genus, unde scriptori mala confletur invidia. Etenim illud quoque Zellerus l. c. p. 106. sqq. Legum auctori vitio vertit, quod non uno loco illustria dicta splendidasque sententias, quae alibi apte eleganterque usurpentur, perquam sinistre et inficete ad rem suam traduxerit et adhibuerit. Quod quidem certissimo argumento ait esse, auctorem operis fuisse hominem fatuum et ineptum, qui bonis a Platone sibi suppeditatis uti nesciverit. Quo nomine notat hos locos: Libr. I. p. 642. C. D. 644. C. III. p. 690. E. V. p. 732. B. C. VI. p. 751. B. 752. A. 772. E. XII. p. 963. D. III. p. 684. C. V. p. 734. E. sqq.

VII. p. 811. C. VIII. p. 846. D — 847. A. IX. p. 854. D. X. p. 904. A. XdI. C. p. 960. Gravis vero accusatio, ac tanto truculentior, quod adeo cum bonae existimationis discrimine est coniuncta. Nihilominus vero hic quoque nostra sententia salva stat Platonis fides, quandoquidem nec ineptiarum crimen verum videtur, nec servilis imitationis studium usquam animadvertitur. De qua re quoniam longum est ac difficile hoc loco peculiari opera exponere, in annotatione ad singulos illos locos rem tam certis argumentis confirmabimus, ut extra omnem dubitationem ponatur. Unum tamen locum hic exempli caussa memorasse iuvabit. Est is Libr. I. p. 642. D. E. ubi Epimenides narratur decem annis ante belli Persici initium Athenas venisse. Quod quum omnibus historiae testimoniis mirum quantum adversetur, Z e l l e r u s continuo suspicatus est scriptorem propter ineptam imitationem loci Sympos. p. 201. D. in ingentem istum errorem delapsum esse. Quippe ibi Diotima narratur pestem ab Atheniensibus precibus suis in decennium averruncasse. At enim vero quis tandem sibi persuadeat scriptorem mera decennii mentione eo esse deductum, ut de belli Persici ipsiusque Epimenidis temporibus res plane inauditas comminisceretur? Nimirum caussam narrationis illius aliter esse expediendam verissime censuerunt alii, ut mirae istius temeritatis suspicio omnino procul habenda sit. Et haec quidem de putidae et ineptae imitationis crimine in Legum auctorem coniecto. Quod posteaquam quale sit, satis apparuit, age tandem aliquando accedamus ad disputationis conclusionem. Colligenda enim nunc veluti singula eius puncta sunt, quo denique quid de universo Legum opere eiusque auctoritate existimandum sit, certo decernatur.

Cap. XXI.

Disputationis conclusio. Legum auctoritas non labefactata. Auctor operis non est Philippus Opuntius neque alius scriptor ignotus, sed ipse Plato.

Videmur vero superiore disputatione hoc effecisse, ut non modo amplissimi operis ars et compositio in illustriore luce collocata sit, verum etiam luculentissime apparuerit, rerum in eo tractatarum materiam talem esse, ut quo diligentius eam consideraveris, eo minus possis dubitare, librum non alii auctori nisi ipsi Platoni tribuendum esse. Quod quidem quo luculentius intelligatur, age summatim iam repetamus eorum memoriam, quae supra particulatim de his rebus disputata sunt.

Itaque primum quidem consilium operis exploratum habemus nec alienum esse a ratione et ingenio Platonis et excelsi animi philosopho longe dignissimum, ut caussae in propatulo sint, cur summus philosophus ad illud scribendum et in lucem publicam emittendum aliquando animum appulerit. Neque enim ea, quae alibi de legum in perfecta republica seu supervacaneo tradidit, ipsi hac in scriptione ullo modo offecerunt, nec philosophiae studia, quibus usque deditus fuit, quominus tale opus conficeret, impediverunt, nec denique scribendi consilia aliquando suscepta talia fuerunt, quae Legum scribendarum facultatem auferrent penitusque prohiberent. Quin ipse verbis clarissimis tam in Politico quam in Legum opere prodidit, quidnam illud fuerit, quod in his libris conficiendis sequutus est. Quamobrem de hac quidem re nulla profecto potest esse lis et controversia, nisi forte consulto argutari et quae solis luce clariora sunt inanibus tenebris temere obvolvere maluerimus. De argumento autem scripti ubi sciscitamur, quum illud totum sit consilio scribendi accommodatum, tum idem cum subtiliore philosophi doctrina eam habet necessitudinem et coniunctionem, ut iis, quae in Politico et Republica exposita leguntur, non modo nulla ex parte adversetur,

sed iisdem illis etiam pleniorem lucem affundat, quandoquidem clarissime inde perspicitur, quaenam optimae civitati cum ipsa vitae veritate coniunctio ac necessitudo intercedat. Declaratur enim, quidnam philosophiae ratio et doctrina pro praesenti rerum humanarum conditione in ipsa hominum vita efficere et quo modo civilis societas vitae veritati cognatior ad maiorem quandam perfectionis laudem provehi et optimis legibus iisque perfectae rationis vicariis instructa atque gubernata ad quam maximam cum perfecta civitate similitudinem perduci possit, ut profecto nihil vidisse existimandi sint, qui Platonem contenderunt scribendis Legibus optimam, quam in Politia condidisset, civitatem ultro improbaturum aut reiecturum fuisse. Nimirum non mutavit ille sententiam de optimo civitatis statu quondam proditam, sed eandem potius posuit in loco illustriore certiusque confirmavit, quandoquidem sicuti in Republica divinae ideae lucem ad vitam humanam quasi de coelo detulit, ita in Legibus vitam humanam ex ista humilitate, ad quam deiecta esset, ad illius excellentiam ac magnificentiam attollere conatus est. Itaque quaecunque in Legibus de elementis ac principiis civitatis, quam condidit, de eiusdem optimo statu et regimine, de civium ordinibus, de eorundem institutione et disciplina, de fine reipublicae proposito, de eius cum virtute coniunctione ac necessitudine, de virtutis et honestatis disciplina, de religione et cultu deorum, denique de legibus et institutis civilibus disseruntur, ea etsi secundariae, quam informavit, civitati accommodata sunt ideoque prudenti consilio populariter potius quam subtiliter exposita, tamen tam admirabili sollertia iuncta sunt atque copulata cum scitis ac decretis in libris De Republica illustratis, ut utraque in summa quae esse videtur diversitate nihilominus amicissime conspirare et ad unum idemque propositum referri existimanda sint. Quid quod Leges, etiamsi careant doctrina de ideis, tamen revera eiusdem fundamento sunt superstructae, utpote plane ad perfectae reipublicae exemplar comparatae. Quod vero in hoc opere plurima traduntur, quae non tam ex reconditioris philosophiae penetralibus depromta quam e vitae communis usu et experientia hausta

sunt, id profecto per ipsius consilii, quod philosophus sequutus est, rationes aliter fieri nullo modo potuit. Neque id abhorret ab eius ingenio vel studiis; quem qui dictitarunt unice in beata quadam rerum divinarum contemplatione versatum esse et prope habitavisse, neque animum magnopere ad rerum humanarum observationem et considerationem demisisse, nae isti quidem invitum in divinum quasi quoddam ergastulum compegerunt et tantum non ex humana societate exulare iusserunt. Itaque ista quidem omnia sunt eiusmodi, ut nullo modo inde caussae repeti posse videantur, cur argumentum operis studiis et consiliis Platonis minus dignum esse arbitremur, praesertim quum nec quidquam in eo reperiatur, quod aut historiae fidei aut ipsius philosophi doctrinae aliunde cognitae contrarium sit. Iam vero etiam materiae tractationem atque formam operis et compositionem spectantes haud sane reperiemus, in quo multum offendamus. Descriptio certe universae disputationis, dummodo diligenter explorata et perpensa fuerit, unicuique ea videri debet, quae omnes numeros artis Platonicae referat atque instituta sit sollertissime, ut nec dubitare liceat, quin philosophus statim ab initio susceptae scriptionis omnem fere materiae vim atque copiam omnemque eius tractandae viam et rationem mente et animo suo comprehensam tenuerit. Quo magis profecto mirandum est, quod nuper extiterunt, qui, hac re neglecta Platoni neglectum disputationis ordinem verterent opprobrio adeoque tamquam normam praeciperent, ad quam disputationis ab eo institutae cursum directum esse vellent. Enimvero est sane interdum facilius suis indulgere opinionibus, quam quid alii senserint diligenter investigare eique rationi convenienter de operibus eorum iudicare atque statuere, quod certe in aestimandis Legibus maxime fuit necessarium. Nec vero minus laudis habet ornatus dialogi scenicus, qui etsi est perquam simplex atque exiguus, tamen cum sermonum argumento et reliqua rerum tractatione tam egregie convenit, ut non modo criticis, quid in eo reprehenderent, nihil fere praebuerit, verum etiam elegantiae Platonicae manifesta signa et documenta referat. Atque idem

fere etiam de colore colloquentium sermonibus inducto existimari posse videtur. Quod enim dialogus subinde una cum gravitate etiam austeritatis cuiusdam tristisque severitatis speciem habet; quod hic et illic insolentiorem quandam granditatem consectatur; quod multis in partibus piae et religiosae sapientiae sensibus est perfusus; quod non raro tamquam tardiore gressu incedit habetque lentitudinem quandam; quod denique non uno eodemque sed potius admodum vario ac multiplici dicendi genere utitur, quandoquidem sermonem habet modo simplicem ac tenuem, modo mediocrem, modo celsum, elatum, sublimem; sunt profecto haec omnia eiusmodi, ut non tam virgula censoria notanda quam laudis honore mactanda fuerint, quippe quum scite et sapienter ad universi operis indolem rationemque attemperata sint. Nam quod negant eundem orationis colorem apud Platonem usquam alibi reperiri, id certe nunc quidem nemini cuiquam scrupulum iniiciet, quandoquidem virum sapientissimum vidimus omnino in scribendo hanc sibi legem statuisse, ut pro rerum ac temporum varietate etiam stilum, quo usus est, artificiosius variaret, eiusque rationis exempla perquam illustria etiam alibi apud eum reperiri animadvertimus. Itaque haec quidem omnia talia esse apparet, unde argumenta, quae ad infirmandam Legum auctoritatem valeant, haudquaquam repeti queant. At enim vero sunt sane alia quaedam, quae revera molestiam et difficultatem afferant. Haerent enim critici in argumentatione Legibus peculiari, cuius aptum tenorem idoneumque progressum hic et illic desiderant; haerent item in sermonum continuatione, in qua saepius requirunt aequabilitatem et constantiam; haerent denique in dictione atque elocutione, quam non raro asperam et hiulcam, interdum etiam insolentius affectatam vel audacem esse conqueruntur. Nec vero illi iniuria. Nemo enim recte iverit infitias, reperiri omnino in Legibus non pauca id genus vitia, quae qualia sint, in superioribus demonstravisse videmur. At enim vero licet hoc ita esse ultro concedendum sit, tamen cur ideo malas de universi operis fide et auctoritate suspiciones alamus, nulla omnino caussa suppetere videtur. Nam primum quidem diligenter animadvertendum est, in

argumentatione, quamvis saepe sit difficilior atque operosior, tamen nihil usquam deprehendi inepti, nihil putidi, nihil denique insulsi aut absurdi; in sermone porro, etiamsi rerum explicationem aequabilem saepius desideraveris; siquidem hic et illic omissa sunt, quae uberius illustrata velles, aliis autem locis per nimias ambages ducuntur, quae nolles tam copiose tractata esse, tamen nihil insipidi aut inurbani investigari posse; denique dictionem nihil quidquam habere, quod aut ab Atticae linguae usu et consuetudine abhorreat aut pro vitioso ducendum sit aut Platonis morem et ingenium dedeceat. Quae omnia profecto unumquemque debent gravissime commonere, in aestimanda Legum fide et auctoritate cautius esse versandum, quandoquidem ista signa et argumenta portendunt haud dubie praeclari ingenii scriptorem, ut qui vel in negligentia non extiterit usquam vitiosus. Praeterea vero accedit alterum, in hac caussa certe dignissimum, quod momentis suis ponderetur diligentissime. Quicunque enim meminerint, qua aetate Legum libri a Platone litteris sint consignati quamque fortunam nascentes subierint, quandoquidem post senis auctoris obitum a Philippo Opuntio ex ceratis illius tabulis transscripti et in lucem emissi esse feruntur, hi certe nullo negotio intelligent, qui fieri potuerit, ut etiam quae minus probanda sint in amplissimum opus irreperent. Nam primum quidem operis conditor quae tabulis commiserat ipse non perpolivit utpote senex grandaevus morte oppressus. Deinde nec veridissimile est, Philippum Opuntium in transscribendo, prouti opus videretur, hic et illic aliquid mutavisse, addidisse, supplevisse, quamquam eum ceteroquin in reddendis ipsius Platonis verbis diligentissime versatum esse vel praesens operis species atque forma fidem facit. Haec igitur omnia qui secum diligenter perpenderint, ii facile, opinor, largientur, ne ea quidem, quae in Legibus manca et imperfecta videantur, eiusmodi esse, ut de ortu operis Platonico dubitare cogamur, praesertim quum germanam eius originem testes antiquitatis longe locupletissimi mirifica consensione confirment. Etenim sunt profecto veterum scriptorum testimonia, quibus operis auctoritatem stabiliri vidimus, longe et gravissima et certissima, quibus omnino tantum tri-

buendum censemus, ut vel unius Aristotelis auctoritas omnibus opinionibus eorum, qui Legum opus suspectum reddere conati sunt, longissime anteponenda videatur. Atque haec omnia quum ita sese habeant, profecto consequens est, ut germanus Legum ortus ab omnibus agnosci debeat; naevorum autem operi adspersorum caussas declarandas esse patet ex eius natalibus atque fatis, de quibus explicatum est in superioribus. Quippe hoc ut ita statuatur, tanto magis est necessarium, quod, si Legum opus sumamus Platoni per malam fraudem esse suppositum, continuo ipsi multis magnisque implicamur difficultatibus, quas expedire nemo quisquam potuerit. Tribuit illud olim Zellerus Philippo illi Opuntio, quem veteres scriptores narrant eius extitisse post mortem Platonis editorem. Quid vero? qui tandem factum esse putabimus, ut homo eruditissimus illud non sibi ipsi, sed Platoni potius adscriberet? Enimvero illud si veritati convenienter fecisset, haud dubie futurum erat, ut nominis sui famae et existimationi apud omnem posteritatem non mediocriter consuleret, cuius ipsum non fuisse incuriosum vel ex eo perspicitur, quod in doctis operibus elaborandis solito studiosius versatus esse narratur. Et quis quaeso est qui sibi persuadeat, futurum fuisse, ut fraus ista non continuo animadverteretur ab aequalibus, praesertim quum Aristoteles, Speusippus, Xenocrates, alii Platonis discipuli ac familiares, qui probe novisse poterant, quemnam studiorum cursum magister ultimo vitae tempore tenuisset, etiam tum in vivis essent? Accedit ad haec, quod, quantum quidem ex testimoniis de Philippo illo eiusque doctis studiis proditis colligere liceat, viri ingenium haudquaquam tale fuit, unde ipsum ad Legum scriptionem animum unquam adiecisse verisimile fiat; de qua re in Prolegomenis ad Epinomidem explicatius dicetur. Itaque illum qui pro tanti operis conditore praeter antiquitatis fidem habendum censeant, ii viderint, ne nodum, quem expedire conentur, etiam reddant aliquando difficiliorem. Quemadmodum autem Philippum Opuntium parum credibile est Leges vulgo Platoni adscriptas aut condidisse aut sub nomine clarissimi philosophi, admissa fraude, divulgavisse, ita nec ullum alium scriptorem illius aetatis id acturum fuisse verisimile

putamus, ut hoc tale opus conderet conditumque a semet ipso sub alieno nomine in lucem publicam produceret. Cuius sententiae caussae et rationes quum aliae in promtu sint, tum in praesenti rursus eandem memorasse satis erit, quam modo de Philippo in medium attulimus. Neque enim putari licet, tanta quum sit operis amplitudo tantaque copia et ubertas, ullum usquam scriptorem extitisse propriae famae et existimationis adeo negligentem, alienae gloriae tam misere amantem, ut leviusculi alicuius emolumenti vel commodi gratia semet ipsum merita laude spoliaret et turpi fraude commissa, quae ipse laudabiliter commentatus esset, clariori Platonis nomini attribueret. Nec vero Legum opus ab aliis continuo post philosophi obitum videtur eius nomine insigniri potuisse, cuiusmodi fraus cur tum admitti non potuerit, iam in superioribus significatum est. Esse autem errorem de eius origine inde ab Alexandrina demum aetate exortum, qua constat illustrium virorum nominibus saepe aliena scripta esse supposita, vel ideo non est credibile, quia Leges iam ante illam aetatem Platoni ab idoneis testibus tributae atque ut summi philosophi opus celebratae sunt.

Verum satis haec in universum de Legibus Platonis. Quae si ad accuratiorem operis longe uberrimi intelligentiam nonnihil valere iudicata fuerint, impense laetabimur; sin minus, boni saltem consilii conscientia exantlati laboris magnitudinem consolabitur.

Scripsi Lipsiae in Schola Thomana die XIX. m. Aprilis MDCCCLIX.

G. Stallbaum.

ARGUMENTUM
LIBRI QUINTI.

Pergit Atheniensis in explicandis legum prooemiis. Posteaquam enim libro superiore ostendit, quae cura diis et parentibus debeatur, exponere deinceps instituit, quaenam officia habita animi, corporis atque bonorum externorum ratione colenda sint. Itaque primum de animi cura sic fere disserit. Omnium bonorum, inquit, post deos longe maxime divinum est animus nobisque maxime proprium. Quippe est hoc bonum in iis, quae superiora ac praestantiora sunt ideo, quia non serviunt aliis sed potius vitam nostram regunt ac gubernant. Nihilo minus raro illud ita colitur et in honore habetur, uti fas est. Non enim illud veris virtutibus ac divinis ornare conantur, sed aliis rebus omnibus. Veluti quisque sese statim a pueritia arbitratur idoneum esse ad omnium rerum cognitionem ideoque honorare sibi videtur animum suum, dum eius vim facultatemque laudibus afficit aut promta parataque voluntate ei cuiuscunque rei agendae copiam facit. Hoc vero est animum laedere, non ornare. Non magis animum colit suum, si quis vitia et errores suos callide celans obtegit atque in alios confert, aut, neglectis legumlatoris admonitionibus, voluptati ac lubidini suae indulget, aut vitatis laboribus, timoribus, doloribus ac moero-

ribus honestis ac laudabilibus, sese dedit ignaviae, aut denique vitam pro unico bono habet, non reputans, maxima omnium bonorum nobis esse, quae post hanc vitam nos maneant. Nec vero ille revera colit animum suum, qui pulcritudinem anteponit virtuti; haec enim divina, illa terrestris est; aut qui opibus ac divitiis inhiat. Denique qui non omni modo ea, quae legum auctor turpia atque mala esse pronuntiaverit, vitare atque fugere, quaeque idem bona et honesta esse statuerit, quam studiosissime colere et sectari studuerit, is nullo modo animum suum recte ornare censendus est, sed potius maximam ei afferre turpitudinem et ignominiam. Quippe maxima improbitatis poena utique haec est, quod qui ei sese dedunt, hi, vitata proborum hominum societate, quia improborum utuntur consortio, ipsi quoque improbissimi evadunt ideoque eadem et faciunt et patiuntur, quae improbi ac scelesti, eoque ipso in perniciem ruunt. Itaque verus animi cultus, si paucis dicendum est quod res ipsa dici iubet, in hoc uno cernitur, ut semper et ubique sequamur meliora et si quae vitia adsint, ea corrigere studeamus. Quod quoniam unius animi maxime munus est, recte videmur animi curam cultumque secundo loco posuisse (p. 726. A. — 728. D. in.) — Iam vero his ita expositis Atheniensis progreditur ad id, quod tertio loco habendum putat, ad corporis cultum atque honorem, itemque ad bonorum externorum rationem. De quo quidem loco haec disputat. Corporis dignitas atque honos, inquit, non in eo est positus, ut sit formosum aut robustum aut magnum aut pernicitate insigne, sicuti plurimi opinantur. Immo in his rebus mediocritas quaedam expetenda est, quae prohibebit certe, ne aut superbi et audaces aut nimis summissi et angusti existamus. Atque eadem prorsus ratio est etiam honorum, opum ac divitiarum. Quae omnia sicubi iustum modum excedunt, et privatim et publice magna afferunt pericula, quandoquidem conflare solent odium, inimicitiam, seditionem; sin autem deficiunt ac desiderantur, plerumque adducunt servitutem. Itaque nec liberorum gratia magnae comparandae divitiae sunt, qui si nec abundent opibus nec inopia premantur, quum ab adulatoribus erunt tuti, tum omnino optime vitam degent. Immo liberis

non auri, sed verecundiae vis quam maxima tamquam hereditas relinquenda est. Quae quidem verecundia iis non tam comparatur crebra adhortatione, quam exemplorum honestate atque castitate. Est enim haec optima et iuventutis et vero etiam senectutis disciplina, ut non tantum dentur virtutis praecepta, sed etiam exempla eiusdem ob oculos ponantur (p. 728. D. — 729. C. in.). His ita explicatis Atheniensis etiam haec addit. Qui gentem suam omnesque eos, qui ad illam pertinent, verecundatur itemque deos gentilicios, ei sperare licet futurum esse, ut dii gentilicii etiam proli suae fausti sint ac propitii. Idemque etiam amicorum et sodalium in vitae consuetudine experietur benevolentiam et favorem, si officia illorum erga se plurimi, sua ipsius in illos minimi faciat. Porro de republica atque civibus suis optime merebitur, qui patriae legibus paruisse maius quiddam esse sibi persuaserit, quam in ludis Olympicis aut aliis certaminibus reportavisse victoriam. Praeterea in hospites pietas colenda est sanctissime; in quos si qua admittatur iniuria, eam quum alii dii, tum Iupiter hospitalis graviter punire solet. Nullum autem capitalius crimen est, quam quod in supplices committitur. Nam deus ille, per quem supplex quis aliquem obtestatus fuerit et obsecraverit, etiam eius curam geret illatamque ipsi iniuriam ulciscetur (p. 729. C. — 730. A.).

Atque haec quidem sunt prooemia, partim longiora partim breviora illa, quae de deorum cultu, de cura parentum, de animi eruditione, de bonorum comparandorum ratione, de rebus denique domesticis ac civilibus, praecipiunt. Quibus explicatis Atheniensis faciendum putat, ut etiam exponat, qualis quisque ipse debeat esse, siquidem vitam optime sit traducturus. Quo loco commemorat sapientissime quae non legis vi extorqueri, sed laudis et vituperationis gravitate effici posse videantur, quo cives ad omnem virtutem fiant propensi. Itaque primum commendat studium veritatis, quo nihil arbitratur efficacius esse vel ad fidem aliis praestandam vel ad colligendam eorum benevolentiam. Porro tergemino honore dignum eum esse censet, qui quum ipse colat iustitiam, tum alios quoque ad eam colendam impellat atque etiam principes civitatis in ea re pro viribus

suis adiuvet, siquidem talis vir instar multorum sit, qui iustitiam tueantur. Eandem rationem etiam temperantiae, prudentiae, ceterarumque virtutum esse arbitratur, quas qui cum aliis quasi communicet, eum longissime censet anteponendum esse illi, qui eas pro se privatim colat, quamquam nec hunc debita laude spoliandum esse existimat. Omnino autem cives arbitratur ita affectos esse oportere, ut quibus bonis ac virtutibus ipsi sint praediti, iisdem etiam alios cupiant esse praeditos, neque invidia ea in re ulla ducantur; omnes enim tanquam certamine quodam instituto ad quam maximam virtutis laudem contendere idque sine invidia facere plurimum ad reipublicae salutem interesse. Praeterea unumquemque censet et iracundiae et lenitatis participem esse oportere, quandoquidem generosa indignatione opus sit ad castigandam hominum insolenter iniuriosorum importunitatem; lenitate autem indigeamus, sicubi iniuriae veluti sanabiles nobis illatae sint; has enim admitti fere per imprudentiam, quandoquidem iniustus omnis invitus imprudensque peccet, ut potius misericordia quam ira dignus videatur, quoniam maximo animi malo laboret. — Porro nimium sui amorem, utpote fontem et principium turpissimorum vitiorum, refrenari iubet quammaxime. Per eum enim hoc effici arbitratur, ut confusis boni et honesti finibus, magnificentius, quam par sit, de nobis nostrisque rebus sentiamus, atque adeo ignorantiam nostram pro sapientia venditemus. Etiam de rebus quibusdam vulgaribus non inutile censet identidem admonitiones quasdam impertiri, veluti abstinendum esse immoderato risu nimioque fletu et gaudii pariter atque doloris intemperantia vitata decorum servari oportere. Denique in rebus adversis monet illud semper firmiter esse animis retinendum, virum bonum a Deo non deseri neque virtutis suae praemiis unquam spoliari; itaque bona cum spe atque fiducia auxilii divini vivi oportere, ad eandemque fiduciam etiam aliorum animos erigendos esse *) (p. 730. A. — 732. D.). — Atque haec quidem Atheniensis de ea

*) Conf. Cic. Legg. II. c. 7.

animorum affectione, quae in rebus divinis locum habere debeat. Quibus subiungit deinde etiam alia virtutis praecepta, quae, sicuti ipse ait p. 732. E., ad humana referantur, hoc est, propius ad naturam humanam pertineant. Censet enim humanae naturae proprium esse hoc, ut voluptatibus et doloribus et cupiditatibus moveatur, ex quibus omne animal mortale quasi aptum sit atque suspensum. Ad commendandam igitur vitae honestatem atque probitatem plurimum valere arbitratur identidem moneri atque inculcari, eam non modo per se esse maxime laudabilem, sed etiam plus iucundi quam iniucundi adiunctum habere. Quod quidem revera ita esse, ipsam rationem evincere. Etenim si dolorem et voluptatem inter se comparemus, futurum esse, ut vitam intelligamus eo praestantiorem iudicari, quo minus doloris et quo plus voluptatis habeat. Iam vero ex vivendi rationibus, quas quidem libera voluntate suscipere possimus, has quatuor suppetere, ut temperanter, ut prudenter, ut fortiter, denique ut sani beneque valentes vivere cupiamus. Praestare autem vitam temperantem, prudentem, fortem et sanam omni ex parte vitae intemperanti, imprudenti, iguavae et aegrotae. Ex quo consequi arbitratur, ut vita honesta atque bona etiam plus iucundi quam vita improba habere existimanda sit (p. 732. E. — 734. D. extr.). —

Et haec quidem sunt, quae de legum caussis et rationibus perorantur atque prooemiorum argumenta comprehendunt. Quibus expositis inde a p. 735. E. de legibus ipsis suscipitur disputatio. Quarum quidem scribendarum ratio iudice Platone duplex munus et officium complectitur. Nam sicubi in textura et stamine et subtemine opus est, ita civitatis constitutio postulat, ut et magistratus deligantur, penes quos sit rerum civilium potestas, et leges scribantur, secundum quas illi rempublicam gubernent et administrent. Verum priusquam ad haec ipsa accedatur, nonnulla praemittuntur in hoc libro de civium moribus, de eorundem numero, de agrorum divisione, deque aliis rebus quibusdam, quibus tanquam fundo omnis legum scriptio inniti debeat. De quibus omnibus haec fere disseruntur.

Primum ostendit Atheniensis, in nova civitate condenda diligentem delectum haberi oportere futurorum

civium, ita ut, quantum fieri possit, improbi arceantur vel aliorsum relegentur, ne boni eorum corrumpantur contagione. Quod quum iis, qui leges scribant, multam afferat difficultatem, tamen nunc quidem, quum sola oratione, non re ipsa nova condatur civitas, ponere ait licere atque fingere, purum esse sincerumque numerum civium in ea receptorum (p. 735. A. — 736. C.). Praeterea etiam aliud quid est, inquit, quod in nova civitate condenda nobis faustum acciderit. Neque enim de novis tabulis agrorumque divisione lites et controversiae nobis metuendae sunt, siquidem novam civitatem condituri, non veterem aliquam emendaturi sumus. Hoc unum igitur nobis providendum, ut ne avaritiae atque mutuae inimicitiae aditus ad eam pateat et ut omnia iusto iure constituantur. Quod maxime ita fiet, si agrorum divisio sapienter instituatur (p. 736. C. — 737. B. extr.). Definiendum igitur ante omnia est, quanta civium multitudo esse debeat; deinde videndum, in quot partes iidem sint distribuendi; denique agros et habitationes inter eos ratione quam maxime aequali distribui oportebit. Et numerum quidem civium pro terrae magnitudine et civitatum circumiectarum ratione ponamus hunc esse, ut quinque millia et quadraginta (5040) aequare existimetur, qui numerus ideo videtur optimus esse, quia dividi in plurimas partes potest. In totidem igitur partes etiam agros dividi necessarium erit. Atque hinc pendet deinde reliqua eorum in classes quasdam descriptio. In his omnibus vero constituendis etiam sacrorum diligens ratio habenda est, curandumque, ut diis, daemonibus et heroibus loca quaedam consecrentur, in quibus habeantur conventus, quibus nihil est utilius ad iungendam firmandamque civium ibi confluentium amicitiam et concordiam (p. 737. C. — 738. E.). Iam vero quum tria sint rerumpublicarum genera, unum optimum et perfectissimum, alterum, quod uno gradu ab illo distat, tertium denique, quod duobus gradibus ab illo remotum est; videri sane debet ea civitas optima esse, in qua bonorum et uxorum et liberorum, denique rerum omnium, communio locum habeat, ita ut perfectissima sit universae reipublicae concordia et convenientia. Sed quum talis civitas diis vel deorum filiis attribuenda videatur, iuvabit

nunc non illud civitatis exemplar consideravisse, sed condidisse eam rempublicam, quae post illam secunda sit; tertiam autem posthac, si deus voluerit, absolvemus. Itaque in hac nostra civitate agrorum et domorum distributio locum habebit, propterea quod bonorum communio in eos, qui nunc sunt, homines haudquaquam convenit; sed tamen ita locum habebit, ut quisque eam, quam acceperit sortem, communem universae civitatis esse existimet. Haec vero divisio sedulo curandum est ut semper permaneat neque unquam turbetur. Quocirca sortium numerum nec augere nec minuere liceat, interdictumque sit, ne quis portionem aliquam vendat vel emat; ac praeterea alia quoque sanciantur, quibus pristina agrorum et domorum aequalitas conservetur (p. 739. A. — 741. D.). Cum hoc autem instituto arctissime coniunctum erit illud, ut omnis quaestus et illiberalis divitiarum cumulandarum cupiditas procul habeatur. Itaque legumlator privatis hominibus auri et argenti possessione interdicet introducetque pecuniam, quae apud exteros nullius pretii sit; peregrinos nummos a civitate arcebit, nisi quatenus iis opus sit ad usus militares vel ad obeundas legationes, ac si quos privati possideant, eos publicabit, etiam mulcta vel alia poena in eos constituta, qui hac in parte deliquerint; vetabit denique etiam dotem dare et accipere, itemque pecuniam deponere et sub foenore collocare. Neque enim civium felicitas in divitiarum possessione sed in virtute posita est; qui si boni et honesti sint, certe non inhiabunt divitiis, quod qui facit, is honestus atque bonus esse nullo modo potest; qui autem iuste utitur pecunia, is haud sane facili negotio ditescet. Huc accedit, quod quaestus, avaritia, denique bonorum externorum inaequalis possessio turbant civium concordiam, quam tamen civitati iudicavimus ante omnia expetendam esse, siquidem gignunt livorem, invidentiam, odium, denique lites et controversias longe acerrimas (p. 741. E. — 743. D.). Jure igitur non uno loco videmur statuisse, opum quaerendarum studium postremo loco ponendum esse. Quippe prima animi cura esse debet, secunda corporis; postrema vero atque tertia ea, quae recte confertur ad opes et pecuniam. Atque his omnibus convenienter si civitas honores consti-

tuerit, bene erit legibus temperata; sin autem lex aliqua reperietur, quae corporis sanitatem temperantiae, vel divitias sanitati ac temperantiae anteponat, eam parum recte ab auctore scriptam esse certissime iudicari licebit (p. 743. E. 744. A.).

Sed redeamus ad bonorum aequalitatem. In ea igitur, quam condituri sumus, civitate quum item optandum fuerit, ut nemo aliis plus opum possideat; tamen quum magna colonorum pars bona sua aliunde secum importatura sit, facile apparet, fieri non posse, ut ab initio statim bona inter eos dividantur aequaliter. Cui incommodo aliquo modo mederi debebimus. Constituantur igitur pro census magnitudine quatuor civium classes, ita ut et in deferendis honoribus et in vectigalibus exigendis non modo virtutis et nobilitatis, sed etiam divitiarum, quas quis possideat, ratio habeatur. Praeterea caveatur, ne alii cives iusto ditiores, alii nimis pauperes fiant, qui est fons discordiarum ac seditionum longe uberrimus. Itaque et paupertati et opulentiae certi tanquam termini constituantur, ita quidem, ut vel pauperrimus assignatam ipsi agrorum portionem possideat; divitiarum autem nemo plus possideat, quam quadruplo. Qui vero ultra hunc modum opes adauxerint suas, ii cogantur partem supervacaneam diis et reipublicae curatoribus tradere; sin aliter, publice mulctentur, atque dimidium mulctae delatori persolvetur, dimidium diis consecrabitur. Quidquid autem quisque praeter agrorum sortem possidet, id in publicis tabulis a magistratibus consignetur, quo facilius iudicia, quae ad rem familiarem pertineant, haberi possint (p. 744. B. — 745. A.).

Descriptio vero civitatis haec sit. Urbs in media regione civitati destinata condatur. Quo facto ager urbi circumdatus undique in duodecim describatur sortes. Harum pars prima Iovi, Vestae, ceterisque diis publice consecretur; reliquae autem in totidem portiones, quot cives sunt (h. e. 5040), dividantur, ita quidem, ut unicuique binae portiones attribuantur, altera eaque minor soli fertilioris, altera maior soli deterioris, una urbi propior, altera ab eadem remotior. Quamquam sicubi per locorum naturam non licuerit optimam sequi di-

videndi rationem, ab ea ita recedere licebit, ut ea deligatur, quae ei sit simillima. Huic vero terrae divisioni etiam civium respondeat divisio. Distribuantur igitur illi item in tribus duodecim; singulis autem tribubus praesit aliquis Deus, ita ut duodecim tribus a duodecim diis cognominentur. Similiter etiam urbs in duodecim partes describatur ibique domus civibus assignentur (p. 745. B. — E.).

Atque haec quidem de agrorum et habitationum divisione aliisque rebus ad eam pertinentibus. Quae si qui erunt inter cives qui moleste ferant iustoque severiora et graviora existiment, iis persuadendum est, ista omnia non sine idonea caussa instituta esse, quandoquidem tendant eo, ut civitas ad quam maximam perfectionem adducatur; quae autem pro rerum natura et conditione non poterunt perfici atque rata fieri, ea sapienter commutabuntur (p. 746. A. — C.). — Praeterea vero diligenter id spectandum est, ut in omnibus civitatis partibus omnia ad modum numerumque attemperata sint, veluti civium communitates, militum ordines et agmina, numi, mensurae, alia, nec usquam ab eo deflectatur, quod iustum habeat modum. Qua in re dici non potest quantum valeat arithmeticae studium. Quocirca cives in hac arte instituendi sunt, praesertim quum eius tractatio etiam animi vires excitet, indociles efficiat dociles, tardos denique sagaces et acutos reddat. Quamquam haec arithmetica institutio ita tantum bona et laudabilis erit, si illiberalis ac sordida lucrandi cupiditas ab discentium animis procul habeatur; alioquin per eam facile calliditas, astutia, fraudulentia denique, procreabitur, id quod Aegyptiis et Phoenicibus constat accidisse, sive eius rei caussa in legum pravitate sive in fati quadam iniquitate sive in alia quadam re fuerit posita. Nam natura locorum ac coeli temperies item magnam habet vim ad mores hominum vel emendandos vel etiam corrumpendos. Quo in genere praestabunt ii loci, in quibus divinus quidam regnat afflatus et agri diis sorte assignati extant, ubi dii quosque colonos propitii recipient ac vicissim. Quae quidem qui leges laturus est, ubi respectaverit pro viribus, tum leges scribere conabitur.

E.

Cap. I. Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὅςπερ νῦν δὴ τὰ 726
περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν. τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι. τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπό-

Cap. I. P. 726. ὅςπερ νῦν δή] ὥςπερ Stob. Serm. XLI. p. 261.

πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ] Pro τῶν αὑτοῦ Stob. ἐν τῷ βίῳ.

διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι] Sic A. B. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x. et Cod. Monac. olim August. 490. quem ad quintum hunc Legum librum excussit olim Fr. Iacobs.; quem librum littera M. significasse iuvat. Vett. editt. διττά ἐστι παντάπασιν. Stob. διττὰ παρὰ πᾶσιν.

Cap. I. P. 726. πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ —] Haec vel exscripserunt vel ad sensum retulerunt Stob. Serm. XLI. p. 261. Iamblich. Adhort. ad Philosoph. p. 78. ed. Kiessl. — Pro οἰκειότατον ὄν exspectabas οἰκ. οὖσα; sed participium praedicati generi accommodatum est usu loquendi creberrimo, de quo v. infra p. 728. B. et ann. ad Gorg. p. 463. E. Protagor. p. 354. C. p. 359. D. Pro αὑτοῦ Stephanus cur αὐτοῦ maluerit, non assequimur.

τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι.] Fuit quum παντί legendum censerem propter antegressum αὑτοῦ. Nec tamen nunc librorum optimorum lectionem sollicitaverim. Nam αὑτοῦ scripsit Plato, quia πᾶσι idem est fere quod ἑκάστῳ. Fecit tamen structurae insolentia, ut, neglecta vera lectione, scriberetur vulgo: τὰ δὲ αὑτοῦ διττά ἐστι παντάπασι. Apud Iamblichum in codd. legitur: διττὰ πάντων ἐστὶ πάντα. Stobaeus habet: διττὰ παρὰ πᾶσιν. Dein Iamblich. τὰ μὲν κρείττω, omisso οὖν. Idem δεσπόζοντα προτιμητέα, et οὕτως οὖν τὴν ψυχὴν μετὰ θεοὺς τῶν ἄλλων προτιμητέον πάντων.

ζοντα. τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω δοῦλα. τῶν οὖν αὑτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δε-
727 σπότας καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή, τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον· ὁ δ' ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν αὔξειν ἢ τισιν ὑπείξεσι, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾷ δὲ τοῦτο οὐ-

P. 727. ἢ τισιν ὑπείξεσιν] Haec olim deerant. Restituerunt libri A. B. Ω. M. v. f. h. r. a. c. o. ϑ. x. itemque Stob. et Ficin. postulante sensu, de quo v. enarrat.

B. δεῖ δέ, ὡς φαμέν] δή Mon. Idem mox ἡγεῖται pro

P. 727. καὶ τοὺς τούτοις ἑπ.] post deos proximos, h. e. heroas et daemonas. Dein ὡς ἔπος εἰπεῖν iunge cum sequenti οὐδείς, ita ut sit: prope dixerim nemo, nemo propemodum; qui usus loquendi a nobis est alibi explicatus. — δοκεῖ δέ, licet sibi videatur.

θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή,] Haec constans est codicum omnium lectio, quam tamen corruptam esse non dubitamus affirmare et contendere. Etenim non ipse honos dici debebat θεῖον ἀγαθόν, praesertim quum non definiatur, qualis intelligi debeat; sed indicandum potius erat, quatenus ad divina bona pertineret et cum iis contineretur. Itaque corrigendum: θείων γὰρ ἀγαθῶν που τιμή, τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον, nam honos pertinet tantum ad bona divina; ex malis autem rebus nihil honore dignum est.

ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις — ἢ τισιν ὑπείξεσιν] Verba ἢ τισιν ὑπείξεσιν, vulgo omissa, recte tuentur libri meliores et Platonis et Stobaei. Nam qui totum locum attente legerint, eos praeterire non poterit, in ea, quae continuo sequitur, disputationis parte omnia revocari ad τὸ τὴν ψυχὴν αὔξειν λόγοις ἢ δώροις ἢ ὑπείξεσι, quamquam in ea, ordine paullulum immutato, primum ad λόγους (A. B.) deinde ad ὑπείξεις (C. D.), ac tum demum inde a sect. E. ad δῶρα respicitur, quod ipsum videtur bonos criticos egregie fefellisse. Diffitendum autem non est, totum hunc locum minus sollerter elaboratum esse. Id quod vel ex eo apparet, quod, quae ad haec tria genera referuntur, ea admodum confuse et perplexe explicata sunt. Ac displicet etiam nescio quo modo honoris hac in re commemoratio; de qua tamen re nolumus dicere explicatius. Praeterea etiam sermo est negligentior; cuius negligentiae exemplum videmur recte etiam in eo agnoscere, quod post ἤ τισι λόγοις protenus etiam infertur ἢ τισιν ὑπείξεσιν. Quamquam hic usus pronominis indefiniti in his libris omnino mire frequentatur.

δαμῶς. αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος ἄνθρωπος πᾶς ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾶν B οἴεται ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενόν ἐστιν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὥς φαμεν, μετά γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε, ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἑκάστοτε ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῇ, τιμῶν τὴν αὑτοῦ ψυχήν, ὡς δὴ δοκεῖ,

ἡγῆται.

ἐξαιρῇ, τιμῶν] V. ἐξαίρῃ, quod ex Stobaeo correctum. Pro τιμῶν, quod est in A. B. Ω. M. f. h. r. a. c. o. δ. x., olim scribebatur τιμᾷ.

αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος —] Veluti unusquisque (ἄνθρωπος πᾶς) statim ut puer factus est s. adolevit, sibi videtur ad omnia cognoscenda esse idoneus. De αὐτίκα, exempli gratia, ne longe abeam, Gall. d' abord, v. Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 56. = 48. ed. Koch. Voc. εὐθύς ita cum participiis coniunctum abunde illustrabunt quae collegit A. Matthiae in Gr. Gr., inaestimabili Graecitatis thesauro, quem nuper quidam turpiter expilare coeperunt, §. 565. ann. 2.

B. δεῖ δέ — δευτέραν] Int. τιμᾶν.

ἀναίτιον ἐξαιρῇ, τιμῶν τὴν αὑτοῦ ψ.] Duobus vitiis vulgo hic locus contaminatus erat, quae nunc ope librorum sublata sunt. Nam pro inepto ἐξαίρῃ, tollit, extollit, scribendum certe fuit ἐξαιρῇ, eximit; quod iam Astius ex Stobaeo restituit, laudans hanc in rem Wyttenbach. ad Plutarch. Fragm. p. 141. Schaefer. ad Eurip. Hippol. v. 18. ed. Pors. et Heindorf. ad Theaet. p. 162. E. Idem vitium insederat olim etiam Symp. p. 176. C. De Rep. III. p. 394. B. al. ubi v. ann. Praeterea pro vulgato τιμᾷ, quo universi loci turbatur ratio recte libri mss. meliores omnes τιμῶν. Quo revocato omnes difficultates facili negotio expediuntur, modo post ὡς δὴ δοκεῖ non plenius interpungatur, sicuti factum est in omnibus editt., etiam Bekk. Schneid. et Turicensi, sed commate incidatur oratio. Nimirum ita antegressum οὐδέ γε, anacolutho quodam admisso, iteratur verbis ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ, quibus infinitivus δρᾶν accommodatur, pro quo propter periodi initium exspectabas verbum finitum. Itaque non probamus, quod Astio unice placuit, commentum Stephani, pro ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο corrigentis: οὐδὲ πολλοῦ δεῖ δρᾷ τοῦτο, ut istud πολλοῦ δεῖ per parenthesin positum acciperetur. Quae correctio vel audaciae nomine displicere debet. Mox Bekkerus, Turicenses, aliique prave ante τότε οὐ τιμᾷ ὑπείκων puncto

C ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ. οὐδ' ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιμπλὰς αὐτήν. οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τἀναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν ἀλλὰ ὑπείκῃ, τοτε οὐ τιμᾷ ὑπείκων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται δρῶν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὁπόταν ἡγῆται τὸ ζῆν πάντως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ,
D ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ ἐν Ἅιδου πράγματα πάντα κακὰ ἡγουμένης τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τἀναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ.

C. ἐμπιπλὰς αὐτὴν] ἐμπιμπλὰς A. solus.

D. ἡγουμένης τῆς ψυχῆς] V. ἡγούμενος, quod correctum ex B. Ω. pr. m., Mon. v. f. r. s. c. o. δ. x. Mox Mon. πρὸς ἀρετήν, non πρὸ ἀρετῆς.

ὄντως καὶ πάντως] ὄντως om. Mon.

P. 728. τὴν αὑτοῦ ψ.] V. ἑαυτοῦ, invito Par. A. et paucis aliis.

distinguunt. Nam cohaerent verba: οὐδέ γε τότε τιμᾷ ὑπείκων, atque οὐ, negandi particula, post longiorem orationem iterata est.

D. τὰ γὰρ ἐν Ἅιδου πράγματα —] Prave vett. editt. invitis optimis codd. ἡγούμενος. Genitivo, quem libri non pauci servarunt, restituto sententia verborum emergit haec: nam quum animus omnia, quae sunt apud inferos, mala esse existimet, concedit pravae eius opinioni, neque ei reluctatur edocens ipsum et convincens, eum ne scire quidem, num contra maxima omnium bonorum nobis sint quae sunt illic apud deos inferos. Itaque ad ὑπείκει et ἀντιτείνει intelligendum αὐτῇ et ad ἐλέγχων καὶ διδάσκων αὐτήν assumendum; quae ratio Graecis est usitatissima. De genitivo absoluto ita posito v. Matthiae Gr. Gr. §. 561.

οὐδὲ μὴν — τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον] Negatio hic quoque ante ἕτερον iteratur ut antea C. in verbis: οὐδ' ὁπόταν ἡδοναῖς — χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ. Similia infra recurrunt saepius.

E. οὐδὲν γὰρ γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντ.] Poëticam speciem haec prae se ferunt, quae tamen gravitati et magnificentiae exordii optime convenit. Quocirca noli suspicari, ea ex aliquo poëta repetita esse.

P. 728. πάντως μὲν οὖν λείπει] imo plane eam destituit. De vocibus μὲν οὖν v. ad Criton. p. 44. B. Pro

οὐδὲ μὴν πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλ-
λος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως
καὶ πάντως ἀτιμία. ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον
οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι ψευδόμενος. οὐδὲν γὰρ E
γηγενὲς Ὀλυμπίων ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς
ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτή-
ματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε, ὁπόταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶ-
σθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώ- 728
ροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὑτοῦ ψυχήν· πάντως μὲν
οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν
ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς
καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. ὡς δὲ εἰ-
πεῖν ξυλλήβδην, ὃς ἅπερ ἂν νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι
καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ

πάντως μὲν οὖν λείπει·] Vulgo παντός. Recte πάντως A. λυπεῖ Ω. corr. et v. f. h. c. o. In Ven. Ξ. scriptum legitur: παντὸς μὲν οὖν μᾶλλον λυπεῖ· τὸ γὰρ αὐτῆς κ. τ. λ. Mox χρυσοῦ Schu.
ὡς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην] Sic ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. et Bekkero teste etiam Par. A. de quo tamen tacet Bastius. Vett. editt. οὐδὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην. Dein ὃς ἅπερ ἂν νομοθέτης A. et pr. Ω. Alii cum Mon. ὅσαπερ ἂν, quod eodem fere redit. Vulgo erat ὅσαπερ νομ. vide enarrat.

vulg. παντὸς μ. ο. λείπει Cornarius legi iubebat πάντως μ. ο. λυπεῖ. Non male, opinor; nec sine codicum suffragio. Nam πάντως habet Par. A. pr. m. λυπεῖ autem tuentur libri, quos supra nominavimus. Ac recepit eam scripturam nuper Hermannus ab aliis quoque comprobatam. Nihilominus vero istam lectionem ex parte tantum probaverim. Nam sicuti πάντως facile probamus, propterea quod παντὸς λείπει eo, quo hic opus est, sensu nemo quisquam dixit, ita λυπεῖ, contristat, vitiosum putamus. Imo verum est λείπει, destituit, deserit. Ita Sophocles Philoct. v. 302. ed. Br. ἅπαντα δυσχέρεια, τὴν αὑτοῦ φύσιν ὅταν λιπών τις δρᾷ τὰ μὴ προσεικότα.

ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου] Venumdat s. vendit exigui auri pretio. Sic ἀποδίδοσθαι Legg. XII. p. 954. A. Reip. I. p. 333. C. p. 345. C. Euthyd. p. 227. C. Xenoph. Mem. II. 5, 5. Aristoph. Acharn. v. 542. Avv. 586. Eurip. Orest. v. 644. al. Nunquam dicitur ἀποδιδόναι. — ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος, ut p. 730. D: πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων. Herodot. VII. 103: εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστιν. conf. ad Sympos. p. 214. B.

ὡς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην —] Prave legebatur οὐδὲ εἰπεῖν ξ. quod nunc ex codd. emendatum. Dein Heindorfius Specim. Crit. p. 34. corrigendum censebat: ὃς ἂν ὅσαπερ νομ. —

καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν,
B οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχήν, θειότατον ὄν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδείς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται, ἔστι δ' ἡ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιούμενον δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς συνουσίας· προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πε-
C φύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι — καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη — τιμωρία δέ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅ τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δέ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἕπεσθαι, τὰ

B. τοῖς οὖσι κακοῖς] οὖσι, quod deerat vulgo, praebuerunt A. B. x. et Stobaeus. Mox προςκολᾶσθαι Mon. et alii nonnulli.

Cap. II. D. ἐτάχθη τιμῇ] τιμή A. B. Ω. Ξ. x. v. f. h.

τάττει. Astius vero ante ὅσαπερ excidisse putabat ὅταν, vel ὁπόταν. Sed vide quae de hoc genere loquendi ad XI. c. 5. in. p. 920. C. exposuimus.

B. τοῖς οὖσι κακοῖς ἀνδράσιν] οὖσι, quod vulgo aberat, ex Par. A. B. aliisque libris restituere non dubitavimus. Neque enim vi sua caret vocabulum. Opponuntur enim inter se τὸ ὁμοιοῦσθαι κακοῖς et τὸ κακοὺς εἶναι hoc sensu: maxima poena est similem fieri iis, qui iam mali et improbi sunt. Quod qui non perspexerunt critici, innocens vocabulum praecipitato iudicio extruserunt.

C. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος —] Identidem Plato maximam poenam ait hanc esse, quod quis improbitate magis etiam corrumpatur: quam quidem vocat τιμωρίαν ἀδικίας ἀκόλουθον πάθην, poenam, quae iniustitiae sit affectio comes ac socia; poenae autem, quam dicit δίκην, hoc ait esse propositum, ut vitiis correctis et amotis ad meliora perducamur. De quo loco v. quae ediaserit Legg. X. p. 904. E. inprimisque Gorg. p. 470. E sqq. De voc. Attico πάθη audias Suid. T. III. p. 2: πάθη· θηλυκόν, τὸ πάθος. Utitur Plato eadem forma etiam Legg. IX. p. 865. E. p. 866. B. Tim. p. 80. B. al. Eiusdem commatis sunt μάθη, ἄσκη, βλάστη, αὔξη, al. de quibus v. Lutpp.

δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατά, τοῦτ' αὐτὸ
ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν. Cap. II. *Ψυχῆς οὖν ἀνθρώ-*
πῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν D
τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων ἄριστον,
καὶ ἑλόντα αὖ κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον·
διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν
τοῦτό γε νοήσειε, τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν
τιμήν· τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τί-
νες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου.
μηνύειν δή μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐ-
τὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυ-
ρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινὸν E
— καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ —, καὶ μὴν
οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἁπά-
σης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα
τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ· τὰ μὲν γὰρ χαύνους
τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε
καὶ ἀνελευθέρους. ὡς δ' αὔτως ἡ τῶν χρημάτων καὶ

al. manifesto errore.

E. *καίτοι πολλοῖς*] *καὶ τοῖς πολλοῖς* Mon. Idem *γ'* dein om. post *τούτων*.

ἅμα τε ἀσφ.] Apud Stob. Flor. I. 95. post *τε* inseritur *καί*.

ad Thom. Mag. p. 127. Pierson. ad Moer. p. 4.

τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτ. δ.] sed quae corrigi et in melius mutari possunt. Ad haec ipsa vero refertur proximum *τοῦτ' αὐτό*, hoc ipsum, scilicet ut meliora fiant. Prave vulgo locus distinctus legitur, nunc rectius, opinor, scriptus.

Cap. II. D. *κοινῇ συνοικεῖν*] Int. *αὐτῷ*.

τοῦτο δὲ νομοθέτου] est autem hoc legumlatoris munus.

E. *καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία*] Int. *τίμια εἶναι*. Additur hoc ob sequentia, quibus mediocritatem quandam in his rebus expetendam esse docetur. Alioquin absurde videri possit adiectum esse.

ὡς δ' αὔτως ἡ τῶν χρημάτων —] pariter sese habet etiam bonorum ac divitiarum possessio, estque eadem ratio aestimationis eius, i. e. quae eodem modo aestimanda atque iudicanda est. Nam *τιμήσεως* pendet ex *κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει*, quae formula recte cum genitivo iungitur, quemadmodum etiam *οὕτως ἔχειν*, *ὡσαύτως ἔχειν* al. usurpantur. v. Matthiae Gr. Gr. §. 337. et quos ille in annotatione laudavit. Itaque non assequor, qua animi intemperie agitati Cornarius Astiusque *καὶ* ante

κτημάτων κτῆσις, καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων
729 ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς τὸ πολύ. μὴ δή τις φιλοχρημονείτω παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὅ τι πλουσιωτάτους καταλίπῃ· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον. ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐνδεής, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργα-

τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ] Sic A. B. Ω. x. v. f. r. pro vulg. τὰ μὲν γὰρ ὑπέρογκα.

P. 729. πλουσ. καταλίπῃ] καταλείπῃ Mon. Idem mox ὧν δ' ἀναγκαίων, pro τῶν δ. α.

τιμήσεως expunxerint, genitivum hunc rati ex ὡς δ' αὔτως esse suspensum atque κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν praecedenti ὡς δ' αὔτως existimantes ἐκ παραλλήλου subiungi. Nimirum hoc quidem nemo est quin sentiat perquam inepte ita fieri planeque inusitate. De ὡς δ' αὔτως quae contulit Astius VII. p. 809. E. IX. p. 879. D. X. p. 910. A. Politic. p. 310. E. Phaedon. p. 102. E. iis centena alia addere liceat, veluti Protagor. p. 313. E. Xenoph. Hellen. II. 2, 9. Cyrop. II. 1, 26. Eurip. Med. v. 313. Sed non opus est hac in re exemplorum commemoratione. Praestat, opinor, statim procedere ad verba χρημάτων καὶ κτημάτων, quorum alterum designat ea, quibus quis utitur, alterum significat bona, quae quis possidet. Exiguum igitur est inter ea discrimen significationis. At nimirum talia a Graecis non raro paronomasiae gratia coniunguntur, sicuti copiose demonstravit vir ingentis eruditionis A. Lobeckius, Paralipom. T. I. p. 58 sq. ubi ad χρήματα καὶ κτήματα ita consociata comparavit Plutarch. Alexandr. c. 59. Aelian. H. Ann. Epil. p. 564 ed. Schneid. Synes. De provid. I. p. 111. B. Artemid. I. 16, 30. IV. 7, 207. Dionys. Art. III. p. 236. Formula loquendi: κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει etsi Zellerum Stud. Plat. p. 89. male habuit, tamen nihil habet inusitati aut absurdi. Apparet enim idem per eam significari quod significatur formula κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. Atque ita dici solere iam Stephanus Thes. T. III. p. 724. ex Aristotel. Problem. docuit.

τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ] Sic libri optimi. De γὰρ sic postposito non est quod exponamus post ea, quae de hoc usu dicendi disputaverunt Abreschius Lectt. Aristaenet. p. 255. Schaefer. Melett. Critt. p. 76. Porson. ad Eurip. Med. v. 140. Eminet vero ὑπέρογκα vi et pondere suo, unde est antepositum.

P. 729. μὴ δή τις φιλοχρημονείτω —] Quae hic disseruntur de hereditate non quidem opum, sed potius verecundiae, liberis relinquenda us-

ζεται. παισὶ δὲ αἰδῶ χρὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. B οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν. τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγ- C

B. τοῦ νῦν παρακελεύματος] V. παρακελεύσματος. Litteram anserinam eiecimus cum Par. A. pr. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. o. Mox Voss. αὖ μᾶλλον. male.

παρακελεύοιτο αἰσχ.] Mon. τὸ ante αἰσχύνεσθαι inserit.

que ad verba sect. C. αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου, ea quum ad rem praesentem minus pertineant, tanquam ὡς ἐν παρόδῳ videntur interposita esse. Quod ipsum Legum libris veluti proprium est, in quibus multa per occasionem commouentur, quibus alibi non commodus fuit locus.

τῇ πόλει ἄμεινον] utile est, conducit. v. ad Apol. Socr. p. 19. A. Criton. p. 54. B. Phaedon. p. 72. D. al.

ἀκολάκευτος οὐσία] opes non cum adulatione aliorum coniunctae. Ea vero quod deinde audacius vocatur μουσικωτάτη, metaphorae rationem satis declarant proxima: ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν — ἀπεργάζεται. Ceterum in his animadvertes studium concinnitatis membrorum.

B. οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες —] putamus autem, hoc (αἰδῶ) iis nos relicturos esse, si eos reprehendamus, sicubi impudentes sint. Quod τοῦτο refertur ad nomen generis feminini, de eo v. Legg. I. p. 645. D. II. p. 653. A. p. 672. E. et quae congessimus rei exempla ad Phileb. p. 28. A.

τὸ δ' ἔστιν — γιγνόμενον] i. e. γίγνεται. Sic γιγνόμενόν ἐστι, et γεγονός ἐστι, dicitur etiam VI. p. 776. C. p. 782. A. p. 909. E. al. v. Krüger. ad Dionys. de Thucyd. p. 117. Wesseling. ad Diodor. II. 5. Periphrasis vim rationemque alibi declaravimus.

μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ] Pronomen αὐτόν refertur ad πρεσβυτέροις. De simili transitione a numero plurali ad numerum singularem v. ann. ad Protagor. p. 324. A. et Matthiae Gr. Gr. §. 293. p. 749. ed. 3.

C. ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι —] Apte contulit Heusdius Spec. Crit. p. 89. quae adscribuntur Charondae ap. Stob. Serm. XLII. p. 289: ὡς ἐν αἷς πόλεσιν πρεσβυτέρων ἀναισχυντίαι, φύονται παῖδες αὐτῶν καὶ παίδων παῖδες ἀναίσχυντοι. ἀκολουθεῖ δὲ ἀναισχυντίᾳ καὶ ἀναιδείᾳ ὕβρις καὶ ἀδικία κ. τ. λ. Quae videntur ex hoc ipso loco Platonis expressa esse.

κη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία
γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ
νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις;
φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν
δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταὐτοῦ
φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος εὔ-
νους ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παίδων αὑτοῦ σπορὰν
ἴσχοι κατὰ λόγον. καὶ μὴν τό γε φίλων καὶ ἑταίρων
D πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἄν τις κτῷτο, μεί-

C. *γενεθλίους θεοὺς*] Libri Platonis mendose *γενέσθαι οὕς*. Correxit Ruhnken. ad Tim. p. 192. ex Stobaeo. Dein vulg. *ἴσχει*. Optativum confirmant A. B. Ω. v. f. r. n. e. o. δ. x. Stob. Statim post recte *ἑταίρων* A. B. Ω. Ξ. f. h. r. o. x. Stob. pro vulg. *ἑτέρων*.

ἅμα καὶ αὐτῶν] Hoc *ἅμα καὶ αὐτῶν*, intell. *τῶν πρεσβυτέρων*, tanquam obiter interiectum est, ut per se seorsum sit accipiendum. Similiter Criton. p. 46. A: *οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν*. Vellem tamen scriptum legeretur: *ἅμα δὲ καὶ αὐτῶν*. Nisi forte audaciore hyperbato verba sic iungenda sunt: *παιδεία γὰρ νέων ἅμα καὶ αὐτῶν διαφέρουσά ἐστιν οὐ τὸ νουθετεῖν*. Deinde ne quis legendum putet: *ἅπερ ἂν ἄλλων νουθετῶν εἴπῃ τις*, optativi haec vis et significatio est: quae quis alium reprehendens *dicere possit*,

ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν] Gentilitatem ac gentiliciorum deorum cultum quod proximo loco habendum statuit, de eo conferas Libr. IV. p. 717. A. B. Vocantur autem *ὁμόγνιοι θεοί*, ut utamur verbis Timaei Gloss. p. 192. integritati suae restitutis, *ὅσοις οἱ* (male vulgo *ὅσοι*) *συγγενεῖς κοινῶς ὀργιάζουσιν*. ubi v. Ruhnken., qui docte observavit, Platonis locum a Iuliano Orat. II. p. 86. A. et Fragm. p. 291. D. imitatione expressum esse. Soph. Oed. Col. v. 1328: *πρός νύν σε κρηνῶν, πρὸς θεῶν ὁμογνίων αἰτῶ πιθέσθαι καὶ παρεικάθειν*. Iidem vocantur *ἐγγενεῖς θεοί* Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 579. Soph. Ant. 205. Electr. v. 430. Deinde pro vulg. *γενέσθαι οὕς* Ruhnkenius l. c. acute pervidit ex Stobaeo p. 434. revocari oportere *γενεθλίους θεούς*, h. e. genitales, qui fetus nascentes tutantur. Iidem memorantur etiam Libr. IX. p. 879. D. Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 639. — *ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν*, eiusdem naturam sanguinis complectentem.

τό γε φίλων καὶ ἑταίρων —] H. e. *τοὺς φίλους καὶ ἑταίρους*, frequenti periphrasi. Hinc per synesin subiicitur *εὐμενεῖς*, quod Stephanus, Bekkerus, Astius et Turicenses non debebant praeter fidem librorum in *εὐμενὲς* commutare. Eodem modo Legg. II. p. 657. D: *τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν ἐκείνους αὖ θεωροῦντες διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως*. Phileb. p. 45. E: *τὸ τῶν ἀφρόνων τε καὶ ὑβριστῶν μέχρι* —

ζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος ἢ 'κεῖνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅςτις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾶν δέξαιτ' ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἁγιώ- E

D. εὐμενεῖς ἄν τις κτῷτο] Sic Ald. Bass. 1. 2. Lov. et codd. A. (teste Bekkero) B. Ω. Ξ. v. f. h r. o. δ. x. Stob. Pro eo Stephanus dedit εὐμενές. idque omnes deinceps editt. usque ad nostram retinuerunt. Sed v. enarrat. Paullo ante Mon. ὁμογονίων pro ὁμογνίων. Sed mox ἢ ἐκεῖνοι Ξ. f. a. c. pro ἢ κεῖνοι.

μανίας — περιβοήτους ἀπεργάζεται. ubi v. ann. Dein pro τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτόν dici poterat etiam τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας αὐτῷ. Sed propter insequens: εἰς τοὺς φίλους χάριτας, dixit εἰς αὐτόν, ut servaretur membrorum concinnitas, in talibus propemodum necessaria.

D. ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι καὶ ἁπάντων ἀγ.] qui victoriae in Olympiis atque cunctis certaminibus — praeferat vincere hac existimatione, ut patriis legibus serviisse putetur, quippe quum per totam vitam omnium maxime iis paruerit. Verba sic videntur expedienda: ὅςτις δέξαιτ' ἂν νικᾶν δόξῃ (existimatione) ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων πρὸ τοῦ Ὀλυμπίασι (ἀγῶνος) καὶ ἁπ. ἀγ. πολ. Accentum voc. Ὀλυμπίασι retrahendum duximus in syllabam antepenultimam secundum canonem grammaticorum, quem post alios illustratum dedit A. Matthiae Gr. Gr. §. 258. A.

E. διανοητέον ὡς ἀγ. ξ. ὄντα] De participio quia Astius secus sensit atque oportebat, contulisse iuvabit Matthiae Gramm. §. 548 sqq. Proxima sic intelligas: sunt enim propemodum omnia hospitum atque in hospites commissa crimina, si cum criminibus, quae ad cives pertinent, comparantur magis ad deum, iniuriarum ultorem, relata propiusque ad eum pertinent. De hospitii sanctitate diisque hospitalibus v. Wachsmuth. De iur. gent. vet. Graecor. p. 43 sqq. et quae breviter exposuit Schoemann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graecor. p. 374. Communia hospitalitatis iura imprimis Iovis religione continebantur: unde φίλιος, ἑταιρεῖος, ξένιος, appellatur. v. intpp. ad Virgil. Aen. I. 735. Iuppiter, hospitibus nam te dare iura loquuntur. Sed praeterea etiam alii dii hospitales erant. v. Ullrich. De proxenia. Berolin. 1822. 8. p. 9. et Schömann. l. c. Ex quo intelligi debet, quorsum pertineat, quod ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεός dicuntur ξυνεπόμενοι τῷ ξενίῳ Διί. — πολλῆς οὖν εὐλαβείας, int. ἐστίν. v. p. 735. C.

τατα ξυμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον· δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεὸς
730 *τῷ ξενίῳ ξυνεπόμενοι Διί. πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ᾽ αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις. μεθ᾽ οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ*

E. *παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν*] Aberat vulgo *τά*, quod additum ex A. et corr. *Ω*., item v. r. a. Verum coniectura assequutus erat Astius. Dein *τιμωρῶν* pro *τιμωρὸν* Mon.

Cap. III. P. 730. B. *διαγάγοι τὸν βίον*] Sic A. B. M. h. r. x. *δ*. Stob. et corr. *Ω*. Vulgo *διάγοι*. Dein vulgo *ὅσ᾽ ἂν*

P. 730. *τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας* —] Supplicibus debitam pietatem recusare foedae inhumanitatis esse putabatur, quam imprimis ulcisceretur *Ζεὺς ἱκέσιος* s. *ἱκετήσεως*. v. Wachsmuth. l. c. p. 44. et Schömann. p. 374. et p. 376. Atheniensium erga supplices humanitatem constat a scriptoribus et poëtis Atticis multis laudibus celebrari. Ceterum *ξενικῶν καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων* dictum pro *εἰς ξένους καὶ ἐπιχωρίους ἁμαρτημάτων*. Sic IV. p. 718. A. *ξενικὰ θεραπεύματα*. Eodem modo statim post *ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια ὁμιλήματα*.

μεθ᾽ οὗ γὰρ ἱκετεύσας —] nam quo deo teste supplicans supplex impetravit alicuius consensionem, is eximie miseri custos fieri solet.

Cap. III. B. *Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας* —] In his *ὁμιλήματα* sunt rationes cum aliis conversandi, ita ut officia iis debita colantur atque observentur. Animadvertas autem structurae variationem. Nam post *περὶ γονέας — καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν* expectabas: *καὶ περὶ ξένους τε καὶ ἐπιχωρίους*. Eodem modo adiectivum post nomina illatum Libr. IV. p. 718. A: *ἃ δὲ πρὸς ἐκγόνους καὶ ξυγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πολίτας, ὅσα τε ξενικὰ θεραπεύματα*, i. e. *πρὸς ξένους*. — *ἑπόμενον τούτῳ διεξ*. sequitur, ut deinceps exponendum sit.

ὅσ᾽ ἂν μὴ νόμος — ἡμῖν ῥητέον.] Quod vulgo post *ὅσ᾽ ἂν* insertum legitur *οὖν*, id codd. non agnoscunt, ut facile appareat, esse hoc miserandum criticorum emplastrum, qui verborum rationem non perspexissent. Etenim accedunt haec verba antegressis per epexegesin, quod sicubi fit, ibi usu loquendi creberrimo *γάρ* ac similes coniunctiones omitti solent; de qua iam alibi monuimus. Sed quod aliis locis factum est,

ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥςτ' οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε.

Cap. III. *Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ συγγένειαν ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα. τὸ δὲ ποῖός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἑπόμενον τούτῳ διεξελθεῖν· ὅσ' ἂν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους εὐηνίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς ταῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζηται, ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέον. Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ* B C

οὖν μὴ v. invitis codd. omnibus.

εὐηνίους μᾶλλον] V. *εὐνοϊκούς μ.* invitis codd. Dein codd. omnes *ἀπεργάζεται*, quod cur de Astii sententia in *ἀπεργάζηται* mutaverimus, exposuimus infra in enarratione. Pro vulg. *ἡμῖν ῥητέα*, ex *Ω. Ξ.* v. f. h. r. x. *ἡμῖν ῥητέον* dedimus.

ut vel recentiores critici hoc idiomate linguae Graecae ludificarentur, idem etiam hic accidisse videre licet. Deturparunt enim locum prava interpunctione introducta, quandoquidem post *διελθεῖν* commate, ante *ταῦτ' ἐστὶ* autem colo distinxerunt. Qua ratione omnia perturbantur miserrime. Vera lectione tandem reducta sententia verborum emergit haec: Sed qualis quis ipse debeat esse, ut vitam optime degat, deinceps est explicandum; in quibus *enim* rebus non lex, sed laudatio et reprehensio unumquemque reddat legibus novis magis obedientem ac propitium, de his nobis postea disserendum est. Pro *ἀπεργάζεται*, quae est librorum omnium scriptura, particula *ἂν* testimoniis codd. undique munita necessarium fuit, ut leni mutatione *ἀπεργάζηται* reponeretur, quod iam Astius de coniectura restituit. Pro *εὐηνίους*, quod optimorum librorum firmatur auctoritate, vulgo circumferebatur *εὐνοϊκούς*, quod manifestum est germanae lectionis glossema. Pertinent huc verba Harpocrationis Lex. p. 88. 22. ed. Bekker.: *εὐήνιος· ὁ πρᾶος καὶ μέτριος καὶ μὴ ταραχώδης· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἵππων. ἔστι δὲ τοὔνομα καὶ παρὰ Πλάτωνι ἐν Θ' τῶν Νόμων.* Infra IX, p. 880. A: *ἐὰν — εὐπειθὴς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη.* Usum verbi docte illustrarunt Ruhnken. ad Tim. p. 125. et Boisson. ad Philostr. p. 560 sq. Ceterum nuper Hermannus de coniectura Schmidti, Bilefeldensis, Lectt. Plat. p. 6. locum sic refinxit: *ὅσ', ἂν μὴ νόμος, ἀλλ' ἔπαινος — ἀπεργάζεται.* Sed istud *ἂν μὴ* ab hac sententia est alienum.

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν —] Locus Platonis a scriptoribus posterioris aeta-

γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ. πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὑτῷ πᾶσαν κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥςτε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων
D καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι

C. ἵνα ὡς πλεῖστον χρ.] ἵνα ὡς ὅτι πλ. χρ. Stobaeus. Dein διαβιῴη Clem. Alex. et Theodor. Pro εὐθὺς μέτοχος Mon. αὐτὸς μ.

D. ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων] Voss. μὴ, quod tuetur etiam Mon.

tis certatim celebratus, ut fieri solet fere verbis splendidam aliquam sententiam continentibus, quae vel ad plurimas vitae partes transferri queat vel insignem habet laudem acuminis ac veritatis. Laudant igitur vel etiam respiciunt haec verba **Stobaeus** Serm. I. p. 26. XI. p. 136. **Clemens** Alex. II. p. 158. ed. Par. = 437. ed. Potter. **Theodoret.** Cur. Aff. Gr. p. 478 = 52. ed. Gaisf. **Proclus** Theol. Platon. I. 21. p. 55. a fin. **Iamblich.** Adhort. ad philos. c. XX. p. 276. ed. Kiessl. **Iulian.** Orat. VI. p. 188. B. **Plutarch.** Mor. p. 49. A. **Eunap.** Proaeres. p. 129. **Marin.** Vit. Procl. p. 9. **Philo** passim. Sed otium fecerunt qui haec pleraque omnia dudum expiscati sunt **Potterus** ad Clem. Al. l. c. **Rittershus.** ad Porphyr. Vit. Pythag. p. 58. ed. Kuster. = p. 219. ed. Kiessl. **Wyttenbach.** ad Eunap. p. 284. ed. Boiss. ad **Plut.** Mor. l. c. Epistol. Crit. ad Iulian. p. 15. = p. 238. ed. Schaef. Verum haec obiter. Gravius est ad indicandam Platonis sententiam animadvertisse, quod docuit **Rittershusius** l. c., Pythagoricum fuisse praeceptum, post Deum veritatem maxime esse colendam, quae sola homines Deo proximos faciat. Hoc ipsum igitur philosophus Atheniensis in his secutus est.

C. εὐθὺς μέτοχος εἴη] Non assentiendum **Astio** est, particulam ἂν hic abesse non posse existimanti. Quod longe secus habet. Nam solus optativus, qui propria vi sua pollet, optimo iure videtur poni; cum ἂν consociatus ipsi sententiae adversaretur, quae foret haec: **cuius statim a principio particeps** *fuerit* **vel esse** *possit*, **qui beatus futurus sit.** Nec quisquam eorum, qui locum citarunt, ἂν addendum indicavit.

ἄφιλος — καὶ ἀμαθής] **amicis orbus atque inscitus.** C. Fr. **Hermannus** de suo dedit ὅ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, quia ἄπιστος et ἀμαθής, licet eodem ornentur praedicato, tamen inter se discernantur. Sed tali discriminatione nunc vix opus est, neque γε vi ac potestate sua caret.

χρόνου δὲ προϊόντος — τοῦ βίου.] **procedente**

τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν. ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ E
λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθά τις

E. χρὴ λέγειν καὶ π.] δεῖ λέγειν. Ω. pr. et M. v. f. h. a. o. δ. x.

ἄλλα ἀγαθά τις κεκτ.] Sic A. M. Ω. v. f. h. r. a. o. δ. Editt. superiores ἄλλα τις ἀγαθὰ κεκτ.

tempore cognitus (qualis sit) senectuti (iam per se) difficili et molestae suae etiam maximam parat solitudinem in vitae exitu, ita ut, sive vivant sive non vivant sodales et liberi eius, propemodum aeque orba ipsi vita existat.

D. πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου] H. e. ἄξιος πλέον ἢ τιμῆς διπλασίας ἐκείνου, plus duplo maiore dignus honore quam ille.

μηνύων τὴν τῶν ἄλλων —] Hoc ne mireris Platonem ita statuisse, recordare, quaeso, philosophum virtutem voluisse commune quasi quoddam esse omnium civium bonum, in quo tuendo, augendo, amplificando omnes ac singuli tanquam certamine quodam instituto elaborare deberent; de qua re ipse deinceps dilucide exposuit. conf. etiam X. p. 907. E, XI. p. 915. E. p. 917. E. p. 952. C, D. Huc accedit, quod in Graecis civitatibus ita erat institutum, ut non modo magistratus essent, qui curam gererent securitatis atque honestatis, velut νομοφύλακες, verum etiam civibus publice accusare liceret, si qui viderentur rempublicam civiumque salutem in discrimen adducere. v. Wachsmuth: Antiquitatt. Gr. Vol. II. P. I. p. 193. ed. 1. Prorsus ut h. l. Charondas ap. Stobaeum Serm. XLII. p. 288: καλὸν δὲ ἔστω καὶ μηνύειν, ἐάν τις τῳ συνειδῇ ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐκοσμίας φύλακας· ὁ δὲ μηνύων εὐσεβὴς ἔστω καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων· οὐδὲν γάρ ἐστιν οἰκειότερον πατρίδος. Atque hinc clarius etiam intelligetur, quaenam sit vis verborum insequentium: ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων κ. τ. λ. qui etiam pro viribus adiuvat magistratus in improbis castigandis, is renunciator magnus vir in civitate ac perfectus, qui virtute reportaverit victoriae praemium. Ἀναγορεύειν et ἀνακηρύσσειν proprie dicuntur praecones, quod praeteriisse videtur Zellerum Stud. Platonn. p. 90. De ὁ μέγας ἀνὴρ conf. Xenoph. Cyrop. III 3, 4: ἀνακαλοῦντες τὸν εὐεργέτην τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Anab.

κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἐὰν δεύτερον, τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τι-
731 νῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερὸς τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἧττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι, καὶ διὰ
B ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυ-

ὡς ἀκρότατον χρὴ τ.] Mon. ante χρὴ inserit δή.
P. 731. οὐ κολούων δ.] κωλύων Ω. pr. et M. v. f. r. a. c. δ. x. male.

VI. 6, 7: ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ubi v. Krüger.

E. ὡς ἀκρότατον] perfectissimum; v. ad Politic. p. 292. E.

ἐὰν δεύτερον] Pro ἐὰν Astius coni. δρᾶν, quod cum ἐθέλοντα δέ voluit connecti. Melius fuerit ἐὰν εἶναι δ. Sed hoc ipsum simplex ἐὰν videtur significare, ad quod repetas τιμᾶν. Certe nihil temere in his sollicitandum.

P. 731. τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον —] nihilo secius tamen id quod possidet, bona quibus excellit, non contemnere.

ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος] Sc. ὁ φιλονεικῶν. — οὐ κολούων, nihil iis detrectans calumniis. Pro κολούων, cuius verbi usum tetigimus ad Apolog. Socr. p. 39. D., quod in codd. quibusdam scribitur κωλύων, nihil frequentius est utriusque huius vocabuli confusione; de qua re v. Wyttenbach. ad Plut. Mor. I. p. 524 sq. et Fr. Iacobs ad calc. Dionysii Hal. De Compos. Verbor. p. 270 sq. ed. Göller.

B. πρᾶον δὲ ὡς ὅ τι μάλιστα] Sic mox p. 743: ὡς ὅ τι σμικρόταται. X. p. 908. A: ἔρημός τε καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος. Sympos. 218. D: τοῦ ὡς ὅ τι βέλτιστον ἐμὲ γενέσθαι. Alia dabunt intpp. Vigeri Cap. VIII. Sect. 10. p. 562. et Peerlkamp. ad Muson. Ruf. p. 384.

ἢ μαχόμενον καὶ ἀμ. νικῶντα] nisi sic, ut pugnando et defendendo vincas et nihil remittendo castiges. Formulam μα-

τοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα
ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅ τι μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν
ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα
ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν ἢ μαχόμενον
καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολά-
ζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα C
ἀδύνατος δρᾶν. τὰ δὲ αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μέν,
ἰατὰ δέ, γιγνώσκειν χρὴ πρῶτον μέν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδι-
κος οὐχ ἑκὼν ἄδικος. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐ-
δεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἑκὼν κεκτῇτο ἄν ποτε, πολὺ δ'
ἥκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ',
ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν
οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν
μή ποτε λάβῃ καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. ἀλλὰ
ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων, D
ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνείρ-

B. *τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ*] Mon. *τὰ γὰρ ὄντα ἄλλῳ.*
C. *οὐδὲν ἑκὼν κεκτῇτο*] Libri *κέκτητο.* Addito tamen iota quod subscribitur Par. A. B. teste Bastio *κέκτῃτο.*

χόμενον νικᾶν iam ad Libr. I. p. 638. D. *ὁρῶ μὲν νικῶντας μαχομένους.* III. p. 699. B: *νικῆσαι μαχομένους* illustravimus. Andocid. I. §. 106: *νικήσαντες μαχόμενοι τοὺς τυράννους.* Lycurg. ad Leocrat. §. 70: *μαχόμενοι νικῶντες.* Isocrat. 6. §. 53: *τοὺς πολιορκοῦντας ἐνίκησε μαχόμενος.* De participio v. Matthiae Gr. §. 566. 4.

C. *τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μέν,*] De hoc usu articuli satis erit laudasse Matthiae Gr. Gr. §. 287. et Bernhardy Syntax p. 313. Schaefer. ad Lamb. Bos. Ellips. p. 372. Quae in Legum libris extant eius exempla, ea ad h. l. collegit diligentia Astii. — *ἰατὰ δέ,* sed ita, ut sanabilia peccent, quae possint corrigi et resarciri.

ὅτι πᾶς ἄδικος —] Celebratissima haec Platonis sententia est, qua neminem statuit iniustum esse volentem, quam repetit etiam infra p. 734. B. v. ad Protagor. p. 345. D. Tim. p. 86. D. Reip. IX. p. 589. C.

οὐδὲν ἑκὼν κεκτῇτο ἄν ποτε] Vulgo *κέκτητο.* Par. A. et B. teste Bastio *κέκτῃτο,* iota subscripto. Itaque correximus *κεκτῇτο,* quod praeter Astium commendavit etiam Elmsleius ad Eurip. Heraclid. v. 283. Vulgata lectio cur ab hoc loco sit aliena, vel coecis clarum esse debet.

D. *καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων*] Non rarum est *ἔχειν κακά,* malis laborare, et *κτᾶσθαι κακά,* mala sibi consciscere, sicut ostendimus ad Remp. IX. p. 575. A. Ac similiter etiam dicitur *λαμβάνειν κακόν.* quo antea usus est Atheniensis.

γοντα τον θυμὸν πραΰνειν και μὴ ἀκραχολοῦντα,
γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως
καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ
τὴν ὀργήν· διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾶόν φα-
μεν ἑκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. Cap. IV.
Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς
ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγ-
γνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδε μίαν μηχανᾶται· τοῦτο
E δ' ἔστιν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος
φύσει τέ ἐστί καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον.
τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφό-
δρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε·
τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε
τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει,
732 τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμε-

D. *μὴ ἀκραχολοῦντα*] Sic A. B. Ω. v. Γ. a. o. pro vulg. ἀκροχολοῦντα.

Cap. IV. *Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν*] V. κακόν, quod

τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπ.] Astius ἀνιάτως legendum censet. Quo non opus est. Nam ἀκράτως est: intemperanter, immoderate, et istud ἀνιάτως inest in ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως.

διὸ δὴ θυμοειδῆ — ἀγαθόν.] In his Stephanus aut πρέπειν aut δεῖν expungendum putabat. Astio scribendum videbatur εἰ πρέπει, tunc si convenit. Nos nihil tentandum censemus. siquidem verba sic ordinanda sunt: διὸ δή φαμεν δεῖν πρέπειν εἶναι ἑκάστοτε κ. τ. λ. quocirca censemus consentaneum esse atque convenire debere, ut et iracundi et lenes simus; ea müsse geziemen. Quod cur ita dici non liceat, haudquaquam intelligimus. Neque desunt exempla huius usus loquendi. Demosth. Orat. Fun. p. 1399: ἄξια τούτοις ᾤοντο δεῖν προσήκειν ποιοῦντες ὀφθῆναι. de quo loco v. Schaefer. Apparat. V. p. 626. et Lobeck. ad Phrynich. p. 753.

Cap. IV. *Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν —*] Sic Libr. I. p. 631. C: ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν. ubi v. ann. Vulgo erat κακόν, invitis codicibus melioribus. Etiam ap. Stobaeum Florileg. Vol. I. p. 373. ed. Gaisf. = 191., ubi hic locus usque ad πρόσθεν ποιούμενον recitatur, in ed. Trincav. pro κακὸν scriptum extat κακῶν.

E. *τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον*] quod dicitur, quemque hominem ita sentire oportere. Stephanus scribendum putabat: ὀρθῶς ἔχει τὸ λέγειν δεῖν εἶναι τοιοῦτον, quem bene refellit Astius.

τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων —] at revera. v. ad

νος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὑτῷ ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάντα B ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. Ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δέ, τούτων οὐχ ἧττον χρὴ λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα. ὥσπερ γάρ τινος ἀποῤῥέοντος ἀεὶ δεῖ τοὐναντίον

ex A. B. x. et marg. Ω. a. correctum. Mox πᾶς αὑτῷ A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. pro vulg. πᾶς ἑαυτῷ. Voss. πᾶς αὐτῶν. Mon. πᾶς αὐτῷ, ut solet in talibus.

Legg. I. p. 642. A. et Apolog. Socrat. p. 23. A. ubi comparavimus similia haec: Tim. p. 86. D: τὸ δὲ ἀληθές, ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκολασία — νόσος ψυχῆς γέγονε. Reip. IV. p. 443. D: τὸ δέ γε ἀληθές, τοιοῦτον μέν τι ἦν — ἡ δικαιοσύνη.

τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φ.] „Sententia haec a scriptoribus serioribus frequenter repetita est, ut a Plutarcho De discr. adul. et am. p. 48. E. F. De capiend. ex inim. util. p. 90. A. p. 92. E. Platonn. Quaest. p. 1000. A. Galen. De anim. affect. curand. T. I. p. 332. et 357. ed. Bas. Longin. XLIV. §. 9. al.“ *Astius.* Haec ipsa iuxta cum aliis attulit Wyttenbachius ad Plutarch. De discern. adul. ab am. p. 416 sq. commemorans inter alia etiam Euripidea Fragm. Cresphont. VIII: ἐκεῖνο δὴ πέπονθ' ὅπερ ἅπαντες βροτοί, φιλῶν μάλιστ' ἐμαυτὸν οὐκ αἰσχύνομαι, quae Platoni censet ob oculos versata esse, et Aristot. Ethic. Nicom. VIII. 8. Rhetor. I. 11, 3.

P. 732. B. πρόσθεν ποιούμενον] obtendentem, s. praetexentem. v. ad I. 15.

χρήσιμα δέ, τούτων οὐχ ἧττον χρὴ λ.] Prave editt. distinguunt: χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἧττον, χρὴ λέγειν. Sed τούτων οὐχ ἧττον pertinet ad proxima: χρὴ λέγειν, hoc sensu: Sed quae istis leviora quidem sunt atque crebris usurpantur sermonibus, verumtamen utilia, ea non minus illis oportet dicere etc.

ὥσπερ γάρ τινος — ἐπιῤῥεῖν] debet enim quasi, ubi aliquid effluit, contrarium affluere. De memoriae definitione v. Phaedon. p. 75. E. Phileb. p. 34. A.

— ἐπιῤῥεῖν· ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιῤῥοὴ φρονήσεως ἀπο-
C λειπούσης. διὸ δὴ γελώτων τε εἴργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ'

P. 732. C. φρονήσεως ἀπολειπούσης] Sic A. M. h. r.

C. διὸ δὴ γελώτων —] Coarctata oratio pro: διὸ δὴ λέγειν χρή, ὅτι δεῖ γελώτων εἴργεσθαι κ. τ. λ.

καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν —] et omnem immoderatam laetitiam et nimiam tristitiam penitus occultantem decorum servare studere debere. Nam verba hunc in modum iungenda videntur: καὶ περιχάρειαν καὶ περιωδυνίαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον ὅλην εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι. Itaque ὅλην pertinet ad verbum et per prolepsin est explicandum, ita ut sit: ὥστε ὅλην ἀποκρύπτεσθαι, i. e. ὅλως; nam in talibus adiectivum, quippe quod ad verbum referendum sit, saepe ad notionem adverbii potest revocari. Gorg. p. 455. D: ἐγὼ πειράσομαι — σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν. Legg. II. p. 662. A: καὶ ποιῶν ὅ τί περ ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα. Aristoph. Nubb. v. 1050: ὕσομεν τὴν νύκτα πᾶσαν. Ibid. v. 36: τί δυσκολαίνεις καὶ στρέφει τὴν νύχθ' ὅλην; al. Pertinere autem in eiusmodi locis πᾶς et ὅλος ad verbi notionem, etiam talia evincunt, quale est Aristoph. Nubb. v. 1063: ἐν τοῖς στρώμασιν τὴν νύκτα παννυχίζειν, i. e. τὴν νύκτα πᾶσαν ἄυπνον εἶναι. Atque haec si vere disputavimus, vanam esse apparet operam, quam viri docti in verbis corrigendis mutandisque consumserunt. Nam Stephanus quum ὅλην — πᾶσαν coniunctum moleste ferret, ὅλως refingendum censuit. A quo Astius ita discessit, ut πᾶσαν indicaverit glossema esse, nescimus quale. Alia etiam nuper snaserunt Orellius et Winckelmannus. Nam Orellius quum vidisset vocabulum κοάλεμος a Timaeo Gloss. p. 160. inter glossas Platonicas relatum esse nec tamen huius vocabuli vestigium in Platonis scriptis usquam extare, protenus hic scribendum iudicavit καὶ κοάλεμον περιχάρειαν. Cui rationi primum illud adversatur, quod vocabulum etiam ad περιωδυνίαν pertinet. Deinde vero etiam hoc inanem eam esse arguit, quod Plato non tantum stolida atque vana laetitia et tristitia interdictum vult, sed omnino immoderatos gaudii et doloris affectus procul habendos esse arbitratur, qui quidem recte voc. περιχάρεια et περιωδυνία significantur. Non magis antem probamus quod Winckelmannus legendum proposuit: καὶ ἄλλην περιχάρειαν κ. τ. λ. collatis verbis p. 848. E. et 917. A. Nam isti ἄλλην hic locus omnino non est, planeque diversi sunt loci a viro docto comparati, in quibus post ἄλλην deinceps πᾶσαν ponitur. Schneiderus autem quod pro ὅλην legendum coniecit μανιώδη, id et ipsum non modo supervacaneum sed etiam loci sententiae minus consentaneum videtur.

κατά τε εὐπραγίας — πράξεσιν] Locus perquam difficilis, qui rursus habet nescio quid coloris poëtici. Corrigenda vero ante omnia fuit perversa verborum distinctio, qua commate post κατὰ τύχας illato consociantur verba: κατὰ τε εὐπραγίας — καὶ κατὰ τύχας. Quod fieri nullo modo potest. Nam oppo-

ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατά τε εὐπραγίας ἱσταμένου τοῦ δαίμονος ἑκάστου καὶ κατὰ

a. c. δ. et marg. Ω. Vulgo ἀπολιπούσης.

nuntur potius inter se haec: κατά τε εὐπραγίας et καὶ κατὰ τύχας, ita quidem, ut alterum cum ἱσταμένου τοῦ δαίμονος, alterum cum δαιμόνων ἀνθισταμένων coniungendum sit. Quocirca prudenter primus Bekkerus importunam interpunctionem funditus sustulit. Iam vero remoto hoc interpretationis impedimento videamus, quaenam verbis subiecta sententia sit. Et participia quidem per τε καὶ connexa dubium non est quin per sive — sive explicanda sint, de qua loquendi ratione, satis trita illa, v. Matthiae Gr. §. 566. 4. p. 1314 sq. ed. 3. Porro quod κατὰ τύχας opponitur antegresso κατ' εὐπραγίας, noli putare, illud significare infelicitatem vel res adversas; quod certe per loquendi consuetudinem fieri non potest. Imo τύχη quum sit vocabulum medium, hic quoque dubios et ancipites rerum casus indicat, sicuti apparet luculenter ex verbis, quae continuo subiiciuntur. Quemadmodum autem distinguenda sunt: κατὰ εὐπραγίας et κατὰ τύχας, ita formulae: κατὰ εὐπραγίας ἵστασθαι et κατὰ τύχας ἀνθίστασθαί τισι πράξεσιν oppositionem continent. Etenim secundum rerum prosperitatem stare dicitur genius cuiusque, ubi res ita sunt comparatae, ut omnia prospere cedere videantur ac firma sint atque tuta; sed in dubiis casibus ancipitique rerum conditione genii dicuntur obsistere hominum consiliis et actionibus, quum res arduae ac difficiles adsunt, quarum faustus eventus dubius et incertus est; quorsum manifesto pertinent verba πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη. Itaque universi loci sententia haec est: sive genius cuiusque consistat sic, ut rerum prosperitas possit expectari; sive in dubiis condicionibus, veluti in rebus excelsis atque arduis, obsistant genii et reluctentur rebus gerendis; h. e. et in prospera et in adversa fortuna. Iam vero si quaeris de caussa et ratione imaginis, responsio in promtu est. Nam ὁ δαίμων cuiusque putabatur esse conciliator fortunae vel bonae vel adversae. Quamobrem Graeci τύχην καὶ δαίμονα non raro coniungunt, numinis cogitatione in rei ipsius, cui praeest, notionem transmutata; de qua libertate eorum diximus ad Sympos. p. 196. D. 197. B. al. ubi ἔρωτος mentionem non raro ita fieri docuimus, ut nomen illud simul et deum significet et amoris notionem exprimat. De δαίμων καὶ τύχη v. Demosth. adv. Olymp. p. 1173. ed. Reisk. Aeschin. adv. Ctesiph. p. 505. 10. et 544. extr. Plutarch. I. p. 353. F. 366. B. 433. A. 855. D. II. p. 117. A. al. Iam vero quoniam unus bonus genius cuique prosperae fortunae auctor habebatur, dubiae autem et adversae fortunae etiam plures genii auctores esse posse videbantur, non sine caussa in priore membro enuntiati τοῦ δαίμονος ἑκάστου in posteriore autem numero plurali, omisso etiam articulo, δαιμόνων mentio iniicitur. De pluribus geniis homini inimicis conf. Petron.

τύχας οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων
D ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν τῶν τ' αὖ νῦν παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἀεὶ κατά τε παιδιὰς καὶ σπουδὰς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

Cap. V. Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρὴ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου, ποῖόν
E τινα χρεὼν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι· τὰ

τοῖς γε ἀγαθοῖσι] Sic A. B. f. h. a. o. x. et supra vers. Ω. Vett. editt. *τοῖς γε ἀγαθοῖς*.

D. *πάντ' αὐτοῖς παραγ.*] πάντ' αὐτοῖς A. B. Ω. Ξ. v. f.

Satyr. c. 62. extr. **si mentior, genios vestros iratos habeam.** Id. c. 37: **ignoscet mihi genius tuus.** Atque his ita expositis apparere existimamus, locum omnino sanum esse atque integrum. Quocirca non audiendus est **Orellius**, qui pro *τισὶ πράξεσιν* legi iubet *ταῖσι πράξεσιν*. Multo minus vero probanda sunt quae scripsit **Zellerus** Stud. Platonn. p. 96. „**Die Worte:** *οἷον πρὸς ὑψηλὰ — πράξεσιν*, **scheinen Glossem zu sein, indem sie nicht nur die Construction schleppend machen, sondern auch den Sinn des ihnen Vorhergehenden unrichtig auffassen.** *Κατὰ εὐπραγίας καὶ τύχας ἵστασθαι* **heisst nach dem Zusammenhange: sich auf die Seite des Glücks oder Unglücks neigen; hier aber wird es durch** *ἀνθίστασθαι* **erklärt, was keinen guten Sinn giebt.** Quae refellere non attinet. Nec vero iam necessarium putamus, ut aliorum interpretum errores perstringantur.

ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖς —] Hyperbaton cum **Astio** sic expediendum: *ἐλπίζειν δὲ (χρή), τὸν θεόν, πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων τοῖς γε ἀγαθοῖς, ἃ δωρεῖται, ἀεὶ ποιήσειν (αὐτοὺς) ἐλάττους ἀντὶ μειζόνων, τῶν τ' αὖ νῦν παρόντων (πόνων) μεταβολὰς (αὐτὸν ποιήσειν) ἐπὶ τὸ βέλτιον, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ* (quod ad res secundas attinet) *πάντ' ἀεὶ — παραγενήσεσθαι*. Feliciter **Cornarius**: „**sperare semper oportet, dum bonis, quae deus largiatur, labores incidunt, fore ut ille pro gravioribus leviores inducat et nunc praesentes in melius permutet; circa bona vero his contraria, fore nimirum, ut omnia semper ipsis adsint cum bona fortuna: igitur infortunium in melius mutatum iri, et felicem fortunam prosperum habiturum esse successum.**

D. *ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν* —] **Astius** ante *ταύταις*

δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται. δεῖ δὲ ἀνθρώ-
ποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει
ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι,
ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον
ἐξηρτῆσθαί τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς
μεγίσταις. δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν μὴ
μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ
καὶ ὡς, ἄν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι καὶ μὴ νεος ὢν φυ- 733
γας ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ και τούτῳ, ὃ πάντες
ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι
παρα τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δ' ἔσται τοῦτο σαφές,
ἂν γεύηταί τις ὀρθῶς, ἑτοίμως καὶ σφόδρα φανήσεται.
ἡ δὲ ὀρθότης τίς; τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρὴ

h r. Vulgo πάνθ' αὐτοῖς.

περὶ αὐτοῦ ἑκάστου] Hermann. correxit αὑτοῦ. Atqui περὶ αὐτοῦ est; de semet ipso.

requirit ἐν. Verum praepositione non opus est, quandoquidem dativus modum et rationem indicat, perinde ac si dicas: haec sperando quemque vitam degere oportet. — μηδὲν φειδόμενον, nulli parcentem operae et labori; quod quid significet, proxima verba declarant. — De voculae τε collocatione in verbis κατά τε παιδιὰς καὶ σπουδάς dictum est ad Criton. p. 43. B.

Cap. V. E. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ. ε1ρ.] Intelligit quae pertinent ad ipsius naturae humanae indolem. Hanc enim eam esse arbitratur, quae semper voluptatis et iucunditatis feratur appetitu. Quem quidem appetitum Plato censuit nec posse nec debere in nobis extingui, quippe quum vita ab omni voluptate et iucunditate vacua ne expetenda quidem videretur: v. Phileb. p. 21. D. sqq. et p. 60. E. sq. Sed eundem illum voluit sapienter ad leges rationis regi et gubernari, id quod quum alibi tum in eodem Philebo ostendit. Itaque hoc loco docet, cives monendos esse, licet omnes omnino naturali quodam voluptatis desiderio ducantur, tamen virtutem vitam nostram efficere beatissimam atque plures, maioras magisque diuturnas nobis afferre iucunditates quam improbitatem atque vitium. Conferri cum his utiliter possunt quae disputata leguntur Protagor. p. 351. A. — 354. E. De ἔστι δὴ ἡδοναὶ v. Matthiae Gr. §. 303. 1. et §. 437. — ἐξηρτῆσθαί τε καὶ ἐκκρεμαμένον εἶναι, aptum et suspensum esse.

ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξ.] quod specie sua ad bonam existimationem valet plurimum.

P. 733. ἀλλὰ καὶ ὡς, ἄν τις ἐθ.] Pro ὡς expectabas ὅτι. Sed ὡς ponitur perinde ac si λέγειν antegressum sit. Mox ἑτοίμως φανήσεται est nostrum: es wird sofort klar sein.

ἡ δὲ ὀρθότης τίς; τοῦτο ἤδη] Post τίς interrogationis notam in locum commatis suffe-

λαμβάνοντα σκοπεῖν εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν
πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον χρὴ παρὰ βίον
ἡδίω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλόμεθα
B ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὔθ' αἱρούμεθα οὔτε βουλό-
μεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλό-
μεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα. λύπην δ'
ἐλάττω μετὰ μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ
ἐλάττω μετὰ μείζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δὲ
ἀντὶ ἴσων ἑκάτερα τούτων οὐχ ὡς βουλόμεθα ἔχοιμεν
ἂν διασαφεῖν. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ πλήθει καὶ με-
γέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε καὶ ὅσα ἐναντία
ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις πρὸς βούλησιν διαφέροντά
C τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἵρεσιν ἑκάστων. οὕτω
δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν
βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἑκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά,

Cap. V. P. 733. *βίον χρὴ παρὰ βίον ἡδίω*] Editt. omnes, etiam Turic., *βίον δὲ χρὴ π. β.* Omisi *δὲ* cum A. M. Ω. v. f. h.

cimus. Idem fecerunt nuperi editores.

βίον χρὴ παρά βίον —] Vulgo post *βίον* interponitur *δέ* invitis codd. plerisque omnibus. Delevimus voculam. Nam asyndetou hic quoque locum habet ideo, quia haec continent sententiae proxime superioris accuratioremexplicationem. Scribi poterat: *βίον γὰρ χρὴ παρὰ βίον κ. τ. λ.*

τὸ δὲ μηδέτερον —] si quid nec iucundum nec iniucundum est, non illud volnptati, sed dolori anteponere volumns.

οὐχ ὡς βουλόμεθα] „Lectiouem sequitur Ficinus, quae valde diversum sensum efficit, quod negativam particulam, quae hic est ante *ὡς*, ponat ante *βουλόμεθα*. Cum enim hic sit, *ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἑκάτερα τούτων, οὐχ ὡς βουλόμεθα, ἔχοιμεν διασαφεῖν*; ille vertit ita, ac si legeretur *ὡς οὐ βουλόμεθα, ἔχοιμεν ἂν διασαφεῖν*. Eius enim verba sunt: Pari autem modo utrumque horum habere nosnolle, possumus declarare. Sequeudam vero hanc eius lectiouem censeo.“ *Stephanus*. Pertinet *οὐχ* non ad *ὡς βουλόμεθα*, sed ad *ἔχοιμεν*, hoc sensu: sed utraque illorum (iucunda et iniucunda) si paria siut ntraque, non possimus aperte declarare, nos ea velle et expetere. Proxima sic intelligas: ista omnia vero multitudine et magnitudine et vehementia et aequalitate earumque contrariis ad expetendum vel diversa sunt vel nihil diversa ad quaeque eligenda. In quibus patet *πρὸς αἵρεσιν ἑκάστων* per gratam quandam uegligentiam additum esse. Eam vero Astins intolerabilem esse ratns verba traiecta esse statnit atque deinceps scribi iussit: *οὕτω δὴ*

ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὖ ἐν ᾧ ὀλίγα ἑκάτερα καὶ σμικρὰ καὶ ἠρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τἀναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὖ βίῳ ἰσοῤῥοπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, [δεῖ διανοεῖσθαι] τὸν ἰσόῤῥοπον βίον, ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν, βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ D
τοῖς ἐχθροῖς, οὐ βουλόμεθα. πάντας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν, ὡς ἐν τούτοις ἐνδεδεμένοι πεφύκασι, καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει βουλόμεθα· εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι, διά τινα ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέγομεν.

Cap. VI. *Τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελόμενον τὸ βουλητόν τε καὶ ἑκούσιον ἀβού-*

r. a. o. δ. Mox pro *ἡμῖν εἶναι*, quod debetur libris A. B. M. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x., vulgo scribebatur *εἶναι ἡμῖν*.
C. *ἐν ᾧ μὲν βίῳ*] *βίου* Monac.

τούτων πρὸς αἵρεσιν ἑκάστων ἐξ ἀνάγκης κ. τ. λ.

ἐν ᾧ δ' αὖ βίῳ ἰσοῤῥοπεῖ—] si vero in vita sunt aequalia, sicuti supra diximus, cogitare decet, nos vitam istam aequalem, aliis suavitate et iucunditate sua superantibus ac praevalentibus, nobis expetere, aliis vero iis, quae nobis sunt inimica, eminentibus, non expetere sed refugere et aversari. Male igitur Astius *τὸν μὲν ὑπερβάλλοντα* et *τὸν δ' αὖ* scribendum coniecit. Sed quod istud *δεῖ διανοεῖσθαι* dein bis inculcatur denuo, id scriptoris est mire balbutientis. Quocirca suspicamur, primo ioco *δεῖ διανοεῖσθαι* temere esse a criticis invectum, qui *ὡς* ante *τῶν μὲν* non viderent esse quippe, utpote. Ac tertio etiam loco idem tollendum censemus, utpote interpositum ab glossatoribus, qui indicare vellent, etiam verba: *ποίους φύσει βουλόμεθα*, ex antegresso: *δεῖ διανοεῖσθαι*, pendere. Itaque utroque loco uncos posuimus, suspicionis nostrae indices. Hermannus semel certe *διανοεῖσθαι* abesse vult.

Cap. VI. D. *ὧν πέρι δεῖ προελόμενον* —] H. e. *περὶ ὧν δεῖ προελόμενον ἰδεῖν τὸ βουλητόν τε καὶ ἑκούσιον, καὶ εἰς νόμον (αὐτὰ) τάξασθαι, ὥστε ζῆν ὡς οἷόν τ' ἐστὶ μακαριώτατα ἑλόμενον τὸ φίλον ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον;* Quaenam igitur sunt vitae genera, quorum habita ratione sumere (explorare) et spectare aliquem oporteat id, quod expetendum sit et voluntarium ac vicissim non expetendum et non voluntarium, eaque ipsa tanquam in legem sibi asciscere, ut earum simul ac iucundum et opti-

λητόν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντα εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον τὸ φίλον ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἑλόμενον ζῆν ὡς οἷόν τ' ἐστὶν ἄνθρωπον
E μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ σώφρονα βίον ἕνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἕνα καὶ ἕνα τὸν ἀνδρεῖον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις οὖσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δειλόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιγνώσκων θήσει πρᾷον ἐπὶ πάντα καὶ ἠρεμαίας μὲν λύπας, ἠρεμαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκόλαστον δὲ ὀξὺν ἐπὶ
734 πάντα καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τε ἐμμανεστάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν

E. *λέγωμεν δὴ σώφρονα*] λέγομεν Ω. teste Bekkero. *δειλόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα*] Haec verba om. Mon. errore.

P. 734. *καὶ πυκνότησιν*] πυκνότητι Mon. et V. quod errore olim in vett. editt. esse scripsimus.

mum et pulcherrimum sibi eligens vitam degat quam beatissimam? In his *προαιρεῖσθαι* est nostrum: vornehmen, significatque explorandum vel examinandum sumere et eligere. Quamobrem *προελόμενον ἰδεῖν* in unum coniungi debet. Phileb. p. 45. E: *οὐκοῦν τούτων τινὰς προελόμενον δεῖ σκοπεῖσθαι*. Sophist. p. 254. C: *προελόμενοι τῶν μεγίστων λεγομένων ἄττα*. Phil. p. 52. E: *προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι διασκοπῶμεν* al. Participium *ἰδόντα* vero rursus cum *ταξάμενον* coniungi debet, quippe cuius notionem accuratius definit. Quamobrem comma vulgo ante *εἰς νόμον* illatum sustulimus. Quippe coacervantur participia a Graecis non interposita copula ea lege, ut aliud alio definiatur accuratius; cuius usus alia exempla sunt Euthyphr. p. 5. D. p. 4. C. Crit. p. 50. A. Gorg. p. 479. D. Sophist. p. 230. D. Sed plura adscribere piget, quum res neutiquam sit abstrusa aut recondita. Ad *εἰς νόμον ταξάμενον* int. *αὐτό*, ut vana sit Stephani coniectura pro *εἰς* corrigentis *εἶτα*. Praeterea notandus est usus verbi *δεῖ*, quod quum non possit ad infinitivum *ζῆν* referri, per anacoluthon quoddam positum est. Nimirum subiungi debebat *ἰδεῖν καὶ τάξασθαι*, pro quo mutata verborum constructione participio usus est orator. Itaque omnia hactenus plana sunt, nec quidquam restat difficultatis praeter unum quiddam, idque leviusculum. Videtur enim ante *ἀβούλητόν τε* copula excidisse.

μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότησιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίγνεσθαι, καὶ τόν γε βουλόμενον B
ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρείκει ἑκόντα γε ἀκολάστως ζῆν, ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμαθίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφότερα τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεὴς ὢν ζῇ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταὐτὰ δὲ περὶ νοσώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν ὑγιείᾳ, λῦπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς αἱρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπη- C
ρὸν ὑπερβάλλῃ· ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδίω κεκρίκαμεν. ὁ δὴ σώφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονος, φαῖμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάττονα καὶ σμικρότερα

B. *ἐν ὑγιείᾳ*] V. *ἐν ὑγεία*, invitis libris A. M. Ω. a. c. o. δ.
C. *τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ*] Sic A. M. B. Ω Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Vulgo *ὑπερβάλῃ*. Mox *ἀνδρείας* libri omnes cum Stephan. praeter unum Flor. o. qui habet *ἀνδρίας*, quod Bekkerus, ut ubique, etiam dissentientibus libris dedit.

Quamquam in codd. nullum eius comparet vestigium. Atque haec quidem de loco satis difficili, in quo explicando Astius aliique successu parum felici elaborarunt.

P. 734. *ὑπερβαλλούσας — τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων*] Eadem verbi constructio est Gorg. p. 475. B: *ἄρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικοῦσθαι.*

C. *ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς αἱρέσεως* —] H. e. *ἡ ἡμετέρα αἵρεσις οὐ τοῦτο βούλεται*, non id spectat, non hoc ei propositum est. Germanice dixeris: die Absicht unserer Wahl der Lebensarten geht nicht dahin, dass etc. Frustra Astius nuper *ὑπερβάλλει* legendum coniecit.

C. *ὁ δὴ σώφρων τοῦ ἀκολάστου* —] Cornarius et Astius verba *ὁ δὴ — ἀκολάστου* eliminanda censent, quia de temperanti et intemperanti vita iam antea disputatum sit. Iniuria. Nam enumeraturus Atheniensis etiam reliqua vitae genera nunc consulto denuo commemorat vitam temperantem et intemperantem, cuius exemplo rem illustraverat uberius.

καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας] *ὁ τῆς ἀνδρείας βίος* non est alius nisi *ὁ ἀνδρεῖος βίος*, pariterque *ὁ τῆς δειλίας βίος* intelligendus est *ὁ δειλός*. Quod noli putare ab usu loquendi abhorrere. Saepenumero enim apud poetas quidem certe ita fit, ut epitheta rerum ac personarum genitivis nominum significentur. Soph.

καὶ μανότερα ἔχων ἀμφότερα, τῇ τῶν ἡδονῶν ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς λύπης ἐκείνων
D ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα, νικῶσιν, ὥςτε ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σώφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους, καὶ ξυλλήβδην τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν

καὶ μανότερα] Prave vulgo *μανώτερα;* nam *μάνος* penultimam producit. v. Dindorf. Praefat. ad Gaisfordi Poëtas Minor. T. I. p. VI. ed. Lips. et Spitzner. Prosod. §. 193. 2. ann. Bergk. Anacr. Carm. Reliqq. p. 269 sqq. Veram scripturam tuetur Mon. et cod. Ω. pr., sicuti testatur Bekkerus.

D. *ἑκάτερον ὑπερβάλλων*] *ἑκατέρου ὑπερβολῇ* Mon. Idem Antig. v. 114: *λευκῆς χιόνος πτέρυξ*, ala niveae albitudinis, s. alba. Oed. T. v. 533: *ἢ τοσόνδ' ἔχεις τόλμης πρόσωπον.* i. e. *πρόσωπον οὕτω τολμηρόν.* Eodem modo atque hic Eurip. Bacch. v. 388: *ὁ τᾶς ἡσυχίας βίοτος*, h. e. *βίος ἥσυχος;* quod vides plane convenire cum Platonicis. Sed haec satis erit verbo tetigisse; usum loquendi enim dudum explanarunt Hermann. ad Viger. p. 890 sq. ad Sophocl. Oed. T. v. 826. Electr. v. 19. Antig. v. 114. Seidler. ad Eurip. El. v. 651. Matthiae Gr. Gr. §. 316. f. al., ut profecto miremur, Zellerum l. c. p. 96. in hac constructionis ratione offendentem. Ac ne Platonis usum desideres, ad eandem rationem philosophus Phaedr. p. 276. D. dixit *τὸ λήθης γῆρας*, h. e. senectus obliviosa. De reliquorum verborum constructione, satis intricata illa et perplexa, haec tenenda sunt. Verba *τῇ τῶν ἡδονῶν* et *τῇ τῆς λύπης* significant: ratione voluptatum et doloris habita; si voluptates et dolorem respicimus. Dein *ἑκάτερος βίος* non est *ὁ φρόνιμος βίος καὶ ὁ ἀνδρεῖος*, sicuti Astio visum est, verba *ὁ δὴ σώφρων — ἀκολάστου* eiicienda arbitranti; sed potius cuiusque vitae par inter se contrarium, hoc est, vita temperans et intemperans, etc. Tum verbis proximis: *ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων*, paullulum obscuratur sententia, siquidem pro *ἑκάτερος ἑκάτερον* clarius dici potuit: *ἐκεῖνος τοῦτον.* Quod ipsum tamen significatur, participio *ἔχων* ad *ὁ δὴ σώφρων — καὶ ὁ φρόνιμος — καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας* accommodato. Iam vero numero plurali pergitur: *ἐκείνων ὑπερβαλόντων αὐτούς*, quod quidem ideo fit, quia *ἐκείνων* refertur ad vitae intemperantis, insipientis et ignavae genera. Quocirca *αὐτούς* est: *τοὺς βίους σώφρονας καὶ φρονίμους καὶ ἀνδρείους.* Denique quum nominativi antecesserint: *ὁ δὴ σώφρων — ἔχων ἀμφότερα*, tamen pergitur sic: *ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν δειλὸν κ. τ. λ.*, perinde ac si sententia caussalis vel genitivi absoluti antea locum habuerint. Quod tamen neminem facile morabitur. Neque illud, opinor, quemquam offendet, quod hic

ἐκ περιττοῦ κάλλει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ, ὥςτε τὸν ἔχοντα αὐτὸν ζῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ. E

Cap. VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λεχθὲν τῶν λόγων τέλος ἐχέτω, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγκαῖόν που νόμον ἕπεσθαι, μᾶλλον δὲ τό γε ἀληθὲς νόμους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δή τινα ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμ' ἀλλ' ὁτιοῦν οὐκ

mox pro ἡδίους εἶναι scribit ἰδίους εἶναι.

Cap. VII. E. ἐνταυθοῖ λεχθὲν] Sic A. B. M. Ω. f. h. r. a. o. δ. x. Scribebatur olim ἐνταῦθα. Paullo ante Mon. καὶ παντὶ καὶ ὅλῳ pro τῷ παντὶ κ. ὅλ.

ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμ'] Sic. A. B. M. Ω. a. c. δ x. Olim erat ξυμφυήν. Dein Voss.: πλέγμ' ἀλλ' ὁτιοῦν.

τοῦ ἀνδρείου tantum et τοῦ φρονίμου mentio fit, ὁ σώφρων autem silentio transmittitur. Nam quum hic antea sit memoratus atque etiam deinde statim rursus memoretur, non fuit in hac enumeratione unice necessarium, ut diserte iuxta cum ceteris indicaretur. Atque his ita expositis restat, ut tandem universi loci sententia pancis declaranda sit. Quae quidem haec est: Licet igitur vita temperans intemperanti, prudens imprudenti, fortis ignava, pauciora et minora et rariora habeat utraque (et voluptates et dolores); tamen, quum vita temperans, prudens, fortis denique vitam contrariam voluptate (quam affert) superet, illa autem vitae genera (intemperans, ignavum, imprudens) doloribus antecedat altera; vita fortis ignavam, ac prudens imprudentem vincunt, ita ut aliae vitae aliis sint suaviores, h. e. temperans, fortis, prudens et sana suavior quam intemperans etc. — ἀρετῆς ἐχόμενον, cum virtute coniunctum.

καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν] H. e. ceteris rebus praeter iucunditatem, veluti pulcra recto et honesto. — ἐκ περιττοῦ, insuper.

E. τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ] im Einzelnen u. Ganzen, i. e. ganz u. gar.: Nam πᾶς, ut Lat. omnis dicitur, ubi partes respiciuntur; ὅλον autem, ut totum, rem integram designat. Exempla formulae ὅλῳ καὶ παντί, vel παντὶ καὶ ὅλῳ collegerunt praeter Astium ad h. l. Wyttenbach. ad Phaedon. p. 203. = 79. E. Steph. et Krabinger. ad Synesium De Calvit. p. 146.

Cap. VII. E. ἐνταυθοῖ λεχθὲν] hactenus explicatum. v. ad Phileb. p. 15. A. Vulgo erat ἐνταῦθα, libris optimis adversantibus.

νόμους πολιτείας ὑπογράφειν] primis lineis describere. conf. XI. p. 934. B.

ξυνυφὴν ἢ καὶ πλέγμ' ἀλλ' ὁτιοῦν] texturam aut aliud quid, quod connectitur. Deinde pro ἐφυφήν vulgo erat ξυνυφήν. Illud unice verum est, quod dicitur pro κρό-

ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τ' ἐστὶ τήν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δὲ ἀναγκαῖον τὸ
735 τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος· ἰσχυρόν τε γὰρ καί τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον. ὅθεν δὴ τοὺς τὰς ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαί τινα τρόπον ταύτῃ καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας ἑκάστοτε κατὰ λόγον· ἔστον

τήν τε ἐφυφὴν] Sic A. B. M. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. Ald. Bass. 1. 2. et Stob. Serm. XLII. p. 297. Male Steph. *ξυνυφήν*.

P. 735 *ὅθεν δὴ τοὺς τὰς ἀρχὰς ἐν τ. π.*] Scribebatur: *τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχ.* pro quo Bekkerus probantibus Turicensibus et Schneidero ex A. et rec. Ω. dedit *τοὺς μεγάλας ἀρχάς*. Scripsi: *τοὺς τὰς ἀρχάς*, quod habent Ω. pr. Mon. v. f. h. r. o. δ. x.

κην, subtemen; quem usum notavit Pollux Onom. VII. 29: *Πλάτων δὲ ἐφυφὴν καλεῖ τὴν κρόκην.* De filis staminis et subteminis v. Politic. p. 282. E sqq. ibique ann. Ceterum eleganter magistratus comparantur filis staminis contortioribus, quippe qui universam quasi texturam reipublicae continere debeant; leges autem similes esse dicuntur licio sive subtemini, quo inserto opus texturae tanquam completur. Iniuria statuit Zellerus Stud. Platonn. p. 107. haec ex Politico p. 311. et 283. A. inepte repetita esse. Quippe ibi eadem quidem comparatio est, sed alio consilio alioque modo ad rem disceptatam adhibita.

P. 735. *ἰσχυρόν τε γὰρ — χρώμενον*] Ante *ἰσχυρόν* omissum est *τὸ μέν*, usu non infrequenti, de quo v. ann. ad Protagor. p. 320. A. 331. B. Ad *εἰληφός* int. *ἐστίν*. Pro *ἐν τοῖς τρόποις* Astius legendum censet *ἐν ταῖς στροφαῖς*. Sed *τρόποις* eleganter positum videtur ideo, quia respicitur simul ad *τοὺς τρόπους* magistratuum.

ὅθεν δὴ τοὺς τὰς ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν] Sic scribendum fuit pro vulgato *τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν τ. π.* Neque enim magnos tantum magistratus intelligit, sed omnino omnes; id quod intelligitur ex libro sexto. Quod enim hic duae partes discernuntur *πολιτείας*, magistratuum constitutio, et legum scriptio, id philosophus deinceps in opere suo diligenter tenuit, siquidem primum libro sexto creavit magistratus, ac deinde demum leges publicas scripsit. At nimirum *μεγάλας* scripserunt, quoniam opponuntur *οἱ σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντες*, qui exigua eruditione et humanitate probati sunt; sic enim verba interpretanda, ut non opus sit coniectura Wagneri *μιαρᾷ* pro *σμικρᾷ* desiderantis. Sed quis est quin videat, hos omnino opponi magistratibus, qui eruditiores ac sapientiores vulgo hominum esse debeant? Ceterum animadvertas anacoluthon. Nam pro *ὅθεν δή* propter antegressum *καθάπερ οὖν δή τινα κ. τ. λ.* sequi debebat: *οὕτω δὴ*

γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἴδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἑκάστοις, τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες.

Τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος τροφεύς B τε ἵππων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθαρεῖ τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ

ἀρχῶν καταστάσεις ἑκ.] Sic Mon. cum h. r. a. δ. x. et pr. A. Ω. Legebatur olim κατάστασις.

B. ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν] Sic A., liquido testante Bastio, itemque Mon. cum v. f. o. et corr. Ω. a. δ. x. Vitiose vulgo ἐπιχειρήσειε. In libris h. r. et pr. m. Ω. a. δ. scriptum extat ἐπιχειρήσει, quod dedit Schneider. et Wagner.

καθαρμὸν καθαρεῖ] Sic scripsi de coniectura Astii. Vulgo καθάρῃ. In Par. B. et Voss. x. legitur καθαίρῃ.

τοὺς τὰς ἀρχὰς κ. τ. λ. Sed mutatus est structurae tenor propter parenthesin.

B. οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσῃ] Soloece vulgo ἐπιχειρήσειε. v. Schaefer. ad Demosth. App. II. p. 321. Poterat sane etiam scribi ἐπιχειρήσει, quod habent libri deteriores; v. Matthiae Gr. §. 517. ann. 1. Sed aoristus coniunctivi fide librorum optimorum confirmatus neutiquam reiiciendus fuit. Deinde mendose scribitur καθάρῃ. Nam etiamsi probaveris formam istam aoristi secundi cuius exempla maxime ex citerioris Graecitatis auctoribus protulerunt Lobeckius ad Phrynich. p. 25 sq. Buttmann. Gr. Ampl. II. p. 160. Matthiae Gr. Gr. §. 239. p. 595. Mätzner. ad Dinarch. p. 59., quamquam Plato potius dixit aoristo primo καθῆραι Legg. V. p. 735. D. VIII. p. 845. E. IX. p. 865. D. 868. A. 881. E. al., sed etiamsi illam aoristi formam ferri posse in Platone fatearis, tamen coniunctivo certe hic non est locus, ut miremur Bekkerum etiam in proximis auctoritate librorum admodum levi aut potius nulla scripsisse ἀποπέμψῃ et θεραπεύσῃ. Nam ita pro ἢ πρῶτον μὲν esse potius debuerat ἢ πρὶν ἂν τὸν ἑκ. Itaque non dubitavimus cum Astio de coniectura scribere καθαρεῖ. — Pro ὑγιῆ quod Astius correxit ὑγιᾶ, nec altera forma temere spernenda videtur, cuius certa extant testimonia III. p. 684. C. IX. p. 857. E. XII. p. 947. De Rep. V. p. 455. B. Men. p. 77. A. al. v. Schneider. ad Remp. I. p. 212. — Idem vir doctus hic quoque codd. invitis ἀγενῆ scripsit, de quo errore v. ann. ad Libr. III. p. 690. A. — Praeterea idem pro οὐκ ἄλλως μή ποτε scribendum esse contendit οὐκ ἄλλως δή ποτε propter ἄλλως interpositum. Quem scrupulum facile eximent alia collocationis istius exempla. Reip. V. p. 473. D: οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μή ποτε πρότερον φυῇ τε εἰς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ. Phileb. p. 21. E: οὐδ' ἄλλῳ μή ποτε φανῇ. — De ἀνήνυτος πόνος v. Gorg. p. 507. E. De Rep. VII. p. 531. A. Legg. IV. p. 714.

γενναῖα καὶ ἀγεννῆ τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσει, διανοούμενος, ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περί τε σώματα καὶ ψυχάς, ἃς φύσις καὶ πονηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα
C προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδὴ καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων.
D αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ῥᾴους εἰσίν, αἱ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν

καὶ ἀγεννῆ] ἀγενῆ Ξ. v.

τὰ μὲν ἀποπέμψει] Sic codd. omnes cum vett. editt. Unus liber Riccard. h. ἀποπέμψῃ, quod Bekkerus et Turicenses non debebant recipere. Pariter etiam verum est unice θεραπεύσει, pro quo illi ex pr. Ω. et Flor. a. θεραπεύσῃ.

C. ἐλάττων τε σπουδὴ] V. ἐλάσσων, quod ex A. correxit Bekker. Verum habet etiam B. Paullo ante Mon. ἐν ante ἑκάστοις om.

A. Sophist. p. 264. B. Phrynichus Bekker. Anecdot. I. p. 13: ἀνήνυτος πόνος· ὁ πολὺς καὶ ὃν οὐχ οἷόν τε διανύσαι.

C. ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων] Intelligit armenta vel pecudes, quae alibi vocantur κτήνη, veluti Critia p. 109. B: καθάπερ ποιμένες κτήνη πληγῇ νέμοντες. Homer. Hym. 30, 10. Herodot. II. 41. 64. Xenoph. Anab. V. 2, 3. Hesych. κτήνη· βοσκήματα. Sed eodem fere modo Gorg. p. 484. C. Legg. p. 902. B.

σπουδῆς τῆς μεγίστης] Int. ἐστίν, res est magni studii et diligentiae, i. e. multum studii et diligentiae requirit, ut Legg. IV. p. 708. D. V. 729. E. Falso Astius δεῖ intelligendum esse statuit. — αὐτίκα γάρ, veluti, ut statim exemplum rei afferam; v. ad c. 1.

D. καὶ τὰς μέν τύραννος μὲν ὢν —] Oratio rursus est ἀνακόλουθος. Pergendum enim deinde fuit: νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος οὔ, τὰς δὲ ὢν νομοθέτης, ὅς κ. τ. λ. — ἀγαπητῶς, ita ut hac ratione acquiesci debeat. v. ad Lysid. p. 218. C. Cuius voc. interpretatio videtur esse ἀγαπώντως, quod parum feliciter defendit Hermannus, qui ipsum legislatorem ait significari in hac purgatione acquiescere. Omnino huius voc. fides est perquam exigua.

E. μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην] maximam reipublicae pestem. Participium

ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί τ' εἰσὶ καὶ
ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ
τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους,
εἰ καὶ τὸν πραότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν,
ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι δ' ὁ μὲν
ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοι- E
ουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν
ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτι-
θείς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ
ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάτ-
τειν εἴωθεν. ὁ δὲ πραότερός ἐστι τῶν καθαρμῶν ὁ
τοιόςδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς
ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους
αὐτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτοις 736
ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλ-

D. ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τ.] ἀγαπώντως A. Voss. Mon. et marg. Ω. a. c. δ. Stob. Serm. XLIV. 49. ut scripsit Hermannus et Schneider. Sed vide enarrat. Ald. Bas. 1. 2. ἀγαπητός.

P. 736. δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν] Sic A. B. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. pro vulgato δι' εὐφημίαν ἀπαλλαγῆς. Ven. Ξ. habet ἀπαλλήν. Tum Mon. ἡμῖν μὲν ἔτι pro ἡμῖν μὴν ἔτι, et ἀτοπώτερον pro ἀτοπώτερα. Mox δὴ μηχανᾶσθαι Voss.

οὖσαν hic quoque praedicato accommodatum est positumque pro ὄντας, de quo usu paullo ante monuimus. v. ad Gorg. p. 463. E. Protag. p. 354. C. Hipp. mai. p. 291. C. Itaque patet verborum sententiam esse hanc: sed qui sunt insanabiles ac potius maxima reipublicae pestis; ut mirum quantum erraverit Astius, qui particulae δὲ vim explicandi attribuit.

ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων] Οἱ ἔχοντες sunt divites. v. intpp. ad Aristoph. Plut. v. 596. T. I. p. 320 sq. ed. Bekk. Valckenar. ad Eurip. Phoeniss. v. 708. ad Herodot. VI. 22. p. 447. intpp. ad Viger. p. 256. — ἡγεμόσιν, principibus ac ducibus seditionis.

P. 736. δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν —] Scribendum alicui videatur cum Astio: ἀπαλλαγῇ, relegationi coloniae nomen imponens. De Rep. II. p. 369. C: ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα. Sed hanc mutationem quominus ducamus necessariam, illud imprimis impedit, quod ea admissa dativus τούτοις ὡς νοσήματι π. ἐμπεφυκότι non habet unde pendeat. Itaque locus sic est intelligendus: his nomen coloniae imponens honeste permutatum. Sed scribendum ita videtur potius: δι' εὐφημίαν ἀντ' ἀπαλλαγῆς, h. e. pro nomine relegationis. Nimirum nomen ἀπαλλαγή nunc non ab ἀπαλλάττεσθαι, sed ab activo ἀπαλλάττειν ducendum est. Nisi

λαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅ τι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο αμωςγέπως κατ' ἀρχὰς δραστέον, ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογήν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δὲ τινων ξυῤῥεόντων
B ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάῤῥων εἰς μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅ τι καθαρώτατον ἔσται τὸ συῤῥέον ὕδωρ, τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. πόνος δ', ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν

οἷον δέ τινων ξυῤῥεόντων] *οἵων* Mon. Ξ. Ω. f. cum editt. Ald. Bas. 1. 2.

B. *τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας*] Ante *τὰ μὲν* cum A. M. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο omisimus *καί* quod olim legebatur. Dein Mon. *ἀποχέοντας*.

forte simplicius est: *δι' εὐφημίας ἀλλαγήν*. Nam *ἀπαλλαγή* non significat permutationem.

οἷον δέ τινων ξυῤῥεόντων —] Suavis comparatio, qua novi coloni undique confluentes comparantur vel fontibus vel torrentibus unum in locum commeantibus. Ceterum verba cohaerent sic: sed quasi confluentibus fontibus ac torrentibus necessarium nobis est, ut etc. Quod monemus propter Astium, qui ad sententiae integritatem nonnulla deesse putabat.

B. *ἐπείπερ λόγῳ* —] haec vero civitas quoniam nunc oratione tantum neque re vera a nobis conditur, absoluta esto civium novorum collectio et ex animi sententia integritas eius perfecta, h. e. ponamus civium collectionem ex animi sententia nobis successisse. De formula *λόγῳ πραττόμενα*, v. Reip. II. p. 363. C: *εἰς ᾅδου ἀγαγόντες τῷ λόγῳ*. p. 361. B: *παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ*, ubi multa id genus adscripsimus.

Cap. VIII. C. *ὅτι, καθάπερ εἴπομεν, τὴν τῶν* —] Mire in his turbarunt interpretes, quorum tamen errores perstringere non attinet. Locus enim intellectu facillimus est, verbis *καθάπερ εἴπομεν* — *εὐτυχεῖν* a reliquo sermone interpunctione seiunctis. Nam ita patet, infinitivum *εὐτυχεῖν* neutiquam cum *ὅτι* coniungi oportere, sed pendere potius ex *καθάπερ εἴπομεν*. Quippe respicitur ad locum Libr. III. p. 684. E. Patet item primariam sententiae partem esse hanc: *ὅτι (ἡ πόλις) ἐξέφυγε ἔριν δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι*. Quo intellecto nemo dubitaverit, quin post *ὅτι* propter parenthesin denuo illatum sit *ὡς*, quae particulae etiam alibi in uno eodemque orationis membro consociari soleut. Xenoph. Cyr. V. 3, 30: *ἴσως κἀκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς, εἰ — ὑφ' ἡμῶν ἀπολοῦνται, ὅτι τάχα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βουλήσεσθαι εἶναι*. Plat. De Rep.

πάσῃ κατασκευῇ πολιτικῇ. τὰ δ' ἐπείπερ λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἀλλ' οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα· τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι, C πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες, διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεῴ τε προσαγώμεθα.

Cap. VIII. Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐτύχημα, ὅτι, καθάπερ εἴπομεν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποικίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀπο-

τὰ δ' ἐπείπερ λόγῳ γε] Scribebatur: ἀλλ' ἐπείπερ. Sed τάδ' ἐπείπερ A. B. Ξ. v. b. a. c. δ. o. x. f. r. Itaque dedimus τὰ δ', quod Bastio teste liquido scriptum extat in pr. Ω. Ceterum Schneideri operae πολιτικῇ post κατασκευῇ omiserunt.

C. ἵλεῳ τε προσαγ.] Ven. Ξ. et Flor. c. ἵλεως.

V. p. 470. D: σκόπει δή, εἶπον, ὅτι ἐν τῇ νῦν στάσει, ἐὰν ἑκάτεροι ἐπιπρῶσιν, ὡς ἀλιτηριώδης τε εὐχεῖ ἡ στάσις εἶναι, ubi v. ann. Et sic ὅτι geminatum Xenoph. Anab. V, 6, 19. VII. 4, 5. al. Itaque locum hoc modo interpretari licebit: Hoc vero ne nos lateat singulari fortunae beneficio nobis obtingere, quod (civitas nostra), qua felicitate Heraclidarum coloniam diximus usam esse, terrae et aeris alieni abrogandi atque distributionis bonorum habita ratione gravem et periculosam litem effugit; de qua quidem re lege constituere aliquid ubi civitas cogitur, neque pristinorum quidquam immutatum sinere neque idem commovere et mutare quodammodo potest. Pro ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀπ. κ. νομῆς πέρι Astius, admissa verborum traiectione, legendum arbitratur: καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ γῆς νομῆς. Quo non opus. Nam καὶ νομῆς postponitur sic, ut ad utrumque, γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς, respiciatur, perinde ac si scriptum sit: καὶ περὶ νομῆς αὐτῶν, deque eorum distributione. Quod quomodo intelligendum sit, patet ex verbis p. 736. D. ἡ δὲ τῶν κινούντων — νεμομένους. Dein ἣν non tantum ad χρεῶν ἀποκοπὴν sive novas tabulas (v. III. 6. p. 684. D.) respicit, quae Astii opinio est, sed pertinet etiam ad γῆν s. γῆς διανομήν, sicuti certissime evincunt, quae proxime subiiciuntur: κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον κ. τ. λ. Post ἀκίνητον quod vulgo insertum legitur οὐδέν, id codd. exsulare iusserunt. Nec vero eo opus est, siquidem post οὔτε — οὔτε non ita raro intelligendum relinquitur τι vel οὐδέν: v. ad Gorg. p. 485. D. ἐλεύθερον δὲ καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. ubi Heusdius μηδὲν excidisse suspicabatur. De genitivo τῶν ἀρχαίων autem ne qua dubites, conf. ann. ad Rempubl. IV. p. 445. E. VI. 485. B.

κοπῆς καὶ νομῆς πέρι δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν
D ἐξέφυγεν· ἣν νομοθετεῖσθαι ἀναγκασθείσῃ πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἐᾶν οἷόν τε ἀκίνητον οὔτ' αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστί τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μόνον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλαβὴς ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάζουσιν. ἡ δὲ τῶν κινούντων ἀεὶ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς, ἐθελόντων τε τούτων πῃ τοῖς ἀπορουμένοις δι' ἐπιείκειαν
E κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμηγέπῃ τῆς μετριότητος ἐχομένους καὶ πενίαν ἡγουμέ-

D. οἷόν τε ἀκίνητον οὔτ' αὖ —] Ante οὔτ' αὖ vulgo insertum legebatur οὐδέν, quod recte censuit Bekkerus in Comment. critt. omittendum esse cum A. B. Ω. Ξ. v. f. h. r. s. c. δ. o κ. Pro οὔτ' αὖ nonnulli οὔτ' ἄν.

μεταβιβάζουσιν. ἡ δὲ τῶν κινούντων —] Bekkerus scripsit: μεταβιβάζουσιν ἥδε. τῶν κινούντων. Idem deinde probantibus etiam triumviris Turicensibus et Schneidero dedit ὑπάρχειν, infinitivum, quem habent A. B. Ω. Ξ. cum ceteris codd. omnibus, ut qui-

D. εὐχὴ δὲ μόνον] Εὐχή, ut Lat. votum, dicitur de re, quam expetas quidem, sed quae aut irrita sit aut non facile obtingere posse videatur. v. ad Remp. V. p. 450. D. conf. Libr. VIII. p. 841. C. X. p. 887. C. Nos dicimus: ein frommer Wunsch.

μεταβιβάζουσιν. ἡ δὲ τῶν κινούντων — ὑπάρχει —] In his quoniam codd. scriptum exhibent ὑπάρχειν infinitivum, Bekkerus reliqua refinxit sic: μεταβιβάζουσιν ἥδε, τῶν κινούντων — ὑπάρχειν κτλ. Sed ea mutatione locus non emendatus sed turpiter depravatus est. Nam primum verbi ὑπάρχειν usus ab hoc loco abhorret. Deinde nec verborum constructio, utcunque instituetur, recte expediri poterit. Vere, opinor, Stephan. ὑπάρχει, quod etiam in Ald. Bass. 1. 2. scriptum extat; atque libri ad unum omnes ἡ δέ, non ἥδε. Qua lectione servata hic sensus e verbis exit: ea vero (sc. σμικρὰ μετάβασις εὐλαβής) suppetit, s. in promtu est (facili negotio perficitur), si ii, qui data opportunitate veterem statum immutant (κινοῦντες), ipsi possideant multos agros, itemque ipsi habeant multos debitores, atque parati sint cum inopibus humaniter aliquid communicare, alia quidem remittentes, alia de suis impertientes, dum aliquo modo sectentur mediocritatem, atque paupertatem arbitrentur non in opum deminutione sed in crescente cupiditate positam esse. Hic quoque ἀεί est nostrum: iedesmal, pertinetque ad τῶν κινούντων. Participia ἀφιέντας et νεμομένους, quamvis genitivo praecedente, tamen accusativo posita sunt, quia referuntur ad infinitivum κοινωνεῖν. v. Kön. ad Gregor. Corinth. p. 38 et 79. Pronomen τούτων connectimus cum τοῖς

νους εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ
τὴν ἀπληστίαν πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη
πόλεως αὕτη γίγνεται, καὶ ἐπι ταυτης οἷον κρηπῖδος
μονίμου ἐποικοδομεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον
ἐποικοδομῇ τις κόσμον πολιτικὸν προςήκοντα τῇ τοι-
αύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ σαθρᾶς οὔσης τῆς με-
ταβάσεως οὐκ εὔπορος ἡ μετὰ ταῦτα πολιτικὴ πρᾶ- 737
ξις οὐδεμία γίγνοιτ' ἂν πόλει. ἣν ἡμεῖς μέν, ὥς φα-
μέν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρῆσθαί γε ὀρθότερον, εἰ
καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπῃ ποτ' ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς
τὴν φυγήν. εἰρήσθω δὴ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλο-

dem videtur. Sed recte Ald. Bass. 1. 2. Steph. ὑπάρχει. v. enarrat. Steph. κεκτημένω δὲ κ.

ἐθελόντων τε τ.] Sic A. Ω. x. f. h. Vulgo δέ.

P. 737. μὴ ἐξεφεύγομεν] Sic A. M. Ω. h. r. d. x. Legebatur vulgo ἐκφεύγομεν. Paullo ante A. B. Ω. Ξ. teste Bastio, et Voss. teste Ruhnkenio scribunt οὐδὲ μία. Bekkerus coni. οὐδεμιᾷ, quod edidit Hermann. Dein Steph. praeter fidem librorum omnium εἰρήσθω δὲ νῦν.

ἀπορουμένοις, iis, qui his rebus aliquo modo laborant. Denique κοινωνεῖν quod ponitur sine accusativo obiecti, inest huius ipsius notio in proximis: τὰ μὲν ἀφέντας κτλ. de qua structura v. ad Phileb. p. 57. B.

E. οἷον κρηπῖδος μονίμου] Eodem modo Politic. p. 301. E: τοιαύτης τῆς κρηπῖδος ὑποκειμένης αὐταῖς (ταῖς πολιτείαις). Usum vocabuli metaphoricum illustrarunt, quos laudat Astius, Victor. Var. Lectt. XVIII. 9. Wernsdorf. ad Himer. p. 184. Xenoph. Mem. I. 5, 4: χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα. Plutarch. Num. c. 2: ἕδραν καὶ κρηπῖδα τῆς πολιτείας. Latin. fundamentum eodem modo usurpari tralaticium est.

σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβάσεως] Μετάβασις nunc nihil aliud est uisi transitio ab alio ad alium rerum statum. Qua male procedente philosophus arbitratur reliquam tractationem reipublicae fore difficilem. Nisi forte cum Car. Fr. Hermanno Comm. De vestigiis institutorum ctr. p. 27. propter antegressum κρηπῖδος corrigendum est βάσεως. Sed hoc ut incertum sit, illud quidem tenendum, quod idem vir doctus ibi demonstravit, Platonem agrorum divisionem, quorum aequas partes definito civium numero attribuit, ad Spartanorum exemplum videri instituisse. Dein pro μηδὲ μία verisimiliter Bekkerus scribendum coniecit οὐδεμιᾷ. De πολιτικὴ πρᾶξις v. Gorg. p. 484. E. ubi ἰδία πρᾶξις opponitur; Symp. p. 184. A. Euthyd. p. 306. B.

P. 737. ἣν ἡμεῖς μέν —] quam etsi nos evitamus, tamen rectius erit dixisse, quomodo, si eam non effugeremus, tamen possemus fugere.

διὰ τοῦ μὴ φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης] Heindorfius

χρηματεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγή. καὶ τοῦτο μὲν οἷον ἕρμα πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν· ἀνεγ-
B κλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἀμωσγέπως, ἢ μὴ προϊέναι πρότερον εἰς τοὔμπροσθεν ἑκόντα εἶναι τῆς ἄλλης κατασκευῆς, οἷς ἤ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ. οἷς δέ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς ἔδωκε καινήν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μή τινας ἔχθρας εἶναί πω πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀνθρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία.

δεῖ τὰς οὐσίας] δὴ pro δεῖ A. B. M. Ω. Ξ. v f. r. x. alii. male.

B. *οἷς ἤ παλαιὰ ἐγκλ.*] A. B. Ω. Ξ. οἷς ἢ π. ἐγκλ. Sed aut corrigendum est οἷς ἂν ᾖ π. aut istud ἢ vel ᾖ expungendum. Nisi forte plura etiam hic vitiata sunt. Editt. ante Steph. ἧς ᾖ. Mox Voss. ὡς ἡμῖν, θεὸς — κοινήν τε. Mon. κενήν τε πόλιν, inepte.

C. *τὸν αὐτῶν ὄγκον τ. ἀ.*] Libri αὐτὸν ὄγκ. Correxit Boeckhius p. 117. Veram lectionem tamen etiam in Par. A. extare, Bastius liquido testatur. Quod si Turinenses iam compertum habuissent, sine dubio αὐτὸν abiecturi fuerunt.

Specim. Crit. p. 34. et Astius corr. μετ' ἀδικίας. Speciose. Sed tenenda librorum lectio, quae facilem habet explicationem, si μὴ φιλοχρηματεῖν in unam notionem comprehenditur, ita ut sit: ab avaritia s. quaestu abstinere. Ita enim oritur sensus hic: itaque nunc dictum esto, ab avaritia abstinento sic, ut colatur iustitia. — *διαφυγὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς*, effugium, quod tali machina effici possit. Male in talibus comminiscuntur hypallagen. v. Bernhardy Syntax. p. 143.

ἕρμα πόλεως ἡμῖν κείσθω] fulcrum, stabilimentum. Plutarch. Mor. p. 814. C: ὥσπερ ἕρμα τῆς πόλεως βέβαιον.

B. *ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ* —] oportet enim eos opes sine litibus sibi comparare, aut, quantum quidem id ab arbitrio pendeat, non prius in rebus constituendis progredi ulterius, quibus mutuo sint lites veteres, siquidem vel tantillum sapiant. Locus corruptus est, opinor. Nam sententia postulat hoc: aut non prius in rebus constituendis progredi, quam sublatis veteribus litibus, siquae sint inter quosdam mutuo, siquidem vel tantillum sapiant. Vett editt. ἧς ᾖ παλ. ἐγκλ. Codd. pro ᾖ habent ἤ, sed in ceteris nihil fere variant. Pro ἑκόντα malim ἑκόντας. Sed de reliquis nihil pronuntiare audemus. Vitiosum vero videtur οἷς ἤ et καὶ ante ὅσοις. Quae quomodo corrigenda sint, alii viderint. Ceterum de coniunctivo post relativum sine ἂν posito v. ad XI. p. 920. C. Hesychius T. I. p.

Τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; C πρῶτον μὲν τὸν αὐτῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεών· μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὁπόσα μέρη πλήθει καὶ ὁπηλίκα διαιρετέον αὐτοῖς, ἀνομολογητέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τήν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅ τι μάλιστα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν λεχθεὶς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις· γῆς μέν, ὁπόση D πόσους σώφρονας ὄντας ἱκανὴ τρέφειν, πλείονος δὲ οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους δέ, ὁπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικοῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύνασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπα-

καὶ ὁπηλίκα] V. πηλίκα, quod mutavimus ex A.B.M.Ω. v.f.r.a.c.o.δ.x.

D. ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς τὰς τῶν πλ.] Praepositionem πρὸς, ante τὰς τῶν πλ. vulgo omissam, restitui ex Par. A. B. M.Ω.v.f.h.r.a.e.δ.o.x. De Parisino A. hic quoque tacet Bekkerus, qui alterum istud πρὸς respuit, idem sentientibus Schneidero et Turicensibus. Dein Voss. πλείονας. vitiose.

γῆς μέν, ὁπόση πόσους —] Par. A. γῇ μὲν ὁπόσῃ πόσους.

1059. Ἑαυτούς· ἀλλήλους. ubi v. intpp. Soph. Antig. v. 145. ad quem locum item consule intpp.

ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους] H. e. ἀλλήλοις. Mox de κάκης pro κακίας praeter Astium ad h. l. conf. Ruhnk. ad Tim. p. 152. Creuzer. ad Plotin. De Pulcrit. p. 279. Aristoph. Avv. v. 544. ibique intpp.

C. τὸν αὐτῶν ὄγκον] Sic teste Bastio scriptum extat in Par. A. pro mendoso αὐτὸν ὄγκ. quod editt. omnes obsidet. Nostram rationem nuper etiam C. Fr. Hermann. ampiexatus est. Commendaverat eam item Boeckhius in Min. p. 117. Int. πολιτῶν.

καθ' ὁπόσα καὶ ὁπηλίκα] In quot et quantas partes. Pro αὐτοῖς malim αὐτούς; quaeritur enim secundo loco, in quot classes cives distribui debeant. αὐτοῖς videtur ab iis introductum, qui pronomen ad ἀνομολογητέον retulissent. In eandem coniecturam incidit etiam Hermannus, qui αὐτοὺς edere non dubitavit.

ἢ πρὸς τὴν γῆν —] als mit Rücksicht auf das Land und auf die benachbarten Staaten. Quod quum πρός significet, protenus deinde, liberiore constructionis ratione, genitivi γῆς et πλήθους inferuntur, qui item designant rationem, quae ea in re habenda sit. Poterat enim pergi deinceps sic: πρὸς γῆν μέν, πρὸς πλῆθος δέ. Genitivi sic usurpati rationem praeter alios explicarunt. Matthiae Gr. §. 337. Bernhardy Synt. p. 141. qui nollem hunc locum silentio transmisissent. Dein sequi debebat: πλησιοχώρων δέ, ὁπόσοι πλήθει αὐτοὺς ἀδικοῦντας κτλ. Sed mutata est structurae ratio insolentius. Ceterum institutorum, quae deincepa

σιν ἀπόρως, δύναιντ' ἄν. ταῦτα δὲ, ἰδόντες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας, ὁριούμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαίνηται,
E πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκις μὲν χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες τῇ νομῇ· γῆ δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτων, γενόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξυννομή. δύο

Mon. Vat. Ω. Ven. Ξ. v. f. h. r. a. c. d. o. γῆ μὲν ὁπόση πόσους. Genitivum unice verum esse, proximum πλήθους, quod libri tuentur omnes, satis testatur. Schneider tamen evulgavit: γῆ μὲν ὁπόση.

E. διανεμηθήτων, γενόμενα] Sic A. B. Ω. v. r. x. Scribebatur διανεμηθέντων. Dein vett. editt. ξὸν νομῇ vel ξυννομῇ. Rectius Par. A. et Voss. x. ξυννομή, quod dedit etiam Bekkerus. Astius coniecit ξύννομα.

describuntur, censuram agit Aristoteles Polit. II. 3. (6) seq.

D. σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς] formae gratia et ut res tanquam lineamentis designetur.

E. πεντάκις μὲν χίλιοι ἔστωσαν.] Numerum 5040 deligit, non ut civium numerum hunc ipsum constituat, sed ut simul exemplo quodam doceat, in ordinandis constituendisque rebus civilibus quam maxime aequalitatis rationem ducendam esse. Etenim est hic numerus utique talis, qui plurimis modis in aequales partes dividi possit, ideoque aptissimus ad faciendas civium classes aequaliterque distribuendas eorum possessiones videri debeat.

E. γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες —] agrorum participes, qui item distributionis defensores futuri sint. Γεωμόροι i. q. κληροῦχοι, qui in agrorum divisione fundum adepti sunt, ut VIII. p. 843. A. XI. p. 919. D. v. Ruhnken. ad Tim. p. 67 sqq. intpp. ad Polluc. p. 404. Cuiusmodi γεωμόροι non modo Athenis memorantur, ubi universus populus divisus erat in Eupatridas, Geomoros et Demiurgos, (v. Plutarch. Thes. c. 21. coll. Schömann De Comit. Athen. p. IV.) verum etiam Sami, Syracusis, et alibi. v. Wachsmuth. Antiquitatt. Hellenic. I. 1. p. 155. Schoemann. Antiquitt. Iur. Publ. Graecor. p. 77. Hermann. Antiquitatt. §. 60. Apud Aeschylum Suppl. v. 621. γεωμόροι vocantur terrae participes; apud Callimach. Hymn. in Iov. v. 60. agricolae, ubi vid. Spanhemius; alibi sunt etiam divites ac locupletes, veluti Herodot. VII. 155. Itaque singulis locis semper videndum, qua vi et potestate vocabulum accipiendum sit. Mox de διανεμηθήτων v. Matthiae Gr. §. 203. 4. Vulgo enim διανεμηθέντων scribebatur, quod Stephanus putabat ita accipiendum esse, ac si participium esset pro verbo finito.

γενόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξυννομή.] Vett. editt. an-

μὲν δὴ μέρη τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμη-
θήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ
καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ
δὴ περὶ ἀριθμῶν τό γε τοσοῦτον πάντα ἄνδρα νομοθε-
τοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος πάσαις πόλεσι 738
χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ τὸν πλείστας καὶ ἐφε-
ξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὐτῷ κεκτημένον. ὁ μὲν δὴ πᾶς
εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ δὲ τῶν τετταράκοντα

περὶ ἀριθμῶν τά γε τοιοῦτον] ἀριθμῶν A. B. Ω. n. d. o. x. pro vulg. ἀριθμοῦ.

P. 738. νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος —] Sic A. B. M. h. r. x. et marg. Ω. a. Vulgo νενοηκέναι τὸν ἀρ. καὶ τις. In Ω. v. f. o. c. o. δ. est: νενοηκέναι καὶ τίς. Dein λέγομεν Ω. a. δ. sed marg. Ω. λέγωμεν. Statim post Hermann. et Turicenses de coniectura Astii dederunt οὐ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα pro ὁ μὲν δὴ π. εἰς π. Quod factum nollem. v. enarrat.

te Steph. ξυννομῇ. Stephan. ξὺν νομῇ. Astius conjecit ξύννομα. Nobis probatur unice, quod ex cod. Voss. et Par. A. enotatum est ξυννομή, idque dedit etiam Bekker. Enimvero γενόμενα non referendum est ad τὰ αὐτὰ μέρη, id quod Astius opinabatur, sed pertinet potius ad γῆ δὲ καὶ οἰκήσεις al., quibus haec per appositionem adduntur. Itaque sententia haec est: auf gleiche Weise werde auch Land und Wohnungen in dieselben Theile getheilt, so dass Mann und Ackerportion übereinstimmende Vertheilung ausmacht; h. e. ita ut viri et sortes aequalem habeant distributionem parique numero sint.

μετὰ δὲ ταῦτα τρία τὸν αὐτὸν] Corrigendum videtur cum Stephano τοῦ αὐτοῦ, i. e. τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ. Nam pro τὸν αὐτὸν λόγον qui dixerit ellipties τὸν αὐτόν, novimus sane neminem. Deinde ad πέφυκε γάρ intell. νέμεσθαι.

P. 738. ὁ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα —] Cornarius, Serranus, Schulthessius, alii, locum verterunt perinde ac si scriptum esset: οὐ μὲν δὴ πᾶς κτλ. Atque id ipsum Astius et nuperi editores excepto Schneidero de coniectura Boeckhii p. 54. receperunt. At vero perquam putida atque fatua sic existeret sententia haec: non omnis numerus omni modo dividi potest; quod ita esse, ne oppositionis quidem gratia moneri fas fuit, siquidem rem pervulgatam vel puerull noverunt. Nimirum non animadverterunt viri docti ὁ πᾶς ἀριθμός, nec vero πᾶς ἀριθμός sine articulo, a Platone scriptum esse, quod magnum momentum ad loci interpretationem facit. Est autem ὁ πᾶς ἀριθμός universus numerorum complexus, omnis numerorum vis et multitudo, numerus omnis tanquam unum quiddam spectatus. Sic Theaet. p. 147. D. τὸν ἀριθμὸν πάντα δίχα διέλαβον. omnem numerorum

καὶ πεντακισχιλίων εἴς τε πόλεμον καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοινωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους μιᾶς δεουσῶν ἑξήκοντα δύναιτ' ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυνε-
B χεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα. Cap. IX. ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάττῃ λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν οὐκ ἄλλως ἢ ταύτῃ· δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδε ἕνεκα

οὐ πλείους — τομῶν] Desunt haec in cod. Mon.
Cap. IX B. *περὶ θεῶν γε καὶ ἱερῶν*] *γε* pro vulg. *τε*

vim in duas classes diviserunt. Phaedon. p. 104. B: *ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας*, et *ἅπας ὁ ἕτερος στίχος τοῦ ἀριθμοῦ*. Itaque hoc dicit: et omnis quidem numerorum vis (absolutus quasi et completus numerus) quasvis in omnia divisiones habet; sed numerus 5040 non pluribus modis potest dividi quam undesexaginta. Pro *πλείους τομάς* quod dictum est *πλείους τομῶν*, in eo noli haerere. Non raro enim Graeci nomen primarium ita ab adiectivis maximeque comparativis suis dirimunt, de qua re copiose disputat Lobeckius ad Sophocl. Aiac. v. 271. ubi inter alia affert Soph. Oed. T. v. 75: *ἄπεστι πλείω τοῦ καθήκοντος χρόνου*, i. e. *πλείω χρόνον τοῦ κ.* Troad. v. 674: *οὐκ ἐλάσσω τῶν ἐμῶν ἔχει κακῶν*, i. e. *κακά*. Lucian. Charid. §. 18: *μείζονας ἀναστῆσαι τῶν πεπαυμένων πολέμων*, i. e. *πολέμους*. Appian. B. C. v. 92: *οὐ πλείω τῶν πέντε γεγονὼς ἐτῶν*. al. Nec aliter Latini in talibus: sordibus a tenui victu distabit, Horat. Sermon. II. 2, 53. ubi v. intpp. Dein quod *μιᾶς δεουσῶν* dicitur, quum expectaveris *μιᾶς δεούσης*, rationem illam scito esse legitimam. Thucyd. VIII. 7: *νῆες μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα* Ibid. VIII. 25: *ναυσὶ δυοῖν δεούσαις πεντήκοντα*. V. 68: *τριακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες*. al. Ceterum numeri, per quos dividere licet summam 5040, hi sunt: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 16. 18. 20. 21. 24. 28. 30. 35. 36. 40. 42. 45. 48. 56. 60. 63. 70. 72. 80. 84. 90. 105. 112. 120. 126. 140. 144. 168. 180. 210. 240. 252. 280. 315. 336. 360. 420. 504 560. 630. 720. 840. 1008. 1260. 1680. 2520. Quae de hac re habet Cornarius, ea, quamvis sint plus una ex parte mendosa, Astius tamen repetere non dubitavit.

ξυνεχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα] Mireris Astium pro *δέκα* *δώδεκα* requirentem, praesertim quum etiam supra p. 737. E. antecedat: *μέχρι τῶν δέκα ἐφεξῆς*. Nimirum priores tantum decem numeri sunt tales, per quos summa 5040 sine aliqua fractura dividi queat; undecimus huc referri non potuit. At enim vero in fraudem inductus est vir doctus a Cornario, qui etiam numerum 11. huc revocavit. Continuos numeros priores intelligendos esse, ex voc. *συνεχεῖς* et *ἐφεξῆς* perspicuum fit.

Cap. IX. B. *ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν*] Ficinus: Verum in otio haec firmiter capienda, quibus

κατοικίζοντι πόλιν. οὔτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὔτ' ἂν παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἑκάστοις ἱδρῦσθαι δεῖ καὶ ὧντινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἄμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν C.
παλαιοὶ λόγοι ὀπῃδή τινας πείσαντες, φασμάτων γε-

praebuit Par. A. Idem liber deinde παρ' ἄμμωνος, et cum]B. Ω. Ξ. ὄπῃ δή τινας.

lege res ista commissa sit. Isti κατὰ σχολὴν λαβεῖν κτλ. opponitur deinde δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι κτλ sed quum haec per otium firmiter percipienda et discenda sint omnibus, a quibus ea tractari lex iusserit; sunt enim ea non aliter comparata; tum ei, qui urbem condit propterea dicenda videntur, quod pendet exinde etiam sacrorum constitutio ctr.

περὶ θεῶν γε καὶ ἱερῶν—] Pro τε ex Par. A. cum Bekkero γε reposuimus. Hoc enim dicit: certe de diis, deque sacris, quaecunque in civitate singulis ponenda et quibuscunque diis vel daemonibus consecranda sunt, nemo mutare quidquam eorum conabitur, quae ctr. Verbum ἱδρῦσθαι de templis, statuis et sacris aedificiis solemne esse, docuit Wyttenbach. ad Iulian. Biblioth. Crit. Vol. III. Part. II. p. 36 sq. Formula loquendi: τῶν θεῶν ἐπονομάζεσθαι non est: a diis denominari, ut interpretatur cum aliis etiam Matthiae Gr. Gr. §. 373. 3, sed potius: proprium dici deorum, ita quidem ut ab his etiam cognomen ducatur. Itaque genitivi prorsus eadem est ratio, quae cernitur in formulis εἶναι vel γίγνεσθαι et νομίζεσθαι θεῶν. Similia congessit Bernhardy Syntax. Gr. p. 166 sq.

C. ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης —] Iunge: ὅσα λόγοι ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἄμμωνος ἢ παλαιοί τινες (λόγοι) ἔπεισαν, πείσαντές τινας ὅπῃ δή ποτε; quae effata vel Delphis vel Dodonae vel ab Ammone data vel priscae aliquae famae persuaserint, quomodocunque aliquibus persuaserint (ut publicis religionibus colerentur). Pertinent huc illa Ciceronis De Divinat. l. 1. extr.: Quam vero Graecia coloniam misit in Aeoliam, Ioniam, Asiam, Siciliam, Italiam, sine Pythio aut Dodonaeo aut Hammonis oraculo? Alia de hac re exponunt Spanhemius ad Callim. Hymn. in Apoll. v. 55. p. 114. ed. Ern. et intpp. ad Herodot. V. 42. Hermannum miramur πείσαντες ante φασμάτων uncis adhibitis tamquam suspectum notantem.

C. φασμάτων γενομένων ἢ — θεῶν] Φάσματα sunt visa, etiam ostenta et prodigia; v. Politic. p. 268. E. Phaedr. p. 250. C. Symp. p. 179. D. Legg. X. p. 910. A. Wyttenbach. Bibl. Crit. Vol. I. P. I. p. 75. et Vol. III. P. I. p. 67. Sed

νομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυῤῥηνικὰς εἴτε Κυπρίας εἴτ' ἄλλοθεν ὁθενοῦν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναούς; τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων
D νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον ἁπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καί τινα ἥρωα ἀποδοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ξύλλογοι ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας

C. τούτων νομοθέτῃ] νομοθέτην Voss.
E. αὐτὸν διαπατήσει] διαπατήσῃ Ξ. f. c. δ. ο. et corr. Ω. a. In Vat. r. scriptum διαπατήσοι. Dein Mon. a m. sec. πεττείων pro πεττῶν.

ἐπίπνοια dicitur afflatus divinus, qua singularis quaedam mentis animique efficitur incitatio. Mox p. 747. E. θεία τις ἐπίπνοια. Reip. VI. p. 499 B. ἔκ τινος θείας ἐπιπνοίας. Plura de hoc usu vocabuli exposuerunt Iacobs Exercitatt. Critt. II. p. 12. et Boissonad. ad Marin. Vit. Procli p. 115. Ceterum ad ἐπιπνοίας int. item γενομένης: visis quibusdam exortis vel etiam divino, qui dicitur, afflatu.

πείσαντες δὲ θυσίας —] Liberius orationis cursus continuatur, perinde ac si antegressum ὅσα accusativi absoluti instar sit: καθ' ὅσα δὲ πείσαντες κτλ. Quod hic iteratur πείσαντες, in eo non haerendum; quamquam illud uncis seclusit Hermannus. Non enim vi caret haec eiusdem verbi repetitio. Tyrrhenica sacra videntur referenda esse ad Pelasgos Tyrrhenicos, mysteriorum inprimis Samothracicorum auctores, de quibus v. Wachsmuth. Antiquitatt. Hell. I. 1. p 27. Müller. Orchomen. p. 439 sq. Hermann. Antiquitt. §. 6. coll. Herodot. II. 51. Cypria sacra videntur ad Veneris cultum pertinere, qui mature ex oriente in Cyprum pervenisset atque inde latius esset propagatus, v. Herodot. Libr. I. c. 131. Aeschyl. Suppl. v. 562. Pausan. I. 14. Ceterum animadvertenda est subiecti permutatio. Nam quum ad πείσαντες δὲ — κατεστήσαντο intelligendum sit οἱ λόγοι, tum ad καθιέρωσαν et ἐτεμένισαν cogitandum est οἱ ἄνθρωποι, id quod vel ex interposito τοῖς τοιούτοις λόγοις intelligitur. Similis est subiecti permutatio Libr. VI. p. 761. B. C. ubi primum αἱ νάπαι, deinde vero οἱ ἄνθρωποι pro subiecto habendum.

οὐ μεῖζον — ἀγαθὸν — ἢ —] Quod post οὐ genitivum deinde membrum per ἢ ex abundanti adiungitur, utriusque linguae et Graecae et Latinae scriptoribus proprium esse ostendimus ad Gorg. p. 500. C. ubi rem etiam Heindorfius dilucidavit. Conf. Criton. p. 44. C. Eurip. Med. 551. Heracl. 298. De re consuli iubet Astius Aristot. Polit.

*εἴς τε τὰς χρείας ἑκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι
καὶ φιλοφρονῶνταί τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ
οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὗ μεῖζον οὐδὲν πόλει
ἀγαθὸν ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι· ὅπου γὰρ* E
*μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις,
ἀλλὰ σκότος, οὔτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὔτ' ἀρχῶν
οὔτε δίκης ποτέ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγ-
χάνοι. δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τοῦτο σπεύ-
δειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός
ποτε φανεῖται ὁτῳοῦν, ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεί,
μήτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσει.*
Ἡ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ καθάπερ πεττῶν ἀφ' 739

P. 739. *Ἡ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ*] *τὸ* Bekkerus cum uno pr. A. de quo tamen nihil narrat Bastius, expungendum censuit. In caussa dubia veterem lectionem, a reliquis testibus satis firmatam, servandam duximus.

VII. 4 §. 7. ed. Schneid.

E. *ὅπου γὰρ μὴ φῶς* —] **ubi enim non in clara luce inter cives positi sunt aliorum mores, sed latent in tenebris, ut cognosci et iudicari non possint, etc.** Sic haec intelligenda sunt, de quibus mire fallitur **Zellerus** l. c. p. 90. qui *φῶς* putat significare: **die Bekanntschaft**, et *σκότος*, **die Unbekanntschaft**. Mox de *ἓν πρὸς ἕν* v. Libr. I. c. 14.

P. 739. *Ἡ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ* —] Significat Atheniensis, sese tanquam necessitate quadam coactum (v. p. 739. E. seq.) non iam in Legibus scribendis optimam civitatem esse respecturum, in qua bona sint communia atque maxima conspicua tanquam omnium civium concordia et quasi unitas; sed velle condere eam civitatem, quae secundum post illam locum teneat atque ad optimi rationem comparata sit. Facile enim pervidit Plato, posse proponi tres reipublicae species et quasi formas, unam, quae optimam civitatem exhibeat, in qua informanda rerum humanarum atque ipsius vitae veritatis nulla fere ducatur ratio; alteram, in qua recens condenda respiciatur quidem ad id, quod optimum sit; verumtamen ita respiciatur, ut simul externae conditiones eius, veluti regionis natura, terrae situs, nationis indoles, alia, ob oculos habeantur; tertiam denique, quae non aliorsum pertineat, nisi eo, ut antiqua aliqua civitas pro temporum et locorum rationibus ad statum quam optimum emendetur. Iam vero illud ipsum, quod nunc in scribendis legibus tanquam necessitati concedens non ad optimae civitatis imaginem sit intuiturus, sed secundi ordinis civitatem respecturus, eleganter illustrat comparatione a lusu calculorum repetita. Nimirum in *πεττείᾳ*, in qua quinque utrinque lineae erant, inter quas quaedam media ferebatur, quae vocabatur sacra, calculum a sacra linea non movebant ludentes, nisi si summa incidisset eius rei necessitas, ne denique ad incitas redacti vi-

ἱεροῦ τῆς τῶν νόμων κατασκευῆς, ἀήθης οὖσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένῳ καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεῖσθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἄν τις προςδέξαιτο αὐτὴν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτῃ μὴ τυραννοῦντι. τὸ δ' ἔστιν ὀρθότατον εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν
B καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἵρεσιν ἑκάστῳ τῷ τῆς συνοικήσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πολι-

τὸ δ' ἔστιν ὀρθότατον] Par. A teste Bastlo, itemque v.f.h.r.o.δ. et pr Ω. ἐστὶν ὀρθότατον. Vulgo ὀρθότατα.
B. ποιῶμεν δὴ κατὰ τ.] ποιοῦμεν A.B.Ξ.f.o.; pr. δ. et rec. Ω.o. Dein Mon. εἰπόντες ἀρετὴν pro ἀρετῇ.
ἄλλος ἂν δή ποτε] ἄλλος ἂν εἴ ποτε A. et Voss. sed hic in marg. δήποτε. Dein Voss. τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ.

ctori manus dare cogerentur. Audias Schol. ad h. l.: παρὰ παροιμίας φησὶ τῆς κινήσω τὸν ἀφ' ἱερᾶς, ἣ τέτακται ἐπὶ τῶν τὴν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων. μετείληπται δὲ ἀπὸ τῶν πεττευόντων· παρὰ τούτοις γὰρ κεῖταί τις ψῆφος οἷον ἱερὰ καὶ ἀκίνητος, θεῶν νομιζομένη, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν Ἀρκεσίλᾳ. Ludum accurate describit Polluc. On. IX. 7. § 97. et 98. ubi v. intpp. Quibus ita explicatis sponte apparebit, opinor, a recto aberravisse Astium, qui proverbium illud hic de summo periculo positum esse censet, in quod se committat, qui ad leges civitati scribendas aggrediatur. — Voc. φορά positum videtur, quia in lusu calculorum usitatum fuit. Legg. XII. p. 948. E. de suffragiis: διὰ φορᾶς ψήφων. Propter comparationem igitur transfertur ad τὴν τῶν νόμων κατασκευήν. Germanice dixeris: Der Zug nun, den ich zunächst, wie im Bretspiel von der heiligen Linie; bei der Zubereitung (Aufstellung) der Gesetze machen werde, dürfte vielleicht, da er ungewöhnlich ist, anfangs den Zuhörenden in Verwunderung setzen. — ἀηθὴς οὖσα, quoniam alias fere ad optima diriguntur omnia; nunc autem, missa optimae reipublicae imagine, leges accommodantur ad civitatem minus perfectam.

οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένῳ — πρὸς τὸ β.] nihilo minus rem secum perpendenti atque usu cognoscenti apparebit secundo loco civitatem conditum iri πρὸς τὸ βέλτιστον, h. e. ita, ut ad id, quod est optimum, temperetur atque conformetur.

τάχα δ' οὐκ ἂν — τυραννοῦντι.] Fortasse quis eam non probaverit propterea, quod habeat quod non conveniat legumlatori, neutiquam dominationem exercenti, qualis tamen dominatio opus videatur esse ad novas leges introducendas; v. Libr. IV. p. 710. C. — 711. E. At vero

τεῖαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἵρεσιν Κλεινίᾳ τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἴ τις ἄλλος ἂν δή ποτε ἐθελήσειεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθὼν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονείμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.

Cap. X. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅ τι μάλιστα· λέγεται δέ, ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. C
τοῦτ᾽ οὖν εἴτε που νῦν ἔστιν εἴτ᾽ ἔσται ποτέ, κοινὰς

ἀπονείμασθαι τὸ φίλον] Sic Ω.v.f.h r.x. pro τὸν φ. Dein pro πρώτη μὲν τοίνυν Mon. καὶ πρῶτον μὲν τοίνυν.

Cap. X. C. λεγόμενον ἂν γίγνηται] γίγνοιτο Ricard. h. et Flor. δ.

κοινὰ τὰ φίλων] κ. τὰ τῶν φίλων Par. B.

rectissimum est, civitatem optimam et *secundam* et tertiam informare, eaque informata cuique novae coloniae auctori earum rerum optionem dare. Nam optione data, quisque ipse poterit videre et indicare, quid pro rerum conditione optimum sit. Sic nos locum perquam obscurum intelligendum putamus.

B. ἀπονείμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς ἑαυτοῦ πατρ.] attribuere id, quod ipsi in sua ipsius patria placeat.

Cap. X. C. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις —] Primam hanc rempublicam tractavit Plato in Politia, in quo libro una eademque opera et de perfecta civitate et de perfecta iustitia quaerit, quandoquidem alteram ab altera noluit divelli ac separari. Quod vero hic pariter atque in Timaeo nonnisi civilium institutorum facit mentionem, quae in Republica exposita sunt, id mirabitur certe nemo, nisi qui rem ipsam, quam in Legibus disceptare instituit, ita tulisse, non recordatus fuerit. Ceterum dubitari non potest, quin philosophus hoc loco, data rei opportunitate, indicare voluerit, quaenam necessitudo libris De Legibus cum opere Politiae intercedat.

C. ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων] Eurip. Orest. v. 725. ed. Pors.: κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. Plat. Phaedr. p. 279. extr.: κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. Lysid. p. 207. C. De Rep. IV. 3. V. 1. al. Sententia fertur esse Pythagorica. v. Aristot. Eth. Nic. VIII. 11. Cicer. De Legg. I. 12. De Rep. p. 281. ed. Mai. De Offic. I. 16. Diogen. Laërt. VIII. 10. Timaeus ap. Schol. Plat. Phaedr. p. 68. ed. Ruhnk. De Platonica bonorum communione v. De Geer. Polit. Platon. Princip. p. 179 sqq. et Morgenstern. Commentatt. De Rep. Plat. p. 213 sqq. ubi etiam p. 224 sqq. de uxorum et liberorum communione exponitur.

τοῦτ᾽ οὖν εἴτε που νῦν ἔστιν — οὐδὲ βελτίω θή-

μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ δὲ χρήματα ξύμπαντα, καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸ λεγόμενον ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξῄρηται, μεμηχάνηται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἁμηγέπῃ γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὁρᾶν δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν,
D *ἐπαινεῖν τ' αὖ καὶ ψέγειν καθ' ἓν ὅ τι μάλιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας καὶ λυπουμένους,*

καὶ πάσῃ μηχανῇ] *ἁπάσῃ μ.* omisso *καὶ* Ricard. h. Mox Voss. *δὴ τὸ δυνατὸν* pro *δ' εἰς τὸ δυνατόν.*

D. *οἰκοῦσι πλείους ἑνός*] V. *πλείονες,* invitis codd. fere

σεται.] Periodus haec adeo est intricata atque perplexa, ut eius expediendae non aliam indagare potuerimus rationem, nisi quae vicariam et adiutricem habeat verborum quorundam correctionem. Putamus autem pro *ἐξῄρηται* — et *μεμηχάνηται* legendum esse modo infinitivo *ἐξῃρῆσθαι* et *μεμηχανῆσθαι,* ut haec pariter atque superiora: *κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ εἶναι παῖδας,* pendeant ex antegressis: *τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἔστιν εἴτ' ἔσται ποτέ,* contineantque pronominis *τοῦτο* epexegesin, atque inde a verbis *καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι κτλ.* tenor sermonis paululum mutetur, quandoquidem *οἵτινες* ibi subiunctum est pro eo, quod expectabas *εἴ τινες,* in quo sane nihil inest insolentiae aut offensionis. His vero ita refictis oratio satis decurrit leniter atque hanc fundit sententiam: Hoc igitur sive nunc alicubi fit sive fiet aliquando, ut communes sint mulieres, communes item liberi et communia omnia bona, omnique modo quod dicitur privatum undique e vita sublatum sit, effectumque pro viribus hoc, ut etiam quae sunt natura singulis propria, aliqua ratione communia extiterint, veluti ut oculi et aures et manus communia (s. communiter) videantur videre et audire et agere, atque laudent item ac vituperent communiter (*καθ' ἓν*) quam maxime cuncti eadem, de iisdem rebus gaudentes ac dolentes; *denique,* si, quantum fieri possit maxime, leges efficiunt civitatem unam atque simplicem (planeque in se consentientem et concordem) tum vero harum legum excellentiae ad virtutem (praestantiae laudem) nemo unquam aliam rectiorem vel meliorem definitionem ponet (nihil poterit proferre, quo rectius meliusque describantur). Hac igitur ratione omnia expedita videntur, ut non opus sit ad miras istas artes confugere, quibus Astius aliique in his extricandis usi sunt. Partem veri Stephanus perspexit, qui tamen in media via substitit, unum istud *ἐξῄρηται* in infinitivum mutandum esse ratus. De reliquis haec admonuisse iuvabit. Formulam *καθ' ἓν* post *ψέγειν* quod Astius in *καθ' ἕνα* mutari iussit, etiam hac in re mirifice fal-

καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅ τι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς ἀρετὴν οὐδείς ποτε ὅρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε που θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζῶντες εὐφραινόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ παράδειγμά γε πολιτείας οὐκ ἄλλῃ χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους E ταύτης τὴν ὅ τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύ-

omnibus. Dein οὕτω διασώζοντες M. Ξ. Ω. v. r. Verum Ω. in marg. tuetur.

οὐκ ἄλλῃ] ἄλλο Mon.

sus est. Nam καθ' ἕν nihil est aliud, quam communiter. v. Matthiae Gr. §. 581. b. γ. Porro κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα, ut mox E. Libr. IV. p. 717. C: εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα. et alibi, ex abundanti dictum, quam rationem n· a Platonis consuetudine abhorrere existimes, eodem modo Politic. p. 262. A. et 279. C: κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα διὰ βραχέων. De Republ. IV. p. 427. E. V. p. 458. E: εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα, Phaedr. p. 257. A. al. De καί ante κατὰ δύναμιν, quod explicandum est denique, ut paucis comprehendam, v. ad Libr. II. p. 669. Menon. p. 81. C. Gorg. p. 465. B. Ad postrema denique contendas Libr. I. p. 626. B: ὃν — ὅρον ἔθου εὖ πολιτευομένης πόλεως. Soph. p. 247. E: τίθεμαι ὅρον ὁρίζειν τὰ ὄντα, ὡς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμις. Ceterum apodosin apparet postremis tantum verbis esse accommodatam, quum ratione superiorum omnium habita potius dicendum fuerit fere: πρώτη αὕτη καὶ ἀρίστη ἔσται πόλις τε καὶ πολιτεία καὶ νόμοι.

D. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις —] Nominativus absolutus, per anacoluthon explicandus. Gorg. p. 474. E: καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλά. Cratyl. p. 403. A: ὁ δὲ Ἅιδης, οἱ πολλοὶ μὲν δοκοῦσιν ἀπολαμβάνειν τὸ ἀειδὲς προσειρῆσθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ. Ibid. p. 404. C: Περσέφαττα δέ, πολλοὶ μὲν καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα. De aliis v. ann. ad Libr. III. p. 694. A. Post nominativum inferri poterat: αὐτοὺς οὕτω διαζῶντας εὐφραινομένους ποιήσει: sed hoc quominus ita enuntiaretur, verecundia loquentis prohibuit, quum deorum ac daemonum mentio esset iniecta. — εἴτε — ἢ pro εἴτε — εἴτε ne Platoni quidem inusitatum esse, evincent quae ad Remp. VII. p. 533. B. et Phaedr. p. 277. D. scripsimus. Nec refugit illud Aristophanes, qui Nubb. v. 272 sqq. iunxit εἴτε — εἴτε — εἴτε — εἴτε — ἢ — ἢ. De aliis v. Schaefer. Melett. p. 5. Lobeck. ad Aiac. p. 245. et 442. Iacobs ad Achill. Tat. p. 946. — οὕτω διαζῶντες, uti ferunt talis civitatis rationes.

παράδειγμά γε πολιτείας οὐκ ἄλλῃ χρὴ] Frustra coniecit Astius οὐκ ἄλλο. Hoc enim dicit: Quare civitatis exemplar et quasi specimen non alia via et ratione quaerendum est. — ἐχο-

ναμιν. ἣν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγγύτατα καὶ ἡ μία δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λεγομεν και πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην;

Νειμάσθων μὲν δὴ πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων, ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεῖ-
740 *ζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τροφὴν καὶ παίδευσιν εἴρηται· νεμέσθων δ' οὖν τοιᾷδε διανοίᾳ πως,*

E. *καὶ ἡ μία δευτέρως*] Sic A. B. Ω. Ξ. x. et reliqui, ut videtur, omnes. Scribebatur vulgo: *καὶ ἡ μὲν δευτέρως.*
ταύτην τίνα λέγομεν] *λέγωμεν* pr. A. et r.
P. 740. *γένεσιν καὶ τροφὴν*] Vulgo: *γ. τε καὶ τρ.* Omit-

μένους ταύτης, hanc tenentes.

E. *ἣν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν.*] ea vero, quam nunc aggressi sumus, proxime ad immortalitatem (ad absolutam perfectae civitatis praestantiam) accedet eritque una secundo loco. Sic enim interpretandum, quod in codd. omnibus legitur, *καὶ ἡ μία δευτέρως*; quod Steph. in *καὶ ἡ μὲν δευτέρως* mutavit. Praeterea Heindorfius Specim. Crit. p. 34. Ficini ductu et auspicio reponi iussit: *εἴη γε ἄν, γενομένη πως.* Quo non opus est. Ceterum Leges mediam civitatem continere, etiam infra Libr. VII. p. 807. c. 13. ostenditur: *τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὖ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτ' ἂν καὶ μάλα μετρίως.*

τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα — διαπερανούμεθα] Non indicavit philosophus, quaenam tertiae huius civitatis ratio atque forma fuerit futura. Veruntamen ex iis, quae paullo ante p. 739 B. disputantur, intelligitur certissime, significari civitatem secunda aliquanto inferiorem, quaeque propius etiam ad verarum civitatum mores et instituta accedat. Quod igitur p. 739. A. scripsimus, tertiam civitatem intelligi eam, quae ex emendatione verae alicuius reipublicae ortum habeat suum, id mera quidem nititur coniectura, sed coniectura tamen admodum verisimili. Nam etiam Aristoteles IV. 1. similiter censet, tria potissimum nosse debere politicum, *πολιτείαν τὴν ἀρίστην, τίς ἐστι, καὶ ποία τις ἂν οὖσα μάλιστ' εἴη κατ' εὐχήν, μηδενὸς ἐμποδίζοντος ἐκτός*; deinde *τὴν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἀρίστην*, quae optima sit certis civitatibus, pro sua quibusque condicione; postremo, *τὴν ἐξ ὑποθέσεως πολιτείαν*, hoc est, civitates quales vulgo sunt, optima forma deteriores, de quibus mox ait: *διὸ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ταῖς ὑπαρχούσαις πολιτείαις δεῖ δύνασθαι βοηθεῖν, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον*; v. Boeckh. in Legg. et Min. p. 65 sq. et Prolegg. nostra ad Legg. Vol. I. Cap. IV. Quae quum ita posita sint, ut duae formae priores cum duabus Platonis civitatibus fere conveniant, consen-

ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην νομίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης, πατρίδος δὲ οὔσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν [δεῖ] μειζόνως ἢ μητέρα παῖδας, τῷ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὖσαν θνητῶν ὄντων γεγονέναι, ταὐτὰ δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ τοὺς ἐγχωρίους θεούς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον B οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, τάδε προςδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἑστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν ἀριθμόν,

tunt τε Ξ. ϑ x. et Bekkeriani omnes, quandoquidem editor sollertissimus in Commentariis nihil nisi vulgatam attulit lectionem, codicum varietatem non memoravit. Quamquam scrupulum iniicit Bastii de A.B. et Ω. silentium. Omissionem voculae etiam e Mon. notatam habemus.

taneum est, tertiam quoque civitatem, quam Plato significat, Aristotelicae sententiae intelligi consentaneam. Neque enim existimandum est philosophum noluisse ad legum scriptionem descendere, propter ea, quae magna cum contemtione de vulgaribus legumlatoribus ac viris civilibus scripsit Legg. I. p. 630. E. Reip. IV. p. 425. E. sqq. Politic. p. 302. A. al. Nimirum Plato etsi optimam civitatem vidit eam esse, qua una hominum, si qui satis boni ac sapientes futuri essent, salua ac felicitas maxime contineretur; tamen item facile animadvertit, imbecillitate hominum factum esse, ut, tales, quales fere essent, existerent reipublicae, ideoque faciendum etiam putavit, ut malis earum utcunque occurreretur. v. Prolegg. ad Politicum p. 93 sqq.

ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεῖζον ἢ κατὰ τ. —] Int. οἷον τὸ κοινῇ γεωργεῖν. De difficultate, quam optimae civitatis introductio in his hominum moribus et institutis habitura sit, v. locos Reipublicae celebratissimos Libr. V. p. 471. C. sqq. IX. p. 592. A. sqq.

P. 740. *πατρίδος δὲ οὔσης*—] et quum ad patriam pertineat terra sive regio (quam acceperit), ipsum oportere magis eam colere quam matrem liberos, eo quod etiam dea sit mortalium domina. De postremis conf. Sophocl. Antig. v. 338.: θεῶν τε τὰν ὑπερτάταν, Γᾶν, ἄφθιτον, ἀκαμάταν ἀποτρύεται ἰλλομένων ἀρότρων ἔτος εἰς ἔτος. coll. De Rep. IX. p. 575. D. Quippe omnino Tellus, sive Terra, tanquam communis mater, in numero deorum habebatur. v. Macrob. Saturn. I. c. 10. et 12. Cerda ad Virgil. Aen. VII. v. 136. Verbum δεῖ moleste repetitum uncis seclusimus. Fluxit enim manifesto ex glossemate, ut supra p. 733. C. et D. δεῖ διανοεῖσθαι.

B. *ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρ.*] Similia sanxisse Lycurgum legibus suis, ostendunt Müllerus De Doriensibus Vol. II. p. 189 sqq. C. Fr. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 28. p. 76 sq. ed. 3. Idem Commentatt. De vestigiis institutorum veterum per Platonis de Legibus libros

ταύτας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλείους
γίγνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ
τοιοῦτον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν τὴν πόλιν·
ὁ λαχὼν τὸν κλῆρον καταλειπέτω ἀεὶ ταύτης τῆς οἰ-
κήσεως ἕνα μόνον κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων,
ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ᾖ φίλον, διάδοχον καὶ θερα-
C *πευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως, τῶν τε ζώντων*

B. *ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦτον*] *ἂν* in exemplo Bekk. errore excidit. Dein *περὶ πᾶσαν πόλιν*, omisso *τὴν*, A.h.d. quod dedit Bekker, quem sequuti sunt Turicenses et Schneider. Sed de Par. A. alia narrat Bastius. Tum Mon. *κατὰ λείπετο* et *οἰκίσεως*.

indagandis p. 26 sqq. et De iuris domestici et familiaris ap. Platonem cum veteris Graeciae institutis comparatione p. 22 sq. quo loco ille simul docuit Platonem longe aliis artibus ac maiore diligentia in tuenda ac servanda patrimoniorum ratione usum esse, ita ut multa iuris Attici referant similitudinem.

ἕνα μόνον κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων] Quod philosophus ex pluribus filiis unum tantum heredem a patre scribi iubet, id non minus a Lacedaemoniorum, quam reliquorum Graecorum moribus recedere, monet Hermannus De vestigg. ctr. p. 25 seq. et De iur. dom. p. 23.

C. *τῶν τε ζώντων — ἔχῃ.*] et vivorum pariter atque eorum, qui iam vita excesserint. De honore parentibus vivis atque mortuis habendo expositum est supra Libr. IV. p. 717. B. — 718. A. Ibi p. 717. E. de mortuis: *τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων*. et VII. p. 801. E. *ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου*. Hoc loco ea loquutio paullulum inflexa.

τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας —] ex reliquis liberis, si quibus plures uno sunt filio, filias in matrimonium danto. Verbum *ἐκδίδοσθαι*, nuptum dare, alibi active usurpatur, veluti V. p. 742. C. *γαμοῦντα — καὶ ἐκδίδοντα*. Reip. II. p. 362. B. *ἐκδιδόναι εἰς οὓς ἂν βούληται*. Ibid. X. p. 613. D. Legg. VI. p. 771. E. Sophist. p. 242. D. al. Sed noli putare refingendum esse *ἐκδιδόναι*. Nam verbi medii sic usurpati exempla laudat Elmslei. ad Med. v. 303. Ceterum infinitivus, ut sexcenties, pro imperativo positus est.

ἄῤῥενάς τε — διανέμειν] masculos tanquam filios eis civibus attribunnto, qui prole destituti sint, secundum gratiam et favorem, quo fruantur, id quidem maxime; sin autem aliquibus gratia et favor desit, aut si iusto plures nati, sive feminei sive masculi, oriantur, vel etiam contra pauciores sint, sterilitate prolis exorta; horum omnium magistratus is, quem summum et honoratissimum constituerimus, ubi consideraverit, quid faciendum sit de redundantibus aut deficientibus, remedium aliquod invenire debet, quo patrimoniorum numerus semper conservetur. Pro *οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπῃ* Stephanus

καὶ ὅσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχῃ. τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἑνὸς γίγνωνται, θηλείας τε ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄῤῥενάς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπῃ τῶν πολιτῶν, τούτοις υἱεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἐὰν δέ τισιν ἐλλείπωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίγνωνται θήλεις ἤ τινες ἄῤῥενες ἑκά-

μάλιστα ἢ φίλον] Sic A. et marg. Π. Legebatur vulgo εἴη. C. οἷς ἂν τῆς γενέσεως] γεννήσεως Mon. Idem dein μὲν om. post χάριν.

legendum censet: οἷς ἂν τὰ τῆς γενέσεως ἐλλείπῃ, quod Astius invitis libris omnibus in Platonis orationem iuvexit. At rectissime dictum est ἐλλείπει τινί τινος, impersonaliter. Demosthen. De Coron. p. 326. 20: καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλιπε τῇ πόλει, (quae autem deerant civitati) ταῦτα προσθεῖναι. Ipse Plato Legg. VIII. p. 844. B: ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πωμάτων. De formula, μάλιστα μέν, sequente εἰ δὲ vel ἐὰν δέ, vide sis Legg. III. p. 687. C. Sophist. p. 246. D. ibique ann. Genitivus: πάντων τούτων non est absolute positus pro περὶ πάντων τούτων, quae fuit Astii opinio, sed pendet potius ex seq. πορίζέτω μηχανήν, horum omnium parato remedium. Accusativus ἀρχὴν autem positus pro nominativo est per attractionem inversam, cuius rationem illustravimus ad Menon. p. 96. B. et Lysid. p. 221. B. Quocirca ante ἣν omisimus interpunctionem. Temerarius fuit qui ἀρχή invitis codd. restituendum scilicet indicavit. Formula, τί χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγ. significat: quid faciendum sit de abundantibus ctr., h. e. quid fieri oporteat, si aut redundent aut deficiant. Frustra hic haesit Zellerus Stud. Platonn. p. 76. in addito ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, quia nemo uti possit deficientibus, id est, iis, quae non habeat. Quam dubitationem removebunt quae disputaverunt viri eximii Heusinger. ad Cornel. Nep. Alcib. III. 5. Dorvill. ad Chariton. p. 396. seq. = p. 441. ed. Lips. Dukerus ad Flor. IV. 3, 37. Burmann. ad Phaedr. Fab. IV. 17, 31. Wesseling. ad Diodor. IV. p. 270. Wyttenbach. ad Plutarch. De audiend. poëtis p. 27. F. Commentar. Vol. I. p. 255 sq. = 189. ed. Lips. Bremi Excurs. III. ad Lysiam. p. 437. Illi enim plurimis certissimisque demonstrarunt exemplis, optimos utriusque linguae scriptores subinde ita locutos esse, ut verbum cum pluribus deinceps nominibus aut dictionibus consociaverint, quorum cum primo tantum proprie iungi poterat. Ex quo apparet, hoc loco ἢ ἐλλείπουσι subiungi item liberius quidem nec tamen inepte, ita quidem, ut sensus verborum emergat is, quem modo indicavimus. Similiter Libr. XI. p. 917. et mox p. 741. C: ἢ μὴ κληροῦσθαι. Ac pertinet huc etiam Libr. II. p. 670. B: ᾧ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ Δωριστί.

στων, ἢ καὶ τοὐναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι, παίδων
D *ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἣν ἂν*
θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη
τί χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι,
πορίζέτω μηχανὴν ὅ τι μάλιστα, ὅπως αἱ πεντακις-
χίλιαι καὶ τετταράκοντα οἰκήσεις ἀεὶ μόνον ἔσονται.
μηχαναὶ δ' εἰσὶ πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως
οἷς ἂν εὔρους ᾖ γένεσις, καὶ τοὐναντίον ἐπιμέλειαι
καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσὶ τιμαῖς τε καὶ
ἀτιμίαις καὶ νουθετήσεσι πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ
E *λόγων νουθετητικῶν ἀπαντῶσαι, δύνανται ποιεῖν ὃ*
λέγομεν. καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος, ἂν πᾶσα ἀπορία
περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταρά-

ἀφορίας γεν.] *εὐφορίας* Mon.

D. *οἷς ἂν εὔρους ᾖ γένεσις*] Sic A. B. x. et marg. a. Legebatur hic quoque *εἴη*. Paulio ante Mon. *περιγιγνομένοις*, non *περιγενομένοις*.

καὶ νουθετήσεσι] Steph. *καὶ νουθετήσει*, reluctantibus libris mss., etiam editt. Ald. Bas. 1. 2.

διὰ λόγων νουθετητικῶν] *νουθετικῶν* B. v. f. h. r. a. c. δ. ο. x. et pr. Ω. perpetua utriusque formae confusione. v. ann. crit. ad Sophist. p. 225. A. et p. 230. A. coll. Lobeck. ad Phry-

D. *καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως —*] Itaque Plato vult liberorum procreationem inhiberi, sicubi incolarum numerus increscat nimis. De quo v. Petiti Miscell. III. 16. p. 185. Cave tamen de infibulatione Weinholdiana aliqua cogitaveris.

D. *καὶ γὰρ ἐπισχέσεις — ὃ λέγομεν.*] Periodi huius structura misere laborat. Cui malo Astiua ita occurrit, ut scribi iubeat nominativo casu: *τιμαί τε καὶ ἀτιμίαι καὶ νουθετήσεις.* Sed, ut taceam huius mutationis audaciam, ne tollitur quidem per eam penitus verborum difficultas. Itaque Schneiderus pro *δύνανται* scribi iussit *δυναταί*, ut iungerentur verba: *εἰσὶ δυναταί.* Cui tamen rationi verborum ordo et collocatio officit plurimum. Winckelmannus autem *αἳ* ante *δύνανται* voluit interponi. Quo non acquiescens Hermannus *εἰσὶ* potius eliminandum censuit. Nobis quid videatur, paucis significasse iuvabit. Putamus enim scribendum esse: *σὺν τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις κ. τ. λ.* Quo restituto sententiam hanc existere liquet: nam et inhibitiones generationis apud eos, quibus generatio est affluentior, et contra curationes, et studia augendae prolis multitudinis, una cum i. e. adiuvantibus, honore vel dedecore et admonitionibus a senibus iunioribus persuasorios sermones imper-

κοντα οἴκων γίγνηται, ἐπίχυσις δὲ ὑπερβάλλουσα ἡμῖν
πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοικούντων ἀλ-
λήλοις συμβαίνῃ καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιόν που
ὑπάρχει μηχάνημα, ὃ πολλάκις εἴπομεν, ἐκπομπὴ
ἀποικιῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπι-
τήδειον εἶναι δοκῇ. ἐὰν δ' αὖ καὶ τοὐναντίον ἐπέλθῃ
ποτὲ κῦμα κατακλυσμὸν φέρον νόσων ἢ πολέμων 741
φθορά, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ
δι' ὀρφανίας γένωνται, ἑκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας
παρεμβάλλειν νόθῃ παιδείᾳ πεπαιδευμένους, ἀνάγκην
δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι.

Cap. XI. Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον
λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν, λέγοντα· Ὦ πάντων

nich. p. 520. Secuti sumus auctoritatem Par. A. Ξ. et marg. Ω. Praeterea Ven. Ξ. scriptum exhibet: *περὶ λόγους διὰ λόγων*, quod habent etiam editt. Ald. Lov. Bass. 1. 2. Emendavit Steph. Participium *ἀπαντῶσαι* teste Bastio in Ven. Ξ. ita scriptum legitur, ut super litera *ν̄* lineola transversa posita sit; itaque fuit qui *ἀπατῶσαι* legendum coniiceret. v. enarr.

ὧν ἂν ἐπιτήδειον] Steph. *οἷ ἂν ἐπ.* Dein pro vulg. *ἐάν τ' αὖ* ex Ω. pr. h. r. dedi *ἐὰν δ' αὖ*.

P. 741. *πολίτας παρεμβάλλειν*] *παρεκβάλῃ* Monac. *ὑπερβάλλειν* A. B. x. et marg. Ω. a. δ. In Voss. *παρεμβάλλειν* adscr. margini.

titis (utrique malo) occurrentes id possunt efficere, quod dicimus. Cod. Par. A. *εἰσὶν τιμαῖς*.

E. *καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος*,] Absolute positum: iam vero quod extremum est. — *πᾶσα ἀπορία*, maxima consilii inopia. — *διὰ φιλοφροσύνην*, quod nimii sint inter eos amores atque veneres. — *ὑπάρχει μηχάνημα*, vetus illud, opinor, suppetit nobis artificium, quod saepe diximus.

ἐὰν δ' αὖ καὶ τοὐναντίον —] Simili imagine Sophocl. Oed. R. v. 22 sqq.: *πόλις γάρ, ὥσπερ καὐτὸς εἰσορᾷς, ἄγαν ἤδη σαλεύει, κἀνακουφίσαι κάρα βυθῶν ἔτ' οὐχ οἵα τε φοινίου σάλου.* — *νόθῃ παιδείᾳ πεπαιδευμένους*, novos incolas, qui adulterina disciplina instituti sint, quae abhorreat a nostrae civitatis rationibus.

P. 741. *ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς*] De hac sententia, quae respicitur etiam Libr. VII. p. 818. C. D., v. ann. ad Protagor. p. 346. D.

Cap. XI. *Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν ν. λ. — λέγοντα·*] Quod *ὁ λόγος* per prosopopoeiam loquens inducitur, id plane est Platonicum; nec quidquam molestiae habet, quod idem ille etiam vocatur *ὁ νῦν δὴ ἡμῖν λεγόμενος*. v. Legg. I. p. 630. B. Theaet. p. 169. D. Phileb. p. 18. B. al. Deinde iungenda

ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ
B ἀνίετε κατά τε ἀριθμὸν καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν κἀγαθῶν πραγμάτων· καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημενον, εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσητε τῷ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κλῆρον, ὢν θεός, ὑμῖν ξύμμαχος, οὔτε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι

Cap. XI. B. *νείμας κλῆρον, ὢν θεός,*] *κλῆρος* teste Bekkero A. Ω. pr. de qua re nihil Bastius. Etiam Flor. a pr. *κλῆρος*, idque nuper evulgavit Schneiderus et Herm. Paullo ante sunt haec: *μὴ ἀνίετε τιμῶντες κατὰ φύσιν τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ὁμολογούμενον* (in se consentiens, convenientiam et concordiam) *κατά τε ἀριθμὸν καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων*, et in numero et in omni vi rerum honestarum atque bonarum.

B. *ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὂν*] quod primum inter vos iusto modo distribui sivistis. Ficinus: censum, quem ab initio mediocrem sortiti estis, ne negligite emendo invicem et vendendo.

οὔτε γὰρ ὁ νείμας κλῆρον ὢν θεὸς] Bekkerus ex Par. A. Ω. pr. *κλῆρος* dedit, ut ipse *κλῆρος* appelletur *θεός*, idque sequuti sunt etiam C. Fr. Hermannus ac Schneiderus. Sed habet ea ratio nescio quid insulsi, siquidem ὁ *κλῆρος* isto pacto divinam personam induit. Accedit, quod Bastius eam lectionem non memoravit, quum eosdem libros longe diligentissime excusserit. Quamobrem nobis tenendus videtur accusativus, ad quem vix erunt, opinor, qui *τὸν* articulum requirant. Sed desideramus aliud quid. Quum enim sententia haec sit: neque enim sortis largitor, deus, vobis opem feret neque legumlator, si aliter faciatis: post *οὔτε γὰρ* particulam *ἂν* inserendam esse arbitramur.

νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι —] nunc enim primum minus obedienti lex ita praescribit, ut ab initio statim moneat et praedicat, quem libet ea conditione sortiri aut non sortiri, ut primum quidem terra omnibus diis sacra sit, deinde sacerdotes in primis, secundis et tertiis sacrificiis preces facturi sint, quibus ei, qui aliquid domorum vel fundorum sorte acceptorum emat aut vendat, iustam imprecentur poenam. Verbum *προστάττει* sine obiecti casu positum est, quoniam eius notio continetur in proximis: *προειπὼν ἐπὶ τούτοις κλ.* Porro *ἢ μὴ κληροῦσθαι* simili ratione explicandum atque

νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς C
γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι, καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη. γράψαντες δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας· πρὸς τούτοις δ' ἔτι φυλακτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίγνηται, καταστήσουσι D

Mon. φυλάξατε τῶν εἰρημένων.

C. *ἱερειῶν εὐχὰς*] εὐχαῖς A. B. x. et supra vers. Fior. a. Vat. Ω. Mox ἢ ἀποδόμενον om. Mon. et ὡς ἔλαχεν scriptum exhibet.

antea p. 740. D. additum ἢ τοῖς ἐλλείπουσι. Quod ὁ νόμος dicitur προειπών, de eo conf. **Lycurg.** adv. Leocr. p. 138: ὁ νόμος πέφυκε προλέγειν, ἃ μὴ δεῖ πράττειν. **Demosth.** p. 436. 25: οἷς ἅπασιν οἱ μὲν ὑπάρχοντες νόμοι δεσμὸν προλέγουσιν. Ibid. p. 1323: ὁ νόμος οὗτος — προλέγει διαῤῥήδην, ἐφ' οἷς ἕκαστόν ἐστι τούτων ποιητέον. **Aeschin.** in Tim. §. 3: οἱ μὲν νόμοι προεῖπον αὐτῷ — μὴ δημηγορεῖν. Dein istud ἐπὶ τούτοις quorsum pertineat, declarātur verbis consequentibus: ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς κ. τ. λ. in quibus genitivi absoluti praemisso ὡς non sine idonea caussa ponuntur pro eo, quod expectabas, ὥστε τὴν γῆν ἱερὰν εἶναι κ. τ. λ. Quippe significatur ita simul rei caussa. Deinque οἰκόπεδον significat **aream domus, das Hausgrundstück**, ut **Xenoph.** De Vectig. II. 6. **Aesch.** adv. Tim. §. 182. **Diod. Sic.** V. 65. ubi v. **Wesseling.** Quocum consociatur analogiae convenienter formatum voc. γήπεδον, **das Ackergrundstück**, de quo **Harpocration** p. 49. ed. Bekker.: Γηπέδων· Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Στεφάνου· γήπεδον τὸ χωρίον, ὥσπερ καὶ οἰκόπεδον τὸ γῇ καὶ οἰκήμασιν ἀπαρτιζόμενον. Πλάτων γοῦν ἐν ε̄ Νόμων φησίν· ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων. **Phrynichus** in Bekkeri Anecd. I. p. 32: *Γήπεδον*· διαφέρει γήπεδον οἰκοπέδου. οἰκόπεδον γὰρ οἰκίας κατεῤῥιμμένης ἔδαφος, γήπεδα δὲ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι προκείμενα, οἷον κηπία.

C. *κυπαριττίνας μνήμας*] **cupressinas tabulas.** Insolentiam huius loquendi rationis notat **Longinus** loco ab **Astio** indicato IV. §. 6: τί δὲ ὁ τἄλλα θεῖος Πλάτων· τὰς *δέλτους* θέλων εἰπεῖν, γράψαντες, φησίν, ἐν τοῖς ἱεροῖς κ. τ. λ. Similiter tamen apud **Aristot.** Rhetor. I. 5. p. 18. ed. Bekk. min. tituli, elogia et inscriptiones vocantur μνῆμαι ἐν μέτροις καὶ ἄνευ μέτρων.

φυλακτήρια τούτων —] **custodiam, qua efficiatur, ut haec fiant, in eo ponent magistratu (ei magistratus committent), qui videatur videre acutissime.** Sic φυλακτήριον etiam XII. p. 962. C. dici, iam **Astius** ostendit. Mox *παραγωγαί* sunt:

σιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν, ἥτις ἂν ὀξύτατον ὁρᾶν δοκῇ, ἵνα αἱ παρὰ ταῦτα ἑκάστοτε παραγωγαὶ γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προςλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἴσεταί ποτε κακὸς ὤν, ἀλλ᾽ ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς
E ἔθεσι γενόμενος· χρηματισμὸς γὰρ οὔτ᾽ ἔνεστι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεταί τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν μηδ᾽ ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ᾽ ὅσον ἐπονεί-

D. μὴ λανθάνωσιν αὐτοὺς] Editt. ante Steph. μὲν λανθ. Dein Mon. τὸν νῦν ἐπιαττ. et προςλαβών.

callidae et fraudulentae deflexiones et declinationes, Hinterziehungen, h. e. legum migrationes.

D. τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προςλαβόν] ubi simul nactum fuerit constitutionem consentaneam; i. e. ubi etiam instituta fuerint, quae cum eo coniuncta esse debent.

οὐδεὶς εἴσεται κακὸς ὤν,] nemo sciet quamdiu malus sit, h. e. insipiens et male moratus. Nam eo sensu κακός nunc a Platone dici, patet ex contrario: ἀλλ᾽ ἔμπειρος κ. τ. λ. Quocirca nihil vidit Zellerus Stud. Platt. p. 76. qui ἔμπειρος ait ineptë positum esse, quippe quod non habeat iustam oppositionis rationem. Proverbium videtur usurpatum esse ab iis, qui rem quampiam sapientia demum ac prudentia comparata nec vero a quolibet intelligi et iudicari posse significarent. Huic confine est illud in Lachete: οὐκ ἂν πᾶσα ὗς τοῦτο γνοίη, p. 196. D.

E. χρηματισμὸς γὰρ οὔτ᾽ ἔνεστι —] De quaestus illiberalitate et βαναύσοις negotiis v. De Rep. IX. p. 590. C. Heindorf. ad Theaet. p. 176. C. D. Cicer. Offic. I. c. 42: Illiberales autem et sordidi quaestus mercenariorum, omniumque, quorum operae, non artes, emuntur; est enim in illis ipsa merces auctoramentum servitutis. Sordidi etiam putandi, qui mercantur a mercatoribus, quod statim vendant. Nihil enim proficiant, nisi admodum mentiantur: nec vero quidquam turpius est vanitate. Opificesque omnes in sordida arte versantur; al. ad quem locum v. Garvius p. 276 sqq. De Romanis optime explicavit I. A. Ernesti De privata Romanorum disciplina Opuscul. phil. et critt. p. 42 sqq.

Cap. XII. P. 742. Πρὸς τούτοις δ᾽ ἔτι —] Praeterea vero ad haec omnia lex accedat.

μηδ᾽ ἐξεῖναι χρυσὸν. —] Laudat Stobaeus Serm. s. Florileg. XLV. p. 298. = Vol.

διστος λεγομένη βαναυσία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν ἀξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα.

Cap. XII. *Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἕπεται* 742
πᾶσι τούτοις, μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις, ἀποτίνειν. ὧν ἕνεκά φαμεν τὸ νόμισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δὲ Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνεκά τε στρα-

E. *μηδ' ἐξεῖναι*] *μή* Mon.

II. p. 207 sq. ed. Gaisf. Lips. usque ad *μήτε τόκον μήτε τὸ κεφάλαιον.* Similiter constat apud Lacedaemonios auri argentique usu interdictum fuisse, qui adeo pro nummis utebantur ferro gravi, hoc est, rudi ferri massa ingentis ponderis, quod Polybius VI. 47. vocat *νόμισμα σιδηροῦν.* Plutarch. Lycurg. T. I. p. 44. D. Lysand. T. I. p. 442. Apophth. Laconn. T. I. p. 226. Stob. Eclogg. Eth. c. 42. p. 293. ed. Gesn. quae iuxta cum aliis laudavit hanc in rem Fischerus ad Aeschin. Socrat. p. 79. conf. etiam Meurs. Miscell. Laconn. II. 8. Mansonis Sparta I. P. I. p. 162 sqq. Boeckh. De Oeconom. Athen. II. p. 137 sqq. Müller. Dorienss. Vol. II. p. 205 sqq. Quod Seneca De benefic. V. 14. et Nic. Damascenus ap. Stob. l. c. Lacedaemoniis etiam usum nummorum coriaceorum tribuere videntur, id aut errore factum, aut turpi scribarum fraude commissum putamus. Carthaginienses vero usos esse pecunia coriacea, constat ex iis, quae protulerunt Salmasius De usuris p. 463 sq. et Fischer. ad Aeschin. Socrat. p. 78 sq.

νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς] Int. *ἐξεῖναι κεκτῆσθαι.* — *ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλ.*, quam facere fere necessarium est opificibus, h. e. ut opificibus debita merces persolvatur. Dein iunge verba sic: *καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, ὧν χρεία* (*ἐστίν*); nam *τῶν τοιούτων* per attractionem ad *ὁπόσων* relatum. Quocirca sententia haec est: atque omnibus istiusmodi hominibus, quorum opera utimur. Frustra Astius *ὁπόσων* in *ὁπόσοις* mutavit, videlicet toto loco sinistre accepto. Proxima vero: *μισθοὺς — ἀποτίνειν*, per epexegesin accedunt superioribus. — *αὐτοῖς μὲν ἔντιμον* quod apud ipsos quidem valeat pretio s. valorem habeat. Opponitur *ἀδόκιμον.*

κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα] quod etiam apud reliquos Graecos usitatum sit atque valeat. — *εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρ.* ad exteros.

τειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, B οἷον πρεσβειῶν ἢ καί τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει κηρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέῃ, τούτων χάριν ἀνάγκη ἑκάστοτε κεκτῆσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω, νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον· ἰδιούμενος δὲ ἄν τις φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ φράζων ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ C ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γα-

Cap. XII. P. 742. B. *κηρυκείας ἐκπέμπειν — κεκτ. τῇ πόλει*] Vett. editt. haec omittunt; cuius erroris caussam et opportunitatem dedit iteratum *τῇ πόλει*. Servarunt locum integrum A. B. M. Ω. v. f. h. r. a. o. δ. x.

παρέμενος μὲν τοὺς ἀρχ.] V. *παραιτησάμενος*, quod ortum est ex glossemate. Recte *παρέμενος* A. B. M. Ω. Ξ. x. cum reliquis omnibus.

νόμισμα δὲ ἄν ποθεν ἔχων] Pro *ποθεν* Steph. errore *ποτε*. Mon. pro *καταβαλλέτω* scribit *καταβαλέτω*.

B. *ἢ καί τινος ἀναγκαίας ἄλλης — κηρ.*] vel etiam praeterea propter necessariam aliquam nunciationem. De *ἄλλης* v. ann. ad Apol. Socr. p. 36. B. Phaed. p. 110. E. 111. A. Symp. p. 191. B., Verba: *κηρυκείας — τῇ πόλει*, nunc ex optimis codd. revocata, olim deerant. Unde *πράξεως* ad *ἀναγκαίας* intelligi volebat Stephanus, inandita ellipsi, alii autem, veluti Iacobs ad Achill. Tat. p. 661. et Winckelmann. ad Euthydem. p. 131. *ἀναγκαίας* habuerunt pro forma productiore loco vulg. *ἀνάγκης* usurpata.

τούτων χάριν ἀνάγκη — Ἑλληνικόν.] Resumitur quasi verbis: *τούτων χάριν*, quod antea erat: *ἕνεκα στρατειῶν κ. τ. λ.* unde etiam denuo inculcatur *νόμισμα Ἑλληνικόν*. Frustra hic Astius odoratus est glossema.

παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας] Vulgo erat: *παραιτησάμενος*, quod fluxit ex interpretatione. De *παρίεμαι* i. q. *παραιτοῦμαι*, v. Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 207. Veram lectionem etiam editio Stob. Trincavell. tuetur. — *περιγενόμενον*, quod ei ex itinere supersit. — *πρὸς λόγον ἀπ. τὸ ἐπ.* pro ratione vicissim domesticum ac patrium accipiens.

μετὰ τοῦ ἀγαγόντος] una cum eo, qui peregrinum nummum adduxit.

C. *γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα —*] Chiasmus, siquidem *διδόναι* ad *ἐκδιδόντα* et *δέχεσθαι* ad *γαμοῦντα* refertur. De *ἐκδιδόναι*, nuptum dare s. collocare, v. ann. ad p.

μοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τὸ παράπαν μηδ' ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μή τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον. ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστ' ἐστὶ πόλει ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἄν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν ἀεὶ καὶ τὴν βού- D λησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φαμέν, οὐχ ἥνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαῖεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν, ἣ νοῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅ τι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ

ἰδιούμενος δὲ ἄν τις φαίνηται] Vulgo τι, quod correctum ex A. M. Ω. v. h. r. a. o. δ. x. Mox Mon. καὶ οὐ μὴ φράζων.

C. μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον] μήτε τὸν τόκον μήτε τὸ κ. Mon., qui idem delu ἂν post ὀρθῶς omittit.

D. δεῖν βούλεσθαι] βουλεύεσθαι pr. Ω v. et marg. Flor. a. Tum Mon. εὖ νομοθετεῖ.

χρυσία καὶ ἀργύρια] χρύσεια καὶ ἀργύρεια A. B. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. sed v. explicati.

740. C. Dotes quod philosophus prohibuit, de quo v. etiam Libr. VI. p. 774. C. D. idem fecit Lycurgus, teste Aelian. V. H. VI. 6. Hermippo ap. Aelian. XIII. 2. Iustino Hist. III. 3. v. Hermann. De vestig. etr. p. 24.

μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ —] Δανείζειν mutuum dare; et δανείζεσθαι mutuum sumere; mutuari. Quod etsi proprie dicitur de iis, qui sine usura dant vel sumunt pecuniam, sicuti docuit Salmasius De usuris c. II, p. 15 sqq. tamen non raro legitur etiam de iis, qui sub foenore dant vel accipiunt pecuniam. v. Arist. Nubb. v. 754. 1465. et quae exposuerunt Salmasius d. l. p. 20 sq. Perizon. ad Ael. Varr. Hist. IV. 1. Itaque h. l. ἐπὶ τόκῳ additur. — τόκος enim est usura; et κεφάλαιον sors, das Kapital. v. Spanhem. ad Arist. Nubb. v. 1155.

D. ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν —] si referat ea ad civitatis principium et consilium ei propositum. Participium per epexegesin subiicitur voc. ὧδε, ut Phaedon. p. 59. A. ubi v. ann.

ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος —] De loci universi sententia v. Gorg. p. 513. E. Alcibiad. I. p. 134. B.

ἣ νοῶν εὖ νομοθετοῖ,] Num forte: ἣ βουλεύων εὖ νομοθετοῖ, cui bene consulens leges scribere velit? Dein χρυσία καὶ ἀργύρια de pecunia dixit etiam Sophron. teste Phrynich. apud Scholiast. ad Nubb. Aristoph. vers. 754. = 746. ed. Bekker.

*κατὰ γῆν και κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅ τι πλεί-
στων· προςθεῖεν δ' ἂν και ὡς ἀρίστην δεῖν βούλε-
σθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονεστάτην τόν
E γε ὀρθῶς νομοθετοῦντα. τουτων δὲ τὰ μὲν δυνατά
ἐστι γίγνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατά· τὰ μὲν οὖν δυ-
νατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ
οὔτ' ἂν βούλοιτο ματαίας βουλήσεις οὔτ' ἂν ἐπι-
χειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς
ἀνάγκη γίγνεσθαι· τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἄν·
πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνα-
τον, οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι·
λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώ-
πων πλείστου νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κα-*

E. *πλείστου νομίσματος ἄξια*] *πλείστου* in Steph. errore videtur excidisse.

κακός τις κεκτῇτ' ἄν.] V. *κέκτητ' ἄν.* Sed v. enarrat. *κακῶς τις* Mon.

P. 743. *ὄντα διαφερόντως*] *διαφόρως*, quod redolet posterioris Graecitatis usum, A. B. M. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. χ. Stob. Origen. Nam Plato *διαφόρως* pro diverse ponit, ut Phileb. 25. E. Tim. p. 63. D. Ion. p. 531. B. In marg. vulg. servat Voss.

προςθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρ.] Sed fortasse addiderint, legumlatorem etiam optare debere, ut civitas quam optima sit et quam beatissima. Hanc vero sententiam deinceps confutat philosophus, utrumque non facile ita coniungi posse demonstrans, ut magnae multitudinis expectationi respondeatur.

E. *τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὔτ' ἂν βούλοιτο*] quod vero pertinet ad ea, quae non possunt fieri, nec vana consilia suscipiet, nec aggredietur. Nam *τὰ δὲ μὴ δυνατά* dicitur absolute. Quo non animadverso Astius verba *ματαίας βουλήσεις* putavit praegressis *τὰ μὴ δυνατὰ* epexegesis caussa subiecta esse; quod certe per linguae usum fieri nullo modo potuit.

σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας —] Sane quidem necesse est beati simul atque boni fiant, quoniam utrumque ad felicitatem humanam requiritur, ut docetur in Philebo. Recitant locum, quos Astius memorat, Stobaeus Serm. XCI. p. 508. Clemens Al. Strom. II. p. 5. = T. I. p. 439. ed. Pott. Origen. adv. Cels. VI. 16.

λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους —] dicunt autem eos, qui inter paucos hominum possident opes maximi pretii, quas etiam improbus possit habere, h. e. qui eximie et praeter ceteros possident opes maximi pretii. Quod Zellerus melius erat intellecturus Stud. Plat p. 96. si meminisset usum lo-

κός τις κεκτῇτ' ἄν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, 743
οὐκ ἄν ἔγωγε αὐτοῖς ποτε συγχωροίην τὸν πλουσιον
εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν
ὄντα. ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως καὶ πλούσιον εἶ-
ναι διαφερόντως ἀδύνατον. τί δή; φαίη τις ἄν ἴσως.
ὅτι, φαῖμεν ἄν, ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτῆσις πλέον
ἢ διπλασία ἐστι τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνου, τά τε
ἀναλώματα μήτε καλῶς μήτε αἰσχρῶς ἐθέλοντα ἀνα-
λίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων δαπα-
νᾶσθαι διπλασίῳ ἐλάττονα. οὔκουν ποτὲ ἄν τῶν ἐκ B
διπλασίων μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ
τὰ ἐναντία τούτων πράττων γένοιτ' ἄν πλουσιώτε-
ρος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός,

διπλασίῳ ἐλάττονα] *διπλασίως* Steph. cum Ven. Ξ.
B. *διπλασίων μὲν κτημάτων*] V. *χρημάτων*, quod mutatum ex A. B. f. h. o. x. et corr. Ω. r. c. δ. Ceterum mox marg. cod. Ω. et Flor. s. adscriptum habet: *τέλος τῶν διορθωθέντων ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος.*
ὁ δὲ οὐ κακὸς] Sic A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. o. Scribebatur olim: *ὁ δὲ οὐκ ἀγαθός* Dein A. B. f. r. al. et corr. Ω. *πάγκαλος* pro *πάγκακος.*

quendi Latinorum, qui item dicunt homo in paucis doctus, pro eximie doctus, etr. Nimirum interpretatur vir doctus locum sic: die welche, selbst in geringer Anzahl, Güter von möglichstem Werthe besitzen. Quod verbo notasse satis erit. Dein *κεκτῇτ' ἄν*, optativi formam, pro vulg. *κέκτητ' ἄν* cum Bekkero ex codd. revocavimus. De optativi forma saepenumero male obliterata v. Bast. Epist. crit. p. 50 sq. Dobraeus ad Aristoph. Plut. v. 992. Brunck. ad Sophocl. Philoct. v. 119. Matthiae. Gr. §. 204.

P. 743. *ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου* —] Debebat esse: *ἡ ἐκ δικαίου τε καὶ ἀδίκου κτλ.* Sed *τε* adhaesit articulo propterea, quod idem ille etiam ad *καὶ ἀδίκου* mente et cogitatione repetendus est, hoc modo: *ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἡ ἐξ ἀδίκου.* Usum loquendi ad Criton. p. 43. B. Hipp. mai. p. 283. A. Phaed. p. 86. C. tetigimus. De *ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου* conf. Aristoph. Plut. v. 755: *οὐκ ἐκ δικαίου τὸν βίον κεκτημένοι.* Lysias De bon. Aristoph. p. 152: *κινδυνεύομεν περὶ ὧν οἱ πρόγονοι ἡμῖν κατέλιπον κτησάμενοι ἐκ τοῦ δικαίου.* Sed abunde de his egit Dorvill. ad Chariton. p. 79. = 247. ed. Lips. —. *καὶ τὰ ἀναλώματα κ. τ. λ.* et quoniam sumtus nec honeste nec turpiter facti honestis et in res honestas factis duplo minores sunt. Verbum *ἐθέλειν* etiam de rebus inanimatis dici tralaticium est. v. ad Reip. II. p. 370. B.

ὅταν ᾖ φειδωλός, τοτὲ δέ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δέ, ὅπερ εἴρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε. ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλίσκων πλούσιος, ὅταν καὶ φειδωλὸς ᾖ· ὁ δὲ πάγκακος ὡς τὰ πολλὰ ὢν ἄσωτος μάλα πένης·
C ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὔτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥᾳδίως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαίμονες. Cap. XIII. ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδι-
D κίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτε αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε

C. *ἐκ τῶν δικαίων*] Sic Par. A. B. x. pro vulg. *ἀπὸ τῶν δ.* Dein *οἱ δὲ μὴ* pro *εἰ δὲ μὴ* Voss.

Cap. XIII. D. *μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν*] *εἶναι* om. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. et Bekkero teste Par. A. de quo tamen propter Bastii silentium iure videmur dubitare. In Vat. Ω. *εἶναι*, Bastio narrante, punctis notatum est et ante *χρυσὸν* collocatum. In Monac. *εἶναι δεῖν* omissum. Omisit *εἶναι* Schn.

Cap. XIII. D. *ἀλλ' ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται*] Istud *ὡς ὅ τι* attigimus supra ad p. 731. B.

μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν] Videtur intelligi turpe lucrum ex re pecuaria.

ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι] H. e. *ἀλλὰ ἐκ s. διὰ τούτων μόνον, ὅσα γ. δ.* De *ὅσα* vi deminuendi posito diximus ad Sophist. p. 217. E. et Phaedon. p. 83. B.

P. 744. *τί τε βούλομαι — σκοποῦ;*] Sunt haec verba legumlatoris semet ipsum interrogantis: quid volo? et si hoc mihi obtingit aut etiam a proposito aberro. — In postremis locum habet aposiopesis, ut intelligendum relinquatur: quid tum faciam? Certe quidam *εἰ — ἢ* pro *πό-*

γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ E
ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ
τριῶν τῶν ἁπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδή, σώματος δὲ περι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δέ τις τῶν προςταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν
ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγι- 744
είας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέμενος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρὴ τὸν νομοθέτην· τί τε βούλομαι, καί, εἴ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ; καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλλάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἕνα ποτέ.

Ὁ δὴ λαχὼν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κλῆρον ἐπὶ
τούτοις οἷς εἰρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τἆλλα B
ἴσα πάντ' ἔχοντα ἕνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνατόν, ἀλλ' ὁ μέν τις πλείω

ἀναγκάσει ἀμελεῖν] Vulgo: ἀναγκάσειεν. Id Bekkerus ex pr. Ω. emendavit. Tenuit tamen veterem lectionem Schneider. Baiterus inde effinxit ἀναγκάσει' ἄν. Ricard. h. ἀναγκάσειαν.

E. σώματος δὲ πέρι μέση] πέρι additum ex Λ. B. M. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. Mox Mon. et alii quidam οὕτως τάττεται. Idem liber pro τῶν προςταττομένων habet τῶν πραγμάτων.

τερον — ἢ in recta interrogatione usurpari non meminimus. Nisi forte εἰ pendet ex suppresso verbo aliquo, quod Schneiderus ad Remp. Tom. I. p. 417. videtur statuisse.

τὸν κλῆρον ἐπὶ τ.] Κλῆρος dicebatur portio s. modus agri colonis in agros hostibus ademtos missis vel nova urbe condita civibus viritim sorte adsignatus. De re praesenti v. p. 740. A. 741. B. C.

B. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τἆλλα ἴσα] pulcrum quidem fuerat, si unusquisque in coloniam veniret etiam cetera (praeter agros et domos) omnia habens aequalia; sc. atque ceteri. Eodem modo non apposito ἂν dicitur καλῶς εἶχεν Lucian. Contempl. in. κρεῖττον ἦν Ari-

κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ δ' ἐλάττονα, δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήματα ἄνισα γένεσθαι, ἵνα ἀρχαί τε καὶ εἰςφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἑκάστοις τιμὴν μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τήν τε προγόνων καὶ

P. 744. B. μηδὲ κατὰ σωμάτων] V. μήτε, quod Bekkerus correxit ex Angel. et pr. Ω. Etiam Monac. ac Flor. a. pr. habet μηδέ. Deinde pro vulg. ἰσχὺν καὶ εὐμορφίαν pluralem praebuerunt A. B. Ω. v. h. r. a. δ. o. x.

stoph. Nubb. v. 1213. ἄριστον ἦν Lucian. Piscat. p. 118. ed. Bip. al. Caussa huius usus atque ratio hodie non ignota.

δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν —] Census inaequalitatem ait constituendam esse quum ob alias caussas, tum etiam eo consilio, ut in republica, quantum fieri possit, conservetur aequalitas. Etenim inaequalitas census in eo posita est, quod pro opum magnitudine constituendus videtur ideoque pro diversitate bonorum, quae cives possident, diversus est. Quo ipso tamen simul efficitur quasi quaedam civium aequalitas, quandoquidem prohibetur, ne aut nimis paupertas aut nimia opum possessio oriatur et quae alia id genus deinceps commemorantur. Itaque sententiam verborum patet nihil habere difficultatis. Sed dubitamus magnopere de eorum integritate, quam vel externa eorum species valde suspectam reddit. Quid scriptum fuerit ab ipso auctore operis, difficile dictu est. Illud tamen videmur non temere statuere, sententiam fere hanc requiri: quum multorum civitatis temporum, tum aequalitatis caussa opus est, ut inaequales in ea census constituantur; quod Graece dicendum fuerit: *δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα, τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν τῆς τε ἰσότητος ἕνεκα, τιμήματα ἄνισα γενέσθαι.* Ita verbis, *πολλῶν ἕνεκα*, deinde per appositionem adiicitur: *τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητός τε ἕνεκα*, iterata etiam praepositione, de cuius repetitione in talibus non inusitata diximus ad Apolog. Socrat. p. 35. C. Prot. p. 356. D. Phaedon. p. 81. B. 110. E. *Καιροί*, ut Lat. tempora reipublicae, intelliguntur ea tempora, quibus incidunt magna rerum discrimina.

ἵνα ἀρχαί τε καὶ εἰςφοραὶ — μὴ διαφέρωνται.] Haec quoque multis magnisque premuntur difficultatibus. Quamobrem Stephanus loco laboranti coniectura succurrendum esse iudicavit. Censet enim vir perspicacissimus ante *τὴν τῆς ἀξίας* excidisse *κατὰ* praepositionem, et post *πενίας* inseri debere *γίγνωνται* vel *καθιστῶνται*, ita quidem, ut deinceps etiam *τὰς τιμὰς δὲ* pro *τὰς τιμάς τε* scribatur. Quibus tamen mutationibus, et numerosioribus iusto et audacioribus, non omnino opus esse videtur. Nam uno illo *κατὰ* ante *τὴν ἀξίας* inserto reliqua omnia utcunque per anacoluthon possunt explicari. Quippe post nominativos *ἀρχαί τε καὶ εἰςφοραὶ καὶ διανομαὶ* quum verbum passivum aliquod aut neutrum, quale Stephanus excidisse putat, subiungi deberet, inde a verbis *ἀλλὰ κατὰ πλοῦτον χρῆσιν*, quibus iteratur antegressum illud:

τὴν αὐτοῦ, μηδὲ κατὰ σωμάτων ἰσχὺς καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλοῦτον χρῆσιν καὶ πενίας C τὰς τιμάς τε καὶ ἀρχὰς ὡς ἰσαίτατα τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ διαφέρωνται, τούτων χάριν τέτταρα μεγέθει τῆς οὐσίας τιμήματα ποιεῖ-

C. χρῆσιν καὶ πενίας] πενίαν A. f. et marg. Ω. a. quod ed. Schneider. Dein καὶ τὰς ἀρχὰς B. x.

τέτταρα μεγέθει] Vulgo μεγέθη. Dativum servavit unus Par. A. nnde cum Bekkero restituimus.

κατὰ τὴν ἀξίας τιμήν, subito mutatur inchoatae constructionis tenor, ponitnrque, novo augmento sententiae facto, ἀπολαμβάνοντες μὴ διαφέρωνται, ad quod subiectum, denuo iteratum, casu accusativo adiungitur. Itaqne nihil nisi κατὰ inserendum videtur. Sed addidisse praeterea iuvabit quae ad singulas dictiones illustrandas valeant, quo magis appareat, quae sit totius periodi ratio atque conformatio. Itaque τὴν ἀξίας τιμὴν intelligimns de pretio aestimationis, h. e. de pretio aestimatione bonorum constituto, s. censu. Sic ἡ ἀξία legitur infra Libr. VIII. p. 845. E. IX. p. 865. C. p. 878. D. XI. p. 921. B. 934. B. 936. D. al. Post κατὰ τὴν τῆς ἀξίας ἑκάστοις τιμήν vero quod deinde denuo infertur: ἀλλὰ κατὰ πλοῦτον χρῆσιν, non desunt alia huius iterationis exempla; quam in rem conferas Gorg. p. 521. D. E. p. 452. E. p. 454. C. Protagor. p. 344. D. Sed in his ipsis verbis ne quis pro χρῆσιν cum Astio κτῆσιν refingendum esse censeat, χρῆσιν ita dici animadvertendum est, ut non modo πλούτου sed etiam πενίας genitivus exinde pendeat; recte enim dictum est χρῆσθαι πενίᾳ. Porro quod cives dicuntur magistratus et honores nancisci debere quam maxime aequaliter τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δέ, eo significatur, in ipsa census inaequalitate tamen rationis quasi congruentiam quandam, quam vulgo proportionem vocamus, locum habere, ad eius que legem dignitates et honores distribui posse. Denique pro μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον nequis requirat καὶ μὴ κατ' ἀρετὴν μ. vel ἀλλὰ μὴ κατ' ἀρ. μ., conf. ann. ad Protag. p. 337. B. Atque his ita explicatis, iam tandem licebit periodum satis impeditam etiam Germanice imitando exprimere, quo omnia fiant quam maxime perspicua. Itaque sic fere loquitur Atheniensis: Damit obrigkeitliche Aemter und Beisteuern und Vertheilungen nach dem für Alle abgeschätzten Vermögensbestand, nicht bloss nach der Voraltern oder eigner persönlicher Tugend, auch nicht nach Stärke und Wohlgestalt des Körpers, — sondern damit Alle nach Verhältniss des Besitzes von Reichthum und Armuth Ehren und Aemter so gleichmässig wie möglich, nach Ungleichem zwar, aber nach entsprechendem Verhältnisse erhalten und so nicht in Zwistigkeiten gerathen.

C. τέτταρα μεγέθει — τιμήματα] Similiter atque Solon instituit. v. ad Libr. III. p. 698. B. coll. Boeckh. Oecon. Att. Vol. II. p. 29 sq. = Vol.

σθαι χρεών, πρώτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους καὶ
τετάρτους, ἤ τισιν ἄλλοις προςαγορευομένους ὀνόμα-
σιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ ὅταν
πλουσιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες
D γιγνόμενοι μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προςῆκον ἕκαστοι
ἑαυτοῖσι τίμημα. τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὖ νόμου σχῆμα
ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς ἑπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που,
φαμέν, τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ, ὃ
διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι,
μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πο-
λιτῶν, μήτ' αὖ πλοῦτον, ὡς ἀμφοτέρων τικτόντων
ταῦτα ἀμφότερα· νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων ἑκατέ-
ρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος
E ἡ τοῦ κλήρου τιμή, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἄρχων οὐ-

πλουσιώτεροι ἐκ πενήτων] Sic Monacens. cum v. h. x. et pr. Ω. r. a. δ. Vulgo *πλουσιώτατοι*, quod tenuit Schneider.

D. *ἑαυτοῖσι τίμημα·*] Par. A. B. x. Vulgo *ἑαυτοῖς*.

τοῦ μεγίστου νοσήματος] *νομίσματος* A. Ξ. f. et margo Ω. h. r. a. c. δ. mendose.

ὡς ἀμφοτέρων τικτόντων] Sic Ric. h. et Flor. δ. Ceteri

I. p. 645. ed. 2. Pro *μεγέθει*, quod praebuit codex praestantissimus, vulgo *μεγέθη* scribebatur. Dativum expressit etiam Ficinus: quatuor magnitudine differentes bonorum census fieri oportere. Nec vero *μεγέθη* ferri potest, propterea quod per appositionem adiicitur: *πρώτους καὶ δευτέρους* κ. τ. λ. Quod sicuti tolerabile est, ubi *τιμήματα* est nomen primarium; intelliguntur enim census classes; ita prorsus est insciens, si *μεγέθη* sit nomen primarium, cui *τιμημάτα* per epexegesin subiectum sit. — *ὅταν τε — καὶ ὅταν* reddi hic potest utique: sive — sive, quamquam cave idem esse quod *ἐάν τε — ἐάν τε*.

D. *ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον —*] quod rectius *διάστασιν* quam *στάσιν* appellaveris. Etenim *διάστασις* designat clarius discordiam et dissidia civium, quam *στάσις*.

ὡς ἀμφοτέρων τικτόντων τ. α.] Sic emendavimus cum Astio quod vulgo circumfertur *ὡς ἀμφότερα* ex Flor. δ'. et Vat. h., et grammatica ratione et sensu emendationem postulante. Nam sordes librariorum sunt quae nonnulli de nominativo ista ratione cum genitivo iuncto attulerunt, neque huc faciunt illa Libr. VII. p. 820. D: *κείσθω ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων*.

νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων ἑκ.] H. e. *τοῦ τε πλούτου καὶ τῆς πενίας*.

E. *τῶν τε ἄλλων — οὐδεὶς*] Int. *περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον*.

μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος] Maie. vulgo *αὐτῶν*, quod

δεὶς οὐδενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν
τε ἄλλων κατὰ τὰ αὐτὰ οὐδείς, ὅςτις φιλότιμος ἐπ'
ἀρετῇ· μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης διπλά-
σιον ἐάσει τούτου κτᾶσθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μέχρι
τετραπλασίου· πλείονα δ' ἄν τις κτᾶται τούτων εὑ-
ρὼν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρηματισάμενος ἤ τινι
τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλῃ τὰ περιγιγνόμενα τοῦ 745
μέτρου, τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι
θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀζήμιος ἂν εἴη·
ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ
βουλόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὄφλων ἄλλο το-
σοῦτον μέρος ἀποτίσει τῆς αὑτοῦ κτήσεως, τὰ δ'
ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἡ δὲ κτῆσις χωρὶς τοῦ κλήρου
πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερῷ γεγράφθω παρὰ φύ-

cum editt. ἀμφότερα. Error videtur confusione ortus perinde ac si lectum sit ἀμφότερα τικτόντων, ἀμφοτέρων ταῦτα.

E. *μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος*] Scribebatur *αὐτῶν*. Recte *αὐτὸν* A. B. x. quod confirmatur etiam lectione Mon. *αὐτοῦ*. Antea Voss. x. *ὃν δὴ μένειν*.

P. 745. *περιγιγνόμενα τοῦ μέτρου*] *τοῦ μέτρου*, quod vulgo aberat, exhibuerunt A. B. M. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. σ. x. ex Par. A. B. aliisque libris correximus. Intell. *τὸν ὅρον*.

εὑρὼν ἢ δοθέντων —] nactus ea vel dono aliunde accepta vel quaestu comparata ctr. Mox *τὰ περιγιγνόμενα τοῦ μέτρου* sunt: quae superant sortis assignatae modum. De *αὐτά* post participium illato v. intpp. ad Xenoph. Cyrop. I. 3, 13. Matthiae Gr. §. 467. 2. ann. ad Phaedon. p. 111. C. Sympos. p. 195. A. Non igitur audiendus est Astius, qui *ἂν αὐτὰ* in *ἅπαντα* mutandum suspicatur.

P. 745. *φανεῖ μὲν ὁ β. ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν*] quicunque volet rem indicabit ea condicione, ut dimidium accipiat. — *ἄλλο τοσοῦτον μέρος*, alterum tantum.

ἡ δὲ κτῆσις χωρὶς τοῦ κλήρου] quae quis possidet praeter sortem sibi assignatam. Etiam in his philosophus Lycurgi consilia et instituta ita respexit, ut simul quaedam assumserit, quae Solon Athenis sanxerat. Nam Lycurgus fundos tantum distribuit aequaliter, reliquarum opum aequalitatem plane desperavit. v. Plutarch. Vit. Lycurg. c. 9. Aliter Plato, qui civibus in quattuor classes pro census magnitudine divisis et paupertatis et opulentiae quosdam constituit terminos. In quo eatenus certe Solonem secutus est, quod quattuor census classes esse iussit. Nam alia excogitavit ipse, quale est illud ipsum, quod et paupertati et opulentiae modum quendam ac terminum praescribit; eodemque pertinet etiam

λαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ, ὅπως ἂν
B αἱ δίκαι περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, ῥᾴδιαί τε ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς.

Cap. XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἱδρῦσθαι δεῖ τῆς χώρας ὅ τι μάλιστα ἐν μέσῳ. καὶ τἆλλα ὅσα πρόςφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον, ἃ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπόν· μετὰ δὲ ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύκλον περιβάλ-
C λοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τήν τε πό-

Cap. XIV. C. τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς] τὸ A.
δίχα τεμεῖν ἕκαστον] τέμνειν A. x. et marg. Ω. a. quod edidit nuper Schneider., et Hermann. Sed τεμεῖν melius convenit cum διελεῖν et ξυγκληρῶσαι, videturque praesens temere hic ex hoc, quod omnes opes, quas quis possideret, voluit esse ἐν φανερῷ. Nam alia erat apud Athenienses οὐσία φανερά, de qua re v. C. Fr. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 162. ann. 14.

B. ὅσαι εἰς χρήματα] Stephanus legi iubet: ὅσα εἰς χρ. Bene. Nisi forte verum est ὅσον εἰς χρήματα.

Cap. XIV. τὴν πόλιν ἱδρῦσθαι δεῖ] Active significat ἱδρῦσθαι. Symp. p. 195, E: ἐν ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται. Iungendum igitur: δεῖ ἱδρῦσθαι ἐκλεξάμενον τόπον, ἔχοντα καὶ τἆλλα τῶν ὑπαρχόντων, ὅσα πρόςφορά (ἐστι) πόλει. Perperam verbo ἱδρῦσθαι passive accepto anacoluthiam commenti sunt.

θέμενον Ἑστίας — Ἀθηνᾶς ἱερόν,] Non modo Iovi et Vestae templum consecrari iubet Atheniensis, sed, patriae suae memor, etiam Minervae, cuius in Creta exiguus tantum cultus fuit. Enimvero Plato in Legibus suis rerum patriarum adeo non est contemtor, ut multa inde ad civitatem, quam in his libris condidit, transtulisse existimandus sit. v. Hermann. De vestigg. ctr. I. p. 33. — ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, sicuti Athenis in arce exstructum fuit templum Minervae.

C. ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη —] H. e. εἰς τὰ δώδεκα μέρη, notissima constructione verborum, quae divisionem indicant. vid. Matthiae Gr. §. 419. i. p. 933. ed. 3. et quos ille laudavit. Articuli τὰ haec est vis et significatio: in duodecim, quas nunc dixi, partes. — τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι κ. τ. λ. ita ut, quae habent bonum solum magisque fertilia sunt, parva sint ctr. De hac agrorum divisione v. Aristot. Polit. VII. 9. (10). 7 sqq.

καὶ ξυγκληρῶσαι δύο τμήματα] binas sectiones uni sorti attribuere; binas partes una sorte complecti, ita ut et propinqui et procul dissiti agri

λιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίγνε-
σθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι
σμικρά, τὰ δὲ χείρονος μείζω. κλήρους δὲ διελεῖν
τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὖ δίχα
τεμεῖν ἕκαστον καὶ ξυγκληρῶσαι δύο τμήματα, τοῦ
τ' ἐγγὺς καὶ τοῦ πόῤῥω μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς
τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἷς κλῆρος
καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευ- D
τέρῳ, καὶ τἄλλα οὕτω πάντα. μηχανᾶσθαι δὲ καὶ
ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον φαυλό-
τητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους τῷ πλή-
θει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ δὴ

antegressis esse repetitum.

D. *νείμασθαι δὲ δὴ καὶ τ.*] Pro *δὴ* vulgo scribebatur *δεῖ*, quod ex Par. A. praeeunte Bekkero correximus. Idem liber paullo ante pro *πλήθει* habet *πάθει*, hoc quidem male.

participes sint. Nam *μετέχοντα* refertur ad *δύο τμήματα*. Sed quod additur *ἑκάτερον*, utrumque, ieder für sich besonders; id manifesto falsum est. Neque enim utraque pars et propinqui et remoti agri esse potest, sed hoc significatur, alteram portionem esse debere propiorem, alteram remotiorem magisque dissitam. Itaque Astius *ἑκατέρου* scribendum putavit. Sed nec hoc placet; est enim otiosum plane ac supervacaneum. Legendum alicui videatur *ἑκατέρωθεν*. Sed plura etiam videntur esse turbata, quandoquidem oratio in proximis hiat miserrime. Nam et asyndeton molestum accidit, neque *εἷς* dativum *τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις κ. τ. λ.* regere potest, quae Astii fuit opinio. Cornarius *ἑκάτερον* iunxit consequentibus verbis, locum convertens sic: harum vero unamquamque in duas secare et duas portiones in unam sortem conferre, quae et propinqui et procul dissiti agri particeps sit, ut utraque pars ea, quae ad civitatem est, cum ea, quae est extrema, una sors sit, et secunda a civitate cum secunda ab extremis." Sed quid verum sit, in tantis tenebris pervidere longe est difficillimum. Itaque satis erit, ulcus monstrasse, cui medicinam adhibeant, quibus contigit esse tam felicibus, ut talia certa manu curare possint.

D. *φαυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας*] ratione habita vilitatis et bonitatis terrae. De Rep. IX. p. 576. D: *ἀλλ' εὐδαιμονίας τε αὖ καὶ ἀθλιότητος ὡσαύτως ἢ ἄλλως κρίνεις;* ubi Stephanus invitis codd. interposuit *πέρι*. Legg. I. p. 646. D: *καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς ὡσαύτως διανοητέον.* ad quem locum plura de hoc genere loquendi. Frustra Astius hic *περὶ* desiderat. Praeterea animadversione dignus est numerus pluralis *ἐπανισουμένους*, quum antea in-

καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅ τι μάλιστα τα δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς παντων γενομένης. καὶ δὴ καὶ το μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας
E ἐπονομάσαι καὶ καθιερῶσαι τὸ λαχὸν μέρος ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτην ἐπονομάσαι. τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμήματα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὄνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τήν τε ἐγγὺς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοίκισιν οὕτω τέλος ἔχειν.

Cap. XV. Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιόνδ' ἐστι

καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ τοῦτο] Sic Bastio teste Par. A. B. et marg. Ω. cum quibus facit etiam Monacens. Vulgo *καὶ* ante *τὸ* aberat. Idem firmant h. δ. et marg. Fior. n. Falsus est, ut videtur, Bekkerus, credente Schneidero, qui Par. A. et γρ. Ω. narrat pro *τὸ* exhibere *καί.* Voss. tamen teste Ruhnkenio *καὶ δὴ καὶ μετὰ τοῦτο,* quod evulgavit Hermannus.

finitivis adiiciatur singularis numerus, veluti *ἐκλεξάμενον, θέμενον, ὀνομάζοντα, περιβάλλοντας;* atque eodem modo etiam statim post *ξυνταξάμενος.* Nec tamen quidquam mutandum. Pluralis etiam mox sect. D. E. positus.

τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας — συνταξ.] Hoc *τὴν* quorsum referendum sit, non liquet. Quocirca Astius *τὰ τῆς ἄλλης οὐσίας* legi iubet. Non male. Quamquam dubitamus de emendationis veritate. Nisi forte *τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας* dictum est ut *τὴν πλείστην τῆς στρατιᾶς, πολλὴν τῆς γῆς,* al., de quibus v. ann. ad Sympos. p. 269. A. Verum non suppetit aliud huius dictionis exemplum, atque debuerat certe isto pacto scribi: *τὴν ἄλλην τῆς οὐσίας.* Itaque hic quoque iudicium cohibuisse satius erit. Mox *καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ τ. δ.* Bastio teste etiam Par. A. et marg. Vat, Ω. pro *καὶ δὴ τὸ μ. δ.* exhibent, ut qui vulgatam lectionem nuper horum codicum auctoritate defendere conatus est, etiam hoc sententiae suae praesidio orbatus sit. Itaque iam lingua faveat. Tum *τὸ λαχὸν ἑκάστῳ τῷ θεῷ* est: id quod unicuique deo sorte obtigit. v. Ruhnken. ad Tim. p. 173. qui Pollucem quoque observat Onom. VIII. 91. *τὸ λαχὸν* dixisse de re, quae alicui sorte obtingit. Ceterum quod Plato duodecim tribus s. *φυλάς* fecit, sicuti VI. 8. et VIII. 1. p. 828. B. in eo Atheniensium instituta, de quibus v. Schoemann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graec. p, 200 sqq. ideo videtur deseruisse, quia universam civitatem in duodecim partes descripsit ob ea, quae Libr. VI. p. 771. B. exposita leguntur: *ἔχει διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἑκά-*

χρεὼν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἄν ποτε εἰς τοιούτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥςτε ξυμβῆναι κατὰ λόγον οὕτω ξύμπαντα γενόμενα, ἄν- 746 δρας τε, οἳ μὴ δυςχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παίδων γενέσεις ἃς εἰρήκαμεν ἑκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἑτέρων ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἴρηκε, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντῃ σχεδὸν οἷον ὀνείρατα λέγων ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα

E. *τὰ δώδεκα τῆς πόλεως*] Sic A. B. x. et marg. Ω. Legebatur vulgo: *τὰ τῆς πόλεως δώδεκα.*

τὴν μὲν κατοίκισιν] Libri *κατοίκησιν*. Correxit Boeckhius. conf. XII. p. 969. C. D. IV. p. 684. E. 685. B. IV. p. 707. D.

Cap. XV. P. 746. *ὡς εἴρηκε, μεσότητας*] Vulgo *εἰρήκαμεν*. Recte *εἴρηκε* A. r. h. a. δ. x. et pr. Ω. Tum *οἰκίσεις* pro *οἰκήσεις* Mon.

στην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεὼν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἑπομένην τοῖς μησὶ καὶ τοῦ πάντος περιόδῳ. Verum illud utique refert civitatis Atheniensis exemplum, quod et singulis tribubus sacra sua attribuit et cives non modo in tribus sed etiam in pagos et curias, descripsit, et vero etiam ex tribuum numero senatum in prytanias divisit (Libr. VI. p. 758. C.), de quibus rebus prudenter admonuit C. Fr. Hermannus De vestig. ctr. p. 36.

Cap. XV. E. *ἐκ παντὸς τρόπου*] Euthydem. p. 282. A: *δεῖ δὲ, ὡς ἔοικεν, ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι.* ubi alia huius loquutionis exempla adscripsimus.

P. 746. *ἄνδρας τε, οἳ μὴ δυςχ.*] Ad *ἄνδρας τε* int. *ξυμβῆναι γενομένους.* — *ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης κ. τ. λ.* quae manifestum est legum auctorem esse praescripturum secundum ea, quae modo dicta sunt. — Mox ad *χώρας τε καὶ ἄστεος μεσότητας τε καὶ — οἰκήσεις* assumendum remotius illud *ἔχοντες;* pendent enim subinde casus nominum ex verbis longius remotis, ut reliqua tanquam *διὰ μέσου* accipienda sint.

πάντῃ σχεδὸν οἷον ὀνείρατα λέγων] Similiter Reip. V. p. 471. C. — 473. B. de optima, quam finxit, civitate, ubi compares imprimis p. 472. C. D. 473. A. Verum etsi de ipsa re ibi disputantur similia, tamen multum fallitur, si quis cum Zellero Stud. Platt. p. 105. hunc Legum locum ex Republica repetitum et consarcinatum esse statuat. Enimvero imitationis ne levissimum quidem his impressum vestigium est neque verborum neque sententiarum. Plura de re satis

B οὐ κακῶς τινὰ τρόπον εἰρημένα, χρὴ δὲ πάντα λαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιάδε. πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε, Ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέρχεταί τινα τρόπον. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιότατον οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα, οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίγνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων· ᾧ δὲ ἀδύνα-
C τόν τι ξυμβαίνει τούτων γίγνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν, ὅ τι δὲ τούτου τῶν λοι-

B, χρὴ δὲ πάντα λαμβάνειν] Sic A. et litteris videlicet prave diremtis, Voss. x. et pr. B. Verum in marg. libri x. adscriptum. In Mon. perscriptum extat ἐπαναλαβεῖν. Vulgo δὲ ἐπαναλαμβάνειν. Recte πάντα λαμβάνειν edidit Schneider. quem sequuti sumus.

aperta non attinet dicere. Comparent, si qui dubitent, ipsi utrumque locum atque suo iudicio rem controversam rimentur, ad diiudicandum haud sane difficilem.

C. ᾧ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει —] Cui autem accidit, ut aliquid eorum perfici non possit, hunc par est illud vitare neque suscipere, ac si quid ex ceteris ad illud proxime accedat cum eoque maxime sit cognatum, ipsum perficere conari. Ad infinitivum ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν int. δικαιότατον οἶμαι εἶναι.

τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὑτῷ] opus quod secum ipso consentiat omnibusque partibus unum sit et in se absolutum.

Cap. XVI. D. μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς] Praepositio μετὰ cum simplici nomine substantivo casus accusativi coniuncta per breviloquentiam dictum aliquid esse significat; ut non videam, quid Zellerum Stud. Platt. p. 93. commoverit, ut hanc ipsam constructionem inter affectatae orationis exempla numeraret. Eodem modo infra L. VII. p. 794. C: μετὰ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν, postquam puer vel puella sexennis factus est. Ibid. p. 812. B: μετὰ τὸν γραμματιστήν, postquam de grammatista dictum est. Demosth. De male gest. legat. p. 338. 26. ed. Reisk.: μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς, triennio post τὴν γραφὴν elapso. Diogen. Laërt. VI. 43: μετὰ τὴν Χαιρώνειαν, post pugnam Chaeronensem. Himer. Orat. III. 14. et XXII. 4: μετὰ τὴν θάλασσαν, post pericula maris. Sed non pauca huius usus exempla notarunt Wernsdorf. ad Himer. p. 41 sq. Boissonad. ad Philostr. Her. p. 429. Aristaen. p. 40. Iacobs ad Philostr. Imagg. p. 243. et 441 sq. in Anim. ad Anthol. III. 3. p. 82. ad Achill. Tat. p. 876. Schaefer. ad Aesopi Fab. p. 145. ed. Heus. Matthiae Gr. §. 587.

πῶν ἐγγύτατά ἐστι καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ' ἐᾶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου, τότ' ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν ὅ τί τε ξυμφέρει τῶν εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὑτῷ δεῖ που πανταχῇ ἀπεργάζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημιουργὸν D *ἄξιον ἐσόμενον λόγου.*

Cap. XVI. *Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανο-*

οἶμαι τόδε εἶναι] *τόνδε* A. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. et corr. Ω.

C. *ξυμβαίνει τούτων γίγνεσθαι*] Sic A. B. M. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. δ. o. x. Vett. editt. *ξυμβαίνειν.*

D. *δεῖ πού πανταχῇ*] Sic A. M. Ω. f. h. r. a. c. δ. o. x. Legebatur olim *δήπου.* Voss. *γεννοίμενα.*

c. Ac ne quis existimet, hunc usum recentioris tantum Graecitatis proprium esse, similiter iam Homerus Iliad. XI. v. 227: *μετὰ κλέος ἵκετ' Ἀχαιῶν,* h. e. post nuntium accepturn. Vere enim Schol.: *φήμην ἀκούσας ὅτι ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀχαιοὶ τῇ Τροίᾳ.* Ibid. XIII. v. 364. *πολέμοιο μετὰ κλέος εἰληλούθει.* Odyss. XIII. v. 415. *ᾤχετο, πευσόμενος, μετὰ σὸν κλέος.* Herodot. I. 34: *μετὰ Σόλωνα οἰχόμενον.* Id. VI. 98: *μετὰ δὲ τοῦτον (τὸν στρατὸν) ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα.* Nec abludunt ab hac Graecorum ratione illa Horat. Od. I. 3, 29: Post ignem aetheria domo subductum. Od. I. 18, 5: Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? Aut *post te* potius, Bacche pater, *teque*, decens Venus?, quo loco *post te* prorsus eodem modo dictum est quo Graeci dicunt *μετὰ Κτησιφῶντα*, post temerariam accusationem Ctesiphontis, *μετ' Ἀχιλλέα*, Achille occiso: *μετὰ Διόνυσον*, post Bacchum, h. e. vino potato, celebrata compotatione, al. Seneca De Provident. c. 4: Audaciter veteranus cruorem suum spectat, qui scit se saepe vicisse post sanguinem, h. e. vulneribus gravibus acceptis. Idem Consol. ad Marc. c. 17: erit Dionysius dominationis cupidus etiam post Platonem, vitae etiam post exilium; h. e. postquam Plato cum ipso sapientiam suam communicavit, et posteaquam eiectus est in exilium. Sed redimus tandem ad verba Platonis, quae iam apparebit, opinor, sic explicanda esse: nunc autem, posteaquam nobis visum est civitatem in duodecim partes dividere, promto paratoque animo etiam illud spectandum, quo modo fieri possit etc. Veram rationem iam assecutus est Astius, cuius explicatio nescio cur viro docto non satisfecerit.

μῆς, τὸ τίνα τρόπον. δῆλον δὴ τὰ δώδεκα μέρη τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τούτων γεννώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακιςχιλίων· ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρός γε τὰς πολεμικὰς

Cap. XVI. ὅθεν φρατρίας] V. φατρίας. Mutavimus ex A. et Bas. 2. Mox pro ἀγωγάς A. B. corr. ἀγῶνας.

E. νόμον διατάττειν] τάττειν A. Ω. v. h. r. et pr. a. Sententiae convenientius est διατάττειν, quod cur critici in τάττειν

τὸ τίνα τρόπον. δῆλον δὴ τὰ δώδεκα —] Locus propemodum desperatus, cui tamen videmur coniecturae ope mederi posse. Et vulgo quidem haec omnia uno tenore leguntur sic: τὸ τίνα τρόπον δῆλον. δὴ τὰ δώδεκα μέρη τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας ἔχοντα διανομάς, κ. τ. λ. Quae quam obscura, perplexa atque confusa oratio sit, vix attinet demonstrare, praesertim quum, quae sit verborum cohaerentia, plane non appareat. Partem difficultatis sustulit Astius, puncto post τίνα τρόπον posito. Sed quomodo hoc ipsum explicari aut proxima explanari deberent, id ille non ostendit. Nam quod scripsit participia esse pro infinitivis posita et pro αὐτοῦ refingi oportere αὐτῶν, id nihili est, siquidem nec patet, quorsum αὐτῶν istud, quod reponi iussit, pertineat, nec participia post δῆλον δὴ pro infinitivis posita esse possunt. Ordiamur igitur ab interpretatione verborum antegressorum, cuius partem modo profligavimus, verbis μετὰ τὴν δόξαν — διανομῆς subtilius explanatis. Hic vero teneri debet diligentissime, τοῦτ' αὐτὸ referri ad τὸ ὁμολογούμενον αὐτὸ ἑαυτῷ, cuius modo iniecta erat mentio. Quocirca verba sic accipienda sunt: Nunc igitur hoc ipsum promta parataque voluntate spectandum est, posteaquam placuit civitatem in duodecim partes distribuere, quomodo effici debeat vel possit sic, ut idem in usu numerorum rerumque inde suspensarum cernatur. Etenim significat Atheniensis, illud ipsum τὸ ὁμολογούμενον etiam in reliquo usu numeri istius, quo in agris et bonis dividendis usi erant, conspicuum esse oportere. Atque haec si vere iudicavimus, facile lucem suam recuperabunt etiam consequentia, quae tamen censemus foedis maculis esse contaminata, quandoquidem nec ratio et caussa participii ἔχοντα intelligitur, nec αὐτοῦ habet quorsum referatur. Nimirum pro δῆλον aut δηλοῖ aut δῆλα reponendum est, pro αὐτοῦ vero sine ulla dubitatione scribi oportet αὖ. Quibus emendationibus factis protenus existit sensus verborum aptissimus. Interpretandus enim locus est hunc in modum: manifestum est igitur, duodecim illas partes (quas in agris civibusque dividundis adhibuimus) rursus plurimas habere divisiones eorum, quae intus in se comprehendunt, atque ea, quae cum his sunt coniuncta, pariterque quae inde oriuntur, item, usque ad

τάξεις τε καὶ ἀγωγάς, καὶ ἔτι νομίσματα καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρὰ καὶ σταθμά, πάντα ταῦτα ἔμμετρά E τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τόν γε νόμον διατάττειν. πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα δείσαντα τὴν δόξασαν ἂν γίγνεσθαι σμικρολογίαν, ἄν τις προςτάττῃ

mutaverint, caussa in promtu est; qui ex τάττειν potuerit exoriri, non intelligitur. Itaque διατάττειν cum Par. B. Ξ. f. c. o. δ. x. tenendum. Pro νόμον Mon. νομοθέτην.

quadraginta et quinque millia. De δῆλοί vel δῆλα cum participiis coniuncto nota res est. v. Matthiae Gr. §. 549. 5. Ad καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα — γεννώμενα vero denuo intelligendum esse πλείστας ἔχοντα διανομάς, nunc sponte intelligetur. Quod Hermannus pro δῆλον δὴ edidit διελεῖν δεῖ, id ne nunc quidem probandum censemus.

ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους — διατάττειν] In his quoque respexit philosophus ad instituta Atheniensium. v. Schoemann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graec. p. 200 sqq. ubi vir egregius dilucide exposuit de populi Attici divisionibus. coll. Wachsmuth. Antiqq. Graec. I. 1. p. 235 sqq. Car. Fr. Hermann. Ibid. §. 98. 99. 111. et Comment. De vestigiis etc. p. 36. ubi monetur extrema duo vocabula, δήμους καὶ κώμας, unum idemque genus significare, comparato Aristotele Poëtic. III. 6. οὗτοι γὰρ κώμας τὰς περιοικίδας καλεῖν φασίν, Ἀθηναῖοι δὲ δήμους. Eandem divisionem Plato respicit etiam alibi, veluti VI. p. 753. C. et 785. A. — καί πρός γε, ac praeterea. v. ad Remp. VIII. p. 559. A. Sophist. p. 234. A. Nec in his libris formula infrequens est, cuius tamen usus exempla post Astium afferre piget. — ἀγωγαί sunt: ductus militares, Zugführungen.

E. ἐκεῖνα φοβητέα δείσαντα] H. e. φοβεῖσθαι δεῖ δείσαντα. v. ad Criton. p. 49. A. De verbo metuendi ac timendi in una verborum comprehensione coniuncto v. Legg. VII. p. 819. A: φοβοῦμαι μὲν δὴ ταῦτα ἃ σὺ λέγεις, μᾶλλον δὲ δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων. Protagor. p. 358. D: καλεῖτέ τι δέος καὶ φόβον; ubi v. ann. Thucyd. IV. 117: Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους, ἅπερ ἔδεισαν, φοβεῖσθαι. Xenoph. Mem. III. 5, 6: ὅταν μὲν γὰρ δή που μηδὲν φοβῶνται, μεστοί εἰσιν ἀταξίας· ὅταν δὲ χειμῶνα ἢ πολέμους δείσωσι, τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν. Herodot. IV. 115: ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος. Demosth. p. 124: οὐ δὴ δεῖ παρορᾶν τὰ τοιαῦτα οὐδὲ τὸν ἐξείργοντα δέει καὶ φόβῳ. al. Non dissimilia sunt talia: Phileb. p. 58. D: εἴπωμεν, εἰ φαῖμεν ἄν. Hipp. min. p. 369. E: ἐνενόηκα ὅτι μοι δοκεῖ. Lachet. p. 196. E. ubi v. ann. Sed vide omnino quae de verbis eiusdem significationis inter se coniunctis scripsimus ad Sophist. p. 217. E. et p. 242. A. — τὴν δόξασαν ἂν γίγνεσθαι σμικρ. quod videri possit existere rerum minutarum studium.

πάντα, ὁπόσ' ἂν σκεύη κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν
747 ἐᾶν εἶναι, καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα
εἶναι χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ
ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ
ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ
ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι ταῖς τε κατὰ τὴν εὐθυπο-
ρίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς κύκλῳ περι-
φορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα τόν γε
νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύ-
ναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρός
B τε γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς
τέχνας πάσας ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παίδειον
μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή·

P. 747. B. *ἓν οὐδὲν οὕτω*] Sic libri omnes cum editt.; nullus *ἓν οὐδ' ἕν*, quae scriptura Schaefero et Fritschio unice placuit. Dein Mon. *ἔχει παίδιον μαθ.*

πάντα ὁπόσ' ἂν σκεύη κτ., μηδὲν ἄμετρον] Anacoluthon singulare. Nam post *πάντα* aut subiungi debebat: *σύμμετρα ποιεῖν* vel *ἔχειν*, aut scribi *πάντων*, omisso in proximis *αὐτῶν*. Nunc vero, illo *πάντα* neglecto, mutatur repente forma orationis, atque *μηδὲν ἄμετρον ἐᾶν εἶναι* infertur addito genitivo *αὐτῶν*.

καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα] Etiam hoc *νομίσαντα* pendet ex antecedenti *φοβητέα*, i. e. *φοβεῖσθαι δεῖ*, in qua verborum ratione rursus cernitur anacoluthon. Nam ipsa sententia postulabat utique, ut hunc in modum pergeretur: *καὶ (ἂν) κοινῷ λόγῳ νομίσῃ* κ. τ. λ.

P. 747. *τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικίλσεις*] utiles esse ad omnia numerorum distributiones ac varietates, quibus quum ipsi inter se varii sunt, tum in longitudinibus ac profunditatibus (De Rep. VII. p. 528. A sqq. Legg. VII. 819. C.) et vero etiam in sonis et motibus. Quippe haec omnia quoniam ad numerorum rationes revocari possunt, numeri in iis tanquam *ποικίλλονται*. Voc. *ποικίλσεις* hinc memorat Pollux Onom. VII. 34. p. 710. ut iam Astius annotavit. Motus quod duplex discernitur, rectus et orbicularis, de eo v. Theaet. p. 181. C. D.

εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως] Bene Ficinus: „ne ab huiusmodi numerorum ordine, quoad possunt, recedant."

πρός τε γὰρ οἰκονομίαν —] De utilitate mathematicae disciplinae in vitae communis negotiis mentisque viribus excolendis conf. infra Libr. VII. p. 819. A sqq. De Rep. VII. p. 522. C sqq. 525. C sqq. — *ἓν οὐδέν* gravius est quam simplex *οὐδέν*. Similiter Latini dicunt nihil unum, nullus unus, nemo unus. Plato Reip. VI. p. 488. A: *ὥστ' οὐδ' ἔστιν ἓν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον πεπονθός*. Herodot. I. 32: *ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν*

τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα θείᾳ τέχνῃ. ταῦτα δὴ πάντα, ἐὰν μὲν ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῆταί τις τὴν ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελλόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ C παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἄν· εἰ δὲ μή, τὴν καλουμένην ἄν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν

C. ὀνησίμως κτήσεσθαι] κτήσασθαι Venet. Ξ. Mox Ric. h. et Flor. δ. ἀντὶ τῆς σοφίας; addito articulo.

ἀπειργασμένα γένη] ἀπειργασμένους Mon.

οὐδὲν αὔταρκές ἐστι. Thucyd. II. 51. ἕν τε οὐδὲν κατέστη σῶμα, ubi v. Poppon. qui nuper ἓν οὐδὲ ἓν dedit, quam scripturam suaserunt Schaefer. Appar. Demosth. II. p. 619. et Fritsch. ad Lucian. Dial. Deor. p. XXXV. Exempla formulae collegerunt intpp. ad Thucyd. l. c. Praeterea de eadem consulas vet. grammat. ad Gregor. Corinth. p. 56 sq. et in Bekkeri Anecdot. Vol. I. p. 138 sq. Παίδειον μάθημα, puerilis disciplina, dictum ut Libr. I. p. 643. B. παίδεια οἰκοδομήματα.

B. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν ν. V. Matthiae Gr. §. 432. 5. — νυστάζοντα, somniantem, somnolentum. De proximis, εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν; similiter haec coniunguntur De Rep. VI. p. 503. C. Theaetet. p. 144. A. — παρὰ τὴν — τέχνῃ, i. e. ὥστε παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδιδόναι, ita ut praeter naturam suam divina arte proficiat.

C. καθάπερ Αἰγυπτίους —] De re ipsa conf. Libr. VII. p. 819. A sqq. ubi describuntur Aegyptiorum studia mathematica et De Rep. IV. p. 436. A: τὸ φιλοχρήματον, ὃ περὶ τούς τε Φοίνικας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἂν οὐχ ἥκιστα. De Aegyptiis eo nomine male audientibus v. etiam Valckenar. ad Theocr. Adoniaz. p. 357. et Ranke De Vita Aristoph. p. 254. Sunt autem verba connectenda sic: καθάπερ νῦν ἔστιν ἰδεῖν Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ ἕτερα γένη ὑπὸ τῆς ἀνελευθερίας τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀπειργασμένα int. τὴν καλουμένην πανουργίαν ἀντὶ σοφίας.

εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξειργάσατο] Torsit in his viros doctos ἂν particula, quae quid significaret, illi non usquequaque perspexerunt. Nam Stephanus quidem in locum eius αὖ sufficiendum statuit. Sed recte istud αὖ sprevit Astius, quippe quod sententiarum nexui parum conveniat.

γενόμενος ἐξειργάσατο τὰ τοιαῦτα, εἴτε χαλεπὴ τύχη D προςπεσοῦσα, εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γάρ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους

D. καὶ δι' εἰλήσεις] Libri διειλήσεις. Voss. solus διηλήσειν. V. enarrat. Dein Mon. τὴν ἐκ γῆς pro τὴν ἐκ τῆς γῆς.

Ipse vero legi iussit ἐξεργάσαιτο. Verum ne optativo quidem locus est, siquidem verba hoc significant: sive legumlator aliquis pravus talia effecit, nec vero: sive legumlator aliquis pravus talia effecerit s. efficere possit. Itaque aliam viam ingressus est A. Matthiae Gr. Gr. §. 599. c. p. 1410. ed. 3. qui ἂν cum indicativo ἐξείργασατό ita coniunxit, ut particulam censuerit coniecturae vel suspicionis facere indicium. Quod tamen quo iure ita statuatur, fatemur nos neutiquam intelligere. Nimirum nostra sententia ἂν ad solum participium γενόμενος pertinet, hoc sensu: sive legumlator aliquis iis talia effecit, qui fortasse pravus fuerit. Nam φαῦλος ἂν γενόμενος idem est quod ὅστις ἂν φαῦλος γένοιτο; cuius structurae exempla attulimus ad Phileb. p. 30. C. Addas vero: De Rep. lii. p. 414. C: οὐ γεγονὸς οὐδ' οἶδ' εἰ γενόμενον ἄν. Demosth. p. 790. 26: τὰ μήτε ὄντα μήτ' ἂν γενόμενα μήτ' ἂν γενησόμενα. Thucyd. VI. 38: ἐνθένδεν ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιοῦσιν. Iam vero quod participium arbitramur per optativum addito ἂν explicari oportere, noli putare optativum ab hac sententia alienum esse, sicuti visum est viro praestantissimo, A. Matthiae. Nam optativus cum ἂν iunctus usurpari solet etiam, sicubi coniectura de aliqua re proditur posituraque eam fieri vel posse vel potuisse. Cuius generis exempla bene multa consignavimus ad Legg. III. p. 677. et Remp. VIII. p. 549. A. Itaque locus est integer neque ulla laborat difficultate. — εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη, h. e. aliud quid eiusmodi, quod in rerum natura positum sit.

D. ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι διαφέροντες —] Hoc dicit: Nec hoc nos lateat, plurimis in locis discriminis esse ad hominum vel meliorum vel deteriorum generationem; quibus *non contraria* i. e. consentanea, legibus sunt sancienda. Significat igitur philosophus, leges pro varia regionum natura atque indole item varias esse oportere, quo melius hominum ingeniis conveniant. Ante εἰσὶν ἄλλοι quod interpositum legitur οὐκ, id Astius expungendum censet. Nisi forte illud paratam defensionem ex eo habet. quod μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω, si sensum spectamus, idem est quod μηδὲ τοῦθ' ἀπαρνησώμεθα aut similis aliqua formula. Simili cum libertate Protagor. p. 350. D: τοὺς δὲ ἀνδρείους, ὡς οὐ θαῤῥαλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα, quo loco οὐ interpositum est ideo, quia in verbis τὸ ἐμὸν — ὡμολόγησα inest notio negandi et refellendi. Phileb. p. 26. D: οὐδ' ἐδυσχεραίνομεν, ὡς οὐκ

ἀμείνους καὶ χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ μέν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἱλήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναίσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω,

καὶ ἐναίσιοι] Sic A. B. x. et pr. Ω. Legebatur *ἀναίσιοι*, quod nihili est. v. enarrat.

ἦν ἐν φύσει. Sophist. p. 260. A: *ἀφῃρέθημεν αὐτὸ μηδ' εἶναι τὸ παράπαν.* Tuetur *οὐκ* etiam Galenus, qui Tom. I. p. 349. 48. ed. Bas. haec inde ab: *μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς* usque ad finem libri exscripsit. Dübnerus Mus. Rhenan. III. 4. (ann. 1844) legendum censet *ὡς ἐοίκασιν ἄλλοι.*

οἱ μέν γέ που διὰ πνεύματα] Ne quis pro *γε* requirat *γάρ*, v. ann. ad Phileb. p. 12. E. et Sympos. p. 180. D.

καὶ δι' εἱλήσεις] Tractavit haec Ruhnkenius ad Tim. p. 97 sq. qui pro vulg. *διειλήσεις*, quod libros omnes obsidet, correxit *δι' εἱλήσεις*, Galenum ea in re ducem sequutus, apud quem scriptum legitur: *οἱ μέν πού γε διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ εἱλήσεις ἀλλόκοτοί τε εἰσὶ καὶ ἀειδέσι ἑαυτῶν.* Sunt vero *εἱλήσεις*, vel potius *εἱλήσεις*, solis calor, aestus, *αἱ ἐξ ἡλίου θερμότητες*, ut interpretatur Galenus. De Rep. II. p. 380. E: *ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται, οἷον σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν ὑπὸ εἱλήσεών τε καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τοιούτων.* Ibid. III. p. 404. A: *καὶ πολλὰς μεταβολὰς ἐν ταῖς στρατιαῖς μεταβάλλοντες ὑδάτων τε καὶ τῶν ἄλλων σίτων καὶ εἱλήσεων καὶ χειμώνων.* Apud Stobaeum Eclogg. Phys. p. 88. scribitur turpi errore *διαλήσεις.* Utrum *εἱλήσεις*, *ψιλῶς*, scribendum sit an *εἱλήσεις*, *δασέως*, de eo ambigitur. v. Schaefer. ad Schol. Apollon. Rhod. II. p. 279. Sed asperum defendit analogia verbi *εἱλέω*, quod Eustath. ad Odyss. *η*. p. 1513. interpretatur *τὸ ἐν ἡλίῳ ξηραίνειν*, solis ardore arefacere; differt enim aliquantum ab *εἰλεῖν*, volvere, volutare, coarctare etc. defendit item cognatio nominis *ἡ εἵλη*, calor, lux solis, quod non confundendum est cum *ἡ εἴλη*, turma. Sed de his vide Astium, qui de iis bene exposuit. Hoc unum addidisse iuvabit, etiam in locis Reipublicae asperum optimorum atque plurimorum codicum auctoritate confirmari. — *ἀλλόκοτοι*, insolentes. Vocabulum optime illustravit Ruhnkenius ad Tim. Gloss. p. 24. — Dein codd. vel *ἐναίσιοι* vel *ἀναίσιοι.* Ruhnkenius l. c. *ἀπαίσιοι* vel *ἀνάρσιοι* coniiciebat. Astius malebat *ἐξαίσιοι.* Nos *ἐναίσιοι* cum optimis codd. tuendum censemus, quod legit etiam Phrynichus apud Bekkerum Anecdot. Vol. I. p. 15. qui interpretatur: *οἷον οἱ γενόμενοι ἐν αἴσῃ καὶ μοίρᾳ τινί.* Nimirum *ἐναίσιον* ut *ἐναίσιμον* in utramque partem dicitur, ut omnino significet fatale quiddam, quod afferat aliquid vel habeat, quod tanquam fato videatur constitutum esse.

διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν] Non caret vi sua istud *ταύτην*, quod sic interpreteris: propter quotidianum istum, quem terra praebet, victum. Similem usum notavimus ad Phileb. p. 59. A. Sed habet etiam hic locus ma-

E ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν, τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέροιεν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἵλεῳ δεχόμενοι καὶ τοὐναντίον. οἷς ὅ γε νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἄνθρωπον οἷόν τ' ἐστὶ σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτως πειρῷτ' ἂν τιθέναι τοὺς

E. *λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ*] Voss. *λήξεις εἰ ἐν τοῖς ἀεί*. male.

gnam difficultatem. Neque enim quisquam expedire poterit verborum constructionem, ita ut nihil impedimenti remaneat. Corrigendum, nisi fallor, sic est: *οἱ δὲ καὶ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν ἀναδιδοῦσιν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψ. οὐχ ἧττον δ.* alii vero loci etiam victum istum quotidianum, quem terra praebet, efferunt non modo corporibus vel salubriorem vel deteriorem, sed etiam eum, qui non minus animis possit talia ingenerare. *Διὰ* illud ante *ταύτην* quam facile errore nasci potuerit, in aprico est. Nam sive antecedentis *καί* similitudinem respicimus, sive eiusdem praepositionis repetendae occasionem consideramus, nihil fuit sane ad fraudem admittendam utraque re opportunius. Nec vero audax videbitur vulgati *ἀναδιδοῦσαν* in *ἀναδιδοῦσιν* mutatio. Iam vero recte dicuntur ipsi loci *ἀναδιδόναι τροφήν*, quod in vulgata lectione secus est. Politic. p. 272. A: *αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς*. Menex. p. 237. D: *ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῶα παντοδαπά*. – Post *οὐ μόνον* quod non *ἀλλὰ καὶ* vel *ἀλλά*, sed *δὲ* infertur, id haudquaquam est insolens. Libr. VI. p. 751. B: *οὐ μόνον οὐδὲν πλέον, σχεδὸν δὲ βλάβαι — γίγνοιντ' ἂν ἐξ αὐτῶν*. Ibid. p. 752. D: *μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι — ξυντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι*. Ibid. p. 760. D. p. 777. D. VIII. p. 842. C. VII. p. 823. A. XI. p. 920. A. B. XII. p. 965. B. — *πάντα τὰ τοιαῦτα* per synesin dictum refertur ad *ἀμείνω καὶ χείρω*, cuius generis sunt illa Phaedon. p. 59. A. et p. 67. A.

E. *ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια* —] H. e. in quibus omnia quasi divina sunt, ita ut non modo tanquam divinus quidam afflatus per omnia spiret, verum etiam agri diis sint consecrati. De *ἐπίπνοια* v. ann. ad cap. 9. in. p. 738. C. *Δαιμόνων λήξεις* vero, sicuti alibi *κλῆροι*, vocantur portiones, quae diis sorte obtigerunt. Respicitur ad p. 745. B.—D.

ἵλεῳ δεχόμενοι καὶ τοὐναντίον.] Nominativus masculini generis per synesin positus est, perinde ac si *θεοί* et *δαίμονες* praecesserit. Eiusdem fere generis sunt, de quibus exposuerunt intpp. ad Gregor. Corinth. p. 37 sqq. ed. Schäfer. Porson. ad Eur. Hecub. v. 22. et Hermannus ad Viger. ann. 55. p. 714.

οἷς ὅ γε νοῦν ἔχων —] cuiusmodi locis omnibus

νόμους. ὃ δὴ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τά τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίζειν χώραν.

ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοί τε οὕτως ποιητέον.

πρῶτον τρεπτέον] *σκεπτέον* Ric.

prudens legum scriptor, ubi ista consideraverit quantum homo talia considerare potest, conabitur leges iis convenientes scribere. Non opus est, opinor, ut *οἷς*, quod cum *τιθέναι τοὺς νόμους* cohaeret, in *οὓς* mutetur, quod desideravit Astius.

πρῶτον τρεπτέον —] Desideraveris fortasse *οὖν*. Sed v. ann. ad Theaet. p. 181. B. p. 203. E.

ARGUMENTUM
LIBRI SEXTI.

Accedit Atheniensis dehinc ad magistratus, quorum genera, potestas, imperium definiuntur. De qua re haec fere disseruntur. Quum plurimum reipublicae intersit, ut boni sapientesque sint quibus utatur magistratus, tum etiam ii, qui illos sint creaturi, tales sint necesse est, qui recte possint aliorum virtutes aestimare atque iis committere munera publica, qui ad ea recte sapienterque obeunda vere idonei habeantur. Cuiusmodi prudentia atque intelligentia quoniam a novis colonis, qui nondum publicas res noverunt, vix potest expectari, qui ab initio in nostra civitate deligant et constituant magistratus, partim arcessendi sunt aliunde. Itaque Gnosii, coloniae auctores, rogandi erunt, ut hac in re novis civibus nostris velint consilio atque opera sua adesse. Quocirca principio constituantur triginta septem viri, quibus legum cura demandetur, usque dum nostri cives novis legibus assuefacti eorumque liberi ad harum rationem educati et instituti fuerint. Illorum autem undeviginti ex colonis deligantur, octodecim vero sint Gnosii, quibus ius novae civitatis impertiatur. Hi igitur communiter legum publicarum curam gerant, usque dum ab ipsa civitate institui possit magistratuum creatio. De cuius ratione haec videntur sancienda esse. Suffragiorum ius esto penes eos omnes,

qui arma gerunt atque iam bellis interfuerunt. Comitia porro habentor in templo, quod sit omnium sanctissimum et augustissimum. Denique tabulae, in quibus candidatorum pariter atque suffragantium nomina perscripta sint, a singulis arae Dei imponuntor, in eaque re dolus atque fraus procul esto. Iam vero ubi primum comitia creandis magistratibus fuerint habita, suffragiis singulorum collectis et examinatis, ante omnia trecenti, qui plurimis sententiis fuerint probati, exquirantur publiceque renuntientur. Tum vero ex horum ipsorum numero rursus deligantur centum, qui praeter ceteros bona apud alios existimatione floreant. Denique vero, civibus tertium in suffragia missis, ex his ipsis legantur triginta septem viri, qui magistratuum dignitate et auctoritate ornentur. Atque hi quidem in locum eorum succedant, qui fuerunt ab initio constituti l e g u m c u s t o d e s sive *νομοφύλακες*. Quo cautius autem illi atque prudentius deligantur, rursus consentaneum est novam coloniam in hoc negotio ab ea civitate adiuvari, unde ipsa habet suam originem (p. 751. — 754. D. in.). — Atque haec quidem de creatione horum magistratuum. Munus autem et officium eorum hoc sit, ut legum custodiam agant, census tabulas asservent, denique poenas constituant iis, qui bonorum suorum opes ultra modum adauxerint. Ceterum nemo ante annum aetatis quinquagesimum hac dignitate potiatur, nec quisquam ea diutius ornandus est, quam viginti annos (p. 754. D. — 755. B.). — Hi igitur principes sunto magistratus. Post hos vero legendi sunt etiam d u c e s e x e r c i t u s, m a g i s t r i e q u i t u m, p h y l a r c h a e, t a x i a r c h a e, a l i i; in quo negotio item praeter legum custodes partes non exiguas ipsi cives habebunt (p. 755. B. — 756. B.). — Porro creandi s e n a t o r e s sunt. Qui quidem numero trecenti sexaginta sunto. Legantur autem ex quaternis civium classibus pro census ratione constitutis nonageni, idque fiat sic, ut quam maxima servetur civium omnium aequalitas. Lecti deinde in duodecim describantur partes, ita quidem, ut singulae singulis mensibus publicae saluti et securitati prospiciant et iuxta cum reliquis magistratibus id agant unice, ut ne quid respublica detrimenti capiat. Quo tempore reliqua pars senatus suis rebus vacare poterit (p.

756. B. — 758. E.). — Accedimus ad sacerdotes. Quorum alii erunt perpetui, alii annui. Et hi quidem sortito capiantur, ita tamen, ut nisi morum castitate, vitae innocentia et generis honestate fuerint probati, munera adipisci non possint. Nec cuiquam sacerdotio aliquo fungi liceat, nisi qui sexaginta annorum aetatem attigerit (p. 759. A.). — Similiter creandi sunt etiam aediles, qui templorum gerant curam, aediles, quibus sit cura viarum et quae sunt alia huius generis, denique agoranomi, qui rebus vendendis et emendis praeficiantur. Sed redimus ad res sacras. Leges igitur ad divina spectantes Delphis petendae sunt et interpretes ad has constitutï, si qua opus fuerit, adhibendi. Iam vero etiam religionum interpretes (ἐξηγηταί) creandi sunt, quod fieri oportet maxima cum religione. Hi vero sint perpetui nec nisi cum morte munus suum deponant (p. 759. Ibid. E.). — Porro constituantur procuratores (ταμίαι) pecuniae sacrae aliarumque rerum sacrarum, veluti nemorum, agrorum sacrorum et fructuum (p. 759. E. 760. A.). Atque haec quidem de rebus sacris. Pergimus ad alia. Nihil vero in tota civitate custodia carere fas est. Itaque urbis custodiam agant duces, centuriones, magistri equitum, phylarchae, prytanes, et vero etiam aediles et rerum venalium curatores. Agros autem procurare iubeantur agrorum praefecti ac tribuum principes annui. Quae res hunc in modum instituenda erit. Duodecim tribus, quarum cuique antea duodecimam agrorum partem assignavimus, singulae sibi quinos praeficiant tribunos annuos, qui rerum rusticarum curam gerant, ἀγρονόμους et φρουράρχους. Horum quisque ex tribu sua duodecim iuvenes, qui aetatem habeant viginti annorum necdum tricesimum annum superaverint, sibi tanquam socios et ministros adiungat, qui agros peragrent atque visitent, ita quidem, ut omnes ac singuli paullatim universae terrae quam accuratissimam accipiant notitiam. Horum munus sit videre, ut fines ab hostium incursionibus tuti maneant, ut locis idoneis munimenta et castella exstruantur, ut prohibeantur aquarum inundationes, atque necessarii aquaeductus et fossae instituantur, denique ut securitati et fertilitati agrorum satis prospectum videatur (p. 760. A. — 761. D.). —

Sexaginta vero illi suum quisque locum custodiant non modo hostium caussa, verum etiam propter eos, qui sese amicos profitentur. Componant enim etiam lites civium. Ipsi vero si quid deliquerint, ignominia vel etiam gravioribus poenis afficiantur (p. 761. D. — 762. B.). Utantur autem illi omnes per duos annos hac victus ratione. Primum quoque loco publica sint convivia (ξυσσίτια), a quibus sine necessitate aliqua abesse nemini impune liceat. Deinde victu fruantur simplici ac tenui. Denique adolescentes universam regionem perscrutentur aestate atque hieme armati; quamobrem eos etiam venationi operam dare consentaneum est. Horum igitur ipsorum, sive quis eos κρυπτοὺς sive agrarios curatores appellare voluerit, unusquisque promto animo officio suo fungatur (p. 762. B. — 763. C.). — Sequitur iam, ut de rerum venalium et urbanarum curatoribus (ἀγορανόμοις et ἀστυνόμοις) exponendum sit. Constituantur igitur tres aediles et quinque fori praefecti, iisque certa munia demandentur. (p. 763. C. — 764. C.). — Musicae porro et gymnasticae praefectos deligere decet, duplices quidem utriusque. Hi prospiciant rebus ad institutionem ac disciplinam puerorum et adolescentium pertinentibus; scholis et gymnasiis invigilent; in ludis musicis et gymnicis concertantibus praemia decernant; choros ac saltationes curent, et quae alia sunt similia (p. 764. C. — 765. D.). — Praeterea vero etiam magistratus creandus est, qui institutionis universae tam feminarum quam masculorum procurationem habeat. Quoniam vero plurimum interest ad civitatis salutem, ut iuventus recte instituatur, nihil magis curandum videtur, quam ut vir quam optimus ad hoc officium suscipiendum deligatur. Itaque omnes magistratus, exceptis senatoribus et prytanibus, in templo Apollinis conveniant atque suffragiis suis declarent, quemnam ipsi puerorum educationi optime praefectum iri existiment. Qui plurimorum tulerit suffragia atque magistratibus quoque satis probatus fuerit, is per quinquennium hoc magistratu, longe illo gravissimo, fungatur (p. 765. D. — 766. B.). — His de singulis magistratibus expositis, quaedam generatim adduntur (p. 766. C.). Monetur enim, quid faciendum sit, si quis magistratum aut pupillo-

rum tutelam gerens mortuus sit; de qua quidem re brevissima est admonitio. Tum vero inde a p. 766. D. ad disputationem transitur de iudicibus, cuius summa haec est.

Civitas, inquit Atheniensis, quum revera futura sit nulla, nisi iudicia habeat, plane necesse est, idonei iudices deligantur; qui quidem magistratibus, quos vulgo dicimus, haud sane dissimiles sunt. Debent autem qui inter se lites et controversias exercent, primum se convertere ad vicinos, amicos, alios, qui rerum contraversarum haud ignari sint, atque experiri, num per eos componi possit controversia. Quod si non contigerit, ad aliud iudicium accedant, et si ne ab hoc quidem iustam diiudicationem acceperint, tertium denique adeant iudicium, a quo tandem lis plane dirimetur. Constituantur vero praeter arbitros, quos ipsi litigantes capiant, duo iudicia, unum quod caussas civium privatas diiudicet, alterum, in quo caussae publicae agantur. Iudices vero maxima cum religione creentur (p. 766. D — 768. C.). Sed quoniam difficile est omnia, quae huc pertineant, iam nunc accurate exponere, praesertim quum nondum scriptae sint aliae leges, quae ad civitatem civiliumque rerum administrationem pertineant; et quia eius, qui civitatem aliquam primus ornavit legibus, plurimum interesse debet, ut opus ab ipso inchoatum aliquando quam optime absolvatur, etiam hoc curandum est, ut quidquid in Legum expositione fuerit praetermissum, id postero tempore expleatur atque consummetur. Ut igitur perficiantur quae manserint imperfecta, experimento rei per aliquod tempus facto, in commune ea de re consulendum est, utendumque iis, quae magistratus cum legum custodibus de harum emendatione communicaverint (p. 768. C. — 771. A.). — Sed his ita expositis convertamus nos ad alias leges, quae deinde nobis scribendae sunt. Et initium quidem a sacris faciendnm est. Divisis igitur ope numeri 5040 agris nostrae civitatis, quamque partem deo alicui vel deorum filio consecrari fas est, iisque sacra constitui, quae a civibus obeantur atque celebrentur quum divinae gratiae comparandae caussa, tum etiam eo fine, ut ipsi inter se contrahant amicitiam atque mutuum exerceant com-

mercium. Nam ad nuptiarum communitatem et coniunctionem prorsus est necessarium novisse, a quibus quis uxorem ducat et quam vel quem nuptum det. Huius igitur rei longe gravissimae caussa oportet etiam inter ludos publicos saltiones instituere pueros et puellas, idque facere nudos nudasque ad moderatum usque pudorem. Sed de his quoque rebus, experimento demum per decem annos capto, accuratius certiusque decernendum et iudicandum erit; nunc legis primas quasi lineas duxisse satis erit (p. 771. A. — 772. E.). — Dicendum vero nunc de matrimoniis est, de quibus haec exposuisse iuvabit. Legitimum tempus matrimonii ineundi viris statuatur annus aetatis quintus vicesimus usque ad quintum tricesimum. In iungendis autem nuptiis caveri oportet, ne divitiae potius quam reipublicae rationes hominumque mores et ingenia respiciantur. Itaque qui calidiore et ferociore animo sunt, ii in matrimonium ducant virgines modestis natas parentibus, et vicissim qui sunt natura tardiores et sedatiores, ii parentum alacriorum et fervidiorum filias uxores ducant; ita enim diversitas ingeniorum tamquam temperamento quodam adhibito lenietur atque paullatim evanescet. Coelibes vero si qui esse et manere maluerint, eos par est mulctari publice et a iunioribus contemni. Sed ut connubia ne ineantur lucri et quaestus gratia, dotem, quae pretium quinquaginta drachmarum excedat, vel dare vel accipere legibus interdictum sit. Liberos despondere nemini liceat nisi patri, fratri germano, avo paterno, et, si hi mortui fuerint, matri. In conviviis nuptialibus vero celebrandis sedulo curandum est, ut mediocritas quaedam et temperantia observetur. Itaque et magni sumtus in iis vitandi sunt et ebrietas omni modo fugienda. Neque enim quidquam novis coniugibus ebrietate turpius fuerit, qua certe nihil cogitari potest quod liberorum procreationi plus damni afferat. Ceterum novi coniuges seiuncti ac separati habitent ab affinibus et cognatis, ne quotidiana cum iis conversatio fastidium afferat aut discordiam et inimicitiam pariat (p. 772. E. — 776. B.). — His de connubio ineundo explicatis Atheniensis veluti in transcursu quaedam disserit quum de bonorum tum de servorum possessione, quos prolixiore oratione

docet cautissime in obsequio esse continendos, ideoque nec contumeliose et iniuste nec nimis humaniter et amice tractari oportere (p. 776. B. — 778. A.). Addit etiam quaedam de condendis instruendisque habitationibus, omninoque de publicis pariter atque privatis aedificiis, ita tamen, ut ipse moneat, haec per liberiorem sermonis cursum hic interponi, aptius fortasse alias habitura locum. (p. 778. A. — 779. D.). His expositis denique sermo revertitur rursus ad coniugia, de quibus orator sic fere pergit disputare. Ponamus igitur, inquit, nuptias esse contractas. Quocirca nunc definiendum est, quonam vivendi genere novis coniugibus utendum sit. De qua re quae praecipienda sunt, ea difficultatem habent haud sane exiguam, propterea quod aliquantum a vulgari hominum opinione et consuetudine abhorrent. Nam vulgo certe existimant, de publica quidem vita leges dari posse, de privata vita non item. Ab hoc igitur iudicio longissime discedendum videtur. Praeterea vero quae novis coniugibus praescribenda videntur, ea a moribus et institutis aliarum civitatum multum discrepant. Nam primum quidem omnes volumus etiam post nuptias interesse communibus conviviis (συσσιτίοις). Quod etsi primo adspectu insolens, imo etiam maxima cum difficultate coniunctum, videatur, tamen revera fieri posse luculente docet exemplum Spartanorum, qui publicis assueverunt conviviis. Sed multo insolentius ac difficilius aliud quid est, quod in civitate nostra instituendum arbitramur. Nam etiam mulieres interesse volumus conviviis communibus, id quod nusquam terrarum ita fieri novimus. At enim vero plurimum sane hac in parte vulgo peccari solet, quandoquidem a legum conditoribus vita feminarum plerumque negligitur, vita virorum unice respectatur. Nostro tamen iudicio plurimum refert ad felicitatem publicam, ut mulieribus pariter atque viris leges scribantur, ad quas vivendi rationem suam dirigant et componant. Nunc verò mos latissime pervagatus fere ita fert, ut mulieres à publica luce alienae in occulto vitam degant. Sed dubitari certe non potest, quin illud ipsum, quod nos volumus publice institui et legibus sanciri, ad honestatem ac decorem plurimum possit. De qua re, quoniam sumus otiosi, ita licebit

confabulari, ut sermo exspatietur paullo liberius. Itaque hic denuo admonuisse iuvabit, de quo dictum est in superioribus, humanum genus aut nullo unquam tempore nec initium habuisse nec finem esse habiturum, aut immensum fere esse temporis spatium, ex quo ortum suum acceperit. Iam vero tam multis longisque temporum periodis verisimillimum est multas civitates et extitisse et rursus interiisse, ideoque mores et instituta inter homines pro temporum locorumque varietate locum obtinuisse maxime varios ac diversos. Veluti olim nec vitem nec olivam nec fruges extitisse memoriae proditum est: unde quamnam tandem putabimus exortam esse vivendi rationem? Nimirum videntur homines tum sese mutuo consumsisse, ut ne totum genus fame disperiret. Ac superest hic et illic etiam nunc mos crudelissimus, quo homines ab hominibus mactantur atque sacrificantur. Alia rursus de aliarum terrarum incolis narrantur, quale est illud, quod olim dicuntur fuisse, qui eo usque carnium esu abstinerent, ut eas ne sacrificiis quidem adhiberent; unde vita Orphica nomen accepit, qua qui usi sunt, ii non alio victu ciboque nisi rerum inanimatarum frui consueverunt. Sed quorsum tandem ista pertinent quae nunc disputare instituimus? Nimirum propositum fuit hoc, ut simul appareret, omnia hominum studia et consilia maxime ex triplici indigentia et cupiditate suspensa esse, ex quibus, si recte ducantur homines, virtus; sin male, contrarium exsistat. Pertinet vero triplex ista indigentia et cupiditas ad cibum, ad potum, et ad venerem, unde quasi tres morbi naturae humanae nascuntur. Qui quidem ita debent in melius converti, ut et metu et lege et ratione coërceantur, represso iucunditatis ac voluptatis appetitu. Atque etiam Musarum reliquorumque deorum certamina in auxilium vocanda sunt, quo facilius eorum vis propulsetur et removeatur. — Sed ut revertamur tandem ad id, unde paullo ante deflexit oratio, post nuptias consentaneum est, liberos primum gigni et procreari; deinde etiam educari et institui oportere. Haec vero nobis in sermone nostro respicientibus fieri non poterit, quin aliae atque aliae leges oboriantur, usque dum denique etiam ordine deinceps ad publica illa convivia perveniamus. Eo igitur ubi de-

lati erimus, tum vero, re ipsa propius considerata, melius utique quam in praesenti iudicare poterimus, talis vivendi ratio num solis viris an etiam mulieribus conveniat. Pariter etiam ea, quae legibus de his rebus scribendis antecedere debent, ubi suo quaeque loco fuerint spectata, rectius iudicare et constituere poterimus. Quocirca illic, quae hoc loco disseruimus, meminisse iuvabit, imprimis vero utile erit tenuisse, quod modo significavimus, tria esse maxime, quae in regenda morum disciplina respicienda sint, cibi desiderium et potus appetitum et rerum venerearum cupiditatem. Etenim ex his rebus communium conviviorum, a viris pariter atque mulieribus celebrandorum, elucebit utilitas et honestas. Verum mittamus nunc quae de virorum et mulierum conviviis communibus dicenda sint, veniamusque ad leges, quibus novi coniuges edoceantur, quo pacto liberos procreari oporteat. P. 779. D. — 783. D. Oportet igitur sponsam atque sponsum maxime curare hoc, ut civitati liberos quam optimos exhibeant. Quod quo magis fiat, legendae sunt mulieres speculatrices, quae huius rei curam gerant et quotidie in templo Ilithyiae de ea communia conferant consilia. Liberorum procreatio vero itemque custodia eorum, qui illi operam dent, non diutius quam per decem annos locum habeat, siquidem fecundum fuerit matrimonium; sin minus, divortium faciendum, uti commodum fuerit visum. Mulieres vero illae, quas diximus, subinde domos recens nuptorum et matrimonio iunctorum invisant eosque vel monendo vel etiam minitando a vitae pravitate arceant. Quod si non potuerint efficere, rem deferre ad legum custodes debent, qui poenas in eos constituant (p. 783. D. — 784. D.). — Si quis, posteaquam liberos ex legibus genuit, cum aliena muliere rem habeat aut mulier cum mare, his quidem adhuc liberis procreantibus, item puniatur gravissime. Contra qui temperantes permanserint neque lubidini indulserint, ii merito honore ornentur (p. 784. D. — 785. A.). — Iam vero cum iis, quae exposuimus, cognatione quadam et necessitudine haec continentur. Annus cuiusque natalis perscribatur in sacellis paternis atque albo phratriarum secundum archontum ordinem; eorum autem nomina, qui vita excesserunt,

indidem rursus tollantur et extinguantur (p. 785. A.). Porro nuptiarum terminus virgini statuatur inde ab anno aetatis sexto decimo usque ad annum vicesimum; iuveni vero ab anno tricesimo usque ad quintum tricesimum. Etiam magistratus certos annos sibi destinatos habeant. Quocirca mulieri capessere illos liceat quadraginta annos habenti, viro autem triginta annos nato. Similis est militiae ratio, cuius tempus maribus statuatur inde a vicesimo aetatis anno usque ad annum sexagesimum; mulieri vero, si quem habeat usum militarem, posteaquam liberos pepererit, usque ad quinquagesimum vitae annum (p. 785. B.).

Στ.

Cap. I. Ἀλλὰ μὴν μετά γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει. 751

ΚΛ. Ἔχει γὰρ οὖν οὕτω.

ΑΘ. Δύο εἴδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνόμενον τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν

Cap. I. P. 751. Ἔχει γὰρ οὖν —] Ald. hic cum Ξ. Ω. omittit nomen Cliniae, ac deinde Atheniensis. In cod. B. κ. οὖν non comparet.

κόσμον γιγνόμενον τ.] γιγνόμενον pro vulg. γιγνόμενα teste Bekkero A. Ω. v. a. pr. probante Schneidero. Mirum tamen accidit, quod Bastius ex A. et Ω. nihil varietatis enotavit in reliquis hic quoque diligentissimus.

Cap. I. P. 751. σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι — πόλει] magistratus fere a te constituendi fuerint civitati. Duplicis dativi eadem ratio est IV. p. 712. B. VI. 721. E. 767. D. Xenoph. Hellen. III. 1, 28: μισθὸς μὲν ὑμῖν ἐξείργασται τῇ στρατιᾷ. Magistratus vero, ἀρχαί, latiore dicit sensu, quo sensu etiam duces exercituum et iudices comprehenduntur; v. infra p. 766. B. et 767. A. Quem usum loquendi a Graecorum consuetudine non abhorruisse, luculente docuit Hermann. Quaestt. de iure et auctoritate magistrat. ap. Atheniens. c. II. p. 32 sq. Dein fortasse scribendum: Δύο δὴ εἴδη ταῦτα κ. τ. λ. Quamquam ferri potest asyndeton in novae disputationis principio, sicuti exemplis demonstravimus ad Theaet. p. 181. B. et 203. E. Eodem modo supra V. p. 747. E: πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα, ubi noli οὖν inserendum putare. Sententia verborum haec est: Duo igitur haec rerum genera (duae res) ad ordinandam civitatem pertinent, primum magistratuum creatio et eo-

τε και ἀρξόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ και τρόπον ὄντινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἑκάσταις ἀποδοτέον, οὕςτινας
B *τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἵους προςῆκον ἂν ἑκασταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἱρέσεως εἴπωμεν προςήκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι.*

ΚΛ. *Τίνα δὴ τοῦτον;*

ΑΘ. *Τόνδε. παντί που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι,*

B. *ὅτι μεγάλου τῆς νομοθεσίας*] Ricc. Ir. ante *τῆς* interponit *τοῦ*. Ceterum conf. explicatt.

C. *γίγνοιντ' ἂν*] *γίγνοιτ'* Ξ. f. h. o. et pr. Ω. In Voss. x. et Par. B. est *καὶ λῶβαι καὶ πολύ*.

rum qui imperaturi sint; deinde leges, quae singulis magistratibus scribendae sunt et veluti tradendae tanquam aliquid, quod ipsis conveniat ac debeatur. De verbo *ἀποδοτέον* consulas ann. ad Tim. p. 19. C. p. 20. B.

B. *σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες — ῥηθῆναι.*] Sed antequam ad eorum creationem accedamus, paullulum inhibentes orationem nonnulla disseramus, quae de ea re disputari conveniat. Politic. p. 283. C: *λόγον ἄκουσόν τινα προςήκοντα περὶ πάντων τῶν τοιούτων ῥηθῆναι.* Praeterea compares Charmid. p. 165. C: *ἀλλ' ἐπίσχες, ἕως ἂν σκέψωμαι.* Phaedon. p. 95. E: *συχνὸν χρόνον ἐπισχών.* Euthyd. p. 302. B. al.

παντί που δῆλον τὸ τοιοῦτον]. Locus perquam salebrosus, quem tamen qui expedire voluerunt critici, etiam impeditiorem reddiderunt, quippe protenus tentantes illi coniecturas, quibus corrupta scilicet verba refingerentur, de eorum interpretatione minus solliciti. Et nobis quidem mutatione vulgatae scripturae omnino non opus esse videtur, siquidem ei maiorem, quam adhuc factum vidimus, interpretandi diligentiam ac subtilitatem adhibuerimus. Quod quo iure ita statuamus, paucis ostendere conabimur. Itaque *μεγάλου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου* ita dictum videtur, ut participium *ὄντος* praedicato sit accommodatum, quum subiectum requirat *οὔσης*: de quo constructionis genere identidem monuimus, veluti ad Protagor. p. 354. C. Gorg. p. 463. E. Lachet. p. 190. B. Legg. V. p. 726. A. X. 892. A. Iam vero genitivus iste: *τοῦ πόλιν — ἐπιστῆσαι*, de cuius caussa et ratione multum dubitatum est, sine dubio pendet ex nominibus substantivis, quae mox insequuntur: *γέλως ἂν πάμπολυς* et *βλάβαι καὶ λῶβαι.* Quippe istud: *οὐ μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων* interponitur *ὡς ἐν παρόδῳ* vel *διὰ μέσου*, ita ut reliquam verborum constructionem non afficiat, quum Atheniensis iam de proximorum verborum, unde genitivus aptus est, accessione cogitaverit. Quae loquendi ratio minime videbitur insolens, ubi vel ea comparaveris, quae de casu nominum subinde ex verbis remotioribus suspenso explicavimus ad Phaedon. p. 94. D. conf. etiam

μεγάλου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου, τοῦ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις οὐ μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων οὐδ' ὅτι γέλως ἂν πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶβαι πολὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίγνοιντ' ἂν ἐξ αὐτῶν. C

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ τῆς νῦν,

τοίνυν νοήσωμεν] V. *νοήσομεν*, praeter fidem codicum. Nam quum Par. B. quoque *νοήσωμεν* coniunctivum habeat, etiam in Voss. ita scriptum extare colligimus, qui cum illo in plurimis solet consentire.

Lobeckius ad Sophocl. Aiac. v. 475. Ad *εὖ τεθέντων* vero intelligendum est *αὐτῶν*, h. e. *τῶν νόμων*, de quo usu loquendi v. mox p. 755. D. ibique ann. et ad *οὐδ' ὅτι* ex antegressis assumendum *μόνον*. Quibus ita explanatis, patebit, opinor, sententiam verborum sic fere declarandam esse: Unicuique, opinor, perspicuum esse debet hoc: quum legum scriptio res sit maximi momenti, tamen si civitas bene constituta prudenterque legibus temperata magistratus praeficiat legibus bonis parum idoneos, non modo legum sapienter scriptarum nullam fore utilitatem, ac non tantum illius rei (*τοῦ ἐπιστῆσαι*) magnam ineptiam ac stoliditatem, verum etiam pestem ac perniciem longe maximam esse futuram. Sed ita quum iam apparuerit, quid de illo *τοῦ ἐπιστῆσαι* iudicari debeat, tum etiam aliud quid admonuisse iuvabit. Etenim observandum praeterea est, in exitu periodi liberiorem esse decursum orationis. Nam hic quidem post *βλάβαι καὶ λῶβαι* repente ex abundanti subiungitur *ἐξ αὐτῶν*, perinde ac si *τοῦ πόλιν — ἐπιστῆσαι* non antecesserit. Quocirca rursus habemus anacoluthon, cuius ratio sane paullo est intricatior. Nec tamen quidquam esse existimamus, quod legentes cogat orationem Platonis deformatam putare. Quamquam non inutile aut supervacaneum erit indicavisse, quid sit, quod viri docti de facienda loci mutatione statuerint. Stephanus igitur locum corrigi iubet sic: *ἐκ τοῦ πόλιν — ἐπιστῆσαι*, i. e. *ἐὰν πόλις ἐπιστήσῃ*, ipse tamen hac correctione sua minime acquiescens. A quo Heindorfius Specim. coniect. p. 35. ita discessit, ut locum lacunosum esse censeat atque hoc modo expleat: *τοῦ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς ἐπιτηδείους ἔχειν, ἐκ τοῦ ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι κ. τ. λ.* Huic vero assentitur etiam Astius, ita quidem, ut post *παρεσκευασμένην* eadem putet excidisse, quae Heindorfius suppleri voluit, reliqua vero ita scribi malit: *εἰ ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις*. Denique Schramm ius Specim. II. p. 12. pro *τοῦ πόλιν* coniecit *τῷ πόλιν*, quod C. Fr. Hermannus non dubitavit Platoni ultro impertiri, quum tamen isto pacto

ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον. ὁρᾷς γάρ, ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἑκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἱρέσεως εἶναι δεδωκότας, ἔπειτα αὖ τοὺς μέλλοντας αἱρήσεσθαι τεθράφθαι [τε] ἐν ἤθεσι νόμων εὖ πεπαιδευ-
D μένους πρὸς τὸ δυςχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι

ἔπειτα αὖ τοὺς μ.] αὐτοὺς A. B. x.

D. *πρὸς τὸ δυςχεραίνοντάς τε*] Pro τὸ Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. τοὺς scriptum exhibent, errore aperto, de quo vid. enarrat. Teste Bastio idem error etiam in A. Ω. admissus est.

τοὺς ἀξίους ἑκατέρων] Vulgo erat ἑκατέρου praeter fidem deinde pro οὐδ' ὅτι requiratur potius ἀλλὰ καί, quod nemo ausit Platoni obtrudere. Sed satis haec: nam commenta alia in medium afferre piget.

C. *τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις*] eos, qui recte ad magistratuum potestatem exercendam accessuri sint. Neque enim in his δυνάμεις vi sua caret aut merae inservit periphrasi, in qua sententia Zellerum Stud. Platon. p. 91. fuisse videmus. Quod vero magistratus, antequam munera sua suscipiant, explorandi esse iudicantur, cuius rei ratio infra c. IV. describitur accuratius; sequutus in his philosophus est mores et instituta Atheniensium. Athenis enim constat ita fuisse institutum, ut archontes, priusquam magistratum inirent, de vita ante acta, de re familiari, de bonis et opibus, de generis honestate, de maioribus suis, aliisque rebus similibus, rationem reddere cogerentur. De qua eorum probatione, quae δοκιμασία appellata est, nuper disputarunt accuratius Platner Symbol. ad rem iudiciariam Atheun. p. 229. Process. Attic. I. p. 317 sqq. Tittmann. De Rebus publ. Graec. p. 320 sqq. Meier. De Lite Attic. p. 202 sqq. et p. 206. Schömann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graecor. p. 215. et 237 sq. Hermann. Antiquitatt. Graecc. §. 148. 5. conf. Pollux Onom. VIII. 9. De appositionis genere, αὐτούς τε καὶ γένος ἑκάστων, quod Astium fefellit, tu conferas Criton. p. 50. D: οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; Apolog. Socr. p. 42. A: δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν, αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. Sympos. p. 221. D: οἷος δὲ οὑτοσὶ γέγονε τὴν ἀτοπίαν ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ. ubi alia id genus notavimus. Legg. IV. p. 720. D: τῷ κάμνοντι κοινούμενος, αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις. Libr. V. p. 759. C. al.

τοὺς μέλλοντας αἱρήσεσθαι —] Vocem τε post τεθράφθαι insertam Astius in δεῖ mutari lubet. Nobis ea videtur errore orta atque interposita esse ab iis, qui periodi structuram non satis perspexis-

τοὺς ἀξίους ἑκατέρων. ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνῶτες, ἔτι δ' ἀπαίδευτοι, πῶς ἂν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἱρεῖσθαι;

ΚΛ. Σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις φασὶν οὐ πάνυ δέχεσθαι. καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπείπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ

codd., ex quibus Par. B. et Voss. x. tantum ἑκατέρον tueri videntur. Erroris caussam infra in ann. demonstravimus.

προφάσεις φασὶν οὐ πάνυ] codd. omnes φασὶν omittunt, quod non dubitavimus ex Scholiasta ad Cratylum restituere. v. enarrat. Hermannus οὐ φασὶ δ. scripsit.

E. ὑπέστης τῷ Κρητῶν] τῶν Κρητῶν Voss. x. et Par. A.

sent, quam sententiam nostram etiam Hermannus amplexus est. Patet vero ex antegressis repetendum esse δεῖ, unde infinitivus pendeat. — ἐν ἤθεσι νόμων, in moribus, quales leges vel efficiunt vel postulant. Libr. VII. p. 798. A: οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις κ. τ. λ.

εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυσχερ.] Male codd. non pauci πρὸς τοὺς δυσχ. Nam ordo et nexus verborum hic est: εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυνατοὺς γίγνεσθαι ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους τοὺς ἀξίους ἑκατέρων, bene institutos, quo et repudiantes et probantes possint legere vel reiicere utroque dignos. Ex quo apparet τὸ articulum prorsus esse necessarium. Praeterea animadvertas figuram chiasmi, quandoquidem δυσχεραίνοντας pertinet ad ἀποκρίνειν, ἀποδεχομένους autem ad κρίνειν referendum est. Nec rara sunt apud Platonem huius loquendi figurae exempla. Denique ad ἑκατέρων int. τοῦ κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν. Qui ἑκατέρου dederunt, ii videntur ignoravisse usum illum numeri pluralis, quo ἀμφότερα, οὐδέτερα et ἑκάτερα ibi quoque dici solet, ubi expectaveris numerum singularem. Exempla rei consignavimus ad Apolog. Socr. p. 22. E.

D. ταῦτα δὲ — ἀρχὰς αἱρεῖσθαι.] In his ταῦτα est; harum rerum habita ratione, quocirca; v. ad Symp. p. 174. A. — ἀγνῶτες ἀλλήλων, sibi invicem incogniti; se mutuo ignorantes. Ἀγνὼς active dixerunt etiam Thucyd. III. 53. Xenoph. Oec. 20. 13. Sophocl. Oed. Tyr. v. 677. ed. Br.

Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις φασὶν οὐ πάνυ δέχεσθαι] Vulgo deerat φασίν, quod Cornarius, Stephanus et Astius post δέχεσθαι inserendam censebant. Nobis autem πάνυ olim videbatur in φασὶ commutari oportere, quam rationem C. Fr. Hermannus comprobavit. Nunc illud fidenter post προφάσεις interposuimus, quo loco interpositum habet Scholiastes ad locum Cratyl. p. 421. D: οὐ μέντοι μοι δοκεῖ προφάσεις ἀγὼν δέχεσθαι, ἀλλὰ προθυμητέον αν.

E Κρητῶν ἔθνει προθύμως κατοικιεῖν δέκατος αὐτός,
752 ὡς φῄς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοὶ ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν. οὔκουν δήπου λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἁπάντῃ τοιοῦτος ὢν ἄμορφος φαίνοιτο.

ΚΛ. Ἄριστ' εἴρηκας, ὦ ξένε.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὕτω.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν ᾗπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τό γε τοσοῦτον.

P. 752. *ἑκὼν καταλίποιμι*] *καταλείποιμι* teste Bekkero corr. A. qui secundum Bastium totum locum sic scriptum exhibet: *καταλείποιμι πλανώμενος, ἂν ἀπάντῃ,* consentiente etiam Par. B. et sec. Ω. itemque marg. a. δ. Eandem scripturam exhibet etiam Voss. x.; nisi quod hic cum Ang. v. post *ἄμορφος* particulam *ἂν* interserunt. In Ven. Ξ. pr. Ω. (sequimur Bastium, nam Bekkerus istud ipsum de sec. Ω. narrat) Flor. δ. a. reper-

τὰ διασκέψασθαι: ad quem locum etiam de usu huius proverbii dictum est. conf. Bergler. ad Alciphron. I. 39.

E. *κατοικιεῖν δέκατος αὐτὸς*] H. e. una cum novem aliis.

P. 752. *οὔκουν δήπου λέγων γε —*] H. e. itaque, quantum in me est, disserendo certe efficiam, ut nihil ad rem desiderari videatur; re ipsa ut fiat, quod efficere vultis, tu iuxta cum aliis curabis. Hoc vero sic exprimit, ut respiciat ad notissimum proverbium. Gorg. p. 505. D: *ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ' ἐπιθέντας κεφαλήν, ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιίῃ.* Tim. p. 69. B: *τελευτὴν ἤδη κεφαλήν τε τῷ μύθῳ πειρώμεθα ἁρμόττουσαν ἐπιθεῖναι τοῖς πρόσθεν.* ubi v. annotat. nostra. Etiam Phil. p. 66. D. videmur recte statuisse pro vulg. *κεφαλὴν ἀποδοῦναι*, quod absurdum est, legendum esse *κεφαλὴν ἐπιθεῖναι.* Quamquam fuit, qui librorum scripturam nuper defendere conaretur, perversissimo rei usus argumento, quod ipsi iam annotatione nostra ostenderamus perquam ineptum esse.

πλανώμενος γὰρ ἀπάντῃ — φαίνοιτο.] Particulam *ἄν*, ex codd. restitutam, male olim omittebant editt. Sed praeterea vitium inesse visum in *ἀπάντῃ*. Astius enim correxit *ἂν ἀπαντᾷ*, si obviam veniat s. occurrat. Verum lenius certe correxeris cum Heindorfio ad Gorg. p. 202. *ἅπαντι*, in quam rationem olim ipsi quoque incidimus. Nunc tamen putamus mutatione neutiquam opus esse. Nam *ἀπάντῃ* ubi non cum *πλανώμενος*, sed cum *ἄμορφος φαίνοιτο* coniunxeris, aptissima et verissima sententia emerget haec: nam ubique locorum,

ΚΛ. Ἀλλ' εἰκὸς ἐθέλειν. B

ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἑπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατῳκισμένη.

ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἴρηκας τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομοθετοῦμεν, ὅπως δέξονταί ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, τὸ μὴ ῥᾳδίως C

tum: καταλίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν ἀπάντῃ, quod unice verum esse infra ostendimus. Pro ἀπάντῃ vero quod Ven. Ξ. habet ἀμάρτῃ, id errore scribendi natum. Hermannus audacter ἀπάντῃ exclusit.

B. ὅπως δέξονται] Sic Bekkerus, Schneiderus Herm. Turicenses ex A. et pr. Ω. pro vulg. δέξωνται. Sed Bastio teste Vat. Ω. coniunctivum tuetur, qui per se non est spernendus.

si ἀκέφαλος sit, turpis videbitur.

Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δρ.] Formula οὐ μόνον γε elliptice posita non rari est usus; de qua re v. ann. ad Phileb. p. 23. B. Phaedon. p. 107. B. — καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τό γε τοσοῦτον, si hactenus certe vincimus senectutem, ut ista perficere possimus, h. e. si non impedimur senectutis infirmitate, quominus ista perficiamus.

B. Ὡς ἀνδρείως — κατῳκισμένη.] Pendent haec ex antegressis: λάβωμεν καὶ τόδε, h. e. etiam hoc sumamus explorandum, hoc quoque consideremus; v. ad Phileb. p. 23. C. ubi hunc usum verbi λαμβάνειν attigimus. Itaque verborum sententia haec est: Deo duce atque auspice etiam hoc consideremus, audacter nos et periculose in praesenti rerum condicione (quum ea sit rerum condicio, qualis nunc est) civitatem esse condituros.

Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ —] Stephanus legendum censet: Πρὸς τί βλ., usitatiore verbi structura. Sed περὶ τί ex eo habet excusationem, quod scriptor iam ab initio in mente habuit verbum primarium εἴρηκα.

ὅπως δέξονταί ποτε —] ut leges nunc constitutas aliquando accipiant. De constructionis ratione v. Matthiae Gr. Gr. §. 519. 6. 7. et quos ille laudat in ann. Hermann. ad Viger. p. 805. — παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, cuique etiam non admodum sapienti.

C. τὸ μὴ ῥᾳδίως γε — αὐτοὺς —] haud facile ullos ab initio eas esse suscepturos. Pro vulg. μηδένα enim ex codd. sine ulla dubitatione scribendum fuit μηδένας.

γε αὐτοὺς μηδένας προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς· εἰ δὲ μείναιμέν πως τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυντραφέντες ἱκανῶς ξυνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὗ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς, πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μεῖναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν.

C. *μηδένας προσδέξασθαι*] V. *μηδένα*, quod ex A. Ω. h. r. a. c. o. x. et edit. Bas. 1. 2. mutatum. Pro vulg. *προσδέξεσθαι* aoristum *προσδέξασθαι* exhibent A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. x. Bass. 1. 2. Paullo ante Voss. x. et Par. B. *ῥαδίως ὥς γε αὐτούς*; et superius Par. B. *μὴ πάνυ τι σοφῷ*. Voss. x. *μὴ πάντι σοφῷ*.

ξυνήθεις τε] V. *συνήθεις*, invitis codd.

ἀσφάλειαν οἶμαι] V. *ἀσφάλειαν ἡγοῦμαι*, invitis A. Ω. v. f. h. r. o. Dein *χρόνον ὃν ἂν γ.* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. Vitium teste Bastio in Vat. Ω. punctis notatum est. Non ferendum est, quod ex miserando errore extudit Schmidt. Bielef. Lectt. Platt. p. 6. *χρόνον τοῦτον ἄν γε*. Mox Ω. pr. *πάλιν* pro *πόλιν*, ut Flor. a. c.

Nec vero dubitavimus in locum vulg. lectionis *προσδέξεσθαι* sufficere *προσδέξασθαι*, quod Ald. et Bas. 1. 2. pariter atque codd. praestantissimi tuentur. Infinitivum aoristi in talibus positum vindicavimus a dubitationibus criticorum ann. ad Phaedon. p. 67. B.

C. *εἰ δὲ μείναιμέν πως*—] Locus admodum difficilis, quem etiam difficiliorem effecerunt, qui recta verborum distinctione neglecta post *κατ' ἀρχάς* commate interpunxerunt. Nos quid de eius interpretatione sentiamus, paucis exposuisse iuvabit. Putamus vero, post priora ista: *εἰ δὲ μείναιμεν — κοινωνήσειαν*, locum habere aposiopesin vel reticentiam, quam rhetores appellant. Itaque Atheniensis ubi post *κοινωνήσειαν* paullisper orationis cursum inhibuit, deinde pergere existimandus est: *γενομένου γε μὴν — οὕτω πόλιν*, veruntamen hoc si fieret quod dicimus, siquidem aliquo modo atque arte recte fieret, multa cum securitate equidem arbitror sperari posse, futurum esse, ut civitas sic instituta maneret. His vero ita explanatis non obscurum esse arbitramur, quidnam illud sit, quod Atheniensis reticeat. Hoc enim significat, nisi fallor: sin autem tam diu exspectaremus, donec pueri leges gustavissent iisque tanquam innutriti et adsueti una cum universa civitate ad magistratuum creationem adhiberentur; res sane aliquid dubitationis habitura esset. De aposiopesi post *εἰ δὲ* facta v. ad Sympos. p. 208. E. Conf. etiam ad libr. VII. p. 822. B. Numeri pluralis *ἀρχαιρεσιῶν* usum notat Gramm

ΚΛ. Ἔχει γοῦν λόγον. D

ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν, πρὸς τοῦτο εἴ πῄ τινα πόρον ἱκανὸν πορίζοιμεν ἂν κατὰ τάδε. φημὶ γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας, ἣ νῦν κατοικίζεται, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν ὅπως ἂν στῶσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ

D. Ἴδωμεν τοίνυν.] Pro τοίνυν Vat. r. οὖν, ut solent subinde permutari synonyma. Paullo ante editt. vett. Ἔχει γ' οὖν λόγον, quod emendavit tacitus Bekker. Et γοῦν a Bastio diserte enotatum habemus ex Vat. Ω. et Ven. Ξ.

Κνωσίους χρῆναι] Κνωσίους B. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ., uti solent, mox item Par. A. teste Bast. V. Κνωσσίους.

ἣ νῦν κατοικίζεται] Sic A. B. Ξ. v. f. n. c. x. Vulgo ἣν νῦν κατοικίζετε, quam lectionem tuetur Vat. Ω. qui pr. habet ἣ νῦν κατοικίζεται, atque κατοικίζετε a m. sec. superscriptum exhibet. Eodem modo fere Flor. o. qui ἣ νῦν quidem praebet, sed κατοικίζετε tuetur. Dein δ' post νομοφύλακας om. A. Ω. v. f. h. r. n. c. o. errore manifesto. Herm. ἂν uncis seclusit, quod Astius cum Stephan. in αὖ mutari volebat; sed v. explicat. Bekkeri Vol. I. p. 449. Ἀρχαιρεσίας· ἀρχαιρεσίας λέγουσι πληθυντικῶς, οὐκ ἀρχαιρεσίαν, δέ, οὐδὲ ἄλλως πως. De παιδαγωγηθεῖσαν conf. Libr. I. p. 641. B: συμποσίου — ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος. Tim. p. 89. C: διὸ παιδαγωγεῖν δεῖ διαίταις πάντα τὰ τοιαῦτα. al.

D. μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι] Cnosios prae ceteris Cretensibus non leviter tantum et animi religione exsolvendi gratia terram istam, quam nunc colonis datis, curare oportere, sed omnibus viribus prospicere, ut primi magistratus quam firmissime optimeque constituantur. Usum verbi ἀφοσιοῦσθαι, quo significant aliquid leviter et perfunctorie tractare, ut saltem animi religione exsolvaris; non serio ac diligenter alteri aliquid praestare, sed ut saltem species officii expleti obtendatur, attigit Dorvill. ad Chariton. p. 308. ed. Lips. = 177 sq. edit. pr. pluribus persecuti sunt Wernsdorf. ad Himer. p. 149. Valckenar. ad Herod. IV. 154. Tom. V. Part. II. p. 312. ed. Schw. itemque Harpocration, Hesychius, Suidas, eorumque intpp. Quod post μὴ μόνον deinde δέ infertur, sicut alibi simplex ἀλλά, tetigimus rem ann. ad Libr. V. p. 747. D. Eodem modo paullo ante: οὐ μόνον οὐδὲν πλέον — σχεδὸν δὲ βλάβαι μέγισται — γίγνοιντ' ἂν ἐξ αὐτῶν. Libr. VI. p. 760. D. p. 777. D. al. Pari lege a Latinis frequentatur non modo — sed, cuius exempla dedit Drackenb. ad Liv. II. 6, 1. Fallitur vero Astius, qui μόνον non ad μή, sed ad ἀφοσιώσασθαι pertinere statuit. Pro

E βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' ἂν ἡμῖν πρώτους αἱρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἁπάσῃ σπουδῇ.

ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἱρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ
753 τῶν ἐποικησάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνω-

E. ἐκ τῶν ἐποικησάντων] Sic A. Ξ. Ω. r, δ, cum Ald. Bas. 1. 2. In Steph. scriptum ἐποικησόντων.

P. 753. τῇ πόλει σοι δόντων] Male Steph. pro σοί, quod codd. omnes cum Ald. Bas. 1. 2. tuentur, de suo refinxit σῇ. v. enarrat.

σιῶσιν Hermannus de coniectura scripsit ἰστῶσιν.

νομοφύλακας δ' ἂν ἡμῖν] Int. εἴη. Optativi ellipsin apud ἂν notavimus ad Sophist. p. 235. A. Theaet. p. 185. C. al. Alia eius exempla attulerunt Reisig. de ἂν part p. 108. Sauppe Epist. Crit. ad Hermann. p. 72.

Ἐπὶ τούτῳ πόρον] quam viam et rationem ad hoc efficiendum. Dativum sic usurpatum exemplis illustravit A. Matthiae Gr. §. 586. η. Addimus Arist. Avv. 1431: ὁ δέ τίς φησιν — ἐπὶ τραγῳδίᾳ ἀνεπτερῶσθαι. Diod. Sic. II. p. 86 ed. Wess. ἐπὶ ξενίᾳ παρακαλεῖν. Eurip. Phoeniss. v. 1596: οὐκ ἐπ' ὀνείδεσιν οὐδ' ἐπιχάρμασιν, ἀλλ' ὀδύναισιν λέγω. ex cuiusmodi locis apparet, ἐπί ita demum finem et consilium significare, ut simul conditio quaedam significetur, ad quam actio aliqua pertineat.

διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων] propterea, quod dignitate antecellunt plurimas civitates.

ἐκ τῶν ἐποικησάντων] ex iis, qui coloni immigraverunt. Non opus est cum Stephano ἐποικησόντων refingere, quamquam hoc unice probavit Astius. Eundem criticum mentis opinio fefellit, pro σοὶ potius σῇ requirentem. Dativi σοι ita usurpati exempla bene multa congessit Astius ad Libr. I. cap. 1: ubi v. etiam ann. nostr. Prorsus eodem modo IV. p. 712. B: πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ πόλει σοι. ubi Steph. item correxit scilicet σῇ. At non potuit ille mutare talia, quale est VI. p. 767. C: τοῖς πολίταις αὐτῷ.

P. 753. πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀπ.] H. e. ὥστε πολίτην εἶναι. — ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει β. aut modica vi cogentes. Fallitur de his Heindorfius ad Charmid. §. 7. qui articulum τῇ positum arbitratur sic, ut idem fere valeat quod τινί, pronomen indefinitum. At enim vero τῇ μετρίᾳ δυνάμει est: vi ea, quae

σου. τούτους δ' οἱ Κνώσιοι τῇ πόλει σοι δόντων, καὶ αὐτόν σε, πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἕνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι.

ΚΛ. Τί δῆτα οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ὦ ξένε, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

Cap. II. ΑΘ. Μέγα μέν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθῆναι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταὐτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὡς μὲν οὖν γέ- B

Cap. II. μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη] Vitiose Steph. μὲν pro δὲ scripsit, invitis etiam codd. ad unum omnibus.

B. νῦν λεγόμενα] λέγομεν Steph. invitis libris mss. Dein. A. pr. Ω. ὡς μὲν νῦν pro ὡς μὲν οὖν.

sit mediocris. v. ad Symp. p. 191. B.

ἐκοινωνησάτην ἡμῖν —] „Nonne ἐκοινωνήσατον?" Im. Bekkerus. Non opus mutatione. De secunda persona in την terminata v. ad Euthydem. p. 273. E. ann. crit. et Legg. IV. p. 705. D.

Cap. II. μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη —] Male vulgo μέγα μὲν καὶ ἡ Σπ. Nam solet in hac eiusdem vocabuli repetitione μὲν — δὲ usurpari. Cuius generis exempla bene multa consignavit Reizius ad Viger. p. 841. oot. 534. et consignavimus ipsi quoque ann. ad Phileb. p. 29. B. = 188. ed. Goth. Nimirum in secundo quoque membro scripserunt μέν, qui istud putarent propter insequens δὲ necessarium esse. At enim vero membrum istud orationis: σοὶ δὲ κατὰ πάντα κ. τ. λ. opponitur integrae huic sententiae: μέγα μὲν — μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀπ. ἑκάτεραι; quae per se seorsum spectata μὲν — δὲ requirit. Eadem ratio est Phaedr. p. 241. C: βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν παίδευσιν.

σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει] Mire erravit Astius, qui subiectum statuit esse Ἀθῆναι et Σπάρτη, quasi ἑκατέρα, non ἑκάτεραι praecesserit. Quod prorsus abhorret a recta ratione. Imo tertia persona ita posita est, ut sponte intelligatur αὐτὸ s. τὸ πρᾶγμα, cuius exempla notavimus plurima ad Theaet. p. 171. A. et 187. C. Itaque sententia verborum haec est: Superbae Athenae sunt; superba item Sparta, ut nolint sane in hac colonia condenda istas partes agere. Huc accedit, quod utraque civitas longe hinc dissita est. Tibi vero in omnibus res bene se habet, itemque ceteris conditoribus perinde, atque de te indicamus, quandoquidem Gnosii nec procul abhinc habitant nec colonis suis opem atque auxilium suum recu-

νοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ
νῦν, εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινάσης
τῆς πολιτείας αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις. πάν-
τες μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως
ὁπόσοι περ ἂν ὅπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ
πολέμου κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν
τῆς ἡλικίας δυνάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν
C ἱερῷ ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγῆται τιμιώτατον, φέρειν δ'
ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον, εἰς πινάκιον γρά-
ψαντα τοὔνομα πατρόθεν καὶ φυλῆς καὶ δήμου ὁπό-
θεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ αὐ-

ὁπόσοι περ ἂν ὅπλ.] *ὁπόσοις* B. Ξ. v. f. al. Dein *τίθωνται* Ξ. Tum vulg. *αὐτῶν.*

C. *τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα*] V. *πινάκων*, quod ex A. Ω. v. f. h. r. mutavimus, praeeunte Bekkero. Nam de codd. A. Ω. Bastius quidem silet omnino.

sabunt. — *κατὰ ταὐτὰ ὥσπερ* i. q. *ὡσαύτως, ὥσπερ.* Ad *ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα* int. *ἐμμελῶς ἔχει.*

B. *ἐκ τῶν ὑπαρχόντων*] pro praesenti rerum statu. Contulit Astius Xenoph. Anab. VI. 4, 9. *ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα.* Plura suppeditabunt desiderantibus Schaefer. ad Demosth. V. p. 253. Fischer. ad Weller. Gr. Gr. T. III. P. II. p. 124. Hermann. ad Soph. Aiac. v. 537. ubi similiter *ἐκ τῶνδε* positum; Matthiae Gr. Gr. §. 574.

πάντες μὲν κοινωνούντων —] In his quoque Platoni ob oculos versata esse Solonis instituta, ostendit Hermannus: De vestigiis institutor. vett. per Platonis de Legibus libros indagandis p. 35. collatis locis Aristot. Politic. II. 9, 6. Plutarch. Solon. c. 18. Pollue. On. VIII. 139. Quamquam postera aetate res Athenis abolita fuit. Formula loquendi: *ὅπλα τίθεσθαι*, est; castra metari s. ponere, ideoque per consequens i. q. *στρατοπεδεύεσθαι*, campiren; quo sensu eam creberrime usurpavit Xenophon. Variam eius significationem rimati sunt P. Leopard. et H. Valesius ad Harpocrat. s. v. Wesseling. ad Diodor. T. I. p. 524. et T. II. p. 428. Valckenar. ad Herodot. IX. 52. intpp. Xenoph. Hell. III. 1, 20. al.

ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν — δυνάμεσι] Gorg. p. 452. E: *καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει* (hac dicendi facultate instructus) *δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην.* Itaque verborum sensus hic est: et quicunque belli fuere participes, quamdiu suae cuiusque aetatis vires tulerunt. Dein infinitivi *ποιεῖσθαι, φέρειν, παρεγγράφειν, δεῖξαι, φέρειν* positi sunt pro imperativis, usu satis trito; ut mox p. 755. E. 756. E. 760. A. B. 873. E. al.

C. *φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ* —] H. e. suffragia

τοῦ κατα ταῦτα οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ'
ἐξέστω τῶν πινακίων ὅ τί περ ἂν φαίνηται μὴ κατὰ
νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι
μὴ ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν. τὰ δὲ τῶν πινακίων
κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τριακοσίων δεῖξαι τοὺς
ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πόλει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύ- D
τως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν ἕκαστος βούλη-
ται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας
ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ τρίτον φερέτω μὲν
ἐκ τῶν ἑκατον ὁ βουληθεὶς ὃν ἂν βούληται, δια
τομιων πορευομενος· ἑπτα δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν

D. *διὰ τομίων πορευόμενος*] Vett. editt. *διὰ τῶν αὐτῶν*. Recte A. B. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. *διὰ τομίων*, nisi quod Vat. Ω. teste Bastio *τομιῶν* habet. In Ven. Ξ. perscriptum *διὰ τομιάνων*.

ferre aliquem nuncupantem. De suffragiis in caussa sollemniore arae impositis v. Plutarch. Pericl. c. 32. Themistocl. c. 17. *μὴ ἔλαττον τριάκοντα ἡμ.*; triginta minimum dies.

τὰ δὲ τῶν πινακίων —] quae vero tabulae suffragiorum optimae iudicatae inque primis numeratae fuerint, eas magistratus usque ad trecentas universae civitati spectandas exhibento, atque civitas rursus eodem modo ex his (trecentis) creato quem quisque voluerit. *Κρίνεσθαι ἐν πρώτοις* dictum ut *κρίνειν ἐν ὁμοίῳ* Thucyd. IV. 68. et *κρίνεσθαι πρό τινος* Phileb. 57. E. ubi v. ann. Formulam autem *φέρειν τινά*, quae significat: aliquem lato suffragio designare s. creare, ne quis moleste ferat, eadem usurpatur infra p. 756. C. D. E. p. 759. D. XII. p. 946. A. Demosth. adv. Boeot. p. 996. 21. Ac statim post etiam: *τὸ δὲ τρίτον φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουληθεὶς ὃν ἂν βούληται*. conf. etiam Schneider. ad Aristot. Pol. II. 3. p. 97.

D. *διὰ τομίων πορευόμενος*] Sic codd. mss. pro vulg. *διὰ τῶν αὐτῶν*, quod errore videtur invectum esse. Enimvero istud *διὰ τομίων πορευόμενος* significat, postremam hanc creationem, qua denique triginta magistratus constituantur, magnam habere oportere religionis sanctitatem, ideoque suffragia ferentes debere per victimarum frusta incedere. Nam in pactis, foederibus, aliisque rebus similibus, solemniore modo ac ritu sanciendis antiquitus fuit usitatum, per medium mactatarum hostiarum transire; de quo ritu v. Valckenar. Diss. De ritibus iurisiurandi in Opuscul. Philol. Crit. Orat. Tom. I. p. 44. ed. Lips. et quos ille laudavit Lydius De Iurament. p. 321. Petrus Greg. Tholosanus Syntagm. universi iuris atque legum pene omnium gentium. Libr. VII. p. 1097. De *τῶν τομίων* ne dubites, eti-

πλεῖσται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων
ἄρχοντας. Τίνες οὖν, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, πάντα
ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν
E τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἆρα ἐννοοῦμεν, ὡς
ταῖς πρῶτον οὕτω καταζευγνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη
μὲν εἶναί τινας. οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸς πασῶν τῶν
ἀρχῶν γεγονότες οὐκ ἔστι: δεῖ μὴν ἀμωςγέπως,
καὶ ταῦτα οὐ φαύλους, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα ἄκρους.
ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροι-
μίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκω-
μιάζομεν ἑκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται,
754 πλέον ἢ τὸ ἥμισυ καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον
ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς.

ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν] In his *τῶν* ante *ἀρχῶν* omisit Bekkerus, nescimus cur. Neque enim codicum testimonia eius sententiam firmant. Nos vero vicissim *τῶν* ante *δοκιμασιῶν* vulgo interpositum extrusimus, quod quidem abest ab A. B. Ω. v. f. h. r. δ. o.

E. *δεῖ μὴν ἀμωςγέπως*] Ante *δεῖ* A. B. Ξ. Ω. et mox post *ἱκανῶς* duo puncta (:) posita habent, quod solet esse signum personae loqui incipientis. Contra ante *μὴ τοίνυν γιγν.* A. Ω. Ξ. B. idem signum omittunt.

am Demosthenes p. 642. dicit eum, qui in Areopago aliquem homicidii accusaret, dicta confirmasse iureiurando, et quidem *στάντα ἐπὶ τομίων κάπρου καὶ κριοῦ καὶ ταύρου*.

E. *ἀνάγκη μὲν εἶναί τινας* —] Sententia loci haec videtur esse: nam illud quidem intelligimus, civitatibus ita iunctis prorsus necesse esse sint aliqui, qui ista omnia regant et gubernent; sed non appareat, quinam illi possint esse ante magistratus constitutos. Nam magistratuum alioquin solet esse talia negotia curare, aut certe ex iis deligi, quia regant et administrent. Itaque alicui cum Cornario pro *πρὸς* legendum videatur *πρὸ πασῶν τῶν ἀρχῶν*, quod sine auctoritate codicum susceperunt Astius ac Turicenses. Nihilominus putamus, vulgatam lectionem probam esse. Nam *πρό* si legimus, molestissime inculcatum erit istud *πασῶν*, quod mirum est viris egregiis non suboluisse. Itaque servato *προς πασῶν τῶν ἀρχῶν* locum interpretamur sic: dass es von Seiten aller Behörden dergleichen nicht geben kann. Etenim magistratus quoniam nulli dum sunt constituti, nec fieri ullo modo potest, ut, quamvis ratione omnis generis magistratuum habita, reperiantur, qui ista negotia administrent. Nihil igitur est quod quis recte mutari cupiat. Ceterum constructio ver-

ΑΘ. Μή τοίνυν γιγνώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄῤῥητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔσται τρόπον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλὴν γε ἑνὸς εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγου.

ΚΛ. Τίνος δή;

Cap. III. *ΑΘ.* Φημὶ ταύτῃ τῇ πόλει, ἣν οἰκίζειν μέλλομεν, οἷον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσαν αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πολλαὶ τῶν κατοικισθεισῶν διάφοροι ταῖς κατοι- B κισάσαις πολλάκις ἔνιαι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι, καθάπερ παῖς, εἰ καί ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννήσασιν, ἔν γε τῇ παρούσῃ παιδείας ἀπορίᾳ στέργει τε καὶ στέρ-

P. 754. *γιγνώσκοντές γε παρῶμεν*] V. *τε*, quod ex marg. Ω. et codd. Ξ. f. a. c. et Ald. Bass. 1. 2. Lov. correximus cum Bekkero. In Par. A. *γε* pariter atque *τε* non comparet. In Ω. vocula punctis notata.

Cap. III. *Φημὶ ταύτῃ τῇ πόλει*] *ταύτην τὴν πόλιν* Par. A. Voss. x. Sed Voss. *ταύτῃ τῇ πόλει* in marg. Dein *κατοικησάσαις* cum Bas. 2. codd. A. Ω. a. c. d. o. et pr. Ξ.

B. *νῦν μὴν ἐν τ. π.*] V. *μὲν*, quod ex A. Ω. correctum.

borum sic expedienda: *οὐκ ἔστιν οἵτινες εἶεν ἂν γεγονότες (τοιοῦτοι) πρὸς πασῶν τῶν ἀρχῶν.* De *ἔστιν οἵ*, unde *ἔνιοι* constat originem habere suam, omnia in vulgus nota. v. tamen Matthiae Gr. Gr. §. 482. Ad *εἶναι γεγονότας* conf. V. p. 729. B: *τὸ δ' ἔστιν — γιγνόμενον*, VI. p. 776. C: *ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν*. Ibid. p. 722. A. Lachet. p. 185. B. conf. Wesseling. ad Diodor. II. 5. Krüger. ad Dionys. de Thucyd. p. 117.

δεῖ μὴν ἀμωσγέπως —] Int. *εἶναί τινας*. Mox de *ἄκρους*, i. e. *τελέους*, perfectissimos, v. ad Theaet. p. 148. C. 152. E. 201. C. al.

ἀρχὴ γὰρ λέγεται —] V. ad III. 9. et Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 176 sq. ed. Lehmann. — *τὸ δ' ἔστι*, *hoc vero* s. *at vero hoc* plus est quam dimidium etc.

Cap. III. P. 754. B. *ὅτι πολλαὶ τῶν κατ. — ἔνιαι γεγόνασι*] Quod post *πολλαὶ* deinde restringendi caussa subiungitur *ἔνιαι*, eius rei exempla consignavit Schaeferus Appar. Comment. ad Demosthen. Vol. I. p. 287 sq. IV. p. 407. ubi notatur simillimum *ὅσα — ἔνια*. Dein post *νῦν ἐν τῷ παρόντι* per epexegesin infertur *ἔν γε τῇ παρούσῃ παιδείας ἀπορίᾳ*. Ad *στέργει* sponte apparet ex seqq. intelligendum esse *τοὺς γεννήσαντας*. Eodem modo De Rep. V. p. 468. B: *τὸ φιλῆσαί τε καὶ φιληθῆναι ὑφ' ἑκάστου.* ubi ad *φιλῆσαι* item intell. *ἑκα-*

γεται ὑπὸ τῶν γεννησάντων, καὶ φεύγων ἀεὶ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀναγκαίους μόνους εὑρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημὶ Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ νέᾳ πρὸς Κνωσὸν ὑπάρχειν
C ἑτοίμως γεγονότα. λέγω δὲ καθάπερ εἶπον νῦν δή, δὶς γάρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει, Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων κοινῇ προςελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν, ἑλομένους μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι. τούτους δὲ ἐλθόντας φημὶ δεῖν εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι,
D ὅπως αἵ τε ἀρχαὶ καταστῶσι κατὰ νόμους καταστᾶσαί τε δοκιμασθῶσι· γενομένων δὲ τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰκεῖν, τὴν δὲ νέαν πόλιν

C. *λέγω δέ, καθάπερ εἶπον νῦν δή*] Vat. r. *ἀλλὰ λέγω.* Pro δὲ h. r. a. δ. et marg. Ω. δή. Sed A. Ω. Ξ. v. f. a. c. o. x. *λέγω γε*, quod suscepit Schneider. C. Schmidt. Emendatt. Platon. p. 7. coni. *λέγω δέ γε*, vere, opinor.

τό γε καλὸν ῥηθὲν] Vulgo *καλῶς*, invitis A. B. Ω. v. f. h. a. d. o. x. v. enarrat.

D. *ἡμῖν ᾑρήσθωσαν*] Sic A. B. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. δ. o. x. In vett. editt. extat *εἰρείσθωσαν*, quod Stephan. in *αἱρείσθωσαν*. Xenoph. Hellen. I. 3, 9: *ὅρκους ἔδοσαν καὶ ἔλαβον παρὰ Φαρναβάζου.* ubi ad *ἔδοσαν* assumendum *Φαρναβάζῳ.* Sed plura id genus adscribere piget.

C. *δὶς γὰρ τὸ καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει*] Iungenda verba sunt hunc in modum: *τὸ γὰρ καλὸν βλάπτει οὐδὲν ῥηθὲν δίς*, i. e. si bis dicatur. Quo non perspecto temere *καλῶς* scripserunt. ad quod Stephanus *ἔχον* participium supplendum putabat. Proverbium *δὶς καὶ τρὶς τὸ καλὸν λέγειν*, vel *καλὸν τὰ καλὰ λέγειν*, aliquoties apud Platonem vel memoratur vel respicitur, veluti Phileb. p. 59. E. Gorg. p. 498. E. ubi v. ann. et Legg. XII. p. 957. A: *καλὸν τό γε ὀρθὸν καὶ δὶς καὶ τρίς.*

καταστᾶσαί τε δοκιμασθῶσι.] De magistratuum probatione, quam Plato ad morem et consuetudinem Atheniensium instituit, vide etiam p. 755. D. 760. A. al. collatis Hermanni Antiquitatt. Gr. §. 148. ann. 2.

D. *οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τρ.*] qui inter septem et triginta viros lecti fuerint. Nota constructio est, qua *εἶναι* et *γίγνεσθαι* cum genitivo iunguntur. Exempla eiusdem ad h. l. collegit Astius, quibus adde quae habet Matthiae Gr. Gr. §. 315. De potestate ad triginta septem viros delata disputat Hermannus De vestigiis etr. I. p. 39. ubi docte ostendit, illos fortasse ab ipso Platone pro singulari civitatis

αὐτὴν αὐτὴν πειρᾶσθαι σώζειν τε καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖςδε ἡμῖν ᾑρήσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νόμων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἄρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὑτῶν οὐσίας, πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων τεττάρων μνῶν, E
ὁ δὲ τὸ δεύτερον τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μναῖν, μνᾶς δὲ ὁ τέταρτος. ἐὰν δέ τις ἕτερον φαίνηταί τι παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυμον ἀλλ' αἰσχράν, ἐὰν ἁλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν. αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψά-

σαν mutandum putabat; consentiente Dorvillio ad Charit. p. 646. Mox Steph. ante *ὧν* inseri *δι'* praepositionem volebat; sed v. enarrat.

E. *δυεῖν μναῖν*] Sic A. Ω. v. r. a. cum ed. Lovan. Reliqui *δυοῖν μν.*

αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γρ.] Sic A. B. Ω. Ξ. h. a. c. o. δ. x. Legebatur *αἰσχροκερδίας.* v. Valcken. ad Eur. Phoeniss. v. 1475.

suae indole ad principatum gerendum institutos esse, quandoquidem *νομοφύλακες* aliarum civitatum; qui commemorentur, ab his aliquantum diversi fuisse videantur.

ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος] Stephanus legendum censet: *τῶν γραμμάτων, δι' ὧν ἂν ἕκαστος κ. τ. λ.* idque Astius sine librorum consensione in Platonis orationem invexit. Nec vero huic rationi adversarer, nisi suppeteret idonea vulgatae lectionis interpretatio. Etenim *ὧν* insolentius putamus per attractionem positum pro *οἷς*, i. e. *δι' ὧν.* Cuius generis exempla quaedam notavit Matthiae Gr. Gr. §. 473. ann. 1. Pluralis *αὐτῶν* post *ἕκαστος* neminem morabitur.

πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων —] De quattuor census classibus respice Libr. V. p. 744. E. Locum pessime interpretatus est Astius, cuius errores refellere non attinet. Enimvero hoc dicit Plato: primae classis civibus quattuor minas, secundae tres, tertiae duas, quartae unam licere ultra possidere impune, quam publice professi sint. Itaque genitivi ex *πλήν* pendent, hoc sensu verborum: exceptis quattuor, tribus, duabus et singulis minis pro vario civium censu. Nominativi autem *ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων κ. τ. λ.* liberius positi sunt propter antegressum *ἕκαστος ἀπογράψῃ.*

μενος ὁ βουληθεὶς ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς
νομοφύλαξιν· ἐὰν δ' ὁ φεύγων ὄφλῃ, τῶν κοινῶν
755 κτημάτων μὴ μετεχέτω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει
γίγνηταί τις, ἄμοιρος ἔστω πλήν γε τοῦ κλήρου, γε-
γράφθω δὲ ὠφληκώς, ἕως ἂν ζῇ, ὅπου πᾶς ὁ βου-
λόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ εἴκοσιν
ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρχὴν
μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτῶν· ἑξηκοντού-
της δὲ ἐνεχθεὶς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ
τοῦτον τὸν λόγον, ὅπως ἄν τις πλέον ὑπερβὰς ἑβδο-
B μήκοντα ζῇ, μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσι τὴν
τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξων διανοηθήτω.

Cap. IV. P. 755. B. εἰς τοὔμπροσθεν τῶν νόμων] τοὔμπροσθε A. Ω. de qua scripturae discrepantia v. Schneider. ad Remp. Vol. I. p. 126.

Pro μνᾶς F. W. Wagner malebat μιᾶς.

E. ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν] „coram ipsis legum custodibus: nam ἐν est apud, ut VI. 9. bis. c. 13. p. 768. A. X. 2. p. 886. E. XI. 2. p. 916. B. C. p. 920. D. 929. B. XII. p. 943. D. 956. C. al. Vid. nostra ad Alcib. I. p. 304. ibique excitatis addatur Sophocl. Aiac. v. 558. et Antig. v. 1227.“ *Astius.* — ὁ φεύγων ὄφλῃ, sc. τὴν δίκην. v. Heindorf. ad Cratyl. p. 160. Moeris. p. 427: ὦφειλε δίκην λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ ἡττήθη δίκην, καὶ ἡττηθεὶς τὸ ἐκ τῆς καταδίκης ἐπιτίμιον ὦφειλεν. ubi v. Pierson. Hesychius: ὦφλε· κατεδικάζετο. Plura Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 202.

P. 755. μὴ πλέον δὲ εἴκοσιν ἐτῶν —] De re v. Hermann. De vestigg. instit. etr. p. 39.

καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον —] atque secundum hanc rationem, ubi quis hanc aetatem transgressus plus septuaginta annos vivat, ne iam cogitato sese inter magistratus istos tantum magistratum esse gesturum. Pro ὅπως ἂν Heindorfius Specim. Coniect. p. 35. ὁπόσ' ἂν coniectabat. Quod etsi receptum est ab Hermanno, tamen nobis parum probatur. Melius certe correxeris ὁπόταν τις πλέον κ. τ. λ. siquidem coniectura opus est. Nimirum ὅπως de tempore accipiendum, ut Germanice dicimus: so wie einer länger als siebzig Iahre lebt, indem er darüber hinauskommt. Quod nobis quidem ab Attico sermone non videtur esse alienum. Notabis vero hyperbaton; nam consecutio verborum haec est: ὅπως ἄν τις πλέον ἑβδομήκοντα (ἐτῶν) ζῇ ὑπερβάς, h. e. aetate provectior.

Cap. IV. B. ἕκαστος προστάξει] H. e. ἕκαστος τῶν νόμων.

δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι]

Cap. IV. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσθω προστάγματα τρία, προϊόντων δὲ εἰς τοὔμπροσθεν τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν, ὧντινων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμελεῖσθαι· νῦν δ' ἑξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἱρέσεως πέρι λέγοιμεν ἄν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἱππάρχους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν τάξεων, C οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοὔνομα μάλιστα,

C. οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἱππ.] Sic A. B. Ξ. Ω. v. a. c. x. pro vulg. ὑπηρέτας, quod habent A. Ω. x. in marg. vid. enarrat.

Quae hoc loco de ducibus militaribus disseruntur, ea plane ad instituta Atheniensium accommodata sunt. Apud illos enim constat rei militari item praefuisse strategos, penes quos summa esset imperii; porro decem taxiarchos, tributim a populo creatos, qui et in bello suae quisque tribus pedites ducerent et domi multa cum illis negotia communiter administrarent; praeterea binos hipparchos, equestri militiae praefectos, hisque adiunctos denos phylarchos ex singulis tribubus delectos. Quod etiam a Platone prorsus eodem modo institutum est. De ducibus exercitus apud Athenienses satis erit laudasse quae breviter quidem, sed perspicue atque eleganter exposuerunt Schömann. Antiquitatt. Iuris Publici Graecorum §. XLV. p. 251 sqq. Car. Fr. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 152. p. 340 sqq. edit. 3. Addas tamen licet Dorvill. ad Chariton. p. 455. = 477. ed. Lips. Dein pro ὑπηρέτας nunc ex melioribus codd. ὑπηρεσίας scripsimus. Positum enim abstractum pro concreto est, qui usus loquendi in hoc Platonis opere longe est frequentissimus. v. ad V. cap. 5. Sic apud Demosth. contra Polycl. p. 1209. 11. ed. Reisk. ὑπηρεσίαι vocantur remiges, atque una cum ναύταις καὶ ἐπιβάταις commemorantur. Similiter Thucyd. I. 118. 119. 130. ὑπηρεσία pro ὑπηρέται dixit. Latini item operae pro operarii. Formam ἱππάρχους, φυλάρχους, ταξιάρχους quum hic tum alibi codd. constanter tuentur. v. p. 755. E. 756. A. 760. A. B. VIII. 834. C. 847. D. IX. 880. D. XII. p. 953. B. al. Itaque Plato iuxta cum Xenophonte, de quo v. Bornemann. ad Xenoph. Sympos. p. 47. alteram formam ἱππάρχης, ταξιάρχης, κ. τ. λ., omnino repudiasse videtur. De Thucydide v. Poppo De elocutione Thucydidis I. p. 220. Ceterum Grammat. Bekkeri Anecd. I. p. 313. Φύλαρχος· ὁ κατὰ φυλὴν ἑκάστην τῆς ἵππου ἄρχων φύλαρχος καλεῖται. ἦσαν δὲ δέκα τὸν ἀριθμόν, ὑποτεταγμένοι τῷ ἱππάρχῳ. Idem p. 266. Ἵππαρχος· ὁ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων. ἦσαν δὲ ἵππαρχοι δύο, ἡγούμενοι τῶν ἱππικῶν ταγμάτων. P. 306. Ταξίαρχοι· ἄρχοντες ἡγούμενοι τῶν πολιτῶν

οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτοὺς ἐπονομάζουσι. τούτων δὴ στρατηγοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων, αἱρείσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοί τε ἐν ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἑκάστοτε. ἐὰν δέ τις ἄρα δοκῇ τινὶ τῶν μὴ προβε-
D βλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προβληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἀνθ' ὅτου ὅντινα προβάλλεται, τοῦτ' αὐτὸ ὀμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον· ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονούμενος, εἰς τὴν αἵρεσιν ἐγκρινέσθω. τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίγνη-

τούτων δὴ στρατηγούς] V. δὲ στρ. quod ex codd. plerisque, A. B. Ω. Ξ. a. c. δ. x. al. mutatum.

κατὰ φυλήν, χειροτονητοί, δέκα τὸν ἀριθμόν, οἷς ὑπετέτακτο τὸ πλῆθος κατὰ φυλήν.

C. *τούτων δὴ στρατηγοὺς* —] De proximis audias Car. Fr. Hermannum De vestigiis vett. institutorum per Leges Platonis investigandis p. 40. Etiam ipsum creandi (duces militares) modum haud scio an accuratius hinc quam aliunde cognoscamus: ut primum quidem a magistratibus, qui comitia haberent, candidatorum nomina proposita sint; deinde vero cuivis licuerit iureiurando interposito singulorum in locum alios proponere, eiusque rei penes populum diiudicatio fuerit; tum demum, ubi candidati consensu omnium designati essent, sublatis manibus certus numerus electus sit: in quo neminem arbitror, qui interiorem Atticae reipublicae notitiam imbiberit, insignem cum aliis institutis similitudinem fugere posse. Unum tantum apud Platonem ab Atheniensium usu recedere videtur, quod taxiarchos a solis peditibus, hipparchos ab equitibus, inspectante tantum reliquo exercitu, creari iubet, quod Athenis ab universo populo factum esse constat. Illud autem his quoque tribuere non dubitamus confirmarique Platonis auctoritate arbitramur, quod ipsi olim coniecimus, reliquos duces, quorum minus momentum esset, imperatorum ipsorum arbitrio constitutos esse. Haec vir doctissimus, quem vide etiam de his rebus disputantem Antiquitatt. Graecar. §. 152. — *Προβάλλεσθαι* est: nomina eorum, qui illa professi sunt, ad populum ferre eumque rogare, quem ex iis magistratum vel ducem fieri iubeat; unde res ipsa dicta est προβολή; v. Schömann. De Comitiis Atheniens. p. 328 sqq. Et Athenis quidem id ab archontibus factum esse constat, sicubi strategi, taxiarchi, hipparchi et phylarchi creandi essent. v. Pollux. Onom. VIII. 87. Quo facto populus voluntatem suam porrectis manibus declarabat (χειροτονίᾳ), qui erat in istis comitiis legitimus suffragii ferendi modus etiam a Platone h. l. commendatus, vel potius conservatus.

ται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες. ταξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἱρεθέντας στρατηγοὺς δώδεκα, ἑκάστῃ φυλῇ ταξίαρχον· τὴν δ᾽ ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ᾑρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερώτατόν τε καὶ ἱκανώτατον καθίσαι, χωρὶς μὲν τοὺς ὁπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας, τρί- E

D. ἑκάστῃ φυλῇ] ἑκάστῃ φυλακῇ A. B. Ω. v. f. a. ς. o. x. φυλακῇ Ξ. r.

D. ἐπονομάσας ἀνθ᾽ ὅτου —] ubi indicavit nominatim, quemnam proponat creandum et pro quo s. cuius loco. Ἀντιπροβάλλεσθαι est: alicuius loco alium proponere, qui creandus videatur. Verbum apud unum Platonem legitur, ut mox ἀντιπροβολή. — τοῦτ᾽ αὐτὸ ὀμνύς, hoc ipsum iureiurando confirmans, eum videri altero meliorem. Dein Astius comma, vulgo post διαχειροτονούμενος illatum, post δόξῃ inseruit. In quo illum prava fefellit mentis opinio. Etenim ad δόξῃ intelligendum utique est ἀμείνων, ita tamen, ut etiam διαχειροτονούμενος eodem pertineat. Est enim sententia verborum haec: uterennque autem melior visus fuerit suffragatione facta s. suffragantibus, is ad creationem admittitor.

δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομ.] Genitivus absolutus post accusativum στρατηγούς ne quem offendat, eadem plane eius ratio est, quam post dativum subiecti locum habere demonstravimus ad Phileb. p. 44. C. conf. etiam Matthiae Gr. Gr. §. 561. Simile quid notavimus ad p. 751. B. VIII. p. 829. B. Erravit igitur Stephanus, participium ratus pro imperativo positum esse.

E. καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο] dictum pro ἥπερ τῶν στρ. de quo nan v. annot. ad Phaedon. p. 85. E. Mox ἐν τῷ παρόντι explicatur verbis insequentibus: πρὶν πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ᾑρῆσθαι, in praesenti, priusquam prytanes atque senatus creati sunt, h. e. prytanes omninoque senatus, quandoquidem illi sunt pars senatus.

τρίτον δ᾽ ἐφεξῆς τούτοις —] Legg. XII. p. 943. A: δικάζειν δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἑκάστοις, χωρὶς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τἄλλα ἐμπολέμια ἕκαστα ὡσαύτως. Timaeus Gl.: Ἐμπολέμια· τὰ εἰς πόλεμον ἐπιτήδεια καὶ εὔχρηστα. Apud Herodot. VI. 84: τὰ ἐμπολέμια opponuntur τοῖς εἰρηναίοις. Quod ἐφεξῆς cum dativo iungitur, de eo v. Schaefer. ad Dionys. De Comp. p. 142. et Matthiae Gr. §. 403.

τον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτονούντων δὲ στρατηγοὺς μὲν [καὶ ἱππάρχους] πάν-
756 τες, ταξιάρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι. φυλάρχους δὲ αὖ τούτοις πᾶν τὸ ἱππικὸν αἱρείσθω, ψιλῶν δὲ ἢ τοξοτῶν ἤ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. ἱππάρχων δὴ κατάστασις ἂν ἡμῖν ἔτι λοιπὴ γίγνοιτο· τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγοὺς προὔβαλλοντο, τὴν δὲ αἵρεσιν καὶ τὴν ἀντι-

P. 756. καὶ τὴν ἀντιπροβολὴν] Libri: ἀντιβολήν. Emendarunt Astius, Schömannus, Bekkerus, alii.

B. τούτους ἡγεμόνας εἶναι] τούτοις A. B. Ω. Ξ. v. f.

χειροτονούντων δὲ στρατηγοὺς μὲν [καὶ ἱππάρχους]] Vere Hermannus l. c. p. 40. „Mirum est neminem vidisse, quam absurde edi soleat στρατηγοὺς μὲν καὶ ἱππάρχους, quum de strategis tantum sermo esse possit; ἱππάρχων enim, mox subiungit, κατάστασις ἡμῖν ἔτι λοιπή, eosque longe aliis creandos attribuit." Seclusimus verba manifesto errore inverta: quae miramur in omnibus codd. servata esse. In ed. Teubner. tamen Hermannus totam hanc ῥῆσιν inde ab ἱππάρχων δὴ καταστ. — usque ad τῶν ἱππευόντων, tanquam insiticiam uncis seclusit, priore sententia sua derelicta. — οἱ ἀσπίδα τιθέμενοι, clypeati. Nam ἀσπίδα τίθεσθαι dicitur, sicut ὅπλα τίθεσθαι, in armis versari; v. Kuster. de verbis mediis i. 25. qui interpretatur περιτίθεσθαι, induere.

P. 756. Φυλάρχους δ' αὖ τούτοις —] H. e. τοῖς στρατηγοῖς. Opponitur enim deinceps: ψιλῶν δὲ — ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. Hac re non perspecta Astius putavit aut ἐπὶ ante τούτοις excidisse aut scribi oportere αὐτοῖς pro αὖ τούτοις. Quorum omnium nihil verum esse, nunc demonstrare explanatius, nihil opus esse arbitramur.

καὶ τὴν ἀντιπροβολὴν] Perperam libri omnes ἀντιβολήν, quod vitiosum esse ex superioribus perspicuum esse debet. Vitium dudum sustulit Cornarius. — ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν, coram, s. inspectantibus copiis pedestribus.

B. τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἱπ.] Codices plerique omnes τούτοις. At vero dativus, quoniam referendus esset ad τοὺς ἱππεῖς, profecto tolerari nullo modo potest, quandoquidem continuo subiungitur πάντων τῶν ἱππευόντων. Itaque invectus ille temere est a criticis, qui non vidissent pronomen inferri ad antegressi subiecti: δύο δέ, memoriam denuo instaurandam. Quod genus loquendi, haudquaquam infrequens, tetigimus ad Politic. p. 271. A. et Charm. p. 163. C. Non negligenda talia sunt, quae satis arguunt, opinor, etiam praestantissimos codices expertos esse manum

προβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ
ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, χειροτονείτω δὲ τὸ ἱππι-
κὸν αὐτοὺς ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν, δύο δέ, B
οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμό-
νας εἶναι πάντων τῶν ἱππευόντων. τὰς δὲ ἀμφισβη-
τήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρί-
τον ἐὰν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίζεσθαι τούτους, οἷς-
περ τῆς χειροτονίας μέτρον ἑκάστοις ἕκαστον ἦν.

Cap. V. Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδε-

h. r. a. c. δ. o. x. Iidem libri mox τούτοις, οἷςπερ τῆς χ. Caussa erroris manifesta.

ἑκάστοις ἕκαστον ἦν] Sic A. B. x. et pr. Ω. Vulgo ἑκάστων ἦν, quod tenuit Schneider.

criticorum emendatricem, ut aliorum codicum auctoritas certe non ubique prae iis spernenda sit, quae est fere opinio eorum, qui sese optimis scilicet, quos vocant, libris totos emancipant.

τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις—] H. e. dubitationes de suffragiis duae tantum locum habento; tertium si quis de iis moveat controversiam, rem decernunto ii, penes quos erat modus suffragationis, h. e. ius moderandae suffragationis in singulorum creatione. Sic haec intelligenda putamus, in quibus extricandis Astius parum feliciter versatus est. Nam μέτρον τινός ἐστί τινι est: penes aliquem est modi statuendi potestas. Pro ἑκάστων autem, quod vulgo scribebatur, recte codd. suppeditarunt ἕκαστον, quod fere idem est atque ἑκάστοτε; welche iedesmal für iegliche die Leitung der Wahl hatten.

Cap. V. βουλὴν δ' εἶναι —] Senatum ita creari iubet, ut quum quattuor census classes sint constitutae, de quibus v. Libr. V. p. 744. C. candidatos 90 ex primo censu a cunctis civibus necessarie velit eligi; deinde totidem ex secundo censu item a cunctis; tum ex tertio censu rursus 90, ita tamen, ut trium priorum classium tantum civibus suffragii ferendi necessitas imponatur, quartae classis civibus impune a comitiis abesse liceat; denique ex quarto censu item 90 in senatum legi velit ea condicione, ut tertiae pariter atque quartae classis cives, si qui voluerint, impune abesse possint. itaque Plato opulentiores cives, multa proposita, coëgit comitiis senatoribus creandis semper interesse; pauperioribus ab iisdem abesse concessit. hac quidem lege, ut quartae classis cives impune abesse possent, si ex tertio censu senatores creandi essent, ac vicissim cives tertiae et quartae classis absentiae veniam haberent, sicubi ex quarto censu legendi senatores essent. Quod institutum Aristoteles Politic. II. 3. extr. coll. IV. 7, 2. 10, 6. 11, 8. Platonem arguit ex oligarchico reipublicae genere in civitatem suam transtulisse: ὀλιγαρχικὴν δὲ ποιεῖ, inquit, καὶ τὴν τῆς βουλῆς αἵρεσιν. αἱροῦνται μὲν γὰρ πάντες ἐπάναγκες, ἀλλ' ἐκ τοῦ πρώτου τιμήματος· εἶτα

χάδας — ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιντο ἂν
πρέποντες ταῖς διανομαῖς — μέρη δὲ διανείμαντας
C *τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ*
ἑκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνενήκοντα βουλευ-
τάς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαν-
τας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιοῦσθαι τὸν μὴ πει-
θόμενον τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τού-
τους μὲν κατασημήνασθαι, τῇ δ' ὑστεραίᾳ φέρειν
ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταυτά, καθάπερ
τῇ πρόσθεν, τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέ-
ρειν μὲν τὸν βουλόμενον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς
D *τῶν τριῶν τιμημάτων, τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμι-*
κρότατον ἐλεύθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας, ὃς ἂν αὐ-
τῶν μὴ βούληται φέρειν. τετάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ

Cap. V. *κατὰ ἐνενήκοντα τὸν ἀρ.*] Hic et mox vulgo erat *ἐννενήκοντα*, quod unus Ven. Ξ. videtur habere. Mox C. *βουλευμάτων* pro *τιμημάτων* Voss.

πάλιν ἐκ τοῦ δευτέρου· εἶτ' ἐκ τῶν τρίτων· πλὴν οὐ πᾶσιν ἐπάναγκες ἦν τοῖς ἐκ τῶν τρίτων ἢ τετάρτων· ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου τῶν τετάρτων μόνον ἐπάναγκες τοῖς πρώτοις καὶ τοῖς δευτέροις· εἶτ' ἐκ τούτων ἴσον ἀφ' ἑκάστου τιμήματος ἀποδεῖξαί φησι δεῖν. ἔσονται δὴ πλείους οἱ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων καὶ βελτίους, διὰ τὸ ἐνίους μὴ αἱρεῖσθαι τῶν δημοτικῶν, διὰ τὸ μὴ ἐπάναγκες. Sed haec Stagiritae verba ab interpretibus adeo varie explicata sunt, ut ingens fere sit opinionum dissensio. v. Giphanius Comm. ad Arist. Polit. p. 207 sqq. Conring. in ann. ad h. l. Opp. T. III. p. 529. Schlosser. in Interpret. German. p. 132. n. 63. Schneider. Comm. p. 97—99. Nobis vero philosophus, duobus vitiis ex eius oratione exemtis, cum Platone planissime videtur concordare. Nam primum pro *ἀλλ'* cum Mureto scripserim *λ*, i. e. 90. Deinde post *ἐκ δὲ τοῦ τετάρτου* moleste, imo importune inculcatum est *τῶν τετάρτων*, nisi forte malis *τοῦ τετάρτου* delere: alterutrum certe exulare debet. Nimirum error unde natus sit, facile intelligi potest. Variavit enim Stagirites ipse antea orationem, primum dicens *ἐκ τοῦ πρώτου τιμήματος* et *ἐκ τοῦ δευτέρου*, ac deinde subiungens *εἶτ' ἐκ τῶν τρίτων*. Itaque in his dubium est visum, utrum *ἐκ τοῦ τετάρτου* an *ἐκ τῶν τετάρτων* scribendum esset, quae dubitatio effecit, ut denique utrumque coniunctum in orationem inveheretur eoque modo quae fuerant sincerissima, temere contaminarentur. Sed redeamus ad Platonem, eiusque verba ordine deinceps lustremus, quo certius denique de sententia his subiecta constet. Nam ne Platonica quidem ab Aristotelis interpre-

τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας, ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιοῦσθαι, τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας, τὸν δ' ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ E τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα ἢ ζημιοῦσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν βουλευτάς.

Ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι

E. ἀφ' ἑκάστων τῶν τιμημάτων] Sic A. B. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Steph. habet ἀφ' ἑκάστου. Ald. Lov. Bass. 1. 2. ἐφ' ἑκάστου. Paullo ante Par. A. et pauci alii ἐκλέξαντες.

tibus nsqnequaqne recte inteliecta sunt.

ἑξήκοντα δὲ—διανομαῖς] Haec per parenthesin interposita sunt; nam antegresso μέν respondet deinde δέ ante διανείμαντας positum, sicuti ipsa arguit verborum constructio. Quamobrem verbornm interpunctionem emendandam iudicavimus. Sententia haec est: fuerit vero numerus 360, qui inest in triginta duodecadibus, ad distributiones perquam aptus, quandoquidem natura sua multis modis dividi potest.

μέρη δὲ διανείμαντες — βουλευτάς] Iniuria Astius τούτων putat in οὕτω commutari oportere. Pendet enim τούτων ex τὸν ἀριθμόν, refertúrque ad τριάκοντα δεκάδας. Itaque hoc dicit Atheniensis: horum vero numero in quattuor partes diviso, ita ut singulae habeant nonagenos, ex unoquoque censu legendi sunt nonageni senatores. De φέρειν, suffragio lato creare, v. ann. ad p. 753. C. Sic h. l. saepius dicitur.

C. ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι,] ubi delecti fuerint.

D. τοῖς τῶν τριῶν τιμημάτων] H. e. trium priorum.

τετάρτῃ δὲ φέρειν μὲν—] quarto autem die ex quarto eoque maxime exiguo censu legant quidem cuncti, ita tamen, ut civis quarti ac tertii census non mulctetur, si suffragium ferre noluerit.

E. ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας —] magistratus nomina promulganto omnibus civibus spectanda, s. ut omnes cives spectent.

μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς ἀεὶ δεῖ
μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται
757 οὐκ ἄν ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσαις τιμαῖς
διαγορευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνί-
σοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ᾽ ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ
μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολι-
τεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὤν,
ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς
εἴρηται καὶ ἐμμελῶς, ἥτις δ᾽ ἐστί ποτε ἰσότης ἡ

δεῖ μεσεύειν] *μεσσεύειν* A. B. Ω. Ξ. v. f. a. c. o. De A. et Ω. Bekkerus tamen silet. Incertus liber Stephani *μεσιτεύειν*, quod ab hoc loco alienum est.

ἧς ἀεὶ δεῖ μεσεύειν —] Adversatur his Aristot. Polit. II. 3. extr.

P. 757. *δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται —*] Exscripserunt haec usque ad *δρᾶν πόλιν* Stob. Serm. XLII. p. 298. 35. et Suidas v. *φαῦλον* T. III. p. 585. ed. Kuster. apud quem locus sic legitur: *δοῦλοι γὰρ δεσπόταις οὐδέποτ᾽ ἂν γένοιντο φίλοι, οὐδ᾽ ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγενόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι.* Itaque Kusterus apud Platonem quoque reponendum censet *διαγενόμενοι*; Astius vero *διαγιγνόμενοι* praefert. Sed nihil verius lectione *διαγορευόμενοι*. Nam sententia haec est: nec possint viles atque gnavi homines amici esse, etiamsi in aequalibus honoribus publice constituantur. De *ἰσηγορία* cogitavit Wyttenbachius ad Iulian. Orat. p. 175. ed. Schaefer. qui *διαγορεύεσθαι* videtur sensu activo accepisse. Cuius tamen usus nullum usquam extat vestigium.

ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται] Symp. p. 195. B: *ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.* Aristot. Moral. VIII. *ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται.* Idem IX. *ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον.* Unde est etiam illud: *ὁμοιότης τῆς φιλότητος μήτηρ.* Vulgare item fuit illud Solonis: *τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ*, de quo Plutarchus in vita illius.

ἡ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη] quae hoc ipsum possit efficere. Loquutionem hanc: *δύνασθαί τι*, affatim videmur illustrasse ad Politic. p. 302. A. Phileb. p. 23. D. Gorg. p. 453. A. Protagor. p. 335. D. Men. p. 77. B. Hipp. mai. p. 296. D. Plura dabit Matthiae ann. ad Eurip. Med. v. 127. p. 443.

B. *δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν —*] Duplicem distinguit philosophus aequalitatem; alteram, quae unicuique tantundem bonorum et honorum attribuit; alteram, quae non eadem omnibus impertit, sed tantum cuique concedit, quantum pro virium ingeniique modulo ipsi concedi par est. Posteriorem aequalitatem unice veram rectamque esse arbitratur. conf. Gorg. p. 508. A. ibique ann. Prorsus cum hoc Platonis loco concordant illa Isocratis Areopagitic. §. 21. c. VIII. ed. Bergm.: *μέγιστον δὲ αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν*

*τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶ-
ναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν* B
*οὔσαιν, ὁμωνύμοιν μέν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν
ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις
ἱκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ
ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρῳ ἀπευθύνων
εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ
ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν· Διὸς γὰρ
δὴ κρίσις ἐστί· καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν*

P. 757. *διαγωρευόμενοι φαῦλοι*] Suidas T. III. p. 585. ed. Kust. *διαγενόμενοι.* Unde Astius refingebat *διαγόμενοι.* Sed v. enarrat.

τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοιν νομιζομέναιν εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταὐτὸν ἅπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἑκάστοις, οὐκ ἠγνόουν τὴν χρησιμωτέραν, ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκίμαζον ὡς οὐ δικαίας οὔσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστον τιμῶσαν καὶ κολάζουσαν προῃροῦντο, καὶ διὰ ταύτης ᾤκουν τὴν πόλιν οὐκ ἐξ ἁπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες, ἀλλὰ τοὺς βελτίστους καὶ τοὺς ἱκανωτάτους ἐφ' ἕκαστον προκρίνοντες. Plutarchus Symp. VIII. p. 729. B. C: *ὁ γὰρ Λυκοῦργος οἶσθα δήπουθεν ὅτι τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν, ὡς δημοκρατικὴν καὶ ὀχλικὴν οὖσαν ἐξέβαλε ἐκ τῆς Λακεδαιμονίας, ἐπεισήγαγε δὲ τὴν γεωμετρικήν, ὀλιγαρχίᾳ σώφρονι καὶ βασιλείᾳ νομίμῃ πρέπουσαν. ἡ μὲν γὰρ ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει καὶ οὐ πάντα ὁμοῦ μιγνῦσιν, ἀλλὰ ἔστι χρηστῶν καὶ πονηρῶν εὔσημος ἐν αὐτῷ διάκρισις, οὐ ζυγοῖς οὐδὲ κλήροις, ἀρετῆς δὲ καὶ κακίας διαφορᾷ τὸ οἰκεῖον ἀεὶ διαλαγχανόντων.* Xenophon. Cyrop. II. 2, 12. ed. Zeun.: *καίτοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι.* Plinius Epistol. IX. 5: sed temperare mihi non possum, quominus laudem similis monenti, quod eum modum tenes, ut discrimina ordinum dignitatumque custodias, quae si confusa, turbata, permista sint, nihil est ipsa aequalitate inaequalius. Laudat praeterea Astius Aristot. Nicom. V. 4. Politic. VI. 3. = c. 1. §. 14. ed. Schneid. et Casaubon. ad Sueton. II. 51.

κλήρῳ ἀπευθύνων — αὐτήν.] sorte eam dirigens, distributionum habita ratione. In his *κλῆρος* rursus videtur esse portio bonorum et honorum alicui adsignata. v. Ducker. ad Thucyd. III. 50.

Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστί] Schol. ad Gorg. l. c.: *τουτέστιν ἡ δικαιοσύνη· ταύτην δὲ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν Διὸς κρίσιν ἐν Νόμοις ἐκάλεσεν, ὡς δι' αὐτῆς τῶν πάντων κεκριμένων τε καὶ ὡρισμένων.* conf. Proclus in Tim. p. 209. v. 8. ab inf. Mox quod post *πᾶν ὅσον* infertur *πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται*, isto *πάντα* per synesin iteratur praegressum *πᾶν ὅσον.*

ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ
C *ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται· τῷ μὲν γὰρ*
μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέ-
τρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρῳ, καὶ δὴ
καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν ἀεὶ μείζους, τοῖς
δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ
πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δή-
που καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ' αὐτό, τὸ δί-
καιον· οὗ καὶ νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς
D *ταύτην τὴν ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας τὴν*
νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν· ἄλλην τε ἄν ποτέ
τις οἰκίζῃ, πρὸς ταὐτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεὼν
νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς
ἕνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί.
τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν
ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ
τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προςχρήσασθαι πόλιν ἅπα-

B. *ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ*] Stob. Serm. XLII. p. 298. qui haec refert inde a *δοῦλοι γὰρ κ. τ. λ.*, scriptum habet *ἐπαρκέσει*.
D. *εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ*] V. *μέλλοι*. Indicativum tuentur A. B. *Ω*. v. f. h. r. a. *δ*. *σ*. x. et libri Stobaei.
E. *παρατεθραυομένον, ὅταν γ.*] *παρατεθραυμένον* Bekkerus et Schneiderus ex A. et *Ω*. *γρ*. De Par. A. tamen Bastius tacet. conf. Lobeck. ad Aiac. p. 322. ed. 2.

C. *τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς —*] iis vero, qui contrario modo ad virtutem et eruditionem comparati sunt, id quod ipsis convenit, pro proportione tribuit. Genitivus *ἀρετῆς καὶ παιδείας* pendet ex *τοὐναντίον ἔχειν*, quae formula eadem lege cum genitivo coniungitur, qua *οὕτως ἔχειν*, *ὡςαύτως ἔχειν κ. τ. λ.* conf. Matthiae Gr. §. 337. Stephanus locum putat vitiosum esse; desiderari enim aliquid, quod opponatur praegresso *μείζους*, sive id sit *ἥττους* sive *ἐλάττους*. Quem sequutus Astius excidisse arbitratur *ἥττους διδοῦσα*. Atqui inest oppositi notio in *τὸ πρέπον*.

D. *πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί*] Similem in oppositione repetitionem verborum notavimus Gorg. p. 452. E. 454. C. 521. D. Protagor. p. 344. D. ubi v. ann.

καὶ τούτοις παρωνυμίοισί ποτε πρ.] etiam his, quae inde denominata sunt, aliquando uti, h. e. iis, quae iusta quidem vocantur, nec tamen revera iusta sunt. — *εἰ μέλλει* — *κατά τι μέρος*, siquidem non cum suo ipsius damno particeps seditionum aliqua ex parte futura sit.

σαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προςκοινωνήσειν
κατά τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ E
τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθήν ἐστι πα-
ρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου
ἴσῳ ἀνάγκη προςχρήσασθαι δυςκολίας τῶν πολλῶν
ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς
ἐπικαλουμένους ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς
τὸ δικαιότατον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν
τοῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλι- 758
γίστοις τῇ ἑτέρᾳ, τῇ τῆς τύχης δεομένῃ.

Cap. VI. *Ταῦτα οὕτως διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς ἀεί, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἁλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς συνάπτειν πρὸς*

τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ] Prave vulgo ἴσως, invitis codd. Platonis et Stobaei omnibus.

τοῖν ἰσοτήτοιν] V. ταῖν. Atticismum tuentur A. Π. v. f. h. r. a. δ. o.

Cap. VI. P. 758. *πόλεων διαγομένη*] διαλεγομένη B. x. sed in Par. B. syllaba λε punctis notatur, quod esse solet vitiatae orationis iudicium.

τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον —] nam aequitas et indulgentia est quasi prava infractio quaedam perfecti et exacti praeter iustum ius, siquando locum habet. — *τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ*, sortis s. portionis aequalitate.

E. *ὡς δ' ὅ τι μάλιστα*] Istud ὡς ὅ τι ante superlativum notavimus ad Libr. V. p. 731. B. 743. D. X. p. 908. A.

Cap. VI. P. 758. *πόλις δ' ὡσαύτως ἐν κλύδωνι*] Notissima imago est, qua veteres Graeci et Romani rempublicam solent cum nave aliqua comparare; qua imagine utitur etiam Plato Politic. p. 302. A. atque alibi. Plura rei exempla collegit ad h. l. Astius; collegerunt item Intpp. ad Horat. Carm. I. 14. Verborum ordo, paullo impeditior, sic explicandus: *πόλις τε ὡσαύτως οἰκεῖ διαγομένη ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ κινδυνεύουσα ἁλίσκεσθαι παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς*, quum respublica similiter ea utatur conditione, ut in fluctibus aliarum rerumpublicarum versetur et in periculum veniat, ne omnis generis insidiis capiatur, etc.

B ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους ἀεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν· πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν. ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐᾶν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νείμαντας ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἰόντι τέ τινι ποθεν ἄλλοθεν εἴτε
C καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἑτοίμως ἐπιτυχεῖν, ἄν τε ἀγγέλλειν βούληταί τις ἐάν τ' αὖ πυνθάνεσθαί τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαί τε καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας ἀποδέξασθαι τὰς

B. ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μ.] Hermannus de coni. δὴ scripsit. ἰόντι τέ τινί ποθεν ἄλλοθεν] Voss. x. ἰόντι τ' ἔστι ποθέν, sed vulg. in marg.

B. φρουροῦντάς τε φρουροῦσι —] nec unquam custodes desinant custodibus semper succedere aliisque tradere custodiam. Διαδέχεσθαι succedendi vi et potestate positum cum dativo iungitur, ut ap. Xenoph. Cyr. VIII. 6, 18: τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. quem locum cum his contendit A. Matthiae Gr. Gr. §. 403. a. conf. Schaefer. App. ad Demosth. V. p. 307. Ad παραδιδόντας per synesin intelligendum τὴν φρουράν. Aristoph. Rann. v. 191: εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. sc. μάχην. Ibid. v. 704: τοὺς μὲν ναυμαχήσαντας μίαν, ubi item int. μάχην. Avv. v. 106: πτερορρύει τε καὖθις ἕτερα φύομεν. quo loco ad φύομεν ex antegresso πτερορρύει intelligendum relinquitur πτερά. Herodot. VII. 62: τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι. scil. στολήν, quod ex verbo petendum. Ibid. VII. c. 84: τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι. ubi item supplendum σκευήν. Eodem modo Plato ipse mox p. 763. D. E. ubi ad οἷς ἂν πλεῖσται γίγνωνται, ex antegresso διαχειροτονηθέντων intelligendum χειροτονήσεις. — Dein πλῆθος est tota multitudo non in partes singulas distributa, quae se in negotiorum procuratione invicem excipiant.

ἀναγκαῖον δε τοὺς μὲν πολλοὺς —] Recte Ficinus: est autem necessarium. Astius et Hermannus pro δὲ ex coniectura dederunt δή, quo non videtur opus esse. — εὐθημονεῖσθαι i. q. εὐθετεῖσθαι. Photius: Εὐθημονεῖσθαι· εὖ τίθεσθαι ἢ συγκεῖσθαι. Sic εὐθήμων est qui recte aliquid disponit. v. intpp. ad Aeschyl. Choeph. v. 78.

τὸ δὲ δωδέκατον — φύλακας] Ordo verborum hic est: τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἓν ἐφ' ἑνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, νείμαντας ἐπὶ δώδεκα μῆνας. Itaque post τὸ δὲ δω-

ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἑκάστοτε
νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων ἀεὶ γίγνε-
σθαι, ὅπως ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίγνωνται, γενομέ- D
νων δὲ ὅ τι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ
τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι
τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων
τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προςπιπτου-
σῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον
ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἕνδεκα
ἀναπαυόμενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη. κοινῇ δὲ μετὰ τῶν
ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν
κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς ἀεί.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρίως

D. *διὸ ξυλλόγων τε*] διὰ A. Ω. Ξ. v. f. h. a c. δ. o. Unde Winckelmannus extudit δι' ἅ.

δέκατον μέρος αὐτῶν perspicuitatis gratia rursus infertur *αὐτούς*.

ἰόντι τέ τινί ποθεν —] H. e. *ὥςτε ἐπιτυχεῖν*; ut promte adsint, si quis aut aliunde veniat aut ex ipsa civitate, sive quid nuntiare velit, sive aliquid percontari et resciscere eorum, quae civitatem oporteat aliis civitatibus respondere, ctr. Accusativus *ἐρωτήσασαν* quod post *πόλει* dativum infertur, id nihil habere insolentiae, vel ea evincent, quae collegit Matthiae Gr. §. 536. ann. Eodem modo infra p. 760. E. VII. p. 796. C. IX. p. 858. E. 877. A. X. p. 910. A. XI. p. 920. E. XII. p. 950. B. al.

C. *καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν* —] Int. *φύλακας αὐτοὺς παρέχειν*. — *ἰαθῇ τὸ γενόμενον*, i. e. damnum resarciatur. Usum loquendi copiose illustrat Dorvill. ad Chariton. p. 568. = 547. ed. Lips.

D. *διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ* —] Iunges verba hunc in modum: *διὸ τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως ἀεὶ δεῖ κύριον εἶναι ξυλλόγων τε καὶ διαλύσεων κ. τ. λ.* quamobrem quae pars civitati praesidet, eam oportet semper habere potestatem concionum et vocandarum et dissolvendarum, tam legitimarum, quam earum, quae subito accidunt civitati et propter casus improvisos sunt necessariae. Veram loci interpretationem repperit Astius, qui comparat Aristot. Polit. VI. 8: *ἡ γὰρ αὐτὴ πολλάκις ἔχει τὸ τέλος καὶ τὴν ἐφορίαν, ἢ προκάθηται τοῦ πλήθους, ὅπου κύριός ἐστιν ὁ δῆμος.* et *διαλύειν τὸν ξύλλογον* Thucyd. II. 12.

ταῦτα μὲν οὖν πάντα —] Quod Plato senatum ex tribuum numero delectum in totidem descripsit prytanias, (ipse enim *πρυτάνεων* nomine utitur et antea p. 755. E. et infra p. 766. B. atque XII. p. 953. C.)

E ἂν εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἆρ' οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

759 Cap. VII. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τοῖς μὲν ἱεροῖς

Cap. VII. P. 759. *Λέγωμεν δὴ τοῖς* —] Astius coni. *λέγομεν*.

verissime monet C. Fr. Hermannus De vestigiis institutorum ctr. p. 37. nihil his aptius ad prytanum Atticorum munia illustranda inveniri posse. conf. eiusdem Antiquitatt. Graecc. §. 127.

Cap. VII. P. 759. *καὶ τῶν ἄλλων θηρίων*] ac praeterea etiam bestiarum. Hunc usum voc. *ἄλλος* illustravimus ann. ad Apol. Socr. p. 36. B. Phaed. 110. E. 111. A. Symp. 191. B. Gorg. p. 473. C. p. 480. D. al. Temere *Fähsius* in Sylloge Varr. Lectt. p. 384. corrigendum censet *τῶν αὐτῶν θηρίων*, Ficinum scilicet sequutus ducem, qui vertit: aut ipsae ferae noceant.

ἑλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη] Ante haec verba Astius arbitratur complura intercidisse, quae descriptionem muneris agoranomorum continuerint; hanc enim nunc propterea desiderari aegerrime, quod *τρία ἀρχόντων εἴδη* commemorentur, quum tamen verbis: *ὁδῶν — γίγνηται* nihil nisi astynomorum magistratus adumbretur. Quam sententiam viri egregii quominus amplectamur, vel illud impedit, quod continuo subiungitur: *τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστ.* unde clarissime apparet, sola astynomorum negotia antea esse commemorata, agoranomorum munia non esse descripta. Nimirum Atheniensis illa tantum recensenda putavit, ideoque his missis statim indicat, quaenam magistratuum genera harum ac similium rerum habita ratione constituenda videantur. Quod eo rectius ita facere potuit, quod statim post paucis verbis agoranomorum officia significantur. Sed quo clarius intelligatur, quid rei sit, totum locum licebit convertere Germanice; nam nec patrio sermone ubi fuerit expressus, quidquam ad eius integritatem desiderabitur. Itaque verba Platonis hunc in modum interpretamur: So lasst uns also feststellen, dass die Tempel Tempelwärter, Priester und Priesterinnen bekommen müssen. Rücksichtlich der Wege und Gebäude aber und der Ordnung in Bezug auf dergleichen von Seiten der Menschen und auch der Thiere, dass sie dieselben nemlich nicht verletzen, sowohl innerhalb des Stadtbezirkes selbst als in der Vorstadt, dass alles für Städte Erforderliche geschehe, muss

νεωκόρους τε, καὶ ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίγνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προςήκοντα πόλεσι γίγνηται, ἑλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη, περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους, ἱερῶν δὲ ἱερέας. οἷς μέν εἰσι πατριαι ἱερωσύναι καὶ αἷς, μὴ κινεῖν· B

ἑλέσθαι δεῖ τρία] Pro δεῖ Voss. x. et Stob. δέ.
καὶ αἷς, μὴ κινεῖν] καὶ ἃς vitiose Par. A. et marg. Flor. a.

man drei Arten von Obrigkeiten wählen, in Bezug auf das eben Erwähnte Stadtaufseher, für die Ordnung des Marktes Marktaufseher, und für die Tempel Priester. Iam vero defeusa utcunque loci, minus sane polite scripti, integritate etiam alia nonnulla addere placet. Et rationem quidem genitivorum ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν κ. τ. λ. satis videmur interpretatione nostra declaravisse, ut non videatur verbo amplius opus esse. Nec vero alia indigent magnopere admonitione; nam quod in cod. Voss. et Stob. Serm. p. 299. 17. ἑλέσθαι δὲ scriptum legitur, est is merus scribendi error. Nec tamen illud videtur indignum animadversione, quod ἐπονομάζοντα pro ἐπονομάζοντας dictum est. Quamquam cave numerum singularem mutandum putes. Variavit enim philosophus orationem in talibus saepenumero. Id quod ex hoc ipso loco intelligi potest. Nam mox postquam rursus transiit ad pluralem, tamen denuo infert ἀποδιδόντα. Eodem modo infra p. 783. A. ubi a criticis turbatum est. Praeterea non inutile erit legentes hic admonuisse eorum, quae de ἀστυνόμοις et ἀγορανόμοις Atheniensium exposuerunt Schubertus De Aedilibus p. 87 sqq. Creuzerus ad Bekkeri Specim. in Philostrati Vit. Apoll. p. 111. Hermann. Antiquitt. Gr. §. 150. et quos ille laudavit.

οἷς μέν εἰσι πάτριαι ἱερωσύναι —] quibus patria sunt sacerdotia, ea ne moventor; sin autem, id quod primum civitatem incolentibus consentaneum est accidere, nulli aut paucis sunt sacerdotia a majoribus tradita, constituendi sunt diis sacerdotes utriusque sexus, qui item sint aeditui. Pro οἷς μὲν erunt fortasse qui οἷς μὲν οὖν scriptum malint. Qui tamen meminerint quaeso illius usus loquendi, quem saepissime tetigimus alibi, ex quo ea, quae aliquo modo antegressis verbis exponendis et illustrandis inserviunt, sine coniunctionum ligamentis superioribus succedere solent. Ita certe futurum erit, ut hic quoque in codicum scriptura acquiescant. Ad μὴ κινεῖν intelligendum αὐτάς, ita quidem, ut infinitivus rursus accipiatur pro imperativo. Dein verba: εἰ δὲ — ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, cohaerent cum antegressis: πάτριαί εἰσιν ἱερωσύ-

ει δέ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρή, τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλή-

B. οἷς μὴ καθεστήκοι] Pro ὀλίγοις οἷς μὴ Steph. coniectabat ὀλιγίστοις vel ὀλιγίστοισι μή. Astius putabat excidisse ἱερωσύνη. Sed v. enarrat.

ναι. Tum οἷς μὴ καθεστήκοι sic dictum videtur, ut intelligatur αὐτό vel τὸ πρᾶγμα, hoc sensu: si quibus res nondum constituta sit, creandi sunt sacerdotes. Enimvero subiecti notio continetur in his ipsis verbis, quae continuo subiiciuntur: καταστατέον κ. τ. λ. De tertia verbi persona absolute posita v. ad Theaet. p. 187. C. coll. 171. A. et Legg. VI. p. 753. B. Verbum καθεστήκοι hoc sensu positum Legg. III. p. 678. B: εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθεν ἅπαντα. Libr. VII. p. 798. B: τῶν τι κινεῖν τῶν τότε καθεστηκότων. VI. p. 780. E: τὰ — περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς καθέστηκεν al. Quocirca non audiendus Astius est, qui verba putat esse vitiata atque locum ita refingit: εἰ δὲ — ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις ἱερωσύνη καθεστήκοι, καταστατέον κ. τ. λ. Quo commento nihil excogitari potuit veridissimilius. Quamquam eius vestigia legens Orellius quoque coniectavit: ὀλίγοις ὅσια καθεστήκοι. Neque ille verum pervidit pro πάτρια potius πατρικαί legendum ratus. Neque enim intelliguntur sacerdotia hereditaria, quae filiis a patribus relinquebantur, de quibus v. Meierus De gentilitate Attica p. 31 sq. sed cogitandum est de sacerdotiis a maioribus acceptis, h. e. antiquis. Denique νεωκόρους γίγνεσθαι θεοῖς idem est quod, ὥστε νεωκόρους γ. θ. Vult enim sacerdotes simul esse τῶν ἱερῶν ἐπιμελητάς. Sed Ficinus: sacerdotes tam viri quam mulieres et aeditui constituendi sunt. Legisse igitur videtur: καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας καὶ νεωκόρους γίγνεσθαι τ. θ. Quam tamen lectionem vel propter verborum constructionem nobis minime probari libere fatemur. Nec res ipsa impedit quominus locum eo, quo fecimus, modo intelligamus. Nam etiam ipsos sacerdotes subinde τῶν νεωκόρων munere functos atque templa tuitos esse, satis certo constat. v. Schömann. Antiquitatt. Iuris Publ. p. 259. coll. Aristot. Pol. VI. 5, 11.

B. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν —] Notabis singulare anacoluthon. Nam quod μιγνύντας infertur, id non aliunde potest explicari, opinor, quam ex eo, quod in verbis: ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι, continetur notio infinitivi καθιστάναι. Huc igitur respiciens Atheniensis μιγνύντας subiungere non dubitavit. Eadem plane ratio est infra p. 760. E. ubi post ἐπιμέλειαν εἶναι deinceps infertur ταφρεύοντας κ. τ. λ. perinde ac si antecesserit ἐπιμελεῖσθαι. et p. 777. E seq. τὴν δὲ τοῦ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν

λοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ ἀποδιδόντα, C δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὁλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅ τι μάλιστα ἐκ κα-

Τούτων δὲ πάντων] Herm. de coniectura δὴ scripsit.
ὁμονοῶν εἴη] Astius ᾖ coniiciebat. male. v. enarrat.

πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς. Libr. V. p. 745. B. IV. 717. D. VIII. p. 828. C. 848. C. IX. 877. A. Cratyl. p. 391. B. *ὀρθοτάτη μὲν τῆς σκέψεως, ὦ ἑταῖρε, χρήματα ἐκείνοις τελοῦντα.* — *δῆμον καὶ μὴ δῆμον*, h. e. *δημότας καὶ μὴ δημότας*, eos, qui non unam terrae partem vel regionem incolunt. Pro *ὁμονοῶν εἴη*, Astius invitis codd. scripsit *ὁμονοῶν ᾖ*. At *ὅπως ἂν* nunc non est: eo consilio ut; sed *ἂν* pertinet ad optativum, *ὅπως* autem est; quo modo. Itaque hoc dicitur: qua ratione maxime possit conspirare atque concors esse. v. ad Phaedr. p. 230. B. 231. A. et ad Lysid. p. 207. E. Ceterum vehementer ambigimus, rectene an secus Hermannus de suo scripserit *τούτων δὲ* pro *τ. δή*. Certe rectissime pergitur sic: Horum igitur omnium ctr.

τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν τῷ θεῷ —] Iam quod templa attinet, ipsi deo permittere fas est ut fiat, quod ipsi gratum sit, atque ita sortitionem instituere, fortunae divinae omnia tribuentem ctr. Verba *τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν* cum Astio putamus absolute posita esse. Fortasse tamen *ἱερέων* refingendum, quod Wagnero placuit. Dein *ἐπιτρέποντα*, quod cohaeret cum *κληροῦν*, rursus sic positum est, ut *τινά* intelligi liceat, quod tamen iam in infinitivo continetur, quippe qui ob id ipsum est infinitus, quod numerum personamque relinquit indefinitam. Quamobrem comma post *γίγνεσθαι* vulgo interiectum tollendum putavimus. Dein *οὕτω* post *κληροῦν* infertur ob participium *ἐπιτρέποντα* antegressum; qui usus loquendi, etsi in vulgus notus est, hoc tamen loco interpretes videtur fefellisse. Denique ad *ἀποδιδόντα* rursus intelligi licet *τὸ πρᾶγμα* vel *αὐτό*, rem fortunae divinae tribuentem. Ceterum haec quoque attemperata sunt ad instituta Atheniensium, apud quos sacerdotia sortito obtigisse satis certo constat. Harpocratio p. 48. ed. Bekker. *πάλιν δὲ τῶν φρατριῶν ἑκάστη διῄρητο εἰς γένη λ', ἐξ ὧν αἱ ἱερωσύναι αἱ ἑκάστοις προσήκουσαι ἐκληροῦντο.* conf. etiam Suid. s. v. *γεννῆται*. Aeschin. c. Tim. 178: *οὗτος ὁ ἀνὴρ ἱερωσύνην μὲν οὐδενὸς θεῶν κληρώσεται, ὡς οὐκ ὢν καθαρὸς τὸ σῶμα.* conf. etiam Meier. De gentilitate Attica p. 31. qui tamen fallitur, verba Platonis superiora: *τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ τὰ κληρωτὰ κ. τ. λ.* ad unos sacerdotes spectare existimans. Ea enim etiam ad astynomos et agoranomos referenda sunt.

C. *δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ*

θαρευουσῶν οἰκήσεων, φόνου δὲ ἁγνὸν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταὐτὰ βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγη-
D τὰς τούτοις χρῆσθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ' ἱε-

C. *αὐτὸν καὶ πατέρα* —] V. *αὐτόν τε καί.* Omisso *τε* Par. A. v. f. h. a. c. δ. o. et pr. Ω. Alii *αὐτῶν*, unde cognoscas facile caussam erroris.

περὶ τὰ θεῖα πάντα] *πάντα*, quod vulgo aberat, restitutum ex A. Ω. v. f. h. r. x. Stob.

D. *τὴν ἱερωσύνην ἑκάστην*] Steph. *ἑκάστῳ*, quod nec codd. Plat. nec Stob. habent.

λαγχάνοντα] H. e. eum, cui sorte obtigerit sacerdotium. Nam *λαγχάνειν τι* est: aliquid sorte nancisci. v. Valcken. ad Eurip. Frag. p. p. 107. et nostra ad Phaedon. p. 107. D. Dein *ὁλόκληρον καὶ γνήσιον*, per prolepsin quandam positum, est: num sit *ὁλόκληρος* (h. e. corpore integer) atque legitimo ortus matrimonio. Ad rem accommodate Wesselingius, quem Astius memorat, ad Petiti Legg. Attic. p. 170. „Sacerdotes sorte lecti diligenter examinabantur, utrum corpore essent integri, puri ac puris progeniti, casti, nec ullo scelere contaminati; quod ipsum in sacerdote Iudaeo requirebatur, quem *παντελῆ καὶ ὁλόκληρον* esse oportebat, teste Philon. Iud. L. II. de Monarch. p. 823. A: cuiusque corpus et genus propterea studiosissime examinabant, eodem auctore De decalogo p. 754. D." Conf. etiam Spanhem. ad Callim. Lavacr. Pallad. v. 121. ac praeterea Legg. p. 759. C. *ὁλόκληροι καὶ ἀπαθεῖς κακῶν.* De *ὡς ὅτι μάλιστα* v. p. 758. A. et de appositione verborum: *αὐτόν τε καὶ πατέρα — βεβιωκότας*, ad p. 751. C.

ἐκ Δελφῶν δὲ — χρῆσθαι.] *Ἐξηγηταί* fuere religionum interpretes, qui de sacris respondebant. v. Ruhnken. ad Tim. p. 109. Intpp. ad Polluc. Onom. VIII. 124. Müller. ad Aeschyl. Eumenid. p. 162 sqq. Meier. De gentilit. Attica p. 31 sq.

D. *κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον*] Etiam Athenis pleraque sacerdotia fuerunt annua, certe quidem ea, quae nec certis gentibus propria essent nec sortito darentur. Quamquam multa etiam fuerunt perpetua. De quibus omnibus v. Meier. l. c. p. 32.

ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἔτη —] Quod Plato vult sacerdotem habere aetatem sexaginta annis minorem, hac quidem in re ab Atheniensium more et instituto discessit. v. Hermann. De vestigiis institutt. vett. p. 41. annot. 160. Per-

ρους νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρὶς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα· τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· E

Ἱκανῶς ἁγιστεύσειν] V. *ἁγιστεύειν*, quod ex A. Ξ. Ω. f. r. a. c. d. o. x. correctnm.
ταῦτα δὲ καὶ περὶ —] V. *ταὐτὰ δὲ κ.* invitis A. Ξ. γ. f.
τρὶς φερέτωσαν] *τρεῖς φερέτωσαν* Ω. r. h. x. et teste Bastio etiam pr. A.
δοκιμάσαντας ἐννέα] Steph. *τοὺς ἐννέα*, adversantibus libris mss. omnibus.
ἀνελεῖν ἐξ ἑκ.] *ἀφελεῖν* Steph. invitis codd. omnibus.

peram **Astius** in his aut *ἤ* inserendum aut *ἐτῶν* scribendum indicat. Libr. IX. p. 856: *μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες*. Sed noctuas Athenas ferre videatur, qui hunc loquendi usum illustrare conetur post ea, quae de eodem copiose exposuit **Lobeckius** ad Phrynich. p. 410 sq. Verbum *ἁγιστεύειν*, **rem divinam facere, peragere, quae ad sacrificia pertinent**, illustravit **Ruhnken.** ad Tim. p. 11. qui interpretatur *ἱεροθυτεῖν*.

τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρὶς φερέτωσαν —]. *Αἱ τέτταρες φυλαὶ* nunc non possunt esse **tribus quattuor.** Plato enim constituit **duodecim**; unde etiam duodecim religionum interpretes creari iubentur. Itaque *αἱ τέτταρες φυλαὶ* sunt **tribus illae quattuor, quae ternis vicibus** (*τρὶς*) **suffragandi et creandi munere funguntur**, h. e. quaternae tribus, quae una suffragantur. Quocirca quaternae tribus iubentur ter creare quaternos religionum interpretes, i. e. duodecim, hac quidem lege, ut unaquaeque semper *ἕκαστον ἐξ αὐτῶν* legat, i. e. **unum ex suis tribulibus.** Iam vero suffragatione peracta tres, qui plurimorum sententiis fuerint probati, dicuntur protenus examinandi ideoque publice constituendi esse; reliqui novem autem Delphos mittendi, ut oraculum ex quovis ternione unum designet, qui exegetae munere ac dignitate ornetur. Quamobrem denique sex constituuntur exegetae, ex quibus tres comitiis populi, tres vero oraculo Delphico sint deligendi. Haec nobis videtur vera esse verborum sententia, quae alii aliter acceperunt. Verum primus perspexit **Kleukerus**, cuius rationem nescio cur recentiores interpretes praeter unum **Cousinum** fere neglexerint. Certe quidem **Astius** in alia omnia abiit. Formam *φερέτωσαν* ne quis miretur in scriptore Attico, eadem recurrit mox p. 762. A. ubi est *ὑπεχέτωσαν*. **Xenoph.** Cyrop. VII. 2, 14. *μενέτωσαν*. **Demosth.** 21, 94. ed. Bekk. *ἀποδειξάτωσαν*. **Isaei** Oratt. 5, 4. *ἐγγυη-*

τὸν δέ γε λιπόντα προαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλίπῃ. ταμίας δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἑκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρ-
760 πῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίους αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἕνα· τὴν δὲ αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίγνεσθαι, καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. Καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα γιγνέσθω.

Cap. VIII. Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ πέρι ταύτῃ γιγνέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρ-

E. ταμίας δὲ δὴ τῶν] Steph. δεῖ. Ξ. v. f. r. a. c. et rec. Ω. τὲ δὴ τ. Dein τῶν ἱερῶν Ξ.

P. 760. εἰς τὰ σμικρότερα] τὰ om. pr. Ω.

Cap. VIII. ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους] Libri Platonis καὶ φυλάρχους. Emendavimus ex Eusep. Praeb. Evang. XII. p. 616. D. ubi duo codd. Florentini liquido καὶ φρουράρχους.

σάτωσαν. Xenoph. Vect. Ath. 4, 41. 5, 5. Sed affatim exemplorum suppeditabit Matthiae Gr. §. 198. Pro ἀφαιρεῖν recte codd. ἀνελεῖν, quod dicitur de oraculo, quod quem sorte designat atque eligit. Legg. IX, p. 865. D: οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ. Plenius dicendum fuerit: ὥστε τὸν θεὸν ἀνελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα.

E. τὸν δέ γε λιπόντα ἐκλίπῃ.] eum, qui decesserit, quaternae tribus legant (i. e. in eius locum, qui decesserit, aliquem legant), unde (ex qua tribu) defecerit. Etiam hic istud, αἱ τέτταρες φυλαί, eo modo interpretandum, quo antea illud diximus explicari oportere. Mire lapsus est Astius, qui τέτταρες expungendum censet. Ceterum Hermannus verisimili coniectura scripsit προςαιρείσθωσαν.

ταμίας δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων —] Nec haec multum recedunt ab Atheniensium institutis, apud quos, si non omnibus, at plerisque certe templis praeter sacerdotes peculiares pecuniarum custodes ac dispensatores (ταμίας τῶν ἱερῶν χρημάτων) additos fuisse accepimus; v. Boeckh. Oeconom. Athen. I. p. 173. et Corp. Inscriptt. n. 76, 13. — πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα, i. e. maxime modica neque ita magna et opulenta.

Cap. VIII. P. 760. B. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα —] Laudat haec verba Euseb. Praep. Evang. XII. p. 616. D. ubi scribitur νενεμήσθω, quod vide ne verum sit.

πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους] Codd. Platones omnes: καὶ φυλάρχους. Sed verissime Hermannus De vestigiis institutt. ctr. p. 44. ann. 173. et Cousinus legendum censent καὶ φρουράρχους. Nam et φύλαρχοι antea dicti

χῶν καὶ ἱππάρχων καὶ φυλάρχων καὶ πρυτάνεων καὶ B
δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἱρεθέντες ἡμῖν καταστῶσί τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται, φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἑκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς ἑκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ C
ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλεῖον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἑκάστοις, ὅπως ἂν

v. enarrat. Dein A. Ω. v. f. h. r. a. c. x. *καταδέξασθαι* pro *καταλέξασθαι*, male.

δώδεκα τῶν πέντε —] Margo Flor. δ. *ἀλλαχοῦ· δωδέκατον πέντε ἐκ τῶν νέων*. Par. A. *ἑκάστῳ δωδεκάτῳ πέντε*, quod in marg. Flor. a. et Vat. Ω. adscriptum.

sunt alii, et mox C. E. *τῶν φρουράρχων* mentio iniicitur, ubi verbis: *ἄλλους ἀγρονόμους καὶ φρουράρχους*, manifesto huc respicitur. Quum igitur duo libri Florentini ap. Gaisfordium ad Euseb. l. c. *καὶ φρουράρχους* scriptum exhibeant, eam lectionem Platoni reddere non dubitavimus.

τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι —] Verba audacius traiecta sic in ordinem redigas: *τούτοις δέ, ἑκάστῳ τῶν πέντε, ἔστω (ἐξέστω) δώδεκα ἐκ τῶν νέων τῆς αὑτῶν φυλῆς καταλέξασθαι*. De *καταλέξασθαι* v. infra p. 762. E. extr.

C. *τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια* —] Quod Plato delectae adolescentium manui solemnes excubias iniungit, quibus per biennium singuli militari more degentes patriam regionem et custodiant et cognoscant, id Hermannus l. c. p. 31. monet esse eiusmodi, ut licet illi adolescentes, quos philosophus informavit, cum ephebis Atheniensium circuitoribus comparari possint, de quibus v. eiusdem Antiquitt. Graecc. §. 123. 9., tamen ipsum institutum nos potius Lacedaemoniorum *κρυπτείαν* admoneat, cui id ipsum maxime fuerit propositum, ut essent qui accuratissima locorum notitia instructi tolerandisque laboribus assuefacti, ubi res ita ferret, latebras omnes locosque avios perrepere atque hostium consilia excipere speculando possent. Quam in rem conferri iubet Barthelemy Iter. Anachars. T. IV. cap. 47. et Müllerum Doriens. T. II. p. 42—44. Sunt tamen in his quaedam singularia, quae nec in *κρυπτούς* Lacedaemoniorum conveniunt. Quorsum pertinet, quod *ἀγρονόμοις* et *φρουράρχοις* adolescentibus praefectis non modo eadem tribuitur potestas, quam in urbe exercent aediles, verum

πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίγνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίγνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἄρχουσιν. ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχωσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τῶν ἑξῆς τόπων ἑκάστου μηνὸς
D ἡγεῖσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ· τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γιγνέσθω τὸ πρὸς ἕω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλεῖστοι τῶν φρουρῶν μὴ μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίγνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἑκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γιγνόμενον ὡς πλεῖστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν εἰς τὸν εὐώνυμον ἀεὶ μεταβάλ-

C. *ἀεὶ τῶν ἑξῆς τόπων*] *τὸν ἑξῆς τόπον* A. Ω. Ξ. et fortasse reliqui Bekker. Recepit Bekkerus, quem sequuti sunt Turicenses cum Schneidero et Hermanno. Sed v. enarr. Dein

etiam id negotii mandatur, ut in causais levioribus ac de rebus rusticis apud rusticos ius dicant (p. 761. D. sqq.) quodque iisdem singularis quaedam locornm et regionum vel tuendorum vel emendandorum atque instruendorum cura defertur. Quorum alterum a quadragintaviris, alterum a demarchis Atheniensium repetitum videri posse, idem ille prudenter monnit p. 43. Nimirum Plato ex Atheniensium pariter atque Doriensium imprimisque Spartanorum institutis delegit quae ad rem suam putaret fore accommodatissima atque adeo multa, quae apud illos vidisset varie ac diverse instituta esse, in unum coniunxit novoque modo, prouti res ferret, adornanda iudicavit.

ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχωσι—] Quemadmodum autem primum regiouea sorte acceperint, ita etiam easdem cum proximis quibusque locis ordine deinceps singulis mensibus permutanto, dum custodiae praefecti eos dexteram versus in orbem ducant. Codd. aliquot *τὸν ἑξῆς τόπον* scriptum exhibent, idque nuperi editores librorum Platonis praeeunte Bekkero receperunt. Non satis caute, opinor. Nam accusativus hic quomodo explicandus sit, vix quisquam indicaverit. Recte Stephanus *τῶν ἑξῆς τόπων*, quod etiam in Voss. x. et Florentinis servatum videtnr. Nam genitivus post *μεταλλάττειν* recte ponitur ad declarandum id, pro quo quis aliud quid permntat. v. Matthiae Gr. §. 364. Pluralem autem numerum recte se habere, antegressum *τοὺς τῆς χώρας τόπους* arguit.

D. *τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γ. τὸ πρὸς ἕω.*] Quod orientem vult esse dexteram mundi partem, conf. Epinom. p. 987. B. Aristot. De coelo ii. 2. Etiam Pythagoram dexteram mundi partem dixisse orientem, plerique tradunt; v. Sturz. ad Empedocl. p. 336. Sed de hoc rem esse controversam, docuit Lobek-

λοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον διεξέλθωσιν ἔτος. E
τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἱρεῖσθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἑκάστῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάνδε τινά, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερκὴς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅ τι μάλιστα ἔσται, ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέῃ καὶ ἀποσκάπτοντας καὶ ἐν οἰκοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἴργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὁτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμένους δ' ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις
τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἑκάστῳ πρὸς ταῦτα, δι' ἐκείνων 761
ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅ τι μάλιστα ἐκλεγομένους· δύς-

vulgo bis ἐπιδέξια. Par. A. priore loco ἐπιδεξιὰ, ne dein liquido τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γ. testante Bastio. Correxit Astius.

E. τῷ τρίτῳ δὲ —] τὸ τρίτον δὲ Voss. x.

kius Aglaoph. Vol. II. p. 918 sq. Verum hoc utcunque sese habet, convenit haec sententia Platonis plane cum augurum Graecorum more, qui in capiendis auguriis boreales coeli partes spectabant; quem morem Orpheus quoque in Hymn. VII. respexit, Solem his verbis invocans: Δεξιὲ μὲν γενέτωρ ἠοῦς εὐώνυμε νυκτός. Ceterum de Platone nuper seorsum explicavit Boeckhius in libro: Untersuchungen über das kosmische System des Platon p. 29 sqq.

πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα] Hoc δὲ post μὴ μόνον illatum attigimus ad V. p. 747. D. VI. p. 751. B. 752. D. — τὸ γιγνόμενον τῆς ὥρας ἑκάστης idem fere est quod τὸ τῆς ὥρας.

E. τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς] H. e. quinque illos, quos dicebamus duodecim iuvenum curatores s. magistros.

ὅπως εὐερκὴς ἡ χώρα] Timaeus p. 124. interpretatur: εὖ τετειχισμένη. ubi v. Ruhnken. Recurrit vocabulum etiam VIII. p. 848. E.

ταφρεύοντάς τε ὅσα —] Rursus haec participia superioribus adiunguntur perinde, ac si non τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι, sed ἐπιμελεῖσθαι vel ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι antecesserit; cuiusmodi constructionis libertatem notavimus paullo ante p. 759. B. ubi post ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι vidimus inferri μιγνύντας, accusativum subiecti, qui proprie ad verbum activum aliquod referendus fuit.

καὶ ἐν οἰκοδομήμασιν εἰς δ.] veluti castellis, turribus, molibus, aliis similibus rebus, quibus loca muniuntur. conf. p. 778. E. De praepositione ἐν v. Matthiae Gr. §. 577. Hermannus tamen uno vocabulo facto edidit: ἐνοικοδομήμασι, ut intelligantur ea, quibus introitus obstruitur vel, ut Latini loquuntur, inaedificatur.

P. 761. δι' ἐκείνων ποιοῦντας] per illa (iumenta)

βατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις
ὅ τι μάλιστα εὔβατα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ
βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώ-
ταται ἕκασται γίγνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων,
ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ ῥέ-
B *οντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας*
ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἴργοντας οἰκοδομή-

P. 761. *ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς*] Vat. Ω. *ποιεῖν ἐν τοῖς ἐχθροῖς*, ita quidem, ut, sicuti testatur Bastius, *ἐν* punctis note- opera ista efficientes, his vero (servis) adstantes iisque imperantes. Proxima verba sic interpretamur: eligentes quantum fieri potest tempora eorum, quibus a domesticis vel suis otiosi sunt laboribus. Etenim ordo verborum est hic: *ἐκλεγομένους ὅ τι μάλιστα ἀργίας* (otia) *αὐτῶν* (quod est masculinum) *τῶν οἰκείων ἔργων*. Ex quo apparet, *ἀργίας* cum duplici genitivo consociari, altero personae, qui est *αὐτῶν*, rei altero. Qui usus loquendi non est infrequens. Nec vero quidquam insolentiae habet, quod *ἀργίας* cum genitivo rei coniungitur. Nam eodem modo usurpari constat etiam adiectivum *ἀργός*. Legg. VIII. p. 835. D: *πόνων σφοδρῶν ἀργοί*, vacui a gravibus laboribus. VII. p. 806. A: *γυναῖκας — ἀργοὺς ταλασίας*. Erravit igitur Astius, qui *ἀργίας* putat pro *ἀργούς* dictum esse, ita ut hic quoque abstractum pro concreto sit positum. Quod in hoc vocabulo fieri non potuisse, iam per se satis apparere putamus. Neque ille *αὐτῶν* recte interpretatus est.

ὅπως ὡς ἡμερώταται] intelliguntur viae expeditae, i. e. stratae beneque munitae, quibus non aegre iter facias et proficiscaris, ut quasi mansuetae et clementes videantur.

τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων] h. e. pluviarum. Arat. Diosem. 936: *τῇ δ' ἐκ Διὸς ὕδωρ*. Id. 964: *ὕδατος ἐρχομένοιο Διὸς πάρα*. v. Eustath. ad Iliad. π'. p. 1085. et, quem memorat Astius, Casaubonus ad Theophrast. p. 43. Eodem modo Legg. VI. p. 779. C. VIII. p. 844. B. C. Critiae p. 111. D. 118. E.

B. *τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἴργοντας*] effluvia eorum molibus ac fossis coercentes, ut aquas coelestes excipientes ac bibentes (*αἱ νάπαι*) agris et locis omnibus inferioribus rivos atque fontes efficiant atque locos etiam torridissimos multa et bona aqua plenos efficiant. Nam *αὐχμηρόν* i. q. *αὖον, ξηρόν*.

τά τε πηγαῖα ὕδατα —] aquas autem fontanas, sive quis fluvius sive fons est, exornent plantis et arboribus reddantque exstructionibus amoeniores, atque rivos canalibus consociantes omnia ubera et fructuosa faciant; denique aquatione, a. irrigatione, singulis anni tempestatibus, si qui lucus vel ager ibi consecra-

μασί τε καὶ ταφρεύμασιν, ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα και κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς αὐχμηροτάτους τόπους πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζωνται· τά τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ᾖ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐ- C

tur. Etiam A. v. f. ἐν additum habere narrat Bekkerus. Verum de Par. A. nihil monet Bastius. Cum his facit et Voss.

tus est, flumina ad ipsa deorum sacra demittentes, loca illa exornent. In his εὐπρεπέστερα per prolepsin explicandum, ut sit: ὥστε εὐπρεπέστερα γίγνεσθαι, usu loquendi hodie in vulgus noto. — μεταλλείαις, aquaeductibus s. canalibus, quales solent in metalli fodinis esse. — Coniunctivus ποιῶσιν et κοσμῶσιν animadversione dignus; expectaveras enim imperativum. Sed ne quid mali de illo suspiceris, eodem modo Sophocles Philoct. v. 298: φέρ᾽, ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθῃς. i. e. μάθε. ubi mireris interpretes nihil de rariore usu loquendi admonentes. Alia notat Hermann. De Part. ἂν p. 89. — Pro ὑδρείαις, quod optimi quique libri tuentur, Bekkerus consentientibus nuperis editoribus ex uno alterove libro dedit ὑδρείας. Quod nollem factum. Non enim ὑδρείας exornari iubet philosophus, sed potius nemora et agros diis consecratos irrigationibus vult ornari et exhilarari. Nam ad κοσμῶσι facile intelligitur repetendum esse αὐτά, h. e. τὰ ἄλση καὶ τεμένη. — Porro notabilis est coniunctivus ᾖ post εἰ, quem fuit qui in εἴη mutari iuberet. Sed vide quae ea de re ad libr. XII. p. 958. D. disputavimus. Pro ἀφειμένον de coniectura Astii praeeunte Bekkero scripsimus ἀνειμένον, h. e. consecratum: quo sensu ἀνειμένα non ita raro dicuntur. Thom. Mag. ἀνειμένον· ἀνατιθέμενον, v. quae hanc in rem collegerunt Valcken. ad Herodot. II. 65 intpp. ad Sophocl. Aiac. v. 1198. ad Polluc. Onom. I. 6, 38. vir doctus in Obss. Miscell. Vol. III. P. I. p. 94 sqq. Reluctatur tamen huic rationi Winckelmannus ad Plutarch. Amat. p. 230. qui etiam ἀφειμένον sic usurpari existimat. At huius quidem verbi usus ab illo nonnihil videtur discrepare. Nam ἀφίεσθαι aut usurpatur de pecoribus, quae libertate donata et titulo appenso notata in agros et sylvas dimittebantur, ut sine custode ac pastore libere vagarentur, et tanquam sacra a nemine laederentur; unde vocantur ἄφετα vel ἱερά: de qua re exquisita eruditione disputant Casaubonus et Graevius ad Sueton. Caesar. c. 81. et Valesius ad Amm. Marcell. XXIX. 4.; aut, sicubi de rebus atque locis usurpatur, semper additum habet aliquid, unde quid diis tanquam sacrum relictum esse intelligatur. Sic Plato Critia p. 116. C: ἐν μέσῳ μὲν ἱερὸν ἅγιον αὐτόθι τῆς τε Κλειτοῦς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἄβατον ἀφεῖτο. cum quibus verbis recte videmur conten-

πρεπέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα, πάντα ἄφθονα ποιῶσιν, ὑδρείαις τε καθ᾽ ἑκάστας τὰς ὥρας, εἴ τί που ἄλσος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀνειμένον ᾖ, τὰ ῥεύματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἱερά, κοσμῶσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρὴ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε

C. *ὑδρείαις τε καθ᾽ ἑκάστας* —] Unus Ξ. ὑδρείας. Quod arripuerunt Bekkerus et Turicenses nullo iure suo. Unice verum est ὑδρείαις, de quo v. enarr. Flor. o. et Palat. f. ὑδρίαις, quo ipso firmatur quod ceteri codd. habent ὑδρείαις. Dein pro ἄλσος A. et corr. Ω. δάσος, vulgata in marg. adscripta. Id recepit Schneider.

ἀνειμένον ᾖ] Libri ἀφειμένον. Correximus cum Astio et disse p. 117. C: τὸ δὲ μῆκος περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἀφεῖτο εἰς ἅμιλλαν τοῖς ἵπποις. Aliud quid est Plutarch. Amat. p. 58. ed. Winckelm. ἐλεύθεροι καὶ ἄφετοι καθάπερ ἱερόδουλοι διατελοῦσιν. Itaque ἀνειμένον, quod sicuti ἀνατιθέμενον, absolute de re diis sacra dici solet, hoc quidem loco unice verum rectumque esse arbitramur.

αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρουσι — παρέχοντας] Additurus erat aliquid de balneis, quod etiam ad ipsos adolescentes pertineret. Nunc vero, mentione senum iniecta, omnia ad hos unos accommodat statimque balneorum calidorum illis salutarium meminit. Inest igitur in his singularis quaedam anacoluthia. Quippe calida balnea quominus item ad adolescentes referamus, vel illud prohibet, quod eorum usus iuvenibus ac bene valentibus minus honestus habebatur utpote indicium faciens mollitiae et effeminatae luxuriae, de qua re v. Becker. Charicl. Tom. II. p. 136 sq. Quocirca haec quidem utcunque expedita habes. Porro γεροντικὰ λουτρά, quae hinc memorat Pollux Onom. II. 13. p. 158. sunt balnea in usum senum comparata. Quod similiter dictum est atque ξενικὰ θεραπεύματα pro εἰς ξένους θεραπεύματα Libr. IV. p. 718. A. et ξενικὰ ἁμαρτήματα pro ἁμαρτήματα εἰς ξένους V. p. 730. A. Ea vero qualia sint, declaratur interposito θερμά. Quod ne continuo pro glossemate habeas, memineris, quaeso, Platonem etiam alibi saepe interpretationis gratia talia interponere. v. ad Apol. Socr. p. 23. C. Gorg. p. 476. E. et p. 501. A. Quamquam desideratur sane in uno libro Vaticano. Iam vero quae subiiciuntur ὕλην παρατιθέντας — ἄφθονον, materiam sylvae aridam atque siccam quam plurimam apponentes, iis manifestum est superiora accuratius describi atque illustrari. Quippe comparantur balnea calida sic, ut simul materia lignorum idonea comportetur.

ἐπ᾽ ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις —] Audacior haec est orationis conformatio. Etenim duae commixtae sunt loquendi rationes. Dici enim aut sic poterat: ἐπ᾽ ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις καὶ τετρυμένων σώματα πόνοις γεωργικοῖς, aut hunc in modum scribi: νόσοις κάμνοντας ἐπ᾽ αὐτῶν ὀνήσει καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δε-

καὶ τοῖς γέρουσι γεροντικὰ λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὔην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμενῶς, ἰατροῦ δ' ἕξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῷ. D

Cap. IX. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα

Bekkero. v. enarr.

λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας] θερμὰ desideratur in Vat. r. In Voss. x. scriptum γέροντι καὶ λουτρὰ pro γεροντικὰ λουτρά.

D. δεχομένους εὐμενῶς] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο. pro vulg. εὐμαρῶς. Proxima, de quibus v. enarr., Ficinus interpretatur: quae sane curatio longe melior est, quam medici parum periti medela.

χομένους. Nunc ab illa ratione ad hanc alteram repente transitur, quia Atheniensis additurus est etiam reliqua: εὐμενῶς ἰατροῦ — συχνῷ. Sed habent haec ipsa, quae postremo adiiciuntur, difficultatem non mediocrem. Quid enim est istud: ἰατροῦ δ' ἕξιν? Nimirum hoc quidem facile apparet miserandum in modum depravatum esse. Stephanus igitur corrigendum censet ἰατροῦ δεῖξαι, hoc sensu: efficere illa (corpora) multo magis vegeta, quam a quopiam medico possent effici ex eorum numero, qui suae artis parum periti sunt. Verum displicet istud δεῖξαι vel constructionis nomine durioris. Astius expuncto δὲ verba: συχνῷ βελτίονα refert ad λουτρὰ θερμά, atque ἕξιν interpretatur: facultatem, artem; totius autem loci sententiam his verbis declarat: quae quidem balnea medico non satis prudente longe sunt meliora. Sed laborat haec ratio nescio qua difficultate, praesertim quum nec ἕξις isto modo usurpari soleat. Ficinus vertit: quae est curatio longe melior quam medici parum periti medela. Ad sententiam probabiliter. Itaque pro δ' ἕξιν aliquis suspicetur ἴασιν aut simile quiddam restituendum esse, quo facto accusativum apparet ita poni, ut locum habeat universi enuntiati appositio, de quo genere loquendi v. ad Gorg. p. 507. D. coll. Matthiae Gr. §. 410. Sed longius hoc atque similia a litterarum in codicibus perscriptarum similitudine recedunt quam ut verisimilia videri queant. Nec necesse est, ut de iis multum laboremus. Felicissime enim Winckelmannus hic reperit, quod unice pro vero probandum sit. Perspexit enim ille in δ' ἕξιν latere δέξιν. Quod etsi vocabulum mere poëticum est, tamen nemo dubitabit Platoni, a talium nominum usu in his maxime libris non alieno, lubentissime concedere. Contulit vir doctissimus Eurip. Iphig. Aul. v. 1181: ἐφ' ᾗ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμέναι δεξόμεθα δέξιν, ἥν σε δέξασθαι χρεών et Legg. IV. p. 705. D. V. p. 742. B. Bernhardy Syntax. p. 122. Nimirum δέχεσθαι δέξιν rectissime dici omnibus sponte apertum esse debet. Iam vero hac lectione inventa et restituta nec dubium erit, quomodo explicandum sit istud: ἰατροῦ μὴ σο-

κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίτου· σπουδὴ δὲ περὶ ταῦτα ἥδε ἔστω. τοὺς ἑξήκοντα ἑκάστους τὸν αὑτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίων ἕνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι. γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων
E πολιτῶν ἣν ἄλλος ἄλλον ἀδικῇ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἑτέρῳ ἐπικαλῇ. δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ

Cap. IX. οὐδαμῇ ἀχαρίτου] V. ἀχαρίστου. Sed ἀχαρίτου A. teste quidem Bekkero, et Ξ. Ω. h. r. a. c. o. Pro ἣν ἄλλος ἀδικῇ o. f. et marg. h. ἂν ἄλλος ἀδικῇ.

φοῦ βελτίονα. Id enim nota breviloquentia dictum est pro: ἢ δέξιν ἰατροῦ μὴ σοφοῦ. Quocirca sententia haec est: benevola mente (eos) excipientes, quae exceptio longe melior est, quam si medicus imperitus eos fovendos et curandos excipiat. Diximus de hoc genere loquendi ad Gorg. p. 455. D. et Protagor. p. 358. Itaque locus difficillimus iam videtur ita explanatus atque illustratus esse, ut nihil in eo difficultatis residere existimandum sit. Narrasse tamen iuvabit, amico cuidam etiam aliam loci emendationem in mentem venisse. Censuit igitur ille scribi etiam posse: ἰατροῦ γ' ἕξιν, quae fuerit certe habitudo longe melior, quam qualem afferat s. efficiat. medicus non satis prudens. Nempe ita ἕξιν dixit, quia rem retulit ad eos, qui excipiuntur, quum accuratius dicere debuisset θεραπείαν. Et utrumque certe arctissime coniunctum est. Phaedr. p. 239. C: τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν, οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει οὗ ἂν γένηται κύριος ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν.

Cap. IX. D. οὐδαμῇ ἀχαρίτου] Sic codd. plerique omnes pro vulg. ἀχαρίστου. Enimvero ἀχάριστος est: ingratus, beneficii immemor; sed ἀχάριτος vocatur iniucundus, insuavis. Grammat. Bekkeri Anecdot. I. p. 473: ἀχαρίστους· τοὺς μὴ ἀνταποδιδόντας χάριτας. λέγεται δ' ἀχάριστος καὶ ὁ μὴ χαριζόμενος καὶ ὁ τοὺς εὐεργέτας ἀμειβόμενος κακοῖς. Eustathius ad Odyss. θ'. p. 1593. 45: ἀσύνηθες δὲ τοῖς μεθ' Ὅμηρον τὸ ἀχάριστον ἐπὶ τοῦ μὴ χαρίεντος· αὐτοὶ γὰρ ἀχάριστόν φασι, οὗ ἀποῤῥέει μνῆστις εὖ πεπονθότος. De oppositione inter παιδιάν et σπουδήν v. Euthydem. p. 283. B. Gorg. p. 481. B. Phaedr. p. 234. D. Politic. p. 288. C. Phileb. p. 30. E: ἀνάπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς — γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. Adde quae collegit Boissonad. ad Philostr. Heroic. p. 525.

ἄρχειν δεῖ, πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων, οἷον
βασιλέων. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν
ὑβρίζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμελοῦνται, προστάξεις
τε προστάττοντες ἀνίσους καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβά- 762
νειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαν-
τες, καὶ ἐὰν δέχωνταί τι κολακείας ἕνεκα διδόντων
ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις
ὑπείκοντες ὀνείδη φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν
δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ
τόπῳ, τῶν μέχρι μνᾶς ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτο-
σιν ὑπεχέτωσαν ἑκόντες δίκας, τῶν δὲ μειζόνων ἑκά-

P. 762. *ἢ καὶ δίκας ἀδίκως*] Marg. a. c. Ω. ἢ καὶ δίκας ἢ ἀδίκως. Voss. ἕκαστός τε pro ἑκάστοτε.

τοὺς ἑξήκοντα ἑκάστους] Intelliguntur quini agronomi et phrurarchi singularum tribuum. v. cap. 8. in. — *δικάζοντας*, ius dicentes. — *τοὺς πέντε ἄρχοντας*, ex tribu eius delectos, qui de iniuria sibi illata queritur. — *μετὰ τῶν δώδεκα*, quos sibi administros adiunxerunt. De re ipsa conf. etiam VIII. p. 843. D. et IX. p. 873. E.

E. *πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτ.*] Ficinus: »praeter eos, qui regum instar finem imponunt. Imo: qui de tota caussa denique decernunt eique imponunt finem regum instar. Quod enim in civitate, quae unius gubernatur imperio, rex sibi vindicat, id hoc loco iudicibus tribuitur, qui tertio foro caussas et lites dirimunt. Infra p. 768. B: *τὸ δὲ τέλος κρίνειν ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον*.

P. 762. *λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν τ. ἐν γεωργίαις*] Ne quia τι desideret, genitivus partitivus post verba omnis generis usurpatur. v. ad Soph. p. 232. B. et p. 247. B. Reip. IV. 445. E. VI. 485. B. Tim. p. 33. D. Schaefer. ad Lamb. Bos. p. 475 sq. Erfurdt. ad Soph. Antig. v. 1056.

ταῖς μὲν θωπείαις ὑπείκοντες ὀν. φερέσθωσαν] Oratio *ἀνακόλουθος*. Nam quum antecesserit accusativus: *τοὺς ἀγρονόμους τούτους*, perinde ac si infinitivus pro imperativo esset subsequuturus, nunc repente transitur ad nominativum poniturque imperativus. Quocirca accusativus ille nihil iam habet unde pendeat. Res neutiquam mira. Quum enim in his modo infinitivi modo imperativi ponantur, utrinsque constructionis ratio pro libertate illa, qua Graeci in talibus utuntur, facile potuit in unum coniungi et tanquam commisceri. Ceterum similia fuerunt munia diaetetarum Atheniensium vel quadraginta virorum, qui *κατὰ δήμους δικασταί* dicuntur. v. Schömanni Antiquitatt. Iuris Publici Graecor. p. 284 sqq.

ἐν τοῖς κωμήταις] apud pagi incolas et vicinos.

B στοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ τῶν ἐλαττόνων, ἐὰν μὴ θέλωσιν ὑπέχειν, πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφευξεῖσθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ' ἕλῃ, τὴν διπλασίαν πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθελήσαντα ὑποσχεῖν ἑκόντα τιμωρίαν.

Διαιτάσθων δὲ οἵ τε ἄρχοντες οἵ τε ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιόνδε τινὰ τρόπον. πρῶτον μὲν δὴ
C καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ τὴν δίαιταν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας κἂν ἡντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν ἀποφήνωσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὀνείδη τε ἐχέτω τὴν πολιτείαν ὡς προδιδοὺς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε πληγαῖς ὑπὸ τοῦ

B. ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις] δίκας A. et marg. Ω. δίκην Ξ. Accusativum δίκας dederunt Turicenses et Herm. v. enarrat.
D. ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω] ἀνεχέσθω Voss. x.
τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες] Stob. Serm. XLII. p. 306.

B. φεύγοντες] Sc. τὴν δίκην. Quod ἀποφευξεῖσθαι subiungitur, nota haec est loquendi ratio, de qua v. ad Sympos. p. 195. B. Mox Par. A. et corr. Ω. ἐν ταῖς κοιναῖς δίκας. Rectius utique δίκαις. Nam ad λαγχάνειν sponte intelligitur δίκην. Quid sit λαγχάνειν δίκην, expositum reperias apud Schömannum et Meierum De Lite Attic. p. 596 sqq. — ἐὰν δ' ἕλῃ, si eum criminis convicerit, quo sensu αἱρεῖν τινα dicitur creberrime. v. Astius ad h. l. — τὴν διπλασίαν, int. ζημίαν.

C. εἶναι ξυσσίτια] more Cretensium et Spartanorum. v. Müller. Dorienss. II. p. 273 sqq. Wachsmuth. Antiquitt. Gr. II. 2. p. 21 sqq.

κἂν — ἀποκοιμηθεὶς] De ἄν cum participio v. ad Phileb. p. 30. C. 52. C. — πάσης ἀνάγκης, nisi summa s. extrema inciderit necessitas. Sic πᾶσα vel ἅπασα ἀνάγκη est Reip. III. p. 416. D. IV. p. 441. D. Tim. p. 69. D. Phaedon. p. 67. A. al.

D. αὐτῶν ἐάν τίς τι δρᾷ — αὐτός,] In his αὐτός non sine vi repetitum est; quod qui non senserunt αὐτούς refingendum putarunt. Dein ἐπιμελεῖσθαι τοῦ τοιούτου est: talis hominis curam gerere, ut merita poena afficiatur.

περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἤτιμ.] H. e. omnibus magistratibus, quibus iuvenibus possit imperare, orbetur. Addun-

συντυγχάνοντος καὶ ἐθέλοντος κολάζειν ἀτιμωρήτως. D
τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐάν τίς τι δρᾷ τοιοῦτον
αὐτός, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς
ἑξήκοντα χρεών, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος
μὴ ἐπεξιὼν ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι
τῶν νέων ζημιούσθω· περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἠτι-
μάσθω πάσας. τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι
ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν
ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. δεῖ δὴ πάντ' E
ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ
μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαί-
νου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι
μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις,
ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς
πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.
μετὰ δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς τα-
πεινῆς καὶ ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα

6. *ἐν τούτῳ ἀκριβεῖς ἔστωσαν ἐπίσκοποι*, ac deinde: *δεῖ δὲ πάντ' ἄνδρα.* Posterius placebat Astio.

E. *ἔπειτα τοῖς πρεσβ.*] *ἐπ. ἐν τοῖς* Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Bastio teste A. et Ω. *ἐπ. εἰ τοῖς*, ut habet etiam Voss. x.

tur haec superioribus per epexegesin; quamobrem non opus fuit, ut *γάρ* interponeretur.

E. *δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι*] Stobaeus Serm. XLII. p. 306. pro *δή* scriptum exhibet *δέ*, quod recepit Astius. Totum locum Platonis adumbravit Cicero De Legg. III. 2. ubi v. Davisius p. 233. ed. Rsth. Laudem vero et commendationem hanc obsequii, quo homo ipse imperare discat, Spartanorum redolere disciplinam, non iniuria statuit Hermannus De vestigiis institutt. vett. ctr. p. 24. quem legas etiam in Antiquitt. Graecc. §. 26. 8. et §. 28. 11.

πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις] Pendet dativus ex verbo remotiore: *δουλεῦσαι*. Dein *τοῖς θεοῖς* ex *δουλείαν*, nomine verbali, aptum est; cuius usus exempla notavimus ad Legg. I. p. 633. C. et alibi. Similiter Cicero Legg. I. 15. Quodsi iustitia est *obtemperatio scriptis legibus* institutisque populorum. Ceterum *ὡς* cum accusativo participii coniunctum illustravimus ad Phaedon. p. 109. D.

ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους.] Hic nodum in scirpo quaesiverunt viri docti, qui *τοὺς νέους* censuerunt eliminandum esse. Quod certe ita additum est, ut ad solum comma postremum enuntiati pertineat, in quo senes atque ii, qui honeste vixerunt, memorantur.

τὸν τῶν ἀγρονόμων γεγονότα. ἐπειδὰν γὰρ δὴ κα-
ταλεγῶσιν οἱ δώδεκα, ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε
763 *βουλευέσθωσαν ὡς οἷόν περ οἰκέται οὐχ ἕξουσιν αὐ-*
τοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους, οὐδ' ἐκ τῶν
ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς ἐκείνων ἐπὶ τὰ
ἴδια χρήσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον
ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὑτῶν
διανοηθήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ
διακονούμενοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν
χώραν διεξερευνώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς
B *ὅπλοις φυλακῆς τε καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ*

P. 763. *ἕξουσιν αὐτοῖς*] *αὐτοῖς* A. Ω. Ξ. *αὐτοὺς* Voss. x.

P. 763. *ὡς οἷόν περ οἰκέται —*] H. e. ita statuant (*βουλευέσθωσαν*), sese, veluti servos, non alios sibi servos ac ministros habituros esse, nec reliquorum agricolarum pagique incolarum servis ad propria usuros esse ministeria. Simplicius fuerat dicere: *οὐδὲ τοῖς τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν διακόνοις χρήσονται ἐπὶ τὰ ἴδια ὑπηρετήματα.* Nunc vero insolentius conformata oratio est; quandoquidem post *ἐκ τῶν — κωμητῶν* subito mutatur constructio ac pro eo, quod exspectabas: *καταλέξονται διακόνους ἐπὶ τὰ ἴδια ὑπηρετήματα*, infertur potius: *τοῖς ἐκείνων διακόνοις χρήσονται.* Praeterea notabilis est articulus *τοῖς* longius ille remotus a nomine *διακόνοις*, ad quod utique pertinet.

διανοηθήτωσαν ὡς βιωσόμενοι —] H. e. *βιώσεσθαι.* Nota constructio ac saepe iam a nobis illustrata. Supra VI. p. 755. A: *ὡς ἄρξων διανοηθήτω.*

B. *οὐχ ἧττον ἐπιτηδεύειν δεῖ — ἢ τῆς ἄλλης*] H. e. *ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς χάριν.*

τούτους οὖν, αὐτούς τε καὶ τὸ ἐπιτ.] hos igitur, tam ipsos quam munus ipsorum, sive quis *κρύπτους* sive *ἀγρονόμους* sive quo alio nomine mallit appellare, hoc eos appellans quisque pro viribus colito, quicunque suam civitatem satis servatam cupiat. In his diligenter observandum est, verba: *αὐτούς τε καὶ τὸ ἐπιτήδευμα*, continere appositionem, qualem illustratam dedimus ad Criton. p. 50. D. Apol. p. 42. A. Sympos. p. 221. D. conf. Legg. IV. p. 720. D. VI. p. 751. C. 759. C. al. Quibus locis comparatis, nemini certe mirum accidet, quod deinceps istud *καὶ τὸ ἐπιτήδευμα* non amplius respicitur, sed unum illud *τούτους* maxime illustratur. Quod monere placuit Astii gratia, qui de his commentus est quae nostro iudicio a re et veritate prorsus abhorrent. Formulam *εἴτε χαίρει καλῶν* illustravit Wyttenbach. ad Phaedon. p. 266. = 100. D. qui quae congessit, iis adde nostra ad Protagor. p. 353. A. Quod vero dicitur: *εἴτε τις κρυπτοὺς κ. τ.*, significat his verbis philosophus, sese hisce magistratibus suis eorumque ministris similia iniunxisse officia,

τῶν τόπων. κινδυνεύει γὰρ οὐδενὸς ἔλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι πάντας τὴν αὑτῶν χώραν· οὗ δὴ χάριν κυνηγέσια καὶ τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἧττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶντα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν, αὐτούς τε καὶ τὸ ἐπιτήδευμα, εἴτε τις κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους εἴθ' ὅ τι καλῶν χαίρει, τοῦτο προσαγορεύων προθύμως πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὑτῶν πόλιν ἱκανῶς σώζειν. C

Cap. X. *Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἱρέσεως*

atque *κρυπτοί* Lacedaemoniorum obibant, de quibus v. ad Libr. I. p. 633, Quocirca magnopere fallitur Astius, qui verba: *κρυπτοὺς εἴτε*, tanquam ineptum glossema exterminari voluit. Neque audiendus est Orellius, qui pro *κρυπτοὺς* ex Timaeo reponi iubet *ἐπαγρέτας*, de quo v. Ruhnken. p. 150. Nempe in Glossarium Timaei etiam ea invecta sunt, quae nusquam apud Platonem leguntur, quoniam philosophi interpretationi alicubi prodesse posse visa sunt. Proxima: *εἴθ' ὅ τι καλῶν χ., τοῦτο προσαγορεύων*, significant: sive *quo nomine quis* appellare malit, *hoc* eos appellans. Qua in re rursus fefellit Astium opinio, qui *τοῦτο* pertinere ait ad *ἐπιτήδευμα*. Symp. p. 211. B: *τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει, ὡς ἐγκώμιον εἰς Ἔρωτα νόμισον εἰρῆσθαι· εἰ δέ, ὅ τι καὶ ὅπῃ χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε*. Tim. p. 28. B: *ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο ὅ τι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστ' ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω*. Legg. I. p. 633. A: *εἴτε μερῶν εἴτε ἅττ' αὐτὰ καλεῖν χρεών ἐστιν*. VI. p. 769. B: *ἢ ὅ τι δήποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον*. IX. p. 872. E: *ὁ γὰρ δὴ μῦθος ἢ λόγος ἢ ὅ τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς*. Coniunximus vero istud, *τοῦτο προσαγορεύων*, cum verbis consequentibus, commate ante *προθύμως* deleto et post *χαίρει* translato. Enimvero post *τις* dein perspicuitatis iuvandae gratia infertur *πᾶς ἀνήρ*, i. e. unusquisque, iedermann; quorsum pertinet hoc participium. Iam vero subiungitur *ἐπιτηδευέτω*, quoniam nunc non de solis magistratibus, verum etiam de munere eorum atque studio (*ἐπιτηδεύματι*) admonentur legentes. In quo inest syllepsis quaedam. Nam *ἐπιτηδεύειν* de rebus, quas quis colit, non item de hominibus, usurpari meminimus. Et de hac quidem re etiam Astium videmus recte statuisse, qui verissime istud *πᾶς ἀνὴρ ἐπιτηδευέτω* ad *τὸ ἐπιτήδευμα* spectare iudicavit.

Cap. X. C. *Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο* —] Exponitur dehinc de tribus aedilibus urbanis et quinque fori praefectis, quos philosophus in civitate sua vult creari. Verba iungenda sunt hunc in modum: *τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἦν ἡμῖν ἑπόμενον περὶ αἱ-*

ἀγορανόμων πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἑπόμενον. ἕποιντο δ' ἂν ἀγρονόμοις γε ἀστυνόμοι τρεῖς ἑξήκοντα οὖσι, τριχῇ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων καὶ τῶν οἰκο-
D δομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίγνωνται πᾶσαι, καὶ δὴ καὶ τῶν ὑδάτων, ὁπόσ' ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παραδιδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμῇ τε ἅμα καὶ ὠφελῇ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν με-

Cap. X. C. *καὶ ἀστυνόμων ἦν*] ἦν in litura A. Ω.

ἀγρονόμοις γε ἀστυνόμοι] Libri *τε*, quod Astius et Turicenses eiecerunt; nos praeeunte Bekkero in *γε* mutavimus. Hermannus uncis seclusit.

ἀεὶ τεταμένων] Vulgo *τεταγμένων*, praeter fidem librorum A. Ω. h. r. a. c. x. Mox pro *κατὰ νόμους* Ω. f. h. r. a. c. *κατὰ μόνους*.

ρέσεως ἀγορανόμων καὶ ἀστυνόμων (ὡς) ἀρχόντων.

ἀγρονόμοις γε ἀστυνόμοι] Libri *τε*. Quod quum non habeat quorsum referatur, Astius et Turicenses protenus illud expuuxerunt, Hermannus uncis seclusit. Cautius aliquanto Bekkerus, qui *τε* in *γε* mutavit. Quod nobis quoque probatur unice, atque placuit etiam Schneidero. Hoc enim dicit: agrorum curatores certe sequentur rerum urbanarum curatores, illis eo similes, quod curationem habent ctr. Itaque *ἀγρονόμων* notio tanquam extollitur, quippe quos iure proxime excipiant *ἀστυνόμοι*. Participium *ἐπιμελούμενοι* modum et rationem indicat, quo illos imitentur, ideoque inservit illustrationi praecedentis *μιμούμενοι*. Quapropter post *ἐκείνους* interpunctionem sustulimus.

ἀεὶ τεταμένων] Verissima haec est codicum meliorum lectio, pro qua vulgo circumferebatur *τεταγμένων*. Usum loquendi illustravit Dorvill. ad Charit. p. 594. ed. Lips. nec huius loci immemor ille. Utriusque verbi permutationem in codd. non esse infrequentem, praeter alios ostenderunt Abresch. Dilucidatt. Thucyd. p. 738. et Schweighaeuser. ad Simplic. p. 195. Duker. ad Thucyd. VII. 71. al. Vide etiam ann. ad p. 770. D. — *ἀεὶ* i. q. *ἑκάστοτε*, ut sexcenties.

D. *διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἕξ, οἷς ἂν πλ. γ.* —] Haec vitiosa putarunt Heindorfius Specim. Crit. p. 35. atque Astius, qui post *εἰς* interponendum senserunt *κρίσιν*. Atque in eandem sententiam discessit etiam Winckelmannus, qui tamen

γίστων τιμημάτων ἀστυνόμον, ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἓξ, οἷς ἂν E πλεῖσται γίγνωνται, τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δοκιμασθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. Ἀγορανόμους δ' ἑξῆς τούτοις αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τοὺς πέντε ἀποκληρῶσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονείτω δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ θέλων, ἐὰν εἰςαγγελθῇ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ζημιούσθω πεντήκοντα 764 δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκ-

E. *ἀφικομένων εἰς ἕξ,*] V. enarrat.
τεθέντας αὐτοῖς νόμους] *αὐτοὺς* A. Ξ. x. et pr. Ω. Vulgo erat *αὐτοῖς*, quod ex codd. emendatum.
ἡ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τ.] A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. *δέκα ἢ τῶν ἄλλων.* Sed *δέκα τῶν* Bekkero teste pr. Par. A. De interpunctione vulgo neglecta v. enarr.

non *κρίσιν*, sed *ἐξέτασιν* interseri iubet. Nobis vero librorum scriptura sincera videtur et intemerata. Nam sententia haec est: **ubi sublatis manibus creati sunt, atque numerus eorum, quibus plurima obtigerunt suffragia,** usque *ad sex pervenit, tres illos*, **quos diximus magistratus constitui oportere, sorte eligunto ii, qui harum rerum curam gerunt; tum vero probati illi magistratus sunto secundum leges eis scriptas.** Istud *εἰς ἓξ* noli putare ab usu loquendi abhorrere; est enim haec dicendi ratio Graecitati convenientissima, sicuti docebunt quae ad Phrynich. p. 410. exposuit Lobeckius. Nec quidquam offensionis habet loqutio *ἀφικνεῖσθαι εἰς ἓξ* de iis, qui tanquam ex isto examine prodeunt, usque dum sex extiterint. Itaque omnia, sicuti diximus, videntur integra et incorrupta esse. Nec vero manca sunt haec: *οἷς ἂν πλεῖσται γίγνωνται.* Ad quae liquet ex praecedenti *διαχειροτονηθέντων* intelligi licere *χειροτονήσεις*, sicuti ad p. 758. B. ostendimus.

E. *δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειρ.*] Haec quoniam rationem et modum indicant creationis ideoque proxime antegressa illustrant, Latine sic fere possunt reddi: **ita ut decem e reliquis sublatis manibus creati quinque illos sorte ducant, atque probatos publice magistratus declarent.**

P. 764. *πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν.*] **praeterquam quod malus civis habendus est.**

κλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος, ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ ἐὰν μὴ παρὼν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις. τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάναγκες, ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μή τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἔκ τινος
B ἀνάγκης ξυνιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγοράν, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδείς, τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὤν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀκο-

P. 764. καὶ τῷ τετάρτῳ] Sic A. Ω. v. f. r. a. o. x., quod ante Herm. in ed. Tauchnit. evulgavimus. Vulgo τῷ aberat, quod ideo videtur esse eiectum, quia antecedit τρίτῳ sine articulo. In Vat. Ω. τῷ punctis notatum, sicuti narrat Bastius.

Cap. XI. C. παιδείας αὐτῶν — ἀγωνιστικῆς] Haec

ἐπάναγκες δ' ἔστω] De simili instituto v. supra p. 753. B. et 765. C. — ἐὰν — ἐξετάζηται, si arguatur s. deprehendator.

C. μέχρι μὲν μνᾶς — ζημιοῦντας] Dativum ἀστυνόμοις quod excipit accusativus participii, de eo v. ad p. 758. C. p. 760. E.

Cap. XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς —] Etiam gymnasiorum et musicae praefectos creandos censet, qui institutioni iuvenili et certaminibus gymnicis et musicis praesint. Et musicam quidem intelligere debemus eam, quae non tantum vocum et nervorum cantus complectatur, sed quae una contineat quidquid ad liberaliorem mentis ingeniique cultum pertinet, imprimisque etiam poësin lyricam. v. De Rep. II. p. 376. E. sqq. coll. III. p. 398. C. ibique aon. Perizon. ad Aelian. Varr. Hist. XII. 50. Haec vero sicuti spectat ad animi eruditionem, ita gymnasticae propositus fuit corporis cultus. Utraque in unum coniuncta absolvebatur omnis apud Graecos liberalior puerorum institutio, atque effici putabatur illa καλοκαγαθία, quam Socraticos inprimis celebrasse constat. Iam vero etsi grammatistarum et paedotribarum scholae, quas pueri percepta prima institutione grammatica frequentabant (v. Protagor. p. 325 sqq. ibique ann.), non erant publice constitutae neque publicis sumtibus sustentabantur, nisi quod gymnasia Athenis publica fuerunt aedificia, tamen iisdem constat publice praefectos fuisse magistratus quosdam, qui bonos mores tuerentur maximeque illud curarent, ut iuventus ad virtutem illam adsuefieret, quam Graeci σωφροσύνην dixerunt, nos nullo possumus significare vocabulo, quod eius excellentiam omnem plane patefaciat, propterea quod ne rem ipsam quidem eo, quo Graeci fece-

σμῇ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ ἀστυνόμων ζημιοῦν δικάζοντας τῷ C
ἀδικοῦντι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνᾶς αὐτοὺς ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

Cap. XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων, τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ διδασκαλείων ἐπιμελητὰς κό- D

teste Bekkero in marg. habent A. Ω., ob insequens *παιδείας* male omissa primitus. Pro *αὐτῶν*, quod habent codd. omnes praeter o. δ., Steph. scripsit *αὐτῆς* male, ut in enarr. ostendimus. Dein libri *διδασκαλιῶν*. Emendarunt Astius et Bekker. Vat. r. *διδασκαλίων*, quo firmatur emendatio.

ruut, modo animis informatam tenemus. Tales magistratus Athenis fuere sophronistae, et inferiore aetate cosmetae, qui omnem puerorum disciplinam custodiebant. Neque Areopagi auctoritatem hac in re nihil valuisse compertum habemus. v. Schömann. Antiquitt. Iur. Publ. Graecor. p. 331 sqq. Haec igitur atque similia instituta Platonem nunc ob oculos habuisse, facile intelligitur; quamquam philosophus, quoniam rempublicam voluit describere iis, qui revera extarent, emendatiorem, nec in his dubitavit novare, quae pro consilii sui ratione novanda viderentur. Quorsum pertinere inprimis illud videtur, quod curam *παιδείας* et *ἀγωνιστικῆς* quodammodo in unum coniunxit et quasi consociavit.

τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα] Pro v. *αὐτῆς* plerique *αὐτῶν* perscriptum habent. Recte vero. Nam *παιδείας αὐτῶν ἕνεκα* est: disciplinae caussa, quae ad ipsos pertineat, vel, quae eorum propria sit. Quippe non modo disciplinam, verum etiam exercitationem illi curare iubentur, ut non videamus, quo iure *ἡ παιδεία* appelletur *αὐτή*. Utraque vero est *αὐτῶν*.

παιδείας μὲν βούλεται λέγειν —] Verba intricatiora sic explicanda sunt: *μουσικῆς μὲν* (*ἄρχοντας*; id enim ex superioribus arcessendum) *ὁ νόμος βούλεται λέγειν ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδεύσεως ἅμα γυμνασίων καὶ διδασκαλείων καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτήσεων τε πέρι καὶ οἰκήσεων κ. τ. λ.* Quae monere placuit, quoniam doctissimus horum librorum enarrator hic quoque haesit. Verba *φοιτᾶν* et *φοίτησις* propria sunt de discipulis in scholam itantibus atque magistros frequentantibus. v. ad Protagor. p. 314. C. et Thom. Mag. s. v. Quibus opponuntur *οἰκήσεις* discipulorum, quae certe nihil aliud possunt indi-

σμου καὶ παιδεύσεως ἅμα καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτήσεών τε πέρι καὶ οἰκήσεων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν χορῶν, ἀγωνίας δὲ ἔν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς, διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ ἵππων τοὺς αὐτούς, μουσικῆς δὲ ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ μονῳδίαν τε καὶ μιμητικήν, οἷον ῥαψῳ-

D. *καὶ θηλειῶν χορῶν*] *χορῶν* om. Vat. r. Pro *ἀγωνίας* A. et pr. Ω. *ἀγῶνας.*

ἔν τε τοῖς γυμνικοῖς] Voss. x. *γυμναστικοῖς.* Sed *μουσικοὶ* et *γυμνικοὶ ἀγῶνες* de more dicuntur. v. VIII. p. 828. C. 834. C. XII. 947. E. Astium ad h. l. p. 302.

care, nisi discipulorum praesentiam, quum omnes rite apud magistros comparuerunt, ut eorum scholis intersint. Itaque duplex horum curatorum munus significatur, primum ut videant ne discipuli magistrorum institutionem negligant; deinde, ne, si ventitaverint, ubi praesentes adsint, sese gerant immodestos aut indiligentes. Quamquam pro *οἰκήσεων* C. Fr. Hermannus acutissime coniecit *ἀσκήσεων* legendum esse. Etiam lex Solonis fuit *περὶ σωφροσύνης παίδων καὶ μειρακίων*, de qua v. Aeschin. in Timarch. §. 6 sqq. Pro *διδασκαλιῶν*, quod libros obsidet, recte correxit Stephanus *διδασκαλείων*, h. e. ludorum litterariorum, scholarum; v. Perizon. ad Ael. Varr. Hist. III. 21. Quamquam in vulgus notus est huius voc. usus.

ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν χορῶν] Eodem modo mox p. 764. E: *ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν χορῶν.* Sed omisso *χορῶν* p. 765. D: *ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀῤῥένων.* Videlicet prioribus illis locis *ἀῤῥένων* nominis substantivi instar est, cui *θηλειῶν* pari potestate subiungere audax est visum. Sed aliter res sese habet praemisso *θηλειῶν* atque *ἀῤῥένων* postposito. Quo ordine suscepto ne *θηλειῶν* quidem non potuit pro substantivo nomine accipi. Aliter intelligas XI. p. 925. C. *ἄπαις ἀῤῥένων τε καὶ θηλειῶν*, ubi ex *ἄπαις* facile negotio repetas *παίδων*, sicuti VII. p. 288. A. *παίδων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν.* Verum haec in transcursu. Gravius est utique animadvertisse, in his Platonem magnum a civium suorum moribus et institutis fecisse discessionem. Apud hos enim puellarum disciplina tota erat domestica, ut ese vix ullos praeter matres haberent magistros. Quamobrem nec ludi litterarum aut musices ingenuis puellis destinati usquam commemorantur. At nimirum Plato non modo in Republica, verum etiam in Legibus, mulierum educationi melius consultum voluit, quam temporum suorum mos et consuetudo ferebat. Ipse enim hoc tenebat, *τέλεον καὶ οὐδ' ἥμισυν δεῖν τὸν νομοθέτην εἶναι*, ideoque nec dimidiam tantum civium partem curare, sicuti est Legg. VII. p. 806. C.

ἀγωνίας δὲ ἔν τε τοῖς γ.]

δῶν καὶ κιθαρῳδῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν E
τοιούτων, ἀθλοθέτας [ἑτέρους] πρέπον ἂν εἴη γίγνε-
σθαι, τῶν δὲ περὶ χορῳδίαν ἄλλους. πρῶτον δὴ περὶ
τὴν τῶν χορῶν παιδιὰν παίδων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ
θηλειῶν χορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει τῇ ἁπάσῃ
γιγνομένῃ μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἱρεῖσθαί που
χρεών· ἱκανὸς δὲ εἷς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετ-
ταράκοντα γεγονὼς ἐτῶν. ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονῳ- 765

E. *ἀθλοθέτας ἑτέρους*] V. enarr.
τὴν τῶν χορῶν π.] *τῶν* ex Par. A. et Voss. x. additum vulgo aberat. Dein Voss. *ἐν ὀρχήσεσί τε καὶ τῇ τ.*
αἱρεῖσθαί που χρ.] *πού* abest ab Ald. Lovan. Bass. 1. 2. et cod. Ven. Ξ. Dein pro *ἱκανὸς* Ω. f. r. δ. *ἱκανῶς*.

H. e. *ἀγωνίας δὲ ἄρχοντας ὁ νόμος βούλεται λέγειν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς ἔν τε γυμνικοῖς καὶ περὶ μουσικήν.* Haec enim vera verborum ratio est, qua non perspecta Astius *ἀγωνίας* absolute positum esse arbitrabatur. *Ἀθλοθέται* sunt: certaminis praefecti. ut VIII. p. 835. A. XI. p. 935. E. XII. p. 955. A. cf. Pollux Onom. III. 30, 145. *Ἀθληταί* vero dicuntur latiore sensu, qui non modo in gymnicis, verum etiam in musicis certamen subeunt. Transfertur enim hoc vocabulum ad quodlibet certaminis et studii genus, ut De Rep. III. p. 403. E: *ἀθληταὶ — τοῦ μεγίστου ἀγῶνος*, quo nomine philosophi insigniuntur etiam apud M. Antonin. p. 70.

περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους] H. e. *περὶ τὰ γυμνικά.* Alio enim nunc significatu accipiendum vocabulum est atque antea. Fortasse legendum: *περὶ ἀγῶνας δ' ἄλλους.*

ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων καὶ ἵππων] Conf. p. 765. C.

μουσικῆς δὲ ἑτέρους — ἀθλοθέτας ἑτέρους] Istud *ἑτέρους* post *ἀθλοθέτας*, nisi per gratam quandam orationis negligentiam iterari existimetur, certe furca expellendum erit. Et videtur sane per errorem verbis Platonis interpositum esse. Quippe adscriptum fuit, opinor, proximo *ἄλλους*, ut significaretur, istud ipsum iam post *ἑτέρους μέν* pro *ἑτέρους* inferri, atque deinde alieno loco interpositum esse. Ceterum de *ἕτερος* et *ἄλλος* ita coniuncto v. ad Politic. p. 262. A. Phil. p. 57. A.

περὶ μονῳδίαν τε καὶ μιμητικὴν] *Μονῳδίαι* sunt cantus s. cantica, quae a singulis sine choro canuntur. Photius p. 274. *μονῳδία λέγεται, ὅταν εἷς μόνος λέγῃ τὴν ᾠδὴν καὶ οὐχ ὁμοῦ ὁ χορός.* conf. etiam Suidas et Hesychius s. v. *μονῳδεῖν* et *μονῳδία.* Cum *μονῳδίᾳ* iungitur *μιμητική*, siquidem rhapsodi, histriones, alii artifices, et vero etiam musici, artem factitant, quae secundum Platonem maxime imitatione continetur.

E. *πρῶτον δὴ περὶ τὴν τῶν χορῶν —*] in saltationibus atque universo ordine musico; bei jeder musischen Ordnung und Stellung.

δίαν εἷς, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν, εἰςαγωγεύς τε εἶναι καὶ τοῖς ἁμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς. τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἱρεῖσθαι χρὴ τοιόνδε τινὰ τρόπον. ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχήκασι περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἴτωσαν, ἐπιζήμιοι ἐὰν μὴ ἴωσι· τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί· τοῖς δ' ἄλλοις, ἐὰν μὴ βού-
B *λωνται, μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω. καὶ τὴν προβολὴν δὴ τὸν αἱρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἔν τε τῇ δοκιμασίᾳ κατηγόρημα ἓν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μέν, ὡς ἄπειρος ὁ λαχών, τῶν δ', ὡς ἔμπειρος. ὃς δ' ἂν εἷς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ, δοκιμασθεὶς τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονῳδιῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω εἰς τοὺς*
C *κριτὰς ἀποδιδοὺς [ὁ λαχὼν] τὴν κρίσιν. Μετὰ δὲ*

P. 765. *μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα*] Astius *ἢ* delendum censet, quod omisit etiam Schneiderus; sed v. enarr.
ἐὰν μὴ ἴωσι] *ἴωσιν* Par. A. *ἴσωσι* Pal. f.
B. *ἀποδιδοὺς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν*] Orellius coni. *ἀποδιδοὺς ὅλων τὴν κρίσιν.* Sed v. enarr.

P. 765. *μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν*] Astius delendum censet *ἢ*, praesertim quum antecedat: *μὴ ἔλαττον τετταράκοντα γεγονὼς ἐτῶν.* Codices tamen illud tuentur constantissime. Nec protenus vocem deleverint, qui inspexerint Lobeckiana ad Phrynich. p. 410 sq. Mox p. 765. D. iterum eodem modo: *ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα.* Patet vero his locis loquutionem *γίγνεσθαι ἐτῶν πεντήκοντα* non esse ex comparativo suspensam, sed per se seorsum ita accipi oportere, ut genitivus ad *γεγονὼς* referatur. conf. Matthiae Gr. §. 450. ann. 2. Dein *εἶναι εἰςαγωγεύς* i.q. *ὥςτε εἶναι εἰςαγωγεύς.* Quapropter pro *ἀποδιδούς* expectaveris *ἀποδιδόναι.* Verum participium exinde idoneam habet excusationem, quod *εἶναι* infinitivus ad illud quoque facili negotio pertrahi potest.

ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχ.] Nostrates dixerint: Diejenigen, welche Liebhaber von diesen Dingen sind; qui harum rerum studiis delectantur. De simili reip. Atheniensis instituto v. Hermann. Antiquitatt. Gr. §. 150. 3.

B. *τὴν προβολὴν δὴ τὸν αἱρούμενον — ποιητέον*] H. e. *ποιεῖσθαι δεῖ τὸν αἱρούμενον.* v. ad Criton. p. 49. A. Cap. X. in.

δέκα λάχῃ] qui sorte electus fuerit. Nam *λαγχάνειν* absolute positum saepe

ταῦτα χρεὼν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἱρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν δευτέρων τιμημάτων. εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπάναγκες τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ᾽ ἔστωσαν οἱ λαχόντες, τῶν προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἡ τῶν δοκιμαζόντων δοκιμάσῃ. ἐὰν δέ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ᾽ ἡντιναοῦν ἀρχῆς λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταὐτὰ καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖσθαι. D Cap. XII. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀῤῥένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατήρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μή, θάτερα· διανοηθήτω δὲ αὐ- E

C. τοῖς περὶ τὰ γ.] τῆς Voss. x.
τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι] Post τρισί Ω. h. a. δ. inserunt καί. Mox Herm. τῶν post οἱ λαχόντες uncis seclusit. Non video malae suspicionis caussam idoneam.

dicitur de eo, cui quid sorte obvenit. Quod nos praeteriit ad Tim. p. 63. B. qui locus omnino non debuit tentari. v. Homer. Iliad. X. v. 430. Sic deinde ὁ λαχών. Ante δέκα Heindorfius Specim. Coniect. p. 36. τῶν excidisse suspicatur; probabili sane coniectura. κατὰ ταὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ] pariter atque hi (chororum praefecti) eademque ratione is, qui inter eos, qui venerunt in iudicium, sorte electus fuerit, per illum annum monodiis et musicis concentibus praefectus esto iudicium (de illis) ad iudices (certaminum musicorum) reiiciens. De κατὰ ταὐτὰ καὶ ταύτῃ v. III. p. 681. D: οὕτω καὶ ταύτῃ. IV. p. 714. D. al. Genitivus: τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν ex ὁ λαχὼν aptus ac suspensus est. Accusativus vero τὸν ἐνιαυτὸν, ἐκεῖνον pertinet ad ἀρχέτω, id quod vel proxime antegressa arguunt. Συναυλία videtur esse tibiae et citharae concentus; v. Schol. ad Aristoph. Equitt. p. 288. Horat. Od. IV. 1. Epod. 9. De solo tibiarum inter se concentu expilcat Pollux Onom. IV. 10. Dein ὁ λαχών ante τὴν κρίσιν manifesto vitio scriptum. Quocirca recte Astius illud exterminari iussit. Orellius vero legendum coniecit: ἀποδιδοὺς ὅλων τὴν κρίσιν.
Cap. XII. D. εἰ δὲ μή, θάτερα.] sin minus, alterutrum de duobus.

τός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύ-
την τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν
πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλά-
στη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύ-
σεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν
τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων καὶ ἀγρίων
καὶ ἀνθρώπων. ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἥμερον,
766 ὅμως μὴν παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως
εὐτυχοῦς θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι
φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον
ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρερ-
γον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾶν γί-
γνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα
αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς [αἱρεθῆναι] τῶν ἐν τῇ
πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ, τοῦτον κατὰ δύ-
B ναμιν ὅ τι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην

Cap. XII. E. *τῶν τε ἄλλων φυτῶν*] Voss. δὲ.
P. 766. *ὁπόσα φύει γῇ*] Ante ὁπόσα excidisse τῶν probabilis est Fr. Aug. Wolfii coniectura ad Reiz. De accent. inclin. p. 78.
αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς] V. ἐπιμελεῖσθαι. Futurum codd. Platonis omnes cum libris Stobaei tuentur.

E. *ὡς οὖσαν — μεγίστην.*] Constructionem eandem tetigimus ad Libr. I. p. 643. D. VI. p. 762. E. Phaedon. p. 109. D. ubi v. ann.

παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ —] Laudant verba παντὸς γὰρ — πρόσφορον Theodoret. Cur. Aff. Gr. p. 473. ed. Gaisf. et Clemens Al. Strom. VI. T. II. p. 750. Potter. Apud Theodoretum pro ὁρμηθεῖσα scriptum legitur ὀρθωθεῖσα ac deinde ἑαυτοῦ. Eadem fere sententia est Libr. VII. p. 813. D: ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ.

καὶ τῶν ζώων — ἀνθρώπων] Nam etiam τὰ ζῶα et οἱ ἄνθρωποι ad τὰ φυτά pertinent, siquidem φυτόν vocari solet quidquid φύεται. v Heindorf. ad Sophist. p. 333.

P. 766. *ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἥμερον*] „Aristoteles Politic. I. 2: ὥσπερ γὰρ τελεωθὲν βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθὲν νόμου καὶ δίκης χείριστον πάντων. — ὁ δὲ ἄνθρωπος ὅπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τἀναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα· διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χείριστα. conf. Gataker. Advers. Miscell. Posth. c. XVIII. p. 616. Opp. critt. et Rudolph. ad Ocell. Lucan. p. 306." *Astius.* Adde Minoem p. 319. A. Iamblich. Adhortat. ad Philosoph. c. 9. p. 144. ed. Kiessl.

καὶ ἐπιμελητήν. αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρύβδην, τῶν νομοφυλάκων ὅντιν' ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων· ᾧ δ' ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἔτη πέντε, ἕκτῳ δὲ κατὰ ταὐτὰ ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἱ- C ρεῖσθαι.

Cap. XIII. Ἐὰν δέ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλεῖον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον καθιστάναι οἷς ἦν τοῦτο προσηκόντως μέλον. καὶ ἐὰν ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς μέχρι ἀνεψιῶν παίδων ἄλλον καθιστάν-

B. *καθιστάντα προστάτην*] ex vitiosa pronuntiatione ortum est, quod pro *προστάτην καὶ* habent A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. *προστάττειν*. Recepit id tamen Schneid. et Wagner.

Cap. XIII. C. *τοῦτο προσηκόντως*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. pro vulg. *προσηκόντως τοῦτο*.

μέχρι ἀνεψιῶν] V. *μέχρις ἀνεψιῶν*. Sed recte *μέχρι ἀν*. A.

ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ.] Ante *ὁπόσα* vide ne *τῶν* exciderit, quod Fr. Aug. Wolfius ad Reiz. de accent. inclinat. p. 78. revocandum putabat.

πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν —] sed ante omnia necesse est is, qui recte iis sit prospecturus, hoc instituat, ut eligatur ex reipublicae civibus, qui sit ad omnia optimus. Videtur tamen locus non esse integer ac sincerus. Nec sine caussa Hermannus suspicatur, istud *αἱρεθῆναι* pravae interpunctioni ortum suum debere, qua *τοῦτον κατὰ δύναμιν κ. τ. λ.* a superioribus separari consueverint. Quamquam de interpunctione ipse dubitat. Ordo verborum ita hic est: *πρῶτον δὲ χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς* (i. e. *τὸν νομοθέτην*) *ἄρξασθαι καθιστάντα αὐτοῖς προστάτην καὶ ἐπιμελητὴν κατὰ δύναμιν ὅ τι μάλιστα τοῦτον τῶν ἐν τῇ πόλει, ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ*. Ceterum quae Plato hic de universae *παιδείας* praefecto disputat, ea nos admonent *παιδονόμους* Spartanorum, de quibus v. Xenoph. De Rep. Lacedaem II. 2. Plutarch. Lycurg. c. 17.

Cap. XIII. C. *πλεῖον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομένην ἡμερῶν*] ita ut plus quam triginta dierum spatium deficiat.

οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες] cognati iique

των ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζημιούσθων ἕκαστος δραχμῇ τῆς ἡμέρας, μέχρι περ ἂν τοῖς παισὶ καταστήσωσι
D τὸν ἐπίτροπον.

Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο, ἐν ᾗ δικαστήρια μὴ καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφωνος δ' αὖ δικαστὴς ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς

Ω. v. r. a.; de qua scriptura v. ad Phaedon. p. 61. E. Symp. p. 210. E. et 220. D. Lobeck. ad. Phrynich. p. 14. Buttm. Gr. max. §. 26. 4.

D. *μέχρι περ ἂν τοῖς παισὶ καταστήσωσι*] Post ἂν A. et pr. Ω. itemque a. c. o. δ. x. addunt *τοῖς παισὶν*, quod re-

in patria commorantes. — *μέχρι ἀνεψιῶν παίδων*, usque ad consobrinos. Notissima iuris formula, qua tam sobrinos quam consobrinorum filios significari posse docuerunt Platner. in Heidelberger Jahrbücher. 1814. n. 74. p. 1179 sqq. Schömann. ad Isaeum p. 455 sq. Hermann. De iure domestic. et familiar. ap. Platon. in Legg. p. 26.

D. *Πᾶσα δὲ δήπου πόλις* —] Vere Astius: „Ceterum totus hic locus, inquit, inde a verbis: *Πᾶσα δὲ δήπου πόλις — τῇ δίκῃ*, cum praegressis, ubi de magistratuum creatione exponitur, non bene cohaeret. Scilicet obscurata quodammodo est orationis continuatio eo, quod scriptor in universum de iudiciis ac iudicibus loqui incipit. Ita vero, quae sequuntur praegressis subiici debebant: Denique etiam, quomodo indices, quos pro magistratibus quodammodo habere possumus, creari oporteat, exponendum est.“ Haec igitur vere, opinor, vir doctissimus. Addidisse tamen invabit, ne superiora quidem: *Ἐαν δὲ τις δημοσίων — τὸν ἐπίτροπον*, satis apte cum antegressis esse coniuncta. Ceterum de sententia conf. Criton. p. 50. B.

ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι] Suidas: *δίκης ἀνάκρισις· οὐ πάσας δίκας κελεύουσιν οἱ νόμοι εἰσάγεσθαι, ἀλλ' ὅταν ὁ φεύγων ἀντιλέγῃ καὶ παραγράφηται λέγων εἰσαγωγὴν μὴ εἶναι αὐτήν, πρότερον ἐπὶ τούτῳ γίνεται κρίσις, ἥτις δίκης ἀνάκρισις λέγεται.* Latini vocant caussae coniectionem, de qua Asconius in Verrinam et Nonius. Fiebat autem ista *ἀνάκρισις* a magistratu, continebaturque eo, ut, quaecunque ad probandam criminationem necessaria essent, exquirerentur atque lis iudicum cognitioni quasi praepararetur. Quod si faciebat magistratus, dicebatur ille *ἀνακρίνειν τὴν δίκην* s. *τοὺς ἀντιδίκους*; sin litigantes faciebant, isti *ἀνακρίνεσθαι* dici solebant. v. Schoemann. et Meier. De Lite Att. p. 622. Platner. Process. Att. I. p. 131. Schömann. Antiquitt. Iur. Publ. Graec. p. 279. et Valesius ad Harpocrat. p. 268. ed. Lips.

καθάπερ ἐν ταῖς διαιταις] Arbitria dicit, opinor, privatorum iudicum, non publicorum. Alii enim fuere diaetetae publici, alii privati, h. e. arbitri compromissarii, ab litigantibus ad caussam suam in-

διαίταις, οὐκ ἄν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τὴν τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἕνεκα οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥᾴδιον εὖ δικάζειν οὔτε ὀλίγους φαύλους. σαφὲς δὲ ἀεὶ τὸ ἀμφισβητούμενον χρεὼν γίγνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὁ E *δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδὺ τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίγνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον. ὧν ἕνεκα πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέ-*

stituere non dubitavimus. Omittunt cum vett. editt. etiam nuperi editt.

σαφὲς δὲ ἀεὶ τὸ ἀμφισβ.] Stephan. praeter fidem codicum plurimorum *σαφὲς δὴ τόγε ἀμφ.* quam lectionem Vat. Ω. et Flor. a. c. in marg. annotatam habent.

dicandam delecti. De utroque genere v. ***Hudtwalcker***: Ueber die öffentlichen u. Privat-Schiedsrichter-Diaeteten in Athen. Jena, 1812. 8.

ὧν ἕνεκα οὔτε πολλοὺς —] Quapropter, sicuti non facile multi bene ius dicere possunt, ita nec pauci, siquidem adeo sunt inepti, ut non plura possint ipsis litigantibus in medium afferre. Haec nobis videtur esse sententiarum connexio et consecutio. Alii aliter. De *οὔτε — οὔτε* ita usurpato res in vulgus nota.

E. *παρ' ἑκατέρων*] utrinque, ab utraque litigantium parte.

ὧν ἕνεκα πρῶτον μὲν —] De toto, qui sequitur, loco Car. Fr. Hermannus l. c. De vestigiis institutt. p. 44 sq. „Res iudiciaria (apud Platonem) licet in multis gravissimisque rebus prorsus ab usu forensi Atheniensium abhorreat, tamen nonnulla habet, in quibus philosophus non minus patriae memor fuisse videatur, quam nobis legentibus Atticorum institutorum recordatio occurrat. Atque id ipsum, quod quasi gradus quosdam iudiciorum facit VI. p. 767. B. 956. C., Athenas nos remittit, ubi et primum omnium provocandi solatium originem habuisse videtur, et postea quoque, quum Heliastae, qui ipsi olim a Solone provocationum tantum caussa instituti erant, solemni more omnes caussas a magistratibus iudicandas acciperent, tamen ne statim in supremo iudicio periclitandum esset, arbitri constituti sunt, qui licet initio inter volentes tantum ius dixisse videantur, adeo paulatim invaluerunt, ut fere nihil prius ad Heliastas quam ad arbitros deferretur (Poll. VIII. 126.); neque alios Platoni ante oculos fuisse, ipso *διαιτητῶν* nomine apparet, quo in primo iudicum gradu designando identidem utitur; conf. Legg. XII. p. 956. C. XI. p. 920. D. Reliqua satis diversa esse, facile concedo; neque enim aut illud Atticum est, quod arbitros hos, quos in primo gradu constituit, compromissarios esse vult, unde Athenis provocationem nullam fuisse constat; aut illud, quod sorte creatos ex tribulibus, qui secundum gradum tenent, tot numero iubet esse, ut omnes in aliquam iudicandi partem veniant, Legg. VI. p. 768. B. summum denique gradum tantum

ναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅ τι μάλιστα τὰς ἀμφισβη-
767 τουμένας πράξεις· ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω· τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. Τρόπον δή τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἱρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα ἀναγκαῖον καὶ

P. 767. B. δύο δὴ τῶν λ.] Astius coni. δὲ.

abest ut populari iudicio tribuat ut selectos ex omnibus magistratibus constituat, quo pro humani generis fortuna omnium minime corruptioni obnoxios fore spondet, estque hoc quod identidem appellat τὸ τῶν ἐκκρίτων sive ἐκλεκτῶν δικαστήριον; conf. XI. p. 926. D. 928 B. 938. B. XII. 946. D. 948. A. Veruntamen haec omnia ad privatas tantum caussas spectant; publicarum et ipse, quod Athenis in maiestatis criminibus factum esse constat, principium et finem penes populum esse iubet p. 768. A. quaesitoribus tantum tribus ex summis magistratibus, de quibus accusatori cum reo convenerit, ad temperandam plebis ferociam interpositis; capitales autem caussas, de quibus Athenis Areopagum iudicasse scimus, selectis illis una cum nomophylacibus attribuit IX. p. 855. C. 871. D. 877. E. quorum alteros supra vidimus proxime ad cetera Areopagitarum munera, quae Athenis fuerint, accessisse, alteri, quamvis quotannis repetita creatione, tamen hoc cum illis commune habent, ut ex superioris anni magistratibus, probatione superata, in illud fastigium evehantur. conf. VI. p. 767. D. IX. p. 855. C. Multa sane etiam hic novavit, quae quum manum emendatricem aperte prodant, neque Athenas neque in aliam civitatem Graecam transferri debent, formam quoque iudiciorum mutavit etr." — Nimirum Plato tria constituit iudiciorum genera: primum arbitrorum (διαιτητῶν), eorumque vel amicorum ac vicinorum vel etiam tribulium omnium (v. p. 768. B. C.), apud quos caussas litigantium bis iubet disceptari, priusquam in aliud iudicium deducantur, penes quod sit potestas de rebus controversis denique decernendi; alterum, in quo caussae privatae agantur, quae aut ab arbitris componi non potuerint, aut non ad illos deductae sint; tertium denique, penes quod sit potestas iudicandarum caussarum publicarum. Et arbitri quidem illi, quos constituit, utique diaetetis Atheniensium similes sunt, nisi quod philosophus eos voluit esse compromissorios. Iudices autem caussarum privatarum non exiguam habent cum diaetetis Atheniensium similitudinem, quos item constat de caussis privatis iudicavisse, ita tamen, ut res controversas etiam liceret ad Heliastas deferre adeoque ab illorum sententia ad horum auctoritatem provocare. Itaque philosophus caussas privatas omnes, quae Athenis inter Diaetetas et Heliastas divisae erant, ita quidem, ut apud hos maximae fere atque gravissimae agerentur, uni tantum iudicio attribuit.

δικαστὴν εἶναί τινων, δικαστὴς δὲ οὐκ ἄρχων καί τινα τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίγνεται τὴν τόθ' ἡμέραν, ἧπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ. θέντες δὴ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας λέγωμεν, B τίνες ἂν εἶεν πρέποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ' ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινὰς ἑλόμενοι· δύο δὴ τῶν λοιπῶν ἔστω

Ab his vero plane seiunxit ac separavit caussas publicas, quas uni semper eidemque iudicio, ex populo et magistratibus composito, committi voluit. Contulisse cum his iuvabit quae de iudiciis Atheniensium insigni perspicuitate, ut solet, exposuit Schoemannus Antiquitatt. Iuris Publ. Graecor. p. 262 sqq.

P. 767. *πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω*] Quale iudicium hic significetur, perspicuum est ex p. 768. C: *τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.* Ceterum numerus singularis *λάμβάνῃ* et *ἴτω* post *τοὺς ἐπικαλοῦντας* non praeter usum est positus; de quo v. ad Protag. p. 319. D. 324 A. 334. C. Phaedon. p. 62. D. Reip. VI. p. 463. D. VIII. p. 558. A. Gorg. p. 478. C.

πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα —] omnem enim magistratum necesse est etiam iudicem esse rerum quarundam, ac vicissim iudex, quum non sit magistratus, etiam quodammodo magistratus haud sane spernendus existit illo die, quo iudicis fungens munere litem absoluit. Male in his vulgo post *δικαστὴς δὲ οὐκ ἄρχων* commate incidunt orationem; qua interpunctione in fraudem inductus Astius *καί*, quod consequitur, explicat et tamen, quanquam. Magistratuum nomen latiore sensu positum etiam iudicia apud Graecos comprehendisse, docuit Hermann. Quaestt. De iure et auctoritate magistratt. ap. Athen. c. II. p. 32 sqq. et De Vestigg. p. 33. ann. 122. Antiquitt. Graec. §. 53. conf. Xenoph. De Rep. Ath. I. 3. Aristot. Polit. III. 1, 5. et 6, 12. Hinc *ἄρχοντες* interdum sunt iudices; de quo v. Dorvill. ad Chariton. p. 121. = 272. ed. Lips. Ne vero post *οὐκ ἄρχων* excidisse putes *ὤν* participium, istud ipsum *ἄρχων* pro participio accipiendum est. Nam *ἄρχειν* est magistratum esse.

B. *καὶ πόσοι ἐφ' ἕκαστον*] Praestare arbitror *ἐφ' ἑκάστου*, quod tamen in codicibus non est repertum.

δύο δὴ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια] Iam vero duo reliquorum sunto iudicandi tanquam instrumenta, h. e. iudicia. De iudicibus dixit etiam Polybius IX. 33: *κοινὸν ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων καθίσας κριτήριον.* Diodor. Sic. I.: *ἐν ἴσῳ κριτηρίῳ*, apud aequos iudices; ubi tamen codd. etiam *ἀκροτηρίῳ*. Pro *δὴ* Astius de coniectura scripsit *δὲ*, quo non opus videtur.

κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης,
ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν, ἄγων εἰς δίκην βούλη-
ται διακριθῆναι, τὸ δ' ὁπόταν τὸ δημόσιον ὑπό
τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆταί τις ἀδικεῖσθαι καὶ βου-
C ληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. λεκτέον δ' ὁποῖοί τ' εἰσὶ
καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὴ δικαστήριον ἡμῖν
γιγνέσθω κοινὸν ἅπασι τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦ-
σιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους, γενόμενον τῇδέ πῃ. πά-
σας δὴ τὰς ἀρχάς, ὁπόσαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπό-
σαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν, ἐπειδὰν μέλλῃ νέος ἐνιαυ-
τὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίγνε-
σθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρὴ
τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερὸν καὶ τὸν θεὸν
D ὀμόσαντας οἷον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρχῆς ἕνα δικα-
στήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἑκάστῃ ἄριστός τε εἶναι δόξῃ
καὶ ἄριστ' ἂν καὶ ὁσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολί-

ἄγων εἰς δίκην] V. εἰς τὴν δίκην, quod praeter Flor. δ. et Ven. Ξ. nullus codex tuetur. Nisi forte idem servat etiam Voss. x., unde nihil discrepantiae enotatum.

C. λεκτέον δ' ὁποῖοι] δ' om. A. Ξ. et pr. Ω. teste Bekkero. Alia tamen refert Bastius, qui δ' ex Par. A. diserte enotavit ac de Ω. omnino tacet.

δικαστήριον ἡμῖν γιγν.] ἡμῖν ex Par. A. et marg. Ω. additum olim omittebatur. Firmant illud etiam a. c. o. x.

τὸν θεὸν ὀμόσαντες] ὀνομάσαντες A. Ω. f. r. n. c. δ. o. x. vera lectione in marg. notata.

τὸ δ' ὁπόταν τὸ δημόσιον — βοηθεῖν] Etiam apud Athenienses a quovis cive, qui iure civitatis pleno et integro utebatur, actio in eum poterat intendi, qui videretur reipublicae securitatem aut maiestatem violasse. Id quod vel creberrima in legibus formula docet: γραφέσθω Ἀθηναίων ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. v. Schöm. et Meier. Proc. Att. p. 564. — τὸ κοινόν est: commune civitatis, ut mox p. 767. E. IV. p. 715. B. XI. p. 928. D. XII. p. 948. E. De Rep. VII. p. 519. E. Crit. p. 50. A. ubi plura rei exempla attulimus.

C. πάσας δὴ τὰς ἀρχάς — φαίνηται διακρίνειν] In his inde a ταύτης τῆς ἡμέρας quoniam filum exorsae orationis quasi denuo resumitur, post πάσας τὰς ἀρχὰς deinde perspicuitatis gratia rursus infertur τοὺς ἄρχοντας. — ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν, pridie eius diei, h. e. pridie ante novi anni initium, quod fuit Athenis proximo novilunio post aestivum solstitium. Nam hic quoque Plato patriae suae tenuit institutum. De anno Attico v. Corsini Fasti Attic.

*ταις αὐτῷ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν.
τούτων δὲ αἱρεθέντων γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν
τοῖς ἑλομένοις αὐτοῖς· ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις,
ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταὐτά. τοὺς δὲ δοκιμα-
σθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τἆλλα δικαστήρια φυγοῦσι,
τὴν δὲ ψῆφον φανερὰν φέρειν. ἐπηκόους δ' εἶναι
καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης μὲν βου-* E
*λευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἑλομένους αὐ-
τούς, τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. ἐὰν δέ τις
ἐπαιτιᾶταί τινα ἑκόντα ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς
τοὺς νομοφύλακας ἰὼν κατηγορείτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν
τοιαύτην δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλα-
φθέντι τὸ ἥμισυ τίνειν, ἐὰν δὲ μείζονος ἄξιος εἶναι
δόξῃ ζημίας, προστιμᾶν τοὺς κρίναντας τὴν δίκην ὅ
τι χρὴ πρὸς τούτῳ παθεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτίνειν τῷ
κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ. περὶ δὲ τῶν*

D. *ἐν ἑλομένοις αὐτοῖς*] *αὐτοῖς* additum ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Pro eo Voss. *αὐτοῦ*. Paullo ante pro *αἱρεθέντων* Voss. *ἐρεθέντων*. Ald. Bas. 1. 2. Lov. *αἱρεσθέντων*.

E. *τοὺς ἄλλους ἄρχοντας*] V. *τοὺς ἄλλους τοὺς ἄρχοντας*. Alterum *τοὺς* omisimus auctoritate librorum A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o.

χρὴ πρὸς τούτῳ παθεῖν] *τούτων* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. s. c. δ. o. ut de Car. Schmidti consilio Lectt. Plat. p. 7. scripsit Wagner. Nobis *τούτων* ex antiqua scriptura *τούτωι* ortum videtur.

περὶ δὲ τῶν δημοσίων] Ad *δημοσίων* in marg. A. Ω. h. a. c. o. adscriptum *κοινῶν*.

Vol. I. p. 98 sq. ubi vir doctus etiam hunc Platonis locum illustrat; Clinton. Fast. Hellen. p. 324 sqq. Ideler. Handbuch d. mathem. u. technischen Chronologie T. I. p. 266 sqq. — *οἷον ἀπάρξασθαι — δικαστήν*, tanquam ex unoquoque magistratu quasi primitias offerre unum indicem. — *τοῖς πολίταις αὐτῷ*, civibus suis, dictum ut *τῇ πόλει σοι* Libr. IV. p. 712. B. VI. p. 752. E.

D. *ἐν τοῖς ἑλομένοις αὐτοῖς*] coram illis ipsis, qui eos elegerint, ceteris civibus ea in re procul habitis. Itaque *αὐτοῖς* unice verum. — *τοῖς τἆλλα δικ. φυγοῦσι*, qui reliqua iudicia fugerunt, caussis suis non illuc delatis.

τούτων τῶν δικῶν] horum iudiciorum privatorum.

E. *ὁ δὲ ὄφλων τὴν τ. δ.* —] qui reus peractus est, is hanc poenam subito, ut dimidium damni ei, qui affectus fuerit, persolvat. Verba: *τοῦ βλάβους — τὸ ἥμισυ τίνειν*, inserviunt epexegesi antegressi *τὴν τοιαύ-*

768 *δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ ἀδικούμενοι πάντες εἰσίν, ὁπόταν τις τὴν πόλιν ἀδικῇ, καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γιγνόμενοι τῶν τοιούτων διακρίσεων, ἀλλ' ἀρχήν τε εἶναι χρὴ τῆς τοιαύτης δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν, ἃς ἄν ὅ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῆτον· ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλὴν ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἵρε-*
B *σιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινώνητος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡγεῖται τὸ παράπαν τῆς*

P. 768. *τῆς ὁμολογίας αὐτοί*] *αὐτοῖς* Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. et marg. Ω.

την δίκην. De formula solemni: *ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν* diximus ad Apol. Socrat. p. 36. B. Usitatius est *ἢ ἀποτῖσαι.* Sed praesentis cum aoristo coniuncti caussam et rationem egregie patefecit A. Matthiae Gr. G. §. 501. p. 1130. ed. 3. — *πρὸς τούτῳ*, insuper, praeterea, praeter damnum alteri illatum. Male codd. plerique *τούτων*, quod non debebat nuper anteferri. — *τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ*, ei, qui litem intenderit. Nam *δικάζεσθαι*, sicuti *γράφεσθαι*, de accusatore dicitur.

P. 768. *ἐν δίκῃ φέροιεν*] Recte Astius interpretatur: *iure s. merito* moleste ferant; nam *ἐν δίκῃ* adverbii instar esse, vel omissio articuli arguit. Eodem modo p. 777. E. XII. p. 945. D. Reip. V. p. 475. C. Tim. p. 42. B. Cratyl. p. 419. D. al.

ἀρχήν τε εἶναι χρὴ — τελευτὴν] Quid dicatur initium atque finis, perspicuum est ex verbis: *τὴν δὲ βάσανον* κ. τ. λ. Non enim totum iudicium populo permittendum censet, sed accusationem tantum atque suffragium; explorationem et disceptationem caussae penes tres summos magistratus esse iubet. Quod certe dignum est philosopho, qui immoderatum populi imperium acerrime oderat.

μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι] H. e. si inter eos non convenerit de electione magistratuum, qui caussae disceptationem habeant, senatus decernito alterutrius electionem.

B. *καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγ.*] Haec iudicia tributim constituta cognata videntur esse cum iudiciis illis diaetetarum ex amicis et familiaribus electorum, quae supra descripta sunt. Itaque deinceps: *τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.* De voc. *ἀδιαφθόρους* Gramm. in Bekkeri Anecdot. I. p. 343. *Ἀδιάφθορον· ἄμωμον. λέγεται δὲ ἀδιάφθορον καὶ τὸ μηδεμιᾷ ὑποκείμενον φθορᾷ, ὡς Πλά-*

πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίγνεσθαι καὶ κλήρῳ δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν· τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὅ φαμεν εἴς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι C μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

Cap. XIV. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δή φαμεν οὔθ' ὡς ἀρχὰς οὔτε ὡς μὴ ῥᾴδιον εἰπόντα ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφή τις ἔξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νο-

Cap. XIV. C. τὰ δ' ἀπολείπει σχεδὸν] ἀπολείποι A. x. et marg. Ω.

των ἐν τῷ περὶ ψυχῆς. λέγεται δὲ ἀδιάφθορον καὶ τὸ μὴ παρακεκινημένον τῆς ὀρθῆς γνώμης, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν Νόμοις· ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν. παράγεται δὲ ἡ λέξις καὶ ἐπιῤῥηματικῶς, ὡς Αἰσχίνης φησὶν ἀδιαφθόρως. Similia habet Photius Lexic. p. 10. ed. noviss.

Cap. XIV. C. Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια —] Formulam loquendi: λέγειν περί τι, illustravimus ad Gorg. p. 490. C. Istud, περὶ μὲν δικαστήρια, deinde post orationis intercapedinem rursus iteratur verbis περὶ μὲν ταῦτα, quae est orationis conformatio perquam usitata. Dicitur vero ipsa περιγραφὴ ἔξωθεν περιγεγραμμένη, h. e. delineatio s. adumbratio extremis quasi lineis perfecta, i. e. brevis rei iudiciariae descriptio, alia quidem circa iudicia exposuisse, alia vero praetermisisse; quae est prosopopoeia paullo insolentior quidem, nec tamen a more et consuetudine Platonis aliena. Solet enim philosophus sibi non raro τὸν λόγον, τὸν μῦθον, al. tanquam personam inducere, unde dicitur συνᾴδειν, ἠρεμεῖν, σημαίνειν, φεύγειν, ἀπολωλέναι, τελευτᾶν, et quae sunt id genus alia. v. Indicc. nostros s. v. λόγος. Ad hanc igitur normam etiam τῇ περιγραφῇ, quam vocat, fecisse existimandus est. De ipso nomine conf. Politic. p. 277. C: ὁ λόγος ἡμῖν ὥσπερ ζῶον τὴν ἔξωθεν μὲν περιγραφὴν ἔοικεν ἱκανῶς ἔχειν, τὴν δὲ οἷον τοῖς φαρμάκοις καὶ τῇ συγκράσει τῶν χρωμάτων ἐνάργειάν τινα οὐκ ἀπειληφέναι. Verba intermedia: ἃ δὴ — εἰρηκέναι, sic digerenda videntur: ἃ δή φαμεν οὔτε ῥᾴδιον (εἶναι) ὡς ἀρχὰς οὔθ' ὡς μὴ (ἀρχὰς ὄντα) εἰπόντα (τινὰ) εἰρηκέναι ἀναμφισβητήτως.

πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας — μακρῷ] nam ad finem demum legumlationis expositio pariter atque disceptatio accurata iudiciorum fiet commodissime. Mira in his accidit collocatio verborum: ἡ δικῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις, cuius al-

μοθεσίας ἡ δικῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαί-
D ρεσις ὀρθότατα γίγνοιτ' ἂν μακρῷ. ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασι νομοθεσίαν. τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τά τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν
E ἀρχόντων αἱρέσεως γενομένης τελευτὴ μὲν τῶν ἔμπροσθεν αὕτη γίγνοιτ' ἂν ἱκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἔτι δεομένη.

ἡ δικῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις] Vat. r. omittit voc. *νόμων*. De reliquis v. enarrat.

πρὸς τέλος ἀφίκηται] V. *πρὸς τὸ τ.* Articulum om. A. marg. Ω. et a. Paullo ante Astius malebat: *πολιτικὴν πᾶσαν διοίκησιν*.

terum exemplum non meminimus. Astius de Stephani coniectura pro *δικῶν* scripsit *δικανικῶν*. Quo restituto idem verborum ordo est, atque Legg. II. p. 657. A: *τὰ τὸν πολὺν σεσωσμένα χρόνον μέλη*. III. p. 700. A: *τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου*. Hipp. mai. 300. C: *τῆς τῶν παρόντων λέξεως λόγων*. Tim. p. 39. D: *πρὸς τὴν τῆς διαιωνίας μίμησιν φύσεως*. Ibid. p. 50. B. Politic. p. 277. B. Euthyphr. p. 4. C. al. Idque sane est praestabilius, quam quod suasit Orellius *νομικῶν* pro *νόμων*. Nisi forte cum cod. r. Bekkeri istud *νόμων* plane eiiciendum est.

D. *ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω — ἡμᾶς*] has igitur iubeamus ad finem usque nos opperiri; videlicet *τὴν θέσιν ἅμα καὶ διαίρεσιν τῶν δικῶν*.

αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς —] Quae de iudiciis dicenda sint, ea postmodo sese profitetur plenius esse expositurum; quae vero de ceteris magistratibus eorumque constitutione explicari possint, haec iam nunc arbitratur satis uberem fere, quae huc pertineat, nacta esse explicationem de legibus. Veruntamen omnia atque singula, quae ad civitatem atque civilem administrationem pertineant, non prius posse clara fieri ac perspicua, quam ubi disputatio ab initio secundas et medias partes suas complexa ad finem usque pervenerit. Nunc igitur primam quasi partem absolutam esse ait, quae usque ad magistratuum creationem pertineat; suscipiendum autem esse deinceps sine mora et cunctatione legum scribendarum negotium.

P. 769. *Καλῶς τοίνυν — διαπεπαισμένη*] Lusui cuidam disputationem hancce iam comparavit supra I. p. 630. C. III. p. 685. A. et 688. B. Nil mirum ergo, quod nunc quoque eadem utitur imagine.

ΚΛ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ προσάψας περί τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἴρηκας φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμ- 769
φρων παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.

ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκός γε. τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ καθάπερ ἐμοί.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἶσθ' ὅτι, καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἡ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἑκάστων τῶν

E. *οὐδὲν ἔτι δεομένη*] Sic cum Bas. 2. codd. A. Ξ. Ω. v. f. h. a. c. d. o. Legebatur olim *οὐδὲν ἔστι δ.*

τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῇ] *νῦν* Steph. om.

P. 769. *Οἶσθ' ὅτι καθάπερ — δοκεῖ*] Voc. *καθάπερ* in vitii suspicionem vocavit Astius.

Καλὴν τὴν σπουδὴν — τῶν ἀνδρῶν] Hoc dicit: Non tam lusum, quam praeclarum quoddam virorum studium videris declarare. De *παιδιᾷ* et *σπουδῇ* sic inter se opposita paullo ante monuimus.

τόδε δ' ἐννοήσωμεν —] Posteaquam de omnibus ac singulis magistratibus explicatum est, nunc quaedam generatim adduntur de quodam eorum munere et officio, quod pertinet ad futuri temporis rationes. Ostendit enim Atheniensis, legislationem nullam adeo esse perfectam et consummatam, quin tempore procedente indigeat emendatione aliqua vel amplificatione. Itaque hoc ipsum legum corrigendarum et perficiendarum negotium futuris nomophylacibus committendum censet. A quibus quidem vult ea in re spectari diligentissime hoc, in quo unus isque verissimus civitatis finis cernatur, ut omnia ad virtutem homini convenientem neque aliorsum referantur, atque cives recte de officio erga patriam ad civitatis bene constitutae statum tuendum sentiant. P. 769. A. — 771. A.

Οἶσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων — τὰ γεγραμμένα] Verborum consecutio haec est: *οἶσθ' ὅτι καθάπερ ἡ πραγματεία ζωγράφων περὶ ἑκάστων τῶν ζώων δοκεῖ οὐδὲν πέρας ἔχειν, ἀλλ' οὔποτε δοκεῖ παύσασθαι ἂν ἢ τοῦ χραίνειν ἢ (τοῦ) ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι δήποτε οἱ ζωγράφων παῖδες καλοῦσι τὸ τοιοῦτον, κοσμοῦσα, ὥστ' ἐπίδοσιν κ. τ. λ.* nosti, sicuti pictorum opera in picturis nullum unquam finem ac modum habere videtur, sed nunquam cessatura in colorando ac decolorando, illas exornans, aut quocumque alio nomine pictorum filii istud appellant, ita ut pictae imagines non iam habeant, quo existant pulcriores

ζώων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι
B δήποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥςτε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίγνεσθαι τὰ γεγραμμένα —

ΚΛ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις· ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης. χρησώμεθά γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε· ὡς εἴ ποτέ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὡς κάλλιστον

B. *οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ*] V. δοκῇ. Emendarunt ex A. a. et marg. Ω.

γράψαι τε ὡς] Sic scripsimus cum Heusdio Specim. Crit. p. 101. pro vulg. *γράψαι τέως*. Verum etiam Astius, Bekkerus Turicenses restituerunt.

C. *ἐπὶ τὸ φαυλότερον*] τὸ om. A. et rec. Ω. probante Schneidero. Falso enim Bekkerus Vat. narrat pr. τὸ omittere. v. explicat.

et evidentiorea. Deest ad haec apodosis; quae tamen, si quidem sensum spectamus, in proximis continetur alio modo expressa. Quamobrem post *τὰ γεγραμμένα* interrupti sermonis signum apposuimus. Nihil enim vidit Astius, qui post *Οἶσθ' ὅτι* voc. *καθάπερ* eiiciendum censuit. Sunt vero *τὰ ζῶα* picturae, pictae imagines, non modo animalium, sed etiam aliarum rerum; qua vi et potestate vocabulum etiam in proximis ponitur. conf. de hoc eius usu ann. nostr. ad Cratyl. p. 430. D. Politic. p. 277. C. Schweighaeuser. ad Herod. I. 10, 203. Dindorf. ad Diodor. Sic. IV. p. 155. *Ἀποχραίνειν* est colorem vel lumen umbra temperare, ut scite explicat Astius. Sic intelligendum verbum est etiam Reip. IX. p. 586. B. Nos dicimus: schattiren; die Farben abstufen; durch Lichtgebung heben. — Formulam: *οἱ ζωγράφων παῖδες*, i. e. pictores, ad IV. p. 720. B. illustravimus.

B. *Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων*] De ἀκούων v. ad Gorg. p. 503. C.

C. *καὶ τοῦτ' αὖ μηδέποτε — ἀεὶ χρόνου*] et si hoc item voluerit (*ἐπινοήσειε*) nunquam fieri deterius, sed procedente tempore semper melius existere. Illud *ὡς* post *τὸ τοιόνδε* est: nam. De dictione: *ἐπὶ τὸ φαυλότερον* et *ἐπὶ τὸ βέλτιον* conf. quae adscripsimus ad Phileb. p. 40. C. Sympos. p. 214. E. ed. 3. Politic. p. 297. C. unde perspicuum erit, cur τὸ articulum etiam ante *φαυλότερον* servaverimus.

ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὢν —] Istud *θνητὸς ὢν* in proximis nihil habet quorsum pertineat. Nimirum oratio est *ἀνακόλουθος*, quandoquidem inferius paullo, mutato sermonis

ζῶον καὶ τοῦτ' αὖ μηδέποτε ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος ἀεὶ χρόνου, ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὤν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον τοῦ ἐπανορθοῦν τε, ἐαν τι σφάλληται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρόν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμενεῖ πάμπολυς; C

ΚΛ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἆρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημ' εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι D

ἐπιόντος ἀεὶ χρόνου] *δὴ* pro *ἀεὶ* Ξ. r. et marg. Ω. In Flor. a. c. o. scriptum: *ἐπιόντος δὴ ἀεὶ χρ.*

ἐάν τι σφάλληται] V. *σφάληται*, invitis codd. Voss. x. *τις σφάλληται*

πόνος παραμενεῖ π.] Minus recte *παρεμένει* Λ. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. cum Ald. Lov. Bass. 1. 2. ut dedit nuper Herm. et Schneider. Futurum etiam antegressum *καταλείψει* requirit.

tenore, infertur: *σμικρόν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος περιμενεῖ πάμπολυς*, pro quo proprie dicendum fuit: *πόνον ἕξει.* Consimilia anacoluthiae exempla attulit Matthiae Gr. §. 631. 1. et §. 556. 3. ubi nec huius loci fuit immemor. Nec multum discrepant illa III. p. 686. D. II. p. 673. C. VII. p. 817. D. p. 811. C. Itaque non assentimur Hermanno, qui iusto confidentius scripsit *διάδοχον, ὃς ἐπανορθοῦν κ. τ. λ.*

καὶ τὸ παραλειφθὲν — ἐπιδιδόναι] et nisi id, quod per imbecillitatem suam ad artem neglectum ac praetermissum sit, poterit exornare porro atque efficere, ut perficiatur s. in melius mutetur. Fingit igitur philosophus pictorem aliquem, qui artis opus, quod condiderit, post mortem suam cupiat non modo salvum et incolume conservari, verum etiam usque perfici. Quocum comparat legum conditorem, qui item optet, ut legum suarum usque maior fiat praestantia. Quae comparatio displicuit Zellero Stud. Platonn. p. 77. quoniam nullus unquam pictor futurus sit, qui alii cuidam operis sui usque excolendi ac perficiendi curam sit demandaturus. At nimirum finxit philosophus certe talem virum. Et quis est qui neget, illum demum ceteris omnibus rectius meliusque opus tale perfecturum esse, quem auctor ipse tanquam *διάδοχον* suum formaverit et instituerit? Notabilis vero in his quoque cernitur sermonis licentia dicam an negligentia. Nam inde ab *καὶ τὸ παραλειφθὲν κ. τ. λ.* pergitur perinde, ac si non praecessisset *τοῦ ἐπανορθοῦν τε*, sed *ὃς ἐπανορθοῖ τε*, vel potius *ὃς ἐπανορθώσει τε.*

De *πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους*] En novum exemplum sermonis prorsus insolenter conformati. Nam quum

τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον ἆρ' οἴει τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥςτ' ἀγνοεῖν ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινα ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων βελτίων δὲ
E ἡ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος ἀεὶ γίγνηται περὶ τὴν ᾠκισμένην αὐτῷ πόλιν;

ΚΛ. Εἰκός, πῶς γὰρ οὔ; βούλεσθαι πάντα ὁντινοῦν τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ τίς τινα μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρὴ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἄν ποτε λέγων ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

E. *μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο*] *τοῦτον* A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. errore.
ὅπως χρὴ φυλάττειν] Ald. Lov. Bass. 1. 2. *ὅποι χρὴ φ.*

verba: *πρῶτον μὲν γράψαι — ἱκανῶς*, manifesto pendeant ex praegresso: *ἆρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημ' εἶναι*; pergi debebat inde ab *ἔπειτα πρ.* hunc in modum: *ἔπειτα προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον τὰ παραλειπόμενα ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ κ. τ. λ.* Sed pro his illata interrogatione *ἆρ' οἴει κ. τ. λ.* alia omnia ponuntur. — *τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον* est: ubi, quae ipsi visa sunt, revera experiatur.

E. *Εἰκός, πῶς γὰρ οὔ; βουλ.*] De *πῶς γὰρ οὔ;* medio sermoni interserto v. Heindorf. ad Gorg. p. 487. C. et quae ipse ibi attuli.

τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν] H. e. *ὅντινα τρόπον* vel *ᾗτινι*. Mox *πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν* videtur esse: priusquam opus absolverit. Nisi forte praestat interpretari: priusquam ad finem et exitum vitae accesserit. Ita certe *τέλος ἔχειν* pro *τελευτᾶν τὸν βίον* dicitur Libr. IV. 8. V. 10. VI. 772. E. Et commendant hanc rationem proxima.

P. 770. *ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τ. βίου*] Hanc imaginem Empedocli acceptam referri, auctor est Aristoteles Art. Poët. c. 21. §. 3. *καὶ τὸ γῆρας ἑσπέραν βίου, ἢ, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, δυσμὰς βίου.* v. Sturz. Empedocl. p. 603 sq. Sed ea loquutio dici non potest

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῷν τοῦτο; 770

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ᾕρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ᾽ ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ᾽ ὡς πρὸς ἡμᾶς νεοι, ἅμα μέν, ὥς φαμέν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

ΚΛ. Τί μήν; εἴπερ οἷοί τέ γ᾽ ἐσμὲν ἱκανῶς. B

ΑΘ. Ἀλλ᾽ οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

Cap. XV. *ΑΘ.* Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· Ὦ φίλοι σωτῆρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἑκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅσα γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὶ

Ven. Ξ. Flor. c. ὅπῃ χρ. φ. Ceteri libri verissimam lectionem Steph. recte tuentur.

P. 770. A. *Πῶς γὰρ οὔ;*] Schneiderus: *Πῶς γὰρ ἄν;* sine librorum ulla auctoritate.

quantopere deinde etiam ab aliis frequentata sit. De quo noluimus explicare post ea, quae hanc in rem collegerunt Interprett. ad Hesych. s. v. *δυσμαῖς βίου.* Abresch. ad Aeschyl. T. I. p. 372. Valckenaer. ad Theocrit. II. p. 302. ed. Berol. Blomfield. Glossar. in Aeschyl. Pers. v. 237. Heusdius Specim. Crit. in Platon. p. 52 sq. Boissonad. ad Marini Vit. Procli p. 105. et 148. Unum Aeschylum iuvabit memorasse, qui Agam. v. 1132. dixit: *βίου δύντος.* Similiter Petron. c. 22. occidentes vitae lucernas. — *ὡς πρὸς ἡμᾶς,* si ad nos comparentur. — Mox *Τί μήν;* quod Stephanus miro errore in *Τί μή;* commutari iubebat, est Quidni? i. q. *τί μὴν ἄλλο;* quod genus loquendi ad Phileb. p. 17. B. et 44. B. multis exemplis confirmavimus.

B. *πειρατέα γε καὶ προθυμητέα*] De plurali v. Matthiae Gr. §. 443. 1. et Heindorf. ad Cratyl. p. 106.

Cap. XV. *περὶ ἑκάστων, ὧν τίθεμεν —*] H. e. *περὶ ὧν τίθεμεν.* v. ad Apol. Socr. p. 27. D. Phaedon. p. 76. D.

οὐ μὴν ἀλλ᾽ ὅσα γε μὴ —] Veruntamen quae non sunt levia atque rem universam pro viribus non sinemus nulla descriptione adumbratam. Voc. *ἀπεριήγητον,* sicut *περιγραφή,* a

περιγραφῇ. τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε τὸ τοιοῦτον,
C ἀκούειν χρή. Μέγιλλος μὲν γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ Κλεινίας εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα ξυγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίγνεσθαι. βλέποντας πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς συνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύλακα τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἓν ἔχουσα κεφάλαιον,

τεταμένη σπουδὴ] Libri *τεταγμένη*. Emendavit Stephanus. Cap. XV. D. *φανεῖται μηδ' ὁτιοῦν*] Pessime vulgo *μηδ'* pictura repetitum est; de qua re Astius conferri iubet Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 412. ed. Reitz.

D. *ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγ.*] Haec verba pendent ex iis, quae deinde subiunguntur: *ὅπως εἰς ταὐτὸν τοῦτο — τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται.* Nam tota periodus sic digerenda videtur: *ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἓν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως εἰς τοῦτο* (pro quo propter structuram orationis dicitur *εἰς ταὐτὸν τοῦτο ὃ λέγομεν*) *τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ γίγνοιτ' ἂν ἀγαθὸς τὴν ἀνθρώπῳ προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, ἔχων (αὐτὴν) ἔκ τινος — ἢ γερόντων; τῶν δ' ἄλλων* (i. e. *καὶ ὅπως τῶν ἄλλων*), *ὁπόσα ἐμπόδια (ἐστὶν) τούτοις, φανεῖται προτιμῶν μηδέν κ. τ. λ.* In quibus primo certe adspectu molestiam affert duplex istud *ὅπως*, ut haud sane absurdum sit, quod nonnemo legendum proposuit *ὡς* (pro *ὅπως*) *εἰς ταὐτὸν τοῦτο κ. τ. λ.* Sed recte utique se habet *ὅπως* cum futuro tempore coniunctum. Nam *ἓν ἔχουσα κεφάλαιον* idem significat quod *ἓν τοῦτο σκοποῦσα.* De *ὅπως ἂν γίγνοιτο*, quomodo fieri *possit*, v. ad Lysid. p. 207. E. — Pro *τεταμένη σπουδή*, quod praeeunte Astio de Stephani coniectura restituimus, libri omnes habent: *τεταγμένη σπουδή*, idque defendere conatus est Winckelmann. ad Euthydem. p. 71. Sed dissimilibus ille usus est rei exemplis. Veram lectionem expressit Ficinus: atque ad hoc ipsum, quod dicimus, quisque per totam vitam omni studio tendat. Verbum *τείνεσθαι* et *συντείνεσθαι* de acri studio et contentione non rari est usus. v. De Rep. VI. p. 504. E. Symp. p. 206. B. Euthydem. p. 288. D. al. Pro vulg. *μηδ' ὁςτισοῦν* aliquis maluerit *μηδ' ὁπωστιοῦν.* Sed praestat *μηδ' ὁτιοῦν*, quod unus ms. suppeditavit.

τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως ἐὰν ἀνάστατον —] Locus hic, si quis alius, criticos atque interpretes vehementer vexavit. Nec vero quisquam fuit, qui eum aut recte intelligeret aut verisimiliter emendaret. Nos verba utcunque interpretari conabimur, non alia fere nisi interpunctionis facta mutatione. Itaque post *πόλεως* comma, quod Bekkerus et Turicenses posuerunt, funditus tollendum, quippe quod perturbat miserrime verborum constructionem.

ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώπῳ προςήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων ἔκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἤθους ἢ ποιᾶς κτήσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτέ τινων, εἴτε ἄῤῥην τις τῶν ξυνοικούντων οὖσα ἡ φύσις εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταὐτὸν τοῦτο, ὃ λέγομεν, τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου, τῶν δ' ἄλλων, ὁπόσα ἐμπόδια τούτοις, μηδὲν προτιμῶν φανεῖται μηδ' ὁτιοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως D

ὁστισοῦν, quod ex Angel. (v.) correxi. Sed totus locus vulgo scribitur in editt. omnibus vitiosissime, de quo exposuimus in enarrat.

Deinde pro ὑπομείνασα legendum ὑπομείνασαν, una litterula addita, quae facili errore potuit negligi. Denique ante ὡς πάντα, sicuti fecimus, non colo, sed virgula interpungenda oratio est. Quibus ita restitutis omnia facillimam habent explicationem. Nam τελευτῶν δὲ est: denique, postremo, ut sexcenties. Porro genitivus πόλεως pertinet ad ἀνάστατον, quod cum genitivo construitur, quia privationem et expulsionem significat, veluti quum dicitur ἀνάστατος δόμων, quo Plutarchus T. II. p. 632. E. usus est. Nam ἀνάστατοι ponitur etiam de incolis, qui sedibus suis migrare coguntur iisque exturbantur. v. Wesseling. ad Diodor. XI. 1. Porro post τελευτῶν δὲ inferri sane debebat verbum tertiae personae, quorsum illud ipsum referretur. Sed inde a verbis ὡς πάντα τὰ τοιαῦτα novo anacolutho mutatur instituтae orationis tenor, quandoquidem pro simplici: πάντα τὰ τοιαῦτα πείσεται, illato iam ὡς pro superiore ὅπως, dicitur πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον, atque adeo πάσχοντας numero plurali subiungitur. Itaque totius loci sententia haec est: denique ut etiam, si necessitas imminere videatur, ut patria potius exturbari se patiatur, quam ipsam velit servile iugum subeuntem a deterioribus regi, aut ut fuga ultro relinquat urbem, haec igitur omnia ut perpeti sustineat potius, quam ut mutatione facta accipiat civitatem, quae homines soleat efficere deteriores. Atque his ita explicatis nihil fere superest, quod lucem interpretationis magnopere desiderare videatur. Ne tamen usquam dubitationi locus relinquatur, etiam singula diluсidasse non erit inutile. Et primum quidem consideranda videtur oppositio verborum: πόλεως ἀνάστατον γίγνεσθαι et λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν. Quae manifesto ita dicuntur, ut priora violentam ex civitate expulsionem atque exturbationem significent, quae cum patriae ipsius ruina quasi coniuncta sit, posteriora vero fugam indicent eam, quam quis sponte atque ultro capessat, ne scilicet malorum consors ac socius fieri cogatur. Itaque nihil in his otiosi aut inepti inest. Neque illud, opinor, insolens videri cuiquam poterit, quod verba:

E ἐὰν ἀνάστατον ἀνάγκη φαίνηται γίγνεσθαι, πρὶν
ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ
χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν, ὡς πάντα τὰ
τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλ-
λάξασθαι πολιτείαν, ἣ χείρους ἀνθρώπους πέφυκε
ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυνωμολογησάμεθα,
καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἑκάτερα βλέποντες
771 ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ταῦτα
δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθέ τε καὶ φιλο-
φρόνως δεχόμενοι ζῆτε ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπι-

P. 771. *ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ τ.*] Stephan.: *ψέγετε τοὺς νόμους, ψέγετε μὲν ὅσοι μὴ ταῦτα δ.* de coniectura Cornarii. Recte codd. A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. Ald. Lov. Bass. 1. 2. Tur. omittunt istud *ψέγετε μέν*, quod, nisi fallit augu-

πρὶν ἐθέλειν — ὑπὸ χειρόνων, etiam ad *ἢ λείπειν — πόλιν*, mente et cogitatione referenda sunt, siquidem alterius membri eadem prorsus est conditio atque prioris. Porro *ὑπομενετέον*, quoniam nihil aliud significat quam *ὑπομένειν δεῖ*, usu satis trito et vulgari cum accusativo *πάσχοντας* coniungitur, cuius loquendi rationis exempla saepe notavimus, veluti ad Criton. p. 49. A. et Gorg. p. 512. D. Pluralis vero *πάσχοντας* quod post numerum singularem infertur, Graecos constat hoc in genere maxima uti libertate, ut modo a plurali ad singularem modo a singulari ad pluralem numerum transiliant. Participium eodem modo positum restituimus Theaet. p. 167. A. De hac numerorum variatione omnino consuluisse iuvabit Matthiae Gr. §. 293. coll. Elmslei. ad Eurip. Med. vers. 552. Denique ista: *πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν — ποιεῖν*, repetunt cum vi quadam sententiam verborum superiorum: *πρὶν ἐθέλειν κ. τ. λ.* quod ipsum plane est Platonicum. Significat vero *ἀλλάττεσθαι πολιτείαν*, facta mutatione sumere vel accipere, quem usum loquendi, etiam in verbis *μεταβάλλειν, ἀμείβειν, μεταμείβειν*, aliis, observatum, illustrarunt viri docti ad Phaedr. p. 241. A. Reip. IV. p. 424. C. al. Latinum mutare eodem modo usurpatum dudum explicavit Lambin. ad Horat. Od. I. 16, 26. multis eam in rem allatis testimoniis. Sed haec de loco satis difficili. Restat, ut quid alii viri docti de eo senserint, paucis ostendendum sit. Mittimus tamen varias eorum sententias; qui locum vertendo exprimere conati sunt, quae sunt fere innumerabiles, eaeque omnes eiusmodi, ut a vero abhorreant quam maxime. Satis erit Astii, Wagneri, Heindorfii opiniones de eo susceptas retulisse. Et Heindorfius quidem Specim. Conlect. p. 36. pro *ἀνάστατον* legi iussit *ἀνάστασιν*; de aliis verborum difficultatibus non explicavit. Astius autem totum locum sic refingi iussit: *τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως ἀνάστατος, ἐὰν ἀνάγκη φαίνηται, γίγνεσθαι —*

τηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαίρειν χρὴ προςαγορεύειν.

Ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἥδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἠργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακιςχιλίων καὶ τετταράκοντα, ὅσας εἶχέ τε καὶ ἔχει τομὰς προςφόρους ὅ τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ B
παντὸς ἔθεμεν δωδεκατημόριον ἓν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν. ἔχει δὲ διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς.

rium, etiam in Voss. deest, unde tamen nihil enotatum habemus.
B. *ὀρθότατα φύν. ἔχει*] *φῦναι* Voss. x. et Par. Faehsii. Astius *δὲ* deleto verba *ἔχει διανομὰς* cum antegressis iungenda censet.

ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν. Quae mutatio vel propter audaciorem verborum transpositionem displicet. Denique Wagnerus *τὸ* ante *πόλεως* excidisse suspicatus est, quod tamen neutiquam sufficit ad tollendas loci difficultates.

ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα —] Quod dicit *εἰς ταῦτα ἑκάτερα*, eo respicitur, opinor, quod antea et quisque pro se ipso virtutis atque honestatis studiosus esse et vero etiam omnes ac singuli patriae saluti prospicere iussi sunt, h. e. et boni homines et boni cives esse. Genitivum *ἡμῶν* iungas cum *τοὺς νόμους.*

P. 771. *ὅσοι μὴ ταῦτα δυνατοί*] Stephanus *ψέγετε μὲν* ante *ὅσοι μὴ τ.* inculcavit, quod a codd. omnibus et vett. editt. abest. Nimirum celavit ille legentes, quod proh dolor fecit saepissime, sese hanc lectionem, unice acceptam retulisse Cornarii coniecturae. Verum ea certe neutiquam opus est. Nam *ὅσοι μη ταῦτα δυνατοί* accommodatur proxime antecedenti *καὶ ψέγετε τοὺς νόμους.* In quo quia negligitur quod antegressum est: *ἐπαινεῖτε*, deinde subiungitur: *τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθε κ. τ. λ.* De *ὅσοι μὴ δυνατοί*, qui hoc non possunt efficere, v. ad Protagor. p. 335. C. Hipp. min. p. 367. E. — *ἐν αὐτοῖς*, in eorum imperio ac potestate. — *τοὺς δὲ δυνατούς*, sc. *ταῦτα.*

B. *ὃ δὴ τοῦ παντὸς — φύν*] Relativum pertinet ad postrema: *καὶ ὁ κατὰ φυλάς.* Quocirca verba sic intelligas: quam quidem partem duodecimam numeri 5040. posuimus eam esse, quae rectissime ortum habeat suum, si numerus 21. per 20. multiplicetur. Nam numerus 420, qui efficit partem duodecimam numeri 5040, existit, ubi 20 per 21 multiplicatur. Totum locum miserrime perturbavit Astius, qui quae de eo commentus est, ea referre poenitet.

δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς] Nam numerus tribuum 420 in partis aequales 35 dividi potest, qui est numerus civium unicuique tribui adscriptorum.

ἑκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεὼν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἑπομένην τοῖς μησὶ καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ. διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει μὲν τὸ ξύμφυτον ἱεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρθότερον ἐνείμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ἐθείωσαν τὴν
C διανομήν. ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμὲν ὀρθότατα προῃρῆσθαι τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμόν, ὃς πάσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρξάμενος πλὴν ἑνδεκάδος. αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἴαμα· ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιὴς γίγνεται δυοῖν ἑστίαιν ἀπονεμηθείσαιν. ὡς δ' ἔστι ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ πα-

ὡς οὖσαν ἱερὸν θ.] *ἱερὰν* A. Ω. Ξ. v. h. f. r. x. alii, vitiose; quamquam ita etiam Ald. Lovan. Bass. 1. 2.

C. *ἑστίαιν ἀπονεμηθείσαιν*] Gronius coni. *ἀποτμηθείσαιν*. Sed v. enarr.

ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον] Caussam sanctitatis ipse statim addit; sequitur enim hic numerus ipsam rerum naturam eiusque leges. v. etiam ad V. c. 14.

διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν — διανομήν] Quapropter etsi unamquamque civitatem ducit id, quod, utpote ipsi tanquam innatum, eam consecrat, tamen alii aliis rectius fortasse distributionem fecerunt feliciusque consecrarunt, prouti scilicet vel propius accesserunt ad naturae similitudinem, vel longius ab eadem afuerunt. Locus nentiquam intellectu difficilis; qui si quid obscuritatis habere visus est, totum illud ei per interpretes ipsos est illatum. Veluti quod Astius scripsit *αὐτάς* esse omnes civitatis partes s. *φυλάς* et ad *πόλεις* pertinere, id totum est ficticium et plenum erroris.

C. *ὃς πάσας τὰς διανομὰς — ἑνδεκάδος*] V. ad Libr. V. c. 14. et c. 8. p. 737. C sqq.

αὕτη δ' ἔχει σμ. ἴαμα·] Intelligit *τὴν ἑνδεκάδα*, quam ait habere medelam lenissimam, quoniam, demtis duobus focis, in alteram partem, hoc est, si ad 5040 respiciatur, protenus sana reddatur. Nam 5040 per 11 divisus efficit numerum parem 458. *Ἀπονέμειν* est facta distributione demere. Gronius legendum coniiciebat *ἀποτμηθείσαιν*, probante Astio. Sed v. Politic. p. 276. D. p. 280. D.

τῇ παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ] praesenti effato et rationi. *Φήμην* vocat, quia res, non iam ad calculos revocata, tanquam effato quodam divino, cuius caussae lateant, niti videtur. Vocabuli usum subtiliter rimatus est Wyttenbach. Bibl. Crit. Vol. III. P.

ρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἑκά- D
στῃ μοίρᾳ θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βω-
μούς τε καὶ τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυ-
σιῶν πέρι ξυνόδους ἐπ' αὐτοῖς ποιώμεθα δύο τοῦ
μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς φυλῆς διανομῇ, δώδεκα
δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερισμῷ, θεῶν μὲν δὴ
πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ θεούς, δεύτερον
δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ γνωρίσεως
ἀλλήλων, ὡς φαῖμεν ἄν, καὶ ὁμιλίας ἕνεκα πάσης. E
πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ ξύμμι-
ξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν
τέ τις ἄγεται καὶ ἃ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς
ποιούμενον ὅ τι μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδα-

παῖδα ἐπιφημίσαντες] V. *ἐπιφημήσαντες*, quod vix unus alterve codd. deteriorum habet. Rectissime plurimi optimique *ἐπιφημίσαντες*.

1. p. 58 sqq. — *νείμωμέν τε ταύτην*, sc. *τὴν πόλιν*.

D. *θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες*] H. e. assignantes, attribuentes, adiuncta rei sanctae ac divinae significatione. Vocabuli usum illustrarunt Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 24. ed. Reitz. Wernsdorf. ad Himer. Eclog. V. §. 9. p. 134 sq. Lobeck. ad Phryn. p. 596. Iacobs ad Aelian. p. 178, 18. alii. — *δύο τοῦ μηνός*, binas singulis mensibus. — *τῆς γνωρίσεως ἀλλήλων*, der gegenseitigen Bekanntschaft halber. Nam *γνωρίζειν τινά* dicuntur, qui in alicuius notitiam perveniunt, et cum eo ineunt consuetudinem ac familiaritatem, sicuti ostendimus ad Lachet. p. 181. C.

E. *προς γαρ δὴ τὴν τῶν γάμων κ.*] Hermannus Comment. De iuris domestici et familiaris ap. Plat. in Legg. cum veteris Graeciae institutis comparatione p. 4. „Illud quidem, inquit, e communi Graecorum usu instituit Plato, ut iuvenum et puellarum chori simul in medium procedant inter seque spectantes animis designent, quem sibi quisque potissimum ad vitae consortium convenire arbitretur.“ Comparat ille praeter hunc locum Legg. V. p. 738. D. et Xenoph. Eph. I. 2.

παρ' ὧν τέ τις ἄγεται καὶ ἃ καὶ οἷς ἐκδ.] a quibus quis sibi ducat uxorem vel quaenam ducat, et quibus nuptum det. *Ἐκδιδόναι* ita usurpatum ad Theaet. p. 151. B. Politic. p. 310. C. Legg. V. p. 742. C. tetigimus. Pro *καὶ ἃ* Astius scribendum censet *καὶ ἥν*, quod cum *ἄγεται* cohaereat. Malis fortasse *καὶ οἵ*. Sed nihil opus mutatione. Neutrum enim etiam in iis, qui nobis cari esse debent, hominibus, maxime liberis et uxoribus, non insolens. Sic *τὰ φίλτατα*, *τὰ πρῶτα φι-*

μῶς ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν
τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδιὰς ποιεῖσθαι
χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κόρας, καὶ
772 *ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λό-*
γου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις,
γυμνοὺς καὶ γυμνὰς μέχρι περ αἰδοῦς σώφρονος ἑκά-
στων. τούτων δ' ἐπιμελητὰς πάντων καὶ κοσμητὰς
τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι καὶ νομοθέτας
μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν
τάττοντας. ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἴπομεν, περὶ τὰ
B *τοιαῦτα πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην*
μὲν ἐκλείπειν, τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν
γιγνομένους αὐτῶν ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας
τάττεσθαι καὶ ἐπανορθουμένους κινεῖν κατ' ἐνιαυ-
τόν, ἕως ἂν ὅρος ἱκανὸς δόξῃ τῶν τοιούτων νομί-
μων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι. χρόνος μὲν οὖν

E. *τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς*] Laudant locum Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 708. A. Theodoret. Therap. IX. p. 616. E.
P. 772. *περὶ τὰ τοιαῦτα πάντα*] Steph. invitis codd. *περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα*. In Ven. Ξ. *πάντα* om.
B. *χρόνος μὲν οὖν μ.*] *χορὸς* A. Ω. r. a. c. δ. o. x. sed Par. A. Vat. Ω. Voss. x. alii, in marg. *χρόνος*. Mox pro *δεκαέλων*, et quae sunt id genus alia. Mox p. 772. E: *τὸ πρέπον καὶ τὸ ἁρμόττον ὡς χρὴ ζητεῖν*. ubi v. ann. D.

τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς —] Haec usque ad verba: *σώφρονος ἑκάστων*, exscripserunt Euseb. Praep. Ev. XIII. p. 708. a. et Theodoret. Cur. Aff. Graec. p. 130. ed. Sylb. = 355. ed. Gaisf. Pro *παιδιᾶς* Theodoret. *παιδείας* male. Dein *κόρους τε καὶ κόρας* Theod. et Eus. Sed *τε* codices Platonis ignorant. Contra *τε* post *θεωροῦντας* abest ab Theodoreto et quattuor Eusebii libris apud Gaisford. Mox *ἐχούσας* pro *ἐχούσης* Theodoret. Idem cum Euseb. *ἐοικυίας*.

P. 772. *μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς* —] auxiliante ratione atque aetate fere ea, quae probabiles habeat excusationes, h. e. cui nudae saltationes conveniant. — *μέχρι περ αἰδοῦς σωφρ.*, soweit es Zucht und Ehrbarkeit erlaubt.

χρόνος μὲν οὖν μέτριος —] Astius verba *θυσιῶν τε καὶ χορειῶν* eiicienda censet, quippe quae neque cum reliqua oratione apte cohaereant, neque omnino huc pertineant, quoniam non de sacrificiis et choreis, sed de legum emendandarum ratione disseratur. Fallitur vir egregius. Nam primum quidem non generatim agitur de legum emendandarum ratione, sed disputatur de iis legibus, quae ad res modo commemoratas referun-

μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας δεκαέτηρος θυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα ταχθείς· ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῇ, τέλος δὲ σχόντος αὐτὰς ἑκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς C τοὺς νομοφύλακας εἰςφερούσας τὸ παραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπανορθοῦσθαι, μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ καλῶς ἐξειργάσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους ἤδη χρῆσθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὶς αὐτοῖς νομοθέτης, ὧν πέρι κινεῖν μὲν ἑκόντας μηδέποτε μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη δόξειέ ποτε καταλαβεῖν, πάσας μὲν τὰς ἀρχὰς χρὴ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ D πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν συμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν. Cap. XVI. Ὁπότε τις οὖν καὶ ὁπηνίκα τῶν πέντε καὶ

τηρος Par. A. Ω. δεκάτηρις. Ald. Lov. Bass. 1. 2. cum Flor. a.
ε
c. Ven. Ξ. δεκατήρης. Vat. r. δεκατήρης. Ang. δεκετήρης. Schneiderus de coniectura scripsit δεκαετηρίς.

Cap. XVI. D. Ὁπότε τις οὖν καὶ ὁπηνίκα] Steph. ὁπόθεν τις οὖν, invitis codd. omnibus. Praeterea Voss. x. πάντα μὲν pro πάντα δέ.

tur. Quocirca θυσιῶν τε καὶ χορειῶν aptissime mentio iniicitur. Deinde genitivus θυσιῶν τε καὶ χορειῶν idoneam profecto caussam et rationem habet. Pendet enim ex verbis χρόνος τῆς ἐμπειρίας in unum coniunctis, ut Germanice interpretari possis: Eine zehniährige Erfahrungszeit von den Opfern und Reigentänzen (hinsichtlich der Opfer und Reigentänze) dürfte gehörig und ausreichend sein, wenn sie zu allem und ieglichem angeordnet würde.

C. τέλος δὲ σχόντος] i. e. ἀποθανόντος.

μέχρι περ ἂν τέλος — ἐξειργάσθαι] usque dum unumquodque visum fuerit eam habere perfectionem, ut pulcre sit absolutum et consummatum.

εἰ δέ τις ἀνάγκη δόξειέ ποτε καταλαβεῖν] „incidisse. Καταλαμβάνειν proprie dicitur quidquid inopinatum et repentino quasi impetu nos deprehendit, et in universum quod improvisum nobis accidit. Libr. IX. p. 873. A: εἰ δέ τινας οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι. Ibid. p. 878. B: ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφοραί. v. Dorvill. ad Char. p. 567. Hemsterhus. ad Lucian. I. p. 60. et Burmann. ad Phaedr. IV. 24, 20.“ *Astius.*

Cap. XVI. D. τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγονότων ἔτη] eorum, qui viginti quin-

εἴκοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοινωνίαν καὶ γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω
E *μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἁρμόττον ὡς χρὴ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὥς φησι Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἑκάστῳ προτιθέναι.*

ΚΛ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, διεμνημόνευσας, ἔλαβές τε τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμμετρον.

πᾶς ἐντὸς τῶν π.] τὰς A. et rec. Ω. praeterea etiam Flor. a. c. in marg.

E. *ἑκάστῳ προτιθέναι*] *περιτιθέναι* cum uno Ξ. Stephanus, qui coni. *προστιθέναι*.

que annos nati sunt. Dein pro *καὶ πρέποντα* Heindorf. Specim. Coniect. p. 36. mavult *καὶ πρέπον τι*, quemadmodum statim post legitur *τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἁρμόττον*. Sed *πρέποντα* item neutro genere numeri pluralis accipiendum, ut non opus sit mutatione. De neutro nominum in personis designandis usurpato v. Brunck. ad Soph. Electr. v. 301. Phil. v. 435. et 927. Valckenar. ad Eurip. Phoen. v. 437. Hermann. ad Viger. p. 727. n. 95. Poppo ad Thucyd. I. p. 104. Kritz. ad Sallust. II. 69. Kühner. Gr. Gr. Ampl. Vol. II. p. 47. §. 422. 1. Pertinet huc etiam Soph. Antig. 659 sq. *εἰ γὰρ δὴ τάδ' ἐγγενῆ φύσει ἄκοσμα, θρέψω κάρτα τοὺς ἔξω γένους*, sc. *ἀκόσμους*.

E. *ἐντὸς τῶν πέντε καὶ τρ. ἐτῶν*] intra illos, qui constituti sunt, quinque et triginta annos. Nam de tempore ineundi matrimonii iam supra disputatum Libr. IV. p. 721. A. B. ubi v. ann. Praeterea conf. infra p. 785. B.

ὥς φησι Κλεινίας] Nimirum quae ipse Atheniensis de prooemiis Libr. IV. p. 714 sqq. disputavit, iis assensus etiam Clinias est. Lepide igitur et urbane huic attribuitur, quod illius esse meminimus. Iniuria in hac ratione offendit Zellerus Stud. Platt. p. 107. et p. 79. praesertim quum deinceps ne Clinias quidem sibi huius rei laudem vindicet, qui Atheniensem potius ideo laudat, quia opportuno tempore prooemiorum meminerit.

Ὦ παῖ τοίνυν φῶμεν] V. ad IV. p. 715. E: *Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν, κ. τ. λ.*

ἀγαθῶν πατέρων φῦντι] Cavendum magnopere est, ne genitivum per *ὑπὸ* vel *ἐκ* explicandum putemus. Diversa enim sunt quae viri docti de hoc genere attulerunt ad Eurip. Orest. v. 491. *πληγεὶς θυγατρὸς τῆς ἐμῆς*. Electr. v. 123. *κεῖσαι σᾶς ἀλόχου σφαγεὶς Αἰγίσθου τ' Ἀγαμέμνων*. Imo *ἀγαθῶν πατέρων φῦναι* nihil est aliud quam *ἀγαθῶν πατέρων εἶναι* vel *γενέσθαι*, guten Aeltern von Natur angehören, quod idem est atque ho-

ΑΘ. Εὖ λέγεις. Ὦ παῖ τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν
πατέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους 773
γάμους χρὴ γαμεῖν, οἵ σοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως γάμον, ἀλλ' ἐὰν τἆλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμφορον ἂν εἴη ταύτῃ ταῖς τε ξυνιούσαις ἑστίαις· τὸ γὰρ ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίον διαφέρει πρὸς ἀρετήν. κοσμίων τε
πατέρων χρὴ προθυμεῖσθαι γίγνεσθαι κηδεστὴν τὸν B

P. 773. *οἵ σοι παραινοῖεν*] Sic A. Ω. v. r. a. c. δ. Vulgo erat *ὅσοι π.*

ξυμμ. ἀκρ. μυρίον] V. *μυρίῳ*. Accusativum dedi ex A. Ω. h. r. a. c. δ. ο. x. Confirmant eundem v. et f. qui *μυρίον* scriptum exhibent. Dein Astius coni. *κοσμίων δὴ π. χρ.*

nis parentibus ortum esse. Eodem modo Menex. p. 239. A: *μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες*. Soph. Ant. v. 876: *οἵων ἐγώ ποθ' ἁ ταλαίφρων ἔφυν*. Eurip. Phoen. v. 9: *τοῦ δὲ Λάβδακον φῦναι λέγουσιν*. Iphig. T. v. 1: *τοῦ δ' ἔφυν ἔγω*. Non aliter accipimus Soph. Phil. v. 3: *κρατίστου πατρὸς Ἑλλήνων τραφείς*. Pindar. Pyth. IV. 256: *κείνων φυτευθέντες*.

P. 773. *οἵ σοι παραινοῖεν ἄν*] Int. *οἱ ἔμφρονες*. De divitiis in matrimonio ineundo non consectandis prorsus eodem modo Politic. p. 310. B: *τὰ μὲν πλούτου καὶ δυνάμεων ἐν τοῖς τοιούτοις τί καὶ τίς ἂν ὡς ἄξια λόγου σπουδάζοι μεμφόμενος; Σω. Οὐδέν*. Sed quae ibi paucis verbis significantur, ea hoc loco exponuntur copiosius.

τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα· —] H. e. *τὸν ὑποδεέστερον (γάμον) ἀεὶ τιμᾶν καὶ οὕτω εἰς τὴν κοινωνίαν (τῶν ὑποδεεστέρων) ξυνιέναι*. Absone Astius ante *ξυνιέναι* intelligendum putat *ὥστε* vel *πρὸς τό*.

κοσμίων τε πατέρων χρὴ πρ.] Aliud annectit praeceptum superioribus. Quamobrem recte ponitur *τε*, quod Astius praecipitato consilio in *δή* mutavit. Significat vero *κηδεστής* h. l. generum. Etenim proprie quidem latiore significatione de eo dicitur, qui matrimonio aliis est cognatus et affinis; sed deinde etiam singulatim vel socerum, vel generum, vel maritum sororis, al., ut fere Latin. affinis. conf. Hesych. s. v. Suid. ibid. Zonar. p. 1203. Wesseling. ad Diod. Sic. XIV. p. 645. Dorvill. ad Charit. p. 619. al. — Iam vero quod philosophus suadet, ut vehementioris et calidioris ingenii homines filias moderatorum parentum in matrimonium ducant, atque vicissim, idem fieri iubet Politic. p. 310. C sqq. ut facillime appareat, Platonem hac in re sibi plane constitisse. Nam quod Zellerus Stud. Platt. p. 105. inde colligit, Legum locum ex Politico esse expressum, id nihili esse utrumque locum inter se diligentius comparantibus facile apparebit.

αὐτῷ ξυνειδότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ θᾶττον τοῦ
δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον· τὸν δ'
ἐναντίως πεφυκότα ἐπὶ τἀναντία χρὴ κηδεύματα πο-
ρεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἷς ἔστω μῦθος γάμου·
τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον
ἕκαστον, οὐ τὸν ἥδιστον αὐτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς
ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν
ἀνώμαλος ἡ πόλις ὅλη γίγνεται χρήμασί τε καὶ τρό-
C πων ἤθεσιν· ἐξ ὧν ἃ μὴ βουλόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν,
καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλεσι. ταῦτα
δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν, μὴ γαμεῖν πλού-

C: *θυμὸν ἂν ἀνεγεῖραι*] *ἂν* inserui de coniectura Bekkeri, quae vel ideo est verisimillima, quia in A. et Ω. post *θυμὸν* lacuna est. Astius corr. *ἂν ἐγεῖραι*. Praeterea Steph. ante *θυμὸν* inserit *καί*, quod codd. mss. omnes ignorant. Mutato ordine Vat. r. *πολλοῖς ἀνεγεῖραι θυμόν*.

B. *ου τὸν ἥδιστον αὐτῷ*] H. e. *ἀλλ' οὐ* vel *καὶ οὐ τὸν ἥδιστον αὐτῷ*. Triplici enim hac ratione Graecis utique in talibus licuit uti. v. ad Protagor. p. 337. B.

καὶ τρόπων ἤθεσιν] De dativo v. Matthiae Gr. Gr. §. 424. 4. ann. 1. Dein *καὶ μάλιστα* est vel maxime, ut locis innumeris.

C. *ταῦτα δὴ διὰ λόγου —*] Vult tamen haec a viro civili sic institui et imperari in Politico l. c. Pro *δὴ* Astius posuit *δέ*, invitis codd. omnibus. Nimirum *δὴ* est iam vero, aptissimeque dicitur. Proxima, *μὴ γαμεῖν πλούσιον πλ. κ. τ. λ.* sic intelligenda sunt: ne dives divitis aut potens alius potentis filiam in matrimonium ducat. *Πράττειν* est: rem publicam gerere, ideoque multum auctoritate valere in republica. Protagor. p. 317. A: *οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὧνπερ ἕνεκα ταῦτ' ἐστὶ τὰ προσχήματα*. Demosth. De Coron. p. 240: *αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν, τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν δωροδοκούντων κ. τ. λ.* Plenius Protag. p. 319. A: *ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν*. Gorg. p. 525. D: *τὰ τῶν πόλεων πραξάντων*.

πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι — πολλοῖς] praeterquam quod ridiculum est, multis etiam stomachum moverit. Ante *ἀνεγεῖραι* cum Bekkero *ἂν* particulam de coniectura interposuimus. Nisi forte praestat *ἂν ἐγεῖραι* scribere, quod placuit Astio, consentientibus Turicensibus et Schneidero. Loquutionem, *πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι* illustravimus ad Protagor. p. 333. A: *πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν*.

D. *δίκην κρατῆρος κεκραμένην —*] Locus multum celebratus, quem praeter alios memorant Athen. X. 61. Longin. XXXII. 7. Plutarch. De

σιον πλουσίου μηδὲ πολλὰ δυνάμενον πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἤθεσι πρὸς βραδυτέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι θυμὸν * ἂν * ἀνεγεῖραι πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἐννοεῖν, ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δίκην κρατῆρος κεκραμένην, οὗ μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβὼν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παίδων μίξει διορᾶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, δυνατὸς οὐδείς. τούτων δὴ D

D. *ἀγαθὸν πῶμα*] Sic Vat. Ω. pr. teste Bekkero et Vat. r. Flor. a. pro vulg. *πόμα* v. ad Phileb. p. 34. E. Legg. I. p. 649. C. 648. C. 659. E. VI. p. 782. A. VIII. p. 844. B. IX. p. 932. E. al. Mox Voss. x. *ἐὰν* pro *ἐᾶν*.

aud. poët. II. p. 15. E. et A. p. 791. B. iam ab aliis laudati. Reprehendit vero Longinus quidem audaciam metaphorae: *κολαζόμενος ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ;* quae sane potest etiam ideo videri nimis, quia antecedit *μαινόμενος οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ.* Nam lenior foret atque usitatior imago, si scriptum legeretur: *οὐ μαινόμενος μὲν θεὸς ζεῖ.* Sic Homer. Il. ζ. 132. Bacchum vocat *μαινόμενον Διόνυσον,* quod Grammatici interpretantur *μαινοποιόν.* Verum meminisse debemus, eam esse Graecorum hoc in genere libertatem, ut notiones rerum cum diis, qui illis praesunt, fere misceant et confundant. Cuius generis exempla bene multa unum Platonis Symposium praebet, ad quod v. quae scripsimus p. 196. D. conf. etiam Monk. ad Eurip. Alcest. v. 40. et Fritsche Quaestt. Lucc. p. 4 sq. Hoc igitur ubi nobiscum reputaverimus, minus offensionis habere videbuntur ista *κολαζόμενος — θεοῦ,* quandoquidem quod antecedit *οἶνος*, eo comprehenditur simul Bacchi vel Dionysi cogitatio. Iam vero quod *ὁ μαινόμενος* dicitur *κολάζεσθαι*, id profecto nihil habet insolentiae. Lepide vero id fieri indicatur *ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ,* quoniam aqua vino admixta sobrietatem efficit. Eodem modo Xenoph. Oecon. XX. 12: *ὡς ἡ ἅλμη κολάζεται μιγνυμένη πᾶσι τοῖς ἀνάλμοις τε καὶ ὑγροῖς καὶ ξηροῖς.* Conf. etiam *Tibullus* II. 1, 46. Mixtaque *securo* est *sobria* lympha mero. Plutarch. An Seni ger. Resp. 13: *μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον.* Sententiam rursus illustrabunt quae de eodem argumento disputantur Politic. p. 310. C sqq.

τοῦτ' οὖν γιγνόμενον — ὡς ἔπος εἰπεῖν, δυνατὸς οὐδείς] Politic. l. c.: *σχεδὸν οὐδὲν χαλεπὸν οὔτε ἐννοεῖν οὔτε ἐννοήσαντα ἀποτελεῖν.* Etenim vulgaris erat opinio, in matrimoniis iungendis potius spectandam esse tam bonorum et fortunae quam morum et ingenio-

χάριν ἐᾶν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπᾴδοντα δὲ πείθειν πειρᾶσθαι τὴν τῶν παίδων ὁμαλό-
E τητα αὐτῶν αὐτοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι, καὶ δι᾽ ὀνείδους ἀποτρέπειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον. Cap. XVII. Περὶ γάμων δὴ ταῦτ᾽ ἔστω παραμύθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ῥηθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ᾽ αὐτοῦ παραδιδόναι.
774 πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὡς χρὴ γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς. ἂν

Cap. XVII. E. *τῆς ἀειγενοῦς φύσεως*] Steph. ἀειγενοῦς, reluctantibus codd. mss.

καταλείποντα ἀεὶ τῷ θ.] Libri καταλείποντι. Vere Steph. correxit καταλείποντα.

rum similitudinem. Quod ipsum etiam inter philosophos fuerunt qui tanquam sapientissimum quiddam commendarent. Quam in rem Hermannus De iure domest. et familiar. p. 5. laudat illud Cleobuli apud Diog. Laert. I. 92: *γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων.* et Pittaci apud eundem I. 80: *τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.* Aeschyl. Prom. 890: *ὡς τὸ κηδεῦσαι καθ᾽ ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ.*

ἐπᾴδοντα δὲ πείθειν —] Verba hunc in modum iungenda: *πειρᾶσθαι δὲ ἐπᾴδοντα πείθειν, ἕκαστον περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν τῶν παίδων ὁμαλότητα αὐτῶν αὐτοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης* i. e. *ἢ τὴν γάμων ἰσότητα ἄπληστον χρημάτων οὖσαν*, et conari tanquam incantatione iis persuadere, ut liberorum suorum inter se aequalitatem pluris quisque faciat, quam aequalitatem nuptiarum opum insatiabilem, i. e. cum divitiarum insatiabili cupiditate coniunctam. *Ἐπᾴδειν* de leni persuasione, quae animum tanquam mulceat, vel etiam consoletur et tranquillet, Platoni non est insolens; v. Legg. II. p. 664. B. VIII. p. 837. E. XII. p. 944. A. B. Phaed. p. 77. E. Reip. X. p. 608. A: *ἐπᾴδοντες ἡμῖν αὐτοῖς τοῦτον τὸν λόγον*, quod cum his verbis satis concordat. Fallitur ergo Zellerus Stud. Platt. p. 89. *ἐπᾴδειν* negans hic atque aliis Legum locis mori Platonico convenienter usurpatum esse. — *ἀλλὰ μὴ γρ. ν. βιαζόμενον* per anacoluthon dictum pro *βιάζεσθαι.*

Cap. XVII. E. *Περὶ γάμων δὴ ταῦτ᾽ ἔστω* —] Laudat usque ad *παραδιδόναι* Stobaeus Serm. LXV. p. 419. 10. = ed. Gaisf. Lips. Vol. III. p. 16.

καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τ. ῥ.] Libr. IV. p. 721. B. C. D.

ὡς χρὴ — παραδιδόναι] V. IV. p. 721. C. Sympos. p. 206. C: *ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ*

δ' ἄρα τις μὴ πείθηται ἑκών, ἀλλότριον δὲ αὑτὸν καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ καὶ ἄγαμος ὢν γένηται πεντεκαιτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα· τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἥρας ἱερόν. ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω. πραττέσθω δὲ ὁ ταμίας τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιούτου λόγον ὑπεχέτω πᾶς. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἑκὼν τῶν B

P. 774. B. *ὁ ταμίας τῆς θεοῦ*] *ταμιαστὴς τῆς θεοῦ* Voss. x. *ὑπεχέτω πᾶς*] Herm. de coni. scripsit *πᾶσι*. Sed *πᾶς* est unusquisque.

πρᾶγμα· καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζώῳ ἀθάνατόν ἐστιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. Ibid. p. 206. E. Hanc Platonis sententiam multi celebrarunt, veluti Clem. Al. Strom. II. p. 421. C. Theodoret. Cur. Aff. p. 675. Iamblich. Vit. Pyth. p. 179. et 184. ed. Kiessl. Sed otium fecerunt Gataker. ad Antonin. VIII. 31. p. 249. a. B. Kuster. ad Iambl. Vit. Pyth. XVIII. p. 69 sqq. quos etiam Astius laudavit. Pro *καταλείποντι*, quod libri habent, recte Steph. *καταλείποντα*, quod etiam Bekkerus, Astius et recentiores susceperunt. Kusterus ad Iamblich. l. c. c. 18. corr. *καταλείπειν*. Sed recte Kiesslingius p. 179. *καταλείποντα* defendit, dativum *καταλείποντι* existimans deberi librario, qui hoc participium cum articulo *τῷ* infinitivo addito coniunxerit, quum pertineat ad *παραδιδόναι*.

P. 774. *ἂν δ' ἄρα τις μὴ πείθηται ἑκών,*] Quod Plato eos, qui uxorem non duxerint, poena eaque admodum gravi afficiendos esse statuit, similia constat sanxisse Lycurgum. v. Plutarch. Vit. Lyc. c. 15. Osannus De coelibum apud veteres populos condicione. Giessae, 1827. 4. pag. 4 sqq. Clemens. Al. Strom. II. p. 423. A: *ὁ δὲ γενναῖος Πλάτων καὶ τροφὴν γυναικὸς ἀποτίνειν εἰς τὸ δημόσιον κελεύει τὸν μὴ γήμαντα καὶ τὰς καθηκούσας δαπάνας ἀποδιδόναι τοῖς ἄρχουσιν· εἰ γὰρ μὴ γήμαντες οὐ παιδοποιήσουσι, καὶ καταλύσουσι τάς τε πόλεις καὶ τὸν κόσμον τὸν ἐκ τούτων, τὸ δὲ τοιοῦτον ἀσεβές, θείαν γένεσιν καταλυόντων.*

B. *εἰς μὲν οὖν χρήματα*] quod igitur ad opes attinet. Opponitur deinde *τιμῆς δέ*. De *εἰς* sic usurpato conf. Lysid. p. 210. A: *εἰς μὲν ταῦτα, ἃ ἂν φρόνιμα γενώμεθα, ἅπαντες ἡμῖν ἐπιτρέψουσιν*, x. τ. λ. ibique ann. Reisig. ad Oed. Col. exeg. 796.

τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων —] Haec quoque ad

νέων· ἐὰν δὲ κολάζειν τινα ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδι-
C κουμένῳ βοηθείτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλός τε ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. Περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὡς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐστὶ, τῷ μήτε λαμβάνοντι μήτ' ἐκδιδόντι

C. εἰρήσθω δὲ πάλιν] καὶ ante πάλιν interponunt h. δ. διδάσκειν τοὺς πένητας] γηράσκειν Α. Ξ. Ω. f. a. c. δ. o. x. et marg. h., quod receperunt Bekkerus, Schneiderus et Turicenses. Sed recte διδάσκειν scribitur, quod teste Bastio etiam in marg. Vat. Ω. sicuti in marg. Florentinorum omnium adscriptum legitur. v. enarrat. Α. Ω. v. f. Flor. a. c. o. τὸ μήτε pro τῷ μήτε.

Lycurgi instituta attemperata esse, ex Plutarchi l. c. constat. De τιμῆς ἄτιμος conf. p. 810. A: ἄτιμος τῶν παιδειῶν τιμῶν. Thucyd. III. 58: ἀτίμους γερῶν.

C. Περὶ δὲ προικὸς εἴρηται —] V. Libr. V. p. 742. C. De re ipsa exposuit C. Fr. Hermann. De vestigiis institutt. p. 24. qui praeclare docuit, etiam a Lycurgo dotes fuisse prohibitas, ne res familiaris immodice augeretur mulieresve imperiosae et contumaces adversus maritos fierent, laudans in hanc rem Hermippum ap. Athen. XIII. 2. Aelian. Varr. Hist. VI. 6. et Iustin. III. 3. qui similes rationes affert: ut uxores eligerentur, non pecuniae, severiusque matrimonia sua viri coërcerent, quum nullis frenis tenerentur.

εἰρήσθω δὲ πάλιν — διδάσκειν τοὺς πένητας] Haec verba dici non potest quantum molestiae viris doctis creaverint. Quod iam antiquitus ita factum esse, iure videmur exinde colligere, quod pro διδάσκειν fuerunt qui vel in optimos codd. inveherent γηράσκειν, quae lectio praeter Bas. 2. nunc etiam editt. Bekker. Turic. al. obsidet. Hinc Cornarius locum emendabat sic: τὸ μήτε τῷ λαμβάνειν τι, μήτ' ἐκδιδόναι τι, διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας, probante Grouio. Wyttenbachius ad Plut. Mor. p. 151. T. I. ed. Ox. = p. 102. ed. Lips. corrigebat: ἐκδιδόντι· οὐδὲ χρημάτων ἀπορίαν πονηροὺς διδάσκειν τοὺς πένητας, nec pecuniarum inopiam debere pauperes docere improbos fieri. Schneiderus inter μήτ' ἐκδιδόντι et διὰ χρημάτων aliquid excidisse statuit, ideoque verba sic interpretatur: De dote autem — dictum esto, aequalia pro aequalibus habere qui nec ducat nec collocet cum dote, *neque verendum esse ne coelibes* propter inopiam senescant pauperes. Alii etiam aliter. Nec tamen nobis locus videtur aut emendatione indigere aut difficilis intellectu esse, modo post εἰρήσθω δὲ πάλιν colon, importune immissum, in virgulam commutetur, et διδάσκειν, a criticis vett. praepostere in γηράσκειν transformatum fortiter retineatur. Nimirum non viderunt viri optimi; infinitivum διδάσκειν

διὰ χρημάτων ἀπορίαν, διδάσκειν τοὺς πένητας· τὰ
γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ
τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἧττον γυναιξὶ καὶ δουλεία τα-
πεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γί- D
γνοιτ' ἄν. καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἓν τῶν καλῶν δρῴη
τοῦτ' ἄν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβά-

ὕβρις δὲ ἧττον] Ald. Lov. Bas. 1. 2. codd. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. scriptum exhibent ἧττον, quod Bekkerus quoque et Turicenses amplexi sunt. Stephanus dedit ἥττων.

D. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς] Male vulg. ante ἢ διδοὺς interponitur ἀλλ'. quod cum A. Ω. v. f. h. r. n. c. o. δ. omisimus. v. enarrat.

aptum esse ex antegresso εἰρήσθω δὲ πάλιν, ita quidem, ut notio verbi δεῖν ipsi adhaereat, quae inest in εἰρήσθω, quod iubendi vim et significationem adiunctam habet. Exposuimus de hoc genere loquendi ad Phaedon. p. 95. B. et Protagor. p. 346. B. ubi etiam Heindorfius de eo consulendus est. Adde Hermann. ad Viger. p. 733. ann. 158. Hanc vero pusillam rem ubi diligenter tenuerimus, protenus apparebit, opinor, sententiam verborum esse hanc: De dote et antea dictum est, et iterum nunc dicatur, pauperes edoceri oportere, aequalia pro aequalibus habere, qui omnino nec det nec accipiat dotem, propterea, quod isto modo omnibus sit pecuniarum penuria. Nam necessariae quidem res omnibus suppetunt in hac civitate. Atque ita per pecunias et in mulieribus minor petulantia existet et maritis minor servitutis humilitas obtinget. De postrema sententia Euripides in Fragm. Phaeth.: ἐλεύθερος δ' ὤν, δοῦλός ἐστι τοῦ λέχους, Πεπραμένον τὸ σῶμα τῆς φερνῆς ἔχων. quae apte comparat Astius. Praeterea Wyttenbach. l. c. confert Plaut. Asinar. I. 1, 74. Argentum accepi; dote imperium vendidi. Aulul. III. 5, 60. Nam quae indotata est, ea in potestate est viri; Dotatae mactant et malo et damno viros. Silium Bassum ap. Senec. Controv. I. 6: Omnes uxores divites servitutem exigunt. Crede mihi, volet in suis regnare divitiis, et Arellium Fuscum ibid. Insolens malum est beata uxor. Cum immensum pondus auri orba attulerit, cum pecunia arcas nostras oneraverit, quid aliud, quam beate serviemus? Praeterea legas Bekkerum Charict. Vol. II. p. 455.

D. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων] Verba ἢ διδ. ἢ λαμβάνων — μναῖν praegressum πειθόμενος explicant. v. ad Euthyphr. p. 4. C. Gorg. p. 479. D. Hoc qui non perspexerunt penitus, ante ἢ διδοὺς de suo ἀλλ' interposuerunt, quod cum Turicensibus extrusimus. Praeterea vero tenendum ante ἢ διδ. ἢ λαμβάνων intelligi oportere ὁ μέν, de qua ellipsi v. ann. ad Protagor.

νων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χά-
ριν, ὁ δὲ μνᾶς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ δὲ δυεῖν
μναῖν, ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος ὀφειλέτω
μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ
ληφθὲν ἱερὸν ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττ-
όντων δὲ οἱ ταμίαι τούτοιν τοῖν θεοῖν, καθάπερ
E ἐῤῥήθη τῶν μὴ γαμούντων πέρι τοὺς ταμίας ἐκπράτ-
τειν ἑκάστοτε τοὺς τῆς Ἥρας ἢ παρ' αὐτῶν ἑκά-
στους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν. Ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν
πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέραν πάππου, τρίτην δὲ

ὁ δὲ μνᾶς, ὁ δὲ τρ.] Male vulgo *ὁ μὲν μνᾶς*, quod ex A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. emendavimus. De universo loco plura in enarrat.

δυεῖν μναῖν] Sic A. r. a. et pr. Ω. pro vulg. *δυοῖν μν.*

p. 330. A. Quod qui non habuere cognitum, ii pessimo consilio deinceps pro *ὁ δὲ μνᾶς*, quod praestantissimi quique tuentur libri, de suo scripserunt *ὁ μὲν μνᾶς*. At nimirum istud *δὲ* ob suppressum *ὁ μέν* infertur profecto rectissime. Atque his ita restitutis et commate ante *ὀφειλέτω* praeterea sublato, videmur locum prorsus in integrum restituisse, ad quem intelligendum Astius putabat Oedipo coniectore opus esse. Nimirum hic adeo in verba Platonis grassatus est, ut ista: *ἐσθῆτος χάριν — ὁ δὲ δυεῖν μναῖν*, pro spuriis habuerit ideoque uncinis a reliqua oratione separaverit. Est autem universi loci sententia haec: qui vero non paret, ita ut aut det vel accipiat vestimenti gratia, quod pretium quinquaginta drachmarum exsuperet, aut quod minam excedat, aut quod tribus minae dimidiis aut duabus minis plus sit, is, quum maximum habet censum, aerario publico solvito alterum tantum (et ceteri similiter pro bonorum suorum ratione; hoc enim sponte intelligitur); datum vero vel sumtum Iunoni et Iovi sacrum esto. Etenim Plato videtur in his ob oculos habuisse legem Solonis, de qua Hermannus Antiquitatt. Gr. §. 122. 2., qua ornatus tantum sponsae, non dotis magnitudo restringebatur. Legitur illa Plutarch. Sol. c. 20: *τῶν δ' ἄλλων γάμων ἀφεῖλε τὰς φερνάς, ἱμάτια τρία καὶ σκεύη μικροῦ νομίσματος ἄξια κελεύσας, ἕτερον δὲ μηδὲν ἐπιφέρεσθαι τὴν γαμουμένην.* Itaque et ipse sanxit quasi terminos quosdam, ultra quos hac in re progredi non liceret. Tractavit hunc locum etiam Winckelmannus ad Plutarch. Amator. p. 172. non tamen addita eius interpretatione. Etenim probat ille quoque librorum scripturam *ὁ δὲ μνᾶς;* tum vero distinctionem post *δυεῖν μναῖν* removeri iubet, de quo cum ipso dissentimus; denique post *δημοσίῳ* ex cod. Voss., ut ait, interposuit *ἕκαστος*, in quo falsus est vir doctissimus. Nam codex ille,

ἀδελφῶν ὁμοπατρίων· ἐὰν δὲ μηδὲ εἷς ᾖ τούτων,
τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν ὡσαύτως·
ἐὰν δ' ἄρα τύχῃ τις ἀήθης συμβαίνῃ, τοὺς ἐγγύ-
τατα γένους ἀεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων.
Ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἤ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα
ἱερουργία μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσή- 775
κουσά ἐστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρὴ
καὶ πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον ἡγεῖσθαι πάντα
ἑαυτῷ μετρίως γίγνεσθαι. Cap. XVIII. Περὶ δὲ
τῶν ἑστιάσεων, φίλους μὲν χρὴ καὶ φίλας μὴ πλείους

τῷ δημοσίῳ] Ad haec marg. Ω. h. s. c. o. δ. ann. Διί. Sed Par. A. et Voss. x. ὀφλήσει ὀφειλέτω μὲν τῷ Διί. Quod ortum ex διττογραφίᾳ. Nam marg. Par. A. ὀφειλέτω superscripto ὀφλήσει.

E. πατρὸς μὲν πρῶτον] Steph. coni. πρώτην, probante Astio.

Heusdio quidem teste, istud ἕκαστος prorsus ignorat, atque in proximis demum pro ἐκπράττειν ἑκάστοτε scriptum exhibet ἐκπράττειν ἕκαστός τε.

E. καθάπερ ἐρρήθη—τοὺς ταμίας ἐκπράττειν] V. supra p. 774. B. ubi item post simplex πράττειν infertur ἐκπράττειν. Nempe alterum rem designat accuratius; proprie enim ponitur in mulcta exigenda, quemadmodum εἰςπράττειν dicuntur, qui exigunt vectigalia et tributa in aerarium conferenda. Utrumque πράττειν complectitur.

ἢ παρ' αὐτῶν—ἐκτίνειν] aut de suo poenam solvunto. Nam infinitivus, etsi continuo post πραττόντων imperativum infertur, tamen huius ipsius vim et potestatem exercet.

Ἐγγύην δὲ εἶναι.—] Haec quoque cum institutis Solonis comparat Hermann. De iure domestic. et familiar. apud Platon. in Legg. p. 9. ubi verissime docuit, Platonem idem fere sanxisse quod sancitum fuit lege Attica apud Demosth. adv. Stephan. II. p. 1134. nisi quod matrem maternosque cognatos adiungendo sexus muliebris aequalitatem quodammodo vindicaverit. Platonem enim constat feminarum fortunam, quantum quidem fieri posset, voluisse eandem efficere, quae esset sexus virilis. v. Legg. VII. p. 794 sqq. De Atheniensibus v. etiam Hermann. Lehrbuch der Griech. Alterthümer §. 119. et quos ille ann. 6. et 7. laudavit, atque Wachsmuth. Hellen. Alterth. Vol. II. P. I. p. 206. ed. 1. Pro πρῶτον Stephanus mavult πρώτην, probante Astio.

ὅσα δὲ προτέλεια γάμων —] Timaeus Gloss. p. 224: προτέλεια· αἱ πρὸ τῶν γάμων τελούμεναι θυσίαι καὶ δωρεαί. ubi v. Ruhnken. Adde Vales. ad Harpocrat. p. 164. = 380. ed. Lips. et intpp. Polluc. On. III. 3, 38. Deinde scripserim: ἢ εἴ τις ἄλλη περὶ τὰ τ.

Cap. XVIII. P. 775. Περὶ δὲ τῶν ἑστιάσεων] Quod vero ad epulas attinet, ut vulgari loquendi formula utamur; vel: De epulis vero.

πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ καὶ οἰκείων ὡςαύτως τοσούτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνάλωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί, τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ μνᾶν, τῷ δ' ἥμισυ τοῦ
B τοσούτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἑκάστῳ τὸ τίμημα. καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν χρὴ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύλακες ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην οὔτε ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους ἐσπουδα-

Cap. XVIII. P. 775 B. πίνειν δὲ εἰς μέθην] Laudat Athen. X. 39. T. IV. p. 80 sq. ed. Schw. ubi post οὖν deest δή.
οὐδ' ἀσφαλές,] Libri οὔτ'. Vitium sustulit Bekker. v. enarr. Dein οὔτ' οὖν δεῖ coni. Wagner.

Ponitur enim in talibus περί, ut Lat. De, absolute, hoc est sic, ut constructio non cum verbo apte cohaereat. Qui usus loquendi viros doctos passim fefellit. v. quae scripsimus ad Euthydem. p. 289. C. ad Phaedr. p. 231 D. p. 250. C. et ad Remp. VII. p. 538. De lege ipsa comparant Athen. VI. 46. qui similia de rebus publicis quibusdam memoriae prodidit. v. etiam Schweighaeuser. T. I. p. 60.

ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν] quam pro ratione rei familiaris.

B. καθάπερ ὑποβέβηκεν —] prouti census cuiusque decrescit s. inferior est.

πίνειν δ' εἰς μέθην] ad ebrietatem usque. „Laudat Athen. X. 39. conf. Aristox. ap. Stob. Serm. XCIX. p. 543. 4. Euseb. Praep. Ev. III. p. 83. D. Iamblich. De Vita Pythag. XXXI. (p. 426. ed. Kiessl.). Similia praecipit Pseudo-Plutarch. De puer. educ. c. 3.“ Astius. De moribus Graecorum hoc in genere legisse iuvabit Becker. Charicl. Vol. II. p. 279. De concesso in Dionysiis largiore vini usu v. Legg. I. p. 645. D. E. II. p. 671. A sqq.

οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ' οὖν δὴ περὶ γ.] Libri omnes: οὔτ' ἀσφαλές, quod primus correxit Bekkerus. Enimvero opponuntur inter se οὔτε ἄλλοθι et οὔτε περὶ γάμους. Itaque istud οὐδ' ἀσφαλές connectendum fuit cum antegresso οὔτε ἄλλοθι πρέπει, ideoque pro οὔτ' refingendum οὐδ' hoc sensu: nec alibi decet aut tutum est, nec vero eum, qui nuptiis studeat. Res satis, opinor, aperta.

C. ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μ.] Habes hic synesin rariorem. Nam istud ὅπως — γίγνηται, nihil habet unde pendeat, nisi ex praegresso μεταλλάττοντας aliquod verbum intellexeris, ex quo haec apta sint et suspensa, veluti

κότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμφην
καὶ νυμφίον μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάτ- C
τοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μά-
λιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἄδηλον,
ὁποία νὺξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ
πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ
μέθης γίγνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγὲς ἀπλα-
νὲς ἡσυχαῖόν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι τὸ φυόμενον·
ὁ δὲ διῳνωμένος αὐτός τε φέρεται πάντῃ καὶ φέρει,
λυττῶν κατά τε σῶμα καὶ ψυχήν. σπείρειν οὖν πα- D
ράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ' ἀνώμαλα
καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος οὐδὲ σῶμα

C. ὁ δὲ διῳνωμένος] Sic A. et pr. Ω. cum v. a. c. d. Legebatur olim διοινωμένος.

D. καὶ ἄπιστα —] Ald. Lov. Bass. 1. 2. pro καὶ habent μέν.

σπουδάζοντες. Res certe mentione non indigna.

καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων] Quod Plato παιδουργίαν pro παιδοποιίαν dixit, notarunt hoc Pollux On. III. 14. et Tim. Gloss. p. 208. Nec vero res mirabilis, quandoquidem etiam ἔργον ἔρωτος, ἔργα Ἀφροδίτης, al. frequentatur. Similiter Aeschyl. Agam. v. 1178: καὶ τέκνων εἰς ἔργον ἠλθέτην ὁμοῦ. conf. Suppl. v. 1035. Theocrit. Ep. 4: δυνατὸν Κύπριδος ἔργα τελεῖν. Ovid. Heroid. XV. 45. omnique a parte placebam; sed tum praecipue, quum fit amoris opus. v. Iacobs ad Antholog. Gr. Vol. VII. p. 194 sq. Villoison. ad Long. p. 180. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Agam. l. c. Bast. Epist. Crit. p. 149 sq. — τῶν σωμάτων διακεχυμένων, usm ebrietate corpus quasi diffunditur eoque ipso amittit firmitatem, constantiam et aequabilitatem nativam; quo efficitur, ut nec τὸ φυόμενον existat εὐπαγές, firmum ac bene compositum, ἀπλανές, stabile, et ἡσυχαῖον, quietum et aequabile. — ἐν μοίρᾳ, ut par est, ut decet, i. q. κατὰ μοῖραν.

D. σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα] Ne haec quidem satis intellecta sunt, id quod vel Astii docet explicatio, quam confutare nunc non attinet. Satius erit paucis monuisse, consecutionem verborum esse hanc: ὁ μεθύων οὖν (ἐστὶ) παράφορος ἅμα καὶ κακὸς σπείρειν (ὥστε σπείρειν). De voc. παράφορος, quod designat eum, qui transversus abripitur, v. Gataker. ad Antonin. I. 15. p. 26. et Baehr. in Creuzeri Meletem. Critt. III. p. 5 sqq. ad Plutarch. Alcibiad. p. 213. Pro καὶ ἄπιστα Faehsius Syll. Lectt. p. 386. legi volebat ἄνισα. Quem bene refutavit Astius, qui monet verissime, multo gravius esse ἄπιστα, h. e. quibus non fidendum propter mentis et corporis mutabilitatem

ἐκ τῶν εἰκότων γεννῴη ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρή, μάλιστα δὲ ὁπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσώδη ἑκόντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα· εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ
E τίκτειν πάντῃ φαυλότερα· διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἱδρυμένη σώζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἑκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. Νομίσαντα δ' εἶναι χρὴ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ
776 τὴν ἑτέραν οἷον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, χω-

ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν] τὸν articulum, olim absentem, revocavimus ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. x.

ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα] Pro ἢ Vat. r. καί.

P. 776. ἐγγέννησιν καὶ τροφήν] Sic A. teste Bastio et

et inconstantiam. Opponitur εὐθύπορον, quod, eodem interprete, est: recto tramite procedens, ideoque rectum ac tutum. — ἐκ τῶν εἰκότων i. q. εἰκότως, pervulgata loquendi consuetudine.

ὁπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον] Int. τις, quod inest in infinitivo aliunde pendente, εὐλαβεῖσθαι. Genus loquendi ad Apol. p. 29. A. Symp. p. 187. C. et alibi attigimus. — ἑκόντα εἶναι, pertinet item ad εὐλαβεῖσθαι, in quo continetur notio pronominis indefiniti τινά. De ἑκὼν εἶναι, quantum quidem a voluntate pendeat, v. Hermann. ad Viger. p. 888. — ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα, cum lubidine et iniustitia coniuncta, i. e. ea laborantia. Genus loquendi crebrius est, quam ut aliorum locorum comparatione illustrandum videatur.

ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον —] Ad ἐξομοργνύμενον intelligi licet αὐτόν, quod referatur ad τινά in antegressis comprehensum. Nisi forte hic quoque praestat solum τινά cogitare, quod rursus in ἐκτυποῦσθαι, infinitivo ex ἀναγκαῖον apto, continetur. Ἐξομοργνύμενος Schol. et Tim. p. 113. interpretantur ἐκματτόμενος καὶ ἐκτυπούμενος. v. etiam Moer. p. 291. ibique Pierson. itemque Ruhnk. ad Tim. p. 113. — ἐκτυποῦσθαι, de se effingere, ad suum ipsius exemplum efformare.

E. ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρ. ἱδρυμένη] Participium genere suo accommodatum est nomini remotiori, cuius usus exempla congessit A. Matthiae Gr. Gr. §. 441. c. p. 992. ed. 3. Nimirum καὶ θεὸς tanquam διὰ μέσου est interpositum, ut dici etiam potuerit: ἀρχὴ γὰρ μετὰ θεοῦ ἐν ἀνθρ. ἱδρυμένη, quemadmodum paullo ante scriptum legitur: ὁποία νὺξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. Itaque sententia

ρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἴκησιν καὶ τὴν τροφὴν αὑτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάντα ἤθη· κατακορὴς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀποῤῥεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρὴ τὰς αὑτῶν οἰκήσεις, οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτούς, ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας ἀεὶ θεοὺς κατὰ νόμους. B

corr. Ω. δ. quod firmant a. x. v. r. qui habent ἐνγέννησιν. Vett. editt. γέννησιν.

τὰς αὑτῶν οἰκήσεις] αὐτῶν Ω. teste Bastio. Deinde ἀφικομένους A. et corr. Ω. cum Flor. a. Vett. editt. ἀφικνουμένους.

verborum haec est: principium enim in homine positum (tanquam fundamentum naturae ipsius) atque deus (iuvante deo) servant omnia. His vero ita expositis nemo amplius aliquid tribuet iis, quae Zellerus Studior. Platt. p. 75. de hoc loco commentatus est.

Νομίσαντα δ' εἶναι χρὴ] Expedienda haec sic videntur: χρὴ δὲ τὸν γαμοῦντα, νομίσαντα τὴν ἑτέραν τοῖν οἰκίαιν τοῖν ἐν κλήρῳ εἶναι οἷον ἐγγέννησιν καὶ τροφὴν νεοττῶν, ποιεῖσθαι ἐκεῖ τὸν γάμον καὶ τὴν οἴκησιν καὶ τὴν τροφὴν αὑτοῦ καὶ τῶν τέκνων, χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρός. Nimirum unicuique patrifamilias binas meminimus supra Libr. V. c. 14. domos vel fundos sorte assignari, alterum urbi propiorem, alteram remotiorem. Ad οἷον νεοττῶν ἐγγέννησιν conf. Reip. VIII. p. 548. A: ἅτε κεκτημένοι ταμιεῖα καὶ οἰκείους θησαυρούς, οἷ θέμενοι ἂν αὐτὰ κρύψειαν, καὶ αὖ περιβόλους οἰκήσεων, ἀτεχνῶς νεοττιὰς ἰδίας. ubi v. ann.

P. 776. A. ἀποῤῥεῖν ἀλλήλων ποιεῖ] Interpretantur: dilabi, disiungi a se invicem. Cuius usus meminisse videtur Plutarchus T. II. p. 49. D: οἱ κόλακες — ταχὺ ἐν ταῖς μεταβολαῖς ἀποῤῥέουσιν. et 93. C: τῶν πρώτων κρατεῖν μὴ δυναμένοις ἀμελουμένων καὶ ἀποῤῥεόντων. ubi falsum amicum dicit ἀποῤῥεῖν. Verba poëticum quid habent.

B. ἐπισκοποῦντας τε ἅμα καὶ ἐπ.] H. e. ita ut et invisant parentes et vicissim ab illis invisantur. Ad οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικ. conferas Cicer. Offic. I. 17, 54: Sequuntur fratrum coniunctiones; post consobrinorum sobrinorumque, qui quum una domo iam capi non omnes possint, in alias domos tanquam *in colonias* exeunt.

καθάπερ λαμπάδα — κατὰ θεούς] Singuli enim, quam

Cap. XIX. *Κτήματα δὲ τὸ μετα τοῦτο ποῖα ἄν τις κεκτημένος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτῇτο; τα μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντῃ. τὸ δ'*
C *αἴτιον, οὐκ ὀρθῶς πως καί τινα τρόπον ὀρθῶς περι αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρείαις καὶ κατὰ τὰς χρείας αὖ ποιούμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ λεγομενα.*

Cap. XIX. B. *οὐσίαν-κεκτῇτο*] V. *κέκτητο*. Correxit Astius.

χαλεπὰ πάντῃ] V. *πάντα*, invitis A. Ξ. Ω. v, f. h. r. a. c. σ. δ. x. et Athen. l. c.

ab aliis acceperunt vitam, hanc tanquam lampada rursus tradunt aliis, sicuti factum in lampadum ludo, quo in Dianae Bendidiae festo utebantur; v. Reip. I. p. 328. A. Noti sunt versus Lucretii, qui iudice Boeckhio in Min. et Legg. p. 140. Platonis locum respexit, Libr. II. v. 76: Augescunt aliae gentes, aliae minuuntur, Inque brevi spatio mutantur secla animantum, Et quasi cursores vitai lampada tradunt. ubi v. intpp.

Cap. XIX. *τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι* —] Et plurima quidem neque cognitu neque comparatu difficilia sunt; verumtamen servorum possessio utique est difficilis.

τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ὀρθῶς πως —] Commate post *αἴτιον* distinguere placuit, ut sententia sit haec: *τὸ δ' αἴτιόν ἐστιν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς κ. τ. λ.* caussa rei haec est: iudicamus de iis falso quodammodo et quodammodo recte. Constructionis rationem expedivit Matthiae Gr. §. 432. Iam vero idem clarius etiam enuntiatur verbis proximis, quae sic digeras: *καὶ τὰ λεγόμενα γὰρ περὶ δούλων ποιούμεθα ἐναντία ταῖς χρείαις καὶ αὖ κατὰ χρείας.*

C. *ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία*] De hac v. Legg. I. p. 633. C. Strabo VIII. p. 560. C. 561. A. B. Plutarch. Vit. Lycurg. c. 28. Sturz. ad Hellanic. Fragm. p. 35 sq. Manso in Sparta Vol. I. p. 141. Ottfr. Müller Geschich. Hell. Stämme Vol. II. P. 1. p. 33 sqq. Wachsmuth. Hellen. Alterth. I. 1, 219. et 2. p. 211. Schömann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graecor. p. 108 sqq. Hermann. De vestigiis institutt. vett. per Platonis Leges investigandis p. 31. sq. Varia illud Spartanorum institutum inter ipsos Graecos expertum esse iudicia ex hoc ipso Platonis loco omnibus manifestum esse debet, ut frustra nuper fuerint, qui illud quovis modo defendere ab inhumanitatis crimine conarentur.

ἐλάττω δὲ ἥ τε Ἡρακλεωτῶν —] Meliore igitur conditione, quam Helotae, usi sunt Mariandyni Heracleotarum ac Thessalorum *πενέσται*, qui item fuere servi publici. Etenim Ma-

ΜΕ. *Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν, ὦ ξένε, ὅ τι τὰ νῦν φράζεις.*

ΑΘ. *Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν. ἐλάττω δὲ ἥ τε Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θεττα-* D

C. *οὐ γάρ πω μανθάνομεν.*] Vulgo *πον*. Recte *πω* A. Ω. f. h. r. a. c. δ. o. x. Paullo ante x. *καὶ τὰ λεγόμενα.*

D. *τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδ.*] *μαριανδηνῶν* Ξ. h. r. c. δ. Mox Voss. x. *πενετικόν.*

riandyni incoluerunt regionem Asiae Bithyniae conterminam, Acherusia specu nobilitatam, per quam Hercules Cerberum ad superos traxisse dicitur; quem ferunt ibi virulentam spumam in saxa evomuisse, ex qua natum volunt esse aconitum. Dionysius Perieg. v. 788: *Καὶ Μαριανδυνῶν ἱερὸν πέδον, ἔνθ' ἐνέπουσιν Οὐδαίου Κρονίδαο μέγαν κύνα χαλκεόφωνον Χερσὶν ἀνελκόμενον μεγαλόφρονος Ἡρακλῆος Δεινὸν ἀπὸ στομάτων βαλέειν σιαλώδεα χυλόν· Τὸν μὲν ἐδέξατο γαῖα, καὶ ἄνδρασι πῆμ' ἐφύτευσεν.* Valer. Flacc. Argon. IV. v. 733: Et Mariandynum patrias penetravit ad urbes. Victi illi sunt ab Heracleotis et in servitutem redacti. v. Strabo XII. 3, 4. p. 817. Athen. VI. 85. p. 263. D. qui eos etiam *δωροφόρους* appellatos esse narrat a pensionibus, quas dominis ferebant. Aristot. Polit. VII. 5. ubi v. Schneider. p. 411. Plura de iis Ruhnken. ad Tim. p. 214 sq. – Penestae autem fuerunt prisci Thessaliae incolae, qui a Thessalis, e Thesprotia profectis, subiecti sunt atque in conditionem Helotarum non absimilem redacti. De his eorumque nomine v. Theopomp. ap. Athen. VI. p. 264. Schol. ad Aristoph. Vesp. v. 1263. Suid. Hesych. Harpocrat. Etym. M. Grammat. in Bekker. Anecd. I. p. 292. Valckenar. ad Ammon. p. 192. ad Eurip. Frag. p. 216. Ruhnken. ad Tim. p. 213. Ottfr. Müller. Hist. Gentium Gr. II. P. I. p. 66 sqq. Schömann. l. c. p. 401. al. Atque haec quidem de rebus. Reliquum est, ut de verbis explicandum sit, quae viris doctis non exiguas obiecisse difficultates videre ex iis licet, quae exposuit Ruhnkenius ad Tim. p. 215. qui *δουλεία* putat ipsos servos designare, quemadmodum antea *εἱλωτεία* pro Helotibus dicatur, ideoque locum sic interpretatur: minus dubitationis praebeat servitium, sive servi, Heracleotarum, qui extiterunt ex subiectione Mariandynorum. Simplicius nobis videtur *δουλεία* de servitute, h. e. servorum conditione, accipere, ita ut *Ἡρακλεωτῶν δουλεία* sit: servitus ab Heracleotis imposita. Additur vero genitivus *τῆς τῶν Μ. καταδουλώσεως*, qui indicat, unde servitus illa profecta sit, ut verba possint denique Latine converti

λῶν τ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος· εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριὼν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπών, καὶ σύ με εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν. ἴσμεν, ὅτι που πάντες εἴποιμεν ἄν, ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ υἱέων τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι σεσώκασι δεσπότας καὶ
E *κτήματα τάς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα.*

ΜΕ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοὐναντίον, ὡς ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον; ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν

ἠρώτησας, τόδ' ἐστίν. ἴσμεν —] Par. A. Vat. Ω. *τόδέ ἐστιν.* Flor. a. c. *τὸ δὲ ἐστιν.* Flor. d. o. *τοδέ ἐστιν.* Locus corruptus quomodo emendandus videatur, ostendi infra in enarrat.

E. *οὐδὲν τῷ γένει δεῖ —*] Astius conl. *τούτῳ τῷ γένει.* Legendum: *οὐδὲν τῶν δούλων τῷ γένει.*

P. 777. *ἀπαμείρεται εὐρύοπα*] *ἀπαμείβεται* Ξ. v. a. c. et pr. Ω.

sic: minorem vero servitus apud Heracleotas afferat dubitationem, profecta illa a Mariandynorum subiectione. Genitivum ita positum attigimus ad Legg. IV. p. 723 D.: *διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως.* — Mox *τὸ πενεστικὸν ἔθνος* dicitur ut Lat. Penestarum natio, i. e. Penestae, de quo usu loquendi v. ad Gorg. p. 455. B. Politic. p. 290. B.

D. *ὃ δὴ παριὼν τῷ λόγῳ —*] Locus corruptus videtur, qui tamen vulnere laborat facile sanabili. Nam restituta post *ἠρώτησας* plena interpunctione, a nuperis editoribus male sublata, pro *τόδ' ἐστίν* refingendum: *τόδε δ' ἐστίν.* Quod ne iusto audacius esse putes, codd. quidam, veluti Flor. a. c. scriptum habent: *τὸ δὲ ἐστίν*, unde cognoscas facillime vitii originem. Hac vero emendatione suscepta totus locus protenus lucem suam recuperat. Est enim verborum sententia haec: Hoc scilicet tanquam praeteriens (in transcursu) in sermone meo forte memoravi, atque tu me recte rogasti, quid tandem significarem. Est autem hocce, de quo iam expositurus sum.

πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν —] De hac servorum generositate lectu digna sunt, quae eleganter exposuit Bekkerus in Chariele Vol. II. p. 54 sq.

E. *οὐδὲν τῷ γένει δεῖ —*] Haec quoque labem contraxerunt. Astius ante *τῷ γένει* ex-

τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφήνατο, ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων, ὡς

ἥμισυ γάρ τε νόου, φησίν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα 777
Ζεὺς
ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν πιστεύουσί τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν κέντροις καὶ μάστιξιν οὐ τρὶς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τἀναντία τούτων δρῶσι πάντα.

ΜΕ. Τί μήν;

ΚΛ. Τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν, τούτων, ὦ ξένε, B *διαφερομένων οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὖ χώρας ἡμᾶς, τῆς τε κτήσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;*

τούτων δρῶσι πάντα] V. alio ordine *δρῶσι τούτων*, quod habet Ven. Ξ.

B. *ΜΕ. Τί μήν; ΚΛ. Τί οὖν δὴ χρὴ π.*] Vett. editt. Cliniae nomen ante *Τί οὖν* male omittunt. Restituit Astius. Proxima exscripsit Stob. Serm. LX. p. 385. ubi scriptum legitur *διωρίσθαι ἐλεύθερον.*

cidisse putabat *τούτῳ*. Non male. Sed audias Ficinum: Contra etiam dicitur, nihil in animo serviente integrum inesse, nec quidquam *servorum generi esse* credendum. Legendum igitur hoc duce: *οὐδὲν τῶν δούλων τῷ γένει δεῖ*. quod quam facile depravari potuerit, in aprico est.

P. 777. *ἀγορεύων, ὡς ἥμισυ γάρ —*] Quod *φησίν* interponitur, quum tamen *ὡς* praecedat, id exinde explicationem habet, quod in talibus saepissime recta oratio cum obliqua miscetur. Nec *φησὶ* post *ἀγορεύων* ab usu loquendi abhorret, de quo v. Menon. p. 95. E. Cratyl. p. 408. A. Charmid. p. 164. E. ibique Heindorf. Xenoph. Mem. I. 6, 4. et quae ad eum locum scripsit Hindenburgius. Locus Homeri est Odyss. XVII. v. 332 sq. ubi nonnihil discrepat verborum scriptura.

ταῦτα δὴ διαλαβόντες —] Haec igitur illi distinguentes animis quique suis (ideoque in varias discedentes sententias) alii nihil fidunt generi servorum adeoque perinde, ac si bestiarum haberent naturam, stimulis et flagellis non ter modo, sed saepius serviles efficiunt animos ministrorum. Non corrupta haec sunt, opinor, sed potius scripta negligentius, ut facile appareat, eis postremam defuisse limam artificis. Tanguntur autem verbis postremis

ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς, ἐπειδὴ δύςκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλει εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι.

ΚΛ. Φαίνεται.

ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις
C ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας

εὔχρηστον ἐθέλει εἶναι] Libri: *ἐθέλειν*. Correxit Astius, quem recentiores editores sequuti sunt uno excepto Schneidero, qui *ἐθέλειν* servavit.

ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Χαλεπὸν δὴ] Nomina personarum, in vett. editt. neglecta, restituit Astius. Omisit ea rursus Schneiderus, nescimus cur.

C. *ἔτι τὰ τῶν λεγομένων*] *τὰ*, olim neglectum, redhibuerunt A. h. r. δ. Athen. et Stob. Pro *περιδίνων* A. Ω. pr. a. c. o. x. *περιδείνων*, quod etiam libri Athenaei p. 264. F. exhibent.

imprimis Lacedaemonii, quos constat in servos suos verberibus ac stimulis isto modo grassatos esse. v. Athen. XIV. 74. p. 657. D. Xenoph. Rep. Laced. VI. 3. Dorvill. ad Chariton. p. 62. = 237. ed. Lips.

B. *Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς, ἐπειδὴ —*] Nodum in scirpo quaesivit, qui haec nuper tentavit coniectura. Nam restituta vera personarum distinctione, qua verbum *Φαίνεται*, vulgo cum Atheniensis oratione conflatum, Cliniae attribuitur, omnia profecto clara sunt ac perspicua, modo singula sic ordinaveris: *ἐπειδὴ ἄνθρωπός ἐστι δύςκολον τὸ θρέμμα, οὐδαμῶς ἐθέλει εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι εὔχρηστον πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ διορίζεσθαι ἔργῳ δοῦλόν τε καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην*: apparet scilicet, quum difficile homo tractatu sit animal, illud etiam ad necessarium istud discrimen, quo revera servus et ingenuus et dominus discernuntur, nullo modo aut esse aut fieri velle paratum et tractabile (*εὔχρηστον*). Recte igitur Astius animadvertit, verba *τὸ — διορίζεσθαι* epexegesin esse praegressi *διόρισιν*. Idem annotavit, apud Stobaeum Serm. LX. p. 385. scriptum legi: *διωρίσθαι ἐλεύθερον*.

C. *τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκ.*] *Φωνή* est dialectus vel etiam omnino lingua, sermo. Prot. p. 341. C: *ἐν φωνῇ βαρβάρῳ τεθραμμένος.* Ibid. p. 346. D: *τῇ φωνῇ ἐνταῦθα κέχρηται τῇ τῶν Μιτυληναίων.* Phaed. p. 62. A: *τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ εἰπών.* al.

καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων] Plene: *καὶ ἔτι ἐπιδέδεικται περὶ τὰ τῶν λ. — παθήματα, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει.* Genitivi *περιδίνων τῶν περὶ τ. Ἰτ. γιγνομένων* pendent ex istis: *κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα*, in unam notionem coniunctis; unde duplicis genitivi ratio repetenda. Nos dixerimus: die mannigfaltigen *Räuber-Thaten und Räuber-Leiden* der Italien

ἀποστάσεις γίγνεσθαι, καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει, καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα. πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλέψας διαπορήσειε, τί χρὴ δρᾷν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώ- D τας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν,

Etiam Hesychius: περίδεινον· πειρατήν. Sed vera scriptura vocabuli est περίδινος, utpote a τῷ περιδινεῖσθαι i. e. circumvagando deducti. Est enim iota μακρόν saepe a scribis per ει scriptum. Atque id fieri potuit eo facilius, quod περίδεινος i. e. περιπαθής cum hoc nomine permutatum est. Praeterea marg. h. x. a. c. o. δ. A. πειρατῶν, quod manifestum glossema est. Pal. f. περὶ τῶν πειρατῶν.

διαπορήσειε τί χρή] Voss. x. διαπορήσει ἔτι χρή. v. exeg.

umschwärmenden Peridinen. Sunt vero ἔργα κλοπῶν, quum rapinae perpetrantur; ac παθήματα κλοπῶν, quum per latrones incolis infliguntur mala et calamitates. Nomen τῶν περιδίνων aliunde non est cognitum. Quod permovit Stephanum, ut ex Ficini interpretatione πειρατῶν legi iuberet. Cui rationi vel additum λεγομένων adversatur. Accedit Glossa Hesychii et Scholiastae: Περιδίνων· πειρατῶν, qua lectio librorum plane confirmatur. Apud Athenaeum, qui hunc locum Libr. VI. c. 87. p. 264. D. = Vol. I. p. 573. ed. Dind. inde ab Τὰ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ usque ad ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν transscripsit, legitur περιδείνων, quod dedit nuper etiam Dindorfius. Et habent eam scripturam etiam hic codd. plurimi. Sed dubitari certe non potest, quin illi a περιδινεῖσθαι, h. e. a circumvagando dicti sint, nomine incolis Italiae inferioris proprio et peculiari. Ceterum Ottfr. Müllerus Histor. Gent. Graecar. Vol. III. p. 176. τοὺς περιδίνους scribit fuisse latrones, qui ex priscis extiterint Tarenti incolis originis Pelasgicae, postea in servitutem redactis. Quod unde hauserit vir doctissimus, iuxta cum ignarissimis ignoramus. Nam nec Plato Tarentinos memorat aut de origine ista peridinorum verbo exposuit, nec habet quidquam eiusmodi Athenaeus VI. p. 267. ad cuius auctoritatem Müllerus provocat.

πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλ. διαπορήσειε, τί χρὴ —] Legendum videtur: διαπορήσει, nisi forte excidit ἄν, quod Hermannus de coniectura inseruit. Voss. διαπορήσει ἔτι χρή. Aliter sensisse videtur A. Matthiae Gr. Gr. §. 515. ann. 1.

D. μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι] De vocabulo πατριώτης v. intpp. ad Luciani Pseudosoph. T. IX. p. 504 sq. ed. Lehm. Pollux: οἱ βάρβαροι ἀλλήλους οὐ πολίτας, ἀλλὰ πατριώτας λέγοιεν. Ἄρχιππος δὲ καὶ συμπατριώτας ἔφη. Πλάτων μὴν ἐν τοῖς Νόμοις καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ

ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δέ, εἰ δυνατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον, ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς
E αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν· ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν

E. *δούλους δεῖ*] Vett. editt. Bekker. et Schneider. *δούλους ἀεί.* Recte Athenaeus VI. 265. A. *δεῖ*, quod confirmatur scriptura librorum A. Ω. v. s. *δούλους δ' ἀεί.* De utriusque voc. confu-

πατριώτας εἴρηκεν. Hesychius: *Πατριώτης παρ' Ἀθηναίοις ὁ βάρβαρος ὁ πολίτης.* Moschopulus: *Πατριώτης, πατριώτου, Ἀττικόν ἐστιν, ὡς γάρ φαμεν πολίτην τὸν συμπολίτην, καὶ ἡλικιώτην τὸν συνηλικιώτην, οὕτω καὶ πατριώτην τὸν συμπατριώτην.* Gramm. Bekkeri Vol. I. Anecd. p. 113: *Συμπατριώτης· Ἄρχιππος. τὸ μέντοι πατριώτης Ἄλεξις.* Praecipiunt nimirum veteres dicendi magistri, inter *πολίτης* et *πατριώτης* hoc discriminis intercedere, ut *πολῖται* inter se dicantur Graeci iique ingenui, *πατριῶται* barbari et servi, neque usitatum esse *συμπολίτης* et *συμπατριώτης*, sicuti nec a Latinis concivis, contribulis, coaequalis, dici solet. Itaque huic praecepto convenienter Plato de servis iisque etiam barbaris ac peregrinis loquens *πατριώτας* dixit, nec ullo modo intelligitur, cur Pollux hunc Legum locum tanquam a communi loquendi consuetudine abhorrentem notaverit. De re ipsa comparant Aristot. Pol. VII. 10. Oecon. I. 5, et intpp. ad Varron. de re rust. I. 17.

ἀσυμφώνους τε] H. e. non eadem lingua (*φωνῇ*) utentes. De *εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα* conf. IV. p. 717. C. V. p. 739. C. VI. p. 766. A. al.

μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δ' αὑτῶν] non modo illorum gratia, sed magis etiam nos ipsos curantes. Nam *προτιμᾶν* non tantum est anteponere, praeferre; verum etiam magis prospicere alicui, magis aliquem curare. *Μὴ μόνον* subsequente *δέ* attigimus ad Libr. V. p. 747. D. et VI. p. 751. B. Mox quod *μήτε — δέ* sese excipiunt, tractavimus hanc loquendi rationem annotatione ad Phaed. p. 65. C. Legg. I. p. 627. E. 639. C. al. De servorum tractatione v. Becker. Charicl. Vol. II. p. 47 sqq. et Hermann. De iure domest. et fam. ap. Platon. in Legg. p. 19 sq., ubi cum his comparat locum Lycurgi Or. adv. Leocrat. §. 66: *οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἴδιον ἕκαστος αὐτῶν ἀπέβλεψε τοῦ γεγενημένου πράγματος οὐδ' ἐντεῦθεν τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων ἐλάμβανεν, ἀλλ' αὐτὸ ἐσκόπουν τοῦτο, εἰ πέφυκε τὸ ἀδίκημα τοῦτο ἐπὶ πλεῖον ἐλθὸν μέγα βλάπτειν τοὺς ἀνθρώπους.* Mireris vero Platonis humanitatem, qui non modo saevitiam et crudelitatem in servos omnem damnat, ea in re tanquam Atheniensium lenitatem referens, de qua lege Xe-

ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη. ταὐτὸν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γί-

sione v. Schaefer. ad Dionys. De comp. verb. p. 258. et ad Lamb. Bos. Ellips. p. 244. Dein Athenaeus: καὶ μὴ προςπαίζοντας.

noph. Reip. Atheniens. Cap. I. §. 10. verum etiam, si fieri possit, minus iniuriose agi iubet, quam in eos, qui aequo iure utuntur, quod profecto dignissimum philosopho iudicium est. Ceterum Athenis constat servos a dominis laesos legibus et magistratuum praesidio defensos esse; v. Demosthen. adv. Mid. p. 392. Aristoph. Rann. v. 706. Petit. Legg. Attic. Libr. II. 6. §. 1.

E. ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν —] Dicitur ἀμίαντος, qui sese non polluit impiis aut iniustis facinoribus. — σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν est semina spargere, unde virtus progerminet. Quod quidem fit secundum Platonem, si quis circa servorum ingenia et actiones talem sese praebet, ut sese nec impietate nec iniustitia polluat, eoque luculentum virtutis exemplum tanquam ob oculos ponat.

ἔστ' εἰπεῖν λέγοντα] Eadem ubertate Libr. III. p. 682. A. 689. E. IV. p. 709. B. VII. p. 797. C. al. Sophist. p. 242. A. εἰπόν που νῦν δὴ λέγων. ubi v. Heindorf. Plura collegit Lobeck. ad Aiac. p. 335. vers. 756. ὡς ἔφη λέγων.

κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δ. δ.] H. e. δικαίως, sicuti iustum est. Dein iunge: καὶ μὴ ποιεῖν (ὥςτε) θρύπτεσθαι, νουθετοῦντας (αὐτοὺς) ὡς ἐλευθέρους, h. e. dum eos lenius admonemus et reprehendimus sicuti homines liberos.

τὴν δὲ οἰκέτου — μὴ προςπαίζοντας] Accusativus προςπαίζοντας ponitur perinde, ac si non ἐπίταξιν γιγν. praecesserit, sed ἐπιτάττειν: cuius generis exempla alia notavimus p. 759. B. et 760. E. ubi v. ann. Verbum προςπαίζειν iunctum cum dativo οἰκέταις est, quandoquidem non modo προςπαίζειν τινά et πρός τινα, sed etiam προςπαίζειν τινί dicitur. v. Legg. VII. p. 804. B. Euthyd. p. 278. B. Menex. p. 235. C. Lobeck. ad Phrynich. p. 463. Matthiae Gr. §. 402. b. Winckelmann. ad Plutarch. Amat. p. 219. Dein ἃ δὴ est quo nomine scilicet; v. Matthiae Gr. §. 486. 4. b. 1077. ed. 3. — πρὸς δούλους θρύπτοντες, cum servis delicias agentes. Quemadmodum igitur Plato servis humanitatem quam maximam deberi arbitratur, ita ut dominos iubeat iis iustitiae et pietatis tanquam exemplum praeire; ita etiam nimiam erga eos lenitatem atque familiaritatem

778 γνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄῤῥεσιν· ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἑκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρὴ διαγράφειν τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

B Cap. XX. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τήν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἕξει τούτων, περί τε ἱερὰ καὶ

P. 778. B. νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γίγν.] Hermannus de coniectura scripsit: νῦν δέ γε ὕστερα λόγῳ κ. τ. λ. Sed pronuntiandum fortius est νῦν δέ.

vitandam censet, ne et parendi et imperandi officium difficilius fiat. v. Reip. VIII. p. 563. B. sq. Legg. 845. IX. 865. Reprehendit haec Aristot. Pol. I. 5. (13), 11.

Cap. XX. P. 778. B. καὶ ξυμπάσης γε —] Liberius paullo universi loci sententiam reddidisse iuvabit, quae nostro iudicio haec est: Ac de universa quidem urbis exaedificandae ratione hoc videtur esse curandum civitati novae nec antea habitatae, quomodo, si templa et moenia respiciantur, unaquaeque istorum, quae ad exaedificationem pertinent, habitura sit. Itaque ἕκαστα τούτων per synesin referimus ad ξυμπάσης τῆς οἰκοδομικῆς. Quo nomine dissentimus ab Astio, qui ἕκαστα τούτων interpretatur: aedificatio universa s. in universum. Accusativus τὴν πόλιν pertinet ad ἐπιμελητέον εἶναι, i. e. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. v. ad Criton. p. 49. A.

γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα] H. e. ante nuptias antecedere debuerant (antecedebant); quod nunc secus est: nuptias enim postmodo tractabimus. — ταύτῃ γίγνεσθαι, ut de urbe prius disseratur, quam de nuptiis. Singulari audacia Hermannus scripsit: νῦν δέ γ' ὕστερα λόγῳ γίγνεται, pro eo, quod libri omnes tenent: νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γιγν., quod cur removeamus caussam nullam reperio. Falsa enim est veteris lectionis interpretatio ab Hermanno proposita.

ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται —] veruntamen ubi revera, nec verbis tantum, res perficietur, haec ante nuptias, si deus voluerit, faciemus, atque tum demum illa (domorum et urbis

τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὦ Κλεινία· νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταύτῃ γίγνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν. C

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν πέριξ τήν τε ἀγορὰν χρὴ κατασκευάζειν, καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκείας τε καὶ καθαρότητος χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτοις οὖσι λήψονταί τε καὶ δώσουσι, τὰ μὲν ὡς ὁσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν ἱδρύματα· D

Cap. XX. C. εὐερκείας τε καὶ κ.] V. εὐερκίας. Mutavi hic et p. 779. B. cum Bekker. ex Par. A. Margo Vat. Ω. ἐν κύκλῳ τῶν τόπων εὐερκίας τε.

aedificationem) post haec omnia (nuptias) absolvemus. De ἤδη τότε v. ad Theaet. p. 165. E.

C. νῦν δὲ μόνον ὅσον —] nunc autem nihil nisi adumbrationem quasi quandam illorum paucis perficiamus. De voc. τύπος diximus ad Phileb. p. 34. B. 61. A. Ceterum legendum putamus: νῦν δὲ μόνον οἷόν τινα τ.

πᾶσαν πέριξ τήν τε ἀγορὰν —] In his τε paullulum traiectum, siquidem verborum sententia haec est: Et templa circa forum extruenda sunt et civitas (urbs) tota in orbem ad excelsa locorum condenda. Ordinis mutati caussam et originem si quaeris, res in propatulo est. Nam rationem institutam si tenuisset scriptor, dicendum ei deinceps fuerat: καὶ δὴ καὶ τῆς πόλεως ὅλης ἐν μέσῳ. Pro eo autem subiunxit haec: et vero etiam urbem universam in orbem ad excelsa loca extruere oportet. Novum igitur hic habemus anacoluthon, cuius abusu totus hic liber insignis est. Dein οἰκήσεις duplici sensu ponitur. Nam ad ἀρχόντων relatum significat domos et habitationes magistratuum; cum δικαστηρίων iunctum loca, ubi iudicia habenda sint, designat.

τὰ μὲν ὡς ὁσίων πέρι —] Rursus liberiorem habes orationis conformationem. Nam quum τὰ μὲν, τὰ δὲ sit partim, partim, post ὡς ὁσίων πέρι, sc. λήψονται καὶ δώσουσιν δίκας, subiungi debebat: τὰ δὲ περὶ τῶν φόνων καὶ ἀδικημάτων, ὅσα θανάτων ἄξια. Quod mirum in modum mutatum est, ut profecto hic quoque non tam libertatem, quam negligentiam quandam scribentis agnoscen-

καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἵ τε τῶν φόνων
πρέπουσαι δίκαι γίγνοιντ' ἂν καὶ ὅσα θανάτων ἄξια
ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ
Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθεύδειν ἐᾶν ἐν τῇ γῇ
κατακείμενα τὰ τείχη καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε
εἵνεκα. καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λό-
γος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ
E τείχη μᾶλλον ἢ γήϊνα· τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς τού-
τοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπολυν ὄφλοι, τὸ κατ'

D. *περὶ δὲ τειχῶν*] Laudat Longin. IV. §. 6. ubi scribitur *ἐγὼ ξυμφεροίμην ἂν τῇ Σπάρτῃ, καθεύδειν ἐᾶν — ἐπανίστασθαι.*
E. *τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα*] Stephanus, mutata interdam existimemus. Nimirum hic eam, quam indicavimus, rationem confudit cum altera, quae animo eius obversata est, quaque scribi etiam hunc in modum potuit: *πρὸς δὲ αὐτοῖς τὰ μὲν οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων* (i. e. *καὶ οἰκήσεις δικαστηρίων*, quae est caussa traiectionis particulae *τε*; v. ad Criton. p. 43. B.) — *χρὴ διασκευάζειν — ἐν οἷς τὰς δίκας — δώσουσι τῶν ὁσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν ἱδρύματα καὶ ἐν τούτοις* (deorum aedibus) *δικαστήρια, ἐν οἷς — ἀδικήματα.* Fieri tamen potest, ut nonnulla vitiata sint. Certe quidem pro *ὡς ὁσίων πέρι* scribendum suspicamur *τῶν ὁσίων πέρι*. Quod *ἵδρυμα* et *ἵδρυσις* de deorum sedibus dicitur, notus est hic usus loquendi, de quo v. Blomfield. Glossar. ad Aeschyl. Agamemn. v. 330. Choëphor. v. 1023.

D. *ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ — ἐπανιστάναι*] equidem Spartae assentiar, moenia dormire sinere oportere in terris abdita neque ea excitare ex inferis. Metaphoram ut frigidam reprehendit Longinus IV. 62. Nec tamen ea per se inepta est, praesertim quum addatur *ἐν γῇ κατακειμένοις*. Accedit quod ad certum quoddam Spartanorum iudicium respici videtur, quod tamen quando factum sit, non constat. Ipsam Platonis sententiam de muris non exstruendis vellicat Aristoteles Polit. VII. 11. p. 292. ed. Schneider. Nimirum secutus est ille hac in re auctoritatem Lycurgi, de quo v. Plutarch. Vit. Lycurg. p. 52. A.

τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ — γήϊνα·] H. e. viros aere et ferro armatos potius, quam muros terrenos civitatem tueri oportere. Ad quemnam poëtam Plato respexerit, id vero ignotum est. Sed sententiam ipsam a Laconibus multum fuisse iactatam, satis constat. Plutarch. Vit. Lycurg. p. 52. A. c. 19. ubi Lycurgus narratur dixisse: *οὐκ ἂν εἴη ἀτείχιστος πόλις, ἅτις ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται.* quod legitur etiam in Apophth. Lacon. p. 853: *οὐκ ἔφη πόλιν ἀτείχιστον, ἥτις ἀνδράσι καὶ οὐ πλινθίοις ἐστεφάνωται.* Iustinus Hist. XIV.

ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύσοντας, τὰ δὲ καὶ διά τινων οἰκοδομήσεων εἵρξοντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὅρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν, τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δέ τινα μαλθακὴν ἕξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἴωθε ποιεῖν, προκαλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν ἀεί τινας 779

punctione, scribendum putat: τεῖχος εἰ περιβαλοίμεθα, probante Astio. Non opus; v. enarrat. Incertus liber Stephani περιβάλλεσθαι.

5, 7. **murus urbi civium virtus.** Ceterum quod post ποιητικὸς λόγος ante ipsam sententiam τὸ praemittitur, neutrum articuli, eadem prorsus ratio est Sophist. p. 231. C: ὀρθὴ γὰρ ἡ παροιμία, τὸ τὰς ἁπάσας (λαβὰς) μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν. Phileb. p. 59. E. Phaedon. p. 88. D: ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν εἶναι.

E. *τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα*] **Stephanus** mutata interpunctione scribendum putabat: τεῖχος εἰ περιβαλοίμεθα, quod **Astius** recepit. Iniuria, opinor. Nam hic quoque scriptor, in anacoluthorum usu per hunc librum intemperantior, licentius paullo conformavit orationem. Miscuit enim rursus duas constructiones, ita quidem, ut qua ab initio periodi uti licuerat, eam deinceps, relicta altera, quam elegerat, in secunda enuntiati parte intulerit. Nam in superioribus si inchoasset orationem sic: τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπολυν ὄφλοι, εἰ ἐκπέμποιμεν μὲν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους κ. τ. λ., sine ullo incommodo subiungeretur dein: τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα. Nunc conformatur oratio, perinde ac si εἰ praecessisset. Poterat tamen etiam bis poni infinitivus: ἐκπέμπειν — τεῖχος δὲ περιβαλέσθαι. Sed haec ipsa optio, quae inter utramque constructionem data erat, caussa constructionis liberius mutatae extitit. Alia similia, quamvis similia in diverso genere, notavimus ad Phileb. p. 58. C.

πρὸς δέ τινα μαλθακὴν ἕξιν —] Etiam hic fallitur **Astius**, qui πρός putat esse **praeterea, insuper.** Quae voculae significatio etsi alibi creberrime animadverti potest, tamen huic loco non congruit, in quo illa certe verae praepositionis fungitur munere. Nam δρᾶν πρός τι et ποιεῖν πρός τι est: **ad aliquid efficacem esse; ad aliquid conferre;** vel, ut Latini item dicunt, **ad aliquid** ***facere.*** v. **Wyttenbach.** ad Plutarchi Moral. Vol. I. p. 561 sq. = p. 447. ed. Lips. Itaque verba sic interpretanda: **quodque valere solet ad mollem quendam habitum ingeniis inhabitantium ingenerandum.**

ἐν αὐτῇ νυκτῶρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν, τείχεσι δὲ καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας σωτηρίας ὄντως ἕξειν μηχανάς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας, ἀγνοοῦντας δ᾽ αὖ τὴν ῥᾳστώνην, ὡς ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥᾳστώνης δέ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι καὶ ῥαθυμίας πεφύκασι γίγνεσθαι πάλιν·
B ἀλλ᾽ εἰ δὴ τεῖχός γέ τι χρεὼν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πᾶσα ἡ πόλις ἓν τεῖχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἐχουσῶν εὐέρκειαν· ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς, εἴς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥᾳστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς σωτηρίαν γίγνοιτ᾽ ἂν διάφορος. τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν

P. 779. καὶ ῥαθυμίας πεφύκασι] Pessime Steph. cum Ven. Ξ. ῥαθυμίαι. Quamquam alterum nec ex Par. A. a Bastio nec ex Voss. ab Heusdio prolatum est. Astius legendum suspicabatur: πόνοι πεφύκασι,

B. ἐχουσῶν εὐέρκειαν] V. εὐερκίαν. Alterum hic quoque Par. A. tuetur.

P. 779. τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν] τούτῳ cum pondere post τῷ φρουρεῖν interpositum, quippe quod huius vim denuo admoneat, iam identidem attigimus alibi, veluti Politic. p. 271. A. 306. C. Perinde Latine dixeris: provocans, ut non eo, ut semper aliqui agant excubias, *non hac igitur re*, salutem consequi studeant.

τείχεσι δὲ καὶ πύλαις — ἕξειν μηχανάς,] Pendent haec quoque ex antegresso προκαλούμενον: sed ut cogitent (sibi persuadeant), sese septos undique atque dormientes habituros esse salutis consequendae adiumenta et praesidia. Voculam τε post φραχθέντας cur Stephanus in γε mutandam putaverit, non exputamus. Nisi forte in eundem errorem incidit, quo Astius se decipi passus est, ut καὶ ante participium καθεύδοντας significare putaverit: etiam, quamvis. At enim vero non alia illud nunc pollet vi et potestate nisi copulandi.

ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας —] tanquam ad nihil agendum (ad otium) nati sint atque vicissim ignorent plane, requietem ex laboribus demum existere. Stephan. et Astius γ᾽ αὖ malunt. Sine caussa.

καὶ ῥαθυμίας πεφύκασι γ.] Iunge: ἐκ ῥᾳστώνης καὶ ῥαθυμίας. Male vulgo: καὶ ῥαθυμίαι. Istud καὶ ῥαθυμίας quod Astius censet post ἐκ ῥᾳστώνης redundare ideoque deleri oportere, nos quidem in alia omnia discedimus. Nam

ἢ τὰ κατ᾽ ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ προςαναγκάζοντας τὸν ὀλιγωροῦντα ζημιοῦντας, καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ᾽ ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεών, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὁπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη. ταῦτα δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρείαις οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπῃ δι᾽ ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα, C D

ἕως ἂν μὲν ᾖ τὰ κατ᾽ ἀρχὰς] Post ᾖ A. Ω. Ξ. τὰ interponunt vulgo omissum. Ceterum scribendum videtur cum Schneidero: ἕως ἂν μένῃ.

D. καὶ πάντα ὅσα δ.] Flor. ο. καὶ τἆλλα ὅσα. Pal. f. καὶ πάντα τἆλλα ὅσα.

ἐπιθυμίας certe plus est quam ῥᾳστώνης.

B. ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς —] Est haec appositio universi enuntiati, quae vocatur: Quippe nec res adspectu iniucunda fuerit, si urbs unius domus speciem habeat; et ipsa (urbs) insigniter erit comparata ad salutem suam tuendam, quod attinet ad custodiae facilitatem.

C. καὶ προςαναγκάζοντας — ζημιοῦντας] vel vi adigentes negligentem, eo ut ipsum mulctent. Ceterum animadvertas ἐπιμελεῖσθαι in his negligentius repetitum.

ὅπως ἰδιώτης — ἐπιλήψεται·] ut nemo privatus publicum aliquem locum aedificiis aut fossis occupet.

καὶ δὴ καὶ ὑδάτων —] Atque curare hos etiam oportet, ut pluviae facile effluant, et quaecunque intra vel extra urbem administrare erit conveniens. Nam οἰκεῖν nunc est administrare, gubernare, ut sexcenties. Men. p. 71. E: τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν. al.

ταῦτα δὲ πάντα — δι᾽ ἀπορίαν] Haec vero ubi legum custodes usu perspecta habebunt, insuper sanciunto (quae necessaria videantur), pariter atque ex reliquis quaecunque lex praetermiserit.

D. ὅτε δὲ ταῦτά τε — ἐχόμενοις] Sed quando et haec et aedificia forensia et gymnasia et scholae omnes exstructa iam

πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἑξῆς ἐχόμενοι.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Cap. XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία· δίαιτα δὲ πρὸ παιδογο-
E νίας οὐκ ἐλάττων ἐνιαυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο· ἣν δὴ τίνα τρόπον χρὴ ζῆν νυμφίον καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένῃ, τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον, εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχε-

Cap. XXI. E. νύμφίον καὶ νύμφην] Eieci τε post νυμφίον vulgo positum auctoritate librorum A. Ω. v. f. h. r. s. δ. ο. Ceterum frustra Stephanus tentabat τινὰ τρόπον. Sed de loco universo v. infra.

expectant eos, qui frequentes illuc confluant s. ltent, atque theatra spectatores, pergamus ad ea, quae post nuptias fiunt, legum scriptionem ordine deinceps sequentes.

Cap. XXI. E. ἣν δὴ τίνα τρόπον — ἐσομένῃ] Hunc locum videmur mutata verborum distinctione in integrum restituisse. Nam vulgo post ἐσομένῃ punctum inferunt, tum autem post ἐχόμενον εἰπεῖν commate et post εὐκωλότατον plene incidunt orationem. Quae perversitas multis magnisque erroribus dedit opportunitatem. Nihil profecit Astius, puncto illo post ἐσομένῃ in comma mutato. Nec Bekkerus attulit quod difficultates expediat, signo interrogandi post ἐσομένῃ interposito, quamquam eam rationem etiam Turicenses et Schneiderus susceperunt. Enimvero nullo pacto in unum coniungi possunt verba haec: τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, quae Astius mire interpretatur. Restituta tandem vera interpunctione, quae sit verborum connexio, sponte, opinor, apparebit. Est enim primaria sententiae pars haecce: οὐ πάντων εὐκολώτατόν ἐστιν εἰπεῖν, τίνα τρόπον νυμφίον καὶ νύμφην χρὴ ζῆν αὐτήν (ταύτην τὴν δίαιταν). Quibus per parenthesin interiectum est: τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον, id quod proxime cum superioribus cohaeret. De participio διαφερούσῃ cum ἐσομένῃ copulato audias Porsonum ad Eurip. Hecub. v. 362: πρῶτα μέν με τοὔνομα θανεῖν ἐρᾶν τίθησιν, οὐκ εἰωθὸς ὄν: „Rarissima participii substantivi cum alio participio coniunctio. Exemplum tamen occurrit apud Homerum Iliad. τ. v. 80. ἐπιστάμενόν περ ἐόντα; aliud apud Aristoph. Rann. v. 733. οὐδὲ γὰρ τούτοισιν οὖσιν οὐ κεκιβδηλευμένοις. Frequens est apud recentiores." infra Legg. XII. p. 965: ὧν δὴ διαφέρων — πάντων τῶν ἐμφρόνων.

P. 780. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀπ. —] Quicunque cogitat civitatibus promulgare leges de

ρέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὅςτις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι 780
νόμους, πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἴεται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἑκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίγνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡγεῖται τά γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα

P. 780. Ὅςτις δὴ διανοεῖται] δὴ additum ex A. Ω. Ξ. v. f. h. r. s. c. o. δ. Mox χρὴ ζητεῖν Ven. Ξ. Pro πράττοντας Fähsius Syll. p. 387. coni. τάττοντας. Astius mavult πρεπόντως. Utrumque frustra.

ratione, qua cives vivere oporteat sic, ut publica et communia faciant et observent, rebus autem privatis, quantum necesse est, ne opus quidem esse arbitratur, sed potius putat, unicuique in diem vivere licere, quomodocunque velit neque omnia ex praescripto fieri debere, ideoque rebus privatis sine legibus transmissis existimat, eos in rebus communibus ac publicis ex legibus esse vitam acturos, is non recte cogitat. Pronomen αὐτούς ante χρὴ ζῆν per synesin positum est; nam in antegresso πόλεσιν continetur notio τῶν πολιτῶν. Sic XII. p. 945. E. post τὴν πόλιν sequitur ἀποφαινομένοις. Ibid. p. 950. A. post πόλεσιν additur δεχομένους. Ibid. p. 952. B. post τὴν πόλιν continuo infertur ἀποβλέποντας. Libr. VIII. p. 828. B. αὐτῶν post πόλεως. Criton. p. 53. B. τούτων post πόλεων ponitur. et Legg. Libr. III. p. 701. E. πολῖται ex πολιτείας intelligendum vidimus. Alia collegimus ad Phaedon. p. 58. B. Pro πράττοντας Faehsius Syllog. Lectt. p. 387. legendum putabat τάττοντας, quod referretur ad νόμους, conjectura inani prorsus ac supervacanea. Non minus inutile commentum est, quo Astius ὅσον μὴ ἀνάγκη legendum suadet. Iungenda enim verba hunc in modum esse facile apparet: τῶν δὲ ἰδίων μηδὲ τοσοῦτον (κατὰ τοσοῦτον) οἴεται δεῖν ὅσον ἀνάγκη. Dein ὅπως ἂν ἐθέλῃ, numerus singularis, post ἑκάστοις quod subiungitur, id fit non alia re, quam quod ἕκαστοι denotant unumquemque, in quo etiam singularis numerus locum obtinet suum. Denique τά γε κοινὰ καὶ δημόσια accusativus est absolute positus, qui cohaeret cum διὰ νόμων ζῆν. Itaque nihil quidquam in his verbis inest; quod vitii suspicionem movere posse videatur.

τίνος δὴ χάριν τ. εἴρηται;] Interrogationes medio sermoni interpositas attigimus ad Symp. p. 178. D. conf. etiam ad Legg. I. 5.

εἴρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς νυμ-
B φίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἧττον ἐν ξυσσιτίοις τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενομένου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ᾽ ἀρχας πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ᾽ ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς αὐτό, ὥς γ᾽ εἰκός, νομοθετήσαντος ἤ τινος ἑτέρου τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος ἐν ὀλιγανθρωπίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις· γευσαμένοις δὲ καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς σωτη-
C ρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων.

ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὃ δὴ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὂν τοῦτό ποτε καὶ φοβερὸν ἐπιτάξαι τισί, νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι δυσχερὲς ἂν εἴη νομοθετεῖν αὐτό. τὸ

C. *τῷ προστάττοντι δυσχερὲς*] V. ordine inverso *δυσχερὲς τῷ προστάττοντι*, quod habet Ven. Ξ.

E. *καὶ ὅπερ εἶπον θαυμ.*] Par. A. pr. et Voss. x. pro

B. *καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὂν* —] Et hoc quidem (*τὸ ἐν ξυσσιτίοις τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι*) quum videretur mirum, quo tempore primum ab initio in vestris regionibus ortum est, sive bello aliquo, ut quidem videtur, id sanciente, sive alia quadam re eandem vim habente illud praescribente iis, qui in magna hominum paucitate magnis angustiis constricti tenerentur, tamen posteaquam illud susceperunt et necessitate coacti coeperunt uti conviviis publicis, multum ad salutem conferre visum est hoc institutum; et hac fere ratione confirmatus hic vobis mos est conviviorum communium. Etiam in his *ἀνακόλουθος* oratio est. Quae certe inde ab *γευσαμένοις δὲ* aliter est conformata, quam a principio expectaveras. Nam pergi debebat potius sic fere: *εἶτα γευσαμένοις καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι αὐτῷ ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς σωτηρίαν.* Nunc vero quoniam liberius continuatur sermo institutus, etiam *τοῖς συσσιτίοις* et *τὸ νόμιμον* intercalatur. Caussa mutatae structurae hic quoque in eo posita est, quod scriptor, confusis atque mixtis duabus loquendi rationibus, inde a *γευσαμένοις δὲ* perinde coepit loqui, ac si antecessisset: *καὶ τοῦτο μὲν δὴ κατ᾽ ἀρχὰς θαυμαστὸν ἦν, ὅτε κ. τ. λ.*

C. *Ὃ δὴ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὂν* —] Legendum putes: *ὅτι θαυμαστὸν ἦν τοῦτό ποτε*, hoc sensu: Quod igitur dicebam, mirum illud fuisse olim atque horri-

δ' ἑξῆς τούτῳ, πεφυκός τε ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι γιγνόμενον, νῦν τε οὐδαμῇ γιγνόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα ποιοῦντα D
δρᾶν, οὐ ῥᾴδιον οὔτ' εἰπεῖν οὔτ' εἰπόντα ἀποτελεῖν.

ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο, ὦ ξένε, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἄν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γὰρ ὅ τί περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὖ τεταγμένων ἄλλα ἕτερα. οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε πέρι τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν E
περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς ἅμα καὶ ὅπερ εἶπον θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης,

εἶπον corrupte habent εἴπορε. Idem ille corr. ἠπόρει, sed in marg. εἶπον. Ex Vat. Ω. tale nihil enotatum. Dein Voss. εἴλκται pro ἧκται.

bile ad praescribendum; nunc non aeque difficile fuerit imperanti ad sanciendum. Sed ἀνακολούθως relativo adiungitur, quod oratione directa erat enuntiandum. v. ad Phileb. p. 20. D. Gorg. p. 453. A. Phaedr. p. 272. D.

τὸ δ' ἑξῆς τούτῳ —] sed quod cum illo instituto arctissime est coniunctum, quodque, si fiat, naturae convenienter possit fieri, nunc autem nusquam fit, (legendum enim cum Hermanno νῦν δέ) ac propemodum efficit, ut legum conditor, sicuti per iocum dicitur, in ignem carminet et millena alia eiusmodi inani opera faciat, nec facile dictu est, nec, ubi dixeris, facile peractu. Proverbium εἰς πῦρ ξαίνειν Schol. ad h. l. narrat usurpari ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι πραττόντων μάτην ἢ λεγόντων ἢ κακοπαθούντων. Eadem fere habent Suidas aliique grammatici. De eius usu v. quae exposuerunt intpp. ad Aristaenet. Epist. XX. p. 723. ed. Boiss. et Creuzer. ad Plotin. De pulcritud. p. 455. Pro ἀνήνυτα ποιοῦντα Astius scite coniecit legendum esse ἀνήνυτα πονοῦντα. conf. Legg. V. p. 735. B. Reip. VII. p. 531. A. ἀνήνυτα πονοῦσιν.

D. λύει τὰ πολλὰ ἄλλα ἕτερα] item alia. De ἄλλα ἕτερα v. Matthiae ad Eurip. Orest. v. 335. Schaefer. ad Demosth. Appar. Vol. I. p. 831. Dindorf. ad Supplices Marklandi p. 121. Cratyl. p. 438. D: οὐ γάρ που ἐπὶ ὀνόματά γε ἕτερα ἄλλα τούτων. Legg. IX. p. 875. D: βλάψαντα ἕτερον ἄλλον.

781 τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἧκται τὸ τῆς ξυσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφυ, τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο, εἴξαντος τοῦ νομοθέτου, δύςτακτον ὂν ἀφείθη. διὰ δὲ τούτου μεθειμένου πολλὰ ὑμῖν παρέῤῥει, πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα εἰ νόμων ἔτυχεν ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἥμισυ μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν
B ἄν, τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκοσμήτως περιορώμενον,

P. 781. ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως —] Libri ἄλλο. Correxit Stephanus, quem cum Astio aliisque sequuti sumus.

P. 781. ἀνομοθέτητον μεθεῖται] Recte hoc a Platone moneri ac veritati convenienter, ostendit Hoeckhius De Creta insula Vol. III. p. 124.

ἀλλ' ὃ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν —] Astius cur ἄλλων scribendum coniecerit, nos quidem haudquaquam intelligimus, praesertim quum vir doctus ipse καὶ ἄλλως olim verissime interpretatus sit: sonst auch. Quippe sententia verborum videtur haec esse: Sed qui sexus nostri generis humani iam alias natura sua extitit occultior magisque clandestinus, videlicet muliebris, propter imbecillitatem suam; is, non recte id concedente legum auctore, quamvis careat ordine, tamen veluti liber dimissus est. Post λαθραιότερον quod μᾶλλον additum est, alia huius usus exempla suppeditabunt Astius ad Legg. IV. 9. in. Bornemann. ad Xenoph. Conv. p. 117. Sluiter. Lectt. Andoc. p. 220. et qui ab his laudantur. Sic etiam ἧττον. Legg. IX. p. 852. E: ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἧττον ἐξειργάσατο τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. Interpositum istud: τὸ θῆλυ, ne in glossematis suspicionem vocetur, notavimus hanc loquendi consuetudinem, Platoni non infrequentem, ad Gorg. p. 476. E. p. 501. A. Mox ὂν post δύςτακτον Astio videtur aliunde irrepsisse. Nempe ille δύςτακτον ἀφείθη scribendum putat eodem modo, quo antea scriptum legatur: ἀνομοθέτητον μεθεῖται. At enim vero res hic quidem aliquanto secus habet. Nam verba: οὐκ ὀρθῶς τοῦτο ἀφείθη per se seorsum accipienda sunt, ita quidem, ut quid istud ἀφείθη significet et quorsum pertineat, sponte ex reliqua oratione intelligatur. Nec profecto vi caret sua istud ὄν, siquidem verba: δύςτακτον ὂν explicanda sunt: quum s. quamvis ordine et lege sit destitutum. De re ipsa conferunt Aristot. Pol. II. 7.

πολλὰ ὑμῖν παρέῤῥει] Vulgo: παραῤῥεῖ. Sed recte codd. meliores παρέῤῥει. v. Valcken. ad Eurip. Hippol. v. 973. et Ruhnken. ad Tim. p. 120 sq. conf. Legg. III. p. 677. C: πάντα ἐῤῥεῖν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν. Ibid. E. ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐῤῥόντων.

ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀῤῥένων, τοσούτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλέον ἢ διπλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσασθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν. νῦν δὲ οὕτως ἧκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐτυχῶς, ὥςτε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἐχόντων, ὅπου μηδὲ ξυσσίτια ὑπάρχει C
τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶναι. πόθεν δή

ὑμῖν παρέῤῥει] Sic A. et rec. Ω. itemque δ'. et marg. a. Vulgo παραῤῥεῖ.

B. τὸ περὶ τ. γ. ἀκοσμήτως περιορώμενον] quod in mulieribus negligitur ita, ut non ordinetur. Praepostere Astius correxit ἀκόσμητον. Adverbium non modo codd. confirmant omnes, sed tuetur etiam Gramm. in Anecd. Bekker. I. p. 369. qui interpretatur per ἀτάκτως. Ad τοσούτῳ διαφέρει int. αὐτό.

τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν —] Hoc igitur retractare et corrigere omniaque studia mulieribus pariter atque viris communiter constituere ad civitatis felicitatem conducit. Formulam: ἄμεινόν ἐστιν et βέλτιόν ἐστιν ad Criton. p. 54. B. Phaed. p. 72. D. et p. 98. E. illustravimus. Ceterum de consilio Platonis, quo mulieres a deteriore, qua utebantur, vitae conditione aliquando liberare et ex otii privati tenebris in reipublicae lucem traducere studuit, praeclare exposuerunt Morgensternius Commentatt. De Platonis Republ. p. 219 sqq. et De Geerius Diatr. in Politices Platon. principia p. 179 sqq. Cum hoc loco contendas etiam Legg. VII. p. 802. E. 804. E sqq. 806. A. C. Reip. V. p. 451 sqq. Addimus illa Aristot. Pol. II. c. 9. p. 438. B: ἐν ὅσαις πολιτείαις φαύλως ἔχει τὸ περὶ τὰς γυναῖκας, τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως εἶναι δεῖ νομίζειν ἀνομοθέτητον. et Rhetor. I. 5. p. 67. ed. Bip. ubi propemodum eadem habentur. Ceterum legisse iuvabit Bekkerum Charicl. Vol. II. p. 419.

νῦν δὲ οὕτως ἧκται —] nunc vero hac rerum condicione, s. in praesenti rerum statu. Dein iungas ὥςτε νοῦν ἔχοντός (ἐστιν) οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ κ. τ. λ. ut prudentis sit ne mentionem quidem rei facere.

C. πόθεν δή τις γε — θεωρεῖσθαι;] Quomodo igitur aliquis non ridicule (sine hominum risu) conabitur mulieres cogere ad ciborum et potorum consumtionem, ita quidem, ut ea manifesta sit possitque publice spectari ab omnibus? De πόθεν, quod pollet vi negandi, v. ann. ad Symp. p. 172. C. Verba φανερὰν θεωρεῖσθαι interpretamur: ὥςτε φανερὰν εἶναι θεωρεῖσθαι, ut ad spectandum sit aperta atque in pro-

τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει γυναῖκας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων και ποτῶν ἀνάλωσιν φανερὰν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὅ τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος· εἰθισμένον γὰρ δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον πολὺ κρατήσει τοῦ
D *νομοθέτου. τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μέν, ἧπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε δὲ ἴσως ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ λόγου γ' ἕνεκα μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθόν ἐστι καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῷν ξυνδοκεῖ ἀκούειν· εἰ δὲ μή, ἐᾶν.*

ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς τό γε ἀκοῦσαι νῷν πάντως που ξυνδοκεῖ.

Cap. XXII. *ΑΘ. Ἀκούωμεν δή. θαυμάσητε*

C. *δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζ.*] V. *δεδοικός*. Correximus cum Bekkero ex Par. A. unde tamen Bastius nihil enotavit.

patulo posita. Quam rationem ipsa verborum collocatio suadet. Astius post *θεωρεῖσθαι* excidisse putabat *ποιεῖσθαι*, coniectura inani prorsus ac supervacanea.

εἰθισμένον γὰρ δεδυκὸς — νομοθέτου] nam quum soleat in occulto atque tenebris vitam degere ctr. Pro *δεδυκός* vulgo scribebatur *δεδοικός*. Rep. IX. p. 579. B. de tyranno: *καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ τὰ πολλὰ ὡς γυνὴ ζῇ.* unde Stephanus hoc loco *καταδεδυκὸς* legendum coniiciebat. In proximis Astius *δ'* post *ἀγόμενον* exterminari iubet. Sed non est opus mutatione. Cohaerent enim haec cum antegressis hunc in modum: quumque vi in lucem protractum omnibus opibus reluctetur, ctr.

ἄλλοθι μέν, ἧπερ εἶπον,] Vulgo *ἧπερ* scribebatur. Codd. plerique *οἷπερ*. Inde Bekkerus refinxit *ὅπερ εἶπον*. Sed *ὅπερ εἶπον* verum esse non putamus. Debebat enim dici potius: *ὅπερ λέγω*, wie gesagt, quae formula addi solet, ubi ad sententiam aliquam iam antea tractatam respicitur. v. Apol. p. 21. A. 17. C. Phaed. p. 58. A. C. Protag. p. 316. D. E. Symp. 177. E. 178. A. 186. E. 192. E. al. Itaque corrigendum *οὗπερ εἶπον*, quorsum perducit, quod libri mss. habent *οἷπερ*. Opponitur: *ἐνθάδε δὲ ἴσως ἄν*, videlicet ibi, ubi iam instituta sunt syssitia.

D. *λόγου γ' ἕνεκα μὴ ἀτυχῇ*] Quodsi videtur dicis certe caussa *non frustra susceptam* esse hanc de universa civitate disputationem, exponere etiam volo, quam illud sit bonum aptumque institutum, si vobis quoque placet audire; sin minus, malo (*ἐθέλω*) rem missam facere. Haec non intellexe-

δὲ μηδέν, ἐὰν ὑμῖν ἄνωθέν ποθεν ἐπιχειρεῖν δόξω· σχολῆς γὰρ ἀπολαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστι τὸ κα- E τεπεῖγον τὸ μὴ πάντῃ πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ὀρθῶς εἴρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ τό γε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν οὐδ' ἕξει ποτέ 782 γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς, ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθοράς, καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας,

ἄλλοθι μέν, ἧπερ εἶπον,] A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. οἷπερ. Bekkerus: ὅ περ. Scribendum οὗπερ. v. enarr.

runt Fähsius. Syll. p. 387. et Astius, qui pro ἀτυχῆ legendum censuerunt ἀτελῆ.

Cap. XXII. θαυμάσητε δὲ μηδὲν —] Recte profecto Atheniensis excusat disputationis futurae amplitudinem, quae adeo per ambages deinceps ducitur, ut quorsum denique sit evasura, vix quisquam suspicari possit. Nimirum est hic locus, qui sequitur, profecto in iis numerandus, qui pro minus elaboratis haberi debeant. Argumentum eius supra retulimus, ubi quae exposuimus, non inutiliter comparabuntur.

E. τὸ μὴ πάντῃ πάντως σκ.] Nos dicimus, auf ｅｒｌｅｉｇｌｉｃｈｅ *Art u. Weise*, simili certe orationis ubertate. v. infra p. 801. A. Phaedr. p. 246. A. Parm. p. 160. B. Interposito καὶ legitur πάντῃ καὶ πάντως vel πάντως καὶ πάντῃ Reip. VI. p. 490. A. Phileb. p. 60. C. al. Talia nuper diligentius perscrutatus est Lobeckius Paralipom. I. p. 56 sqq. ubi tamen omissa sunt qualia leguntur Legg. III. p. 681. D. οὕτω καὶ ταύτῃ, quod recurrit etiam Libr. IV. p. 714. D. et κατὰ ταὐτὰ καὶ ταύτῃ Libr. VI. p. 765. B. al.

ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν] Explicatum de his est Libr. III. p. 676. A. sqq. Astii de verbis sequentibus suspiciones silentio transmisisse iuvabit.

P. 782. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις —] Hunc quoque locum meliore verborum interpunctione videmur a dubitationibus criticorum vindicavisse. Nam istud καὶ βρώσεως, multos magnosque apud illos excitavit dubitationum fluctus. Ac primus quidem extitit Astius, qui illud eiiciendum putaret aut potius in πλήρη commutatum vellet. Quem secutus Orellius olim καὶ ἀφροδισίων iussit in eius locum sub-

καὶ βρώσεως καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπά, πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἆρ' οὐκ οἰόμεθα γεγονέναι, καὶ στροφὰς
B ὡρῶν παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῷα μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκός;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί πού ποτε, πρότερον οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Δήμητρός τε καὶ Κόρης δῶρα, Τριπτόλεμόν

Cap. XXII. P. 782. καὶ βρώσεως —] Vat. r. pro καὶ habet τῆς. Dein vulgo erat πομάτων. Correximus ex Angel. v. et Flor. a. De universo loco, qui multis modis a criticis tentatus est, exposuimus in enarratione.

stitui, nuper autem in editione Turicensi antetulit καὶ ἀβρότητος. C. Fr. Hermannus porro pro βρώσεως de suo edidit ἡμερώσεως, relicta plane et contemta librorum auctoritate. Wagnerus ἅμα δωμάτων coniecit. Quid alii senserint, narrare longum est, quandoquidem interpretes omnes inde a Ficino usque haec nostra tempora varia ac diversa inierunt consilia. Nimirum pessime plerique omnes καὶ βρώσεως iunxerunt cum antegressis, quum tamen connectendum sit cum verbis consequentibus: καὶ πωμάτων — ἐπιθυμήματα. Itaque importunam post καὶ βρώσεως distinctionem tollere placuit, ceteris etiam iusto modo descriptis. Quo facto hunc putamus verborum sensum existere: Quid igitur? civitatum constitutiones ac dissolutiones, varia porro ordinis et perturbationis studia, multiplices esus et potulentorum pariter atque ciborum cupiditates, nonne omnino et tota terra extitisse existimamus, et anni tempestatum varias conversiones, in quibus consentaneum est animantes permultas subiisse naturae suae mutationes? Nimirum βρώσεως universe praemittitur, cui apte deinde subiicitur rei accuratius definiendae gratia καὶ πωμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων, ita ut iam non tantum de cibis sed etiam de potulentis cogitandum esse appareat. Et vindicant certe librorum scripturam ab omni mala suspicione quae deinceps sect. C. adduntur, quae miramur profecto a criticis hac in re plane neglecta esse.

B. καὶ τὰ Δήμητρος — διάκονον;] Haec Platonem dedecere arbitratur Zellerus Stud. Platonn. p. 91. utpote nimis affectata. Nec tamen ea ab horum librorum indole sunt aliena.

C. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους —] Quod philosophus ait etiam suis adhuc temporibus homines tanquam victimas diis mactatos esse, fiebat id in Arcadia, ubi Iovi Lyaeo hostias humanas sacrificatas esse constat; v. De Rep. VIII. p. 565. D. Pausan. VIII. 27. coll. ibid. 2. Augustin. De Civ. Dei

τε τινα τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μῶν οὐκ οἰόμεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους C
ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι, θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα

B. *καὶ ἐλάας*] Sic A. Ω. v. f. r. a. c. o. Vulgo erat *ἐλαίας*.

ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν] Pro *μηδὲ* A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. *μὴ* scriptum exhibent. In Flor. c. et Ven. Ξ. deest *δέ*.

XVIII. 17. al. Böttiger in Curt Sprengels Beytr. zur Gesch. d. Med. T. I. P. II. n. 1. itemque apud Carthaginienses, de quibus v. Plat. Min. p. 315. B. ibique ann. nostr.

καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις] Istud *ἐν ἄλλοις* cohaeret cum *θύματά τε οὐκ ἦν κ. τ. λ.* Nam verba *οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν* siquidem sunt incorrupta, tanquam *διὰ μέσου* interiecta sunt, ut ad verborum structuram nihil valeant. Quamquam miramur utique importunum istud *ἐτολμῶμεν*, pro quo vel proximum *ἀπείχοντο* flagitat *ἐτόλμων*. Hoc igitur Platoni reddendum. Pro *ὅτε οὐδὲ β.* Astius de coniectura Stephani scripsit *ὅτι οὐδὲ β.* Perperam. Non meminerat vir optimus illius loquendi consuetudinis, ex qua post *οἶδα, μέμνημαι, ἀκήκοα*, alia similia verba, *ὅτε*, particula temporalis, quam vocant, subiungi solet. v. Wyttenbach. ad Select. Princip. Histor. p. 366. Porson. ad Eurip. Hecub. vers. 112. Addimus Arist. Nubb. v. 853: *οἶδ' ἐξέτει σοι τραυλίσαντι πειθόμενος ὅτ' ἐπριάμην σοι Διασίοις ἁμαξίδα.* Eurip. Iphig. Aul. v. 337: *οἶσθ' ὅτ' ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἴλιον.* Cicer. ad Div. VII. 28: Memini *quum* desipere videbaris. — *Πέλανοι* interprete Timaeo Gloss. p. 210. sunt *πέμματα ἐκ παιπάλης καὶ ἐλαίου καὶ μέλιτος πεποιημένα πρὸς θυσίαν*, ubi v. Ruhnkenium doctissime de vocabuli usu disputantem. Pausan. VIII. 2. *καὶ ὁπόσα ἔχει ψυχήν, τούτων μὲν ἠξίωσαν οὐδὲν θῦσαι, πέμματα δὲ ἐπιχώρια ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καθήγνισαν, ἃ πελάνους καλοῦσιν ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς Ἀθηναῖοι.* Quae apposuisse iuvabit, quo certius intelligatur, hoc Platonis loco cur post *καὶ τοιαῦτα ἄλλα* adiiciatur *ἁγνά*, cuius vocabuli accessione etiam effectum est, ut *θύματα* iteraretur. Orellius posteriore loco scribendum censet *θυήματα* ex Timaeo p. 143. ubi haec leguntur: *Θυήματα· θυμιάματα. ἄλφιτα δέ ἐστι ταῦτα οἴνῳ καὶ μέλιτι δεδευμένα.* Et credibile est formam insolentiorem, quae in Platone hodie nusquam legitur, ab librariis in usitatiorem mutatam esse, praesertim quum *θύημα, θῦμα* et *θύωμα* non nisi forma differant. Certe

ἄλλα ἁγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάν-
D των, ἐμψύχων δὲ τοὐναντίον πάντων ἀπεχόμενοι.

ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἴρηκας, καὶ πιστεύεσθαι πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἴποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐῤῥήθη τὰ νῦν;

ΚΛ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἐὰν δύνωμαι, τὰ τούτοις ἑξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν.

D. *Καὶ σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἴρηκας*] Pro γ' A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. d. o. cum Ald. Lovan. Bas. 1. τ' ita quidem, ut alii ἅτ', alii ἅ τ' scriptum exhibeant. Quod ita probat Bekquidem Timaena hic *θύημα* videtur in codd. suis scriptum repperisse.

σαρκῶν δ' ἀπείχοντο —] Carnibus animalium quod et inter epulas et in sacrificiis sese abstinuerint, id Orphicorum ait vivendi rationem ac disciplinam quasi quandam retulisse. Nam Orphicos pariter atque Pythagoreos constat nec cruentis sacris usos esse et carnium quarundam esu abstinuisse. Audias de hac re Krischium De Societat. Pythag. p. 34. „Orphicorum, inquit ille, disciplina fuit mystica hominum religiosissimorum consociatio, qui terrenae vitae fragilitate contristati quum animi corporis vinculis quasi in servitutem redacti requiem et consolationem in Bacchi cultu ab Orpheo instituto et ab iis recepto invenirent, meliorem animi statum sancta, ascetica et ab omni animalium caede et esu remota vivendi ratione praeparare studebant. Hic est *βίος* ille *Ὀρφικός*, quem optime repraesentant Euripides, Pythagorico — Orphicae magis quam genuinae Pythagorae scholae addictus, sub Hippolyti persona Hippolyt. v. 949 sqq. Pythagorei igitur quum coniungerent se cum illa secta, fieri aliter non potuit, quam ut idem vitae genus sequerentur." Haec Krischius. Quorum vereor, ut ii omnino facere possint aut velint, qui legerint Lobeckiana Aglaoph. I. 245 sqq. quibus id agitur, ut potius Orphicorum disciplinam ex Pythagoreorum ratione prodiisse demonstretur. Utcunque res est, illud quidem neutiquam dubium esse arbitramur, *Ὀρφικοὶ βίοι* quinam apud Platonem intelligendi sint. conf. Epin. p. 975. A. Aristoph. Rann. 1064. Karsten. ad Empedocl. p. 269. Ceterum de sacris antiquissimorum populorum incruentis v. etiam Porphyr. De Abstin. II. 27. Pausan. I. 26, 8. ubi iam a Cecrope narratur Athenis quoque ita fuisse institutum, ut Iovi placentae offerrentur; Macrob. Saturn. I. 10. conf.

ΚΛ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς
χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα, δι' ὧν ἀρετή τε
αὐτοῖς ἀγομένοις ὀρθῶς καὶ τοὐναντίον ἀποβαίνει E
κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις
εὐθὺς γενομένοις, ἣν πέρι ἅπασαν πᾶν ζῶον ἔμφυ-
τον ἔρωτα ἔχον μεστὸν οἴστρου τ' ἐστὶ καὶ ἀνηκου-
στίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν. πλὴν τὰς
ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀπο-
πληροῦντα λύπης τῆς ἁπάσης ἀεὶ [δεῖν] σφᾶς ἀπαλ-
λάττειν· τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία καὶ ἔρως 783
ὀξύτατος ὕστατος μὲν ὁρμᾶται, διαπυρωτάτους δὲ

kerus, ut ἃ delendum censeat. Schneiderus edidit: λεγόμενα τ' εἴρηκας. vid. infra. — ἀρετῆς τε Voss.

Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα,] Steph. δή τι. male. Dein ταῦτα addidi ex Ω. v. f. h. r. a. c. o. Tum Voss. x. ἀρετῆς τε αὐτοῖς.

Creuzeri Symb. I. p. 172. ed. 3.

ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι — ἀπεχόμενοι] Frigidus admodum ac prope inficetus verborum lusus.

D. *Καὶ σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἴρηκας*] Sic Steph. Codd. cum vett. editt. λεγόμενα ἅ τ' vel ἅτ' εἴρηκας. Sub quo quid lateat, incertum. Bekkerus ἃ deleto τε servandum censet, cui adstipulatus Hermannus est. Winckelmannus λεγόμενα ἅττ' coniectat. Malim λεγόμεν' ἅττ' εἴρηκας, i. e. τινά. Lectio Stephani ubi servatur, ad λεγόμενα patet ἐστίν intelligendum relinqui. Sed γ' istud post ἃ insertum quam nunc vim habeat, nemo quisquam dixerit. Nam quod C. Schmidt Lectt. Platt. p. 7. illud per hyberbaton vult positum esse, eam rationem nemo probabit.

E. *ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα*] Expectabas ἀποπληροῦν, quum πᾶν ζῶον antecedat. Sed ponitur ἀποπληροῦντα per synesin post infinitivum aliunde suspensum, ita ut τινά intelligi liceat, quod tamen re vera in ipsis verbis vi sua inest. — *λύπης*, quae ex potus et cibi desiderio exoritur. Dein δεῖν aut molestissime est iteratum aut ex ἀεὶ errore natum. Alterum etiam Astio fuit non veridissimile.

P. 783. *τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη —*] In his χρεία est indigentia et ἔρως vehementior cupiditas, ut saepe. — *ὕστατος — ὁρμᾶται*, postremo prorumpit. — *μανίαις ἀπεργάζεται.* Pluralis hic numerus nescio cur Zellerum male habuerit Stud. Platt. p. 87. Legg. IX. p. 869. A. μανίαις ὀργῆς. Ibid. p. 881. B. μὴ μανίαις ἐχόμενος. Theaet. p. 158. D: περὶ νόσων τε καὶ μανιῶν. Politic. p. 310. D: ἐξανθεῖν παντάπασι μανίαις. Phileb. p. 36. E: οὔτ' ἐν μανίαις οὔτ' ἐν παραφροσύναις. Eodem modo Latini furores dicunt, ubi variae et multiplices designantur status et conditiones, in quibus homines furori obnoxii sunt.

τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σπορὰν ὕβρει πλείστῃ καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον παρὰ τὸ λεγόμενον ἥδιστον τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πει-

P. 783. *τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον*] Sic A. Ξ. Ω. v. f. x. cum Ald. Lov. Bass. 1. 2. pro quo Steph. scripsit *τρέποντας*, sine caussa idonea. Singularem numerum confirmat etiam quod habent h. r. a. c. δ. o. *πρέποντα*.

B. *σβεννύντων τὴν αὔξην*] *σβεννύντων* A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Vulgo *σβεννύναι*, quod cum aliis tenuit Schneider.

Παίδων δὲ δὴ γένεσιν —] Totus hic locus usque ad p. 783. D. *διακελεύει*. ∧ Θ. *καλῶς* in A. Ω. r. notatur, quoniam in

ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα] Primum *τρέποντα* dicit, quoniam infinitivus rursus adiunctam habet notionem pronominis *τινά*. Deinde vero transit ad pluralem numerum *προσχρωμένους*. Neque id praeter usum et consuetudinem factum. Alia id genus notavimus supra ad p. 759. A. Frustra igitur Stephanus *τρέποντας* desiderabat. Pro *παρὰ τὸ λεγόμενον ἥδιστον* Astius de coniectura Stephani scripsit: *παρὰ τοῦ λεγομένου ἡδίστου*, sensu, ut ait, iubente. Sed recte habet accusativus. Censet enim tres illos humani generis morbos in optimum converti oportere sic, ut tanquam praeter id, quod vulgo dicatur, iucundissimum, abigantur. Similiter locum intellexit etiam Bernhardy Syntax. p. 259. — *Μούσαις καὶ ἀγωνίοις θεοῖς*, i. e. musica et gymnastica. *Ἀγώνιοι* s. *ἐναγώνιοι θεοί* sunt, qui praesunt exercitationibus et ludis gymnicis, Mercurius, Iupiter, Dioscuri. v. Spanhem. Hymn. in Lavacr. Pallad. 24. p. 634. Pro *σβεννύντων* vulgo erat *σβεννύναι*. Nimirum id debetur criticis, qui genitivum absolutum etiam post dativum inferri non meminissent, quod genus structurae in his ipsis libris non uno loco reperitur, velut L. VIII. p. 829. D. X. 887. D. XII. p. 967. C. Illustravimus illud dudum ad Phileb. p. 44. C. ed. Goth. Vana est igitur coniectura Winckelmanni legendum putantis: *θεοῖς*, οἷς *σβεννύντων* κ. τ. λ.

B. *Παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους*] Locus hic non aliam ab caussam negotium creavit interpretibus, quam quod non perspexerunt satis, quae esset eius cum antegressis connexio et cohaerentia. Nostra sententia disputatio sic progreditur: Sed ut revertamur tandem ad id, unde disputatio paullulum deflexit, post nuptias consentaneum est liberos primum gigni et procreari; ac deinde etiam educari et institui oportere. Haec vero nobis in disputatione nostra respicientibus non poterit fieri quin aliae atque aliae leges oboriantur, usque dum denique etiam ordine deinceps perveniamus ad convivia publica. Quorsum ubi delati erimus, tum vero, re ipsa propius inspectata, melius utique, quam in praesenti, poterimus indicare, num talis vivendi ratio solis

ῥᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ καὶ νόμῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προςχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύντων τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιῤῥοήν. B

Παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν,

codd. non omnibus repertus fuerit. Nam adscriptum ibi in marg. est: *ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων φέρεται καὶ ταῦτα.* Similiter in marg. Flor. δ. *ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων ταῦτα οὐ, φέρεται ἀπὸ τοῦ παίδων δὴ γένεσιν μέχρι τοῦ διακελεύῃ: καλῶς.* Flor. a. marg. *ἀπ' ὧδε ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων φέρεται ταῦτα ἕως ὧδε.* De eo quid iudicandum sit, infra disputavimus in enarratione. Ceterum *δὲ* post *Παίδων* additum ex Par. A. marg.

viris, an etiam mulieribus sit consentanea. Pariter etiam ea, quae legibus de hac re scribendis antecedere debent, suo quaeque loco constituentur et syssitiorum muliebrium rationem veluti praeparabunt. Quocirca illic, quae hic exposuimus, meminisse iuvabit, inprimisque utile erit tenuisse, quod modo significavimus, tria esse maxime, quae in regenda morum disciplina respicienda sint, cibi desiderium, potus appetitum, et rerum venerearum cupiditatem. Etenim ex his rebus communium conviviorum, a viris pariter atque mulieribus celebratorum, elucescet utilitas et honestas. Verum enim vero mittamus nunc, quae de virorum et mulierum conviviis communibus dicenda sint; veniamus potius ad leges, quibus novi coniuges edoceantur, quo pacto liberos procreari oporteat. P. 783. A. — D. Haec est igitur, quantum possumus iudicare, in proximis disputationis progressio et cohaerentia. Qua patefacta, primum singulis verbis interpretationis lucem admoveamus; deinde vero paucis videamus, quid de criticorum iudiciis existimari debeat. Itaque primum quidem teneri oportet, inde ab his verbis post longiorem digressionem rediri tandem ad superiora. Cuius rei indicium faciunt particulae *δὲ δή*. Solet enim *δὲ* et *δέ δή* post longiorem orationis intercapedinem usurpari, sicubi significatur, orationis filum antea intermissum, denuo resumi, v. Matthiae Gr. §. 616. 4. Eodem modo sed a Latinis usurpari constat. De *τροφῇ καὶ παιδείᾳ* coniuncto satis erit laudasse Crit. p. 45. E. 50. D. E. Legg. XI. p. 927. B. 926. E. Polit. p. 274. A. Reip. II. p. 376. D. Menex. p. 237. A. Alcib. I. p. 122. B. Nimirum alterum spectat potissimum ad externae vitae cultum et educationem, alterum ad disciplinam et animi eruditionem. Dein *οὕτω* est: hoc rerum ordine observato. Pro *ὅ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος* legendum fortasse *ὅ γε νόμος ἡμῖν ἕκαστος.* Nam *τε* istud quorsum pertineat aut quomodo explicandum sit, vix quisquam dixerit. Nisi forte ex anacolutho habet defensionem. De quo postea dicetur. Verba: *περαίνοιτο εἰς τοὔμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια,* hoc significant: una-

καὶ μετὰ γένεσιν τροφὴν καὶ παιδείαν. καὶ τάχ' ἂν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων ὅ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνοιτο εἰς τοὔμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνων γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν, ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα, τά τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν ὄντα ἀνομοθέ-

ἵνα καὶ ἀφικόμενοι] Pro ἵνα καὶ Ξ. v. f. h. r. a. δ. o. x. et marg. A. Ω. ἡνίκα, iidemque deinde pro ἀφικόμενοι etiam ἀφικόμεθα. Itaque solus fere Flor. c. vulgatum tueri videtur. Quamquam Bekkerus narrat etiam Par. A. et Vat. Ω. eam scripturam in marg. habere. Noluimus tamen nunc quidquam mutare, quandoquidem codicum lectio nostro neutiquam satisfacit

quaeque lex perficiatur paullatim et tanquam provehatur usque ad convivia publica. Dein pro veteri lectione: ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τ. ξ. codd. plerique omnes scriptum exhibent, ἡνίκα ἀφικόμεθα κ. τ. λ., quod arripuerunt nuperi editores. Verum dubitari non potest, quin id iis debeatur, qui vulgatam scripturam, utpote non intellectam, protenus refingendam putarent. Quippe offensioni fuit criticis, opinor, istud ἵνα, de quo etiam Stephanus: „Vocula ἵνα, inquit, nullum hic videtur habere locum, quum part. καί praecedenti τε respondere debeat, ideoque vel tollenda esse, vel mutanda in τινά.“ Itaque mutarunt ἵνα καὶ in ἡνίκα et pro participio posuerunt ἀφικόμεθα. At vanam esse et ineptam hanc verborum mutationem, clarissime perspicitur ex eo, quod illa posita miserrime laborat verborum constructio. Servavimus igitur veterum editt. scripturam, licet paucorum tantum librorum auctoritate stabilitam, quam quidem sic explicandam arbitramur: quo quidem loco, (ἵνα i. q. ὅπου), hoc est, ubi pervenerimus ad huiusmodi communitates (communes coenationes), utrum syssitia mulierum quoque an solorum virorum debeant propria fieri, quum propius ad illa accesserimus, fortasse perspiciemus facilius, et posteaquam constituerimus, quae antecedere illa debeant, nunc nondum legibus definita, haec ipsa syssitiis veluti obtendemus, quod modo dicebamus, tam ipsa perspiciemus accuratius, quam leges iis convenientes facilius ferre poterimus. Ex quibus apparebit, opinor, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι servato, omnia sese habere rectissime. At vero, inquis, non temere tamen Stephanus hic aliquid mutandum statuit. Nimirum hic ut ita iudicaret, sola illa vocula τε commotus est, quam vidimus nullo negotio in γε mutari posse. Quamquam videndum est, an ne hac quidem mutatione opus sit. Quum enim hic liber Platonis plenus sit anacoluthis omnis generis, fieri profecto potest, ut inde a verbis: ἵνα καὶ ἀφικόμενοι κ. τ. λ. oratio rursus ab instituta via aberret et ad alia omnia deferatur

τητα, τάξαντες αὐτά, ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα, καὶ C ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν δή, κατοψόμεθά τε αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλόν τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν.

ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρείαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἕξομεν.

desiderio. v. enarrat. — Dein εἰς ante τὰς τοιαύτας om. v. h. r. et marg. A. Ω.

μάνων γίγνεσθαι] Sic Par. A. marg. Legebatur ante Bekkerum μόνον. Dein Voss. x. αὐτοῖσι. Ceterum de emendata loci interpunctione v. infra.

Atque haec quidem de universa periodo. Videamus denique etiam de singulis. Itaque προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν est: ubi propius ad ea accesserimus. Politic. p. 290. C: ἔτι προσμίξωμεν ἐγγύτερον ἐπὶ τοὺς μήπω βεβασανισμένους. ubi v. ann. nostram. Pro αὐτοῖς Astius malebat αὐταῖς, int. ταῖς κοινωνίαις. Nimirum praeteriit ipsum, quod animadvertisse operae pretium est, verba superiora: ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, veluti per occasionem vocabuli ἵνα interpretandi gratia interiecta esse, ideoque αὐτοῖς pariter atque deinceps αὐτῶν et αὐτά ad syssitia tanquam nomen primarium referri. Porro: τὰ ἐπίπροσθεν αὐτῶν sunt: quae ante syssitia constituta et legibus definita esse debent, iisque veluti obtendi. Haec vero dicit velle sese ordinare et ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, h. e. tanquam obtendere ac praetexere. Sic enim haec intelligenda, quae aliter accepit Wyttenbach. ad Plut. Moral. I. p. 796. = Vol. II. p. 109. ed. Lips. locum sic interpretandum ratus: et ea, quae his officiunt, nondum constituta legibus, ordinantes ex interiectu removeamus, videlicet posteriore ἐπίπροσθεν in ἀπόπροσθεν mutato. At nimirum facete et urbane loquitur Atheniensis. Significat enim, quae antea sancienda legibus videantur, ea mulierum syssitiis, utpote rei mirae et insolitae, tanquam obtentui fore. Quod ipsum significat ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, pudoris caussa vel ob similes rationes aliquid obtendere. v. ann. ad Legg. I. p. 648. D. Denique proximum αὐτά post κατοψόμεθά τε rursus ad τὰ συσσίτια referendum, quorsum spectat etiam quod continuo subsequitur αὐτοῖς. Itaque haec quidem de loci interpretatione. Sequitur ut nonnulla addenda sint de criticorum iudiciis, qui in his magnopere offenderunt. Nam ista omnia, quae inde a p. 783. B. Παίδων δὲ δὴ γένεσιν· μετὰ τοὺς γάμους usque ad sect. D. ΑΘ. Καλῶς, leguntur, in vett. codd. bene multis omissa fuisse, testatur adnotatio marginibus adscripta: ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων φέρεται καὶ ταῦτα. Sed persuadere nobis non possumus, ea non ipsi Platoni accepta referri.

ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;

ΑΘ. Ἃ τοῖς τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι. βρῶσιν μὲν ἐλέγομέν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτόησιν τρίτον.

D ΚΛ. Πάντως, ὦ ξένε, μεμνησόμεθά που ὧν τὰ νῦν διακελεύει.

ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτούς, πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι, καὶ ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τισι νόμοις.

ΚΛ. Πῶς;

Cap. XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὡς ὅ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἄν-
E θρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἡνίκα μὲν ἂν προσέ-

C. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;] Sic hic et mox Vat. r. Flor. a. δ. et pr. Vat. Ω. Vulgo διακελεύῃ.

διαπτόησιν τρίτον] V. διαπτοίησιν, quod servat Schneider. Emendavit Bekker. Vat. r. διὰ πτόησιν.

D. ὧν τὰ νῦν δ.] ὧν om. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. cum Ald. Lov. Bass. 1. 2. Bekkerus tamen auctor est, in Par.

Praeclare enim iis indicatur via et ratio, qua disputatio in proximis processura sit, quod nisi ita fieret, profecto aliquid ad nexum universi sermonis desideraretur. Itaque critici hic videntur, quum verborum sensum non satis perspexissent, lubidinose et mero arbitrio suo omisisse, quae ubi recte fuerint intellecta, unusquisque lubens volensque pro Platonicis agnoscat.

D. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά — αὐτούς] Notanda synesis. Nam ad αὐτούς ex τὰ νυμφικά petendum est τοὺς νυμφίους. v. ad III. p. 692. D. 701. E. VI. p. 780. A. Similiter Phaedon. p. 58. B. ex τὸ πλοῖον ad αὐτοὺς repetendum est τοὺς πλέοντας.

Cap. XXIII. ὡς ὅ τι καλλίστους —] De ὡς ὅ τι diximus ad V. p. 731. B. 743. D. VI. p. 758. A. 759. C. Verbum διανοεῖσθαι cum ὡς et participio accusativi casus constructum non mirum accidet, opinor, post ea quae ad Libr. I. p. 643. D. et paullo ante Libr. VI. p. 762. E. 766. E. de hoc genere loquendi exposuimus. Ἀποδείξασθαι est: speciminis caussa exhibere, tanquam specimen quoddam proponere. Quo non perspecto Faehsius Syll. Lectt. p. 387. ex Ficino legendum putabat ἀποδεξομένους. — πάσης πράξεως, cuiusque actionis.

P. 784. ἐπίσκοποι δ' ἔστωσαν τούτων —] C. Fr. Hermannus Dip. De iure domest. et fam. ap. Platon. in Legg. cum veteris Graeciae inprimis-

χωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα
καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προςέχοντες δὲ
ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν τἀναντία. προςεχέτω δὴ καὶ ὁ
νυμφίος τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν,
κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον
διαφερόντως, ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὦσι γεγο-
νότες. ἐπίσκοποι δ' ἔστωσαν τούτων ἃς εἱλόμεθα 784
γυναῖκες, πλείους εἴτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπό-
σας ἂν δοκῇ προστάττειν τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ
τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας ξυλλεγόμεναι
μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἷ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγ-
γελλόντων ἀλλήλαις, εἴ τίς τινα ὁρᾷ πρὸς ἄλλ' ἄττα
βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμέ-
νων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις
θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ παιδοποιία καὶ B

A. et Vat. Ω. marginem tantum eam referre omissionem: in quo ab eo dissentit Bastius.

Cap. XXIII. P. 784. *πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. Vulgo *Εἰληθυίας*. v. intpp. ad Gregor. Corinth. p. 911 sq. ed. Schaefer.

que Athenarum institutis compar. p. 6 sq.: „Quod Plato nuptis quoque quasi custodes quosdam ex numero magistratuum addit, feminas pariter maresque, qui concordiae coniugum prospiciant eosque debiti coniugalis admoneant contumacesque publicis tabulis proscribant, ita comparatum est, ut ad Lacedaemoniorum *δίκην μονοδιαιτίας* referri nequeat (conf. Clem. Al. II. p. 423. A.), neque meliorem explicationem habeat, quam ut *ἐπικλήρων* curam, quam Athenis quoque magistratibus mandatam fuisse constat (v. Lehrb. der griech. Staatsalterth. §. 121. n. 11.), philosophum ad omne matrimoniorum genus transtulisse dicamus.“

τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας—] H. e. *ὁπόσας ἂν τοῖς ἄρχουσιν δοκῇ προστάττειν καὶ ὁπόταν αὐτὰς προστάττειν ἐκείνοις δοκῇ.* — *τῆς Εἰλειθυίας*, Iunonis Lucinae, quae opem ferre parturientibus credebatur. v. Ovid. Metam. II. 145 sqq. Horat. Carm. Saec. 13 sqq. Antonin. Liberal. 29. Callim. H. in Dian. v. 20 sqq. al. Huic quum alibi, tum etiam Spartae et Athenis templa et altaria fuisse consecrata, Pausanias narrat I. 18, 44. III. 17. Ceterum conf. Theaet. p. 149. D: *καὶ μὴν καὶ αἱ μαῖαι — προμνήστριαί εἰσι δεινόταται, ὡς πάσσοφοι οὖσαι περὶ τοῦ γνῶναι, ποίαν χρὴ ποίῳ ἀνδρὶ συνοῦσαν ὡς ἀρίστους παῖδας τίκτειν.*

B. *ὑπὸ τῶν ἐν τ. γ. θυσιῶν*] ita ut simul locum haberent res divinae et sacrificia. v. Matthiae Gr. §. 592. extr.

φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκέτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὔροια ᾖ τῆς γενέσεως. ἂν δὲ ἄγονοί τινες εἰς τοῦτον γίγνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαζεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόςφορα ἑκατέροις. ἐὰν δ' ἀμφιςβήτησίς τις γίγνηται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ πρόςφόρων, δέκα τῶν νομοφυλάκων ἑλο-
C μένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἵδε καὶ τάξωσι, τούτοις ἐμμένειν. εἰςιοῦσαι εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι παυόντων αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμαθίας.

C. οἵδε καὶ τάξωσι] καὶ om. A. Ω. Ξ. f. h. r. a. c. δ. o. x. In A. corr. praeterea est τάξουσι. Winckelmannus conl. ἑλο-

δεκέτις ἔστω] Viginti annos liberis procreandis philosophus destinat De Rep. V. p. 460. E. unde Astius De Vita et Script. Plat. p. 386. argumentum repetiit, quo Legum auctoritatem labefactaret. In quo ille non reputavit, aliam esse operis Legum rationem, aliam Reipublicae. Nam in ea civitate, quam in Legum opere condidit philosophus, cautum voluit esse, ne numerus civium ultra modum adaugeretur: qua cautione certe non opus fuit in optima civitate, in qua liberi communes essent omnium civium. conf. etiam Libr. XI. p. 930. C. ubi satis esse indicatur, si quis duos tantum liberos ex matrimonio susceperit. Ad proxima conf. Libr. V. p. 740. D: ἐπισχέσεις γενέσεως, οἷς ἂν εὔρους ᾖ ἡ γένεσις.

μετὰ τῶν οἰκείων — ἑκατέροις] divortium facCiunto, cum familiaribus et mulieribus praefectis in commune consulentes, quid utrisque expediat.

C. οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν — ἐμμένειν] H. e. ἃ ἂν ἐπ., quae hi ipsis permiserint et constituerint, iis acquiescunto. Est enim οἷς neutro genere positum per attractionem ob insequens τούτοις, ad quod refertur. Mox de τὸν καὶ τὸν v. Matthiae Gr. §. 286.

D. μὴ ἑλὼν ἐν δ. τ. ἐγγράψαντας] nisi in iudicio convicerit et redarguerit eos, qui nomen ipsius in tabulas publicas retulerunt. Dein τῶνδε ex ἄτιμος suspenditur, atque ad proxima referendum est.

εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις] Recte Astius interpretatur: ad sacra solemnia post natum infantem instituenda. Nam τελεῖν, ἐπιτελεοῖν, τέλεος, alia id genus verba, in re sacra usurpari constat. v. Ruhnken. ad Tim. p. 225. Spanhem. ad Callim. p. 89. et 725. ed. Ern. Cogitandum vero de sacris eiusmodi, qualia Athenis fuere τὰ περιδρόμια, quinto fere post natum infantem die celebrata, et quae decimo die instituebantur natalicia, (ἡ δεκάτη), quo amici ad solemnes epulas et sacrificia convocabantur. Conf. F. G.

ἐὰν δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων, οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὀμόσαντες ἦ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· ὁ δὲ ἀναγραφεὶς ἄτιμος ἔστω, D μὴ ἑλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴῃ, πληγαῖς ὁ βουληθεὶς ἀθῷος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτή-

μένους, ἃ οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οὐδὲ τάξουσι. Herm. *καὶ τάξωσι* uncis seclusit tanquam ortum ex glossemate. Sed v, explicat.

Schoenii De veterum solennibus nataliciis comm. Halberst. 1832. Mox in simili caussa de mulieribus: *εἰς γενέσεις παίδων φοιτήσεων μὴ μετεχέτω.* v. Aristoph. Avv. v. 493. Eurip. Electr. 1130. Isaeus De Pyrrhi heredit. p. 69. ubi plura intpp.

τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυν.] Demosth. adv. Olymp. p. 1182. 25: *ἐπειδὰν ὁρῷσι τὴν μὲν τούτου ἑταίραν περαιτέρω τοῦ καλῶς ἔχοντος καὶ χρυσία πολλὰ ἔχουσαν καὶ ἱμάτια καλά, καὶ ἐξόδους λαμπρὰς ἐξιοῦσαν.* Lucian. Amorr. 42. p. 443. T. II. *ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔξοδοι.* Theophr. Char. 22, 3: *μὴ πρίασθαι θεραπαίνας εἰς τὰς ἐξόδους.* ubi vide Casaubonum. Adde Böttiger. Griech. Vasengem. T. I. Vol. III. p. 53.

καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους — μὴ μετεχέτω] Quod vett. editt. habent: *καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων*, id viris doctis displicuit propterea, quod philosophus ea scriptura servata videatur mulieribus suis honorem plane singularem habere hunc voluisse, ut iis ad partus aliarum inspectandos itare liceret. Itaque I. G. Schneiderus in Lex. s. v. *γενέσια* scribendum putavit: *καὶ γενέσια παίδων*, quae emendatio eximie placuit etiam Winckelmanno Praefat. ad Menon. p. XI. ed. min. Sed mirum quantum huic rationi officit illud, quod *γενέσια* ab Atticis scriptoribus ista vi et potestate poni non solet. Nam dicitur illud potius de emortuali die, cuius memoriam apud Graecos accepimus fuisse anniversariis solennitatibus celebratam; de qua re v. Herodot. IV. 26. et Indic. Graec. Dion. Cass. Reimar. s. v. Unde etiam in Alcibiade I. Platon. p. 121. D. pro *γενέσια* ex codd. quibusdam legendum est *γενέθλια.* v. Ammon. s. v. *Γενέθλια* p. 34. ed. Valck. Polluc. III. 102. Phrynich. p. 103. ed. Lob. ibique doctissimum editorem. Thom. *Γενέθλια.* nostra ad Alcibiad. I. p. 121. D. et Schoemann. ad Isaeum p. 223. Itaque nollem profecto, Turicenses nuper protenus in Platonis orationem invexissent, quod nititur coniectura admodum dubia et incerta. Codices a vulgata scriptura ita recedunt, ut alii *γενέσεων*, alii *γενεθλίων*

σεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡςαύτως ἀναγραφῇ
E *καὶ μὴ ἕλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννή-*
σωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τις περὶ τὰ τοι-
αῦτα κοινωνῇ γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρί, ἐὰν μὲν παι-
δοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω,
καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα
ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα εἰς τὰ τοιαῦτα
ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τοὐναντίον ἐναντίως
τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω. καὶ μετριαζόντων
785 *μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλειόνων ἀνομοθέτητα σιγῇ*

D. *καὶ γενέσεις παίδων*] Sic vett. editt. cum codd. paucissimis. Nam pro *γενέσεις* habent *γενέσεων* Ω. v. f. a. c. δ. o. et corr. A. alii contra Ξ. h. et marg. Ω. a. c. δ. *γενεθλίων*. De controversa loci scriptura diximus in enarratione. Turicenses de coniectura I. G. Schneideri scripserunt *γενέσια τῶν π.*, quod ferri non posse recte iudicavit Hermannus.

E. *ἔστω πάντα*] V. inverso ordine *πάντα ἔστω*, quod tuescriptum exhibeant. Hinc refingat aliquis: *εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέθλια τῶν παίδων φ.* vel *καὶ γενέθλια παίδων*. Verum non opus esse putamus istiusmodi mutatione. Nam proba est lectio *γενέσεις*, quod posuit scriptor pro eo, quod antecedit *εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελεώσεις*, quia mulieres indicare voluit non modo ad sacra ista natalicia venire solere, verum etiam aliis opportunitatibus domos cognatorum et amicorum, quibus infantes nati essent, sine dedecore amicitiae et caritatis testificandae caussa posse invisere. Itaque *γενέσεις* non sunt partus, sed dicuntur paullo aliter. Hoc *γενέσεις* vero primum in *γενέσεων* depravatum videtur ob insequentes genitivos et quia non intellectum est connectendum esse *καὶ εἰς γενέσεις*; qua in re fraudem fecit etiam insolentior vocabuli usus. Deinde vero ab aliis mutatum illud etiam in *γενεθλίων*, quae scilicet esset illius lectionis interpretatio. Ita factum est, quod saepenumero factum esse novimus, ut vitium vitio nasceretur. Hermannus *γενέσεις* idem esse vult quod *γενέθλια*.

E. *ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις*] Int. *κοινωνῇ*; h. e. ea aetate quum adhuc sunt, qua ex legibus debent liberos procreare.

καὶ μετριαζόντων μὲν —] Et modeste quidem in his si se gerit maior civium pars, legibus ea nullis constituta silentio premuntor; sin autem immoderati sunt, legibus definita peraguntur secundum leges tum scriptas.

P. 785. *ζωῆς ἀρχὴν*] H. e. *ὡς ζωῆς ἀρχήν*.

παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ —] inscribitor autem (*ὁ πρῶτος τοῦ βίου ἐνιαυτός*) in pariete dealbato per totam phratriam secundum numerum archontum, qui ad annos notandos (*ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν*) numerantur. Cuiusmodi magistratus Athenis fuisse constat, qui simpliciter

κείσθω, ἀκοσμούντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτῃ πραττέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχὴ τοῦ παντὸς ἑκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι χρεὼν ἐν ἱεροῖσι πατρῴοις ζωῆς ἀρχὴν κόρῳ καὶ κόρῃ. παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πασῃ φρατρίᾳ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθμουμένων. τῆς δὲ φρατρίας ἀεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγράφθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλείφειν. γάμου δὲ ὅρον B
εἶναι κόρῃ μὲν ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν εἰς εἴκοσι, τὸν

tur Ven. Ξ.

P. 785. ἀρχὴν κόρῳ] ἀρχὴ A. h. δ. x. et marg. Ω. Dein pro vulg. κούρῳ, quod rursus Ven. Ξ. tuetur, ceteri κόρῳ. Deinde Orellius coni. παραγεγράφθαι. probante Hermanno.

ἐν πάσῃ φρατρίᾳ] φρατρίᾳ et φρατρίας A. Ω. v. h. a. c. δ. cum Bass. 1. 2. Sed Ald. et Steph. cum reliquis φατρίᾳ et φατρίας.

archontes appellati sunt, a recentioribus autem dicuntur ἐπώνυμοι. v. Schoemann. Antiquitt. Iur. Publ. Graecor. p. 243. Ceterum hoc quoque ad instituta Atheniensium comparatum est, apud quos phratriis erat iniunctum, ut nomina civium in albo perscripta servarent. v. Platner. Symbol. ad Ius. Att. p. 143 sq. Meier. De gentilit. Attic. p. 13. et 15 sq. — Pro τὸν ἀριθμόν quod Astius legendum coniecit, κατὰ τὸν ἀριθμόν, id non opus est. Habet enim simplex accusativus fere eandem vim ac potestatem. Neque cum Hermanno de coniectura Orellii reponam παραγεγράφθαι, quod novas creat difficultates, de quibus tamen exponere nunc non vacat. — Τοῖχος λελευκωμένος intelligi potest tabula grandior atque amplior gypso obducta, in qua civium nomina consignantur. Nisi forte pars parietum templi patrii gypsata et huic rei destinata intelligenda est. Libr. IX. p. 859. A: γράψαντα ἐν τοίχοις.

B. γάμου δὲ ὅρον εἶναι —] De his v. Legg. IV. p. 721. B. VI. p. 775. 772. D. E. coll. XI. p. 924 sqq. II. p. 674. B. Alia sanxit philosophus Reip. V. p. 460 sqq. 466. E. ubi viri intra annum aetatis tricesimum et quinquagesimum quintum, feminae autem intra annum 20. et 40. matrimonium iungere iubentur. De qua discrepantia alio loco dictum est. Hic in mentem veniunt quae Caesar. De Bell. Gall. VI. 21. et Tacitus De Germ. c. 20. de nuptiali aetate apud veteres Germanos usitata scribunt. Ille enim: Intra annum vero XX. feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus. Hic autem: Sera, inquit, iuvenum Venus, eoque inexhausta pubertas; nec virgines festinantur; eadem iuventa, similis proceritas, pares validaeque miscentur, ac robora parentum liberi referunt.

μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρῳ δὲ ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. εἰς δὲ ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα ἔτη. πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἑξήκοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ, ἣν ἂν δοκῇ χρείαν δεῖν χρῆσθαι πρὸς τὰ πολεμικά, ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἑκάσταις προστάττειν μέχρι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν.

εἰς δὲ ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τ. — ἔτη] Quales magistratus intelligat, quibus etiam mulieres fungantur, clarum est ex superioribus, ubi mulieribus novorum nuptorum custodia atque cura itemque sacerdotiorum quorundam administratio est commissa. Quod ne ab Atheniensium quidem moribus alienum est. Quod vero neminem vult ante tricesimum aetatis annum fungi aliquo magistratu, similiter Athenis nemo poterat senatoris aut iudicis dignitatem adipisci, nisi qui istum ipsum aetatis terminum attigisset. v. Hermann. Antiquitt. Gr. §. 148.

γυναικὶ δέ, ἣν ἂν δοκῇ χρ.] quocunque modo visum fuerit eam ad res bellicas adhiberi oportere, imperanto id quod mulierum viribus et decori sit consentaneum. Quod mulieres quoque rebus bellicis immiscuit, videtur philosophus Lacaenas ob oculos habuisse, de quibus Cicero Tuscul. II. 14. Itaque illi, qui Graeciae formam rerum publicarum dederunt, corpora iuvenum firmari labore voluerunt: quod Spartiatae etiam in feminas transtulerunt; quae ceteris in urbibus mollissimo cultu parietum umbris occuluntur. Illi autem voluerunt „*Nihil horum simile esse apud Lacaenas virgines: Quibus magis palaestra, Eurota, sol, pulvis, labor, militia in studio est, quam fertilitas barbara.*“

ARGUMENTUM

LIBRI SEPTIMI.

Sequitur ut dicendum sit de educatione et institutione puerorum, de qua et sancire leges publicas et non sancire aeque difficile est. Nam quum ea, quae hoc in genere ab hominibus vulgo peccantur, reipublicae non raro plurimum damni inferant, non potest profecto gravissimus hic locus a legum conditore plane praetermitti silentio. Sed quum nec omnia, quae pertinent ad educationem, legum praeceptis possint comprehendi, quandoquidem pleraque omnia, quae eo pertinent, ad vitae privatae ac domesticae rationes referuntur, quas omnes ac singulas legibus definire et constituere velle sic, ut nihil contra fiat, nemo quisquam unquam voluerit aut potuerit; periculosum utique videri debet, leges de iuventutis educatione propositis simul poenis et suppliciis publice scribere, propterea quod ita accidet facillime, ut homines, poenis hoc in genere assuefacti, etiam alias leges contemnere ac nihili aestimare incipiant. Quocirca quae hic expositiri sumus, ea consentaneum erit admonitioni et cohortationi quam legi esse similiora. Ita enim sperare licet, cives iis ultro ac sponte esse morigeraturos. P. 788. A — C. — Est autem educationi nihil aliud propositum nisi hoc, ut animus pariter atque corpus ad quam maximae pulcritudinis et perfectionis lau-

dem excolatur. Et corpora quidem, quae pulcra sint extitura, curandum est ut statim ab initio quam rectissime crescant et nutriantur. Quae quum primis annis infantiae maximos auctus capere soleant, eodemque illo tempore etiam facillime nimia copia et multitudine nutrimentorum corrumpantur, nihil est sane studiosius agendum, quam ut hac aetate etiam utantur iustis motionibus, laboribus, exercitationibus. Et huius quidem rei initium iam tum fieri debet, quum infantes nondum in lucem editi sunt, sed adhuc gestantur in utero. Itaque mulieres gravidae crebris utantur ambulationibus. Nati autem ubi infantes sunt, per biennium fasciis involvantur atque ad annum aetatis fere tertium usque a nutricibus gestentur, moveantur, agitentur. Qua quidem re nihil est ad corporis animique cultum salubrius. Nam externo isto motu efficitur sine dubio hoc, ut etiam intus in animis cessent motus turbulentiores, qui plerumque a metu ac timore proficiscuntur; quo ipso confirmatur et augetur animi fortitudo et constantia. Praeterea etiam cavendum sedulo est, ne infantes aut timidiores aut morosiores ac difficiliores existant. Quorum alterum fere nimia indulgentia et molli lenitate efficitur, alterum procreatur nimia severitatis morositate ac tristitia. Ex quibus omnibus consequens est, ut nutricibus accurate sit praecipiendum, quomodo infantes ac puerulos tractare debeant, quandoquidem ad omnem vitam longe plurimum refert, ut intemperanti voluptatum cupidini atque arbitrariae lubidini iam mature modus statuatur (P. 788. D. — 793. A.). — Sed haec dum ita sancimus, illud meminisse iuvabit, quod paullo ante dicebamus, esse has leges tanquam moribus patriis nixas nec litteris mandatas, quae tamen nec silentio debeant praeteriri. Enimvero sunt haec talia profecto tanquam vincula quaedam omnis civitatis nostrae, quae leges publice scriptas scribendasve tanquam coniungunt arctius et mirum quantum communiunt, quemadmodum in aedificiis videmus ita fieri, ut omnia stabiliantur et sustententur columnis et fulcimentis, quibus demtis ac remotis protenus corruunt. Itaque in ea, quam nos condimus, civitate praeter leges locum obtineant suum necesse est etiam consuetudines, mores, patria instituta, quibus

sublatis certe non est futurum, ut ea firma ac stabilis existat (p. 793. A. — D.). — Sed revertamur ad educationem puerorum. Quae igitur paullo ante diximus, ea certe iuvabit usque ad tertium ferme annum aetatis in iis nutriendis educendisque diligenter observasse ac tenuisse. Iam vero inde ab eo tempore usque ad sextum aetatis annum lusus ab iis instituantur. Quocirca pueri ac puellae in suo quique vico congrediantur inter se colludentes; quos quidem lusus moderetur mulier aliqua, ex singulis tribubus ad id negotii delecta, quae item nutrices observet easque officia sua admoneat immorigerasque puniat (p. 793. E. — 794. B.). — Sed exacto sexto aetatis anno severior initium capiat disciplina. Tum enim pueri a puellis segregentur, tradanturque magistris eo consilio, ut in equitando, vehendo, iaculando, denique armis tractandis instituantur et exerceantur. Quarum quidem rerum notitia aliqua etiam puellae imbuantur. In omni autem hoc negotio imprimis illud spectandum est, quod proh dolor iam nimis negligitur, ut omnes utraque manu fiant agiles neque dextera tantum utantur (p. 794. C. — 795. D.). — Sunt vero artes, quibus iuventutem impertiri fas est, duplicis generis, gymnastica, quae ad corpus spectat, et musica, quae valet ad bonum animi habitum efficiendum. Gymnasticae rursus duae sunt partes, saltatio altera, altera lucta. Et saltationis quidem altera pars imitatione exprimit dictionem poëticam, ita ut simul servetur liberalitas et magnificentia quaedam mentis et ingenii; altera spectat ad bonum corporis habitum, membrorum agilitatem et decorem. Ad luctam autem quod attinet, sunt quidem in ea quaedam, quae quoniam nihil utilitatis ad usum belli conferunt, hic non videntur memorari oportere, veluti quae Antaeus vel Cercyon et Amycus in artibus suis constituerunt. Quae vero in recta lucta exercentur, ea, quando illuc in legibus scribendis delati erimus, quum discipulis tum doctoribus exponenda et praescribenda erunt. Nec vero omittendae sunt chororum imitationes, quae quidem conveniant. Quales sunt in Creta Curetum ludi armati, Lacedaemone ludi in Castoris et Pollucis honorem instituti. Et Athenarum quoque patrona choreae ludis delectata nudis manibus non esse lu-

dendum censuit, sed tota armis ornata sese ad peragendam saltationem accinxit. Quod imitari convenit pueros et puellas deae gratiam magni facientes quum ob usum bellicum tum festorum dierum caussa. Nam pueros decet, quamdiu nondum in bellum proficiscuntur, armis et equis ornatos ad deorum templa et aras solemnes ducere pompas cum saltationibus, et inter eas diis deorumque filiis supplicationes facere. Praeterea convenit etiam certamina ac certaminum praelusiones institui. Haec enim omnia domi bellique utilia sunt; alia vero ingenuis certe hominibus videntur esse indigna (p. 795. D. — 796. D.). — Et haec quidem de gymnastica. Sequitur ut de musica nunc adiicienda sint, quae in superioribus *) praetermisimus. Et hic quidem ante omnia aliquid commonendum est, quod vulgo temere negligitur. Non satis enim reputant plerique, quantum ad mores hominum et ingenia referat, ut etiam ludorum ac solemnitatum quaedam servetur constantia et aequabilitas. Hoc ipsum vero ut efficiatur, more Aegyptiorum omnis eorum ratio diis consecranda solemnique ritu sancienda est, id quod imprimis in re musica ita faciendum (p. 796. E. — 798. E.). Itaque omnes saltationes atque cantus religionibus consecrari debent. Constituantur ergo primum dies festi, ac definiatur, quinam et quot numero sint celebrandi, deinde quo tempore obeundi, denique qui cantus in quoque deorum sacrificio fundendi sint et quibus saltationibus unumquodque sacrificium ornari fas sit. Quibus constitutis, cives omnes communiter Parcis reliquisque diis omnibus sacrificantes et libantes consecrare oportet certos quosdam cantus; ita ut impium habeatur, si quis ab his rituum legibus arbitratu suo velit discedere, atque adeo, quamdiu vivat, actio publica in eum permissa sit. Quamquam haec res utique digna est, quae religiosius expendatur diligentiusque consideretur. Nunc iuvabit paucis absolvisse, quae de musica exponere constituimus (p. 798. E. — 799. E.). — Itaque νόμοι (modi musici) nobis revera sint leges, sanciaturque, ne quis praeter cantus publicos ac sacros universam-

---

*) Libr. II.

que iuvenum saltationem impune aliis utatur. Quemadmodum enim inter sacra verbis male ominatis uti impium habetur, sic etiam chori absint, qui in deorum festis impia et absurda proferentes nihil aliud quam oratione, rhythmo et harmonia audientium animos pravis sensibus afficiunt, eosque ad miserationem, fletum, lamentationem commovere conantur, quo scilicet victoriae praemium ab ipsis reportetur. Quodsi tamen cives oporteat huiusmodi lamentationes audire, saltem potius erit aliunde arcessere choros foris conductos, qui lugubria ista carmina fundant, veluti qui mercede conducti Carica quadam Musa deducunt mortuos. Sed non modo arte musica ad impia abuti interdictum sit; illud quoque sanciendum erit publice, ut inter sacrificia etiam preces ad deos fiant, atque ea a diis petantur et exorentur, quae vere expetenda sint, ac publice quoque bona, iusta, honesta habeantur. Atque his ita exploratis rectissime fieri potest, ut diis laudes cum precibus iunctae canantur, ut geniis et heroibus preces cum laudationibus adhibeantur, ut denique mortuis, qui praeclara ediderint opera, carmina canantur (p. 799. E. — 802. A.). — Sunt autem carmina et saltationes sic instituenda. Revocari ad carmen par est antiquorum musicorum opera et poemata, ut retineantur, si quae in iis sunt legibus consentanea, quae vero ei contraria appareant, haec e civitate removeantur. Quippe sobria Musa et recte temperata qui educatus fuerit, is, si audit contrariam, certe eam aspernabitur et tanquam illiberalem contemnet. Praeterea cantus attemperandi sunt etiam sexus virilis et muliebris rationibus, eoque nomine variis harmoniis et numeris distinguendi. Nam viris conveniet musicae genus, quod animos roboret et ad fortitudinem promtos efficiat; mulieribus accommodatius erit genus cantuum moderatum ac sobrium. Iam vero si quaeritur de musices doctrina et institutione, res brevi quadam adumbratione declaranda videtur. Etenim serias res serio studio agere decet; leves ac ludicras non item. Est autem deus natura sua omni studio et honore dignus; homo contra, ut supra diximus, dei quoddam ludibrium est, idque putari debet adeo in ipso optimum esse. Hanc igitur rationem quemque sequi ac tenere oportet, et ita

vivere, ut ludos faciat quam pulcherrimos. Falluntur enim, qui seria studia arbitrantur ludorum caussa exercenda esse. Quippe ipsi homines magnam partem sunt ludicrae imagines et veritatis parum participes, siquidem ad deum comparantur (p. 802. A — 804. B.). — Atque his expositis iam non alienum erit etiam de gymnastica institutione paucis exponere. Arcessantur igitur peregrini harum rerum magistri, qui mercede conducti in gymnasiis omnem iuventutem virilem pariter ac muliebrem instituant. Nam quod etiam feminas volumus his exercitationibus interesse, id quamquam a plurimarum civitatum more et consuetudine longe recedit, tamen nec adversatur naturae mulierum, et ipsi rationi consentaneum est, quandoquidem alioquin civitas altera sui parte tanquam debilis et manca futura esset (p. 804. C. — 806. C.). — Iam vero quaerentibus nobis de vivendi ratione, quae civibus nostris propria esse debeat, primo quidem adspectu videantur vitam otio et socordia posse transigere, siquidem ab his exercitationibus discesserimus. Quod tamen longe secus est. Propositum enim illis est, ut corpus pariter atque animum ad virtutis quam maximae perfectionem excolant. Ea vero res plurimum studii ac laboris sibi deposcit. Quamobrem etiam ordo quidam vitae iis praescribatur necesse est. Quamquam putidum fuerit et ineptum, si legum conditor omnia ac singula, quae huc pertineant, enarrare et singulatim persequi velit. Quocirca satis erit quaedam generatim de his rebus exposuisse. Itaque primum quidem tempus nocturnum ita transigatur, ut ne nimis indulgeatur somno ac desidiae. Imo somno eatenus tantum utendum est, quatenus id postulant rationes valetudinis. Dies autem transigi debet alacri ac strenuo labore (p. 806. D. — 808. C.). — Mane pueri itent ad magistros comitantibus paedagogis. Continendi enim illi sunt omni disciplinae diligentia tam a paedagogis quam a magistris, ne protervi aut contumaces existant. Imprimis servorum filii, si quid inhonesti in se admittant, non solum a paedagogis, sed etiam a quovis ingenuo castigandi sunt. Quod ut rite fiat, curare debet is, cui universum iuventutis educandae munus et officium demandatum est (p. 808. D. — 809. A.). — Sed hic ipse educationis

moderator accuratius etiam nobis instituendus est, quam hactenus fieri potuit *). — Et de choris quidem satis diximus antea, quum ostenderemus, quibus carminibus et saltationibus utendum sit. Sequitur ergo, ut explicandum sit de scripturae genere numeris non adstricto, de lyrae usu, de compotandi rationibus, denique de astronomicis: quae omnia vel ad bellum vel ad rerum domesticarum curam urbisque administrationem quemque percipere debere statuimus (p. 809. B. — 809. E.). — Itaque puer decem annos natus per triennium litteras et legere et pingere discito et anno tertio decimo exacto item per triennium lyrae operam dato. Ac de prosa quidem scriptione pariter atque de carminibus tenendum est, non omnia promiscue pueris obtrudenda esse. Imo falsa est omnino opinio eorum, qui iis censent quam plurima legenda et ediscenda esse; quum enim scriptores et poëtae multa habeant, quae a puerilis institutionis ratione sint alienissima, facile apparet, istam legendi cupiditatem pueris esse perquam perniciosam (p. 809. E. — 811. E.). — Verum haec de litteris et grammatistarum opera. Pergimus ad ea, quae a citharistis tradenda sunt. Itaque litterarum studio absoluto, pueris citharae dabunt operam. Et cantus quidem non alii sunt discendi nisi ii, qui probati fuerint rei peritis. Vitanda praeterea etiam musicorum artificia, quae quum nihil utilitatis habeant, tum artem musicam etiam faciunt difficiliorem, quam ut intra triennium iuvenes possint in ea aliquid proficere (811. E. — 813. A.). — Quemadmodum vero de musica, ita etiam de gymnasticae docendae ratione non inutile erit hic aliquid commonuisse, quod summo educationis moderatori curae cordique esse debeat, ut adeo in tanta negotiorum multitudine ipsi sociis operae opus fore videatur. Debet igitur ille curare hoc, ut artes militares atque gymnicae omnes in gymnasiis ab idoneis magistris tradantur. Instituantur vero in iis etiam puellae, ut mulieres, hostibus invadentibus, urbem tueri suosque defendere, ac, si quando necessitas pro urbe pugnandi inciderit, hostem una cum viris adoriri ac

---

*) Factum est iam Libro VI.

propulsare possint (p. 813. B. — 814. C.). — Missa iam de lucta disputatione, progrediamur continuo ad reliquam corporis motionem, quae communi saltationis nomine designatur. Sunt vero duo potissimum saltationis genera, militaris saltatio (pyrrhicha), et saltatio temperatior ac sedatior, sive emmelia: quam utramque legum auctor consiliis suis accommodatam faciet; legum custodes vero, ne novando depravetur, sedulo cavebunt (p. 814. C. — 816. D.). — Ex ceteris saltationis generibus memoranda praeterea est saltatio comoedorum et tragoedorum, quae quidem in civitate nostra non est ferenda, nisi illi artem suam probaverint magistratibus (p. 816. D. — 817. E.). — Restant adhuc tres disciplinae, quae ab ingenuis hominibus sunt discendae, ars numerandi, ars metiendi, et astronomia, quas etsi non possunt omnes accuratius condiscere, tamen potissimas earum partes penitus ignorare turpe videatur. Numerandi igitur ars a pueris discenda est, quoniam maxima inde ad ipsam vitam redundat utilitas, ac tanto facilius ea poterit ab iis percipi, quo plura ad eam rem inventa sunt ludorum adminicula, pueris sanequam utilissima. In metiendi arte porro oportet pueros maxime cognoscere ea, quae mutuam habent mensuram, ne turpi in rebus iudicandis errore ducantur, in quo versantur plurimi (p. 817. E. — 820. E.). — Denique etiam siderum notitia pueris impertienda est. Quam quod vulgo putant religiosae pietati adversari, ridiculus plane is error est. Imo valet illa sine dubio eo, ut de diis coelestibus, Sole, Luna, aliis, rectius veriusque statuamus neque pro stellis errantibus habeamus, quae non sunt errantes, sed certo itinere procedunt. Nec vero difficilem esse harum rerum cognitionem, vel ex eo apparet, quod ipse sero demum nec ante multum tempus illarum scientia imbutus sum (p. 820. E. — 822. C.). — Sed haec hactenus de puerilis institutionis rationibus. Addere vero his placet, de venatione quid statuendum sit. Atque hic quoque valet rursus quod antea in simili caussa iudicavimus, non omnia posse legibus publicis definiri, sed esse medium quiddam inter leges et admonitionem, quo legum latori non raro utendum sit. Etenim venatio quum pateat latissime, quandoquidem non solum aquatilium, vola-

tilium et pedestrium habetur venatio, sed etiam homines atque res per eam multiplici modo capiuntur, veluti bello, per amicitiam, furto, latrocinio; facile intelligitur, legislatoris esse, quae in illa bona et honesta sunt, ea laudare; quae secus habent, vituperare; quo uno maxime adolescentes ad optimarum rerum studium gravissime incitabuntur. Dehortandi igitur illi sunt et arcendi a cupiditate et amore venationis marinae omninoque aquatilis, imprimis inertis illius, quae hamis ac nassis instituitur; arcendi item et retinendi ab hominum capiendorum studio atque piratica; deterrendi denique a furtis et rapinis omnis generis. Nec vero ingenuos iuvenes decebit captura volatilium. Itaque sola pedestrium venatio relinquitur. Sed ne haec quidem omni ex parte videtur esse laudabilis. Neque enim ea probari debet, quae est cum inertia et socordia coniuncta habetque laborum intermissiones, veluti quae laqueis ac retibus utitur. Quamobrem una maxime probanda est venatio quadrupedum ea, quae maiorem quandam corporis contentionem et exercitationem requirit, et vel canum et equorum auxilio vel etiam propria cuiusque opera peragitur (p. 822. C. — 824.). —

Z.

Cap. I. *Γενομένων δὲ παίδων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν τροφὴν μέν που καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν ὀρθότατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν· ἣν εἶναι μὲν ἄῤῥητον πάντως ἀδύνατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τινὶ καὶ νουθετήσει μᾶλλον ἢ νόμοις εἰκυῖ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας πολλὰ καὶ σμικρὰ* 788

P. 788. *Γενομένων δὲ παίδων*] Non inutile erit, in principio libri monuisse, defuisse nobis ad eum collationes mssptorum ab Bastio factas, id quod vel ideo dolemus, quia ita nobis non licuit ex Par. A. orthographica ita emendare, ut in superioribus libris fecimus. Quamquam omnino quidem alii libri codici illi cognati tulerunt suppetias.

ὀρθότατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν] Libri omnes quum mss. tum editi *ὀρθότατα γίγνοιθ' ἡμῖν*, quod nuperi editores uno Hermanno excepto retinuerunt.

Cap. I. P. 788. A. *λέγειν ὀρθώτατ' ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν*] Libri: *ὀρθότατα γίγνοιθ' ἡμῖν*, quod non dubitavimus de Astii coniectura in melius mutare. Error vulgatae lectionis manifestus extat, correctio autem adeo est lenis, ut propemodum nulla dicenda sit. Mox *ἣν λέγειν μὲν κ. τ. λ.* explica sic: *ταύτην δὲ λέγειν μὲν κ. τ. λ.*

λεγομένη δὲ διδαχῇ —] H. e. *εἰ δὲ λέγοιτο*. Nam sententia haec est: hanc silentio plane transire nullo pacto licet; sin autem explicetur, institutioni alicui et admonitioni similior quam legi nobis videbitur. Eandem sententiam repetit philosophus infra p. 793. A. — D. et p. 823. C sqq. Conf. etiam Libr. VI. p. 780. A sqq. Ceterum etiam Aristoteles Polit. VIII. 1. et Ethic. ad Nicom. X. 9. quaerit, num institutio iuventutis ad legislatoris curam pertineat ac debeat esse publica. Rem autem decernit sic, ut eam affirmet publicam

καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς
B ἑκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου ξυμβουλὰς παραγενόμενα, παντοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν πολιτῶν ἤθη· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποιεῖν νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον. διαφθείρει δὲ καὶ τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς ἐθισθέντων τῶν ἀν-
C θρώπων παρανομεῖν. ὥστε ἀπορία μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγᾶν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς· νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τὴν

οὐκ ἐκφανῆ] Florentini omnes ἐμφανῆ. Idem habent Ξ. Ω. f. h. r. Sed praestat ἐκφανῆ, etiam firmatum a praestantissimo Par. A. ut miremur Schneiderum ἐμφανῆ praetulisse.

esse oportere, quia reipublicae convenienter vivendum sit et institutio totam cuiusque aetatem complectatur.

ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς ἑκάστων — παραγενόμενα] Prave haec a Bekkero aliisque distinguuntur sic, ut commate post γιγνόμενα omisso oratio post ἐπιθυμίας incidatur, reliqua autem inde ab ἕτερα παρὰ τὰς τ. κ. τ. λ. commate post παραγενόμενα eiecto cum consequentibus in unum coniungantur. Imo sententia haec est: privatim enim atque domi multa pusilla neque omnibus conspicua fiunt, facile propter singulorum dolores, voluptates et cupiditates ita evenientia, ut discrepent a legumlatoris consiliis; quamobrem eadem etiam civium mores varios neque inter se similes efficient, id quod malum est civitatibus. Veram interpunctionis rationem habent editt. vett. praeterquam quod male post καὶ ἐπιθυμίας comma inferciunt. Voc. ἕτερα nectas cum παραγενόμενα, ita ut idem sit quod ὡς ἕτερα. Constructionem verborum ἕτερα παρὰ τὰς τ. ν. ξυμβουλὰς attigimus ad Crit. p. 54. D. Phaed. p. 74. A. 107. A. Phileb. p. 21. D. al. Dein legendum censemus: καίτοι διὰ σμικρότητα: atqui propter parvitatem etr. Certe καὶ γὰρ a sententia est alienum.

B. διαφθείρει δὲ καὶ —] Int. αὐτό, i. e. si quis de his rebus leges scribere aggrediatur. v. ann. ad Theaet. p. 171. A. et 187. C.

C. οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα —] Δείγματα sunt exempla rerum venalium speciminis caussa a mercatoribus vel exposita vel etiam aliis modis oblata. v. Harpocrat. et Hesych. s. v. Poll. IX. 34. Ast.

γε ὀρθὴν πάντως δεῖ τροφὴν φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλλιστα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἴρηταί που.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἁπλούστατον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθὺς φύεσθαι τῶν παίδων. D

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάστη παντὸς ζώου μεγίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε μὴ γίγνεσθαι τά γ' ἀνθρώπινα μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν ἔτεσιν αὐξανόμενα;

ΚΛ. Ἀληθῆ.

B. ἐπιζήμια τεθέντα] ἐπὶ ζημίᾳ Bas. 1. 2.
D. κάλλιστα, οἶμαι] οἴομαι A. quod probatum est Schneidero.

ad h. l. Boeckh. Oecon. Athen. I. p. 64. Inde etiam locus quidam Piraeei sic appellatus fuit, ubi merces expositae erant, ut mercatores peregrini eas spectare possent. v. praeter eos, quos laudavimus, imprimis Bekkerum Charicl. Vol. I. p. 266. H. l. intelligantur quasi exempla et specimina, unde quid rei sit, intelligere liceat. Accusativus ἐξενεγκόντα pendet ex πειρατέον, h. e. πειρᾶσθαι δεῖ, de quo loquendi genere v. infra p. 793. E. ibique ann.

λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος] similia videntur iis, quae dicuntur obscurius. Nam κατά τι σκότος i. q. σκοτεινῶς πως. Fallitur Astius, τι in his ratus habere vim intendendi.

Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα —] Iam vero illud certe vere, opinor, dictum est, rectam quidem educationem omnino videri debere corpora et animos posse quam pulcerrimos et praestantissimos efficere. Prave haec accepit Astius iuxta cum aliis, posito insuper post εἴρηταί που signo interrogandi. Particula μέν post τοῦτο iteratur, quia τοῦτο μέν idem est atque repetitum ὅτι μὲν δεῖ κ. τ. λ. Dein τί μήν; ut sexcenties, est τί μὴν ἄλλο; quidni vero?

D. τό γε ἁπλούστατον] id quod simplicissimum est; pertinet ad insequentia: ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων κ. τ. λ. Nam simplicissimum est sane, corpora puerorum, aliquando pulcra futura, statim a teneris quam rectissima (gerade) fieri.

ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε] Int. αὐτό s. τὸ πρᾶγμα, quod inest in antegressis. v. supra ad p. 788. B. Ceterum eam controversiam quinam agitaverint, nos quidem ignoramus.

ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὔξη ὅταν ἐπιῤῥέῃ πόνων
789 χωρὶς πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς σώμασιν ἀποτελεῖ;

ΚΛ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων, ὅταν ἡ πλείστη τροφὴ προςγίγνηται τοῖς σώμασι.

ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξένε; ἦ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεωτάτοις πόνους πλείστους προςτάξομεν;

ΑΘ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις.

ΚΛ. Πῶς λέγεις, ὦ λῷστε; ἦ τοῖς κυουμένοισι φράζεις;

B *ΑΘ.* Ναί. θαυμαστὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικήν, ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν, καίπερ ἄτοπον οὖσαν, δηλῶσαι.

P. 789. *ἦ τοῖς ἄρτι γεγονόσι*] Sic A: *Ω*. Vulgo *ἢ*. Verum coni. Steph.

πολλὴ αὔξη] Attica forma, ut *βλάστη, πάθη, ἄνθη*, pro v. *αὔξησις*: de qua consulas Valckenar. ap. Tittmann. Epist. p. 152. Kön. ad Gregor. Corinth. p. 54. Toup. Emendatt. in Suid. T. I. p. 87. Intpp. ad Moerin Attic. p. 4 sq. Adde nostra ad Remp. VI. p. 309. B. Fluctuant non raro codd. inter formam utramque, ut Theaet. p. 173. A. Reip. VI. p. 509. E. VII. p. 521. E. ubi alii *αὔξη*, alii *αὔξησις*. Sed hic et Legg. X. p. 894. B. atque alibi codd. omnes tuentur formam Atticam.

P. 789. *Τί δῆτα, ὦ ξένε; ἦ τοῖς ἄρτι —*] Ante Steph. erat: *ἢ τ.* Sed vere Ficinus: Quid ais, hospes? numquid statim natis et tenerrimis pueris labores plurimos afferemus? Et habent *ἦ* codd. meliores.

ἦ τοῖς κυουμένοισι φράζεις;] an censes iis, qui adhuc in utero gestantur, labores esse iniungendos? Epinom. p. 973. D: *τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως.* Sic *κύημα* est fetus De Rep. p. 461. C. Sympos. p. 206. D. Cum accusativo obiecti iungitur *κυεῖν* Sympos. p. 203. C: *καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα.* ibid. p. 209. A. *ἃ ψυχῇ προςήκει κυῆσαι καὶ κυεῖν.* in aliis libris est *κυομένοισι.* De utrinsque formae usu v. Lobeck. ad Aiac. p. 793 sq. ed. 2. cui tamen non assentimur nullum omnino iudicanti inter utramque significationis discrimen intercedere. De qua quaestione alibi explicabitur.

B. *τὴν τῶν τηλικούτων γυμν.*] H. e. tam parvulorum, tantillorum.

τρέφουσι γὰρ δὴ —] Celebrata est Atheniensium *ὀρτυγοκοπία*, quae propter ingens

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦ-
τον κατανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδιὰς αὐτόθι μειζόνως
τινὰς παίζειν ἢ δεῖ. τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ
μόνον παῖδες ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροί τινες ὀρνίθων
θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσκοῦν-
τες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολλοῦ δὴ δέουσιν ἡγεῖ- C
σθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι τοὺς πρὸς ἄλληλα
μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινοῦσι γυμνάζοντες· πρὸς
γὰρ τούτοις λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος, τοὺς μὲν
ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγκά-
λην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας οὔ τι τῆς τῶν αὐτῶν
σωμάτων ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων, καὶ τό
γε τοσοῦτον δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι

τοῖς κνουμένοισι] Unus Ric. h. κνομένουσι.

B. πρὸς ἄλληλα ἀσκοῦντες] ἀσκοῦντας A. Ω. h. v. a. c. o. δ. x. errore.

rei studium etiam ὀρτυγομανία appellabatur. Nota item sunt gallorum certamina ab iis instituta. v. Valesii nott. ad Harpocrat. p. 497 sq. ed. Lips. Vol. II. et quae copiosius nuper exposuerunt Boeckh. Explicatt. Pindar. p. 210. intpp. ad Aristoph. Avv. v. 1297 sqq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 383 sqq. Krause. Gymnast. et Agonist. Graecor. Vol. I. p. 17 sq. Quod igitur Athenienses facere solebant, ut aviculas istas inter ambulandum secum circumferrent, quo validiores scilicet atque animosiores ad certamina fierent, idem Atheniensis censet faciendum esse ab iis, qui infantes ac puerulos velint aliquando validos atque pulcros fieri.

C. λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος] Ἕκαστος plurali iunctum illustrat Matthiae Gr. §. 302. a. ann. Verba ὑπὸ μάλης Schulthessius tanquam otiosa ac supervacanea delenda putabat. Iniuria. Nam ὑπὸ μάλης, sub ala, sub axilla, aliquid gestare, omnino etiam dicuntur qui clam et furtim aliquid faciunt. v. Bekker. Anecdot. I. p. 194. 7. Suidas s. v. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 64. E. Vol. I. p. 498. Nimirum quae sub ala superinduta tunica gestantur, ea non conspiciuntur. Quamquam ne opus quidem est, ut ad improprium formulae usum confugiamus. Nam et quae in manu et quae ulna gestantur, ea possunt ὑπὸ μάλης gestari dici, quandoquidem utraque veste superiecta queunt occultari. Atque ea vi et significatione formulam nunc acceperim, de cuius usu v. etiam Gorg. p. 469. D. Xenoph. Hell. II. 3. 16. Aristoph. Lysistr. v. 985.

D τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κατακινούμενα ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχουμένων καὶ ὑπ' ἄλλων ὁπωςοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται, καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι παραδιδόναι. Cap. II. Τί οὖν ἂν φαῖμεν ἐχόντων οὕτω τούτων τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς E δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλωτι φράζωμεν, τιθέντες νόμους, τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενόμενον δὲ πλάττειν τε οἷον κήρινον, ἕως ὑγρόν, καὶ μέ-

D. *κινήσεων κατακινούμενα*] Editt. omn. *κινήσεων κινούμενα*. Sed *κινήσεων καὶ κινούμενα* A. Ω. x. a. Quod unde ortum sit, docet marg. Voss. *κατακινούμενα*. Id igitur restituimus.

ἐν αἰώραις] V. *ἑώραις*, invitis omnibus codd.

καὶ ὑπ' ἄλλων ὀπ.] V. *ἢ καὶ ὑπ.* Recte *ἢ* om. A. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c.

E. *γέλωτι φράζωμεν*] *φράζωμεν* Ω. a. supra vers. idem Flor. δ. habet a pr. m.

βίᾳ ἐπερειδομένων] *ἀπερειδομένων* Ω. v. a. δ. et a m.

D. *ὅτι τὰ σώματα πάντα* —] De gestationis et vectationis utilitate v. etiam Tim. p. 88. D. 89. E. Aristot. De Rep. VII. 17. in. Plutarch. De sanitat. tuenda c. 15. — *κατακινούμενα ἄκοπα*, i. q. *ὡς ἄκοπα*, s. *ὥςτε ἄκοπα εἶναι*. Prave vulgo post *κατακινούμενα* commate incidebatur oratio, quod vitium prudenter sustulit Astius. Pro *πάντων* Stobaeus Serm. XLIX. p. 549. habet *πάντως*, invitis Platonis codicibus. Nec opus est mutatione, quum *πάντων* rectissime post *σεισμῶν καὶ κινήσεων* inferri plane evincant quae deinceps adduntur: *ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν κ. τ. λ.* De hiatu verborum *ὑπὸ ἑαυτῶν* v. ann. ad Protagor. p. 352. D. Vocalium concursionem a Platone non esse vitatam Cicero scribit Orator. c. 44. §. 151. Pro *αἰώραις* vulgo codicibus invitis scribebatur *ἑώραις*, quod ne quis porro tueri conetur, prohibebunt certe quae disputarunt Kusterus ad Suid. I. p. 781. Wesseling. ad Diodor. T. II. p. 289. Wyttenb. ad Plut. Moral. p. 130. C. Vocatur autem *αἰώρα* ab Latinis gestatio, quae qualis fuerit, ostenderunt intpp. ad Sueton. Vitell. 16. Vespas. 21. Claud. 33. Mercurial. Art. Gymn. VI. 9, 10, 11. Foës. Oecon. Hipp. in voc. *Αἰώρα*. Wyttenbach. l. c. Nimirum cernitur ea omnino in motu cuiusvis generis, quo corpus in sublime sublatum movetur et huc atque illuc agitatur, excepta tamen, ut videtur, equitatione. Nostrates rem vocant das Schaukeln.

χρι δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφοὺς
ἀναγκάζωμεν νόμῳ ζημιοῦντες τὰ παιδία ἢ πρὸς
ἀγροὺς ἢ πρὸς ἱερὰ ἢ πρὸς οἰκείους ἀεί πῃ φέρειν,
μέχριπερ ἂν ἱκανῶς ἵστασθαι δυνατὰ γίγνηται, καὶ
τότε διευλαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων μή πῃ βίᾳ
ἐπερειδομένων στρέφηται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν φερού-
σας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον; εἰς
δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεὼν καὶ μὴ μίαν;
ἐπὶ δὲ τούτοις ἑκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς 790
μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι
ῥηθὲν γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

sec. c. Dein Steph. et Schneider. τρίετες edidit, adversantibus Ald. Bas. 1. 2. Vat. Ricc. et Florentinis. Nimirum τρίετες pro adverbio est, sed τριετὲς adiectivum. v. Coraem ad Heliodor. p. 103.

P. 790. ποιοῦσι γράφωμεν;] γράφομεν Ξ. c. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2. Dein ante Steph. erat πολλοῦ γε δή. Veram lectionem suppeditarunt codd., ex quibus πολλοῦ τε δεῖ Flor. a. Voss. x. et pr. Ω. A. Mox Steph. ὄφλειν pro ὀφλεῖν, ut recte Ω. r. scribunt.

Mox pro ὀχουμένων cum Astio et Hermanno scribendum arbitror ὀχούμενα. Nam ἵπποι ipsi certe, quibus vehimur, non dicuntur ὀχεῖσθαι. Deiu ante καὶ ὑπ' ἄλλων Stobaeus et optimi quique codd. ἤ, quod vulgo legitur interpositum, magna consensione omittunt. Itaque voculam abiecimus.

δυνατά ἐστι παραδιδόναι] nobis possunt afferre et comparare. Nam subiectum est τὰ σώματα. De τὴν ἄλλην ῥώμην, ac *praeterea* robur, consulas ann. ad Apol. p. 36. B. Phaed. 110. E. Symp. p. 191. B. al.

Cap. II. E. βούλεσθε ἅμα γέλωτι —] una cum risu, h. e. quantumvis risus tollatur, trotz dem Gelächter. — τιθέντες νόμους, h. e. publicis legibus constitutis iubentes. Pendent hinc infinitivi, qui continuo subiunguntur.

ἕως ὑγρόν,] Int. ἐστίν. Wyttenbachius ad Plut. Mor. p. 96. A. legendum putabat ἕως ὑγρὸν ᾖ, probante Heusdio Specim. Crit. p. 93. Quae mutatio nec necessaria videtur, nec per usum loquendi probari potest, quippe qui ἕως ἂν ὑγρὸν ᾖ flagitat. Significat autem ὑγρόν id, quod est molle et flexibile; de qua voc. significatione v. ann. ad Sympos. p. 196. A. De verbo πλάττειν sic usurpato v. Legg. II. p. 671. B. IV. p. 712. A. De Rep. II. p. 377. A.

μέχρι δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν] De re consule Becker. Charicl. Vol. I. p. 20.

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἤθη τροφῶν.

ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἤθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς
B σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινά τις οἴοιτο ἕξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥηθεῖσι χρῷτο, καὶ χρώμενος εὖ τήν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ.

ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης

πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν] πρὸς τὸ Ald. Lov. Bas. 1. 2. v. f. male. v. explicatt.

B. πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομ.] V. ὀρθῶς, quod servavit Schneider. Sed ὀρθῆς A. Ω. f. h. r. a. c. ð. o. verissime.

P. 790. πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν —] praeterquam quod ingenia muliebria ac servilia noluerint obtemperare. v. Phaed. p. 106. C. Symp. p. 195. C. Protag. p. 333. A. ibique ann. Male libri quidam πρὸς τὸ μ. Quod vero τὰ ἤθη dicuntur μὴ ἐθέλειν πείθεσθαι et mox τὰ ἤθη τῶν δεσποτῶν etiam ἀκοῦσαι, disputavit de hoc loquendi genere nuper doctissime Lobeckius ad Aiac. v. 7. pag. 73 sqq. ed. 2. Simile quid infra ad p. 798. B. annotavimus.

C. ὅνπερ ἠργμέθα τῶν — διαπεραίνειν] Stephanus: „Aut, inquit, scribendum esse puto τὸν περὶ τὰ σώματα μῦθον λεχθέντα, aut ante διαπεραίνειν subaudiendum esse ὥστε." Nimirum genitivi cum ἠργμέθα coniuncti sunt sic, ut nihilominus infinitivus διαπεραίνειν extrinsecus accedat. Quod genus loquendi, neutiquam insolens illud, unde habeat explicationem suam, videmur ad Timaeum p. 33. C. ostendisse. Conf. etiam quae de eadem re ad Gorg. p. 513. E. Remp. I. p. 342. B. commentati sumus. Similis locus est Legg. III. p. 700. C.

Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἷον στοιχεῖον —] Recte Ficinus: Hoc igitur tanquam elementum ad utriusque, tam animi quam corporis infantium, cultum accipiamus, perpetuam die nocteque nutritionem agitationemque adhibitam omnibus quidem conferre ctr. Etenim genitivus σώματός τε καὶ ψυχῆς pendet ex ἀμφότερα, ex quo genitivo rursus suspensus est πάνυ νέων. Sed insolentius est, quod

νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν
πάνυ νέων παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν C
αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤργμεθα τῶν περὶ τὰ σώ-
ματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἷον στοιχεῖον ἐπ᾽
ἀμφότερα σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάνυ νέων,
τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅ τι μάλιστα
διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμφορος
ἅπασι μέν, οὐχ ἥκιστα δὲ τοῖς ὅ τι νεωτάτοισι, καὶ
οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἷον ἀεὶ πλέοντας· νῦν δ᾽ D
ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παί-
δων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε,
ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι καὶ ἐγνώκασιν ὂν χρή-
σιμον αἵ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἱ περὶ τὰ

C. ὅνπερ ἤργμεθα τῶν — διαπεραίνειν] εἴργμεθα Ald. Bas. 1. 2. Lov. Stephanus aut τὸν μῦθον λεχθέντα scribendum aut ante διαπεραίνειν int. ὥςτε putabat. v. expl.

νυκτός τε καὶ ἡμέρας] Sic A. Ω. v. f. h. r. n. c. Vulgo πάσης τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ut reliqui codd.

deinceps subiicitur: καὶ οἰκεῖν — οἷον ἀεὶ πλέοντας. Quippe istud quidem manifestum est anacoluthon, quandoquidem scriptor haec addidit perinde ac si antecessisset: ὡς ἔστι ξύμφορον ἅπασι τιθήνησιν καὶ κίνησιν γίγνεσθαι κ. τ. λ.

D. ὡς ἐγγύτατα τούτου] ita ut quam proxime ad illud accedatur; quam simillime. Male alii: quod proxime ab hoc abest, repugnante sententia.

καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπ.] colligere id etiam exinde debemus, quod idem ex usu repetierunt et utile cognoverunt tam nutrices parvulorum quam ctr. De plurali numero τῶνδε, ubi τοῦδε exspectes, posito v. ad Gorg. p. 447. B. Apol. 19. D. De Rep. VI. p. 504. D. Legg. III. p. 689. B. al.

καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι] Locus perquam obscurus et multis magnisque dubitationibus obnoxius, quem alii aliter interpretari conati sunt. Et plerique quidem interpretes in ea fuerunt sententia, ut morbosam quandam affectionem a Corybantibus profectam vel immissam significari putarent ex nimia quadam mentis animique concitatione oriundam et cum vesania atque insomnia coniunctam, quam mulieres saltatione et cantu sanare consueverint. In qua sententia praeter alios fuerunt Astius ad h. l. Ruhnken. ad Tim. p. 163. sq. Voegelinus in Interpret. Germ. ad h. l. qui genus quoddam saltationis Sancti Viti significari sibi persuasit. In quo duplex error dominatur. Nam primum quidem quod cogitarunt

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς
τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δού-
λεια ἤθη τροφῶν.

ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν
ῥηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέ-
ρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἤθη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς
B σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας
διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην
ἄν τὰ κοινά τις οἴοιτο ἕξειν τινὰ βεβαιότητα θέ-
σεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν
τοῖς νῦν ῥηθεῖσι χρῷτο, καὶ χρώμενος εὖ τήν τε
οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ.

ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης

πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν] πρὸς τὸ Ald. Lov. Bas. 1. 2. v. f. male. v. explicati.

B. πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομ.] V. ὀρθῶς, quod servavit Schneider. Sed ὀρθῆς A. Ω. f. h. r. a. c. δ. o. verissime.

P. 790. πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν —] praeterquam quod ingenia muliebria ac servilia noluerint obtemperare. v. Phaed. p. 106. C. Symp. p. 195. C. Protag. p. 333. A. ibique ann. Male libri quidam πρὸς τὸ μ. Quod vero τὰ ἤθη dicuntur μὴ ἐθέλειν πείθεσθαι et mox τὰ ἤθη τῶν δεσποτῶν etiam ἀκοῦσαι, disputavit de hoc loquendi genere nuper doctissime Lobeckius ad Aiac. v. 7. pag. 73 sqq. ed. 2. Simile quid infra ad p. 798. B. annotavimus.

C. ὅνπερ ἥργμεθα τῶν — διαπεραίνειν] Stephanus: „Aut, inquit, scribendum esse puto τὸν περὶ τὰ σώματα μῦθον λεχθέντα, aut ante διαπεραίνειν subaudiendum esse ὥςτε." Nimirum genitivi cum ἥργμεθα coniuncti sunt sic, ut nihilominus infinitivus διαπεραίνειν extrinsecus accedat. Quod genus loquendi, neutiquam insolens illud, unde habeat explicationem suam, videmur ad Timaeum p. 33. C. ostendisse. Conf. etiam quae de eadem re ad Gorg. p. 513. E. Remp. I. p. 342. B. commentati sumus. Similis locus est Legg. III. p. 700. C.

Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἷον στοιχεῖον —] Recte Ficinus: Hoc igitur tanquam elementum ad utriusque, tam animi quam corporis infantium, cultum accipiamus, perpetuam die nocteque nutritionem agitationemque adhibitam omnibus quidem conferre ctr. Etenim genitivus σώματός τε καὶ ψυχῆς pendet ex ἀμφότερα, ex quo genitivo rursus suspensus est πάνυ νέων. Sed insolentius est, quod

νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάνυ νέων παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν C
αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤργμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἷον στοιχεῖον ἐπ' ἀμφότερα σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάνυ νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅ τι μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμφορος ἅπασι μέν, οὐχ ἥκιστα δὲ τοῖς ὅ τι νεωτάτοισι, καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἷον ἀεὶ πλέοντας· νῦν δ' D
ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παίδων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι καὶ ἐγνώκασιν ὂν χρήσιμον αἵ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἱ περὶ τὰ

C. *ὅνπερ ἤργμεθα τῶν — διαπεραίνειν*] *εἴργμεθα* Ald. Bas. 1. 2. Lov. Stephanus aut *τὸν μῦθον λεχθέντα* scribendum aut ante *διαπεραίνειν* int. *ὥςτε* putabat. v. expl.

νυκτός τε καὶ ἡμέρας] Sic A. Ω. v. f. h. r. s. c. Vulgo *πάσης τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας*, ut reliqui codd.

deinceps subiicitur: *καὶ οἰκεῖν — οἷον ἀεὶ πλέοντας*. Quippe istud quidem manifestum est anacoluthon, quandoquidem scriptor haec addidit perinde ac si antecessisset: *ὡς ἔστι ξύμφορον ἅπασι τιθήνησιν καὶ κίνησιν γίγνεσθαι κ. τ. λ.*

D. *ὡς ἐγγύτατα τούτου*] ita ut quam proxime ad illud accedatur; quam simillime. Male alii: quod proxime ab hoc abeat, repugnante sententia.

καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπ.] colligere id etiam exinde debemus, quod idem ex usu repetierunt et utile cognoverunt tam nutrices parvulorum quam ctr. De plurali numero *τῶνδε*, ubi *τοῦδε* exspectes, posito v. ad Gorg. p. 447. B. Apol. 19. D. De Rep. VI. p. 504. D. Legg. III. p. 689. B. al.

καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι] Locus perquam obscurus et multis magnisque dubitationibus obnoxius, quem alii aliter interpretari conati sunt. Et plerique quidem interpretes in ea fuerunt sententia, ut morbosam quandam affectionem a Corybantibus profectam vel immissam significari putarent ex nimia quadam mentis animique concitatione oriundam et cum vesania atque insomnia coniunctam, quam mulieres saltatione et cantu sanare consueverint. In qua sententia praeter alios fuerunt Astius ad h. l. Ruhnken. ad Tim. p. 163 sq. Voegelinus in Interpret. Germ. ad h. l. qui genus quoddam saltationis Sancti Viti significari sibi persuasit. In quo duplex error dominatur. Nam primum quidem quod cogitarunt

τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἡνίκα γάρ ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυςυπνοῦντα τῶν

de inquiete et insomnia, quae per mulieres curata sit, non viderunt optimi homines, Infantibus quidem a Platone tribui insomniam, sed corybantibus non item, quippe qui una tantum mentis concitatione inquietari dicuntur. Nimirum in fraudem illi manifesto inducti sunt eo, quod paullo post ad verba haec: *καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις — μούσῃ χρώμεται*, intelligi oportere putarunt ex superioribus: *κατακοιμίζουσι τοὺς δυςυπνοῦντας*. At multo rectius ibi statneris aut per zeugma *ποιοῦσιν* intelligendum, aut, quod eodem redit, repetendum esse: *οὐχ ἡσυχίαν προςφέρουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλὰ μελῳδίαν*. Atque hanc rationem unice veram esse, quum haec ipsa verba doceant, in quibus non alia de re agitur nisi de motionis et agitationis ad comparandam corporis animique quietem utilitate; tum prorsus evincunt illa, quae p. 791. A. leguntur, ubi infantibus quidem dicitur per eiusmodi motum somnus adduci, corybantibus autem saltatione et tibiarum incentione, diis auxiliantibus, afferri hoc utilitatis, ut pro furiosis affectibus sanae mentis habitum recuperent. Quae quum ita sint, intelligi hinc licebit, quidnam aliud sit, in quo alterum errorem latere diximus. Nam quae viri docti scripserunt de aegrotantibus, qui tibiarum cautum sibi visi sint mentis insania quadam delusi perpetuo exaudire et quasi furiis agitati sint vexatique insomniis, ea quum ex aliis locis male intellectis temere sint conficta, tum ab hoc loco omnino abhorrent. De qua re nuper peculiari commentatione exposnit Alb. Iahnius, Bernas, in Iahnii nostri et Klotzii Annal. Novv. Supplem. Vol. X. Fascic. 2. Quamquam eum viro docto quum de aliis quibusdam dissentimus, tum etiam de significatione, quam p. 222 sqq. verbo *κορυβαντιᾶν* tanquam primitivam attribuit. Quod enim illud arbitratur adhiberi ad declarandum affectum et actionem Corybantum sive Gallorum, id est, sacerdotum matris deum, quandoquidem verba in *ιᾶν* terminata teste Lobeckio ad Phrynich. p. 79 sqq. ad animi affectiones et perturbationes significandas adhibeantur; id a vero recedit longissime. Nusquam enim illud de ipsis Corybantibus dicitur, sed unice usurpari solet de iis, qui more Corybantum fanatico furore correpti insaniunt et delirant. Est enim Corybantio furore laborare sive affectum esse. Unde apparet, cur non potuerit dici de ipsis Corybantibus, a quibus rei nomen petitum est. Etenim Corybantum sacra constat peracta esse singulari enthusiasmo, ita ut ipsi miro quodam furore perciti et agitati viderentur. v. Lobeck. Aglaopham. Vol. II. p. 1139 sqq. 1153 sqq. Creuzer. Symbol. u. Mytholog. V. II. p. 40 sq. Böttiger. Ideen zur Kunstmythologie Vol. I. p. 287 sq. Hoeck. Creta v. I. p. 203 sqq. Hinc *κορυβαντιᾶν* omnino dicuntur ii, qui more Corybantum insolito quodam enthusiasmo et sacro tanquam furore cientur ac veluti extra se rapiuntur. Ex qua una significatione multiplex verbi usus facili negotio declarari et illustrari potest. Transfertur enim ad designan-

παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προςφέρουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ

dam omnis generis concitationem mentis animique insolentiorem eiusque varias affectiones indicandas, sicuti vel ex his locis intelligi licebit: Plat. Crit. p. 54. D. Phaedr. p. 228. B. Symp. p. 215. E. Ion. p. 533. E. 536. C. Aristoph. Vesp. v. 8. Lucian. Hermotim. 63. al. conf. etiam Strabo X. p. 473. Atque hunc ipsum enthusiasmum, cum insolita quadam animi inquiete et perturbatione coniunctum, etiam hoc loco significari manifestum putamus. Qui quoniam tanquam morbus aliquis videbatur esse divinitus immissus, hinc eius *ἰάματα* vel *ἰάσεις* dicuntur reperiri, quae ritibus quibusdam peragantur. v. pag. 791. E. Atque hic tertius error notandus venit. Putarunt enim viri docti, Ruhnkenius, Astius, Iahnius, denique omnes, quicunque de hac re unquam commentati sunt, veteres credidisse, istam mentis insaniam a Corybantibus immitti solere. Quod perquam ineptum est planeque absurdum. Quid rei sit, paucis iuvabit monuisse. Pertinent enim huc verba Hermiae in Phaedrum p, 105. *εἰσὶ δὲ καὶ* (praeter *τοὺς νυμφολήπτους*) *πανόληπτοι καὶ μητρόληπτοι καὶ κορυβαντισμοί.* Ubi qui memorantur *μητρόληπτοι*, ii certe non sunt alii, opinor, quam qui a magna matre deum credebantur esse concitati atque perciti, eoque in *κορυβαντισμούς* coniecti. Verum haec de re universa. Et ante omnia quidem verba Platonis haec: *αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι* accuratius illustranda sunt. Quae dici non potest quam misere a criticis vexata sint. Nam primum quidem Astius scribendum censuit *περὶ τὰ τῶν κορυβαντιώντων*, ipsis Corybantibus eiectis et expulsis. Cui reluctatur Alb. Iahnius l. c. p. 237 sq. furores a Corybantibus immissos intelligendos esse ratus. Sed ut largiamur, *τὰ τῶν κορυβάντων* recte dici posse furores ab iis iniectos, tamen unde Iahnius cum aliis, qui ita statuerunt, acceperit veteres credidisse, furores illos posse ab istis sacerdotibus immitti, iuxta cum ignarissimis ignoramus. Nimirum falso hoc ita statui, vel ex eo apparet, quod nullis omnino sacerdotibus a veteribus Graecis aut Romanis eiusmodi vis divina attribuitur. Sed de hoc errore iam antea dictum est. Itaque *τὰ τῶν Κορυβάντων* omnino sunt quae Corybantibus accidunt, h. e. fanatici eorum furores cum inquiete et perturbatione consociati, ideoque omnino etiam affectiones et perturbationes mentis eorum, qui similia atque illi paterentur. Hoc autem si vere ita indicatur, facile apparet, vanam esse etiam alteram Astii coniecturam, qua pro *τελοῦσαι* scribendum censuit *οὖσαι*, nec pluris faciendam esse rationem Winckelmanni ad Plutarchi Amator. p. 176. *ἰάματα ἔχουσαι* coniectantis. Neque enim in unum coniungenda sunt ista: *περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα*, quae fuit optimorum virorum opinio, sed *ἰάματα* trahendum est ad *τελοῦσαι*, et *περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων* seorsum accipiendum. Postremum rectissime pervidit etiam Iahnius l. c. p. 237. falsus ille tamen in eo, quod verba sic interpretatur: quae *medelas perficiunt* inservientes furoribus a

E σείουσαι, καὶ οὐ σιγὴν ἀλλά τινα μελῳδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι.

ΚΛ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξένε, μάλιστ' ἔσθ' ἡμῖν;

ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκειν.

ΚΛ. Πῶς δή;

ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστί που ταῦτ' ἀμφότερα τὰ

E. καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρ.] ἡ pro αἱ A. Ξ. Ω. v. f. h. a. c. o. δ.

P. 791. ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται] φαίνεσθαι Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. errore manifesto. Nam ineptum est istud: ἀπεργασαμένη φαίνεσθαι γαλήνην, ubi effecit, ut in animo *appareat* tranquillitas. Recepit tamen φαίνεσθαι Schneider. commotionem nimiam compescendam, et maxime clara sunt haec: Corybantibus immissis. Nimirum τελεῖν verbum est proprium in re sacra, unde ἰάματα τελεῖν dicuntur mulieres, quae ritu quodam sacro remedia adhibent, quibus vis furoris et insaniae repellatur. Περὶ autem significat quod attinet, poniturque rectissime propterea, quod ἰάματα τελεῖν per se est remedia adhibere, medicinam solemni ritu facere. Itaque clarissime apparet, opinor, locum ita esse comparatum, ut, dummodo recte fuerit explicatus, nulla plane mutatione indigeat. Faciendum tamen putamus, ut etiam alia quaedam ad eius illustrationem pertinentia adiiciamus. Primum igitur quod mulieres dicuntur huic furori mederi solitae esse, id certe nemini mirum accidet, qui meminerit, illarum non modo in Dionysiis, verum etiam in sacris magnae matris deûm praecipuas fuisse partes; de qua re v. Lobeck. Aglaopham. I. p. 629 sqq. Quocirca aptissimae sane videri debuerunt ad averruncandum malum ab ipsa magna matre deûm τοῖς μητρολήπτοις immissum. Porro sanationes istae dicuntur fuisse ἰάσεις τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν. Quod rursus sollicitavit Astius praecipitato utique iudicio. Intelliguntur enim sanationes furorum, quibus mens extra se rapitur, ut profecto non opus sit commento isto, quod ille proposuit, τῶν ἐκφρόνων βακχείων, i. e. insane bacchantium. Ad ἰάσεις χρώμεναι vero noli cum Astio εἰσὶ intelligere, quod certe ad explendam et consummandam sententiam non satis est, sed cogita potius omnino ποιοῦσιν, zeugmate non ita raro, hoc est, repete ex superioribus οὐχ ἡσυχίαν — προςφέρουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν. Alioquin enim scriptor pro χρώμεναι posuisset potius χρῶνται. Denique ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως χορείᾳ καὶ μούσῃ est: nota illa, celebrata illa, chorea et musica cum motu coniuncta, de quo usu pronominis v. Legg. III. p. 677. A. IV. p. 705. E. ibique ann. Qualis vero ea fuerit, id ipse Plato significat mox p. 791. A. Atque his expositis omnia putamus iam adeo clara esse ac perspicua, ut dubitationi

πάθη, καὶ ἔστι δείματα δι' ἕξιν φαύλην τῆς ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἔξωθέν τις προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμόν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις προς- 791
φερομένη τὴν ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν καὶ μανικὴν κίνησιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἑκάστων πηδήσεως, παντάπασιν ἀγαπητόν τι· τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐγρηγορότας ὀρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους μετὰ

mate post *πηδήσεως* et *ἀγαπητόν τι* posito. Ac servat *φαίνεται* cod. Paris. A. Dein consentientibus Turicensibus post *ἀγαπητόν τι* colon et post *πηδήσεως* comma fecimus. Vulgo post *πηδήσεως* plene interpungebatur, commate post *ἀγαπητόν τι* facto. v. explicatt.

vix adhuc locus relictus videatur. Nam quod ad *καὶ οὐ σιγὴν ἀλλά τινα μελῳδίαν* item intelligendum est *προσφέρουσιν*, ita quidem ut per epexegesin subiungatur: *καὶ ἀτεχνῶν — τῶν παιδίων*, id certe nihil molestiae habere arbitramur.

E. *ἀλλά τινα μελῳδίαν*] Cantiunculae eiusmodi nutricum vocabantur *βαυκαλήματα* vel *βαυκαλήσεις*. Athenaeus XIV. 10. p. 618. *αἱ δὲ τῶν τιτθευουσῶν ᾠδαὶ καταβαυκαλήσεις ὀνομάζονται.* De re conf. etiam Aristot. Pol. VII. 17, 15. §. 2. p. 310 sq. ed. Schn.

Δειμαίνειν ἐστί που ταῦτ' ἀμφότερα τὰ πάθη] H. e. utraeque illae affectiones et infantium et Corybantio furore correptorum. *Δειμαίνειν* est fere nostrum zagen.

P. 791. *τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας*] Genitivus *τῆς πηδήσεως* pendet ex *γαλήνην ἡσυχίαν τε*, hoc sensu: manifesto efficit tranquillitatem et quietem molestae utrorumque cordis trepidationis. Nam *περὶ τὰ τῆς καρδίας* rursus liberiore orationis structura ponitur diciturque pro *τῆς καρδίας*.

παντάπασιν ἀγαπητόν τι· τοὺς μὲν ὕπνου —] Prave haec vulgo distinguuntur, pleniore interpunctione post *πηδήσεως* facta et commate post *ἀγαπητόν τι* illato. Imo verba: *παντάπασιν ἀγαπητόν τι* praecedenti sententiae per appositionem adduntur, hoc sensu: id quod omnino magni faciendum est. Quo facto reliqua superioribus per epexegesin non addito *γάρ* accedunt. Usum verbi *ἀγαπᾶν*, quo significat magni aestimare, ad Phaedon. p. 110. D. declaravimus. Quod vero ista: *τοὺς μὲν ὕπνου κ. τ. λ.* explicationis gratia sine coniunctione adduntur, nihil est hoc usu loquendi apud Platonem frequentius. v. Indices nostros ad Vol. I. II. al. in voc. Asyndeton. Quocirca Astium mireris conicientem: *πηδήσεως, καὶ, παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν κ. τ. λ.* cuiusmodi emplastro profecto non opus est. Universi loci sententia haec est: nam his quidem (infantibus) somnum adducit; il-

θεῶν, οἷς ἂν καλλιεροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατειρ-
B *γάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πιθανὸν λόγον ἔχει τινά.*

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα, ἐννοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχή, δείμασι ξυνοῦσα ἐκ νέων, μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι. τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν ἀλλ' οὐκ ἀνδρείας γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαῖμεν ἐκ
C *νέων εὐθὺς ἐπιτήδευμα εἶναι, τὸ νικᾶν τὰ προςπίπτονθ' ἡμῖν δείματά τε καὶ φόβους.*

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Ἓν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς, τὴν τῶν παντελῶς παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι, μέγα ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

B. *διὰ βραχέων γε οὕτως*] *τε* v. f. h. r. a. c. o. *δ.* cum Ald. Bas. 1. 2. Lov. Mox *Εἰ δέ τε* pro *Εἰ δέ γε* A. Ξ. Ω.

τοῦτο δέ που πᾶς ἂν φ.] Sic A. Ω. f. h. r. a. *δ.* o. Vett. editt. *πω.* Dein c. *δ.* o. utroque loco *ἀνδρίας.* De codicibus Bekkeri non constat. Recepit is hic quoque *ἀνδρίας*, non addita admonitione. Sed v. ann. crit. ad Legg. I. 631. C. 632. E. 648. B. al.

los vero (corybantio furore correptos) vigilantes saltatione et tibiarum incentione, deorum auxilio, quibuscunque litantes (faustis ac propitiis diis) sacra faciunt, rursus tales faciunt, ut pro furiosis affectibus sanae mentis habitum recuperent. Loquutione *ὕπνου λαγχάνειν* utitur etiam Xenophon. Anabas. III. 1, 11. *μικρὸν δὲ ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ.*

B. *διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι*] *διὰ φόβων γίγνεσθαι* i. q. *φοβεῖσθαι*, notissimo usu loquendi, de quo praeter Valcken. ad Phoen. v. 482. intpp. ad Rann. Aristoph. v. 1459. Soph. Oed. Tyr. v. 773. Elmslei. Eur. Med. v. 842. Wyttenbach. ad Eclogg. Hist. p. 388. consuluisse iuvabit Matthiae Gr. Gr. §. 580. e. Frustra igitur Cornarius pro *γίγνεσθαι* legendum coniiciebat *κινεῖσθαι*, quam viri coniectu-

ΑΘ. Καὶ μὴν τό γε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσκολον οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἑκάτερον γιγνόμενον γίγνοιτ' ἄν.

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθὺς ἐμφύοιθ' ἡμῖν D ὁπότερον βουληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον, ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

Cap. III. *ΑΘ.* Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὡς ἡ μὲν τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκράχολα καὶ σφόδρα ἀπὸ σμικρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ τούτων ἐναντίον ἥ τε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δούλωσις ταπεινοὺς καὶ ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα ἀνεπιτηδείους ξυνοίκους ἀποτελεῖ.

ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ χρὴ τὰ μήπω φωνῆς ξυνιέντα E μηδὲ παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γεύεσθαί πω τρέφειν τὴν πόλιν ἅπασαν;

ΑΘ. Ὡδέ πως· φθέγγεσθαί που μετὰ βοῆς εὐ-

D. καὶ καθ' ὅσον] καὶ om. A. et pr. Ω.
καὶ ἀκράχολα καὶ σφόδρα] V. ἀκρόχολα, quod ex A. Ω. n. c. δ. mutatum. Dein vett. editt. καὶ σφοδρὰ, invitis Ω. pr. Verum restituit Bekker. Mox A. Ω. v. f. h. r. ἥ τε σφοδρὰ καὶ ἀγρία δ. pro ἥ γε σφ. recte. Traiectum enim τε est pro ἡ σφοδρά τε καὶ ἀγρία. Receperunt τε etiam Herm. et Turr.

ram Stephanus tanquam libri alicuius lectionem memorat, Bipontini editores etiam praeclaram nominare non dubitaverunt.

C. γιγνόμενον γίγνοιτ' ἄν] H. e. εἰ γίγνοιτο, γίγνοιτ' ἄν.

Cap. III. D. τὸ δὲ τούτων ἐναντίον ἥ γε σφ.] Perperam in editt. omnibus post ἐναντίον et δούλωσις commate inciditur oratio. Nam τὸ δὲ τούτων ἐναντίον est: contra autem, quod contra, habetque vim et potestatem adverbii. Pro γε quod codd. plerique τε scriptum exhibent, inde Winckelmannus legendum coniecit ἥ τότε φ. me quidem non consentiente. Corruptum est γε, quod male habuit scribas vocula inter articulum et nomen, ad quod pertinet, collocata.

θὺς πᾶν εἴωθε τὸ γενόμενον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ
τῶν ἀνθρώπων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς
τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι, τίνος ἐπι-
792 θυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρον-
ται· οὗ μὲν γὰρ ἂν προσφερομένου σιγᾷ, καλῶς οἴον-
ται προσφέρειν, οὗ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς.
τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δήλωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλαυ-
θμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῆ. ἔστι δὲ
ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ
σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον.

ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Ὁ δὴ δύσκολος οὐδαμῶς τε ἵλεως ἆρ' οὐ

E. εἴωθε τὸ γενόμενον] Sic A. pr. pro γεννώμενον, quod praeeunte Bekkero mutare placuit. v. ad Criton. p. 50. E. Bekk. etiam de suo dedit κλάειν et mox κλάῃ, codicibus non suffragantibus.

P. 792. B. εἴ τις τὰ τρί' ἔτη] τὰ τριετῆ Ald. Lov. Bas. 1. 2. A. Ξ. v. r. a. c. δ. x. et γρ. Ω. unde sponte nascitur τὰ

πᾶν εἴωθε τὸ γενόμενον] Sic codex optimus pro vulg. γεννώμενον. Criton. p. 50. D: ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν. ubi aliquot codd. item γεννωμένου. Supra VII. p. 789. E. codd. omnes fere bis τὸ γενόμενον firmant. Idem XI. p. 930. D. codd. optimi: τὸ γενόμενον pro vulg. τὸ γεννώμενον. Dein pro vulg. κλαίειν, quod codd. tuentur, Bekkerus cum Astio libris invitis scripsit κλάειν. Attica, quam grammatici ferunt, forma κλάω num Platoni ubique reddenda sit, iure dubites. Quamquam eius in plerisque locis extant librorum aliquorum testimonia, veluti Phaedon. p. 117. C. ubi pro ἀπέκλαιον nonnulli ἀπέκλαον. De Rep. X. p. 614. E. quo loco inter κλαιούσας et κλαούσας fluctuatur. Sed Ion. p. 535. D. E. et alibi vulgaris forma omnium librorum communis est. conf. Phileb. p. 48. A. Phaedon. p. 117. D. κλαίων Legg. VII. p. 792. A. ubi libri κλαίει; De Rep. III. 388. C. κλαίοντα. Nimirum res sic videtur esse decernenda. Fuit quidem κλάειν Atticorum proprium ut ποεῖν et πόημα pro ποιεῖν et ποίημα (v. Gregor. Corinth. p. 647.). Sed quemadmodum nemo quisquam ideo ποιεῖν ex Atticorum scriptis ubique expelli voluerit, ita ne κλαίειν quidem a codd. munitum protenus damnandum. Attici enim non ubique iis, quae propria sibi habuerunt, constanter usi esse reperiuntur, sed frequentarunt etiam multa vulgari dialecto communia. Quocirca veterum Grammaticorum de talibus rebus praeceptis utendum

δοκεῖ σφῶν θρηνώδης τε εἶναι καὶ ὀδυρμῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλήρης μᾶλλον ἢ χρεών ἐστι τὸν ἀγαθόν; B

ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΑΘ. Τί οὖν; εἴ τις τὰ τρί' ἔτη πειρῷτο πᾶσαν μηχανὴν προςφέρων ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὡς ὀλιγίστῃ προςχρήσεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπῃ πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα εὔθυμον μᾶλλόν τε καὶ ἵλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφομένου;

ΚΛ. Δῆλον δή, καὶ μάλιστά γ' ἄν, ὦ ξένε, εἴ τις πολλὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι.

ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἄν, ὦ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις διαφθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ C

τρί' ἔτη, quod dedimus cum Bekkero. Stephanus scripsit τὰ τρία ἔτη.

C. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυν.] Sic verissime Steph. In Ald. Lov. Bas. 1. 2. legitur Κλεινία, unde Astius scripsit: Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγώ, Κλεινία, ξ. quod receperunt Turicenss. sed v. explicatt.

διαφθορὰ μεγίστη] διαφορὰ A. et pr. m. Ω.

est cautissime. Sententia haec est: et vero etiam praeter clamorem ploratu magis quam cetera animalia tanquam constrictum tenetur. — τούτοις αὐτοῖς, clamore et ploratu. — τεκμαίρονται, sc. αὐτό, de qua ellipsi v. ann. ad Criton. p. 44. A. Phaedon. p. 107. E.

P. 792. σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῆ] H. e. bene ominata. Pro κλαυμοναί Astius ex Polluc. Onom. II. 164. p. 184. dedit κλαυθμοναί, quod ad analogiam voc. κλαυθμός formatum est. Nec tamen vulgatam librorum scripturam propter unam Pollucis auctoritatem continuo spreverim. De ploratu infantium aliter sentit Aristotel. VIII. 15. p. 310 sqq. qui illum ad corporis incrementum auctumque valere statuit et tanquam naturalem vult esse infantium gymnasticam.

μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου — χεῖρον] vitae particula non exigua ad peius meliusve transigendum, h. e. quae non parvi refert utrum peius an melius transigatur.

B. ἢ χρεών ἐστι τὸν ἀγαθόν;] Int. εἶναι.

εὔθυμον μᾶλλόν τε καὶ ἵλεων] H. e. μᾶλλον εὔθυμόν τε καὶ ἵλεων.

C. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυν.] Mire fallitur Astius, qui Κλεινίᾳ dativum mutat in Κλεινία, vocativum, qui cohaereat cum ὦ θαυμάσιε, quamvis consentientibus triumviris Turicensibus. Nimirum eiusmodi verborum arctius connexorum seiunctio ab usu lo-

γὰρ γίγνεται ἑκάστοτε τροφῆς. ὁρῶμεν δέ, εἴ τι λέγομεν.

ΚΛ. Λέγε τί φῄς.

ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῷν τὸν λόγον. ὅρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὦ Μέγιλλε· ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὔθ' ἡδονάς φησι δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον οὔτ' αὖ τὸ παράπαν φεύγειν
D τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προςεῖπον ὡς ἵλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ θεοῦ κατά τινα μαντείας φήμην εὐστόχως πάν-

ὅρα δὲ καὶ σύ,] σύ om. Ald. Lov. Bas. 1. 2. codd. Ξ. c. et pr. Ω.

D. ὡς ἵλεων ὀνομάσας] ὡς additum ex codd. omnibus.

quendi omnino abhorret. Nec vero difficilis est vulgatae lectionis interpretatio. Atheniensem enim apparet pro σοὶ dicere *Κλεινίᾳ*, nomine proprio loco pronominis posito non sine vi quadam et gravitate. Sic Legg. p. 772. E. Euthyphr. p. 5. A. Euthyphro de semet ipso: οὐδέ τῳ ἂν διαφέροι Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, h. e. ἐγώ, unde continuo subiungit: εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα πάντα ἀκριβῶς εἰδείην, prima utens verbi persona; ubi alia consimilia congessimus. Dativum servavit etiam Hermannus et nuper Baiterus in edit. Tur. min. Dein pro γὰρ οὖν malim μὲν οὖν, imo, de quo v. ad libr. V. p. 728. A. et Criton. p. 44. B.

ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς] una nobiscum nos, i. e. sententias nostras, diiudica.

D. ὡς ἵλεων ὀνομάσας] Stephanus ὡς eiecit praeter fidem omnium librorum. At ea particula non raro praedicato ita adiuncta reperitur. Infra p. 822. B: εἰ — προςηγορεύομεν τὸν τάχιστον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὡς τάχιστον. Politic. p. 281. B: ἢ καὶ πάσας ὡς ὑφαντικὰς λέξομεν. Ibid. p. 276. C: πολιτικὴν ὡς ἀποτετελεσμένην προςαγορεύειν. Ibid. p. 289. C: οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡς συναίτιοι λεχθέντες. Soph. p. 255. C: ἀμφότερα — ὡς ὄντα προςεροῦμεν. De Rep. V. p. 463. C: ἢ προςειπεῖν ὡς ἀλλότριον. Plura id genus exempla adscripsimus ad Politic. p. 289. C.

κατά τινα μαντείας φήμην — προςαγορεύομεν] Deum nec dolere nec gaudere monetur etiam Phileb. p. 33. B. Reip. VI. p. 505 sq. Phaedr. p. 217. A: Epinom. p. 983. A. Quam quidem sententiam homines ait coniectura assequutos esse, κατά τινα μαντείας φήμην, propterea, opinor, quod res propter magnitudinem suam non tam certo cognosci quam una mentis divinatione quadam attingi potest. Nam sic μαντεία intelligas; v. ann. ad Reip. V. p. 349. A. Phileb. p. 44. C. Φήμη autem est vox divinitus emissa; effatum, quo per divinationem istam mentisque augurium veluti potimur. Hoc igitur dicit: qualem quidem habitum etiam dei esse secundum quoddam

τες προςαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημὶ δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὅλως, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἐᾶν πάσχειν ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν, ἄῤῥενα ἢ θῆλυν, ἁπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται E
πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἦθος διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα

Vulgo aberat. Schneiderus edidit ὡς ἵλεως, incertum qua fretus auctoritate.

ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν] V. ταὐτὸ τ. consentiente uno Ξ. Tenuit istud ταὐτὸ nuperrimus editor Parisinus.

mentis angurii ac divinationis effatum omnes felici coniectura iudicamus et statuimus. Voc. ἵλεως cum amphibolia positum. Quippe significat illud et serenam mentis hilaritatem et numinis divini faustitatem: unde posteriore significatione maxime de diis usurpatur.

μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ —] Astio γιγνόμενον participium pro infinitivo videtur positum, ut φημὶ δεῖν ex superioribus assumendum sit. Nobis videtur aliter. Censemus enim participium pertinere ad τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, ac deinde per anacoluthon mutari constructionis tenorem, quandoquidem pro μήτε ἄλλον ἐῶντα πάσχειν liberius infertur μήτ' ἄλλον ἐᾶν π. Quamobrem pleniorem interpunctionem in edilt. omnibus post θεῖον factam sustulimus, commate in locum eius suffecto. Ceterum conf. Plat. Legg. p. 943. E: μήτ' οὖν ἑκόντα μήτ' ἄκοντα. Herodot. IX. 26. οὔτ' ὢν — οὔτε. coll. Matthiae Gr. §. 625. 5. p. 1499. ed. 3.

πάσχειν ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν —] Ad haec Astius: „Verba ταὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν, inquit, quid sibi velint, difficile dictu est. Ni fallor, scribendum est αὐτὸ τοῦθ' ἡμῶν, ut αὐτὸ τοῦθ' (τὸ προπετῆ γίγνεσθαι πρὸς τὸς ἡδονάς) ad praegressa referatur et ἡμῶν ad ὅλλων." Sed ταὐτὸν τοῦθ' ἡμῖν est: idem hoc, quod nobis fere accidere solet.

E. τὸν ἀρτίως νεογενῆ] Sophocl. Trachin. v. 1130. et Aiac. v. 898. ἀρτίως νεοσφαγής, ubi Schol. censet ἐκ παραλλήλου ita dicit. Imo ἀρτίως accuratius definit notionem voc. νεοσφαγής subiectam. Proxima sic interpreteris: nam omnibus tunc ingenerantur mores longe firmissimi per consuetudinem. De ἦθος et ἔθος v. Reip. IV. p. 426. E. Aristot. Pol. VIII. 1, 1. Rem ipsam tetigit philosophus etiam Reip. II. p. 377. B. οὐκοῦν οἶσθ', ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον, ἄλλως τε καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται τύπος, ὃν ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ.

φαίην ἂν δεῖν — θεραπεύειν] Vis et notio subiecti τινά hic quoque continetur in

θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προςχρήσεται ἡ κύουσα μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἵλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον.

793 *ΚΛ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν, πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρηκεν· ἐγὼ γὰρ αὐτός σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν ἀεί. καλῶς τοίνυν εἴρηκάς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.*

ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

E. *μάργοις προςχρήσεται*] *προςχρήσηται* v. f. h. r. x. et a man. sec. Ω. a. Dein *εὐμενῶς* A. v. et a pr. m. Ω. a.

P. 793. *καὶ ἀκήκοας ἅμα*] In Voss. post *ἀεί* ponitur si-

infinitivo aliunde suspenso; quae ratio est usitatissima. De diaeta gravidarum mulierum eadem fere praecipit Aristotel. Pol. VII. 14. (17.) p. 309.

P. 793. *μέσον δέ τινα τέμνειν ἀεί*] Int. *τὸν βίον*. Alibi dicitur vel neutro genere *μέσον τέμνειν* vel *μέσην τὴν ὁδὸν τέμνειν*, quod proprium est eorum, qui medium tenent cursum, ne in alterutram partem impingant. Latini dicunt medium tenere. Dictionem illustrant Victor. Varr. Lectt. I. c. 17. Abresch. ad Aeschyl. Supplic. v. 813. Stephan. Thesaur. s. v. Astius ad h. l. alii.

Cap. IV. *ἄγραφα νόμιμα*] Intelliguntur quae more et consuetudine recepta sunt, non legibus publicis sancita. Unde saepenumero *νόμοι* et *ἔθη* discernuntur vel etiam coniunguntur. Libr. III. p. 680. A: *ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγομένοις πατρίοις νόμοις ἑπόμενοι ζῶσιν.* ubi v. ann. conf. VIII. p. 841. B. Politic. p. 295. A. 298. D. 299. C. 301. A. Epist. VII. p. 325. D. Demosthen. in Aristocr. p. 643. 17. 639. 23. 648. 22. De Coron. p. 317. ed. Reisk. Thucyd. II. 37: *ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται, καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσιν.* Aristot. Pol. III. 11, 6. *ἔτι κυριώτεροι καὶ περὶ κυριωτέρων τῶν κατὰ γράμματα νόμων οἱ κατὰ τὰ ἔθη ἐστίν.* Diogen. Laërt. III. 86. *ὁ δὲ (νόμος) κατὰ ἔθη γενόμενος οὗτος ἄγραφος καλεῖται.* Aliis locis *νόμοι ἄγραφοι* sunt leges divinae, hominibus tanquam innatae, de quibus v. Sophocl. Antigon. v. 450 sqq. Oedip. Tyr. v. 865 sqq. ubi vocantur: *νόμοι ὑψίποδες, οὐρανίαν δι' αἰθέρα τεκνωθέντες, ὧν Ὄλυμπος πατὴρ μόνος, οὐδέ νιν θνατὰ φύσις ἀνέρων ἔτικτεν.* Xenoph. Mem. IV. 4, 19. Cicer. Orat. pro Milon. c. 4. §. 10. al. Utraque haec etsi inter se cognata sunt,

Cap. IV. *ΑΘ.* Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα, ὅσα νῦν
διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα
νόμιμα· καὶ οὓς πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν,
οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε B
ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθείς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ
προσαγορεύειν αὐτὰ οὔτε ἄῤῥητα ἐᾶν, εἴρηται κα-
λῶς· δεσμοὶ γὰρ οὗτοι πάσης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ
πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κει-
μένων καὶ τῶν ἔτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἷον πά-
τρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν
τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ περικαλύψαντα
ἔχει τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ C

gnum, quo alium loqui incipere significatur; sed idem post ἅμα omittitur.

B. *ἔτι τεθησομένων*] *θησομένων* A. et pr. Ω.

tamen non fuerunt temere miscenda et inter ipsa confundenda, id quod a plerisque fieri meminimus. Sed haec in transcursu. De morum et patriorum institutorum vi ad sustinendas complendasque leges publicas Plato uberius disputat infra Libr. VII. p. 793. A — D. et p. 823. C. sqq.

B. *ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθεὶς*] praeterea quae paullo ante nobis tanquam insuper s. cumuli instar, affusa oratio est, pulcre absoluta est. Respicitur p. 788. B sqq. Frustra in hac dictione offendit Zellerus Stud. Platon. p. 90. qui caussam istius *ἐπιχυθεὶς* non satis videtur perspexisse. Apte contulit Astius Politic. p. 302. C: *τοῦ νῦν ἐπικεχυμένου λόγου.* Mox: *ἐθίσματα ἐπιῤῥέοντα.*

ἃ καλῶς μὲν τεθέντα —] quae si recte sunt constituta et consuetudine sancita, omnis generis salute leges tunc scriptas tanquam involvunt ac tuentur. Nam *περικαλύψαντα ἔχει* sic dicitur, ut rei perpetuitas designetur; de qua ratione loquendi non est quod copiosius exponamus post ea, quae verissime disputavit Aug. Matthiae Gr. Gr., §. 560. b. p. 1304. ed. 3. Ipsum *περικαλύπτειν* vero quam eleganter hic positum sit de moribus et institutis usu receptis, quibus leges tanquam obvolvuntur et in unum iunguntur, de eo verbo monuisse satis erit. Dein male vulgo post *βαίνῃ* commate incidunt orationem. Quippe *πλημμελῶς* connectendum est cum *ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνῃ*, apodosis autem inest in verbis consequentibus: *οἷον τεκτόνων — ὑποπεσόντων*, in quibus impropria oratio cum propria est commixta atque confusa. Est enim sententia eorum haec: tum vero eadem, sicuti in fabrorum aedificiis fulcimenta clam ex medio decedentia, efficiunt, ut cuncta in unum corruant, atque alia ab aliis prostrata iaceant, quum ipsa tum ea, quae postea pul-

καλοῦ βαίνῃ πλημμελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα ἐκ μέσου ὑποῤῥέοντα, συμπίπτειν εἰς ταὐτὸν ποιεῖ τὰ ξύμπαντα, κεῖσθαί τε ἄλλα υφ᾽ ἑτέρων, αὐτά τε καὶ τὰ καλῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόντων. ἃ δὴ διανοουμένους ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν πόλιν καινὴν οὖσαν πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμικρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔθη τις ἢ
D *ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλις ξυνδεῖται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἑκάτερα τούτων οὐκ ἔστι μόνιμα, ὥςτε οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιῤῥέοντα μακροτέρους ποιῇ τοὺς νόμους.*

D. *σμικρὰ δοκοῦντα*] *δοκούντων* A. et pr. Ω.
ποιῇ τοὺς νόμους] Editt. ante Steph. *ποιεῖ*.
Ἀλλ᾽ ὀρθῶς σύ γε λέγεις] *σύ τε λέγεις* Bekker. nescimus an ex codd. Sed v. explicatt.
τὴν τοῦ τρί᾽ ἔτη γ.] *τριετῆ* A. Ω. v. f. h. r. a. d. o. x. unde Bekker. *τρί᾽ ἔτη* fecit. Vett. editt. *τοῦ τριετοῦς*.
E. *τοῖς νεωστὶ τρεφομένοις*] V. *ταῖς ν. τρεφομέναις*, uno cod. Ξ. consentiente.
παιδιῶν δέον ἂν εἴη] V. *παιδίων*, reluctante sententia. Correxit Astius.

cre fuerint inaedificata, priscis nimirum collapsis. Non habere hanc propriae et translatae orationis confusionem, quod quem queat offendere, vel ex iis, opinor, licebit intelligi, quae de eadem ratione scripsimus ad Menex. p. 246. B. Phileb. p. 58. B. Legg. IV. p. 717. A. De *ἄλλα* et *ἕτερα* in verbis *κεῖσθαι ἄλλα ὑφ᾽ ἑτέρων* consociato diximus ad Politic. p. 262. A. Phileb. p. 52. B. Soph. p. 224. D.

C. *σοι δεῖ τὴν πόλιν*] Ethicum hunc dativum non cum uno *τὴν πόλιν* iungendum censemus, quae Astii fuit sententia, sed cohaerere putamus cum universo hoc orationis membro, *δεῖ τὴν πόλιν — ξυνδεῖν*, ut IV. p. 712. B. VII. 721. E. *τῇ πόλει σοι*, et VI. p. 767. E. *τοῖς πολίταις αὐτῷ*. Loquutionem proverbialem *μήτε μέγα μήτε σμικρόν* illustravimus ad Phileb. p. 21. D.

D. *Ἀλλ᾽ ὀρθῶς σύ γε λέγεις* —] Hic vellem ad manus essent nobis copiae Bastii, quas ad hunc librum aegre desideramus. Bekkerus enim pro *γε*, quod cum Steph. etiam reliquae vett. editt. tuentur, dedit *τε*, nihil monens de codd. unde hoc sumtum sit, ut facere fere solet, ubi codd. omnes, quibus usus est, de recepta ab se scriptura consentiunt. Verum de hac consensione hic ut nonnihil dubitemus, facit Furiae et aliorum de reliquis libris silentium. Quocirca in re dubia satius visum est, vetusto isti *γε* etiam porro locum suum conservare. Quamquam *τε* non

ΚΛ. Ἀλλ' ὀρθῶς σύ γε λέγεις, ἡμεῖς τε οὕτω διανοησόμεθα.

ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τρί' ἔτη γεγονό-
τος ἡλικίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἴ τις ἀκριβῶς E
ἀποτελοῖ καὶ μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῷτο,
οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέλειαν γίγνοιτ' ἂν τοῖς νεωστὶ τρε-
φομένοις· τριετεῖ δὲ δὴ καὶ τετραετεῖ καὶ πενταετεῖ
καὶ ἔτι ἑξετεῖ ἤθει ψυχῆς παιδιῶν δέον ἂν εἴη, τρυ-
φῆς δ' ἤδη παραλυτέον κολάζοντα μὴ ἀτίμως, ἀλλ'
ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ μεθ'
ὕβρεως κολάζοντας ὀργὴν ἐμποιήσειν δεῖν τοῖς κολα-
σθεῖσι μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυφήν, ταὐτὸν δρα- 794
στέον τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ

δούλων γ' ἐλέγομεν] τε A. Ω. a. c. δ. o. x. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2. In A. Ω. x. praeterea scriptum: *λέγομεν*, unde cognoscas originem erroris.

ἐμποιήσειν δεῖν] *ἐμποιεῖν* Ω. marg. et Flor. a., quod recentiores editt. omnes, etiam Schneider. non dubitarunt suscipere. At vid. explicatt.

ἐῶντας τρυφήν] Sic Ricard. h. Flor. a. c. δ. et a m. sec. Ω. r. Vulgo erat *τρυφᾶν*, quod mutavimus praeeunte Bekkero. Pendet *τρυφήν* ex antegresso *ἐμποιήσειν*.

esse per se spernendum, facile largimur. v. ad Gorg. p. 487. D. E. *κολάζοντα μὴ ἀτίμως*] sine ignominia castigantem. Accusativus ex *παραλυτέον* pendet; de qua constructione v. ad Criton. p. 49. A. Sic etiam mox p. 803. D. et E. p. 808. D. 809. E. et Legg. I. p. 643. A. VIII. p. 828. D. 833. D. IX. p. 862. B. 876. D. XII. p. 966. A. VII. p. 788. B. p. 808. D. III. p. 688. E.

ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν] Respicit ad Legg. VI. p. 777. A. sqq.

ὀργὴν ἐμποιήσειν δεῖν] Bekkerus ex uno Ω. γρ. *ἐμποιεῖν* dedit, quod habet etiam Flor. a. eumque sequutus est etiam Schneiderus. Sed ista lectio magnopere vereor ne ex importuna critici alicuius correctione prodierit. Futurum enim nec post eiusmodi verba, quae vulgo infinitivum praesentis adsciscunt, temere reiiciendum esse, sicubi de re futura agatur, multis exemplis docuerunt Schaeferus ad Poët. Gnom. p. 16 sqq. ad Demosth. Apparat. Vol. I. p. 286. et 529. Lobeck. ad Phrynich. p. 748. Adde quae nos exposuimus ad Phaedon. p. 73. B. Reip. V. p. 459. C.

καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι] ubi de liberis agitur; v. Schömann. ad Isaeum p. 238.

P. 794 *παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τ.*] En ludos publicos parvulorum, quales nostra aetas in ipsius vitae veritatem induxit! Conf. etiam VI. p. 777. C. et Aristotel. Politic. VII. 15.

τοῖς τηλικούτοις αὐτοφυεῖς τινές, ἃς ἐπειδὰν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευρίσκουσι. ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἤδη τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν ἓξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταὐτὸν ἕκαστα· τὰς δὲ τροφοὺς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δε τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης
B ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἑκάστῃ τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ἃς ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἱρείσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἥλικας αὑταῖς· ἡ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας καὶ κολάζουσα ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα, δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένον καὶ ξένην αὐτὴ διά τινων τῆς

P. 794. *μέχρι τῶν ἓξ ἐτῶν*] τῶν ex A. x. additum.
B. *ἃς ἂν τάξωσιν*] Sic A. Ξ. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x. cum Ald. Bas. 1. 2. Lov. Stephanus dedit: ὅσα ἂν τάξωσιν. In Ric. et Flor. δ. a man. sec. ὡς ἂν τάξωσι scriptum extat.
C. *τὸν ἑξέτη*] ἑξετῆ Ang. et pr. Ω. ἑξέτην Vat. r. ἑξέτῆ

p. 311. sqq. qui ludos puerorum item publice vult regi atque gubernari. Rem ipsam nostri paedagogi, qui vulgo dicuntur, accuratius ac subinde puerilius etiam sunt persecuti.

τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν] — et ipsis nutricibus universoque gregi ex duodecim mulieribus unam cuique (gregi) praefectam esse oportet, quae quotannis regat quascunque ex iis, quas diximus, legum custodes constituerint. Genitivi τῶν δὲ τροφῶν — ξυμπάσης absolute positi sunt: ad ipsas nutrices et universum gregem quod attinet. Cuius exempla bene multa vel Matthiae Gr. Gr. §. 342. 3. suppeditabit quaerentibus. Fallitur ergo Astius genitivum istum ratus ex sequenti ἑκάστῃ pendere, perinde ac si scriptum sit: ἐφ' ἑκάστῃ τῇ ἀγέλῃ τῶν τροφῶν τε καὶ παιδίων: incredibili sane commento. — *τῶν δώδεκα γυναικῶν*, quae ex duodecim tribubus sunt delectae. — *ἐφ' ἑκάστῃ*, sc. ἀγέλῃ. — *κοσμοῦσαν*, in ordinem redigentem, regentem. — *τῶν προειρημένων* pendet ex ἃς ἂν τ., quod Stephanus parum caute in ὅσ' ἂν τ. mutari iubebat. Sententia enim haec est: quascunque ex illis, quas modo diximus, nutricibus legum custodes publice constituerint.

B. *ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ κολάσει*] qui de castigatione moveat controversiam, h. e. cuius poenae dubia sit et controversa. Opponitur deinde ἀναμφισβήτητον.

μετὰ δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν] postquam puer factus est sexennis item-

πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ
κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, C
ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κο-
λαζέτω. μετὰ δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν διακρινέ-
σθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ
κόρων, παρθένοι δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν δια-
τριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπε-
σθαι χρεὼν ἑκατέρους, τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἐφ' ἵππων
διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφενδονή-
σεως, ἐὰν δέ πῃ ξυγχωρῶσι, μέχρι γε μαθήσεως καὶ D
τὰ θήλεα, καὶ δὴ τά γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὅ-
πλων χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὸς περὶ τὰ τοι-
αῦτα ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου.

ΚΛ. *Τὸ ποῖον;*

Cap. V. *ΑΘ.* *Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀρι-*

(sic) Flor. a. δ. Pro *αὐτὴ κολαζέτω* ante Astium legebatur *αὕτη κολαζέτω.*

διδασκάλους καὶ τόξων] *ὅπλων* Vat. r.

D. *νῦν καθεστὸς*] Vulgo *καθεστώς.* Sed *καθεστὸς* pr. A. Ω. et f. o. quamquam de scriptura critici adhuc ambigunt.

que puella, h. e. ubi pueri sextum aetatis annum exegerunt: nachdem ein Knabe oder Mädchen sechs Jahre alt geworden ist. Usum huuc loquendi ad Libr. V. p. 746. D. attigimus. Pro *ἑξέτη* Budaeus, narrante Astio, legendum suasit *ἑξέτην* vel *ἑξαετῆ*: de qua correctione quid sentiendum sit, ipso Astio melius ostendit Lobeckius ad Phrynich. p. 408.

ἐφ' ἵππων διδασκάλους] H. e. ad rei equestris magistros.

ἐὰν δέ πῃ ξυγχωρῶσι —] H. e. et vero etiam feminas si non repugnent (si qua concedant), certe ita, ut rem cognoscant, et quidem maxime ea, quae spectant ad usum armorum.

Cap. V. D. *Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ* —] Quod hodie quoque fieri assolet, ut ad pleraque omnia tractanda una fere dextera manus adhibeatur, sinistra minus usurpetur, id etiam apud Graecos communi usu receptum fuisse vel ex hoc uno loco Platonis intelligi licet. Alia rei testimonia collegit Beckerus Charicl. Vol. I. p. 58 sq. Quamobrem quod Plato hic de aequali utriusque manus usu praecepit, id ipsi adeo Aristoteli Polit. II. 12. singulare quiddam visum est; quin Stagirites adeo contendere non dubitavit, dextrum quodque sinistro natura sua longe melius esse; quam in rem Gatakerus ad Antonin. XII. 6. p. 352. laudat De Partibus Animal. III. 4. IV. 4. De Animal. Incessu c. 4. Ethic. Nicom. V. 7. et Endem IV. 5. in Problem. XXI. 12. 13. 19. 31. —

στερὰ διαφέροντα ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας
εἰς ἑκάστας τῶν πράξεων· τὰ περὶ τὰς χεῖρας· ἐπεὶ
τά γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν
διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται· τὰ δὲ κατὰ
E χεῖρας ἀνοίᾳ τροφῶν καὶ μητέρων οἷον χωλοὶ γεγό-
ναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν μελῶν
σχεδὸν ἰσοῤῥοπούσης αὐτοὶ διὰ τὰ ἔθη διάφορα
αὐτὰ πεποιήκαμεν οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν
γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀρι-
στερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ. πρᾶγμα οὐδέν,
καὶ ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον
795 καὶ εἰς ἄλλα μὴ δέον οὕτω χρῆσθαι σχεδὸν ἄνοια.

τὰ περὶ τὰς χεῖρας] *χρείας* A. Ω. Ξ. h. a. c. o. δ. cum Ald. Bass. 1. 2. errore manifesto. Recte *χεῖρας* Florentini in marg. aliiqne libri. Dein Voss. *κατὰ τῶν μελῶν* pro *κάτω τ. μ.*

E. *ἀνοίᾳ τροφῶν*] *ἀγνοίᾳ* marg. Ricard. et Flor. a.

διὰ τὰ ἔθη διάφορα] Libri *ἤθη*. Mutavimus de sententia Stephani, Gatakeri ad Antonin. XII. 6. Astii, aliorum.

Ceterum iungas: *τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ τὰ περὶ τὰς χεῖρας.*

E. *διὰ τὰ ἔθη διάφορα αὐτὰ π.*] H. e. consuetudinis pravitate diversa reddidimus. Pessime libri omnes *ἤθη*, quod tennerunt Bekkerns et Schneiderus, quamvis refragante sententia. Vernm perspexerunt Stephanus, Gataker. ad Anton. XII. 6. et Astius, qnos nos duces dudum seqnuti snmus; sequnti sunt nuper item triumviri Turicenses et Hermannus.

ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων] nam in quibuscunque operibus parvi refert, dextera an sinistra utaris, velnti in lyra et plectro tenendo, ibi res nullius momenti est, et quaecnnque eiusdem generis sunt. Locus aut scriptus negligentissime aut foede corruptus. Videtnr post *μὴ μέγα διαφέρει* aliquid excidisse, cum quo cohaereret quod deinceps inseqnitur *χρώμενον*: hoc enim nunc eiusmodi est, nt nullam plane habeat idoneam explicationem, ne grammatice qnidem spectatum. Deinde istud: *καὶ ὅσα τοιαῦτα*, male traiectnm putamus. Vera scriptura, opinor, haec fuit: *οἷον λύρᾳ μὲν εἶναι ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πρᾶγμα οὐδέν.* Formnlam *πρᾶγμα οὐδέν*, pro qna post paullo dicitur *οὐδὲν μέγα*, illustravimus ad Euthyphr. p. 3. C. Gorg. p. 447. B. Symp. p. 198. E. Cratyl. p. 393. D. al.

τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον —] istis vero exemplis etiam ad alia abutentem, quum non oporteat, manibus sic uti (ut una fere dextera adhibeatur, sinistra negligatur et contemnatur) ea vero propemodum insania est. Frustra locum sollicitat Gatakerus l. c *μή, δέον* scribendum existimans.

P. 795. *οὐκ ἐν ἀριστερᾷ*

ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προςαγόμενος μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέροις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἴπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς B
τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ ἑκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὅπλοις δέῃ πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυ-

καὶ εἰς ἄλλα] *εἰς τὰ ἄλλα* Ric.

P. 795. *οἰστὸν προςαγ.*] V. *οἴστόν*. Mutavit Bekker ex Vat. f.

ὁμοίως ἑκατέροις] Sic libri omnes. Astius tamen, Bekkerus, Hermann. ac Turicenses de Gatakeri coniectura *ἑκατέραις*. Sed feminino non opus esse, ostendimus infra in explicatt.

μὲν τόξον ἀπ.] *Τόξον ἀπάγειν* est arcum tenere illuc conversum, quorsum telum mittendum est, ideoque a se abstrahere et se iungere, quo sagitta possit emitti, den Bogen abwärts halten, um den Pfeil abzudrücken. Sed *οἰστὸν προςάγεσθαι* significat, sagittam ad se retrahere s. attrahere, ut emittatur. Dein pro *ἑκατέροις*, quod libri omnes tuentur, Astius, Bekkerus et Turicenses scripserunt *ἑκατέραις*, speciosa sane coniectura, sed eadem tamen minus necessaria. Quidni enim neutrum genus habeat locum, ubi res universe significatur, ita ut non de manibus tantum, sed omnino de utroque corporis latere cogitandum sit? et quis est qnin largiatur, *ἑκατέροις* genere neutro dici aptissime etiam ideo, qnia cum *ἐπ' ἀμφότερα*, hoc est, cum alio nomine eiusdem generis et nnmeri, iunctum copulatumque est? Huc accedit, quod nec inauditus est hic usus adiectivi et pronominis, quo quum proprie ad certas quasdam res et personas designandas pertineat, tamen neutro genere usurpatur. Cuius generis exempla si quis anquirat, bene multa collecta reperiet a Bernhardyo Syntax. p. 430. quo loco ille etiam hunc Platonis locum a mala correctione vindicavit.

B. *διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ μ.*] Stephanus *ὁ μαθὼν* scribendum coniiciebat propter insequens *ὁ γευσάμενος*. At nimirum ita profecto etiam *τοῦ* ante *μὴ μαθόντος* inculcandum fuit, quod nemo erit quin fateatur iusto fore audacius. Nec vero articulo opus est. Nam primum loquitur Atheniensis indefinite, dicens: differt permultnm, utrum qnis rem didicerit an non didicerit; deinde autem pergit: et is, qui exercitatus est, permnltum differt ab

μνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἠσκηκὼς ἢ πυγμὴν ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπό-
C **ταν αὐτόν τις μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ διαπονεῖν, ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρὴ προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτημένον οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἐᾶν εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρυόνου δέ γε εἴ τις φύσιν ἔχων ἢ καὶ τὴν Βριάρεω φύοιτο,**

C. *ὅτι τὸν διττὰ δεῖ*] *δὴ* pro *δεῖ* Ald. Lov. Bas. 1. 2. A. corr. et x. Dein *ἐπιτιθοῖτο* f. r. o. et corr. Ω. a.
βέλη ῥίπτειν] *ῥιπτεῖν* h. r. v. a. c.

eo, qui non est exercitatus. Similiter mox sine articulo dicitur: *ἄρχουσί τε καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα*, h. e. *ἄρχουσί τισιν*. Disputarunt de participio sic absque articulo usurpato Astius ad Remp. p. 430. ad Legg. p. 40 Matthiae Gr. Gr. §. 271. ann.

καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἠσκηκώς] Vult igitur perfectum pancratii et pugilatus artificem utraque manu dextre uti, ne claudicet (altera sui parte usu membrorum captus sit et prohibitus) seque attrahi temere ab adversario patiatur, quando is ipsum per vim circumagens cogat alteram partem versus sustinere pugnae laborem. Plutarchi Sympos. II. 5. 2. *ὠθισμοῖς καὶ περιτροπαῖς ἀλλήλων, ᾧ δὴ μάλιστά φασιν ἐν Λεύκτροις τοὺς Σπαρτιάτας ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παλαιστρικῶν ὄντων καταβιβασθῆναι.*

C. *ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτημένον —*] H. e. *τὸν διττὰ κεκτημένον δεῖ*; nam *δεῖ* per hyperbaton ante *κεκτημένον* positum. Dein *μηδὲν τούτων* dictum pro *μηδέτερα τούτων*, quemadmodum alibi etiam *τίς* pro *πότερος* dici meminimus.

Γηρυόνου δέ γε εἴ τις —] Hoc dicit: Ac si quis vel centimanus esset, etiam deberet centum istis manibus suis in pugnando et iaculando sollerter uti posse. Schol, *Γηρυόνης Χρυσάορος καὶ Καλλιῤῥόης τῆς Ὠκεανοῦ, βασιλεὺς Ἐρυθείας τῆς νῦν Γάδειρα καλουμένης, ὃς εἶχε τριῶν ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα, ἡνωμένον εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα, ἐσχισμένον τε τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν.* Idem de Briareo: *Οὐρανὸς ἐκ Γῆς πρώτους γεννᾷ Κόττον, Βριάρεω, Γύγην, ἑκατόγχειράς τε καὶ πεντήκοντα κεφαλὰς ἔχοντας.* De Briareo ceterisque Centimanis v Hesiod. Theog. 149. 502. Apollodor. I. 1, 1. ibique intpp. De Geryone consulas Apollodor. II. 5, 10. ibique Heynium. Utrique a Platone similiter consociantur Euthydem. p. 299. C.

D. *ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες*] Etym. M. 150. 29. *ἄρτιος καὶ ὑγιὴς ποσίν*. Grammat. in Anecd. Bekker. I. p. 448. *Ἀρτίπους· ὑγιεῖς τοὺς πόδας ἔχων.* Utitur eodem vocabulo etiam Sophocles Tra-

ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατὸν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίγνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς D τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατόν.

Cap. VI. Τὰ δὲ μαθήματά που διττά, ὥς γ' εἰπεῖν, χρήσασθαι ξυμβαίνοι ἄν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, τὰ δ' εὐψυχίας χάριν μουσικῆς, τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ

D. τοῖς δὲ περὶ μαθήματα] V. περὶ τα μαθήματα, uno Ven. Ξ. consentiente.

chin. v. 58. Herodot. al. Similiter dicitur ἀρτιμελής i. e. ὑγιὴς τοῖς μέλεσιν. item ἀρτίφρων Aeschyl. Sept. adv Theb. 777. ἀρτίτροπος, ibid. 323. al. Atque ad eundem modum formatum ἀρτίχειρες. Descendunt haec omnia ab ἄρω, apto, unde ἀρτός vel ἄρτιος est aptum, aptatum, perfectum. Hoc loco liquet ἀρτίποδας et ἀρτίχειρας intelligi, qui utroque pede et utraque manu cum agilitate et sollertia uti possunt.

Cap. VI. D. Τὰ δὲ μαθήματά που — χρήσασθαι] H. e. ὥστε χρήσασθαι αὐτοῖς; disciplinae, quibus quis uti possit, fere duplicis generis sunt — ὥς γ' εἰπεῖν, ut ita dicamus. — Constabat enim apud Graecos institutio puerilis tribus potissimum partibus, grammatica, qua pueri ab grammatistis in litterarum elementis ipsisque litteris elementariis erudiebantur; musica, quae artes liberaliores complectebatur; denique gymnastica, quae spectabat ad cultum habitumque corporis. Unde creberrime memorantur γράμματα. μουσικὴ καὶ γυμναστική, vel γράμματα, κιθαρίζειν et παλαίειν. v. Protagor. p. 312 B. sqq. et 326 Alcib. I p. 106. E. Theag. p. 122. E. Aristot. VIII. 2. med. = 2 in. Schn. ἔστι δὲ τέτταρα σχεδόν, ἃ παιδεύειν εἰώθασι, γράμματα καὶ γυμναστικὴν καὶ μουσικήν, καὶ τέταρτον ἔνιοι γραφικήν· τὴν μὲν γραμματικὴν καὶ γραφικὴν ὡς χρησίμους πρὸς τὸν βίον οὔσας καὶ πολυχρήστους, τὴν δὲ γυμναστικὴν ὡς συντείνουσαν πρὸς ἀνδρείαν κ. τ. λ. conf. intpp. ad Aristoph. Nubb. v. 958. sqq. Perizon. ad Aelian. Varr. Hist. III. 21. VII. 15. Göss. Erziehungswiss. nach d. Grunds. d. Griech. u. Römer. V. I. p. 125 sqq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 19 sqq. De litterarum initiis Plato infra demum inde a p. 809. B. et 818. A. disserere instituit, posteaquam disputatio de musica et gymnastica absoluta est. Quod certe nemo in his sermonibus mirabitur, in quibus cursus disputationis non raro est liberior.

τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ δύο —] Quod Plato gymnasticam in duas dividit partes, saltationem et luctam, in eo a

E δὲ πάλη. τῆς ὀρχήσεως δὲ ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐεξίας, ἐλαφρότητός τε ἕνε-

φυλάττοντας ἅμα] Voss. x. marg. *φυλαττόντων*, ut Stephan. coniiciebat. Sed v. explicatt.

E. *καὶ ἐκτάσεως ἀποδιδομένης*] A. Ω. Ξ. v. f. a. c. o. x. *καὶ ἐκτάσεως καὶ ἀποδ.*, quod cum Bekkero susceperunt recentiores, et videtur lenior ad lectionem ...

vulgari ratione videtur nonnihil discedere. Etenim *τὴν ὄρχησιν*, i. e. saltationem, quae iuncta erat cum arte scenica, refert ad gymnasticam, quum tamen saltatores, mimi, histriones denique, dicantur fere non ad gymnica, sed ad musica descendisse certamina. v. etiam Legg. II. 658. At nimirum caussa huius iudicii neutiquam est obscura. Facile enim perspexit philosophus, saltationem mimicam, etiamsi ad musica certamina pertineret, tamen, quatenus corporis motibus niteretur, item referri ad gymnasticam posse. Cuius quoniam duo genera distinxit, alterum quod ad unum corporis robur et agilitatem valeret, alterum quod generosius quiddam et magnificentius spectaret, fieri profecto non potuit, quin luctae tanquam e regione poneret saltationem mimicam. Ceterum de saltatione disseruerunt G. Hermannus ad Aristot. Poët. p. 90 sqq Boeckh. De metris Pindari p 271. sq. Thierschius Einleit. z. Pindar. p. 64 sqq. Krause Gymnastik der Hellenen Vol. II. p. 810 sqq.

τὸ δὲ πάλη] Facile quis miretur, quod sola *πάλη* tanquam altera pars gymnasticae memoratur, quum tamen ad ipsam pertinuerint omnia illa, quae Simonides recenset in Epigrammate Anthol. Graec. I. p. 752. ed. Iacobs. *Ἴσθμια καὶ Πυθοῖ Διοφῶν ὁ Φίλωνος ἐνίκα Ἅλμα, ποδωκείην, δίσκον, ἄκοντα, πάλην.* At enim lucta vulgo habebatur pro parte longe gravissima universi quinquertii s. *πεντάθλου*; quamobrem etiam tota res gymnastica nomine *τῆς πάλης* vel *τοῦ παλαίειν* designari solebat, sicuti paullo ante aliud agentes ostendimus. Hoc igitur sequutus Plato partem gymnasticae eam, quae mimicae saltationi esset opposita, *τῆς πάλης* nomine insignire non dubitavit.

E. *Μούσης λέξιν μιμουμένων*] Intelligit eos, qui carmina poetarum mimica saltatione exprimunt et repraesentant. Nam *Μούσης λέξις* est *ποίησις*, crebra in his libris loquendi ratione.

τό τε μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας] Expectabas *φυλαττόντων* vel *φυλάττουσα*, quorum alterutrum requirebat Stephanus. Et *φυλαττόντων*, in marg. adscriptum habet codex Voss. Sed noli dubitare de vulgatae lectionis veritate. Accusativus enim per anacoluthon infertur, perinde ac si antecesserit *Μούσης λέξιν μιμεῖσθαί* (sc. *ἐστίν*), modo infinitivo, cui iam recte subiungitur *φυλάττοντας*, quandoquidem *τε* non annectit haec verba superioribus, sed respondet potius consequenti *καί*. Nam quod vocula inter articulum et nomen interiecta est, quum usus postulare videatur *τὸ μεγαλοπρεπές τε*, id neutiquam rarum, v. ad Criton. p. 43. B. et intra p. 796. D. Itaque falsa sunt omnino, quae Astius hic de antiptosi Attica disputavit;

κα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προςῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως ἀποδιδομένης ἑκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, ʼεὐρύθμου κινήσεως

tiores omnes. male. v. explicatt. Mutavimus vero interpunctionem verborum vulgo minus subtiliter factam. Pro ἀποδιδομένης Hermannus insolenti audacia ἀποδιδοῦσα scripsit, quo ne opus quidem est.

cui non debebat sic temere fidem habere Zellerus Stud. Platonicc. p. 99. At nimirum res viro docto visa est satis idonea, unde aliquid malarum suspicionum de fide et auctoritate universi operis duceretur.

ἄλλη δὲ εὐεξίας, ἐλαφρ.] Istud εὐεξίας pro genitivo accipimus, qui pendet ex ἄλλη ὀρχήσεώς ἐστιν, hoc sensu: alia pars saltationis pertinet ad bonum corporis habitum. Frustra igitur Frid. Thierschius Prolegg. ad Pindar. p. 65. εὐεξίαν legendum censet. Iam vero recte subiicitur: ἐλαφρότητός τε — μερῶν, h. e. quae spectat ad levitatem et venustatem corporis partium ac membrorum. In quibus notabis coniunctionem verborum μελῶν καὶ μερῶν, cuius exempla haec sunt: Phileb. p. 14. E: τὰ μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελών. Phaedr. p. 238. A. Tim. p. 76. E: ξυμπεφυκότα μέρη καὶ μέλη. ubi v. ann. Ovid. Metam. XIV. 547. cremabit edax nemorum partes et membra meorum. Dein verba: τὸ προσῆκον καμπῆς κ. τ. λ. multam babent dubitationem. Nam primum quidem vulgo ante διασπειρομένης commate interpungitur, quam distinctionem etiam recentissimi servarunt editores. Deinde ante ἀποδιδομένης in codd. fere additur καί, quod Stephanus eiecit, sequutus auctoritatem Ald. Bas. 1. et 2. At interpunctio quidem illa est eiusmodi, ut omnia per eam misere perturbentur. Quamobrem post αὐτῶν incidimus orationem, quo facto sensus emergit hic: dum singulis sua quibusque flexio et extensio, quantum quidem convenit, tribuitur s. comparatur. Nam τὸ προσῆκον i. q. κατὰ τὸ προσῆκον s. προσηκόντως. Nisi forte ὡς προςῆκον legi praestat aut ἀποδιδομένη refingendum est. Sed αὐτοῖς αὐτῶν post ἑκάστοις per appositionem accedit, ut non opus sit cum Stephano αὐτῆς corrigere. Astius pro αὐτῶν scripsit αὐτῶν, idque commate post αὐτοῖς posito cum proximis εὐρύθμου κινήσεως in unum coniunxit. Quo nihil proficitur. Neque opus est coniectura Fabri Agonist. II. 4. in Gronov. Thesaur. Ant. Gr. Vol. VIII. p. 1940. scribendum putantis: ἑκάστοις αὐτῶν εὐρύθμου κινήσεως, καὶ διασπειρομένης κ. τ. λ. Nam rectissime consequuntur haec: εὐρύθμου κινήσεως κ. τ. λ., modo post αὐτῶν nobiscum feceris interpunctionem hoc quidem sensu: ita ut numerosus motus satis se effundat simul et consocietur per universam saltationem, während rhythmische Bewegung sich über den ganzen Tanz ausbreitet, und sich schicklich zu ihm gesellt.ʼ Atque his ita expositis facile etiam diiudicari poterit, quid de isto καί statuendum sit, quod in plurimis libris ante ἀποδιδομένης inculcatur. Quippe turbat illud profecto vehemen-

διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν
796 *τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. καὶ δὴ τά γε κατὰ πάλην ἃ μὲν Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμῆς Ἐπειὸς ἢ Ἄμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς*

P. 796. *ἢ πυγμῆς Ἐπ.*] *πυγμῆς* A. Ω. v. f. h. r. a. c. o.

tissime universi loci rationes, ac videtur praeposterae scioli alienius coniecturae acceptum referri. Itaque voculam a Bekkero, Schneidero et Turicensibus nuper receptam denuo eiiciendam putavimus. Atque idem nuper fecit etiam Hermannus, qui tamen ceteroquin locum depravavit, quandoquidem pro *ἀποδιδομένης* arbitratu suo scripsit *ἀποδιδοῦσα*.

P. 796. *ἃ μὲν Ἀνταῖος —*] Schol. *Ἀνταῖος ὁ Ποσειδῶνος, Λιβύης βασιλεύς, ὃς τοὺς ξένους ἀναγκάζων παλαίειν αὐτῷ ἀνῄρει. τούτῳ παλαίειν ἀναγκαζόμενος Ἡρακλῆς, ὅτε δὴ πεμφθείη παρ' Εὐρυσθέως τοῦ βασιλέως Τίρυνθος ἐπὶ τῷ παρὰ τῶν Ἑσπερίδων μὲν τὰ χρυσᾶ μῆλα λαβεῖν, κομίσαι δὲ πρὸς αὐτόν, — τοῦτον οὖν ἀράμενος τὸν Ἀνταῖον μετέωρον ἅμμασιν Ἡρακλῆς κλάσας ἀπέκτεινε· ψαύοντα γὰρ τῆς γῆς ἰσχυρὸν συνέβαινε γίγνεσθαι. διὸ καὶ τῆς Γῆς αὐτὸν εἶναί τινες παῖδά φασιν.* v. Apollodor. Bibl. Myth. II. 5. ibique Heynius. Diodor. Sicul. IV. 17. Hygin. Fab. 31. Eius mentionem facit Plato etiam Theaet. p. 169 B. — *Κερκύων.* Schol. *τὴν μὲν ἀπὸ χειρῶν πάλην ἐξεῦρε Θησεύς, τὴν δὲ ἀπὸ σκελῶν Κερκύων, Βρόγχου καὶ Ἀργιόπης νύμφης. πρὸς τοῦτον τὸ πέμπτον ἆθλον ἐν Ἐλευσῖνι παλαίων διηγωνίσατο Θησεύς. οὗτος γὰρ τοὺς παριόντας ἠνάγκαζε παλαίειν, καὶ παλαίων ἀνῄρει. Θησεὺς δὲ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενος ἔῤῥιψεν εἰς γῆν καὶ ἀπέκτεινεν.* v. Diodor. IV. 61. Hygin. Fab. 38. et 187. Ovid. Metamorph. VII. 439.

ἢ πυγμῆς Ἐπειὸς] Repete: *ἃ ἐν τέχνῃ ξυνεστήσαντο.* Schol. *Ἐπειὸς Πανοπέως τοῦ Φώκου, ὃς ἐπὶ τῷ Πατρόκλου ἀγῶνι ἐνίκησε πυγμήν. Ἄμυκος δὲ Ποσειδῶνος καὶ νύμφης Βιθυνίδος ἢ Πελίας, ὃς καὶ ἐξεῦρεν ἱμάντας πυκτικούς.* De Epeo v. Homer. Iliad. XXIII. 668. Hygin. Fab. 108. Pausan. II. 29. De Amyco legas Apollodor. I. 9, 20. ibique Heyn. Hygin. Fab. 17. ubi v. Munker. Valer. Flacc. IV. 48. al.

τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης —] Laudat haec Etymol. Magn. p. 348. 12. usque ad *διαπονούμενα*. Dicitur *ὀρθὴ πάλη*, quae etiam *ὀρθοπάλη* appellatur (Lucian. Lexiphan. 5.) vel *ὀρθία* et *καταβλητική*, quum erecti stantes luctarentur, usque dum alternter adversarium vel robore virium vel pernicitate et dexteritate vel etiam supplantatione aliisve artibus ter humi prostravisset. Nam toties repeti solebat certamen, ne fortunae ludibrio plus quam deceret relictum esse videretur. Ab hoc autem luctae genere differebat alterum, quo pugnantes humi proiecti decertabant, ita quidem, ut inter volutandum luctarentur. Unde appellatur *ἀλίνδησις*. Utramque luctam suaviter depingit

πάλης, ἀπ' αὐχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως διαπονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος ῥώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον, ἀλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐνταῦθ' B *ὦμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμε-*

8. Vulgo legebatur ἡ πυγμήν. Praeterea Schneiderus ἀχρήστον χήρειν, sphalmate manifesto.

Lucianus Anachars. in. et §. 8. Pluribus de eadem re exposuerunt Mercurial. De arte gymn. II. 8. P. Fabri Agonist. I. 10. Philipp. De pentathlo p. 72 sq. Krause Gymnastik u. Agonistik der Hellenen Vol. I. p. 423 sqq. Itaque τὰ ἀπ' ὀρθῆς πάλης dictum nota periphrasi pro vulgari τὰ τῆς ὀρθῆς πάλης. Quam in rem comparat Astius VIII. 4. ἡ μὲν (ὀξύτης), ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν. Adde quae congesserunt Dorvill. ad Chariton. p. 263. Fischer. ad Weller. T. III. P. II. p. 115. Bernbardy Synt. p. 223. Iacobs ad Athen. p. 321 sq. et ad Delect. Epigramm. p. 377. Zell. ad Aristot. Ethic. X. 5. Post ἀπ' ὀρθῆς πάλης vero illustrationis gratia additur: ἀπ' αὐχένων — ἐξειλήσεως, ubi ἐξείλησις nihil aliud est quam explicatio, quum cervices, manus et latera expediuntur sic, ut libera maneant neque complicationibus et nexibus impediantur. Etymol. M. p. 348. 12. ἐξειλῆσαι· τοῦτο λέγουσιν οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐπὶ τοῦ ἐκφυγεῖν. ἐοίκασι δὲ μεταφορικῶς λέγειν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ παλαίειν ἀναλυόντων ἑαυτούς. λέγει γὰρ Πλάτων ἐν ἑβδόμῳ Νόμων περὶ πάλης οὕτω· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθ. — διαπονούμενα. Eadem habent Zonaras et Favorin. Eclogg. p. 190. Dind. Platonis locum repetiit etiam Clemens Alex. Paedag. 3. p. 284. Opponitur igitur τῷ ἐξειλῆσαι, ut scite observat Astius, τὸ θλίβειν, τὸ κατέχειν, alia similia, quae in luctando fieri solebant, de quibus v. Salmasius Exercitatt. Plin. p. 205. Dein κατάστασις qui nunc locum habeat, vix quisquam indicaverit. Corrigendum censeo καὶ κατατάσεως, quod ad rem unice aptum. Porro διαπονεῖν de luctae laboribus omninoque de corporis exercitationibus proprie dicitur, id quod Astius docet collatis locis Legg. VII. p. 813. B. D. Xenoph Cyrop. VIII. 8, 5. Laced. Rep. V. 8. Lucian. Anachars. §. 21. In proximis rursus labes aliqua insedit. Sed in promtu est medicina. Delendum enim est μετ' ante εὐσχήμονος temere iteratum atque εὐσχήμονος nectendum cum sequentibus verbis, ῥώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα, ut intelligatur valetudo et robur corporis cum decore coniunctum. Quod enim Astius censet verba inverso ordine posita esse pro μετὰ καταστάσεως εὐσχήμονος, id ab usu loquendi omnino abhorret. Etiam Orellius nuper istud μετ' abesse maluit.

B. ὅταν ἐνταῦθ' ὦμεν τῶν νόμων] H. e. quum ad leges de his rebus scribendas pervenerimus. Loquendi genus attigimus ad Reip. VI. p. 490. D. Politic. p. 244. B. Phileb. p. 18. D. Euthyphr. p. 14. C.

νῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν·
οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὖ μιμήματα προσή-
κοντα μιμεῖσθαι, παρετέον, κατὰ μὲν τὸν τόπον
τόνδε Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακεδαί-
μονα Διοσκόρων. ἡ δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη καὶ
δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς
χερσὶν οὐκ ᾠήθη δεῖν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παν-
C τελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ
δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα
καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶντας, πολέμου
τ' ἐν χρείᾳ καὶ ἑορτῶν ἕνεκα. τοῖς δέ που παισὶν
εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον ἴωσι,
πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους

πάντως μιμεῖσθαι πρ.] Sic A. Ω. Ξ. f. h. r. a. c. δ. ο. x.

Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια] Curetes quinam fuerint, iam a veteribus dubitatum esse constat ex loco Strabonis celebratissimo Libr. X. p. 710 sqq. Recentiorum de hac re opiniones exposuit praeter alios Hoeck De Creta insula Vol. I. p. 197 sqq. et Heynius ad Apollod. Bibl. p. 7. et 220. *Ἐνόπλια παίγνια* sunt armatae saltationes, Waffentänze, quae etiam *πυῤῥίχαι* vocantur. Uberior earum descriptio infra p. 815. A. sqq. exhibetur, ubi v. ann. Eiusmodi saltationes vero quum omnino Doriensibus videantur fuisse propriae, tum Cretensibus imprimis atque Spartanis usitatae fuerunt. Et apud Cretenses quidem coniunctae fuerunt cum cultu et veneratione Iovis Idaei; apud Spartanos autem pertinuerunt ad religionem Dioscurorum, qui ferebantur earum auctores. Ex quo Platonis verba lucem suam nanciscuntur. v. de his rebus Hoeck. De Creta insula Vol. I. p. 212 sqq. Otfr. Müller De Doriensibus, Vol. II. p. 337 sq. ed. 1. et de Spartanis huius saltationis longe amantissimis Athen XIV. p. 631. a. Meursius Orch. Opp. T. V. p. 242. Miscell. Lacon. II. 12. Manson. Spart. I. 2, p. 175. et 219 sq. Müller l. c. Krause Gymnast. u. Agonist der Hellen. Vol. II. p. 836. Fallitur vero Astius de una Caryatidum saltatione, quae apud Spartanos usitata fuit, hoc loco cogitandum esse existimans. At nimirum ea virginum tantum erat propria et ad unam Dianam Caryatin pertinebat. v. Pausan. III. 10. et IV. 16. coll. Kraus. l. c. p. 831 sq. Plato autem manifesto voluit de universae pyrrhichae usu et exercitatione cogitari. Ceterum respexit ad hunc locum Proclus Theol. Plat. V. 35. p. 322. extr.

ἡ δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη] Intelligitur Minerva Athenarum dea tutelaris. De nomine *κόρη* more suo disputat Proclus Theol. Plat. V. 35. p. 323. et VI. 12. p. 372 Ea dicitur, choreae ludis delectata, nudis manibus ludendum non esse iudicavisse, sed armis tota ornata ad saltationem peragendam se accinxisse. Est enim

μεθ' ὅπλων τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δέον ἂν εἴη, θάττους τε καὶ βραδυτέρας ἐν ὀρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς ἱκετείας ποιουμένους πρὸς θεούς τε καὶ θεῶν παῖδας. καὶ ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας, εἴ τινων, οὐκ ἄλλων ἢ τούτων ἕνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἴς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλευθέρων, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία. D

Ἣν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα τὰ νῦν καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε.

Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 706. B. Vulgo πάντας.

haec dea simul et φιλόσοφος et φιλοπόλεμος; v. Tim p 24. D. Cratyl. p. 406. E. Affert haec verba: ἡ δ' αὖ παρ' ἡμῖν — ἀθύρειν, Grammaticus in Bekkeri Anecdot. Vol. I. p. 350. 6. ubi ἀθύρειν interpretatur verbo παίζειν et ἄθυρμα idem docet esse quod παίγνιον. Omittit autem in recitandis Platonis verbis voculam πον, et pro ἀθύρειν scribit ἀθῦραι. Exscripsit locum etiam Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 706. b. c. usque ad ἅμα τε καὶ κόρας. Is pro παιδιᾷ exhibet παιδεία et κεναῖς χερσὶν inter δεῖν et ἀθύρειν ponit; dein pro διαπεραίνειν legit διαπεραίνει, ac pro vulg. πάντας μιμεῖσθαι rectius scribit πάντως μ.

C. προσόδους — ποιουμένους] Attendas accusativum ποιουμένους, quum praecedat τοῖς παισίν dativus. Scilicet dupliciter utique potuit dici, aut δέον ἂν εἴη τοὺς παῖδας κοσμεῖσθαι, aut δέον ἂν εἴη τοῖς παισὶν κοσμεῖσθαι. Utrumque igitur mixtum et in unum conflatum. Quod non praeter usum ita factum esse docebunt quae scripsimus supra III. 683. C. ad Remp. IX. p. 586. E. Lachet. p. 185. D. Euthyphr. p. 5. A. infra p. 806. E. conf. Dorvill. ad Charit. p 586. ed. Lips. Ernesti ad Xenoph. Mem. II. 6, 26 Intpp. ad Xenoph. Cyrop. II. 1, 15. Brunck. ad Soph. Electr. v. 480. Elmsley. ad Eurip. Heraclid. v. 698. Πρόσοδοι sunt aditus ad templa et aras deorum; solemnes pompae ad deorum delubra; etiam preces ac supplicationes publicae; v. Aristoph. Nubb. v. 305. Pac. v. 396. Demosth. De Coron. p. 254. 15. v. Suidas s. v. Thomas Mag. p. 752 sq. ibique intpp. Spanhem. ad Callimachi Hymn. in Iov. vers. I.

D. καὶ προαγῶνας] certaminum praelusiones. Alium usum voc. illustrat Valesius ad Harpocrat. p. 511. ed. Lips. De accentu consulas Lobeck. Paralipom. I. p. 201 sq.

εἴς τε πολιτείαν] Collocationem voculae τε attigimus ad Criton. p. 43. B. et supra p. 795. E.

E ΚΛ. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ ξένε, παρέντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἑξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μέν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, ᾠόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἔστι δῆλα ἅ τ' ἐστὶ καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγωμεν τοίνυν ἑξῆς αὐτά.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεκτέον.

797 ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἀήθες διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πῃ θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι.

ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὦ ξένε, λέγεις;

E. ᾠόμεθα καταλείπειν] καταλιπεῖν marg. Ω. a. c. Dein μόνα τε pro μόνα τὰ A. Ω. Ξ. v. f. a. c. o.
P. 797. ἐν τοῖς πρόσθεν] ἔμπροσθεν Ric. Flor. δ.

E. Τὸ τοίνυν τούτοις ἑξῆς —] Iam vero quod deinceps ad munera Musarum atque Apollinis attinet, tunc quidem, quasi iam omnia exposuissemus, nos putabamus ea sola reliquisse, quae de gymnastica essent dicenda; nunc autem apparet, quaenam illa sint, et prima omnibus esse exponenda.

P. 797. λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν] H. e. qui non careat metu, si quis eum proferat; quem non sine metu proferas.

Cap. VII. Φημὶ κατὰ πάσας πόλεις —] Docetur dehinc, magnopere caveri oportere, ne ludi temere mutentur ac noventur; mutationem enim et vicissitudinem eorum magnam ad animos civium vim habere. Quod quidem ne in saltatione et musica fieri possit, Aegyptiorum more et instituto arbitratur utendum esse, qui saltationes et cantus omnes diis consecraverint. Similia Plato de musica in libris de Republica sanxit; v. Libr. IV. p. 424. C sqq. Compares etiam Aristotel. Politic. II. 5. VII. 15. Ciceron. Legg. II. 15. III. 14.

ταχθὲν γὰρ μ. αὐτὸ —] Hoc enim si constitutum est atque ita ordinatum, ut iidem eosdem ludos eodem modo semper faciant eisdemque lusibus delectentur, efficitur etiam, ut quae serio sunt constituta, inconcussa maneant.

B. κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ] Non una ex parte haec sunt anacolutha, omninoque ita conformata, ut oratio aliquanto liberius decurrat, quam vulgo

Cap. VII. *ΑΘ.* Φημὶ κατὰ πάσας πόλεις τὸ
τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν ὅτι κυριώ-
τατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς
τεθέντας ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν
τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡςαύτως ἀεὶ τοὺς B
αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παι-
γνίοις ἐᾷ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἡσυχῇ,
κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα μεταβολαῖς
τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα, καὶ μηδέποτε ταὐτὰ φίλα
προςαγορευόντων τῶν νέων, μήτ' ἐν σχήμασι ταῖς τῶν
αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολο-
γουμένως αὐτοῖς ἀεὶ κεῖσθαι τό τ' εὔσχημον καὶ ἄ-
σχημον, ἀλλὰ τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰς-
φέροντα τῶν εἰωθότων ἕτερον κατά τε σχήματα καὶ C
χρώματα καὶ πάντα ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι
διαφερόντως, τούτου πόλει λώβην οὐκ εἶναι μείζω

B: *κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡsαύτωs*] *τὰ* om. A. et pr. Ω. *μεταβολαῖs τε ἄλλαιs*] *τε καὶ ἄλλαις* Ric.

fieri assolet. Ac primum quidem pro subiecto *αὐτό*, h. e. *τὸ τῶν παιδιῶν γένοs*, nunc plurali numero subiungitur *τα αὐτὰ κινούμενα κ. τ. λ.* Quod etsi nihil habet inusitati, tamen animadversione non indignum videtur, quippe quo neglecto sensus loci nullo modo percipi recte potest. Sed huic ipsi subiecto quod accommodari debuit praedicatum, id post longiorem sermonis intercapedinem denique aliter enuntiatur atque proprie oportuit. Nam pro *τούτου πόλει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖμεν ἂν ὀρθότατα λέγοντεs*, instituti sermonis ratione usque servata, dici utique debebat: *πόλει λώβην μεγίστην φέρειν φαῖμεν ἂν κ. τ. λ.* Nunc autem in verbi activi locum suffecta formula est, quae habet sensum intransitivum, quem vulgo dicunt grammatici. Praeterea vero etiam quae inter subiectum primarium atque praedicatum interiecta leguntur, insolentius enuntiari apparet, quandoquidem activa et passiva verba inter se liberius commutata sunt. Nam post *κινούμενα καὶ καινοτομούμενα* deinceps ponitur genitivus absolutus *προsαγορευόντων τῶν νέων*, quum pergi debuisset sic: *καὶ μηδέποτε ταὐτὰ ὡs φίλα προsαγορευόμενα ὑπὸ τῶν νέων.* Porro post *τῶν νέων* commate distinximus. Etenim qui sequuntur infinitivi *κεῖσθαι* et *τιμᾶσθαι*, ii positi sunt perinde ac si *ὥsτε* ante *μήτ' ἐν σχήμασι* praecederet, qui usus infinitivi in his libris frequentior est; v. ad p. 799. A. Veram verborum interpunctionem, iam a vett. editt. suppeditatam, nuperi editores cur deseruerint, nos ingenue fatemur non intelligere. Denique de *τοῦτον* pronomine post *τὸν και-*

φαῖμεν ἂν ὀρθότατα λέγοντες· λανθάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἤθη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἔντιμον. τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν. ἀκούσατε δέ, ὅσον φημὶ αὔτ' εἶναι κακόν.

ΚΛ. Ἦ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς πόλεσι;

D ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΛ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν εὐμενεστάτους.

ΑΘ. Εἰκὸς γοῦν.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Ἴτε δή, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἴπωμεν. μεταβολὴν γὰρ δὴ πάντων, πλὴν κακῶν, πολὺ σφαλερώτατον εὑρήσομεν ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις

D. ὡς δυνατὸν εὐμενεστάτους] Voss. εὐμεταστάτους vulgata in marg. adscripta.
ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν —] Sic A. Ω. f. h. r. δ. o. x. Vulgo ἐν aberat.

νοτομοῦντα καὶ εἰσφέροντα illato v. annot. ad Theaetet. p. 171. D.

C. λανθάνειν γὰρ τῶν ν.] dicemus enim ista clam iuvenum mores et ingenia mutare, ac vetera iis reddere vilia, nova autem honore digna. Mox ῥῆμα est: iudicium, dictum; ζημία autem, pernicies, pestis.

D. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς —] Erant enim Cretes ac Lacedaemonii veterum institutorum tenacissimi.

μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐτῶν] Pendent genitivi ex μειζόνως, magis quam ipsi alioquin consuevimus; maiorem in modum. v. Matthiae Gr. §. 452.

ἐν τρόποις ψυχῶν] Infra p. 803. A. κατὰ τρόπους τοὺς τῶν ψυχῶν. De Rep. V. p. 449. A. περὶ ἰδιωτῶν ψυχῆς τρόπου.

ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μέν, τοῖς δ' οὔ,] Praepositio ἐν, vulgo male omissa, iure a Bekkero ex optimis codd. revocata est. Similis collocationis exempla haec sunt: De Rep. VIII. p. 564. A. ἐξ, οἶμαι, τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας. Ibid. p. 568. C. εἰς δέ γε, οἶμαι, τὰς ἄλλας. Politic. p. 300. B. παρὰ γὰρ οἶμαι τοὺς νόμους. ubi v. ann. Nec plane abludunt, quamvis genere diversa, talia: Xenoph. Symp. IV. 55. ἐπὶ νὴ Δία τοῖς ἄφροσιν. Plat. Crit. p. 50. E. πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα. Theocrit. 18. in. ἐν

σωμάτων, ἐν τρόποις ψυχῶν, ἐν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ
τοῖς μέν, τοῖς δ' οὔ, πλήν, ὅ τί περ εἶπον νῦν δή, E
κακοῖς· ὥςτε, εἴ τις ἀποβλέψειε πρὸς σώματα, ὡς
πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς καὶ πόνοις ξυ-
νήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα ὑπ' αὐ-
τῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας
φύσαντα οἰκείας τούτοις, φίλα τε καὶ συνήθη καὶ
γνώριμα γενόμενα ἁπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν 798
καὶ ὑγίειαν ἄριστα διάγει, καὶ ἄν ποτ' ἄρα ἀναγκα-
σθῇ μεταβάλλειν αὖθις ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαι-
τῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων
μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνήθειαν τῇ τροφῇ πάλιν
ἀπολαβών· ταὐτὸν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίγνεσθαι
καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ
τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις
καὶ κατά τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται B
μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνείαν
μηδὲ ἀκοὴν τοῦ ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ

E. *ὅ τί περ εἶπον*] οἷσπερ mavult Bekker.
P. 798. *τό γε κατ' ἀρχὰς*] Sic A. Ante Bekkerum legebatur: *τότε κατ' ἀρχάς*, quod ceteri codd. tuentur.

ποχ' ἄρα Σπάρτα. Est vero *ἐν οὐ τοῖς μέν, τοῖς δ' οὔ*, idem fere quod *ἐν ἅπασιν*, quorsum pertinet formula *ὡς ἔπος εἰπεῖν*, prope dixerim, de qua v. ad Symp. p. 179. A. Phaedon. p. 78. E. Gorg. p. 450. B. Formulam *οἱ μέν, οἱ δ' οὔ* illustravimus ad Phileb. p. 22. A. *πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἱρήσεται πρότερον ἢ ἐκείνων ὁποτερονοῦν, καὶ πρὸς τούτοις γε οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ*. Legg. XI. p. 923. B. *ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὅ τι μάλιστα οὐ τῶν μέν, τῶν δ' οὔ*. Locutionem *σάρκας φύσαντα* tetigit Matthiae Gr. §. 414. 16.

P. 798. *τό γε κατ' ἀρχὰς συνταραχθεὶς*] Expectabas *συνταραχθέντα* et *ἀπολαβόντα*.

ταὐτὸν δὴ δεῖ νομίζειν τ. γ.] Per anacoluthon haec inferuntur, periude ac si praecesserit supra: *ὥςτε, καθάπερ τις ἀποβλέψειεν κ. τ. λ.*

οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις] De loqnutione v. Wyttenb. ad Plut. Mor. T. I. p. 210. et Wurm. Commentar. in Dinarch. p. 135. Deiu plenam effeceris orationem hunc in modum: *καὶ οἳ ἂν (νόμοι) κατά τινα θ. — γένωνται*, usu loquendi nou ita raro; v. Matthiae Gr. §. 428. b. Sensus enim hic est: nam si quibus legibus qnasi innutriti snnt eaeqne leges divina quadam fortnna longum per temporis spatium mansernut immutabiles, ita ut nemo

νῦν ἔχει, σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τό τι
κινεῖν τῶν τότε καθεστώτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν
νομοθέτην ἐννοεῖν ἁμόθεν γέ ποθεν, ὅντινα τρόπον
τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῇδ' οὖν ἔγωγε εὑρίσκω. τὰς
παιδιὰς πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων,
ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιὰς ὄντως εἶναι καὶ
C οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ βλάβην ξυμ-
βαίνειν, ὥςτε οὐκ ἀποτρέπουσιν ἀλλὰ ξυνέπονται
ὑπείκοντες· καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους
ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερί-
ζοντας ἑτέρους ἄνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παί-
δων, γενομένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητή-
σαντας δὲ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων και νόμων ἐπιθυ-
μῆσαι, καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἥξοντος τοῦ νῦν δὴ λε-
γομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖ-
D ται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα κακὰ
διεξεργάζοιτ' ἄν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοι-
οῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἠθῶν ἐπαίνου τε καὶ

C. *ἑτέρους ἄνδρας*] Astius coni. *οὐχ ἑτέρους ἄνδρας*. Male. v. explicatt.

meminerit neque audiverit, ista omnia unquam aliter se habuisse quam nunc se habeant, etc. Nam *αὐτά* per synesin positum refertur ad notionem vocabulo *νόμοις* subiectam.

B. *σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ*] unusquisque veretur ac reformidat, in iis, quae constituta sunt, aliquid mutare. Similiter *ἡ ἐμὴ ψυχὴ βούλεται εἰπεῖν* et alia dicuntur, de quibus v. ad Gorg. p. 486. E. Hipp. mai. p. 296. D. Supra p. 790. A. *τὰ ἔθη* dicuntur *μὴ ἐθέλειν πείθεσθαι* et *ἀκοῦσαι*. ubi v. ann. Mox *ἁμόθεν γέ ποθεν* non est: alicunde, ut falso interpretatur Astius, sed ex aliqua saltem parte, una saltem ratione, quacunque demum sit. v. Ruhnken. ad Tim. p. 26 et 29. et Gramm. Vett. Pro *ἐννοεῖν* Cobetus Varr. Lectt. p. 256. *ἐπινοεῖν* requirit.

C. *σπουδὴν καὶ βλαβὴν ξυμβαίνειν*] non rem maxime seriam et detrimentum inde existere. In his *καὶ βλάβην* declarat accuratius, quid per *τὴν μεγίστην σπουδήν* significetur.

ὥςτε οὐκ ἀποτρέπουσιν] Sc. *τὸ κινεῖσθαι τὰς παιδιάς*. — *ξυνέπονται ὑπείκοντες*, int. *τούτῳ* s. *αὐτῷ*.

ἑτέρους ἄνδρας τῶν ἔμπροσθεν γ. π.] Astius ante *ἑτέρους* desiderat *οὐχ* negationem. Cui rationi adversatur quod continuo subsequitur *γενομένους δὲ ἄλλους*. Mutatione nulla ex parte opus est, modo verba iunxeris hunc in modum:

ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἴομαι, μέγιστά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

Cap. VIII. ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύομεν, ἐν οἷς ἐλέγομεν, ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ πᾶσαν μουσικήν ἐστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων; ἢ πῶς;

ΚΛ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τό γε παρ' ἡμῖν E
δόγμα ἔχον ἂν εἴη.

ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμέν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν, ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἅπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελῳδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προςάγων παντοίας ἡδονάς;

ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Ἔχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω 799
τινὰ τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων;

D. *ἐν οἷς ἐλέγομεν*] *ἐν* om. A. et marg. Ω. a. c. Eiecit voculam Bekkerus, quem Turicenses ducem sequuntur.

τούτους τοὺς παῖδας ἑτέρους τῶν ἔμπροσθεν παίδων γενέσθαι ἄνδρας, h. e. *ὡς ἄνδρας*, ideoque sic interpreteris: non reputant secum plane necesse esse, ut pueri isti in lusibus novarum rerum studiosi aliquando viri facti alii existant, quam quales olim pueri exstiterint; h. e. non reputant, pueros non semper permanere pueros, sed aliquando alios existere.

ὡς ἥξοντος — φοβεῖται.] In his quoniam *φοβεῖται* fere idem est quod suspicatur, opinatur, verba *ὡς ἥξοντος — κακοῦ*, sicuti post verba putandi, existimandi, alia similia fieri solet, pro accusativo cum infinitivo posita sunt. Cuius generis exempla bene multa collegit industria Astii ad Legg. I. 1. p. 7. et Reip. I. 1. Alia suppeditabit desiderantibus Matthiae Gr. §. 569.

D. *ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα κακὰ δ.*] Iungas verba sic: *διεξεργάζοιτ' ἂν κακὰ ἐλάττω μεταβαλλόμενα*, h. e. *εἰ μεταβάλλοιτο.*

ὅσα περὶ σχήματα π.] Scribendum censeo *οἷον ὅσα περὶ σχ.* conf. p. 797. B. quae qui attente consideraverint, ii solas figuras facile largientur non aliam ob caussam nunc memorari, quam exempli gratia.

Cap. VIII. E. *τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα —*] Sic Soph. p. 251. D. *ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθῶμεν.* Phileb. p. 11. B. *πρὸς τίνα τὸν παρ' ἡμῖν (λόγον) ἀμφισβητεῖν (μέλλεις).* Ibid. p. 20. A. *τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν.* De Rep. IV. p. 435. A.

ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τοῦ καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὄρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἑορτάς, συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἅςτινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἷςτισιν ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίγνεσθαι χρεών, μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἑκάστοις ἥν ᾠδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν τὴν τότε θυσίαν,
B τάξαι μὲν πρῶτον τινάς, ἃ δ' ἂν ταχθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας

P. 799. ἃ δ' ἂν ταχθῇ] δ' om. pr. A. Ω. Pro vulg. τάξαι μὲν πρῶτον τίνας iam olim scripsi de coniectura Stephani τάξαι πρ. τινάς, quod etiam Herm. et Schn. probarunt. In Ven. Ξ. scriptum extat τάς.

καὶ φανερὰν γενομένην (τὴν δικαιοσύνην) βεβαιωσαίμεθ' ἂν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς. De ἔχον ἂν εἴη v. ad Phaedon. p. 100. D. Symp. p. 216. E. Legg. IV. p. 713. B. ἧς μίμημα ἔχουσά ἐστιν.

P. 799. Ποίας δὴ λέγεις;] Ποίας pro genitivo accipias ob antegressum τῆς τῶν Αἰγυπτίων cum λέγεις iuncto. Quamobrem deinceps quoque genitivo casu pergitur: Τοῦ καθιερῶσαι κ. τ. λ. ubi fuerunt qui temere pedem impingerent. Etenim λέγω, οἶμαι, βούλομαι, et si quae sunt similia, saepe dicuntur absolute, ut non afficiant verborum reliquorum constructionem. Simillima sunt quae de hoc genere posuit Lobeckius ad Aiac. v. 569. Demosth. de Chers. p. 96. 3. τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων λέγω. De Fals. Legat. p. 388. 22. Olynth. 17. 1. Philipp. III. 3. χρήμασι καὶ στρατιώταις λέγω. Alia dabit Schaeferus Apparat. Demosth. IV. p. 120. 168. V. p. 442. De οἶμαι δὲ καὶ σύ, οἶμαι δὲ καὶ σοί et οἶμαι δὲ καὶ σέ vide quae scripsimus ad Remp. X. p. 608. D. Supra Legg. I. p. 647. A. ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάντες, αἰσχύνην.

Τοῦ καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὄρχησιν] De hoc instituto Aegyptiorum v. Legg. II. p. 656. D. E. Cap. 3. Conf. etiam VII. p. 816. D. E. 817. A—D. VIII. p. 829. D. sqq. Parem rationem philosophus etiam ad picturam similesque artes traduci vult De Rep. III. p. 395. D. Legg. II. p. 656. D.

μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς —] Ad μετὰ δὲ τοῦτο repete τάξαντας: deinde etiam constituentes, inter deorum sacrificia quem hymnum canere deceat et quibus saltationibus tunc honorandum sit sacrificium. De ἥν ubi ἥν τινα expectes posito v. Matthiae Gr. §. 485. et quae olim exposui ad Menon. p. 92. C. Hic quidem locus isto nomine est perquam memorabilis, quippe in quo relativa et interrogativa licentius mixta et consociata sunt. Sic etiam paullo ante: ἅςτινας ἐν οἷς χρόνοις pro ἐν οἷστισιν χρ. Ceterum ᾠδήν est hymnum; v. Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Iov. 1. p. 29. ed. Ern.

τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἑκάστας τὰς ᾠδὰς ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ' αὐτά τίς τῳ θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξειργόμενον, ἂν μὴ ἑκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν.

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Πρὸς τούτῳ δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ C
πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς;

B. *τίς τῳ θεῶν*] Sic A. Ω. v. a. x. Vulgo *τίς τῶν θεῶν*.
C. *Πρὸς τούτῳ δὴ νῦν γ.*] V. *τοῦτο*, quod unus Ang. habet.

τάξαι μὲν πρῶτον τινάς —] H. e. *ὥστε τάξαι μὲν πρ.* de quo usu infinitivi paullo ante monuimus ad p. 797. B. Nimirum patet ille utique latius quam vulgo existimant grammatici, estque in his Legum libris omnino liberior; v. L. III. p. 701. C. V. p. 739. C. 742. A. VI. p. 756. E. 759. D. VII. 803. B. IX. p. 857. A. XI. p. 917. E. conf. Iensius Lectt. Luciann. p. 406. Abresch. ad Cattier. Gazoph. p. 34. Lexic. Xenoph. IV. p. 624. Hess. Obss. ad Plut. Philop. p. 97. Bernhardy Syntax. Gr. p. 365. Pro vulg. *τίνας* de coniectura Stephani non dubitavimus reponere *τινάς*. Nam interrogativum certe non habet unde pendeat. Itaque locus, male ab interpretibus acceptus neque recte explicatus a quoquam, sic interpretandus est: ita ut primum quasdam constituant; quaecunque autem fuerint constituta, cives omnes communiter Parcis ceterisque diis sacrificantes inter libationes consecrent, videlicet singulos cantus singulis deorum relinquorumque, i. e. daemonum et heroum. Nam *ἑκάστας τὰς ᾠδὰς* per appositionem dictum videri potest; quamquam etiam licet iputare, illud in locum antegressi subiecti, *ἃ δ' ἂν ταχθῇ*, suffectum esse. Emendationem nuper probarunt etiam Hermannus et Schneiderus.

B. *ἂν μὴ ἑκὼν ἐξείργηται*] si se non ultro patiatur prohiberi.

C. *Πρὸς τούτῳ δὴ νῦν γενόμενοι* —] Tritum genus loquendi est *τῷ λόγῳ, τῇ μνήμῃ*, al. *εἶναι* vel *γίγνεσθαι πρός τινι* versari in aliqua re contemplanda, de quo v. intpp. ad Plat. Phaedr. p. 249. C. nostra ad Remp. VIII. p. 567. A. et Wyttenbach. ad Plutarch. de S. N. V. p. 21. Prorsus ut h. l. Phaedon. p. 88. C. *καὶ αὐτὸς πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης.* Male vulgo hic *τοῦτο* pro *τούτῳ* scribebatur.

πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς;] In talibus *παθεῖν* vulgo statuunt usurpari solere pro *ποιῆσαι*. Quod profecto mirum quiddam foret et ab ipsa ratione alienum. Veriora docuit Bre-

ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πῶς ξυνήθων, οὐκ ἄν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν ἐπιδραμὼν οὕτως εὐθύς, στὰς δ' ἄν, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδὼς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε μετ' ἄλλων τύχοι πο-
D ρευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὑτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε, πρὶν πῃ βεβαιώσαιτο τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ ποτὲ φέρει. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον· ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων ἀνάγκη που σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι καὶ μὴ ῥᾳδίως οὕτω περὶ τοσούτων τηλικούτους ὄντας φάναι, διισχυριζομένους ἐν τῷ παραχρῆμά τι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν.

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

μηδαμῇ πως ξυνήθων] Bekkerus assentiente Hermanno de suo dedit πω. Sed vera videtur scriptura librorum.
ἀνέροιτ' ἂν αὑτὸν] V. αὐτόν. Correxit Astius.

mius ad Epistol. Socrat. p. 319. ed. Orell. cuius haec sunt verba: Non igitur dicendum, inquit, πάσχειν positum esse pro ποιεῖν, sed Graecos statum seu affectum tanquam agendi caussam ponere maluisse quam ipsum agendi verbum. Neque τί γὰρ πάθω idem est ac τί ποιήσω, sed est deplorantis statum suum, qui impedit, quominus facere possit quae vult." Exempla huius loquendi rationis collegerunt intpp. ad Aristoph. Nubb. v. 234. Avv. 1419. Gataker. ad Anton. XIII. p. 131. Valckenar. ad Eurip. Phoen. v. 902. Heindorf. ad Plat. Euthyd. p. 302. D. Blomfield. ad Aeschyl. Pers. v. 909. Hermann. ad Lucian. De Histor. Conscr. p. 35. Kochius ad Lucian. Diall. Mort. Select. p. 77. Germanice hic dixeris: sollen wir nun über uns ergehen lassen was sich für uns geziemt? soll mit uns werden etc. h. e. num pro statu isto, in quo versamur, agamus, quod nobismet ipsis conveniat?

Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης,] Notabis που deinde post οὐκ ἄν ποτε iteratum. Pro μηδαμῇ πως Bekkerus correxit μηδ. πω, quod nuperi editores uno excepto Schneidero recipere non dubitarunt.

D. *οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε —*] nec prius progrediatur, quam exploratum aliquo modo habeat, quo tandem iter ducat.

E. *Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν*] χρόνον δοῦναί τινι πράγματι est tempus ad aliquid conside-

ΑΘ. Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτό, ὁπόταν σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ τὴν ἑπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον. E

ΚΛ. Ἄριστ', ὦ ξένε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως, ὡς εἴρηκας.

ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δή, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν, ὥςτε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκεῖνοι παντάπασί γ' 800
ἂν ἀφεστῶτες εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου, καθ' ὕπνον δὲ οἷόν πού τις ἢ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορὼς ὠνείρωξε μαντευόμενος αὐτό. τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ καὶ

D. τὴν σκέψιν τῆς πορείας] Sic A. Ω. f. h. a. c. δ. o. Vett. editt. τὴν σκ. τὴν π.

randum dare s. concedere, ut satis possit cognosci et explorari.

τάχα γὰρ ἴσως — κἂν ἡ διέξοδος —] nam fortasse vel ipsa haec tota expositio ad finem perducta satis indicabit etiam hoc, de quo nunc dubitatur. Post κἂν quod deinde iterum ἂν interponitur, fit hoc non aliter, quam sicubi post κἂν εἰ — deinde rursus ἂν infertur; quod quidem usitate ita fieri, quum alibi tum ad Gorg. p. 514. D. et 465. ostendimus. De τάχα ἴσως v. ad Libr. I. c. 5. et c. 13.

νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι] V. Libr. II. p. 700. B.

καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ] Scribendum censerem: καθάπερ καὶ οἱ π. mutato verborum ordine, nisi post καὶ intelligi rursus posset δεδόχθω.

P. 800. *καθ' ὕπνον δὲ οἷόν που* —] Significat priscos homines non tam certa et clara rei scientia et cognitione, sed obscuro quodam recti verique sensu ad eam rationem deductos esse. Qua in re proprium habet usum ὄναρ et ὕπαρ, de quo diximus ad Politic. p. 277. D. et Phileb. p. 20. B. p. 146. ed. Goth. Verbum ὀνειρώττειν in eadem caussa usurpatur De Rep. VII. p. 533. C. al. Μαντεύεσθαι autem quantopere sic frequentetur, ostendimus ad Phileb. p. 44. C. De Rep. I. p. 349. A. Ceterum hoc loco ὕπαρ ἐγρηγορώς ὠνείρωξε per oxymoron dictum.

τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ —] Particulae δ' οὖν referendae sunt ad priora ista:

τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μᾶλλον ἢ
παρ' ὀντινοῦν ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ'
ἐν ὀρχήσει κινείσθω. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀζήμιος
ἀπαλλαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐῤ-
B ῥήθη νῦν δή, νομοφύλακές τε καὶ ἱερειαι καὶ ἱερεῖς
κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;

ΚΛ. Κείσθω.

Cap. IX. *ΑΘ.* Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ' ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτά. ἀσφαλέστατον, καθάπερ ἐκμαγεῖ' ἄττ' αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ. λέγω δὲ ἓν μὲν τῶν ἐκμαγείων εἶναι τοιόνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴ τῳ τις, φαμέν, ἰδίᾳ παραστὰς τοῖς βωμοῖς

P. 800. B. *τὸ τοιόνδε τι*] Bekkerus scripsit *τὸ τοιόνδ' ἔτι*, quod etiam Hermannus et Turicenses susceperunt. Sed lectio ista nec librorum auctoritate firmari videtur — nam ex Florentinis quidem libris et ex Vossiano ea non enotata est, de suis codd. autem Bekkerus ipse tacet —, nec vero sententiae bene convenit.

ὥστε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκεῖνοι — μαντευόμενος αὐτό, quibus quod significatur, id nunc in medio relinquitur sic, ut aliud quid tanquam consequens ex antecedentibus asseveretur. Itaque haec interpretamur sic: Sed hoc utcunque habet, decretum hoc esto. Usum hunc vocularum *δ' οὖν* ad Cratyl. p. 415. C. p. 426. D. Tim. p. 38. B. Protagor. p. 315. E. al. attigimus. Timaei in loco pro ut ut est operarum errore scriptum legitur ut est, quod monere hic obiter placet vani ineptique calumniatoris gratia, qui nuper ex talibus operarum erroribus non erubuit horribilis scilicet ignorantiae criminationes repetere, ut quum ex *σάρκοιν*, quod alicubi impressum legitur, continuo demonstrare conatus est, editorem Platonis tale monstrum proprio Marte effinxisse. Felicem vero talem criticum propter suae in talibus felicitatis opinionem, et si non ingeniosum, saltem cerebrosum.

Cap. IX. B. *ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτά.*] Pessime vulgo, interpunctione post *αὐτά* neglecta, haec omnia cum consequentibus in unum iunguntur. Nimirum puncto post *αὐτά* illato facile apparet, ad *ἀσφαλέστατον* intelligendum esse *ἐστίν*. Vitium sustulit I. Bekkerus, idque satis magnum lenissima correctione. Pro *τοιόνδε τι* Bekkerus et Turicenses *τοιόνδ' ἔτι*. At nihil simile antea de eadem re allatum est. Itaque unice placet *τοιόνδε τι*.

C. *ἆρ' οὐχ, ἂν φαῖμεν — ἐντιθεῖς;*] Hunc locum in integrum videmur restituisse virgula post *ἆρ' οὐχ* interposita, ita ut *ἂν φαῖμεν* per parenthe-

τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῖ πᾶσαν C βλασφημίαν, ἆρ' οὐκ, ἂν φαῖμεν, ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστι ταῖς πόλεσι γιγνόμενον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σχεδὸν ὀλίγου πάσαις· δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἥκει, καὶ στάντες οὐ πόῤῥω τῶν βωμῶν ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν D καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς καὶ γοωδεστάταις ἁρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροωμένων ψυχάς, καὶ ὃς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν παρα-

C. ἆρ' οὐκ, ἂν φαῖμεν, ἀθ.] De loci scriptura v. explicatt.

πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις] Steph. πατρί τε καὶ τ. invitis codd. omnibus. In Ald. Bas. 1. 2. Lov. atque Ven. Ξ. verba πατρί τε omnino absunt.

sia sit accipiendum. Nam primaria sententiae pars est: ἆρ' οὐκ ἂν φθέγγοιτο. De ἂν particula in parenthesi primum locum occupante v. ad Criton. p. 52. D. Phaed 87. A. Perperam Astius cogitavit de duabus structuris in unum conflatis.

καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν] Winkelmannus Praef. ad ed. min. p. XI. locum, utpote turpiter deformatum sic refingendum arbitratur: ἆρ' οὐκ ἂν δυσφημίαν καὶ κακοττείαν πατρὶ κ. τ. λ. Non videmus caussam mutationis satis idoneam. Nam quod Photius p. 125. 18. aliique Grammatici κακοττείαν interpretantur κακοφημίαν, βλασφημίαν, id nec Platone nominato faciunt, nec omnino ad hunc locum videtur pertinere. Κακὴ ὄττα est malum omen, ut ἀγαθὴ ὄσσα Aelian. Hist. AA. XII. 1. al. bonum omen; v. Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 197. Cui recte subiungitur καὶ μαντείαν, quod nunc non significat vaticinationem, sed potius tacitam animi divinationem, eamque item malam; nam κακὴν ad hanc quoque trahendum.

δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή —] Abesse iubet choros, qui in deorum festis impia et absurda proferentes, verbis, rhythmo et harmoniis ad mollitiem comparatis, audientium animos molliter, h. e. male, afficiant, ita ut ii, qui multitudinem maxime ad fletum et lamentationem commoverint, etiam victoriae praemium reportent. Insignis de hac re locus est Gorg. p. 501. E sqq. ubi v. quae alia de hac re adscripsimus Platonis iudicia. Eum vero constat poësin et musicam censuisse non ad volu-

χρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἆρ' οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἴ ποτ' ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες ἀλλὰ
E ἀποφράδες ὦσι, τόθ' ἥκειν δέον ἂν εἴη. μᾶλλον χοροὺς τινας ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδούς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι Καρικῇ τινι Μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας; τοιοῦτόν που πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοιαύτας ᾠδὰς γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ στολή γέ που ταῖς ἐπικηδείοις ᾠδαῖς, οὐ στέφανοι πρέποιεν ἂν οὐδ' ἐπίχρυσοι κόσμοι, πᾶν δὲ τοὐναντίον, ἵν' ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν

E. *τοιοῦτόν παν πρέπον*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. υ. δ. x., hoc est, codd. mss. omnes. Vulgo erat *τοιοῦτόν τι πρ.*

ptatem et mollitiem, sed ad virtutem roborandam firmandamque voluisse attemperari. Fuerunt autem chori non unius generis. Alii enim in theatro una cum fabulis scenicis agebantur; alii pertinebant ad eiusmodi dies festos et spectacula, in quibus fabulae non darentur, quum choris certaretur *ἀνδρικοῖς, παιδικοῖς, πυῤῥιχιστῶν*, aliis. v. Fr. Aug. Wolfius Prolegg. ad Demosth. Leptin. p. XC sq. Hinc locus Platonis expendendus.

D. *ἆρ' οὐκ ἀπαψηφιζόμεθα;*] H. e. reiicimus, abrogamus.

ἀλλὰ ἀποφράδες ὦσιν] H. e. dies nefasti vel atri. Lucian. Pseudologist. c. 13. *ὅταν μήτε αἱ ἀρχαὶ χρηματίζωσι, μήτε εἰσαγώγιμοι αἱ δίκαι ὦσι, μήθ' ὅλως τι τῶν αἰσίων τελῆται; αὕτη ἀποφρὰς ἡμέρα.* Schol. ad h. l. *ἀποφράδες ἡμέραι, ἐν αἷς τοῖς κατοιχομένοις χοὰς ἐπιφέρουσι. ἢ αἱ πρὸς πράξεις ἀνεπιτήδειοι.* v. Moeris s. v. Suidas et Hesychius s. v. Phrynichus in Bekkeri Anecdot. I. p. 5, 8. Grammat. ibid. p. 204, 31. qui postremus interpretatur *Ἀποφράδες· αἱ ἐναγεῖς καὶ μιαραὶ ἡμέραι καὶ μέλαιναι.* Ibid. I. p. 438. 31. *Ἀποφράδες· ἐν αἷς τοῖς κατοιχομένοις χοὰς ἐπιφέρουσιν· ἢ αἱ πρὸς πράξεις ἀνεπιτήδειαι· ἢ μιαραὶ ἡμέραι, μάλιστα ἐν αἷς τὰ ἐναγίσματα.* Plura de iis exposuerunt Fabricius ac Boissonad. ad Marin. Vit. Procli p. 106. et Schömann. De Comitiis Athen. p. 50 sqq.

E. *οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας*] Schol. ad h. l. et Photius p. 115. ed. Dind. *Καρικῇ Μούσῃ· τῇ θρηνῳδεῖ. δοκοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες θρηνῳδοί τινες εἶναι καὶ ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐπὶ μισθῷ θρηνεῖν. τινὲς δὲ ἐξήκουσαν τῇ βαρβάρῳ καὶ ἀσαφεῖ, ἐπειδὴ οἱ Κᾶρες βαρβαρόφωνοι.* Intelligendi sunt cantus flebiles s. lessi Caricis tibiae modis adaptati; naeniae Carum more cantatae. Ab his ipsis Euripides arguitur ab Aristophane

λέγων ἀπαλλάττωμαι. τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπανερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾠδαῖς εἰ πρῶτον ἓν τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Εὐφημία· καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ᾠδῆς γένος εὔφημον ἡμῖν πάντῃ πάντως ὑπαρχέτω. ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, τιθῶ δὲ τοῦτο οὕτω; 801

ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν τίθει· νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος.

ΑΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος μουσικῆς; ἆρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς, οἷς θύομεν ἑκάστοτε;

In proximis operae Schneideri *καὶ στολή γε* pro eo quod codd. et editt. firmant: *καὶ δὴ καὶ στολή γε.*

τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς] Steph. *ὑμᾶς.*

Rann. v. 1309. cantica sua pariter mutua sumsisse atque a meretriculis, sceliis Meleti, aliis cantibus vilioribus. Exprobrantur enim ei *Καρικὰ αὐλήματα,* de quibus Planudes Anecdot. Bachmanni T. II. p. 98. *ἐξ' Ἰωνικῶν γυναικαρίων· εἶπεν αὐτοὺς τὸ τοιοῦτό γε ὑφελέσθαι· τῷδε γὰρ τῷ ῥυθμῷ κἀκεῖνα θρηνεῖ τοὺς τῶν ἐκφερομένων νεκρούς.* Pollux IV. 75. *λέγεται δὲ καὶ Φρύγας εὑρεῖν αὐλὸν θρηνητικόν, ᾧ κεχρῆσθαι τοὺς Κᾶρας, παρ' ἐκείνων λαβόντας. θρηνῶδες γὰρ τὸ αὔλημα τὸ Καρικόν.* Eiusmodi naeniae vero canebantur a praeficis conductis, quae *Καρῖναι* appellatae sunt. Hesychius: *Καρῖναι· θρηνῳδοὶ μουσικαί, αἳ τοὺς νεκροὺς τῷ θρήνῳ παραπέμπουσαι πρὸς τὰς ταφὰς καὶ τὰ κήδη. παρελαμβάνοντο δὲ αἱ ἀπὸ Καρίας γυναῖκες.* v. Meinek. ad Menandri Fragm. p. 91. Videntur autem servae fuisse ex Caria arcessitae. Cariam enim constat servorum fuisse longe fertilissimam. De cantu inter funebria conf. etiam XII. p. 947. B. C.

καὶ δὴ καὶ στόλη γέ που — κόσμοι] De eadem re Plato infra Libr. XII. p. 947. B. C. et 959. C. ubi census constituitur in sepulturam impendendus. Audias etiam Ciceron. Legg. II. 23. Iam cetera in XII. tabulis minuendi sumtus lamentationisque funebris translata sunt de Solonis fere legibus, etc.

τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾠδαῖς —] num primam formarum hanc cantibus (definiendis et constituendis) constitui placeat? Imperativum *κείσθω* in interrogatione positum ne aegre feras, eodem modo mox p. 801. D. *τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ;* P. 800. B. *κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;* soll dieses ietzt von uns durch die Rede so festgesetzt sein? P. 820. E. *οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε, κείσθω*

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητάς, ὡς εὐχαὶ παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσί, δεῖ δὴ τὸν νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μή ποτε λά-
B θωσι κακὸν ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ' ἂν γίγνοιτο εὐχῆς τοιαύτης γενομένης.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἔμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ ἐπείσθημεν, ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἱδρυμένον ἐνοικεῖν;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρῆσθαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἆρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανόν ἐστι γιγνώσκειν σφόδρα τά τε ἀγαθὰ καὶ μή; ποιήσας οὖν δήπου τις ποιη-
C τὴς ῥήμασιν ἢ καὶ κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὔχεσθαι τἀναντία ποιήσει· καίτοι τούτου, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρή-

P. 801. B. ἔμπροσθεν σμικρὸν] Sic A. Ω. v. r. a. Vulgo μικρόν. Dein καὶ οὔτε ἀργ. pro ὡς οὔτε ἀργ. Ald. Lov. Bas. 1. 2. et cod. Ven. Ξ.

τά τε ἀγαθὰ καὶ μή] γε vett. editt. cum cod. Ξ.

ταῦτα; qui locus vulgo male est habitus. Ibid. p. 822. C. καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

P 801. ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητὰς —] „Repetitum est δεῖ cum particula δή, quae orationem redintegrat; hinc αὐτοὺς sequitur. Sententia, quae hic exponitur, uberius illustratur in Alcibiade secundo." ASTIVS.

ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον —] „Vituperat Longinus XXIX. 1. dictionem ἀργυροῦν et χρυσοῦν πλοῦτον. Sed v. Ruhnken. et Weiske in ann. ad Longin. p. 376. Πλοῦτον videlicet ambigue positum est, ita ut simul ad Πλοῦτον deum referatur; hinc ἱδρυμένον ἐνοικεῖν." ASTIVS.

εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν τοὺς π.] Rectissime Astius commate post εὐχάς distinxit, ut εὐχὰς οὐκ ὀρθάς pro appositione antegressi τοῦτο ἡμαρτημένον habeatur. Itaque sententia verborum haec est: poëta igitur quum hoc cecinerit verbis aut cantibus sic, ut a recto sit aberratum, hoc est, preces non rectae sint, cives nobis

σομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ Μοῦσαν νόμων καὶ τύπων ἕνα;

ΚΛ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῖν.

ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ ποιηθέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρό- D
τερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ. σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν, οὓς εἱλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν. τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο; ἢ πῶς δοκεῖ;

ΚΛ. Κείσθω· τί μήν;

Cap. X. *ΑΘ.* Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιτ' ἂν ὀρθό- E
τατα, καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιντ' ἂν τούτοις πᾶσι πρέπουσαι.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθό-

C. *εὐχὰς οὐκ ὀρθάς, ἡμῖν —*] Male post ἡμῖν commate interpungunt.

E. *εὐχαὶ γίγνοιντ' ἂν*] γίγνοιτ' ἂν A. Ξ. h. r. δ. et pr. Ω.

exhibebit de rebus maximis contraria precantes atque oporteat. Vitiosam verborum interpunctionem etiam nuperi editores reliquerunt.

D. *οὓς εἱλόμεθα — καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν.*] Attractio subiecti ideo insolentior, quia primario nomini *νομοθέτας* etiam adiunctum est alterum, *τὸν ἐπιμελητήν*. Vulgaris ratio exigebat: *ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν νομοθέται, οὓς εἱλόμεθα περὶ τὰ μουσικά, καὶ ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητής.* Nihil tamen sollicitandum.

Cap. X. E, *κεκοινωνημένα εὐχαῖς*] coniuncta cum precibus et votis, i. q. *μετ' εὐχῶν*.

ἄνευ φθόνων] Mortuis enim tribuere laudes et encomia nihil invidiae habet; aliter iudicandum de vivis est. De plurali numero conf. Legg. III. p. 679. C. *ζῆλοί τε — καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται.* IX. p. 863. E. *τὴν φθόνων καὶ ἐπιθυμιῶν τυραννίδα.* Ibid. p. 870. C. *φθόνους ἐντίκτουσα.* Protag. p. 316. D. *οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι γίγνονται.* Epist. VII. p. 344. B. *ἄνευ φθόνων ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι χρωμένων.* al.

νων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν ὅδε· τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

ΚΛ. *Πῶς δ' οὔ;*

802 *ΑΘ.* *Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλὲς, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμὼν τέλος ἐπιστήσηται καλόν. ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ᾠδάς τε καὶ ὀρχήσεις οὑτωσὶ χρὴ καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως,*

P. 802. *τέλος ἐπιστήσηται κ*] V. *ἐπιστήσεται*, quod correctum ex A. Ω. a. c.

ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν] *τε* addunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ o. x. Euseb. Vulgo abest.

διαφανῶς γενομένοις] Sic A. Ω. Ξ. v. f. r. a c. δ. o. et Euseb. pro v. *γινομένοις*.

B. *τὸ δ' ἐπανερόμενον*] Sic editt. Ald. Bas. 1. 2. Lo-

τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος —] Laudat haec Eusebius Praep. Evang. XII. 34. p. 610. b. usque ad *διαφανῶς γενομένοις*.

P. 802. *οὐκ ἀσφαλὲς —*] Nam qui nondum omnem exegerunt vitae cursum, hi periculum est ne etiamnum possint in decurrendo spatio aliquando pedem impingere, ita ut vel felicitas vel virtus ipsorum periclitetur.

B. *τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν,*] Verbum *ἐγκρίνειν* probationis vi et significatione positum proprie dicitur de eo, qui quid in numerum aliquem refert et admittit. Eodem modo, quo hic, usurpatum legitur Legg. XII. p. 952. A. *ἃ δ' ἂν τούτων ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι.* VII. p. 755. D. *εἰς τὴν αἵρεσιν ἐγκρινέσθω.* De Rep. VII. p. 537. A. *εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκριτέον.* al. Xenoph. Hellen. IV. 1, 40. *ἐγκριθῆναι ἐς τὸ στάδιον.* Plutarch. De placit. philosoph. I. 8. *Ἐπίκουρος τούτων οὐδὲν ἐγκρίνει.*

τὸ δ' ἐπανερόμενον ἐπιῤῥυθμίζειν] Sic codd. cum editt. vett. Stephanus de suo dedit *ἐπανερομένους*, quod nihili faciendum. Latet sine dubio in vetere lectione aliud quid reconditius. Quod quale sit, acute persensit Astius, qui vere coniectasse videtur *ἐπανορθούμενον*, consentiente etiam Winckelmanno Praef. edit. min. p. IX. hoc emendatum, inquit, ad numeros redigunto. Nisi forte praestat, cum C. Fr. Hermanno reponere *ἐπαναιρόμενον* h. e. *ἐπαναλαμβανόμενον*, ut ipse interpretatur. Sed quidquid rei est,

ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθισταμένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἁρμόττον· δοκιμαστὰς δὲ τούτων B ἑλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ὅ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν, ὅ, τι δ' ἂν ἐνδεὲς ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι, τὸ δ' ἐπανερόμενον ἐπιῤῥυθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ C τισιν ὀλίγοις, ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅ τι μάλιστα ὄρχησίν τε καὶ ᾠδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτός γε τάξιν λαβοῦσα περὶ Μοῦσαν

van. et mss. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. hoc est, libri omnes. Stephanus dedit ἐπανερομένους, quod susceperunt etiam Bekkerus ac Turicenses. Astius coni. ἐπανορθούμενον. Hermannus: ἐπαναιρόμενον. v. explicatt.

C. ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ ν.] δὲ om. Ξ. v. f. a. c. o. ἄτακτός γε τάξιν] ἀτάκτως Ω. Ξ. et a manu sec. a. c. δ. o. Astius coni. ἀτάκτου.

certe ἐπανερόμενον sine codicum suffragio non fuit mutandum, quandoquidem post numerum pluralem ἑλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι recte profecto singularis infertur, ita ut τινά subiectum sit. Cuius loquendi rationis exempla ad librum superiorem alicubi adscripsimus. Neque insequens istud παραλαβόντας eiusmodi est, ut mutationem necessariam esse evincat.

ταῖς δὲ ἡδοναῖς — ἀλλ' ἢ ὀλίγοις] In his ἐπιτρέπειν absolute ponitur sine pronomine τι vel μηδέν, ita ut sit locum concedere; cuius usus exempla indicavimus ad Gorg. p. 512. D. Reip. VIII. p. 551. C. Dein scribendum videtur: ἀλλ' ἢ ἔν τισιν ὀλίγοις. Ficinus: non voluptatibus neque cupiditatibus nisi in paucis quibusdam utantur. Hermannus de coniectura dedit ὀλίγαις.

κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν] Sc. τῶν δοκιμαστῶν, quos elegerint. Non puto verum esse quod invexit Bekkerus αὑτῶν, quamvis probatum illud etiam Turicensibus.

πᾶσα δ' ἄτακτος γε τάξιν λαβοῦσα —] Astius ἀτάκτου corrigendum censet. Quod quamvis sit speciosum, tamen minime probandum videtur. Sententia enim haec est: Unaquaeque circa Musam occupatio inordinata, ubi legem ordinemque accepit, etiamsi non accedat dulcis Musa, tamen longe melior est (quam antea, ubi erat ἄτακτος). Quamquam suavitas ac dulcedo omnibus Musae generibus utique est communis. Pro τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν

διατριβὴ, καὶ μη παρατιθεμένης τῆς γλυκείας Μούσης, ἀμείνων μυρίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν πάσαις. ἐν ᾗ γὰρ ἂν ἐκ παίδων τις μέχρι τῆς ἑστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβιῷ, σώφρονι μὲν Μούσῃ καὶ
D τεταγμένῃ, ἀκούων δὲ τῆς ἐναντίας, μισεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει, τραφεὶς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκείᾳ ψυχρὰν καὶ ἀηδῆ τὴν ταύτῃ ἐναντίαν εἶναι φησίν, ὥςτε, ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν δή, τό γε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλεονέκτηκεν, ἐκ περιττοῦ δὲ ἡ μὲν βελτίους, ἡ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἑκάστοτε παρέχεται.

ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας.

ΑΘ. Ἔτι δὲ θηλείαις τε πρεπούσας ᾠδὰς ἄῤῥεσί
E τε χωρίσαι που δέον ἂν εἴη τύπῳ τινὶ διορισάμενον,

καὶ τεταγμένῃ] V. καὶ διατεταγμένῃ, invitis codd. plerisque omnibus.

D. ἢ ἀηδίας]. ἢ καὶ ἀηδίας Rio.

E. ὅλη γε ἁρμονίᾳ] Ald. Loy. Bas. 1. 2. ὅλη γε ἡ ἁρμονία. Inde extudit Steph. ὅλῃ γε τῇ ἁρμονίᾳ. Sed codd. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. ὅλῃ γε ἁρμονίᾳ, articulo τῇ omisso.

προσήκοντα ἑκάστοις τούτων] Ald. Lov. Bas. 1. 2. πρ. τούτων ἑκάστοις τούτων, ut codd. mss. Ω. Ξ. v. h. r. Stephanus

πάσαις non est cur aut cum Astio refingas τὸ δ' ἡδὺ ἐν πάσαις, aut cum Orellio scribas τὸ δ' ἡδὺ πάσαις ἴσον. ἐν ᾗ γὰρ κ. τ. λ. Vulgata enim codicum omnium scriptura sententiam habet satis perspicuam et idoneam.

ἐν ᾗ γὰρ ἂν ἐκ παίδων—] Periodus mira anacoluthia insignis. Nam inde a verbis: ἀκούων δὲ τῆς ἐναντίας κ. τ. λ. oratio continuatur perinde ac si antecesserit: διαβιοὺς μὲν γάρ τις ἐκ παίδων μέχρι τῆς ἑστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας ἐν σώφρονι Μούσῃ καὶ τεταγμένῃ. Quod qui teneant, ii certe Hermanni consilium non protenus comprobabunt, quo δὲ post ἀκούων arbitrarie exturbavit. Quae vocatur ἡλικία ἑστηκυῖα, stans aetas, est media illa, quae neque crescere neque decrescere videtur, quaeque non prodit ullius momenti augmenta vel imminutiones facultatum animi et corporis. Praeclare de hac re exposuit Dorvillius ad Chariton. p. 125. = 275. ed. Lips. Mox κοινὴ Μοῦσα est vulgaris illa, s. vulgivaga, quae sectatur voluptatis iucunditatem. — ἐκ περιττοῦ, h. e. ita, ut hoc sibi uni habeat proprium ac praecipuum. Nam quum utrique communis voluptas sit, tum huic uni id maxime laudi tribuendum est, quod homines in ipsius studio versantes efficit meliores.

E. τύπῳ τινὶ διορισάμενον] forma quadam eas

καὶ ἁρμονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προςαρμόττειν ἀναγ-
καῖον· δεινὸν γὰρ ὅλῃ γε ἁρμονίᾳ ἀπᾴδειν ἢ ῥυ-
θμῷ ἀῤῥυθμεῖν, μηδὲν προςήκοντα ἑκάστοις τούτων
ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων
τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν
ἀμφότερα ἀνάγκῃ κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τα δὲ τῶν
θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέροντι,
τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς οὖν
καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον ἀῤῥενωπὸν φατέον
εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον
ἀποκλῖνον θηλυγενέστερον ὡς ὂν παραδοτέον ἔν τε
τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις μὲν δή τις αὕτη· τούτων 803
δὲ αὐτῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ
τοῦτο, τίνα τρόπον χρὴ καὶ οἷςτισι καὶ πότε πράτ-

dedit *τούτοις ἑκάστοις*. Idem servarunt Bekkerus et Turicenses. Ac fortasse Par. A. ita scriptum exhibet. Florentini tamen libri a. c. δ. *ἑκάστοις τούτων*. Quod facit, ut hoc pro vero ducamus, usque dum de aliis libris meliora edocti fuerimus.

ἀνάγκῃ κατεχόμενα] V. explicatt.

τὰ δὲ τῶν θηλειῶν] Ante haec verba Astio videbatur excidisse: *τὰ μὲν τῶν ἀῤῥένων*. Sed vid. explicatt. Pro *θηλειῶν* A. Ω. pr. m. *λειῶν*.

distinguentes. Ad singularem numerum *διορισάμενον* liquet ut subiectum cogitari oportere *τινά*, ut frustra fuerit, qui desideravit *διορισαμένους*, praesertim quum sequatur dein *ἀποδιδόντα*. De v. *τύπῳ* v. ad p. 803. D. Mox *μηδὲν προςήκοντα*, est: nulla ex parte convenientia.

ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφότερα —] Locus corruptus. Itaque Schneiderus refinxit: *ἀνάγκῃ κατεχόμενα*, necessitate adstricta, quod parum placet. Astius legendum censet *τὰ ἑπόμενα*. Winkelmannus vero coniectat *τὰ ἐχόμενα*. Nobis unice placet *τὰ καθήκοντα ἀποδιδόναι*. Deinde ad integritatem sententiae complura a criticis desiderata sunt. Quamobrem Astius cum Stephano legendum arbitratur: *τὰ μὲν τῶν ἀῤῥένων, τὰ δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῷ τῷ τῆς φ. κ. τ. λ.* Sed nihil quidquam deesse nobis plane persuasimus. Quid rei sit, vel unum istud *μέν* ostendit post *ἀμφοτέροις* interpositum, cui manifesto respondet *δέ* in verbis *τὰ δὲ τῶν θηλειῶν κ. τ. λ.* Quippe sententia haec est: Quum vero utrisque necesse sit tribuantur utraque convenientia, tum quae mulieribus conveniant, pro utriusque sexus diversitate declarandum est. Etenim sexum muliebrem, mentione virorum praetermissa, hic commemorat ideo, quia huic nondum usquam similes scriptae fuerant leges.

τειν ἕκαστα αὐτῶν. οἷον δή τις ναυπηγὸς τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων σχήματα, ταὐτὸν δή μοι κἀγὼ φαίνομαι ἐμαυτῷ [δρᾶν] τὰ τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρόπους τοὺς τῶν ψυχῶν ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα καταβάλλεσθαι, ποίᾳ

P. 803. τὰ τροπιδεῖα] Sic A. Ω. x. Vulgo τροπίδια. Alii

P. 803. οἷον δή τις ναυπηγὸς —] Quae dehinc usque ad p. 804. B. veluti per occasionem interseruntur, ea nobis videntur adumbrata magis esse, quam perfecta et elaborata. Certe quidem in iis subtilitas disserendi adeo desideratur, ut quorsum singula denique spectent aut pertineant, saepe multum dubites. Sed ut clarius appareat, quid rei sit, exposuisse iuvabit universi loci argumentum, praesertim quum ita futurum sit, ut verbis sanequam obscurioribus simul aliquid lucis affundatur. Vult igitur Atheniensis in institutione ac disciplina musica utriusque sexus ingenia et mores probe discerni. Quam quidem praeceptionem suam comparat cum negotio eius, qui in fabricandis navibus primum fundamentum earum curet, formas adumbret, et carinam subiiciat. Quippe sicuti navis sine bis rebus non possit in mare deduci, ita eum, qui de musicis disputationem instituat, de iis rebus quaerere arbitratur, quae ad cursum vitae feliciter vel instituendum vel persequendum plurimum valeant. Quibus explicatis universe subiungit fere haec. Quamquam, inquit, res humanae tanta cura haudquaquam dignae sunt. Sed est hacc vitae nostrae ratio, ut iis utique maius quoddam studium, quamvis aerumnosum illud nec ulla ex parte beatum, impendendum sit. Nimirum seriae tantum res serio agendae ac tractandae sunt. Nibil autem est, quod maiore dignum sit studio, quam Deus, ad quem comparati homines nihil profecto babere videri debent, quod studiosius sit curandum, ac verissime videmur autea iudicavisse, homines esse tanquam ludibria deorum. Hoc ipsum autem in iis, si verum quaerimus, optimum debet censeri. Quodsi vero haec eorum natura est, pro eius indole ipsis semper hoc erit agendum, ut universam vitam suam ludis quam pulcerrimis ornatam peragant, contra quam nunc fieri assolet. Nunc enim homines vulgo putant, ludos non posse serio carere studio atque ludorum caussa seria esse tractanda et agenda. Veluti rem militarem arbitrantur pacis tuendae gratia serio esse exercendam. Atqui bellum nunquam nobis tanquam ludus extitit aliquis, quo mores et ingenia civium fingerentur, neque unquam extiturum est. Imo quemque vitam suam in pace et tranquillitate quam maxima decet transigere. Quaenam igitur recta erit vitae agendae ratio? Enimvero oportet ludos agere in sacris, in canendo, in saltando, ut vel deos nobis reddamus propitios, vel hostes pugnando arcere ac devincere possimus. Quod quomodo effici possit, id ipsum tanquam brevi quadam adumbratione ostendimus describendis

μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες τὸν βίον B
ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομισθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια, ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές. ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἴ πως διὰ προς-

quidam τροπίδεια.

cantuum rationibus. Quocirca via, qua ad finem propositum possit perveniri, utique iam munita est; quamquam alia etiam prudentia, sapientia et consilio eorum, qui civitatem gubernant, pro rerum condicione erunt investiganda. Atque etiam alumni nostri iis facile iam acquiescent, quae breviter descripsimus, quandoquidem alia quoque genium quemque suum atque deum ipsum de sacrificiis et choreis esse edocturum sperare licet, quippe quum ipsi magnam partem ludi sint deorum et veritatis parum participes. Haec autem quod ita iudicavimus, nolite mirari, deum enim respiciens eo deductus sum, ut quae protuli, haud cunctanter proferrem. Esto igitur, si ita vultis, genus nostrum non adeo vile, sed studio quodam dignum.“ Hoc igitur est loci argumentum, quod qui consideraverint paullo diligentius, ii perfunctiaria opera illud tractatum esse nobiscum statuere neutiquam dubitabunt. At nimirum defuit huic operi utique ultima manus, quae omnia atque singula denique expleret, consummaret, perpoliret. Post οἷον, quod est sicuti, veluti, Stephanus non debebat δὲ inferre.

τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται] Sic codd. optimi pro vulg. τροπίδια. Utrumque est: ad carinam (τρόπιν) idonea s. pertinentia. Alluditur vero ad τοὺς τῶν ψυχῶν τρόπους, quod observasse certe non erit supervacaneum. Deinde magnopere laborat verborum constructio. Quae ut sibi constet, eiiciendum est δρᾶν, quod interpositum videtur ab aliquo sciolo, qui ταὐτὸν δὴ non videret esse pariter, eodem modo. Eliminato vero infinitivo isto omnia decurrunt lenissime. Nam post ὄντως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα deinde per epexegesin additur: ποίᾳ μηχανῇ — τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς, id quod more fere constanti fit sine coniunctionis alicuius accessione. Aliam rationem iniit Astius, qui ante ὄντως — καταβάλλεσθαι intelligit scilicet, et ad σκοπεῖν supplet ὥστε, hoc sensu: ut perscrutemur, ποίᾳ μηχανῇ — διακομισθησόμεθα. Quod vereor magnopere ut recte fieri possit. Nam ὥστε non idem est quod ἵνα vel ὅπως, sed eventum vel consequentiam indicat; id quod ab hoc loco alienum est. Ceterum de vita cum navigatione comparata v. ad Phaedon. p. 85. D. ubi est διαπλεῦσαι τὸν βίον.

B. τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές.] H. e. ἀτυχές, aerumnosum, calamitosum; v. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 97. A. Comment. p. 660=529. ed. Lips. Simillima μείωσις est, qua ἀνωφελές et ἄχρηστον dicitur pro noxium, damnosum. de qua loquendi ratione conf. Clark. ad Homer. Iliad. II. 269. Casaubon. ad Polyb.

ἥκοντος τινος αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἄν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολαβὼν ὀρθῶς ὑπολάβοι.

C ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Φημὶ χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν, τὸ δὲ μὴ σπουδαῖον μή· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μακαρίου σπουδῆς ἄξιον, ἄνθρωπον δέ, ὅπερ εἴπομεν ἔμπροσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ ὄντως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι· τούτῳ δὴ δεῖν τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὅ τι καλλίστας παιδιὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοὐναντίον ἢ νῦν διανοηθέντας.

D. τὸ δ' ἦν ἐν π.] Sic A. Ω. Vulgo τόδ' ἦν. Correxerat Astius.

p. 1547. intpp. ad Hesiod. Opp. et DD. 299. Xenoph. Mem. II. 6, 4. Heindorf. ad Plat. Protagor. p. 334. A. Atque sic ἀκέρδεια apud Pindar. Olymp. I. 84. pro βλαβή ponitur.

C. θεοῦ τι παίγνιον] Respicitur ad libr. I. p. 644. D.

D. τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ —] quod contra in bello nec fuit unquam nobis lusus ctr. Perperam vulgo scribebatur τόδ' ἦν ἐν π. unde Stephanus corrigebat τὸ δ' ἐναντίον ἦν. Verum primus pervidit Heindorf. ad Theaet. p. 334. De τὸ δέ, quum tamen, quod contra, v. ad Apolog. Socr. p. 25. A. Legg. I. p. 642. A. Plenius Legg. V. p. 731. E. τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε. De ἦν, quod pro ἐστί videtur positum esse, v. ann. ad Sympos. p. 198. D. In vocc. παιδιά et παιδεία paronomasiae lusum inesse, facile apparet.

τὸ δὴ φαμεν ἡμῖν —] Locus corruptus. Si quid video, corrigendum: ὃ δέ φαμεν κ. τ. λ. nisi praestat τόδε δή φαμεν. Prius reposuit Hermannus, quod in caussa ambigua factum nollem. Sententia verborum haec est: quod autem dicimus studio nobis esse dignissimum, hoc est, ut unusquisque vitam traducat in pace quam optimam et longissimam. Deinde scribe: τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντά ἐστι διαβιωτέον τινὰς δὴ παιδιάς, θύοντα κ. τ. λ. quaenam igitur est recta ratio? Nimirum vita lusibus quasi quibusdam transigenda est, sacrificando et canendo et saltando ctr. De interrogatione medio sermoni interserta v. ad Symp. p. 178. D. Protagor. p. 343. B. Gorg. p. 453. C. Legg. IV. p. 722. D. al. Accusativus παίζοντα pendet ex διαβιωτέον, de qua structura v. ad. p. 793. E. De τινὰς δή, aliquas scilicet, v. ad Phaedon. p. 107. D. Hermann. ad Sophocl. Antig. v. 158. Stephanus corrigebat: τί οὖν ὀρθότατα παίζοντά ἐστι διαβιωτέον. Bipontinus editor malebat: τίς οὖν ὀρθότης, ἢ παίζοντα ἐστὶ

ΚΛ. *Πῶς;* D

ΑΘ. Νῦν μέν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα τῶν παιδιῶν γίγνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦνται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι. τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὔτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα οὔτ' αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὖσα οὔτ' ἐσομένη. τὸ δή φαμεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον· δεῖ δὴ τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον; τίνας δὴ E παιδιάς; θύοντα καὶ ᾄδοντα καὶ ὀρχούμενον; ὥςτε τοὺς μὲν θεοὺς ἵλεως αὐτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον. ὁποῖα δὲ ᾄδων ἄν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφότερα ταῦτα πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται καὶ

διαβιωτέον; quo arrepto Astius mox post *μαχόμενον* comma intulit atque ordinem verborum eum instituit, qui omnino est intolerabilis. Winkelmannus denique coni. *τίς οὖν ὀρθότης; τί παίζοντά ἐστι διαβ. κ. τ. λ.* quod vereor ut ulla ex parte probari possit. Denique Hermannus similiter ac nos coniecimus scripsit: *τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον τινὰς δὴ παιδιὰς θύοντα.*

καὶ νικᾶν μαχόμενον] Libr. I. p. 638. E. *ὁρῶμεν νικῶντας μαχομένους.* III. p. 699. C. — *ἀμφότερα ταῦτα*, i. e. *τὸ τοὺς θεοὺς ἵλεως αὐτῷ παρασκευάζειν καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀμ. καὶ νικᾶν.*

τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται] per adumbratum quidem certe ac summatim declaratum est. In his *μέν* ponitur solum, quoniam reticetur oppositum sententiae membrum, quo fere hoc fuit enuntiandum: *ἀκριβέστερον δὲ ἄλλοθι ἴσως εἰρήσεται.* De usu voc. *τύπος* v. ann. ad Phileb. p. 61. A. *τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον.* De Rep. II. p. 414. A. *ὡς γε ἐν τύπῳ, μὴ δι' ἀκριβείας εἰρῆσθαι.* VI. p. 491. C. *ἔχεις γὰρ τὸν τύπον ὧν λέγω. Ἔχω, ἔφη, καὶ ἡδέως γ' ἂν ἀκριβέστερον ἃ λέγεις πυθοίμην.* Ibid. p. 504. D. VIII. p. 559. A. Protag. p. 354. B. al. Mox p. 816. C. *ἐξηγεῖσθαι τύποις.* *Μέν*, ita positum locis innumeris, illustrarunt Hermann. ad Viger. p. 800. Heindorf. ad Theaet. p. 349. Phaed. p. 5. Charmid. p. 97. Ast. ad Legg. II. 8. Schömann. ad Isaeum p. 177 sq. Matthiae Gr. §. 622. 6. Dein *ὁδοὶ τέτμηνται* translate dictum pro: via et ratio, qua res accuratius sit tractanda, monstrata est. *Τέμνειν ὁδόν* est: vel viam secare in orbitas, vel viam sternere, viam munire. v. Herodot. IV. 136. ibique Wesseling. Vol. V. Part. II. p. 293. ed. Schweigh. Thucyd. II. 100. *Ἀρχέλαος — τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε.* Metaphorice hac dictione usus est etiam

καθάπερ ὁδοὶ τέτμηνται, καθ' ἃς ἰτέον προςδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ λέγειν τὸ

804 *Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,*
ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ ὀΐω
οὔ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοουμένους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρῆσθαι, τὰ δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐ-
B *τοῖσιν ὑποθήσεσθαι θυσιῶν τε πέρι καὶ χορειῶν, οἷςτισί τε καὶ ὁπότε ἕκαστα ἑκάστοις προςπαίζοντές τε καὶ ἱλεούμενοι κατὰ τὸν τρόπον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τὸ πολύ, σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἄττα μετέχοντες.*

P. 804. *ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς ἡμετ.*] *τοῦτο* A. et *γρ.* *Ω*.

Pindar. Isthm. VI. v. 31: *μυρίαι δ' ἔργων καλῶν τέτμηνθ' ἑκατόμπεδοι ἐν σχερῷ κέλευθοι.* Infra p. 810. E. *τὴν νῦν τετμημένην ὁδὸν πορεύεσθαι.* — *καθ' ἃς ἰτέον*, i. e. *δεῖ ἰέναι*, unde subiungitur *προςδοκῶντα*, confidentem, sperantem, existimantem, ut paullo ante D. E. *παίζοντα διαβιωτέον.*

P. 804. *Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς* —] Versiculi ex Odyss. III. 26 sqq. depromti, quibus eleganter significatur, alia si quae de his rebus constituenda sint, ea suo tempore prudentibus sponte suppetitura esse.

B. *οἷςτισί τε καὶ ὁπότε* —] partim etiam genium atque deum de sacrificiis et choreis sibi esse significaturos, quibusnam et quando singula singulis ludentes eosque placantes secundum modum naturae vitam transacturi sint. Grammat. in Bekkeri Anecd. I. p. 44, 17. *ἱλεούμενοι· ἀντὶ τοῦ ἱλασκόμενοι. Πλάτων Νόμων ἑβδόμῳ.* Repete vero ad *ἱλεούμενοι* ex antegressis *οὕςτινας καὶ ὁπότε.* — *θαύματα* sunt rursus praestigiosae imagunculae ut Legg. I. p. 644. D. ad quem locum hic respicitur. Plura de iis Ruhnken. ad Tim. p. 140 sq.

πρὸς γὰρ θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον —] H. e. *καὶ ὑπὸ τούτου παθών*, eaque re affectus animo meo et commotus. Similiter dicitur *τί παθών*, de qua formula v. Hermann. ad Viger. p. 759. Infra p. 310. D. *τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπονθὼς λέγεις;* Sine accusativo *παθών* positum legitur etiam alibi, veluti Legg. V. 730. A. IX. 870. D. 874. B. Gorg. p. 520. E. al. Astius *καί* ante *παθών* delendum putat, quod non est necessarium. Nec opus ut scribatur *καί τι παθών*, quod ipsi olim optavimus.

Cap. XI. C *οἰκοδομίαι μὲν εἴρηντο* —] H. e. memoratae sunt, sie sind be-

ΜΕ. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ ξένε, διαφαυλίζεις.

ΑΘ. Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Μέγιλλε, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι· πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν καὶ παθὼν εἶπον ὅπερ εἴρηκα νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἴ σοι φίλον, σπουδῆς δέ τινος ἄξιον. C

Cap. XI. Τὸ δ' ἑξῆς τούτοις, οἰκοδομίαι μὲν εἴρηνται γυμνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσην τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ γυμνάσιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθήσεώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐῤῥήθησαν, νῦν εἰρήσθω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι διδασκά-

Dein vulgo διανοηθέντας, quod solus Ven. Ξ. habere videtur.

sprochen worden. v. Libr. VI. p. 764. C sqq. 779. D.

ἵππων — γυμνάσια] Dictum ut ἵππων καὶ τόξων διδάσκαλοι p. 794. — εὐρυχώρια, campi, planities, ad instituendas exercitationes equestres et iaculationes. — ἀκροβολισμῶν. Pertinet huc Grammaticus Bekkeri I. p. 366, 26. ἀκροβόλοι· ἀκοντισταί, τοξόται. v. etiam Hesychius s. v. ἀκροβολίζεσθαι.

νῦν εἰρήσθω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων] Bene Ficinus: nunc et sermone dictum sit et lege sancitum.

ἐν δὲ τούτοις πᾶσι διδασκάλους] Laudat haec Eusebius Praep. Evang. XIII. 19. p. 706. c. d. usque ad οὐκ ἂν πρέπον. Is post πᾶσι interponit δεῖ. Quod Astius ita amplexus est, ut idem istud δεῖ de coniectura in locum particulae τε suffecerit post ξένους διδάσκειν interpositae. Hanc enim particulam nihil habere arbitratur, quo commode possit referri. De quibus omnibus nobis videtur aliter iudicari oportere. Nam isto δεῖ certe non indigemus, propterea quod infinitivus διδάσκειν imperativi vim et significationem habet, estque illud sine dubio ab ipso Eusebio perspicuitatis gratia interpositum. Neque infinitivus hic praeter usum et consuetudinem ita ponitur. Nam quod nuper Klitschius in Obss. ud. Plat. Gorgiam p. 7. statuit, tum demum recte dici infinitivum pro imperativo, ubi iam praecesserit aut imperativus aut similis imperativo dicendi ratio, nosse debebat vir optimus, istam veterem esse cantilenam atque iam dudum a grammaticis merito explosam, sicuti vel primi versiculi Electrae Sophocleae quemque edocere possunt. Iam vero istud τε, ab Astio in controversiam vocatum respondet alteri τε verbis ὅσα τε πρὸς μουσικήν interposito. Etenim vocula traiecta est paullulum, quandoquidem legitima ratio exigebat ὅσα τε πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι

D λους ἑκάστων, πεπεισμένους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστι μαθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικήν, οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα,

D. *οἰκοῦντας ξένους*] *οὐκ ὄντας* corr. A. et Voss. quod restituendum coniecit Viger. ad Euseb. Praep. p. 68.

μ. Nec tamen traiectio illa nulla caussa nititur. Scriptum enim est *διδάσκειν τε πάντα*, quoniam pergi deinceps poterat: *διδάσκειν τε ὅσα πρὸς μουσικήν*, quod menti loquentis obversatum est. — *πεπεισμένους μισθοῖς*, mercede invitatos. — *οἰκοῦντας ξένους*, ut peregrinos et hospites ibi habitantes Sunt igitur tanquam peregrini opifices mercede conducti, nec vero cives, quos philosophus vult a tali negotio, utpote minus liberali, omnino procul haberi. Artium magistros primum Charondam publice constituisse, auctor est Diodor. Sic. XII. 12: *ἐνομοθέτησε γὰρ τῶν πολιτῶν τοὺς υἱεῖς ἅπαντας μανθάνειν γράμματα χορηγούσης τῆς πόλεως τοὺς μισθοὺς τοῖς διδασκάλοις.* Idem cap. 14 *τὴν γὰρ γραμματικὴν παρὰ τὰς ἄλλας μαθήσεις προέκρινεν ὁ νομοθέτης — ὅθεν ὡς μεγάλων τινῶν ἀγαθῶν ἀποστερουμένους τοὺς ἀγραμμάτους διωρθώσατο τῇ νομοθεσίᾳ ταύτῃ καὶ δημοσίας ἐπιμελείας τε καὶ δαπάνης ἠξίωσεν.* Sed huius testimonii fidem non sine caussa in dubitationem vocavit Boeckhius Oecon. Athen. T. I. p. 133. conf. etiam Heynii Opuscul. Acad. T. II. p. 158 sqq. Neque omnino apud Graecos publicae scholae usquam fuerunt institutae, apud quos etsi leges erant perscriptae de institutione, veluti apud Athenienses, de quibus v. Petiti Legg. Att. p. 12. 239. al., tamen ludi, quos pueri frequentabant, non erant publici, sed hominum privatorum. Atheniensibus quidem teste Dione Cassio libr. LXXI. T. II. p. 1195. ed. Reim. primus Marcus Aurelius dedit publicos literarum doctores eosque stipendio publico conduxit. Quid igitur de aliis populis existimari oportere iudicabimus? v. Hegewisch: Ob bei den Alten es eine öffentliche Erziehung gab? Alton. 1811. 8. König. Opuscul. Latin. ed. Oertel. p. 81. sq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 41 sqq. Itaque admiranda sane Platonis sapientia est, qui quid salus publica hoc in genere postularet, neglectis popularium suorum opinionibus princeps fere videtur certius perspectum habuisse. Nostris temporibus idem argumentum tractarunt plurimi, quorum conatus nec plane irritos fuisse compertum habemus.

οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ β.] ita quidem, ut non is tantum, quem pater voluerit, ludum frequentet, quem vero noluerit, is missas faciat disciplinas, sed, ut aiunt, quivis vir et puer, quantum fieri possit, necessario instituendus est, quum omnes civitatis potius quam parentum sint. Videntur haec mixta ac temperata esse ex legibus publicis Atheniensium et Spartanorum. Nam Athenis haec lex valebat, ut parentes tenerentur liberos suos gymnastica pariter atque musica, sive arti-

ὃν δ' ἂν μή, ἑῶντα τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τα αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θη-

τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θ.] δή, quod vulgo deerat, servarunt omnes codd. praeter unum Ξ. Tuentur voculam etiam libri Theodoreti et Eusebii. — ταὐτὰ Eus.

bus ingenuis, erudiri iubere, siquidem ipsi vellent sibi aliquando vicissim etiam a liberis suis praestari pietatis officia. v. Clitoph. Plat. p. 407. B. C. Plutarch. Vita Solon. c. 22. Vitruv. Praefat. ad Libr. VI. Architect. Petiti Legg. Att. II. 4. p. 244. Meursius Solon. c. 17. Praeterea etiam v. Plat. Crit. p. 50. Aeschin. in Timarch. §. 138 sqq. Cramer. Gesch. d. Erziehung u. d. Unterr. Vol. I. p. 245 sqq. coll. p. 146. Apud Lacedaemonios autem constat eos, qui disciplinae communis atque publicae non facti essent participes, nec optimo civitatis iure potuisse potiri; de qua re v. C. Fr. Hermann. disp. De Homoeis p. 16 sqq. Compend. Antiquitatt. Gr. §. 25. ann. 18. Disp. De iuris domestici ap. Plat. in Legg. cum veteris Graeciae institutis comparatione p. 12 sq. Quamquam disciplina Spartanorum multum diversa fuit quum ab ea, quam Solon publice sanxerat, tum ab ipsa Platonica, quae plane refert Atticae humanitatis speciem et similitudinem. Aristot. Politic. VIII. 3, 3. νῦν μὲν οὖν αἱ μάλιστα δοκοῦσαι τῶν πόλεων ἐπιμελεῖσθαι τῶν παίδων αἱ μὲν ἀθλητικὴν ἐμποιοῦσιν ἕξιν — οἱ δὲ Λάκωνες ταύτην μὲν οὐχ ἥμαρτον τὴν ἁμαρτίαν, θηριώδεις δὲ ἀπεργάζονται τοῖς πόνοις. De proverbiali locutione, πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα, conferunt Euthydem. p. 307. C. τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, αὐτός τε καὶ τὰ παιδία. ubi v. ann. Sed aliud quid hic putamus significari, quod respondeat fere Latino pueri senes.

ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον — ὄντας] De his C. Fr. Hermann. De Iur. famil. et domest. p. 13. „Hoc summum Platoni in rebus domesticis esse vidimus, ut quae quis habeat, non sibi, sed patriae deberi sciat; neque alia liberorum caussa est, quos ut procreare parentes non sua magis quam reipublicae caussa iusserat, ita neque uti procreatis pro suis permittit; unde omnino sequitur, ut patriae potestatis, quae apud reliquos quoque Graecos, si cum Romanis comparaveris, satis exigua est, fere nullum apud ipsum vestigium appareat.“

τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ περὶ θηλειῶν —]. Recitat haec Theodoret. Cur. Aff. Gr. p. 129. ed. Sylburg. = 354. ed. Gaisf. usque οὐκ ἂν πρέπον. Is pro νόμος ἂν εἴποι scriptum habet λόγος ἂν εἴποι, ac deinde καὶ τὰ περὶ τῶν ἀῤῥένων legit. invitis codd. Platonis. Quod autem philosophus iubet etiam puellas in harum exercitationum venire societatem, tenuit hic quae etiam De Republ. V. p. 452. et p. 457. B. de eadem re statuit. Neque hunc morem multum a Spartanorum institutis recedere, ipse significat infra p. 806. A.

λειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα, ὅσαπερ
E *καὶ περὶ τῶν ἀῤῥένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν· καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἶδα ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσὶ τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἃς*
805 *Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μόνον ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ τοῖς*

E. *ἃς Σαυρομάτιδας*] *Σαυροματίδας* accentu variato Par. A.

E. *καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς —*] Iunge verba sic: *καὶ εἴποιμ' ἂν (αὐτὰ) οὐδὲν φοβηθεὶς τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη κ. τ. λ.* atque ita statuam nihil metuens sermonem istum nec de re equestri nec de gymnastica, quo dictitari solet, rem viros quidem decere, mulieres non decere. Genitivus *ἱππικῆς* et *γυμναστικῆς* absolute positus rationem rei indicat, cuius usus exempla congessit A. Matthiae Gr. Gr. §. 338. Perperam locum interpretatur Astius, qui *ὡς* narrat idem esse quod ne, genitivum ex uno *φοβηθεὶς* aptum esse censet, et *ἱππικῆς* ac *γυμναστικῆς* per attractionem subiecti positum arbitratur, quum proprie pertinuerit ad *ὡς πρέπον ἂν εἴη κ. τ. λ.* Quae omnia cur falso ita statuantur, post ea, quae modo exposuimus, copiosius demonstrare non videtur operae pretium esse.

ἀκούων μὲν γὰρ — πέπεισμαι] Verbo *πέπεισμαι* cum vi opponitur, quod est aliquanto gravius, *οἶδα*, ut sententia haec sit: nam veteribus fabulis acceptis credidi, nunc vero propemodum novi et exploratum habeo, innumeras esse mulieres ctr. Intelliguntur vero Amazones Sauromatides, quae habitasse dicuntur ad Thermodonta fluvium, in ora Cappadociae, atque etiam Sauromatides sunt appellatae, quoniam olim in Scythia Sauromatica sedes suas habuerant. v. Herodot. IV. 11. cum ann. Bähril IX. 27. ibique Wesseling. Iustin. II. 4. Strab. XI. 5. p. 504. Apollodor. Bibl. II. ibique Heyn. p. 115. 159. Diodor. Sic. III. p. 186. T. I. ed. Wessel. Eustath. ad Odyss. *α.* p. 1428. ed. Rom. ad Iliad. *γ.* p. 402. Stephan. Byz. s. v. *Ἀμαζόνες* et *Ἔφεσος*. Etymol. M. s. iisdem vocc. et *Ἀπλοῦς*. Creuzer. ad Hecat. p. 79. Sturz. ad Hellanic. p. 117. et de universo mytho Creuzerum Symbol. II. p. 171 sqq. Erschii et Gruberi Encyclop. III. p. 317 sqq. Baehrium in Pauly Real-Encyclop. d. Alterthumswissensch. Vol. I. p. 394 sqq. — *μυριάδες ἀναρίθμητοι* proverbialiter dictum. Eodem modo Theaet. p. 174. D. *ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυ-*

ἀνδράσιν ἴση προςτεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται. λογισμὸν δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινὰ ἔχω· φημί, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατά, πάντων ἀνοητότατα τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίγνεσθαι τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταὐτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ διπλασίας οὕτως ἔστι τε καὶ γίγνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων· καίτοι B
θαυμαστὸν ἂν ἁμάρτημα νομοθέτῃ τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο.

P. 805. *πάντων ἀνοήτατα*] *ἀνόητα* A. Ω. f. a. c. δ. o.

ριάδες ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι. Aristoph. Vesp. v. 1044. *ὑμεῖς δὲ τέως, ὦ μυριάδες ἀναρίθμητοι, νῦν μὲν τὰ μέλλοντ' εὖ λέγεσθαι — εὐλαβεῖσθε.* Cave igitur cum interpretibus de certo numero cogites.

P. 805. *καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση*] H. e. pariter atque viris praescripta etiam pariter exercetur.

σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια —] Astius verba *ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων* iungit cum *διπλασίας*, hoc sensu: quae dupla esset per eadem (utrique sexui communia) et tributa et labores. Quod fieri per linguae rationem vix posse existimo. Res ipsa loquitur iungenda esse haec: *πᾶσα πόλις γίγνεται ἡμίσεια ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων.* Atque hanc verborum constructionem existimamus sententiam fundere satis idoneam, modo singula recte accipiantur. Hoc enim dicit Atheniensis: nam plerumque universa propemodum civitas, quum dupla possit esse, ita dimidia et est et existit per eadem tributa et exercitia *neglecta* s. *intermissa*. Habent enim hoc Graeci et Romani sibi proprium, quod subinde rem, qua intermissa aliquid hoc vel illo modo accidit, generaliter non addita, quae ad sententiam proprie requiritur, negatione, significant, ubi eam negari ex ipsius sententiae ratione intelligitur. Sic Homer. Iliad. I. v. 65. *εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται*, sc. sibi non oblatae, s. intermissae. Iliad. X. v. 98. *μὴ τοὶ μὲν καμάτῳ ἀδδηκότες ἠδὲ καὶ ὕπνῳ κοιμήσωνται*, ubi vere Heynius: „*ὕπνος*, inquit, somnus est, quatenus quis eo eget.“ Eurip. Hippol. v. 1392. *τιμῆς ἐμέμφθη*, sc. neglectae. Horat. Carm. I. 28. te cohibent pulveris exigui parva munera, i. e. munera nondum impertita. Nos item dicimus: er zürnt wegen der Ehre (sc. die ihm nicht geworden ist). Atque eodem modo hic licebit verba interpretari sic: Denn beinahe wird die Gesammtheit des Staates auf solche Weise wegen gleicher Leistungen und Anstrengungen zur Hälfte, statt dass er doppelt sein sollte. Usum hunc loquendi breviter attigit

ΚΛ. Ἔοικέ γε· ἔστι μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένε, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων. ἀλλὰ γὰρ εἰπὼν τὸν μὲν λόγον ἐᾶσαι διεξελθεῖν εὖ, διελθόντος δὲ οὕτω το δοκοῦν αἱρεῖσθαι δεῖν, μάλα εἶπές τε ἐμμελῶς πεποίηκάς τ' ἐμὲ τὰ νῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἴρηκα.
C λέγε οὖν τὸ μετὰ ταῦτα ὅ τί σοι κεχαρισμένον ἐστί.

Cap. XII. *ΑΘ.* Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶπον, ὡς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμενα ὅτι δυνατά ἐστι γίγνεσθαι, τάχα ἦν ἄν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ, τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται, τὸ μὴ οὐ λέγειν, ὡς δεῖ παιδείας τε
D καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γέ-

B. *ἀλλὰ γὰρ εἰπὼν*] Vulgo *εἶπον*, praefixo ante *ἀλλὰ γὰρ* nomine Atheniensis, et ante *μάλα εἶπές τε* nomine Cliniae. Sed *εἰπὼν* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. verissime, etiam personarum indice omisso. Dein *διελθεῖν* Ω. pr. et Voss. Flor. δ. Ric. Statim post pro vulg. *δεῖ* ex Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. δ. x. reposuimus *δεῖν*, quod etiam Ald. Lov. Bas. 1. 2. habent.

πεποίηκάς τ' ἐμὲ] Vulgo *τέ με*, invitis codd. plerisque

A. Matthiae Gr. Gr. §. 634. 6. ann., accuratius eundem persequuti sunt Gerberus in Zimmermanni Diario: Darmstädter Schulzeit. 1835. N. 103. et G. E. Köhler. in Programm. Gymnasii Zwiccaviens. a. 1839. De veterum scriptorum usu in enuntiationibus verbo adfirmantibus, re negantibus: cuius commentationis perdocte scriptae summam retulit beatus I. Chr. Iahnius in Diar. Neue Iahrbücher für Philologie u. Paedagogik, a. 1839. Vol. XXVII. Fasc. I. p. 110 sq.

B. *διελθόντος δὲ οὕτω*] Nescio quid Astio hic in mentem venerit corrigendum indicanti *διελθόντας*. Dicitur enim ὁ λόγος ipse *διελθεῖν*, ut sexcenties. Universi loci sententia haec est: Videtur sane; sunt tamen permulta eorum, quae a nobis nunc dicuntur vulgaribus civitatibus minime consentanea. At enim quod dixisti, oportere nos disputationem sinere omnia bene explicare, explicatis autem illis eligi debere quod nobis videretur, id et opportune dixisti et vero effecisti nunc ut mihi ipse succenseam, quod ista indicavi.

Cap. XII. C. *μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα*] si non satis ipsa rerum veritate esset exploratum fieri posse, ut haec rata fiant.

οὐκ ἀποσβήσεται τὸ μὴ οὐ λέγειν] non cessabit dicere; non prohibebitur

νος ἡμῖν τῷ τῶν ἀῤῥένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὑτωσί πως δεῖ περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;

ΚΛ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνα οὖν ἔμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἣν Θρᾷκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε E καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαίνειν καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων, ἢ καθάπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον; νῦν γὰρ δή τό γε παρ' ἡμῖν ὧδέ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον· εἴς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες, τὸ λεγόμενον,

omnibus.

C. *Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλ.*] Sic A. Ω. Ξ. f. r. pro vulg. *Τὸ δὲ ἔμοιγε.* Correxit primus Astius de coniectura.

ἡμέτερον διακέλευμα] V. *διακέλευσμα*, quod ex Par. A. et Florentinis mutatum est.

D. *περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι*] Sic A. Ω. v. f. a. δ. o. pro vulg. *περὶ αὐτοῦ.*

quominus censent. De *τὸ μὴ οὐ* v. ann. ad Criton. p. 43. G. Hermann. in Wolfii et Buttmanni Mus. Antiquitat. Stud. Vol. I. p. 220. ad Viger. p. 802. — *ἀποσβήσεται* i. q. *παύσεται.* Gramm. Bekker. Vol. I. p. 422. *Ἀπέσβη· ἐσβέσθη ἢ ἐπαύσατο.*

D. *τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;*] aliam vivendi rationem legemque. — *ἔμπροσθεν θεῖμεν ἄν*, anteponemus, praeferemus. — *τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων*, ex iis, quas nunc exploratas atque cognitas habemus; v. ad Phaedon. p. 66. D. — Dein *πότερον ἣν — χρῶνται* nos male habet. Scribendum *ἢ* putamus.

E. *μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων*] ita ut nihil a servis differant. — *περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον*, quem nos incolimus. Intelligit Atticam terrasque vicinas.

εἴς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες] Foeminae enim apud Athenienses fere parietum umbris obtectae vivebant et res curabant minoris momenti. Quae quales fuerint, paucis verbis significatur etiam Menon. p. 71. E. *εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετήν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σώζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατήκοον οὖσαν τοῦ ἀνδρός.* Mox in iis numeratur imprimis *θεραπεία, ταμιεία* et *παιδοτροφία.* conf. Cornel. Nepot. Praefat. ad Vitt. Imperator. Rem tractavit nuper Beckerus Chariel. Vol. I. p. 474 sqq. — *παρέδομεν*, tradere solemus.

πάντα χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὦ Μέγιλλε, τὸ Λακω-
806 νικόν; κόρας μὲν γυμνασίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναῖκας δὲ ἀργοὺς μὲν τα-

ἑτέραν αὐταῖς] αὐτοῖς Ω. γρ. et v. h. r. o. Idem in Flor. n. δ. supra vers. adscriptum.

P. 806. μουσικῆς ζῆν δεῖν] Sic A. Ω. f. h. r. a. c. o. δ. pro vulg. μουσ. δεῖν ζῆν. Angel. μουσ. ξυνδεῖν, unde recepta lectio firmatur. Bekkerus tamen δεῖν ζῆν retinuit.

P. 806. κόρας μὲν γυμνασίων μετόχους —] Fatetur igitur philosophus, Lycurgi leges foeminis utique prospexisse melius, quam alias aliorum, quandoquidem etiam puellis exercitationes corporis cum musicis artibus iunctas constituerint. Etenim apud Spartanos fuit publice sancitum, ut puellae haud secus atque pueri cursu, disco, iaculis, lucta in gymnasiis exercerentur, ac praeterea etiam decore saltare et cantare discerent. v. Plutarch. Lycurg. c. 14. Xenoph. De republ. Lacedaem. I. 4. Manso Spart. Vol. I. P. 2. p. 162. Müller. Dorienss. Vol. II. p. 314. ed. 1. Hinc factum est, ut Lacaenae ceteris viverent licentius, quo nomine iis a Graecis ceteris exprobratur ἄνεσις quaedam non satis decora. v. Plat. Legg. I. p. 637. C. De Rep. VIII. p. 548. B. Thucyd. I. 6. Aristoph. Rann. v. 1050. Aristot. Polit. II. 9. Nihilo minus tamen nuptae aliter habebantur. Eae enim nec exercitiis illis intererant, nec sine velamentis prodibant in publicum, nec cum viris in publica luce conversabantur; denique non res publicas, sed res domesticas curabant, quamquam ipsae quoque remissiore vitae genere utebantur atque etiam saepe deliciis diffluebant. v. Plutarch. Apophthegm. p. 235. Apostol. XVIII. 19. Plutarch. Vit. Num. 3. Eurip. Androm. v. 598. quae in hanc rem laudavit Müller. Dorienss. Vol. II. p. 262. ed. 1. ubi de his rebus disputat. Hoc ipsum igitur Plato reprehendit atque Lacaenis vitio vertit rerum bellicarum inscitiam.

γυναῖκας δὲ ἀργοὺς μὲν ταλασίας —] uxores vero quamvis a lanificio (quod Atticae mulieres tractant) vacuas, tamen vitam agere laboriosam minimeque vilem et abiectam, veruntamen in cultu, in rei domesticae administratione, denique in liberorum educatione rursus mediam quandam tenere viam, sicuti omnino τὸ Λακωνικὸν est τούτων διὰ μέσου. Apte de mulieribus βίον διαπλέκειν dicitur, quod proprie est vitam quasi telam aliquam pertexere, h. e. vitam agere. Aristoph. Avv. v. 759. εἰ μεθ᾽ ὀρνίθων τις ὑμῶν ὦ θεαταὶ βούλεται διαπλέκειν ζῶν (i. e. τὸν βίον) τὸ λοιπόν, ὡς ἡμᾶς ἴτω. ubi Berglerus comparat Athen. XI. p. 458. ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε. Euphron. ap. Stob. Flor. XCVIII. p. 399. ὦ Ζεῦ, τί ποθ᾽ ἡμῖν δοὺς χρόνον τοῦ ζῆν βραχὺν πλέκειν ἀλύπως τοῦτον οὐκ ἐᾷς; Addimus praeterea Herodot. IV. 205. V. 92. ubi v. tamen

λασίας ἀσκητικὸν δέ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελῆ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ ταμιείας αὖ καὶ παιδοτροφίας εἴς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι, τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥςτ' οὐδ', εἴ τίς ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεώς τε καὶ παίδων

ἀσκητικὸν δέ τινα βίον] Astius commate post ταλασίας deleto legendum censet ἀσκητικὸν δή τινα βίον. At recte voci ἀργοὺς opponitur ἀσκητικόν, ex quo δὲ verum esse sponte apparet. Nec offensionis quidquam habet, quod deinceps etiam alterum δὲ subsequitur.

Wesseling. T. VI. P. I. p. 106. ed. Schweigh. et Suidam. in voc. διαπλέκειν. Quod Astius legendum censet: γυναῖκας δὲ ἀργοὺς μὲν ταλασίας ἀσκητικὸν δή τινα βίον κ. τ. λ., eo non opus esse putamus.

ὥςτ' οὔτ' εἴ τις διαμάχεσθαι —] Astius verborum ordinem atque nexum hunc putat esse: ὥςτε οὐδὲ δύνασθαι φόβον παρασχεῖν, — οὔτε κοινωνῆσαι — οὔτε μιμήσασθαι δυνάμεναι. Quod vereor ut recte ita statuatur. Quis enim sibi persuadeat, ad unum eundemque infinitivum geminum casum, tum nominativum tum accusativum, referri? Res videtur alio modo expedienda esse. Etenim ὥςτε nunc non cum infinitivo, sed cum participio δυνάμεναι per anacoluthon quoddam coniungitur, quo facto sequitur deinde ὡς δύνασθαι παρασχεῖν. Et participium quidem post ὥςτε positum est idque nominativo casu ob interiectum istud: ὥς τινες Ἀμάζονες, quo efficeretur quaedam membrorum aequalitas et convenientia. Quam rationem ne quis putet esse prorsus inauditam, similia exposuerunt Reinh. Klotzius Quaestt. Critt. p. 3 sqq. Baiter. ad Isocr. Panegyr. p. 43. Schömann. ad Isaeum p. 416. Schaefer. ad Demosth. I. p. 278. Adde etiam nostra ad Tim. p. 56. B. Itaque verborum iunctura, ni fallor, haec est: ὥςτ' οὐδὲ (ne — quidem) δυνάμεναι ἂν οὔτε τόξων οὔτ' ἄλλης βολῆς ποτε κοινωνῆσαι μετὰ τέχνης, οὐδὲ (δυνάμεναι) μιμήσασθαι τὴν θεὸν (Minervam) λαβοῦσαι ἀσπίδα καὶ δόρυ. Quibus subiungitur deinde: ὡς πορθουμένης αὐταῖς — καταφθείσας, adeo ut, si patria devastetur, fortiter resistentes terrorem saltem, si nihil maius, hostibus incutiant, dum in acie aliqua conspiciantur. Et ὡς quidem cum infinitivo consociatum quod pro ὥςτε dici censemus, id etsi apud Platonem longe est rarissimum ac frequens tantum apud posterioris Graecitatis scriptores, tamen Atticis aetatis superioris neutiquam videtur prorsus fuisse inauditum. De usu recentiorum non est quod dicamus post ea, quae exposuerunt Sauppius ad Lycurg. p. 94. Sintenis ad Plut. Themist. p. 166 sqq. Ellendt. ad Arrian. IV. 15, 10. Mätzner. ad Antiphont. Oratt. p. 147. Sufficiet attulisse, quae etiam Platoni hunc usum loquendi vindicent. En igitur rei exempla! Protag. p. 330. E. ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον. Parmenid. p. 152. C. τὸ γὰρ προϊὸν οὕτως ἔχει, ὡς ἀμφο-

ἀναγκαία τύχη γίγνοιτο, οὔτ' ἂν τόξων, ὥς τινες B Ἀμαζόνες, οὔτ' ἄλλης κοινωνῆσαί ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὡς πορθουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάσας, φόβον γε, εἰ μηδὲν μεῖζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρασχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ' ἂν τὸ παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρόπον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναῖκας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ ἐκείνων C γυναῖκες φανεῖεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινείτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ ἄλλως ἂν λεχθείη· τέλεον γὰρ καὶ οὐχὶ ἥμισυν δεῖ τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυ-

B. *Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ' ἂν τὸ π.*] A. et pr. Ω. *Σαυρομαΐδας*, ut supra.

παρὰ γυναῖκας δὲ αὐτὰς] Astius pro *αὐτὰς* mavult *ταύτας* vel *τοιαύτας*.

C. *καὶ οὐχὶ ἥμισυν*] Editt. omnes: *καὶ οὐδ' ἥμισυν*. A. Ω. r. o. d. *καὶ οὐ δι' ἥμισυν*. Ξ. v. f. *οὐδ' ἥμι συνδεῖν*. Ric. *οὐδὲ ἥμισυν δεῖν*. Conieci iam olim: *καὶ οὐχὶ ἥμισυν*, quod recepit Herm. Schneiderus dedit *οὐ διήμισυν*. Praeterea ex coniectura

τέρων ἐφάπτεσθαι. Legg. VII. p. 814. B. *οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μήθ' ὥςπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας — θέλειν ἀποθνήσκειν*. Ibid. p. 798. B. *οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις καὶ κατά τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνείαν μηδὲ ἀκοὴν τοῦ ποτε ἄλλως αὐτὰ σχεῖν κ. τ. λ.* Xenoph. Hellen. VI. 1, 1. *φρόνιμος μὲν οὕτω στρατηγός ἐστιν, ὡς οὐ μάλα ἀφαμαρτάνειν*. Agesil. 2, 7. *ὥπλισέ τε οὕτως, ὡς ἅπαντα μὲν — χαλκὸν — φαίνεσθαι*. Cyrop. IV. 2, 13 *ἐὰν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν ὡς οὐχ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν ἔσεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι*. Ibid. VIII. 7, 27. et 8, 11. Anabas. II. 3. 10. *ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσι πλήρεσιν ὕδατος, ὡς μὴ δύνασθαι* ctr. Quin etiam post comparativum pro *ἢ ὥςτε* non ita rarum est *ἢ ὡς*, veluti Xenoph. Mem. I. 4, 10. *μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι ἢ ὡς τῆς ἐμῆς θεραπείας προςδεῖσθαι*, i. e. quam pro ea condicione, ut ctr. Hieron. 10, 1. Cyrop. I. 1, 2. VI. 3, 22. *αἱ δὲ βαθύτεραι φάλαγγες ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων*. Anab. III. 3, 7. *βραχύτερα ἠκόντιζον, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν*. Itaque non videtur dubitari posse quin *ὡς* pariter atque *ὥςτε* cum infinitivo usurpetur. Quamquam non negaverim, in particulae *ὡς* usu emergere clarius significationem comparationis, ut sit pro ea condicione ut, quum *ὥςτε* sit potius: ita ut. Verum hoc utcunque est, utrumque tamen denique valet ad ef-

φᾶν καὶ ἀναλίσκειν διαίταις ἀτάκτοις χρώμενον, τοῦ δὲ ἄῤῥενος ἐπιμεληθέντα τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἥμισυ βίου καταλείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει.

ΜΕ. *Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;*

ΚΛ. *Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παῤῥησίας ἐατέον, ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντῃ ἱκανῶς τοὺς νόμους.* D

ΜΕ. *Ὀρθῶς λέγεις.*

ΑΘ. *Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν πειρᾶσθαι φράζειν;*

ΚΛ. *Πῶς γὰρ οὔ;*

dedi δεῖ pro δεῖν, quod libri mss. et editt. omnes tenent, nisi quod δεῖ etiam Schneid.

ἀτάκτοις χρώμενον] Sic Ξ. f. h. r. c. o. et corr. a. δ. Ω. pro vulg. ἀτάκτως, quod cum Par. A. tuetur Hermann. Ald. Lov. Bas. 1. 2. ἀτάκταις.

ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν] ἡμῖν, quod vulgo deerat, servarunt A. Ω. f. h. r. a. δ. o.

fectum et eventum designandum, leni quodam significationis discrimine, quod adhuc videtur criticos fefellisse.

B. *Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ' ἂν τ. π.*] Sauromatidas vero ne audebunt quidem omnino imitari hoc modo viventes, et ad ipsas mulieres illorum mulieres viri videbuntur esse.

C. *τέλεον γὰρ καὶ οὐχ ἥμισυν δεῖ* —] perfectum enim neque vero dimidium oportet esse legumlatorem, ita ut sexum femineum patiatur ctr. In hisce librorum consensione duabus locum concessimus coniecturis, alteri Schaeferi ad Apollon. Rhod. Vol. II. p. 218. alteri nostrae. Nam pro librorum lectione: καὶ οὐδ' ἥμισυν Schaeferus verissime καὶ οὐχ rescribendum indicavit, quum istud οὐδ' quid nunc significet, neutiquam appareat. De καὶ οὐκ sic usurpari solito v. ad Protagor. p. 337. B. εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε. Sed res tam est manifesta, ut verbo non amplius opus sit. Praeterea pro δεῖν, infinitivo, quem libri tuentur, proprio Marte refinximus δεῖ. Cuius mutationis caussae item in propatulo sunt. Nam γάρ ita demum locum haberet, si obliqua oratio antea iam inchoata nunc continuaretur. Confundi autem δεῖ et δεῖν locis innumeris, unumquemque edocere poterit vel levis variarum lectionum consideratio. Ceterum tenendum, verba τὸ θῆλυ μὲν κ. τ. λ. ad illustrandam notionem vor. ἥμισυν valere.

Cap. XIII. *ΑΘ.* Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις
γίγνοιτ' ἂν τοῦ βίου, οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἴη κα-
E τεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ τῶν τεχνῶν ἄλλοις πα-
ραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέναι δούλοις ἀπαρχὴν
τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν ἀνθρώποις ζῶσι
κοσμίως, ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα εἴη χωρὶς μὲν
τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰ-
κείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐ-
ταῖς, ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα
λύειν ταῦτα ἑκάστοις τὰ ξυσσίτια πάντα, καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγω-
807 γὴν τὴν τῶν ξυσσίτων, μετὰ δὲ ταῦτα σπείσαντας
τόν τε ἄρχοντα καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνῃ
θεοῖς ἡ τότε νὺξ τε καὶ ἡμέρα καθιερωμένη, κατὰ
ταῦτα οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι; τοῖς δὴ ταύτῃ κε-
κοσμημένοις ἆρα οὐδὲν λειπόμενόν ἐστιν ἀναγκαῖον

E. *ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις*] *δὲ* pro vulg. *τε* praebuerunt A. v. r. o. et pr. Ω.

τὴν τῶν ξυσσίτων] Libri *ξυσσιτίων*. Correxit Schulthessius, cuius emendationem etiam Astius, Bekkerus et Turicenses comprobaverunt. Dein Ald. Lov. Bas. 1. 2. et mss. Ξ. a. c. δ. ο. *μετὰ δὲ ταύτας πείσαντες*.

P. 807. B. *καταπεπιασμένῳ ζώῳ*] Sic Flor. a. δ. et marg. Voss. x. Ceteri codd. mss. *καταπεπιεσμένῳ*. Vulgo legebatur: *καταπεπεσμένῳ*.

Cap. XIII. D. *Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις* —] Docetur dehinc, hominibus, qui tali vitae conditione utantur, neutiquam licere otiosis esse; curandam enim iis esse corporis animique culturam, quae quum sit res difficillima, tum eam existimari oportere, quae sibi plurimum studii atque operae deposcat. Quamobrem opus esse censet certa quadam temporis descriptione, ad cuius normam legemque omnia vitae negotia dispensentur, maxime autem curandum esse arbitratur, ut ne pueri somno aut desidiae usquam indulgeant.

τὰ δὲ τῶν τεχνῶν ἄλλοις κ.] et apud quos artes et opificia aliis sint tradita ctr.

E. *καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας*] De accusativo post *ἄρχουσι*, dativum, illato v. supra ad p. 796. C. et III. p. 683. C. Dein cum Schulthessio praeeuntibus aliis dedimus *τῶν ξυσσίτων*, convivarum, pro eo, quod codd. omnes habent, *τῶν ξυσσιτίων*.

P. 807. *ταύτῃ κεκοσμημένοις*] Ita Stephanus verissime scripsit pro vulg. *ταῦτα*, suffragantibus etiam codd. mss. Itaque frustra Astius *ταῦτα* defendit sic, ut illud interpretetur per *κατὰ ταῦτα* s. *ταύτῃ*.

οὔκουν τό γε δίκαιον φ.] Sic intellige: non igitur di-

τε ἔργον καὶ παντάπασι προςῆκον, ἀλλ' ἐν τρόπῳ βοσκήματος ἕκαστον πιαινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν; οὔκουν τό γε δίκαιον φαμὲν οὐδὲ καλόν, οὐδ' οἷόν τε τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχῆσαι τοῦ προςήκοντος· B
προςήκει δὲ ἀργῷ καὶ ῥᾳθύμως καταπεπιασμένῳ ζώῳ σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαρπασθῆναι ζώου τῶν σφόδρα τετρυχωμένων μετὰ ἀνδρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἄν, ἴσως οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, μέχριπερ ἂν γυναῖκές τε καὶ παῖδες οἰκήσεις τε ἴδιαι καὶ ἰδίως ἅπαντ' ᾖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις ἡμῶν κατεσκευασμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὖ δεύτερα τὰ νῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως. ἔργον C
δὲ δὴ τοῖς οὕτω ζῶσί φαμεν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φαυλότατον λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι

σφόδρα τετρυχωμένων] V. *τετρυμένων*. Vat. r. *τετρυμμένων*. Ald. Bas. 1. 2. et mss. Flor. δ. cum pr. A. Ω. *τετρυφωμένων*. Vere *τετρυχωμένων* Ricard. h. quod etiam Bekkerus restituit.

δι' ἀκριβείας μὲν ἱκανῆς] *μέν*, vulgo omissum, servarunt A. Ω. Ξ. f. h. a. δ. o. x.

ἅπαντ' ᾖ τὰ τοιαῦτα] *ἁπάντῃ* A. Ω. f. h. r. a. d. o. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2. Verum restituit Stephan.

cimus id, *quod iustum est aut honestum*, neque fieri potest, ut is, qui sic vitam degit, non consequatur sortem sibi debitam. Mire ruit, qui *τό γε* hic pro *τόδε γε* dictum accepit.

B. *τῶν σφόδρα τετρυχωμένων μετὰ ἀνδρείας*] *Τρυχοῦσθαι* est i. q. *τρύχεσθαι*, absumi, conflictari, confici, viribus exhauriri. Unde *οἱ τετρυχωμένοι* aptissime opponuntur *τῷ καταπεπιασμένῳ*, bene pasto et obeso, s. saginato. Verte: von solchen, die sich abgemühet haben unter Abhärtung und Anstrengung.

ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν—] Hoc dicit: Haec igitur exacta cum diligentia, ut nunc, si vellemus perquirere, fortasse nunquam evenirent, usque dum mulieres et liberi et domicilia privata et omnia id genus unicuique nostrum essent apparata; haec autem, quae secunda post illa sunt iudicata, si contingerent nobis, contingerent sane admodum recte. Locus, si quid possumus indicare, nec satis perspicuus nec emendate scriptus. Quamquam ubi vitium haereat, nondum satis perspectum habemus. Interim de *εἰ ζητοῖμεν ἄν* v. ann. ad libr. X. p. 905. C.

προςτεταγμένον ὑπὸ δικαίου νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαν
τῶν ἄλλων πάντων ἔργων [βίου] ἀσχολίαν παρασκευ-
άζοντος, τοῦ Πυθιάδος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης
ὀρεγομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῷ πλέονος ἀσχο-
λίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ
D ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰρημένος ὀρθότατα.
πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων ἔργων διακώλυμα
γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προςηκόντων εἰς ἀπόδοσιν
πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὖ ψυχῇ μαθημάτων τε καὶ
ἐθῶν· πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἔστιν
ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι, τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκα-
νὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν. οὕτω δὴ τούτων πεφυκό-

C. *βίος εἰρημένος*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. pro vulg.

εἰ δ' ἐπιδεὴς λόγου τινὸς ἔτι ἂν εἴης et Menon. p. 79. C.

C. *τοῦ γὰρ πᾶσαν τῶν ἄλλων —*] Ordo verborum hic est: *ὁ γὰρ βίος, περὶ τὴν ἐπιμέλειαν πάντως [ὢν] ἀρετῆς τοῦ σώματος καὶ ψυχῆς, εἰρημένος ὀρθότατα, ἐστὶ γέμων ἀσχολίας διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῷ πλέονος τοῦ βίου τοῦ πᾶσαν ἀσχολίαν τῶν ἄλλων πάντων ἔργων παρασκευάζοντος, τοῦ ὀρεγομένου νίκης Πυθ. κτλ.* nam illâ vitâ, quae omnem omnium aliorum operum vacationem efficit, hoc est eâ, quae Pythicae et Olympicae victoriae appetens est, dupla atque maiore etiam vacatione piena est vita, quae plane versatur in cura virtutis corporis atque animi assequendae, siquidem ea dicta est rectissime, suoque nomine digna videtur. Sed in his sunt quae vitii suspicionem moveant. Et manifesti quidem erroris vestigium extat in verbis *καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς*, quae utcunque in ordinem redigere studueris, rectae tamen rationi semper refragabuntur quam maxime. Itaque Astius *εἰς ἀρετὴν* scripsit, quod attinet ad virtutem. Nec male profecto: nisi forte malueris *εἰς* delere aut ex *ὢν* ortum putare. Posterius nobis placet unice propterea, quod *ὁ βίος περὶ τὴν ἐπιμέλειαν πάντως* sine participio dictum aegerrime ferimus. Praeterea vero magnopere nos offendit collocatio verborum: *τοῦ βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος*. Debuit enim scribi potius: *τοῦ ἀσχολίαν παρασκευάζοντος βίου*. Suspicamur igitur, istud *βίου* ex glossemate ortum esse: suppleri certe vocabulum atque assumi ex verbis consequentibus facillime potest, unde evenit, ut loco inepto infercîretur. Alia ratio est in proximis, ubi post *ὁ βίος* infertur deinde et tanquam extrinsecus accedit *εἰρημένος ὀρθότατα*; quod quomodo sit intelligendum, patebit ex iis, quae ad Phileb. p. 20. B. et p. 43. A. exposuimus. Similiter Legg. IV. p. 722 B. *ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθεῖσιν*. De praemiis istis victorum inprimisque etiam de otio honorifico iis tributo v. Hermann. Gottesdienstl. Alterthümer der Griechen p. 255. et quos laudat.

των τάξιν δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον E
ἐξ ἕω μέχρι τῆς ἑτέρας ἀεὶ ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἄν τις νομοθέτης ἀσχήμων φαίνοιτο περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τά τε ἄλλα καὶ ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἡντινοῦν νύκτα εὕδοντα καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν 808
τε καὶ ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι καὶ οὐκ ἐλευθέρου, εἴτ' οὖν νόμον

ἠρημένος. Astius praeterea ἀρετὴν correxit.

D. *πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ* —] H. e. *οὐδὲν πάρεργον δεῖ γίγνεσθαι διακώλυμα εἰς ἀπόδοσιν τῶν τῷ σώματι προσηκόντων πόνων καὶ τροφῆς*, nulla res subseciva esse debet impedimento, quominus corpori tribuatur iustus labor et nutrimentum. Nam verissime Astius *διακώλυμα εἶναι εἰς ἀπόδοσιν* idem esse indicavit quod *διακώλυμα εἶναι τοῦ ἀποδιδόναι*. Dein orationem sic expleas: *οὐδ' αὖ πάρεργον οὐδὲν δεῖ διακώλυμα εἶναι εἰς ἀπόδοσιν μαθημάτων καὶ ἐθῶν ψυχῇ προσηκόντων*. In quibus cur Astius pro *ἐθῶν* maluerit *ἠθῶν* scribi, non assequimur: cogitandum enim est de consuetudine et moribus. Ceterum *πάρεργον* dici omne opus obiter, extra ordinem, quasi ludendo et post magis difficile ac serium negotium susceptum, docuit Dorville ad Chariton. p. 579. = 554. ed. Lips.

D. *τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι*] hoc ipsum agenti. v. ad Menex. p. 244. D. *τὸ τέλεον — ἐκλαμβάνειν*, i. e. *ὥστε ἐκλ.* ut quod in iis perfectum est et consummatum, assequatur s. percipiat.

σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕω—] initio facto fere ab aurora ad alteram semper continenter auroram ac solis ortum. Participium quod hic accommodatum est nomini *χρόνον*, id noli putare a loquendi consuetudine abhorrere. Nam haec formula non modo ei nomini adaptatur, ex quo pendet actio principalis, sed, quoniam usurpatur in multitudine aliqua ab una aliqua re tanquam a principio definienda, etiam casui et numero eius nominis sese adiungit, quo illa ipsa res indicatur. Alcibiad. I. p. 104. A. *τὰ γὰρ ὑπάρχοντά σοι μεγάλα εἶναι, ὥστε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξάμενα, τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν*. ubi fuerunt qui mallent *ἀρξάμενον*. Gorg. p. 471. C. Reip. VI. p. 498. C. al. Rem dilucide exposuit Buttmannus ad Platon. Diall. IV. edit. 4. p. 212 sq.

τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν —] Laudat haec usque ad E. *αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει* Stob. Sermon. XXX. p. 211.

εἴτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεών. καὶ
δὴ καὶ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγεί-
ρεσθαί τινων καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλ-
λας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς δοῦλόν τε καὶ
δούλην καὶ παῖδα, καὶ εἴ πως ἦν οἷόν τε, ὅλην καὶ
πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πάν-
B τας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν
οἰκονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ
καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς
οὔτε τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ
ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ
κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐ-
δὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν
καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμών, ἐγρήγορε χρό-
C νον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυ-

P. 808. *χρὴ πρὸς αὐτοὺς*] Libri *αὑτούς* praeter Flor. δ. Emendavit Astius.

16. = Vol. II. p. 28 sq. ed. Lips. Gaisf., ubi nobilissimus epitomator florilegus multa hanc in rem dicta aliorum quum poetarnm tum philosophorum collegit, quae contendisse cum Platonicis certe non poenitebit. De re ipsa conf. etiam Bekkeri Chariclem Vol. II. p 476.

P. 808 *καὶ δὴ καί δέσποιναν*] Alterum *καὶ* ab Stobaeo omissum video, sed id sine idonea caussa factum, ac fortasse mero errore.

λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς] H. e. *πρὸς ἀλλήλους*. Male libri praeter unum Florentinum *αὑτούς*, quod felicissime emendavit Astius. Suidas: *Οἱ Ἀττικοὶ ἑαυτοὺς ἀντὶ τοῦ ἀλλήλους λέγουσιν*. Hesychius T. I. p. 1059. *ἑαυτούς· ἀλλήλους*. v. intpp. ad Sophocl. Antig. v. 145. et nos ad Tim. p. 83. A. Dein Stob. ordine inverso: *δούλην τε καὶ δοῦλον*.

ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν] Sic *ὅλος καὶ πᾶς* iunctum extat XII. p. 944. De Rep. V. p. 469. C. VII. p. 527. C. al. Alia consimilia notavit Lobeckius Paralipomenn. Vol. I. p. 60 sqq. Mox Stob. *δεῖ πάντως πράττειν*.

B. *ὕπνος γὰρ δὴ π. οὔτε —*] Recitat Stobaeus haec etiam Serm. I. p. 22. 52. Praeterea totus locus ob oculos versatus est Clem. Al. Paedag. II. 9. p. 218 sq. ubi v. Potterus, Iulian. Orat. II. qui haec habet: *ἀληθῶς γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς εἰς οὐδὲν ἄξιος καθεύδων ἀνὴρ ἢ καὶ ἐγρηγορὼς τοῖς καθεύδουσιν ἐμφερῶς*. Diog. Laërt. III. §. 39. qui verba laudat sic: *κοιμώμενος δὲ — ἄξιος*, al. Talia quippe a posterioris aetatis scriptoribus crebris usurpari sermonibus solent; habent enim sententias communes, quas illi singulari studio venantur.

C. *ἔστι δ' οὐ πολὺ καλῶς —*] non id adeo mul-

λάττων χρήσιμον· ἔστι δ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

Cap. XIV. *Νὺξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τις πρὸς πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἀνδρείαν ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς ψυχαῖς ἑκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὄρθρου τε ἐπανιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους που τρέπεσθαι χρεών. ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτ' ἄλλο οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγωγῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει πηγὴν τοῦ φρονεῖν μή-* D

C. *καλῶς — ἰόν*] *καλὸς* Ω. Ξ. f. r. s. δ. o. *ἰών* f. r. s. δ. o. Paullo ante Astius *αὐτοῦ μόνον*.

tum aut difficile est, si bene in consuetudinem abierit. Dein *τε* post *πολεμίοις* Stob. altero loco omittit, altero tuetur; ex quo quid consequatur, sponte apparet. Tenenda enim vocula est cum libris Platonis.

Cap. XIV. D. *ἡμέρας δὲ ὄρθρου τε ἐπανιόντων —*] quum dies et diluculum adveniunt, pueros ad magistros itare oportet. Pertinet huc lex Solonia apud Aeschin. in Timarch. p. 37. *οἱ δὲ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν μὲν τὰ διδασκαλεῖα μὴ πρότερον ἡλίου ἀνιόντος, κλειέτωσαν δὲ πρὸ ἡλίου δύνοντος.* conf. Thucyd. VII. 29. Post *παῖδας* quod *μέν* infertur, non insequente *δέ*, animo loquentis obversatum est membrum oppositae sententiae, fere hoc: adultos autem sua item obire negotia decet. Res hodie in vulgus nota.

οὔτε πρόβατα — βιωτέον] V. ann. ad p. 793. E.

παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγωγῶν] Nam inter alia paedagogorum erat alumnum quotidie in scholam comitari. De universa paedagogorum conditione et munere v. Pignorina De servis cap. XV. p. 116. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 4. A. Vol. I. p. 48 sqq. ed. Lips. et Cramer. Geschichte der Erziehung u. d. Unterrichts Vol. I. p. 259 sq. Bekker. Chariel. Vol. I. p. 38 sq.

ὁ δὲ παῖς πάντων θηρίων —] Verissima philosophi sententia, quam alii deinceps iterum iterumque inculcarunt et ad taedium usque repetierunt. Sed his missis conferas ipsum VI. p. 766. A. et Aristot. Polit. I. 2, 12. ed. Schneid. De *ὅσῳ μάλιστα*, pro quo exspectabas *ὅσῳ μᾶλλον*, conf. De Rep. II. p. 374. D. *ὅσῳ μέγιστον τὸ τῶν φυλάκων ἔργον, τοσούτῳ σχολῆς τε τῶν ἄλλων πλείστης ἂν εἴη — καὶ ἐπιμελείας μεγίστης δεόμενον.*

πω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ δριμὺ καὶ ὑβριστότα-
τον θηρίων γίγνεται. διὸ δὴ πολλοῖς αὐτὸ οἷον χαλι-
E νοῖς τισι δεῖ δεσμεύειν, πρῶτον μέν, τροφῶν καὶ μητέ-
ρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παιδίας καὶ νη-
πιότητος χάριν, ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ ὁτιοῦν καὶ
μαθήμασιν, ὡς ἐλεύθερον· ὡς δ' αὖ δοῦλον, πᾶς ὁ
προςτυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολαζέτω τόν
τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδά-
σκαλον, ἐὰν ἐξαμαρτάνῃ τίς τι τούτων. ἂν δ' αὖ
προςτυγχάνων τις μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, ὀνείδει μὲν
809 ἐνεχέσθω πρῶτον τῷ μεγίστῳ, ὁ δὲ τῶν νομοφυλά-
κων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων ἀρχὴν ᾑρημένος ἐπισκοπείτω
τοῦτον τὸν ἐντυγχάνοντα οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολά-

E. *παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν*] Ald. Lov. Bas. 1. 2. et codd. mss. v.f.h.r.c. *παιδιᾶς.* Par. A. et pr. Vat. Ω. *παιδείας.*

καὶ τὸν διδάσκαλον] Alterum istud *τὸν* om. Ξ. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο.

Thucyd. VIII. 84. *ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν οἱ ναῦται, τοσούτῳ καὶ θρασύτατα τὸν μισθὸν ἀπῄτουν.* conf. Matthiae Gr. §. 462. Itaque hic in altero membro cogitatione addendum: *τοσούτῳ μάλιστα ἐπίβου. γίγνεται.* Pro *κατηρτυμένην* Cornarius legendum coniecit *κατηρτισμένην*, quam coniecturam Stephanus more suo tanquam lectionem codicis alicuius memorat. Sed verum est unice *κατηρτυμένην.* Nam *καταρτύειν* est disciplina et institutione regere, componere, formare, transferturque eleganter ad ingenium; cuius usus exempla bene multa congessit Wyttenbach. ad Plut. Moral. p. 38. C Commentar. p. 320 sqq. ed. Oxon. p. 243 sqq. Vol. I. ed. Lips. Itaque sententia verborum haec est: quanto minus habet fontem prudentiae et intelligentiae satis ordinatum recteque compositum (h. e. adhuc liberius et insolentius ebullientem), tanto magis insidiosum, astutum, et petulantissimum omnium animalium exsistit. Voc. *δριμύ* in malam partem de astuto usurpatum illustravit Wyttenbach. ad Plut. Moral. p. 48. A. Commentar. p. 409. ed. Ox. = 318. ed. Lips. Vol. I.

E. *πρῶτον μέν—παιδαγωγοῖς* —] Nam infantiae et primae pueritiae aetate exacta, puer ex manibus nutricis tradebatur in manus paedagogi; v. Aristot. Pol. VII. 17. Telea ap. Stob. p. 535. Quintil. Institt. Orat. I. 1. Qui quum non iidem essent litterarum doctores, accedere debuit etiam peculiarium opera magistrorum. Quocirca a paedagogis, qui erant morum puerilium custodes, diligenter discernendi sunt magistri, qui pueros in artibus atque litteris instituebant. Quod ipsum etiam a Platone factum est. Is enim subiungit: *ἔτι δ' αὖ διδάσκουσιν κτλ.* v. Cramer. l. c. p. 259 sq. Vol. I. Atque hinc intelligi li-

ζοντα, δέον κολάζειν, ἢ κολάζοντα μὴ κατὰ τρόπον,
βλέπων δὲ ἡμῖν ὀξὺ καὶ διαφερόντως ἐπιμελούμενος
τῆς τῶν παίδων τροφῆς κατευθυνέτω τὰς φύσεις αὐ-
τῶν, ἀεὶ τρέπων πρὸς τἀγαθὸν κατὰ νόμους.

Τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐ-
τὸς παιδεύσειεν ἱκανῶς; νῦν μὲν γὰρ δὴ εἴρηκεν οὐ-
δέν πω σαφὲς οὐδὲ ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ· B
δεῖ δὲ εἰς δύναμιν μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ
λόγον ἀφερμηνεύειν, ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτής
τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίγνηται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας
πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως ἐῤῥήθη, τίνα τύπον ἔχον-
τα ἐκλεκτέα τέ ἐστι καὶ ἐπανορθωτέα καὶ καθιερω-
τέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ δὲ μέτρων,

τίς τι τούτων] τι om. A. et pr Ω. Abiecit igitur Schneiderus.

P. 809. *οἷς λέγομεν*] οἱ A. et pr. Ω.

Τοῦτον δὲ αὐτὸν] τούτων A. x. et pr. Ω.

B. *ἐν γράμμασι μεν ὄντα*] μὲν om. Ricard. h.

cebit, cur paedagogis quidem pueri tradi dicantur *παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν*. Quippe severior litterarum disciplina ab eorum munere et officio procul aberat. Continebant illi potius mores puerorum disciplina sua *παιδίας καὶ νηπιότητος χάριν*, h. e. propter puerilis aetatis imprudentiam. Nam hoc significatur his verbis utique, nec simpliciter infantia et puerilis aetas designatur. Vocabulum *παιδίας*, pro quo alii *παιδιᾶς*, alii *παιδείας* legunt, in controversiam vocatum est, quod ipsi quoque nuper fecimus ad Politic. p. 268. E. Sed nunc, mutata sententia, illud tuendum putamus. Eadem vi et potestate ponitur infra libr. IX. p. 864. D. *ἢ γήρᾳ ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ.* ubi libri item fluctuant. Non inepte Lexicographi comparant Theogn. v. 1305. *παιδείης πολυηράτου ἄνθος ὠκύτερον σταδίου.* Ibid. 1348. *παιδείης ἄνθος ἔχοντ' ἐρατόν.* ubi fortasse cum Dindorfio *παιδίης* refingendum, producta ob metrum syllaba media. Hippocr. p. 113. C. *ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι.* Photius Lex. p. 370. 1. *Παιδείαν· παιδικὴν ἡλικίαν.* Lysias p. Polycr. p. 674. 1. *ἐκ παιδείας φίλος.* Ab his tamen discrepant quae narrant Etymol. M. p. 657 50. et Suidas, qui *παιδίαν* scribunt Attice dici pro vulg. *παιδιά*. Nam ille quidem: *Τὸ γὰρ σημαῖνον*, inquit, *τὸ παίγνιον διὰ τοῦ ι γράφεται, καὶ παρ' ἡμῖν μὲν ὀξύνεται, παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις βαρύνεται, οἷον παιδία.* Nimirum hi videntur voc. *παιδία*, quod reperissent, continuo pro Attica forma voc. *παιδιά* habuisse, quum tamen illo aliud quid significetur. Certe quidem in Legum locis, quos indicavimus, non potest aliter nisi de puerili aetate coniunctaque cum ea imprudentia intelligi.

ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι] ac praeterea per magistros

ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσοι τρόπον, ὦ ἄριστε
C τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομένους, οὐκ εἰρήκαμεν. καίτοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον, ἃ δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ· τὰ δε περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δεύτερον λύρας πέρι καὶ λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονομίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἑκάστους λαβεῖν, καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι

χρήσοι τρόπον] Sic A. Ω. Ξ. h. r. a. c. δ. o. x. Legebatur olim χρήσει. Schneiderus scripsit χρή σοι.

C. τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον] μὲν om. Ricard. h.

καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρ.] τὰ om. Ric. h. Pro ἔτι τὰ marg. Ω. n. c. δ. τίνα δέ.

D. εἰς ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν] τὸν ἐνιαυτὸν A. v. x. α. et

cuiuscunque artis ac disciplina. In his quod Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. Vol. I. p. 50. καὶ recte abesse posse arbitratur, nos quidem iudicamus aliter. Nam vocula electa verborum structura laboraret magnopere, nisi forte statueris ipsa μαθήματα dici posse διδάσκειν καὶ ὁτιοῦν, quod tamen nunc minus aptum est, quum παιδαγωγοὶ opponantur magistris. Conf. mox p. 810. A.

P. 809. B. ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι —] Vere observavit Zellerus Studior. Platonicc. p. 79. saepissime in his libris fieri, ut is, qui disputat, aliquem fingat tanquam praesentem sermoni interesse eumque alloquatur. Quod tamen non a Platonis more abhorrere neque pro vitioso et inepto habendum esse iam alio loco ostendimus. Et hoc quidem loco aptissime compellatur is, qui universae institutioni et educationi puerorum praefectus est, quoniam ipse quoque instituitur diligentius, atque edocetur, qua via et ratione in regenda et moderanda iuventutis institutione uti debeat. Adduntur enim dehinc nonnulla praecepta de disciplina puerili in superioribus praetermissa.

C. καίτοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλ.] Corrigens ab initio quod modo dixerat addit hoc: quamquam quae ad bellum spectant, quatenus eos oporteat discere et exercere, id vero iam tenes oratione instituta. Tum vero pergit sic: Sed de litteris, musica et computandi ratione etiamnunc diligentius explicandum est; de his enim rebus nondum satis es antea edoctus. Hanc vero sententiam eloquitur paullo prolixius, quod ipsum depravationi verborum ansam dedit. Videmur tamen lenissima mutatione locum integritati suae restituisse. Etenim tenendum est primum, post ταῦτα πάσῃ πόλει repente inferri interrogationem, qua inchoatae orationis tenor paullisper inhibetur, siquidem dehinc tanquam per occasionem ad aliud quid transitur, usque dum abruptum sermonis filum denuo resumitur. Quod quidem fit post ἔμφρονας ἀπεργάζωνται. ubi denique subiungitur apodosis. Itaque post πάσῃ πόλει et

τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιόδοις τῶν θείων, ἄστρων
τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα διοικεῖν ἀναγκαῖόν
ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει — τίνων δὴ πέρι λέγομεν; D
ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους καὶ μηνῶν εἰς
ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν, ἵνα ὧραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορ-
ταὶ τὰ προσήκοντ' ἀπολαμβάνουσαι ἑαυταῖς ἕκασται τῷ
κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐγρηγορυῖαν
παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ

pr. Ω. Sed ἐνιαυτῶν Ω. in marg. cum annotat.: ἀπ' ὀρθώσεως, καὶ καλῶς. Idem habet Flor. a. Accusativum τὸν ἐνιαυτὸν recepit Schneider.

ταῦτα οὔπω σοι π.] Male vulgo οὕτω. Vere Ric. h. οὔπω, vel potius corrupte: οὔπω v. enarrat.

ἀπεργάζωνται, quo utroque loco omnes puncto incidunt orationem, lineolam posuimus, quae sermonis interrupti indicium faciat. Similia exempla interpellatae orationis notavimus ad Sophist. p. 265. C. et Phileb. p. 57. D. Praeterea vero in ipsa hac apodosi: ταῦτα οὔπω σοι πάντα ἱκανῶς κτλ. vulgo pessimus error insederat, quandoquidem scribebatur: ταῦτα οὕτω σοι π. ἱκ. quod vitiosum esse quum universa sententia arguat, tum clarissime apparet ex eo, quod protenus additur: γραμμάτων εἴπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι. Restitui igitur haud cunctanter quod unus codex servavit οὔπω. Quo restituto protenus omnia clara fiunt et perspicua. Sed his de universo loco expositis, restat, ut de singulis eius partibus explicemus. Itaque verba: ὧν ἔφαμεν δεῖν κτλ. interpretare sic: quae (τὰ περὶ λογισμῶν sc.) dicebamus discenda esse, quaeque indicabamus unumquemque ad bellum et rei familiaris administrationem et civitatis administrationem percipere oportere, et quae ad eadem haec adhuc sunt utilia ex iis, quae in conversionibus rerum coelestium, siderum et solis et lunae habita ratione, cernuntur, quae quidem prorsus necesse est universae civitati de istis constituere — sc. quae nunc dicturus sum; referendum enim ταῦτα ad consequentia, quae, praemissa interrogatione, subiiciuntur. De interrogatione ab ipso Atheniensi orationi suae interposita v. ann. ad Sympos. p. 178. D. et Legg. I. 5. II. 1. 5. III. 691. C. 701. C. IV. 722. D. VI. 780. A. VIII. 848. B. X. 894. A. al. Mox διείρηται, pro quo vulgo διῄρηται, i. e. disceptatum est, scribebatur, interpreteris expositum est, diserte explicatum est, quod patet ipsi sententiae optime convenire. Verbo διειρηκέναι Plato saepe utitur, veluti Libr. VII. p. 813. A. ταῦτα ἡμῖν — διείρηται πάντα. et ibid. καὶ ταῦτα διείρηκας. P. 824. ἔπαινος — καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος. XI. p. 932. E. τὰ μὲν θανάσιμα — διείρηται. Ibid. p. 927. E. νόμους διειρημένους. Pag. 932. D. τούτων οὐδέν πω διεῤῥήθη. Conf. etiam Ahresch. Dilucidatt. Thucyd. p. 515. et

ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἔμφρονας ἀπεργάζωνται — ταῦτα οὔπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ
E τοῦ νομοθέτου διείρηται. πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθήσεσθαι. γραμμάτων εἴπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντες τί τῇ λέξει; τόδε, ὡς οὔπω διείρηκέ σοι, πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον ἢ τὸ παράπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὡς δ' αὔτως καὶ περὶ λύραν. προσοιστέον μὲν τοίνυν φαμέν. εἰς μὲν γράμματα παιδὶ δε-

E. *νομοθέτου διείρηται*] Sic A. Ω Ξ. a. c. δ.. pr. h., et a sec. m. Vat. r. Ante Astium legebatur *διήρηται*.

ἐπικαλοῦντες — τόδε] Schneiderus emendavit: *ἐπικ. τί τῇ λέξει; τόδε, ὡς κ. τ. λ.* Recte. Vulgo erat: *ἐπικαλοῦντές τι τῇ λέξει τόδε, ὡς.*

οὐδὲ προσοιστέον] Marg. Voss. x. *προσιτέον.*

ἐνιαυτοὶ τρεῖς] Sic A. corr. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2. pro eo, quod dedit Stephanus, *τρίς*.

Dorvill. ad Charit. p. 595. ed. Lips.

E. *πότερον εἰς ἀκρίβειαν τ. μ. ἰτέον* —] De accusativo *τὸν πολίτην*, qui ex *ἰτέον* pendet, h. e. *δεῖ ἰέναι*, v. ann. ad p. 793. E. coll. Lobeck. ad Phrynich. p. 767. qui comparat Gregor. Naz. Orat. VI. 6. 116 B. *ἀλλ' ἐπανιτέον τὸν λόγον.* Formula loquendi: *εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰέναι* significat idem quod *ἀκριβῶς μανθάνειν.* Similia tractavit Matthiae Gr. §. 578. f.

οὐδὲ προσοιστέον] Nihil est quod alibi scribitur *προσιτέον.* Nam verbale *προσοιστέον* non ab activo verbo sed a medio *προσφέρεσθαι* repetendum est, quod significat accedere, ut centenis locis. Verum acute perspexit Astius. De *ὡς δ' αὔτως* v. ad Phaedon. p. 102. D.

προσοιστέον μὲν τοίνυν φ.] Legendum videtur de coniectura Im. Bekkeri *μέντοι νῦν.*

εἰς μὲν γράμματα παιδὶ δ.] Post *ἐνιαυτοὶ τρεῖς* int. *μέτριος ὁ χρόνος.* Itaque puerum decennalem iubet in legendo scribendoque exerceri per tres deinceps aetatis annos; tredecim annos natis autem consentaneum arbitratur accedere ad musicam atque item per tres annos (*ἕτερα τρία ἔτη*) fidibus discere. Quod praeceptum quatenus conveniat cum Graecorum moribus et institutis, de eo v. Cramer. Gesch. d. Erz. u. d. Unterrichts Vol. I. p. 280 sqq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 40 sqq. Nimirum videtur philosophus haec ita constituere, ut non certum aliquem et constantem aequalium morem ob oculos habuerit.

P. 810. *καὶ μήτε πλείω τούτων* —] Hic quoque locus criticis multum molestiae creavit. Stephanus enim pro *αὐτῷ* legendum putabat *αὖ τῷ*, et reliqua sic mutabat: *μηδὲ πατρὶ μήτ' αὖ τῷ φιλομαθοῦντι.* Cornarius autem censebat legendum esse *καὶ μήτε πατρὶ*, insertis *καὶ μήτε* ante *πατρί*, et

κετεῖ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἅψασθαι τρία
μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, 810
ἐμμεῖναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ'
ἐλάττω πατρὶ μηδ' αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ μι-
σοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μείζω μηδ' ἐλάττω δια-
τριβὴν ποιεῖσθαι παράνομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος
ἄτιμος τῶν παιδείων ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον
ῥητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις δὴ
τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν αὖ τοὺς διδα-
σκάλους; τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε. γράμματα B

Pro vulg. δεκέτει ex pr. Ω. et Flor. a. c. δεκετεῖ scripsimus.

P. 810. πατρὶ μηδ' αὐτῷ] Libri μήτ'. Correxi de Bekkeri sententia, probante Hermanno.

μηδ' ἐλάττω διατρ.] Sic codd. omnes pro vulg. ἢ καὶ ἐλάττω.

ἄτιμος τῶν παιδείων] Sic codd. mss. Vulgo erat παιδίων.

πρῶτον μάνθανε] μανθάνειν Ξ. f. h. c. o. et ex corr. Ω a. δ.

neque patri, neque sive amore sive odio circa haec ducto ctr. Sed neque his neque aliis similibus machinis indigebimus ad locum vel explicandum recte vel vindicandum, modo, lenissima verborum mutatione admissa, singula recte fuerimus interpretati. Nam ubi cum Bekkero pro μήτ' αὐτῷ refinxeris μηδ' αὐτῷ, protenus erunt omnia expedita et a difficultatibus libera. Quippe ita sententia haec existit: neque longius istis neque brevius aut patri aut ipsi (puero), sive quod amet sive quia oderit et aspernetur hanc disciplinam, non maius, inquam, aut brevius tempus illis liceat in his rebus morari praeter leges, i. e. ita ut leges violentur, s. invitis legibus. Etenim αὐτῷ quod ad puerum refertur oppositumque parenti est, id certe neminem morabitur, qui meminerit, pueri in hac re utique esse partes primarias, quippe qui ille ipse est, ad quem omnis institutio pertinet. Quod autem interponitur φιλομαθοῦντι μηδὲ μισοῦντι, alterum refertur ad tempus institutionis brevius, quale sibi expetunt, qui litteras et artes oderunt; alterum pertinet ad longius temporis spatium, quod fere exoptant, qui discendi sunt cupidiores. Denique verba μείζω μηδ' ἐλάττω post ea, quae interiecta sunt, iterant praegressum istud μήτε πλείω μήτε ἐλάττω, in quo nemo erit quin protenus gratam quandam agnoscat orationis negligentiam Graecis admodum familiarem. De μηδ' αὐτῷ pro μήτ' αὐτῷ substituto v. ann. ad Parmenid. p. 152. E.

ἄτιμος τῶν παιδείων — τιμῶν] expers puerilium honorum.

B. γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ —] Ordinem verborum puta hunc esse: χρὴ μὲν τοίνυν γράμματα διαπονεῖν τὸ δυνατὸν εἶναι μέχρι τοῦ γράψαι τε (αὐτά) καὶ ἀναγνῶναι.

μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ ἀναγνῶναι δυνατὸν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος ἀπηκριβῶσθαί τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν, ἐν τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἐᾶν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα ἄλυρα ποιητῶν, κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ μέτρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγγράμματα κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητώμενα ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας, σφαλερὰ
C γράμμαθ' ἡμῖν ἐστὶ παρά τινων τῶν πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα· οἷς, ὦ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποθ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρῆσθαι προστάξας ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ.

B. *δυνατὸν εἶναι διαπονεῖν*] *δυνατὸν εἶναι* om. Ξ.
C. *φαίνει πρὸς σαυτὸν*] Vulg. *φαίνῃ* ex Angel. Vat. r. Flor. a. δ. mutavimus, ut ubique. — *αὐτὸν* Ξ. v. f. h. r. a. c.
D. *ἐναντία λέγειν*] V. *λέγειν ἐναντία*, uno Ven. Ξ. consentiente.

πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος —] ut id vero ad celeritatem et pulcritudinem quandam exactum et perfectum sit intra annos statutos, apud quosdam, quibus natura non subvenit (i. e. quos natura non adiuvit) non est curandum, h. e. tardiores non magnopere curandi sunt, nec severe exigendum ab omnibus, ut ad legendi scribendique vel celeritatem vel pulcritudinem quam maximam perveniant. Male Astius aliique verba *ἐν τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι* cum *χαίρειν ἐᾶν* coniunxerunt, quod loci sententiae adversatur. Itaque ante *χαίρειν* cum vett. editt. commate distinximus. De *ἐπισπεύδειν* intransitive posito v. Xenoph. Symp. VII. 4. *ταῦτα* (oleum et aqua) *οὐκ εἰς ταὐτὸν τῷ οἴνῳ ἐπισπεύδει*, i. e. eodem tendunt quo vinum. Cyrop. I. 3, 4. *εἰς τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε.* Ceterum de ratione et via, qua Graeci in tradendis hisce litterarum elementis utebantur, disseruit nuper Cramerus Histor. Educat. et Institut. Vol. I. p. 280 sqq. De ea vero ratione, qua magistri pueros in scribendi negotio adiuverint, vide Senecae suavissimam Epistolam 94.

πρὸς δὲ δὴ μαθήματα ἄλυρα —] Iam vero quod ad disciplinas attinet sine lyra poëtarum litteris mandatas vel numero ligatis vel numerorum incisis carentibus, quae quidem scripta sunt tantum oratione composita numeroque et harmonia privata (prosaica hodie appellantur); sunt scriptiooes fallaces sane et periculosae nobis a plerisque id genus hominibus relictae, quibus vos optimi legum custo-

ΚΛ. Τί ποτε τοῦτ', ὦ ξένε, φαίνει πρὸς σαυτὸν ὄντως ἠπορηκὼς λέγειν;

ΑΘ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον εὔπορον καὶ τὸ μὴ φράζειν.

ΚΛ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν D
τι πεπονθὼς λέγεις;

ΑΘ. Ἐρῶ δή· στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία λέγειν οὐδαμῶς εὔπορον.

ΚΛ. Τί δαί; σμικρὰ καὶ ὀλίγα δοκεῖ σοι τὰ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κεῖσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπεναντία;

Τί δαί; σμικρὰ] Pro vulg. δὲ ex A. corr., Ω. v. f. h. r. a. c. o. δ. recepi δαί; quod hic aptissime dicitur. Dein ὀλίγον A. Ω. Ξ. v. et marg. Flor. a. c. δ. Unde Herm. de coni. ὀλίγον dedit.

des, quid tandem facietis? Eu! nihil novi sub sole! Nam quae Plato ante duo annorum millia scripsit, ea hodie quoque usum habent suum. Quamquam quid dicturus esset philosophus ex inferis excitatus, si talium scriptionum multitudinem prorsus horribilem videret, quali nos nunc gaudemus dicam an ex animo dolemus? Nimirum si ullo unquam tempore ingruit bonarum litterarum turpis spurcities, certe negari non potest, eam nostris exortam esse temporibus, imprimis in Germania, quandoquidem in lucem prodierunt etiam opera ea, quae, omni boni honestique reverentia neglecta et contemta, ad unam maxime turpidudinem, impietatem, inhumanitatem, nequitiam denique essent comparata, σφαλερὰ ὄντως ἡμῖν γράμματα, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐρχομένοις. Sed recipiamus nos ad rem propositam. Commonenda enim adhuc paucula sunt de verbis Platonis. In iis igitur ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων est: sine rhythmorum incisis ac segmentis, i. q. ἄνευ ῥυθμικῶν τμημάτων. De verbo τητώμενα autem vid. Valcken. ad Theocrit. Adoniaz. p. 17, ed. Berol.

D. *στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις* —] nam vocibus saepe innumeris contraria dicere, neqnaqnam facile est. Astius πολλακιςμυρίοις coniunctim scribi iubet, quod non displicet. Sic etiam paullo inferius. Proxima sic intelligenda sunt: Quid vero? videnturne tibi ex iis, quae antea de legibus a nobis dicta sunt, parva et pauca esse vulgi sententiae contraria? h. e. non pauca sane aut parva repugnant item vulgari hominum opinioni.

ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθὲς τοῦτό γε λέγεις· κελεύεις γάρ δή με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγονυίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττοσιν
E ἑτέροις προςφιλοῦς, — εἰ δὲ ἐλάττοσιν, οὔκουν χείροσί γε, μεθ' ὧν διακελεύει με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαῤῥοῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρόντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύεσθαι μηδὲν ἀνιέντα.

τοῦτό γε λέγεις] *γε* om. Ric. h. Idem liber mox *τοῖς πολλοῖς*.

ἴσως δ' οὐκ ἐλάττοσιν] *δ'* om. A. a. x. in marg. habet Ω.

E. *μεθ' ὧν διακελεύει*] Sic Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. Vulgo *διακελεύῃ*.

τετμημένην ὁδὸν] *τετμημένον* Ω. v. r. a. δ. et pr. A.

λέγω μέν, ὅτι ποιηταί τε] Pro vulg. *μὲν* exhibent *μὴν*

κελεύεις γὰρ δή με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, —] Periodus tortuosa atque omnino structa insolentius. Ad genitivos enim *τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθ. γεγ.* desideratur infinitivus aliquis. Quapropter vir doctus Misc. Obss. Vol. II. Part. II. p. 307. intelligendum putabat *ἔχεσθαι*, quod placebat etiam Ruhnkenio ad Tim. p. 128. et Buttmanno Lexilog. I. p. 125. Sed qui deest infinitivus, is si verum quaerimus, non plane desideratur, sed tantum alio modo enuntiatur. Est enim periodus rursus *ἀνακόλουθος*. Quippe dicere volebat Atheniensis hoc: *κελεύεις γὰρ δή με — τῆς αὐτῆς ὁδοῦ μηδὲν ἀνιέναι*, iubes igitur me ab hac via, ut mihi videtur, multis invisa, sed fortasse aliis non paucioribus grata — nihil remittere; quod dictum esset ut libr. VI. Polit. p. 498. D. *πεῖρας οὐδὲν ἀνήσομεν*. Verum inde ab *εἰ δὲ ἐλάττοσιν, κ. τ. λ.* propter interposita ista: *ἴσως δ' οὐκ ἐλάττοσι προςφιλοῦς*, ab instituta oratione nonnihil deflectit; quam etsi deinde inde a *μεθ' ὧν διακελεύει με* denuo redorditur iterato etiam verbo *κελεύεις*, in cuius locum iam substituit *διακελεύει*, tamen ne nunc quidem eam ita absolvit, ut ab initio poterat expectari. Permutato enim infinitivo et participio denique id, quod est principale, participio significat, ideoque pro *πορευόμενον μηδὲν ἀνιέναι* dicit *πορεύεσθαι μηδὲν ἀνιέντα*. Quod tamen ita est comparatum, ut a Graecorum consuetudine haud sane abhorreat, quippe qui non raro actionem primariam etiam participiis designant. Atque haec si recte ita explicata sunt, non iam dubitabitur amplius, opinor, de genitivo illo, qui certe non aliunde nisi ex *μηδὲν ἀνιέντα* suspenditur. Voc. *ἐχθοδοποῦ* illustravit Ruhnken. ad Tim. p. 128. = 108. ed. Koch. Dictionem *τετμημένην ὁδόν* attigimus antea ad p. 803. E. — *ἐκ τῶν παρόντων λόγων*, pro sermonum nostrorum rationibus, dictum ut *ἐκ τῶν παρόντων*, in tali rerum sta-

ΚΛ. Τί μήν;

Cap. XV. *ΑΘ.* Οὐ τοίνυν ἀνίημι. λέγω μέν, ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν εἰσί τινες ἐπῶν ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέτρων καὶ πάντων δὴ τῶν λεγομένων μέτρων, οἱ μὲν ἐπὶ σπουδήν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ὡρμηκότες, ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι ποι-

A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. quod Herm. Schneid. Baiter. receperunt. Dein Astius coni. ποιηταί γε.

καὶ πάντων — μέτρων] Haec verba, in vett. editt. omissa, servarunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. ο. x. Cum vett. editt. consentit, ut fere solet, Ven. Ξ.

δεῖν οἱ πολλάκις] Sic A. et pr. Ω. Vulgo δεινοί. Ex coniectura emendaverat Astius. Pro μυρίοι Schneiderus μύριοι. v. Grammat. ad Ammon. p. 96. Arcad. p. 14, 21. Phot. p. 280. 14.

tu; ἐκ τῶν ὑπαρχόντων; ἐξ ὧν σὺ λέγεις, secundum ea, quae dicis, al. Neque enim cum Astio pro τοῖς παροῦσι λόγοις dictum putari debet, hoc sensu: viam his sermonibus patefactam.

Cap. XV. E. λέγω μέν, ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν] Rursus μέν habes non subsequente particula δέ, eadem lege positum qua in οἶμαι μέν, νομίζω μέν, δοκεῖ μέν, δοκῶ μέν, frequentatur. v. ad Criton. p. 43. D. Euthyphr. p. 7. B. Sophist. p. 221. A. 231. D. Phileb. p. 35. A. Legg. II. p. 656. B. III. in. al. Itaque cave μήν corrigendum existimes, quod scriptum extat utique in codd. mss. plurimis. Nam μήν istud quid hic significet aut quo iure locum nunc teneat, haud sane intelligitur. Nec quisquam recte desideraverit: λέγω μὲν οὖν, quandoquidem asyndeton* in novae rei exordio de more admittitur. Dein pro ποιηταί τε non est quod cum Astio refingendum censeamus ποιηταί γε; nam τε sic positum, ut mox δὲ respondeat, ut Libr. VIII. p. 832. D. X. p. 844. A. 890. A. conf. Indic. ad Remp. s. v. τε.

καὶ πάντων δὴ λεγ. μέτρων] et carminum ex omnis generis metris, quae feruntur, compositorum.

ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ πολλάκις μυρίοι] Prave vulgo φασὶ δεινοὶ πολλάκις κ. τ. λ. quod correctum ex codd. est: in quibus innumeri fere censent eos iuvenum ac puerorum, qui recte instituantur, tanquam innutriri et satiari oportere. Proximum ποιοῦντας ex τινας pendet, quod inest in infinitivo praecedente ποιεῖν. Ceterum de poetis et scriptoribus, in quibus legendis inventus apud Athenienses potissimum exercebatur, lectu digna sunt quae disputavit Cramerus Histor. Institutt. et Doctr. Vol. I. p. 282 sqq. Universam adolescentium erudiendorum rationem, qualis Platonis aetate vigebat, rationem copiose describit Protago-

811 οὖντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμανθάνοντας· οἱ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες καί τινας ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τούτοις δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παῤῥησιαζόμενον ἀποφαίνεσθαι, τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τί δή ποτ' ἂν οὖν περὶ ἁπάντων τούτων
B ἑνὶ λόγῳ φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἄν μοι συγχωρήσειε, πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ

P. 811. B. *τὸ μὲν ἐώη π.*] Sic. Ric. et Flor. δ. Editt. ἐῷ.

ras in dialogo cognomini p. 325. D sqq.

P. 811. *ὅλους ποιητὰς ἐκμανθάνοντας*] Haec per epexegesin subiungitur antegresso *πολυμαθεῖς*. Insanam istam legendi ediscendique cupiditatem, quae inter Athenienses regnabat, facete ridet Aristophan. Rann. v. 1125. *ἐστρατευμένοι γάρ εἰσι βιβλίον τ' ἔχων ἕκαστος μανθάνει τὰ δεξιά.*

ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλ.] En florilegiorum, anthologiarum vel chrestomathiarum, ut vulgo dicuntur, auctores et praecones etiam antiquitati notos.

B. *φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν;*] De iunctis verbis *φράζων εἴποιμ' ἂν* v. III. p. 682. A. 689. E. 692. E. VII. 797. C. al. Sed rem dudum exhauserunt Lobeck. ad Aiac. p. 335. Heindorf. ad Sophist. p. 242. A. Astius ad Legg. p. 152. Matthiae Gr. Gr. §. 553. al. De *Τί δή ποτ' ἂν οὖν*, quod Atticistarum praeceptis repugnat, v. Lobeck. ad Phrynich. p. 373 sq.

εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἔχει —] Etenim Plato in legendis scriptorum maximeque poëtarum operibus, imprimis morum honestatem atque sanctitatem curandam esse arbitratur. v. Morgenstern. De Politia Plat. p. 241. Tennemann. System. IV. p. 188 sqq.

Τοῦ πρός τι παράδειγμα —] Stephanus *τοῦ* pro *τίνος* acceptum nota interrogandi a consequentibus separandum esse putabat. Quod ita refutat Astius, ut *τοῦ* dicat esse pro *τούτου* positum, ideoque locum sic interpretetur: *περὶ τούτου* s. *τοῦτο λέγω*, hoc dico, scilicet *πρός τι παράδειγμα.* κ. τ. λ. Neuter verum pervidit. Nam *τοῦ* articulus praemissus est universae sententiae: *πρός τι παράδειγμα — ἀποκωλύοι*, usu loquendi adeo pervulgato, ut copiosiore rei illustratione non videatur ulla ex parte opus esse.

C. *Τοῦ μὴ παντάπασι παραδ. ἀπορεῖν*] Quod Atheniensis deinde sermones inter ipsos habitos ait exemplo esse posse, unde cognoscatur, quales libri pueris tradendi sint, eo significat, opinor, eos imprimis in iis rebus institui oportere, unde, quid legibus publicis at-

τοὐναντίον. εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ τὴν πολυμαθίαν.

ΚΛ. *Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι;*

ΑΘ. *Τοῦ πέρι λέγεις;*

ΚΛ. *Τοῦ πρὸς τί παράδειγμά ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ μὲν ἐῴη πάντας μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύοι. λέγε καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων.*

ΑΘ. *Ὦ 'γαθὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατά γέ τινα τρόπον εὐτυχηκέναι.* C

ΚΛ. *Τοῦ δὴ πέρι;*

ΑΘ. *Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν. νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ*

que honestatis rationibus sit consentaneum, quam optime cognoscatur. Quamobrem eosdem sermones facete dicit sibi videri non sine instinctu divino ab ipsis esse peroratos adeoque poësi alicui simillimos. Locus displicuit Zellero Stud. Platon. p. 107. cuius haec sunt verba: „Wenn nicht einzusehen ist, wie der Athener dazu kommt, seine bisherigen nüchternen Reden einer Inspiration zuzuschreiben u. sie mit einer Dichtung zu vergleichen, so wird sich dieses am Einfachsten aus einer Nachahmung von Phaedr. p. 241. E. erklären.“ Verba Phaedri sunt: *οὐκ ᾔσθου, ὦ μακάριε, ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι, ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα ψέγων; ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με οἴει ποιήσειν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προὔβαλες ἐκ προνοίας, σαφῶς ἐνθουσιάσω;* In quibus verbis si contendimus prorsus nihil inesse, quod imitationis suspicionem, a viro acutissimo iactatam, confirmare videatur, nihil facere videmur, quod non aliorum quoque assensione confirmatum iri sperare liceat.

νῦν γὰρ ἀποβλέψας —] Nominativum participii quod deinceps excipit istud *ἔδοξάν μοι*, attigimus eandem constructionem ad libr. III. p. 686. D: *ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον — ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι κ. τ. λ.* VI. p. 769. C. VII. 817. D. Apolog. p. 21. C: *καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφός κ. τ. λ.* al. Pro *μέχρι δεῦρο δὴ* Suidas s. v. *Δεῦρ' ἀεί· ἀντὶ τοῦ ἕως τούτου. Πλάτων Νόμων ζ. πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ ἕω μέχρι δεῦρο ἀεὶ διεληλύθαμεν.* Eadem totidem verbis refert Gramm. in Bachmanni Anecdotis Vol. I. p. 191. 25. nisi quod ibi *δεῦρ' ἀεὶ* scriptum legitur. Sed nullus tamen codex Platonis istud *δεῦρ' ἀεὶ* agnoscit; nec vero putamus *ἀεὶ* hic satis aptum esse, quod certe in formula *δεῦρ' ἀεί*, cuius exempla dabunt Canter. ad Aeschyl. Eumen. 399. Kuster. ad Aristoph. Lysistr. v. 1137. Valcken. ad Eurip. Phoeniss. p. 417. et in Thom.

ἕω μέχρι δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ
φαινόμεθα οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν
δ' οὖν μοι παντάπασι ποιήσει τινὶ προσομοίως εἰρῆ-
σθαι. καί μοι ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε,
D λόγους οἰκείους οἷον ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα
ἡσθῆναι· τῶν γὰρ δὴ πλείστων λόγων, οὓς ἐν ποιή-
μασιν ἢ χύδην οὕτως εἰρημένους μεμάθηκα καὶ ἀκή-
κοα, πάντων μοι μετριώτατοί γε εἶναι κατεφάνησαν
καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέοις. τῷ δὴ
νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν
ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά
τε διδάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς
E παῖδας, τά τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα
που περιτυγχάνῃ ποιητῶν τε ποιήματα διεξιὼν καὶ
γεγραμμένα καταλογάδην ἢ καὶ ψιλῶς οὕτως ἄνευ
τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφά που τούτων τῶν
λόγων, μὴ μεθιέναι τρόπῳ μηδενί, γράφεσθαι δέ·
καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγκά-

C. *πάθος ἐπῆλθε*] ἐπῆλθε, in vett. editt. omissum, servarunt A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x.

D. *τῶν γὰρ δὴ πλείστων*] δὴ, vulgo omissum, codd. mss. nostri omnes servarunt.

Mag. p. 143. Porson. ad Eurip. Orest. v. 1679. Boeckh. in Min. p. 1020. al. non aliter usurpatur quam in loquutionibus *ἀεὶ κατ' ἦμαρ, ἀεὶ ἐπ' ἤματι, ἀεὶ πᾶν ἦμαρ, ἀεὶ καθ' ἡμέραν*, de quibus dixit Schaefer. ad Gregor. Corinth. p. 169 sq. et in libro Seidleri de Versibus Dochm. p. 417 sq. Quocirca alia etiam ratio est Politic. p. 292. C: *καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον μερίζοντες δεῦρ' ἀεὶ προεληλύθαμεν.* ubi quorsum *ἀεὶ* pertineat, vel praegressum istud *μερίζοντες* unumquemque satis potest edocere. Itaque vulgatam lectionem utique tenendam arbitramur.

ἔδοξαν δ' οὖν] De particula *δ' οὖν* in epanalepsi usitatis v. ad Politic. p. 264. B. 271. E. Phileb. p. 42. E. al.

D. *ἐν ποιήμασιν ἢ χύδην οὕτως*] „Χύδην de iis usurpatur, quae nullis adstricta legibus sunt, igitur oratione prosa ac pedestri scripta vel dicta. Sic Aristot. Rhet. III. *διὸ καὶ τῶν μέτρων πάντες μνημονεύουσι μᾶλλον τῶν χύδην.* Ceterum Pollux. II. 1. p. 687. locum ita videtur legisse: *ἔν τε ποιήμασι καὶ χύδην.*" *Astius.* — Mox *τὰ μάλιστα* i. q. *μάλιστα.*

τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε] Quod post *τούτου* illustrationis gratia infertur *ἢ ταῦτά τε διδάσκειν*, constructionem hanc illustravimus ad Gorg. p. 500. C. Dein ad hoc

ζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ' ἂν μὴ ἀρέσκῃ τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τούτοις συνεργοῖς, οὓς δ' ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχῃ, τούτοις χρώμενον τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν. οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τε- 812
λευτάτω, περὶ γραμματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ γραμμάτων.

ΚΛ. *Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὦ ξένε, ἔμοιγε οὐ φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μή, χαλεπὸν ἴσως δυσχυρίζεσθαι.*

ΑΘ. *Τότε γάρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ' αὐτὸ ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἰκός, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων.*

ΚΛ. *Ὀρθῶς.* B

νομοφύλαξί τε καὶ π.] *δὲ* A. et pr. Ω.
E. *ἀδελφά που τούτων τῶν λόγων*] Vulg. *νόμων*. Sed *λόγων* A. v. f. h. a. c. ð. o. x. et pr. Ω. r.

τε refertur alterum *τε* in verbis *τά τε τούτων ἐχόμενα*. Exempla vocuiae *τε* ita geminatae haec sunt: Xenoph. Cyrop. I. 3, 9. V. 4, 15. V. 5, 11. VI. 2, 4. VI. 5, 7. VII. 1, 14. 20. VII. 4, 3. V. 5, 2. 22. VIII. 3, 20. VIII. 1, 5. Ista autem *τὰ τούτων ἐχόμενα* (quae cum his sunt coniuncta) referri debent ad *μὴ μεθιέναι*, ita ut ante hunc infinitivum verbis *ἀδελφὰ τούτων τῶν λόγων* epexegesis gratia addi existimanda sint. Praeterea observes numerum singularem *περιτυγχάνῃ* post subiectum numeri pluralis illatum. De hac vero numeri variatione v. ann. ad Protagor. p. 319. D. 324. A. 334. C. Gorg. p. 478. C. al.

E. *οὓς δὲ ἂν μὴ ἀρέσκῃ*] V. Matthiae Gr. §. 411. 5. ann. 2. Dein *σύνεργοι* sunt operis socii, collegae.

P. 812. *περὶ γραμματιστῶν*] Horum munus quodnam fuerit, clarum esse putamus ex superioribus. Etenim instituebunt pueros, elementa volebant qui discere prima, eosque dobant prima litterarum (der Litteratur) initia. Quem Graeci *γραμματιστήν*, eum Latini litteratorem vocarunt, et tantumdem interest inter literatum s. grammaticum et litteratorem, quantum inter *γραμματικόν* et *γραμματιστήν*. Rem subtilius rimatus est Salmasius ad Tertullian. de Pallio p. 464 sqq.

Cap. XVI. Ἆρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κιθαριστὴς ἡμῖν προσρητέος;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως.

ΚΛ. Ποίων δὴ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Ἔφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἑξηκοντούτας ᾠδοὺς διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν

P. 812. *μετὰ τὸν γραμματιστὴν*] Sic A. Ω. v. f. h. r. s. c. d. o. x. Vulgo legebatur *τὴν γραμματικήν*. Sed v. explicat. B. *τοὺς ἑξηκοντούτας*] Pro v. *ἑξηκοντούτεις* Par. A. *ἑξηκοντούτας* ita quidem, ut *α* in litura sit. Etiam Voss. *ἑξηκοντούτας*. Id recepit etiam Bekkerus. Sic *τριακοντούτας* Legg. II. p. 670. A. et Reip. VII. p. 739. A. conf. Buttmann. Gr. Ampl.

Cap. XVI. B. *μετὰ τὸν γραμματιστήν*] posteaquam de grammatista expositum est. Ex praepostera correctione fluxit quod vulgo legebatur *μετὰ τὴν γραμματικήν*. Diximus de his ad libr. V. p. 746. D. De munere et officio citharistarum v. De Rep. III. p. 388 sqq. Aristotel. Polit. p. 329. ed. Schneider. imprimisque Spanhemium ad Aristoph. Nubb. v. 1360. p. 435 sq. in Commentar. Lips. ed. Beck. et Dindorf. Vol. IV.

Τοῖς κιθαρισταῖς — δοκῶ — νεῖμαι] citharistis nos existimo, eorum memores, quae antea disputata sunt, id, quod iis conveniat, attributuros esse. Usum hunc infinitivi aoristi attigimus ad Phaedon. p. 67. B. Adde Astium ad Remp. p. 481. Schaefer. ad Long. p. 372. et 406. ad Theocr. p. 227. Wunderlich. Obss. critt. ad Aeschyl. p. 177 sq. et Prolegg. ad Demosth. de Coron. p. XV. Ceterum respicitur ad libr. II. p. 664. A sqq. 669. E sqq. maximeque p. 670. A. B. ubi fere haec ipsa leguntur.

C. *ἵνα τὴν τῶν μελῶν μίμησιν —*] Oratio hic quoque liberius vagatur. Nam post *τὴν τῶν μελῶν μίμησιν — μεμιμημένην* deinde praemissis verbis: *ἐν τοῖς — ψυχή*, perspicuitatis caussa iteratur obiectum, quod vocant, verbis *τά τε τῆς ἀγαθῆς*, (sc. *ψυχῆς*) *ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας* (*ψυχῆς*); quibus deinde reliqua omnia ita accommodantur, ut antegressi *τὴν τῶν μελῶν μίμησιν — μεμιμημένην* nulla amplius ratio habeatur. Dictum vero *ἐκλέξασθαι* pro *διακρίνασθαι* licentius, ita ut illa: *τὰ τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα* unice respiciantur. In quo nemo temere haerebit.

D. *Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆσθαι — δυσμαθίαν παρέχει.*] Usi hoc Platonis loco certatim sunt, qui quaesiverunt curiosius, fueritne

γεγονέναι περί τε τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μίμησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τά τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον ὑμνῇ καὶ ἐπᾴδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἑκάστους εἰς ἀρετῆς ἕπεσθαι κτῆσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων. C

ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις D

T. I. p. 210. Lobeck. ad Phryn. p. 406. Item Buttm. Gramm. II. p. 403. Addend. Dein συντάσεις Ω. super versu, et Flor. δ.

C. τὴν τῶν μελῶν μίμησιν] A f. a. δ. o. et marg. Ω. Vulgo erat κίνησιν.

τὰ μὲν ἀποβάλλῃ] Sic A. Ω. f. h. r. a. c. δ. o. x. Olim scribebatur ἀποβάλῃ.

apud veteres Graecos et Romanos usitatus plurium vocum cantus atque concentus ex continua distinctorum sonorum modulatione oriundus; sed ita usi sunt, ut alii eum aliter interpretati sint, prouti quisque hanc vel illam sententiam defenderet. Id quod satis testabuntur quum aliorum disputationes, tum imprimis commentationes Rochefortii, Fragiuerii et Buretti, quae insertae leguntur Comment. Academ. Inscript. Parisin. Vol. III. Vol. VIII. Vol. XXVII. item XXXV. et XLI. p. 36. sqq., quibus addas Forkelium Hist. Music. Vol. I. p. 399. sqq. et quae nuper exposuit De Muenchhovius in libro: *Jahrbücher der Preussischen Rheinuniversität*, Vol. I. Fascic. IV. p. 356. sqq. Nos, quid rei sit, suo loco videbimus; constituimus enim nunc non de hac una potissimum re agere, sed universum Platonis locum pertractare. In quo ita versabimur, ut tam verborum quam rerum curam geramus, siquidem alterutro neglecto omnem explicationem incertam existere prorsus est necessarium. Accedamus igitur ad singulorum examen, quo denique quam clarissime appareat, quidnam illud sit, quod Plato hic docere ac praecipere voluerit. Et principio quidem Atheniensis, qui oratoris munere fungitur, haec fere dicit: *Iam vero horum gratia* (de quibus antea dictum est) *oportet, tanquam adiumento quodam, lyrae sonis uti propter chordarum claritatem tam citharistam, quam discipulum, ita quidem, ut consonas voces vocibus consonis attribuant atque iungant.* Quae, si quid video, ita intelligenda sunt, ut cogitandum sit de illa cantus congruentia, quam nostri vocant *Einklang*, Graeci *ὁμοφωνίαν* dixerunt. Id enim et verba opposita, *ἑτεροφωνία καὶ ποικιλία τῆς λύρας*, evincunt, de quibus mox explicabitur, et formula loquendi: *ἀποδιδόναι πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι*, satis certo arguit. Etenim haec quidem nihil significare potest aliud nisi hoc: *voces vo-*

cibus reddere s. respondere inter se iubere, ita ut sint utrinque con onae. Nimirum lyrae cantum consentaneum est voci canentis respondere ac vicissim. Quae interpretatio eo est certior, quod πρόσχορδα non modo est *chordis consona, ad chordas convenientia*, sed omnino *con ona*, ut ne ad zeugmatis quidem figuram confugiendum sit; φθέγματα autem nihil aliud significat quam antegressum φθόγγοι, quod constat usurpari omnino de *sonis et vocibus musicis* (*Klang, Ton*); unde Aristoxen. p. 15. et Gaudentius p. 3. φθόγγον interpretantur φωνῆς πτῶσιν ἐπὶ μίαν τάσιν, et Aristid. p. 9. φωνῆς ἐμμελοῦς μέρος ἐλάχιστον. In hoc vero cantandi negotio tanquam utilissimus commendatur lyrae usus propter chordarum claritatem. Quod fortasse alicui mirum accidat, quoniam citharistam potius cithara quam lyra decere videatur. Et fuit certe teste Aristide Quintil. De Musica p. 101. et Platone De Rep. III. p. 399. C. aliquod utriusque discrimen, de quo exposuerunt Scaliger. ad Manil. V. 318. Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Del. v. 253. Perizonius ad Ael. Varr. Hist. III. 32. Gesnerus ad Orphei Argonaut. v. 380. et Forkel. Histor. Mus. Vol. I. p. 200. sq. qui sua hausit ex Buretto Mem. Acad. Inscr. T. IV. p. 116 sq. At nimirum meminisse debemus usum utriusque instrumenti adeo fuisse promiscuum, ut non modo ab inferioris aetatis scriptoribus, sed etiam ab antiquioribus alterum pro altero commemoretur. Cuius rei illustre exemplum extat in Aristophan. Nubb. v. 1360. de quo legendus est Spanhem. Commentar. Lips. Vol. II. p. 435. extat item apud Platonem Euthydem. p. 289. C. ubi posteaquam de discrimine τοῦ τε ποιεῖν τι καὶ τοῦ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ, ὃ ἄν τις ποιῇ, explicatum est, deinceps subiungitur exempli causa: ἡ γὰρ λυροποιϊκὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν: ut manifestum sit, ibi altero nomine artem lyra canendi, altero artem lyras conficiendi significari. Quocirca Hesychius: Λύρα· κιθάρα. ac vicissim Suidas: Κιθάρα· ὄργανον μουσικόν, ἡ λύρα; recte quidem uterque. Itaque his explanatis apertum esse putamus, commendari a philosopho hanc rationem, ut citharista cantibus ab eo, qui modos fecerit, praescriptis et a puero discendis consonos plane et congruentes adiungat lyrae cantus, quo certius ac facilius ab hoc rhythmi et harmoniae condiscantur penitusque animo hauriantur. Pergimus igitur ad proxima, quibus describuntur musicorum artes illi institutionis ac disciplinae simplicitati contrariae; quas quidem philosophus vult in pueris ad artem musicam erudiendis sedulo evitari. Enimvero coeperat omnino ars musica Platonis aetate a pristina simplicitate sua mirum quantum degenerare quum alias ob caussas, tum etiam ideo, quia artifices, qui eam factitabant, studiose quam maximam cantuum, hoc est, rhythmi pariter atque harmoniae, varietatem quaeritabant, quo magis scilicet titillandis auribus inserviretur audientium voluptati. De qua re Plato iuxta cum aliis identidem graviter conqueritur, veluti De Rep. VI. p. 493. A. sqq. Gorg. 501. E. p. 502. B. Legg. II. p. 655. D. Itaque neutiquam est mirandum, quod etiam ad puerilem institutionem traducta sunt istiusmodi artificia. Quae qualia fuerint quoniam hoc loco accuratius edocemur, verba profecto dignissima sunt, quae expendantur quam diligentissime. Hoc autem ut certa ratione fieri pos-

sit, expedienda ante omnia rursus perplexior et intricatior verborum constructio est, quippe quae mire est *ἀνακόλουθος*. De qua si nostram requiris sententiam, rem paucis ita explicandam arbitramur. Etenim quum manifestum sit principalem universae periodi partem esse hanc: *τὴν δὲ ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας — μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν κ. τ. λ*, nemo est quin videat, quae media interiecta sunt: *καὶ δὴ καὶ πυκνότητα — προσαρμόττοντας τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας*, non ita enuntiata esse, ut flagitabat instituti sermonis ratio. Nimirum debebat certe post *ἰεισῶν* et *ξυνθέντος τοῦ ποιητοῦ* aut rursus genitivus absolutus poni, aut, quae Astii est sententia, illato casu obiecti, pergi hoc modo: *καὶ δὴ καὶ τὸ πυκνότητα — παρέχεσθαι καὶ — ποικίλματα προσαρμόττειν*. At enim vero deseruit scriptor inchoatam sermonis structuram posuitque praeter expectationem accusativum *παρεχομένους* et *προσαρμόττοντας*, utpote iam cogitans de insequenti infinitivo *μὴ προσφέρειν*, cui pro accusativo obiecti insolentiore orationis enallage casum subiecti adiunxit. Quo facto denique rursus revertitur ad constructionem superiorem, quandoquidem filum sermonis interruptum dein pertexitur inde a verbis: *πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα κ. τ. λ.*, ubi patet *οὖν* epanalepsis indicium facere, ista autem: *πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα κ. τ. λ.* respicere ad ea omnia, quae antea tanquam minus utilia aut non ferenda in puerili institutione notata et reprehensa sunt. Haec igitur est loci difficilioris quasi compages atque structura, qua explorata demum tutius dehinc licebit ad singularum partium considerationem ac diiudicationem accedere. Opponit igitur scriptor, sicuti manifestum est, *ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας*, ***diversitatem et varietatem lyrae***, eius cantus rationi, qui sonos lyrae cum modis musicis puero praescriptis plane habet congruentes, idque facit sic, ut ante omnia universe indicetur, ex quonam fonte illa sonorum varietas et discrepantia proficiscatur. Pertinent huc illa: *ἄλλα μὲν — τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ*. Quae quidem verba eo diligentius sunt rimanda et expendenda, quod eorum explicatio tanquam viam et aditum patefacere videtur ad reliqua penitus perspicienda. Et ipsa quidem per se spectata habent sane explicationem facillimam, ut nullam plane legentibus obiiciant difficultatem. Nam ad *τοῦ ποιητοῦ* nemo erit quin largiatur ex antegresso *ἰεισῶν* nullo negotio intelligi licere *ἰέντος*, quod sane recta ratio postulat. ***Poeta*** autem iste si quaeritur quis aut qualis sit, non est profecto alius intelligendus, quam qui modos musicos fecit atque canticum sive melos composuit, prorsus ut Legg. II. p. 670. E. Ad quem usum loquendi patefaciendum et declarandum ne opus quidem est ut ad illa confugiamus, quae scripsit Cicero De Orat. III. 44. ***Musici, qui etiam quondam iidem poëtae***; quandoquidem *ποιητής* et *ποιεῖν*, latiore usu vocabuli, omnino dicitur de iis, qui in artibus atque litteris aliquid vi proprii ingenii atque liberiore mentis animique motu procreant; unde etiam de prosae orationis scriptoribus usurpari meminimus. v. Dorvill. ad Chariton. p 289. et Astius ad Plat. Phaedr. p. 142. A. 236. D. Itaque apertum est hoc dicere Atheniensem, qui sustinet partes orantis: ***discordiam autem sonorum et varietatem exinde orientem, quod alios cantus chordae emittunt, alios fundit poëta, qui modulos composuit, non decet adhibere in instituendis iis,***

qui tribus annis musicam, quoad ipsis conducat, celeriter percepturi sint. At enim vero etsi haec verborum explicatio tam certa videtur esse quam quod est certissimum, tamen de re ipsa facile ambigas. Nam quo tandem modo arbitrabimur fieri potuisse, ut aliter caneret lyra, alios cantus funderet modorum musicorum auctor? Nimirum id quidem apparet non una ratione potuisse effici; unde fuerunt etiam non pauci, qui cantum figuratum, quem nostri dicunt, nunc significari contenderent, adeoque hinc colligerent, continuum plurium vocum inter se consonantium concentum veteribus Graecis utique notum et usitatum fuisse. Itaque difficilior sane huius rei diiudicatio est. Nec tamen adeo ea videtur difficilis, ut res expediri prorsus nequeat. Plura enim suppetunt verae rationis investigandae atque reperiendae praesidia et adiumenta. Nam primum quidem meminisse debemus, disputari de puerorum institutione, quandoquidem philosophus in ea vitari iubet, quae vulgo videntur perquam usitata fuisse. Quocirca apertum est cogitari oportere de artificioso quidem aliquo sed eodem tamen simpliciore citharistae concentu, quo tironum cantantium vox tanquam adiuta et sustentata sit, nec vero de continuo quodam cantu vocum complurium inter se per omnia disiunctarum planeque separatarum. Deinde iuvabit tenuisse legem illam, interpretationis omnis prudentissimam moderatricem, quae vetat, ne nova et inaudita aut dubia et incerta obtrudamus scriptoribus, quamdiu ipsorum verba ex iis habeant idoneam explicationem, de quibus iam aliunde constet. Etenim congruentiam illam vocum ac sonorum artificialem, quam nostri vocare solent harmonicam, Graecis notam fuisse, nullis testimoniis, quae quidem certa sint, evinci aut demonstrari potest; de qua re infra dicemus explicatius. Quamobrem eam ne hic quidem significari verisimile est, siquidem alia in promtu habeatur verborum interpretatio. Ea vero parata est satis probabilis, et quidem talis, quae et concentum citharistae, quamvis artificiosiorem, tamen puerili institutioni convenientem fuisse clarissime patefaciat, nec vero ceteris historiae testimoniis aut ipsis scriptoris verbis reluctetur. Nam, ut rem paucis comprehendamus, videntur pueri musica discentes, sicuti rei naturae convenit, legem modorum musicam a poëta praescriptam pressius esse sequuti, aut simpliciorem illam a magistris accepisse, quum fidicini hoc esset datum, ut ab simpliciore illa formula cantu suo passim recedere atque modos multiplici ratione variare et artificiosius exornare liceret. Quod si ita fuit, magister, qui lyra succinebat, non modo formulam cantici ac melodiam tractabat liberius, ita tamen ut cantum pueri simul regeret et adiuvaret, verum etiam, dum ita faciebat, passim admiscebat et quasi attemperabat varios ac diversos sonos, qui pueri vocibus per intervalla quaedam responderent ideoque subinde concentus quosdam efficerent concordes atque congruentes. Hoc igitur illud est, quod philosophum illis verbis significare voluisse plane nobis persuasimus. Atque eam interpretationem confirmant non mediocriter, quae apud Athenaeum XIV. p. 617. narrantur, ubi Pratinas dicitur graviter increpuisse tibicines, quod chori modos parum accurate servarent, hoc est, carmina praescripta modularentur liberius; de qua re alio tempore explicabimus.

Sed multo certius etiam confirmant eandem ipsins verba Platonis, quae continuo subiiciuntur, quandoquidem omnia atque singula, ubi illam amplexi fuerimus, tam plana, tam aperta, tam deuique dilucida fiunt, ut de toto loco ne levissima quidem dubitatio remaneat. Itaque his ita expositis ad horum ipsorum, quae deinceps consequuntur, examen accedere licebit. Afferuntur autem, si quid iudicare possumus, toto hoc loco ea, quae ad uberiorem antegressorum verborum expositionem comparata sint: id quod vel ex usu vocularum *καὶ δὴ καὶ* intelligi licet. Quae quidem triplicis sunt generis. Nam dicuntur citharistae primum *πυκνότητα μανότητι;* deinde *τάχος βραδυτῆτι,* deuique *ὀξύτητα βαρύτητι παρεχέσθαι,* eamque *ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον.* Quae omnia qualia sint et quorsum pertineant, ordine deinceps ita explicare conabimur, ut simul locum Platonis, quantum poterit fieri, subtilius interpretemur. Quaerentibus igitur nobis de primorum verborum vi et potestate ante omnia definiendum esse videtur, quid sit *πυκνότης.* Ea vero in quanam re posita fuerit, satis exploratum habetur. Dicta enim a musicis est *πυκνότης,* quum spatia sonorum principalium interiectis sonis mobilibus maiore quadam vocum varietate complebantur, atque iis sonis, qui essent interpositi, etiam alii rursus interserebantur, ita ut maior inde nasceretur eorum copia et frequentia. Enimvero unicuique certe, qui musica vel leviter gustaverit, clarissime patere debet, fractionibus quasi et solutionibus quibusdam sonorum in partes minores et tenuiores admissis, ipsos spissiores existere et quasi condensari; quod ipsum *πυκνοῦσθαι* significat. Pertinet huc locus Plat. De Rep. VII. p. 531. ubi facete nec sine irrisione describuntur organici, ex talibus rebus insignem quandam artis laudem captantes: *πυκνώματ' ἄττ' ὀνομάζοντες καὶ παραβάλλοντες τὰ ὦτα οἷον ἐκ γειτόνων φωνὴν θηρευόμενοι οἱ μέν φασιν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ ἠχήν τινα καὶ σμικρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα:* ad quem locum plura de ea re commentati sumus. Nec vero aliena sunt illa Quintil. Instit. Orat. XII. 10. 68. ubi rhetor clarissimus haec scripsit: ***Eadem musicorum ratio est. qui quum in cithara quinque constituerunt sonos, plurima deinde varietate complent spatia illa nervorum, atque iis, quos interposuerunt, inserunt alios, ut pauci illi transitus multos gradus habeant.*** Nimirum quid ibi significetur, declarat dilucide annotatio Boeckhli in edit. Spalding. Vol. IV. p. 670 sq. Cogitandum est enim de quinque terminis immobilibus systematis eius, quod inde ab Aristoxenels erat usitatissimum, quibus quidem terminis alii soni mobiles, pro variis illi generibus harmoniae varii, interponebantur. Sed uberiorem harum rerum notitiam si qui sibi expetant, ii adeant Bullialdum ad Theon. Smyrn. p. 277. et 144 sq. Nicomach. Harmon. p. 13. et 39. Aristoxen. p. 24. 50. 62 sq. et ex recentioribus ante ceteros omnes Boeckhium Comment. De anima mundan. Platon., quae inserta est Stndiis a Daubio et Creuzero quondam evulgatis Vol. III. P. I. p. 30. sqq. et De metris Pindar. Libr. III. Cap. 7. p. 208 sqq. Nos enim pro consilio nostro satis habemus rem quam brevissime exposnisse. Iam vero, *πυκνότητος* ratione explorata, etiam illud perspicuum fore speramus, quod ad *μανότητος* naturam declarandam pertinet. Haec enim quum *τῇ πυκνότητι* sit contraria, profecto nihil po-

test esse nisi sonorum raritas quaedam, qua ita fit, ut illi maioribus a se invicem intervallis discreti sint. Quod firmatur etiam Martiani Capellae auctoritate, qui ἄπυκνον reperitur interpretatus esse per *rarum*. Itaque manifestum est verbis πυκνότητα μανότητι significari, musicos in temperando lyrae concentu ita versari solitos esse, ut rarioribus cantantium vocibus consociarent frequentiores lyrae sonos. Ex quo apparet simpliciorem cantum pueris praescriptum a citharistis fuisse maiore quadam sonorum varietate distinctum atque variegatum. Sed satis de his. Veniamus ad illud, quod dicitur, τάχος βραδυτῆτι παρέχεσθαι. Quod magnopere cavendum est, ne ad rhythmi vel numeri mutationem et vicissitudinem referamus. Nam de hac quidem in proximis demum monetur, sicuti postmodo videbimus. Imo pertinet illud, si quid iudicare possumus, ad illam ipsam densitatem et raritatem sonorum, de qua modo explicatum est. E tenim spissiores sicubi lyrae soni ad pueri cantum accedebant, iisdem servatis numeris prorsus erat necessarium, ut illi essent celeriores, hi tardioribus pro illorum ratione incederent gressibus. Nec vero mirum est, quod vel in puerili institutione eiusmodi artificia ostentata sunt. Coeperat enim ars musica illis temporibus vel maxime ad dexteritatis cuiusdam laudem revocari, qua ita fiebat, ut qui intra brevissimum tempus sonos quam maxime varios e fidibus et organis elicerent, ii in illa praeter ceteros maxime excellere putarentur. Quorsum spectant quae narrantur apud Plutarch. De mus. T. II. p. 441. et Aristox. Harmon. Elem. II. p. 53. Et pertinet huc etiam Platon. Legg. II. p. 669. B. — E. ubi de ea re non sine acerba quadam artificum reprehensione exponitur, addita denique hac admonitione: ἀλλ' ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροικίας μεστὸν πᾶν, ὁπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φωνῆς θηριώδους σφόδρα φίλον. Quem locum hac data occasione denuo a criticorum dubitatione quadam vindicare licebit. Haeserunt enim illi in isto ἀπταισίας mirifice. Nam Cornarius pro eo ὀψίας requirit, satis quidem inepte. Astius in Commentariis desiderat ἀπνευστίας, quod intelligi vult de spiritus, quam vocat, retentione, nescio qua; sed in Lex. Plat. s. v. legi mavult ἀπαυστίας. Lobeckius ad Phrynich. p. 510. legendum arbitratur πτοήσεως, *perturbationis*. Orellius denique in nupera editione Turicensi coniectat ἀποτάσεως. Laetissima vero coniecturarum seges, ex qua una si loci salus penderet, facile crederes enim iam uno alterove modo persanatum haberi. At enim vero qui bene sani sunt, ii certe non indigent medicamentis. Quod ipsum in hunc locum convenit, qui tam est sanus atque integer, ut nulla ex parte laborare videatur. Quippe agitur in eo, ut modo vidimus, de solertia artificum in sonis quam velocissime ex instrumentis musicis proliciendis. Quid vero? Nonne cum ista ipsa celeritate etiam aliud quid coniunctum sit necesse est, siquidem illi laudem suam recte tueri velint? Nimirum equidem si quid video, debent illi cum celeritatis virtute etiam hanc coniunctam habere, ut nusquam haereant, nusquam offendant, nunquam denique admittant quod vitiosum habeatur, quoniam alioquin absurdus cantus efficeretur. Atque hoc ipsum putamus illud esse, quod ἀπταισίας vocabulo designatur, cuius usum docte illustravit Wyttenbachius ad Plut. Moral. p. 76. C. = p. 446. ed. Lips. Vol. I.

Quocirca tantum abest ut illud in fraudis suspicionem vocandum fuerit, ut longe sit verissimum ac sincerissimum. Sed haec veluti per occasionem. Pergimus ad proxima. Tertium enim citharistarum artificium, quod Plato ab institutione puerili procul haberi iubet, in eo cernitur, quod illi etiam *ὀξύτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρέχεσθαι* dicuntur. Quod manifesto pertinet ad gravium et acutorum sonorum mixtionem et consociationem. Nam *βαρεῖς* vocantur soni *graves*, *ὀξεῖς* autem soni *acuti*; de quo loquendi genere v. Plat. Phileb. p. 17. C. D. ibique annot. nostr. Quid autem rei sit, id vero, nisi egregie fallimur, accuratius indicatur additis verbis: *ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον*; quae quamquam etiam antegressa cola quodammodo attingunt, tamen potissimum ad postremum istud. *ὀξύτητα βαρύτητι*, referri existimanda sunt. Quamobrem quidnam sit quod iis significetur, diligentius exquisivisse iuvabit. In qua re iis, quae quum ab aliis tum a Boeckhio De metris Pindari Libri III. Cap. X. Opp. Pindar. Vol. I. P. II. p. 250 sqq. de eodem argumento explicata sunt, ita utemur, ut, nostris quibusdam interpositis, totam disputationem, quantum fieri poterit, ad popularem intelligentiam accommodemus. Itaque *ἀντίφωνον* quidem et *ἀντιφωνίαν* constat a Graecis dici solere de iis sonis, qui *διὰ πασῶν*, quod est octavae nostrae intervallum, inter se congruunt, veluti quum c et $\bar{c}$ inter se respondent. Ex quo apertum est, *ἀντίφωνον* cantum non esse alium, quam quem nostri *unisonum* vocare solent. Enimvero convenit hic vocabuli usus egregie cum loquendi consuetudine, quae in consimilibus nominibus cernitur, ut quum dicitur *ἀντίτυπον*, *ἀντίμορφον*, *ἀντίτροφον*, quibus omnibus designatur id, quod rei cuipiam ex altera parte ad amussim respondet. Vid. de his annot. nostr. ad Phileb. p. 40. D. et 51. E. Dignum est autem diligenti animadversione, consonantiam istam sonorum, quae *ἀντιφωνία* dicta est, eandem et habitam et appellatam esse *συμφωνίαν* maximam; quod quum ad usum loquendi cognoscendum nonnihil momenti affert, tum multum facit etiam ad rerum ipsarum intelligentiam; id quod infra patebit certius. Non opus putamus, ut haec omnia multis multorum testimoniis confirmentur. Satis erit monuisse, illustrari ea et exponi luculentissime ab Aristotelico scriptore Problematum XIX. 35. XIX. 39. et XIII. 39. cuius verba emendata leguntur Aristot. Oper. Vol. II. p. 920 sq. ed. Bekker. Hunc igitur adiisse iuvabit, si qui requisiverint quae ad fidem faciendam valeant. Illud autem non erit supervacaneum admonuisse, quod ad rem praesentem propius pertinet, in verbis Platonis interpretandis erravisse videri, qui *ἀντίφωνον* explicaverunt *dissonum*, *sono discordans*, licet Hesychius eam rationem firmare videatur, qui haec habet: *Ἀντίφωνα· ἐναντιόφωνα.* Nimirum in fraudem illi inducti sunt eo, quod continuo additur *τὸ ξύμφωνον*, ex quo festinato aliquantum iudicio protenus concluserunt *ἀντίφωνον* significare contrarium, ideoque denotare id, quod sono suo discordet. Quod quantum a veritate abhorreat, quum vel ex superioribus intelligi liceat, tum etiam clarius appariturum esse putamus, ubi de eo, quod Graeci *ξυμφωνίας* et *ξυμφώνου* nomine insigniverint, expositum fuerit. Id ipsum igitur nunc pro instituti nostri ratione agamus. Indicat autem nomen *symphoniae* non aliquid, quod *antiphoniae* sit plane contrarium, sed potius illud, quod,

etsi ab huius natura diversum habeatur, tamen eidem etiam consimile est. Etenim quemadmodum *τὸ ἀντίφωνον* dicitur de intervallo *διὰ πασῶν*, quod respondet octavae nostrae, hoc est de intervallo sonorum maximo, ita *τὸ ξύμφωνον* usurpatum esse constat de intervallis minoribus, quae pro consonis habebantur, quaeque etiam *τῶν παραφωνιῶν* vel *τοῦ παραφώνου* nomine appellata sunt. Nam quam nostri vocare solent *harmoniam*, hoc est, vocum et sonorum complurium concentum uno eodemque tempore auribus accidentem, eam Graeci dixerunt potius *symphoniam*, *harmoniam* quippe intelligentes aptam concinnamque variorum sonorum consecutionem secundum tonorum genera ex artis legibus factam, qualis in melodia cernitur. Quamquam symphoniae nomine, sicubi nulla fieret oppositio, etiam antiphoniam complexi esse reperiuntur, quandoquidem ea habebatur pro symphonia maxima. Hic igitur est usus vocabuli *ἀντίφωνον*, ex quo iam perspicuum fore putamus, qua ratione apud Platonem *ξύμφωνον* et *ἀντίφωνον* coniungatur. Ae ne quid de illo dubites, de iis quoque perspicue explicavit Aristot. Problem. XIII. 38. et XIX. 39. p. 920. Vol. II. ed. Bekker., quem adeant qui ipsi voluerint rem a teste aliquo audire atque cognoscere. Conf. praeterea etiam Forkelius Histor. Mus. Vol. I. p. 401. Boeckh. De metris Pindari p. 234. Cognito autem usu loquendi prorsus necesse est etiam de re ipsa aliquid admoneatur, quo neglecto Platonis mentem vix assequaris. Tenendum enim est, Graecos de symphonia aliquanto aliter sensisse atque nostros. Nam quae intervalla sonorum apud nos vulgo habentur pro consonis (*συμφώνοις*), ea neutiquam omnia Graecis talia visa sunt. Imo illi usum tertiae maioris nostrae itemque sextae et septimae plane seiunxerunt a ratione *συμφωνίας* sive *παραφωνίας*, et ad *διαφωνίαν* sive vocum discrepantiam, quam vulgo dissonantiam vocant, referendum iudicaverunt. Itaque intervalla consona fere habuerunt non alia praeter *τὸ δίτονον*, *τὸ διὰ πέντε* et *τὸ διὰ τεσσάρων*, sicuti certissimis constat veterum scriptorum testimoniis. V. Aristotel. Problem. XIX. 17. XIX. 18. Eucld. p. 8. Nicomach. p. 25. Gaudent. p. 11. et Forkel. Hist. Mus. Vol. I. p. 395. Boeckh. De metr. Pindar. p. 254 sqq. Drieberg. in Lex. s. v. *Paraphon.* Atque idem etiam in vetere cantu ecclesiastico valuisse compertum habemus, in quo legimus ex *ὁμοφωνίαις*, quae vulgo *consonantiae* appellantur, nullas alias fuisse concessas atque licitas, quam octavam, quiutam et quartam, hac quidem lege et conditione, ut ne quid per earum usum in cantus castitate contaminaretur. De qua re lectu digna sunt quae narrant Gerbertus De musica sacra T. II p. 113 sqq. et Marpurg. *Kritische Einleitung* p. 225. Atque his ita explicatis iam satis nobis pro consilio quidem nostro constare arbitramur etiam de *συμφωνίας* ratione et usu, qui apud Graecos valuit. Itaque tandem ad id accedamus, quorsum tendit haec disputatio nostra. Quaerendum enim est de sensu verborum iunctorum, quae hactenus singula consideravimus, videndumque, quid sit totum istud: *καὶ ὀξύτητα, βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους.* Videmur autem neutiquam a recto aberrare verba existimantes prorsus idem significare quod *καὶ ὀξύτητα βαρύτητι κατὰ ξυμφωνίαν καὶ ἀντιφωνίαν π.*, h. e. *sonos graves et acutos ita miscentes, ut et symphonia et antiphonia habeat locum*, ideoque

puerorum cantui voces ac soni lyrae modo διὰ πασῶν, modo per δίτονον, modo διὰ τεσσάρων attemperentur. Nam istud *ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον* quod ad unum *ὀξύτητα* accommodatum est, id quidem factum putamus per breviloquentiam, quum plene dicendum fuerit potius: *ὀξύτητα βαρύτητι καὶ βαρύτητα ὀξύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους.* At nimirum orationis concinnitas istam structuram prorsus flagitabat, quandoquidem *ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον* pertinet item ad superiora *πυκνότητα* et *τάχος*, quibus quae opponuntur, ea per ipsam rei naturam istam praedicati adiunctionem, quae utrique ultimi coli nomini convenit, nullo modo ferunt. Itaque non est cur de huius rationis veritate recte dubitaveris, videmurque tandem etiam hanc periodi partem ita illustravisse, ut non modo omnia ac singula satis perspicua sint, verum etiam interpretatio superiorum verborum: *ἄλλα μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ ποιητοῦ*, plane sit confirmata omnique ex parte munita. Unum tamen addidisse non erit inutile. Significavimus enim identidem, istud *ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον* pertinere etiam ad *πυκνότητα* et *τάχος*. Hoc igitur ne temere statuisse videamur, satis erit animadvertisse, etiam inter condensationem et celeritatem tam symphoniae quam antiphoniae locum concessum esse. Quod ubi tenuerimus, de verborum construendorum via et ratione neutiquam dubitabimus. Quum vero loci istius interpretationem iam tandem profligavisse et ad finem perduxisse videamur, tamen nondum ab eo discedere licet. Exoritur enim hic gravissima illa quaestio, quam saepe multumque agitatam fuisse novimus, de concentu vocum compluribus apud veteres usitato, de quo alii aliter iudicaverunt. Itaque placet hic primum quidem paucis disquirere, quid ea de re ex hoc Platonis loco colligi possit, ac deinde examinare etiam alia testimonia, quae in illa caussa allata sunt, quo certius aliquando constet, quatenus ea cum Platone consentiant. Quod quidem ita facturi sumus, ut simul nostrum qualecunque iudicium de veterum symphonia interponamus. Considerantes igitur verba Platonis accuratius ac sententiam iis subiectam diligentius perpendentes primum quidem nobis plane persuasimus, in magno opinionis errore illos versatos esse, qui veteribus Graecis et Romanis omnem fere plurium vocum suaviter consociandarum artem rationemque abiudicaverunt. In quorum numero adeo fuit magnus ille Ioannes Kepierus, qui in libro nobilissimo *De harmonia mundi* p. 80. eos in ista arte non plus profecisse arbitratur quam nostros utricularios (*Dudelsackpfeifer*). Enimvero vel ex iis, quae modo ad illustranda Platonis verba de antiphoniae et symphoniae rationibus disputata sunt, perspicuum fore arbitramur, Graecos utique perspecta habuisse varia vocum ac sonorum intervalla. Quod profecto vel solum satis est ad aliquam artis illius laudem iis vindicandam. Nunc vero multo plura etiam iis nota fuisse compertum habemus, quae nos dubitare non sinunt, quin in his rebus maius quiddam, quam illi putant, praestiterint. Quamquam quousque in eo progressi sint, in tanta testimoniorum penuria vix coniici, nedum definiri unquam poterit. Verum illud quidem vel ex hoc uno Platonis loco intelligi posse arbitramur, Graecos in hac artis musicae parte neutiquam rudes plane et imperitos fuisse. Verum enim vero tametsi arbitramur refelli hoc Platonis loco

gravissime eorum sententiam, qui veteribus maximam hoc in genere inscitiam exprobaverunt; tamen nec illos verum vidisse existimamus, qui exinde collegerunt, eam, quae nunc vocatur, harmoniam illis notam fuisse et usitatam. Quod profecto nullo modo inde probari potest. Etenim quid tandem est, quod citharista ibi facere dicitur? Nimirum artificiose variat cantum a poëta puero praescriptum, atque hoc dum facit, admiscet simul subinde sonos, qui cum pueri cantu κατ' ἀντιφωνίαν et κατὰ συμφωνίαν concordant. Unde quis tandem sibi persuadebit protenus colligi licere, veteribus Graecis omnino continuam quandam symphoniam vocum atque fidium fuisse usitatam? Imo vero quod unum recte inde concluseris, nihil est aliud, quam quod etiam aliunde constat, cognitam eos habuisse variam congruentiam sonorum, atque varios fidium tibiarumque sonos vocibus cantantium adiunxisse. Plus autem si inde efficere coneris, iure meritoque operam lusisse dicaris. Ac tanto minus profecto tale quid ex verbis Platonis colligere licet, quanto verisimilius est, Graecos et Romanos omnino aequabilem et constantem diversarum vocum certa lege inter ipsas iunctarum modulationem penitus ignoravisse, ut ne Boeckhio quidem assentiendum videatur, qui in Comment. De metris Pindari p. 253. iis saltem simile quiddam attribuit. Cuius sententiae nostrae duo potissimum argumenta habemus, alterum ex silentio scriptorum certorumque testimoniorum penuria repetitum, alterum ductum ex iis, quae diserte de musica veterum memoriae prodita sunt. Nam ut de his primum dicamus, choricus quidem cantus non videtur alius in usu fuisse nisi qui consono ore fiebat, ita quidem, ut et symphoniis et antiphoniis locum haberet. Cuius rei testis est locupletissimus Aristotel. Problem. XIX. 18. p. 918. ed. Bekker. ubi respondetur ad quaestionem: διὰ τί ἡ διὰ πασῶν συμφωνία ᾄδεται μόνη; Symphoniam autem iam antea vidimus apud eos multo arctioribus finibus quam apud nos inclusam fuisse. Ex quibus rebus quis est quin fateatur rectissime colligi licere, rationem ipsorum mirum quantum a nostra harmonia diversam fuisse, ut perpetuam quandam seiunctorum sonorum atque vocum cantionem, qualem nostri sectantur, ne admisisse quidem videantur? Huc autem accedit, quod ne unus quidem locus reperitur, unde propriam iis fuisse nostram harmoniae artem probabiliter demonstrari queat. Nam quaecunque eam in rem a viris doctis allata sunt testimonia, ea, si verum quaerimus, minime probant quod inde confici voluerunt. Quod quamquam magnam partem iam ab aliis demonstratum est, de quibus narrat Forkelius Histor. Music. Vol. I. p. 397 sqq. tamen ne quid ad confirmationem eorum, quae supra disputavimus, desiderari videatur, potiores eiusmodi locos iuvabit paucis examinavisse. Itaque primum quidem audiamus Ciceronem, ad cuius auctoritatem novimus hodie quoque esse qui hac in caussa provocare soleant. Is igitur De Rep. II. c. 42. haec scripsit: „*Ut enim in fidibus aut tibiis atque ut in cantu ipso ac vocibus concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, quem immutatum aut discrepantem aures eruditae ferre non possunt, isque concentus ex dissimillimarum vocum moderatione concors tamen efficitur et congruens; sic ex summis et infimis et mediis interiectis ordinibus, ut sonis, moderata ratione civitas consensu dissimillimorum concinit; et quae* har-

monia a musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia." Quae verba primo adspectu sane speciosi quiddam habent, ut facile credas etiam antiquitati nostram harmoniam fuisse probatam. At enim vero tantum abest ut id inde demonstrari queat, ut Tullium alia omnia testari nullo fere negotio doceri possit. Nam primum quidem diligenter animadvertendum est, loqui cum de *harmonia*, quo nomine veteres, sicuti supra ostendimus, nunquam significant illam sonorum convenientiam, quam nos harmoniam dicere solemus, sed indicant potius aptam concinnamque consecutionem vocum ac sonorum, ex qua efficitur melodia. v. Plat. Legg. II. p. 665. A. Phileb. p. 17. C. Vitruv. V. 4. Lactant. De opific. dei c. 16. ut mittamus alios. Hoc igitur primum est, quod teneri oporteat, siquidem Ciceronem recte intelligere velimus. Ad hoc vero accedit alterum, unde verbis obscurioribus clarissima lux affunditur. Imitatur enim philosophus Romanus, ut solet, verba Platonis, qui De Republ. IV. p. 443. D.E. haec scripsit: *τοιοῦτόν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη—μὴ ἐάσαντα τἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν αὐτῷ μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα εὖ θέμενον καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ καὶ ξυναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλα ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον ἐκ πολλῶν, σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν δή*, κτλ. *iustitiam videbatur servare — qui sua revera bene disposuit, sibi ipse imperavit, sibi ipse consensit, et tres illas sui partes* (h. e. tres animi sui facultates), *tanquam tres terminos harmoniae, chordae imae, summae, mediae, et si quid inter has medium est interiectum, concilinvit inter se invicem et connexuit, atque ita prorsus per hunc talem concentum e multis factus est unus.* Apertum est vero apud Platonem non de symphonia agi, sed potius de harmonia, qua ita fiat, ut ex dissimillimis vocibus ac sonis, summis, infimis et mediis, vel, ut ait, ex *νήτῃ, μέσῃ* et *ὑπάτῃ*, de quibus v. Vitruv. V. 5. et Nicomach. Harm. p. 33., sollerti musicorum moderatione cantio efficiatur, cuius multiplices soni non discrepent, sed denique ad unam quandam eamque pulcram atque suavem melodiam efficiendam mirabiliter congruant. Atque hoc ipsum etiam Ciceronem putamus significasse. Qui quod dicit *in fidibus aut tibiis*, h. e. in organorum musicorum tractatione, *et in ipso cantu ac vocibus*, in ipso vocum cantu, *concentum esse tenendum ex distinctis sonis; distinctos sonos* certe non alios intellexit, quam summos, medios et infimos, ad unum quidem temperatos, sed eosdem tamen inter ipsos seiunctos ac discretos, unde deinde recte opponitur: *ex summis et infimis et mediis ordinibus; concentum* autem non voluit esse concordiam variorum sonorum uno eodemque tempore concinentium, sed aptam concinnamque sonorum, cantum aliquem sive melos efficientium, congruentiam; quem quidem verissime *tenendum* arbitratur, hoc est, usque servandum, quia alioquin disperit omnis cantus gratia ac venustas. Itaque apertum est etiam quorsum pertineant ista: *quem immutatum aut discrepantem aures eruditae ferre non possunt.* Nam si quid canitur absurde, certe id auribus accidere solet molestissimum et ingratissimum. Nec vero iam reliqua

ullam habent difficultatem. Nam quod ita effici dicitur *concentus concors et congruens*, id non de symphonia (*vom harmonischen Zusammenklang*), verum de continua vocum et sonorum modulatione accipiendum est, qua neglecta oritur cantus inconcinnus atque dissonus, quod vitium Graeci nomine πλημμελείας insigniverunt. Nimirum etiam harmoniae atque melodiae rationes sonorum concordiam et congruentiam flagitare, quis est qui infitiari audeat? Verum satis haec sunto de Cicerone. Nam concordiam et congruentiam recte ita dici, id certe neutiquam indiget demonstratione. Properamus igitur ad alia, quae ad harmoniam nostram veteribus vindicandam aliquid valere iudicata sunt. Pertinent vero huc etiam illa Senecae Epist. 84. *Non vides, quam multorum vocibus chorus constet; unus tamen ex omnibus sonus redditur; aliqua illis acuta est, aliqua gravis, aliqua media: accedunt viris feminae; interponuntur tibiae: singulorum ibi latent voces, omnium apparent.* At nimirum ne ista quidem probant, quod viri qnidam docti inde collegerunt. Etenim cogitandum est procul dubio de homophonia et antiphonia cantus chorici, quandoquidem feminae voce acuta, viri autem voce gravi cantaverunt. Cui cantui quod interpositae fuisse dicuntur tibiae, existimandi sunt tibicines eodem fere modo choro tibiarum cantum sociasse, quo facit citharista apud Platonem, hoc est, cantum chori, paraphonia et antiphonia admissa, artificiose exornasse et variavisse. Quod si recte statuimus, sponte apparet, ne hic quidem extare ullum nostrae harmoniae vestigium. Ac similiter locum intellexit etiam Boeckhius De metris Pindari p. 254. ann. 19. ut tanto rectius videamur uberiore sententiae nostrae explicatione supersedere posse. Progredimur igitur ad locum Horatii Epod. IX. v. 4 sqq. *Tecum sub alta, sic Iovi gratum, domo, Beate Maecenas, bibam, Sonante mixtum tibiis carmen lyra, Hac Dorium, illis barbarum*, h. e. Phrygium. Ibi vero quis est quin protenus videat cogitari oportere de simili concentu, atque apud Platonem et Senecam animadvertimus? Ut igitur dubitari possit de harmoniae Doriae et Phrygiae usu, de quo non est cur nunc exponamus, tamen concentus ratio universa quaenam fuerit, satis exploratum esse putamus. Similiter iudicandum est de illis Horat. Art. Poët. v. 202. *Tibia — tenuis simplexque foramine pauco adspirare et adesse choris erat utilis.* ac de verbis Quintiliani Institt. Orat. I. 10. *Nec illa modo contenti dissimilium concordia, quam vocant harmoniam, sonum quoque his motibus dederunt. In choris quum dux carminis hymno praecinit, concinentium vulgas virorum et feminarum mixtis gravibus et acutis clamoribus unam harmoniam resonant.* Enimvero ibi quoque chorus is animo informandus est, qui voces symphonia et antiphonia consonas fundit concinentibus tibiis. Nec vero iam interpretationis lucem desiderare videntur quae habet personatus Aristoteles De mundo c. 6. καθάπερ δὲ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξαντος συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χόρος ἀνδρῶν ἔσθ' ὅτε καὶ γυναικῶν ἐν διαφόραις φωναῖς ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις μίαν ἁρμονίαν κεραννύντων. Quae tam mirabiliter cum Quintilianeis consentiunt, ut uni loco ubi lucem affuderis, eadem opera etiam alterum dilucidaveris. Atque idem fere de ceteris locis, qui ex Macrobio Prooem. Saturn., Ptolomaeo Harmon. II. c. 12., et Cassiodoro, hac in caussa allati sunt, iudi-

cari debet. Nam Macrobius quidem sua a Seneca mutuo sumsit, ut quae de hoc exposita sunt, ea etiam in illum conveniant. Cassiodorus autem quod symphoniam vocat *temperamentum sonitus gravis ad acutum, vel acuti ad gravem, modulamen efficiens, sive in voce sive in percussione sive in flatu*, satis erit ad intelligendam ipsius sententiam ea recordari, quae antea de symphoniae et antiphoniae vi et natura sunt exposita. Nec vero negotium facessit Ptolomaeus, qui quae narrat de variis sonorum complicationibus earumque nominibus, ea neutiquam adversantur ei sententiae, quam defendendam tuendamque suscepimus. Quin ne Platonis quidem verba Legg. II. p. 669. C. D. ubi disseritur de varia ac multiplici vocum et sonorum mixtione, quae graviter reprehenditur, nunc videntur peculiarem sibi deposcere enarrationem, quamquam de loco illo perquam memorabili alio tempore accuratius disputare apud animum constituimus. Itaque his ita expositis clarissime apparet, opinor, verum esse quod antea iudicavimus, nullum usquam in scriptis veterum locum reperiri, ex quo certo possit demonstrari, veteribus Graecis et Romanis aliquid de nostrae harmoniae arte, qualem antea descripsimus, suboluisse. Nec vero ea res nobis tam mira videtur, quam multis visa est. Quod enim plerique omnes vehementer mirati sunt, atque etiamnunc saepe mirantur, quod Graeci, quum in aliis artibus incredibili paene ingenii sollertia praestantissima et perfectissima opera effecerint, tamen in pulcherrima et humanissima arte, cui ab ipsis Musis nomen est, tam parum profecerint, ut paene rudes ac barbari mansisse videantur; quam illi barbariem et feritatem dicunt, Graeci ipsi fortasse tanquam cultioris et eruditioris humanitatis argumentum praedicaturi essent, miraturi vicissim nostrae harmoniae usum et consuetudinem. Nimium tribuerunt illi omnia, si quid iudicare possumus, uni potissimum melodiae praestantiae ac virtuti, in qua conformanda atque perficienda adeo elaborarunt, ut sonorum tanquam flexiones et moderationes multo videantur habuisse nostris liberiores; id quod etiam ex eo intelligi licet, quod tenuissima quaeque atque tenerrima vocum discrimina admirabili subtilitate rimati esse sedulo loque in ipso cantu observasse reperiuntur. Hanc vero carminum musicorum et condendorum et fundendorum egregiam libertatem, ex qua una omnis cantus perfectionem et absolutionem aptam ac suspensam esse putarunt, quo facilius tuerentur certiusque retinerent, ne voluisse quidem existimandi sunt aliquid invenire aut excolere, quod harmoniae nostrae esset par aut consimile. Quippe sensit utique gens humanissima, id quod in ipsa rei natura positum est, continuam istam iuncturam disparium vocum, quarum unaquaeque suam sibi propriam haberet modulationem, tanquam vincula iniicere primarii cantus libertati, ideoque illam potius spernendam quam hanc amittendam censuit. Quod quis est, qui barbariae scilicet istius, quam multi crepant, indicium esse putet, ac non potius pro argumento summae humanitatis et eruditionis ducat? Itaque illis iustissima verissimaque de caussa cantus per harmoniam, sive figuratus, fuit simplicissimus, licet neutiquam tam iners, quam multi putaverunt, neque mirandum est, quod in hoc artis genere minorem videntur laudem ingenii consecuti esse, quam quae nostris artificibus eo nomine vulgo tribuitur.

τῆς λύρας προςχρῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τόν τε κιθαριστὴν καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόςχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ, καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι καὶ τάχος βραδυτῆτι καὶ ὀξύτητα βαρύτητι
E ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους, καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡςαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προςαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προςφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυςμαθίαν παρέχει, δεῖ δὲ ὅ τι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς

ξυνθέντος ποιητοῦ] τοῦ ποιητοῦ Ξ. v. f. h. a. c., ut habet Bas. 2. Dein καὶ post δὴ om. pr. A. Ω.
καὶ ἀντίφωνον] Om. pr. A. Ω.
E. δυςμαθίαν] Herm. corr. δυςμάθειαν.

Verum redeundum est aliquando rursus ad Platonem nostrum, ne plane videamur cancellos egressi esse. Itaque his missis ad extremam partem loci Platonici, quem enarrare instituimus, accedamus. Ea vero desiderat commentationem brevissimam. Commonetur enim etiam de rhythmis eorumque variatione, quam philosophus censet in puerili institutione illa, de qua loquitur, sedulo evitandam esse. Id quod indicatur his verbis: *καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡςαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προςαρμόττοντας τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας.* Enimvero quae antea de sonorum velocitate et tarditate memorata sunt, ea pertinent, ut suo loco ostendimus, ad unam harmoniam atque declarandam *τῆς πυκνότητος* et *τῆς μανότητος* rationem. Quocirca nunc rectissime seorsum exponitur etiam de rhythmis, hoc est numerorum moderatione, quam nostri temporis (*Tempo*) nomine insignire solent, Graeci et Latini *agogen rhythmicam* et *ductum rhythmicum* appellaverunt. Id quod usu fere constanti atque legitimo fit, quandoquidem cum harmonia de more etiam illius mentio iungitur, veluti Legg. II. p. 655. A. 665. A. 660. A. 669. D. VII. 800. D. VIII. 835. A. Phil. 17. C. D. Symp. 187. C. D. Gorg. 502. C. De Republ. III. 397. B. C. 398 D. 400. B. X. 601. A. al. Huic vero rhythmopoeiae Graecos novimus item plurimum studii atque curae impendisse, quandoquidem facile videbant, ad varios animi sensus et affectus exprimendos illa nihil esse accommodatius. Id quod praeter alios testantur Aristotel. Politic. VIII. p. 455. et Aristides Quintil. p. 40. ubi

*ἐστὶ προςτεταγμένα μαθήματα, δείξει δὲ αὐτὰ προϊὼν
ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ
τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ
μελῶν αὐτῶν αὖ καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χοροδιδα-
σκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν* 813
*τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα
ἔφαμεν δεῖν, ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἁρμόττοντα, ἡδο-
νὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν.*

ΚΛ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας.

*ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν πα-
ραλαβὼν ὁ περὶ τὴν Μοῦσαν ἄρχων αἱρεθεὶς ἐπιμε-
λείσθω μετὰ τύχης εὐμενοῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε
πέρι καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς
τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις ἀποδῶμεν· καθάπερ μου-* B
σικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπόλοιπον ὂν ἀπέδομεν, ὡςαύ-

P. 813. *διείρηται πάντα*] *διήρηται* Ang. v. probante Dorvill. ad Char. p 645. Sed v. explicat. Mox idem liber *διήρηκας* pro *διείρηκας*.

B. *καθάπερ μουσικῆς*] Steph. coni. *καὶ καθάπερ μ.* sed v. ann. exeg.

hanc partem doctrinae musicae attingit. Atque inde intelligi potest, quidnam apud Platonem sint *τῶν ῥυθμῶν παντοδαπὰ ποικίλματα*. Significantur enim varia et multiplicia **ductus rhythmici** genera, quo fiebat, ut non modo numeri diversi inter se permutarentur, verum etiam unus idemque numerus pro argumenti varietate modo tardior fieret, modo concitatior. Hoc ipsum igitur putamus esse, quod philosophus in prima institutione puerili vitandum esse praecipit, quo facilius pueri modos musicos percipiant et condiscant. Atque haec quidem sunt, quae de loco Platonis, memorabili pariter illo ac difficili, nunc exponenda putavimus. Unde si vel exiguus aliquis fructus ad Platonis aliorumque scriptorum veterum interpretationem aut ad artis musicae veteris accuratiorem cognitionem redundaverit, videbimur utique huius scriptionis nostrae praemium satis magnum reportavisse.

P. 813. *ἐν τοῖς πρόςθεν διείρηται*] Dorvillius ad Chariton. p. 645. = 595. ed. Lips. coniiciebat *διήρηται*. At v. ann. ad p. 809. D. Et sequitur statim post *διείρηκας*.

B. *καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκ.*] Frustra Stephanus desiderabat *καὶ καθάπερ*. v. ann. ad Phaedon. p. 61. A. Legg. II. p. 659. E. Politic. p. 296. E. Dein ad *καὶ γυμναστικῆς* intelligi sane licet *τὸ διδασκαλ. ὑπόλοιπον ὂν ἀποδιδόντες*: quamquam hunc genitivum etiam alia ratione explicare licebit. Mox *ὀρχεῖσθαι* ut Lat. saltare latiore sensu accipiendum de quovis corporis motu artificiosiore, ut sexcenties. Verbum *διαπονεῖν* vero de gym-

τως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς. τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν. ἢ γάρ;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρχησταί, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειότερον.

ΚΛ. Ἔστω δὴ ταύτῃ.

ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλεῖστα ἕξοντα πράγματα καλῶμεν, τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητήν, ὃς τῶν
C τε περὶ μουσικὴν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν ἕξει σχολήν.

ΚΛ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται πρεσβύτερος ὢν τοσούτων ἐπιμελεῖσθαι;

Cap. XVII. ΑΘ. Ῥᾳδίως, ὦ φίλε· ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ δώσει προςλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ· γνώσεται δὲ οὓς δεῖ, καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα, αἰδούμενος ἐμφρόνως καὶ

C. *δέδωκε καὶ δώσει*] Flor. a. *δέδωκεν καὶ δώσει*. Num igitur scriptum fuit *δέδωκέ τε καὶ δώσει*?

D. *μὴ δέ — οὔτ' εἰπεῖν*] De interpunctione v. explicatt. Par. A. rec. et Voss. *μηδὲν*.

γυμνάσια γὰρ τίθεμεν] *τιθῶμεν* Vat. f. Ric. h. et ex corr. Flor. a. *δ*. *ο*. Idem habet etiam Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 706. D.

nicis exercitationibus solemne est. Ceterum verba Platonis *τοὺς γὰρ παῖδας τε καὶ τὰς π. — οὐκ ἀνεπιτηδειότερον* laudat Euseb. Praep. Evang. XIII. 19. p. 706. b. sine ulla lectionis varietate.

Cap. XVII. D. *λογισμῷ τε συνών, ὡς εὖ μὲν —*] Astius malebat *ξυνιείς*. Quo non opus est. Nam *ξυνεῖναι τῷ λογισμῷ* est: hac utens cogitatione, hanc animo fovens cogitationem, similiter atque *ταῖς ἡδοναῖς ξυνεῖναι* aliisque id genus usurpantur. De sententia Heusdius Specim. Crit. p. 6. comparat Legg. VI. p. 765. E. Lach. p. 179. A. Theag. p. 120. et Diotogenem ap. Stob. p. 240. *τίς οὖν ἀρχὰ πολιτείας ἁπάσης, νέων τροφά· οὐ γὰρ μήποκα τὸν καρπὸν ὀνασηφόρον ἄμπελοι γεννήσωνται μὴ φυτοτροφηθεῖσαι καλῶς.*

μὴ δέ — οὔτ' εἰπεῖν ἄξιον] Post *μὴ δέ* (sc. *εὖ τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων*) locum habet aposiopesis: qua facta Atheniensis ipse declarat, nolle se rem male ominatam in primordiis civitatis condendae ore suo effari. — *τοὺς σφό-*

γιγνώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος, λογισμῷ τε ξυ- D
νών, ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων
πάντα ἡμῖν κατ' ὀρθὸν πλεῖ, μὴ δέ — οὔτ' εἰπεῖν
ἄξιον οὔθ' ἡμεῖς λέγομεν ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφό-
δρα φιλομαντευτὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν
καὶ περὶ τούτων εἴρηται τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ
περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια
γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς
σώμασι διαπονήματα τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως
καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὁπλομαχίας καὶ διεξόδων E
τακτικῶν καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρα-
τοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα συντεί-
νει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ
κοινούς, ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ
τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ
ἄνδρας, καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων
ἐπιστήμονας, κόρας μὲν οὔσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν
ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας, γυναῖκας
δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως 814

E. *πελταστικῆς καὶ ἁπάσης*] τε ante καὶ interponit Ric. et Flor. δ.

μαθήματα συντείνει] Vett. editt. excepta Bas. 2. ἐπιτείνει, contra auctoritatem codd. mscptorum. Etiam libri Eusebii συντείνει.

P. 814. *καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων*] Male καὶ ἀναιρέσεως abest ab Ω. pr.

δρα — σεβόμενοι, reverentes eos, qui auguriorum vel ominum mire amantes sunt. Fallitur Astius, ad φιλομαντευτάς verbum aliquod desiderans, veluti μιμεῖσθαι.

γυμνάσια γὰρ τίθεμεν Laudat Eusebius Praep. Evang. XIII. 19. p. 706. d. sq. usque ad ὅπλων ἡμμένας. Is scriptum exhibet τιθῶμεν pro τίθεμεν, sicuti etiam codd. aliquot Platonis. Nec tamen τίθεμεν. constituimus, mutandum, quod optime congruit cum antegresso ἡμῖν εἴρηται. Dein idem ille πάντα pro ἅπαντα et ἀπάσης pro πάσης. Dativus τοῖς σώμασι pertinet ad διαπονήματα, estque dativus instrumenti, de cuius usu v. ann. ad Cratyl. p. 423. A. Remp. III. p. 397. B. Matthiae Gr. §. 396. conf. p. 824. A.

E. *καὶ διεξόδων τακτικῶν*] militärische Evoluzionen. — *πορείας στρατοπέδων*, castrorum s. exercitus profectionis; sed στρατοπεδεύσεων est, castrorum metationis, ut recte interpretatur Astius.

ὅπλων ἡμμένας, εἰ μηδενὸς ἕνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τό γε τοσοῦτον, ἢ καὶ τοὐναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πολεμίους εἰςπεσόντας ῥώμῃ τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους εἴτε Ἕλληνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ

τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε] φυλάξαντας A. Ω. Ξ. v. x. Schneiderus legendum suspicatur τοῦ φυλ. et post γίγνεσθαι in versione interponit: quod si fiat.

P. 814. *εἰ μηδενὸς ἕνεκα, ἀλλ' εἴ ποτε —*] si nullius alius rei gratia, at certe sic, ut ii, qui civitatem sint custodituri, idonei habeantur etr. De ἀλλά, ἀλλὰ — γε, ἀλλ' οὖν — γε, sic post εἰ μή usurpato v. ad Gorg. p. 470. D., et de τοὺς φυλάξοντας — ἱκανοὺς εἶναι pro ὥςτε — ἱκανοὺς εἶναι posito ann. ad VII. p. 799. A. 797. B. Schneiderus refinxit τοῦ φυλάξοντας. Post μηδενός Stephanus ἄλλου addendum putabat, quo non opus, quandoquidem εἰ μηδενὸς ἕνεκα, quamvis paullo fortius dicatur, tamen idem fere quod εἰ μηδενὸς ἄλλου ἕνεκα significat. — *τό γε τοσοῦτον*, sc. ut hoc ipsum possint facere.

ἢ καὶ τοὐναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον —] Locus Stephano non uno nomine de vitio suspectus. Etenim primum quidem vir sagacissimus in ὧν vitium latere suspicatus est; quamobrem ὃν scribendum putavit. Deinde infinitivum παρασχεῖν quum non haberet quomodo explicaret aut defenderet, totum locum hunc in modum refingi voluit: ἢ καὶ τοὐναντίον, ἐὰν συμβῇ, vel ἢ καὶ τοὐναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἐὰν συμβῇ ἔξωθεν πολεμίους κ. τ. λ. Sed etiamsi concedendum est locum explicatu esse difficiliorem, tamen non putamus verborum mutatione opus esse. Imo locus rursus ex anacoluthia declarandus videtur. Nam quae verba enuntianda fuerunt hunc in modum: εἰ ἔξωθεν πολέμιοι εἰςπεσόντες — βάρβαροι εἴτε Ἕλληνες, ἀνάγκην παράσχοιεν: ea scriptor suspensa voluit esse ex parenthesi: ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ideoque accusativo cum infinitivo posuit; quo facto apodosin inde ab πολλή που κακία πολιτείας exorsus est. Quocirca sententia verborum huc redit: aut etiam contra, quarum rerum nihil sane est quod fieri non posse iuraveris, si quando externi hostes maiore quadam vi et potentia fines nostros invaserint, sive barbari sive Graeci, atque necessitatem de ipsa civitate (de summa rerum publicarum) decertandi imposuerint, tum vero magna, opinor, fuerit nostrae civitatis ignavia et turpitudo etr. Itaque τοὐναντίον eo refertur, quod non iam cives extra terram militiam facere dicuntur, sed hostes potius in patriae fines irruere posse ponitur, ita ut vis et impetus eorum omni ope sit propulsandus. De voc. ἀπώ-

αὐτῆς τῆς πόλεως τὴν διαμάχην γίγνεσθαι, πολλή που κακία πολιτείας οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας εἶ- B
ναι τεθραμμένας, ὡς μηδ' ὥςπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρώ-

ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον] Stephanus coni. ὃν οὐδὲν ἀπώμοτον, probante Astio. Sed v. explicatt.

B. ἐθέλειν ἀποθνήσκειν] Sic A. Ω. v. f. r. δ. o. Legebatur vulgo θέλειν.

μοτον audias Gramm. Bekker. Anecd. I. 441, 14. Ἀπώμοτον· ἀπηγορευμένον, φευκτὸν καὶ ἀποίητον· τί δ' ἔστ' Ἀθηναίοισι πρᾶγμ' ἀπώμοτον; Εὔπολις ἐν ταῖς Πόλεσιν. Ibid. p. 21, 3. Ἀπώμοτον· ὃ ἄν τις ἀπομόσειε μὴ ἂν γενέσθαι. Etymol. Magn. s. v. Ἀπώμοτον· ὃ ἄν τις ἀπομόσειε γεγονέναι ἢ μὴ γεγονέναι. ἔτεροὶ ἀνέλπιστον. Διογένης.

B. οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας —] De οὕτως ὡς sequente infinitivo dictum ad VII. p. 798. B. et 806. B. De aviculis pullos suos defendentibus similiter Symp. p. 207. B. καὶ ἕτοιμά ἐστι (πάντα τὰ θηρία) ὑπὲρ τούτων (τῶν γενομένων) καὶ διαμάχεσθαι τὰ ἀσθενέστατα τοῖς ἰσχυροτάτοις καὶ ὑπεραποθνήσκειν. Hunc Legum locum ob oculos videtur habuisse Musonius p. 244. ed. Peerlk. iam ab Astio laudatus: δεῖ δὲ δὴ καὶ ἀμυντικὸν ἔχειν τὰς γυναῖκας, εἰ μὴ νὴ Δία φαίνεσθαι μέλλουσιν κακίους ἀλεκτορίδων καὶ ἄλλων ὀρνίθων θηλειῶν, αἳ πολὺ μείζοσι θηρίοις ἑαυτῶν ὑπὲρ τῶν νέων διαλλάττονται (l. διαμάχονται). Lycurg. adv. Leocr. p. 229. τὰ γοῦν ζῶα τὰ πετεινά, ἃ μάλιστα πέφυκε πρὸς τάχος, ἔστιν ἰδεῖν ὑπὲρ τῆς αὑτῶν νεοττιᾶς ἐθέλοντα ἀποθνήσκειν. Adde Aelian. Histor. Animal. I. 18. II. 40. VI. 9. 48. IX. 8. Mulieres quoque civitatis securitati invigilare oportere, philosophus statuit etiam De Rep. V. p. 451. D. al. Sed a Platone dissentit Aristot. Pol. II. 3: ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἐκ τῶν θηρίων ποιεῖσθαι τὴν παραβολήν, ὅτι δεῖ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσιν, οἷς οἰκονομίας οὐδὲν μέτεστιν.

ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας —] Apte Fähsius Syllog. Varr. Lectt. p. 389. comparat illa Eteoclis apud Aeschylum Sept. adv. Theb. v. 165 sqq. ὑμᾶς ἐρωτῶ, θρέμματ' οὐκ ἀνασχετά, | ἦ ταῦτ', ἄριστα καὶ πόλει σωτήρια | στρατῷ τε θάρσος τῷδε πυργηρουμένῳ, βρέτη πεσούσας πρὸς πολισσούχων θεῶν | αὔειν, λακάζειν, σωφρόνων μισήματα; Respexit Plato, ut videtur, ad ignaviam Lacaenarum, quam prodiderunt, quum Thebani duce Epaminonda Laconiam invaderent. Quod ipsum Platonis rationi opponit Aristotel. Politic. II. 2. §. 7. p. 69. ed. Schn. καίτοι τί διαφέρει γυναῖκας ἄρχειν ἢ τοὺς ἄρχοντας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἄρχεσθαι; ταὐτὸ γὰρ συμβαίνει. χρησίμου δ' οὔσης τῆς θρασύτητος πρὸς οὐδὲν τῶν ἐγκυκλίων, ἀλλ', εἴπερ πρὸς πόλεμον, βλαβερώτατον καὶ πρὸς

πων γένους καταχεῖν ὡς πάντων δειλότατον φύσει θηρίων ἐστίν.

ΚΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐδαμῶς εὔσχημον
C γίγνοιτ' ἄν, τοῦ κακοῦ χωρίς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο.

ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον μέχρι γε τοσούτου, μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναιξὶ δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας;

ΚΛ. Ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ.

ΑΘ. Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἴπομεν, ὃ δ' ἐστὶ μέγιστον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἔστι ῥάδιον ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν. τοῦτ' οὖν τότε κρινοῦμεν, ὅταν

D. μηνύσῃ τι σαφὲς] V. soloece μηνύσει, reluctantibus libris mss. fere omnibus.

ταῦθ' αἱ τῶν Λακώνων ἦσαν. ἐδήλωσαν δ' ἐπὶ τῆς Θηβαίων ἐμβολῆς· χρήσιμοι γὰρ οὐδὲν ἦσαν, ὥσπερ ἐν ἑτέραις πόλεσι, θόρυβον δὲ παρεῖχον πλείω τῶν πολεμίων. De re vide etiam Xenoph. Histor. Gr. VII. 5, 10.

δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρώπων —] Libr. VII. p. 800. D. ἐνίοτε πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσιν. Horat. Sat. I. 4, 87. e quibus unus avet quavis *aspergere* cunctos, quem locum plerique perperam interpretati sunt.

C. τοῦ κακοῦ χωρίς] praeterquam quod malum est; abgesehen von dem Nachtheil; v. ad Criton. p. 44. B.

Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἴπομεν] In his τοίνυν non est συλλογιστικόν, sed μεταβατικόν, ac sicuti Lat. iam, iam vero, idem fere significat atque porro. v. ad Remp. VIII. p. 565. et X. p. 603. E. Apolog. Socr. p. 33. E. Mox iunge verba sic: οὐδ' ἔστι ῥᾴδιον τῷ λόγῳ φράζειν (sermone explicare) ἄνευ τοῦ φράζειν δεικνύντα τῷ σώματι. Istud ἅμα καὶ interponitur, quia praemissa sunt verba ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα, sine demonstratione manifesta.

D. τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι] H. e. περὶ τῶν ἄλλων ὧν (ἃ) εἴρηκεν. Quod ὁ λόγος ipse dicitur εἰρηκέναι, id ne quis opinetur a Platonis loquendi consuetudine abhorrere, v. ann. ad Phileb. p. 18. B. ubi est ὁ λόγος λέγων; ibid. p. 50. A. et 51. C. ὁ λόγος φησίν. Pol. p. 264. B. ὁ λόγος μηνύει. Sophist. p. 237. B. ubi idem dicitur διεξιέναι.

Cap. XVIII. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαίστραν —] Astius scribendum censet: νῦν δὴ περὶ τῆς μὲν περὶ παλαίστραν κ. τ. λ. collatis locis VII.

ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας μηνύσῃ τι σαφὲς τῶν τε D
ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι καὶ ὅτι τῇ πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ μάλισθ' ἡμῖν ἡ τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἐκείνης χάριν ἐπιτηδεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα μανθάνειν.

ΚΛ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις.

Cap. XVIII. *ΑΘ.* Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαίστραν δυνάμεως τὸ μέχρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κινήσεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς
τὸ πλεῖστον μέρος ὄρχησίν τινά τις προσαγορεύων E
ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν αὐτῆς εἴδη χρὴ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων σωμάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχιόνων ἐπὶ τὸ

Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ π.] Astius etiam ante τῆς inseri iubet περί. Sed v. explicatt.
E. *ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο*] ἂν om. A. r. et pr. Ω.

7. extr. c. 19. p. 817. E. XII. p. 950. B. Sed non opus est hac praepositionis geminatione. Nam genitivus τῆς μὲν δυνάμεως aptus est ex sequenti τὸ μέχρι δεῦρο.

περὶ δὲ τῆς ἄλλης κινήσεως —] quod autem ad reliquum totius corporis motum attinet, duo illius genera oportet statuere. Nam περί, ut Lat. de, etiam absolute ponitur, ita ut non arcte cohaereat cum verbi constructione. Exempla rei notavimus bene multa ad Theaet. p. 179. E.

E. *δύο μὲν αὐτῆς εἴδη χρὴ ν.*] Duas philosophus facit partes universae saltationis — h. e. artificiosi corporis motus cum venustate et gratia — alteram, quae corporum pulcritudinem cum gravitate imitetur, alteram, quae ridicule exprimat corporum turpitudinem. Sed utriusque rursus vult duas partes esse. Et gravem quidem illam ac seriam saltationem statuit vel bellicam esse, πυῤῥίχην, vel ad pacem et tranquillitatem referri, ἐμμέλειαν. Saltationes Bacchicas autem dubitari posse arbitratur quorsum referri oporteat, quandoquidem nec ad genus bellicum, nec ad sedatum illud et placidum pertinere videantur. Describit vero accuratius uniuscuiusque virtutes sic, ut quid ad iuventutis institutionem imprimis utile sit, ab omnibus intelligi queat. Non inutiliter de hac artis saltandi descriptione Platonica conferentur quae exposita leguntur a Krausio in libro: Die Gymnastik der Hellenen Vol. II. p. 822 sqq.

τῶν καλλιόνων μιμημάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν] Dictionem habes eandem *Phileb. p. 40. C. μεμιμημέναι (ψυχῆς ἡδοναί) τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ γελοιότερα. ubi v. ann.

φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ σπουδαίου δύο ἕτερα· τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κατὰ πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμάτων μὲν καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, την δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὔσης ψυχῆς σώφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις· εἰρηνικὴν ἄν τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν
815 τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι. τὴν πολεμικὴν δὴ τούτων ἄλλην οὖσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυῤῥίχην ἄν τις ὀρθῶς

δύο ἕτερα· τοῦ δὴ σπ.] Vat. r. verbo: *δύο ἕτερα τοῦ δὴ σπ.* omittit. Dein *ἐμπλεκέντων* A. Ω. v. f. r. et vulgata lectione

τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κ. π.] Repetendum ex antegressis est *χρὴ νομίζειν εἶναι*. Alteram igitur partem huius imitationis, sive *πυῤῥίχην*, pertinere censet ad bellum, quum corpora pulcra ac formosa gravibus laboribus bellicis veluti implicata sint cum iisque luctentur, animo simul fortitudinis laudem tuente ac sibi vindicante; alteram autem cerni vult in eo, ut exprimantur sensus animi in rebus prosperis atque voluptatibus modicis temperantis et ab insolenti laetitia alieni. Sententia verborum igitur satis est perspicua. Veruntamen in ipsis verbis haud scio an labes aliqua insederit. Scribendum enim putamus *ἐμμέτρου* pro *ἐμμέτροις*, ut animus dicatur esse in prosperis rebus temperans et in voluptatibus continens. Quippe omnis rei praestantia cernitur in ipsius animi laudibus ac virtutibus.

εἰρηνικὴν ἄν τις λέγων — λέγοι] Fallitur Astius ante *εἰρηνικὴν* pronomen *ἣν* excidisse putans, quod vel propter consequens istud *τὴν τοιαύτην* perquam foret incommodum. Imo asyndeton locum habet propterea, quod posteriori membro orationis subiungitur aliquid, quod ad rei explicationem vel illustrationem pertinet. v. ad Theaet. p. 182. E. 181. B. 203. B. al.

τὴν πολεμικὴν δὴ τούτων —] Astius pro *δὴ* mavult *δὲ* scribi. Nec nos huic rationi multum reluctabimur, quamquam *δὴ* paratam habet defensionem. Est enim positum ut antea in verbis *τοῦ δὴ σπουδαίου* κ. τ. λ.

P. 815. *πυῤῥίχην ἄν τις ὀρθῶς πρ.*] Militarem saltationem vult rursus esse duplicem, prouti ea vel declinationes hostilis impetus imitetur, vel aggressiones in adversarios factas artificiose repraesentet. Utrumque hic describitur vividis coloribus atque sic, ut propemodum expressam cernamus rei imaginem. — *εὐλάβειαι πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν* sunt: cautiones plagarum omnium et ictuum. Vorsichtsmaasregeln gegen Stoss und Wurf. Dein *ἐκνεύσεσι* de declinationibus corporis eiusque membrorum intelligendum. Sed *ὑπείξει πάσῃ* dicitur de omnis generis receptu, quum adversarius retro cedit ab adversario, ne ab eo peti ac feriri possit. Ab his omnibus vero differt *ἐκπηδήσεσιν*, quo designantur saltus, quos quis in pugnando facit, ad fallendum

προςαγορεύοι, τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσεσιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἔν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι. τό τε ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὔτονον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν ὁπόταν γίγνηται B

superscripta a. δ. o. quod Schneiderus recepit.
εἰρηνικὴν ἄν τις λ.] V. explicatt.

adversarii impetum et aggressionem, das Springen. Quod quidem dupliciter fieri posse significatur, aut ἐν ὕψει, ita ut quis in sublime exsiliat (das Aufspringen), aut ξὺν ταπεινώσει, hoc est sic, ut quis saltum faciat demissus (Sprung mit Bücken oder Zusammenkrümmung). Quae si vera est verborum interpretatio, sponte apparet, falsam esse Astii sententiam, qui ξὺν ante ταπεινώσει delendum et ante ἐκνεύσεσι interponendum iudicavit.

καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας —] Verborum ordo hic est: καὶ (μιμουμένην) τὰς ἐναντίας ταύταις (εὐλαβείας), τὰς φερομένας αὖ ἐπὶ δραστικὰ σχήματα, ἐπιχειρούσας τε μιμεῖσθαι μιμήματα ἐν ταῖς βολαῖς τῶν τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν. In quibus complura insunt digna observatione diligentiore. Ac primum quidem animadvertendum est omnia haec utique pendere ex antecedenti μιμουμένην. Quocirca protenus apparet, orationem omnino liberius esse compositam. Nam quod deinde subiungitur ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι μιμήματα ἐν ταῖς βολαῖς κ. τ. λ. illae ipsae adversariorum petitiones et aggressiones, quas saltatio bellica imitando exprimit, nunc item dicuntur imitari: quod facile apparet mira quadam connexarum notionum confusione factum esse. Etenim debebat oratio potius hunc in modum continuari: τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας καὶ ἐπιχειρούσας τόξοις εἰςβάλλειν καὶ ἀκοντίοις καὶ πάσαις πληγαῖς. At enim vero facta τῶν δραστικῶν σχημάτων mentione, oratio deinde mutatur insignique prorsus anacolutho ab instituto cursu avocatur. Praeterea notandum est zeugma istud, quo ad καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας ex antegresso εὐλαβείας simile aliquod nomen, veluti κινήσεις, repeti oportet. Ceterum de pyrrhicha v. Athen. XIV. 7. Aristox. ap. Athen. 630. E. Strabo X. p. 467. Nicol. Damascen. p. 158. ed. Orell. Schol. ad Pind. Pyth. II. 127. T. II. p. 513. ed. Heyn. Mercurialis De Arte gymn. II. 7. Perizon. ad Ael. Varr. Hist. III. 8. Spanhem. ad Iulian. Or. I. p. 108 sq. Callimach. p. 291. Müller. De Doriens. II. p. 337 sqq. et Krause Gymnastik u. Agonist. d. Hellen. Vol. I. p. 53 sqq. et Vol. II. p. 835 sqq.

τό τε ὀρθὸν ἐν τούτοις —] Locus perquam salebrosus, sive spectamus verborum scripturam, sive interpretationis dif-

μίμημα, εὐθυφερές, ὡς το πολὺ τῶν τοῦ σωματος μελῶν, γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις τοὐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενον. τὴν δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν τῇδ' αὖ θεωρητέον ἑκάστων,

P. 815. B. *τὸ δὲ τούτοις τοὐναντίον*] Sic A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. ο. Legebatur vulgo *ἐναντίον* pro *τοὐναντίον*. Locum explicavimus et vindicavimus infra.

ficultatem respicimus. Sententia haec videtur esse: **Rectum autem in hisce et intentum, bonorum corporum et animorum quando fit imitatio, si ea scilicet recta peragitur, sicuti plurima imitatio corporis membrorum, tum vero hoc tale rectum est et laudabile; sed contrarium hisce quod suspicit, id non est rectum.** Quae interpretatio quoniam omnes praeteriit criticos et interpretes, paucis vel illustranda vel defendenda atque communienda est, si forte fieri possit, ut eadem etiam aliis probetur. Itaque primum quidem tenendum est, primariam enuntiati partem esse hanc: *τὸ δὲ ὀρθὸν καὶ τὸ εὔτονον — ὀρθὸν μέν (ἐστιν)*. Quod si ita se habet, luce clarius est, prave **Astium** post *μελῶν γιγνόμενον* plenius distinxisse. At nimirum quod aliis omnibus accidit interpretibus, ut verborum sententiam nulla ex parte assequerentur, idem illi quoque accidisse existimari debet, quandoquidem *τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ εὔτονον* explicavit per **rectum et solidum, das Richtige und Tüchtige.** Quod fieri nullo modo potest. Imo *τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ εὔτονον* manifesto indicat eum corporis statum atque motum, qui in talibus unice probandus videatur. Itaque *τὸ ὀρθὸν* est **das Gerade**; *τὸ εὔτονον* vero **das Gespannte u. Gedehnte**, ita ut venustam designet membrorum ac nervorum intentionem. Quod quidem utrumque vere ita statui, apparet ex verbis proximis: *τῶν ἀγαθῶν σωμάτων — εὐθυφερὲς — γιγνόμενον*, quae per epexegesin adiiciuntur, hoc sensu: **pulcrorum corporum et animorum quando ita imitatio fit, ut recta peragatur.** Nam *εὐθυφερές* nectendum hic certe est cum *γιγνόμενον*, ut prave **Astius** et vett. editt. post illud commate distinxerint. Significat autem istud *εὐθυφερές* accuratius, quidnam illud sit, quod antea dicatur *ὀρθὸν καὶ εὔτονον*; designat enim virium et nervorum contentionem eam, qua adversarius rectâ arceatur vel lacessatur. Prave enim **Astius** voc. interpretatur **conveniens.** Porro *ὡς τὸ πολὺ* nunc non est **ut plerumque**, ut vulgo interpretantur, sed potius: **ut plurimum** sc. *μίμημα*; quapropter exinde pendet genitivus *τῶν τοῦ σώματος μελῶν*, intellecto *γίγνεται*, quem **Astius** perperam explicat sic: **quae quidem imitatio plerumque per corporis membra fit.** Itaque verba: *ὡς τὸ πολὺ τ. τ. σ. γιγνόμενον*, commatis seiunximus a reliquis, quo clarius pateat orationis constructio. De loquendi forma et ratione *γίγνεται γιγνόμενον* v. ad p. 815. D. Iam vero additur denique etiam praedicatum *ὀρθόν*, ad quod liquet reticeri *ἐστίν*. Ponitur autem *ὀρθόν* facetam per

εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς ὀρχήσεως ἀντιλαμβανόμενος ἐν χορείαις πρεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὄρχησιν δεῖ πρῶτον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διαι-

κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς] τις om. Ξ. f. o. Ald. Lov. Bas. 1. 2.

dilogiam nunc alia significatione atque antea, quandoquidem hic id denotat, quod est bonum ac laudabile. Quod ipsum quoque fefellit interpretes. Additur autem denuo subiectum *τὸ τοιοῦτον*, propterea, opinor, quod post *τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ εὔτονον* interpositum est: *τῶν ἀγαθῶν σωμάτων — γιγνόμενον*. Quocirca ista quidem omnia ita iam expedita habes, nihil ut in iis difficultatis residere videatur. Nam pro *τό τε ὀρθόν* ut cum Astio refingatur *τὸ δὲ ὀρθόν*, non videtur esse necessarium, quum haec superioribus non opponantur, sed simpliciter annectantur. Pergimus igitur ad proxima: *τὸ δὲ τούτοις — ἀποδεχόμενον*, quae item criticis fuerunt offensioni. Nam Astius quidem pro *ἀποδεχόμενον* requirit *ἀποδεχόμεθα*, suffragantibus, ut videtur, triumviris Turicensibus. Hermannus autem *ἀποδεχόμενος* praefert. Praeterea Stephanus cum vett. editt. *ἐναντίον* dedit pro eo, quod codd. mss. tuentur, *τοὐναντίον*. Ex quo Hermann. extudit *που ἐναντίον*. Nimirum verba per hyperbaton conturbata sic iungenda sunt: *τὸ δὲ ἀποδεχόμενον τοὐναντίον τούτοις, οὐκ ὀρθόν (ἐστιν)*, quod vero suscipit his contrarium, h. e quod non habet *τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ εὔτονον* membrorum, vel ab eius usu recedit, id non est rectum ac laudabile. Quo animadverso omnia intellectu sunt facilia neque opus est, ut cum nupero editore continuo Platoni aliena commenta obtrudas. Itaque his ita explanatis totum locum licebit Germanice sic convertere: und es ist hierbei (bei diesen Darstellungen) das Gerade und wohl Gedehnte (der Glieder u. Muskeln), wann nämlich eine Nachahmung von edeln Körpern und Seelen so ausgeführt wird, dass sie, wie die meiste Darstellung durch körperliche Gliedmaasen, in gerader Richtung Statt findet, wohl das Richtige, während das, was das Gegentheil davon aufnimmt, nicht richtig ist.

B. *τὴν δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν* —] H. e. saltatio autem sedata atque placida quorumque saltantium semper hoc modo spectanda est, utrum quis recte secundum naturam pulcrae saltationis semper in choreis virorum bene moratorum, sicuti decet, studiosus sit, necne. Pro *ἑκάστων* Astius malebat *ἑκάστοτε*. Sed non opus est hac mutatione, quum *ἑκάστων* sit *τῶν ὀρχουμένων*. Neque pro *εἴτε ὀρθῶς* cum eodem viro docto scripserim *εἰ ὀρθῶς*, quandoquidem *εἴτε — εἴτε* in interrogatione bimembri positum non rari est usus; v. Criton. p. 46. B. Phaedr. p. 230. A. 237. D. 275. D. Phaedon. p. 70. B. Parmen. p. 130. C. De Rep.

C τεμεῖν. τίς οὖν αὕτη, καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεία τ' ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι, μιμοῦνται κατῳνωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος οὔθ' ὡς εἰρηνικὸν οὔθ' ὡς πολεμικὸν οὔθ' ὅ τί ποτε βούλεται ῥᾴδιον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι

C. *ὅση μὲν βακχεία*] ὅσοι editt. ante Steph.

μιμοῦνται κατῳνωμένους] Sic A. Ω. Ξ. v. f. h. a. c. δ. ο. Legebatur *κατοινωμένους*.

περὶ καθαρμούς] Stephanus coniecit *περικαθαρμούς*. Id nuper ediderunt Turicenses, quorum sententiam tamen postea Baiterus retractavit. conf. p. 790. D.

D. *Τὸ δὴ τῆς ἀπολέμου Μούσης*] Sic Ξ. r. a. c. ὀ. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2. Sed Stephan. *Τὸ δὲ δὴ τῆς ἀπ.* Codd.

VI. p. 484. C. al. Denique *τις* post *φύσιν*, quod Stephanus primus restituit, codicum auctoritate iam ita firmatum est, ut nemo adhuc futurus sit, qui de eius fide et auctoritate dubitare audeat.

C. *ὅση μὲν βακχεία —*] In his *τῶν ταύταις ἑπομένων*, h. e. similium, s. cognatorum, dictum perinde ac si praecesserit: *ὅση μὲν (ὄρχησις) ἐστὶ τῶν Βακχῶν*. Nimirum pronomen subinde refertur ad substantivum, quod non praecessit, sed per cognatum nomen intelligitur. Eurip. Hecub. v. 22. *ἐπεὶ δὲ — πατρῴα ἑστία κατεσκάφη — αὐτὸς δὲ (ὁ πατήρ) βωμῷ πρὸς θεοδμήτῳ πιτνεῖ;* ubi v. Porsonum, qui praeter alia comparat Ciceron. De Orat. II. 46. neque *paternum* adspectum es veritus, *quem* (patrem) aetate exacta indigem Liberum lacerasti, orbasti, exstinxisti.

ἃς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας —] quas Nymphas et Panes et Silenos appellantes, ut dicunt, imitantur vino ebrios, lustrationes et initia quaedam facientes. Genitivus absolutus *ἀποτελούντων* post *μιμοῦνται* illatus ne quem moretur, non caret ille idonea caussa et ratione; v. ad Phileb. p. 44. C. Pro *περὶ καθαρμούς*, quae est librorum scriptura, nuper etiam unice probata Hermanno, alii de Stephani coniectura refinxere *περικαθαρμούς*, quod placuit etiam Turicensibus. Non rari certe usus est verbum *περικαθαίρειν*. Sed dubitamus nunc de mutationis necessitate. De re ipsa audiendus Böttigerus est in Commentat. De quatuor rei scenicae aetatibus p. 17. = 342. Opusc. Lat. ed. Sillig. „Mimarum, inquit, antiquissima vestigia in mulieribus Doricae stirpis Bacchanalium pompam Nympharum, Horarum et Gratiarum specie comitantibus deprehendere mihi visus sum. Locus insignis est apud Platonem Legg. VII., ubi ad ambiguas et proscribendas omnino e republica sua saltationes refert *τὰ βακχεῖα καὶ τὰς ταύ-*

μήν μοι ταύτῃ δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι, D *χωρὶς μὲν πολεμικοῦ, χωρὶς δὲ εἰρηνικοῦ θέντας εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἔστι πολιτικὸν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἐάσαντας κεῖσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηνικόν, ὡς ἀναμφισβητήτως ἡμέτερον ὄν, ἐπανιέναι. Τὸ δὴ τῆς ἀπολέμου Μούσης, ἐν ὀρχήσεσι δὲ τούς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν παῖδας τιμῶν, ἓν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γε-*

A. Ω. v. f. h. δ. scribunt *Τὸ δὲ τῆς ἀπολ. Μ.* quod probant Turicenses, Herm. et Schneider.

παῖδας τιμῶν] Sic Ald. Lov. Bas. 1. 2. codd. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. Stephanus dedit *τιμώντων*, quod, si quid ex Bekkeri silentio colligi licet, in A. Ω. aliisque scriptum reperitur, et servatum etiam a Schneidero est. Dein Ξ. v. f. r. a. c. o. *ξύμπαν τὸ τιμῶν οὐδετέρως γίγνοιτ' ἄν.*

ταις ἑπομένας, ἃς Νύμφας καὶ Πᾶνας καὶ Σιληνοὺς κ. τ. λ. ἐπονομάζουσι, in mysteriis usitatas. Hic non sermonem esse de Atheniensium pompis, in quibus virgines talia nunquam saltassent, sed de Siculis et Italicis, quas oculis usurpaverat Plato in peregrinationibus suis, confirmari potest ex Xenoph. Symp. c. 7. p. 159. ed. Bach. ubi Socrates ad praestigiatorem Syracusanum, qui saltatriculam in convivium induxerat miris contorsionibus corpus rotantem, *εἰ ὀρχοῖτο πρὸς τὸν αὐλὸν σχήματα, οἷς Χάριτές τε καὶ Ὧραι καὶ Νύμφαι γράφονται.* Aperta hic mentio muliercnlae Siculae, gestibus deas istas pingentis. Idem apparet ex epistola Hippolochi; ad luxum convivalem Graecorum tempore Alexandri cognoscendum apprime utili, quam servavit Athenaeus IV. 2. p. 130. A. ubi Hymenaeum in nuptiis Carani canunt saltatriculae *διεσκευασμέναι τρόπον Νηρηΐδων, αἱ δὲ Νυμφῶν.* Scilicet e pompis Bacchicis, in quibus saltatriculas eiusmodi Dearum personam sustinentes saepe cernere est in vasis figulinis Magnae Graeciae, ad theatra Capuae et inde Romam etiam transiere, communi mimarum nomine insignitae. Insanierunt in eas Romanorum proceres. Ecquis ignorat Arbusculam, aut Cytheridem Antonii?" Haec igitur Böttigerus, vir immortalis memoriae, cui vellemus pares essent philologi novitii, qui nuper de meritis eius indignis modis detrahere conati sunt.

D. *Τὸ δὴ τῆς ἀπολέμου Μούσης —*] genus Musae sacrum imbelli, sed quod deos deorumque filios saltationibus colit et honorat. Male correxerunt *τιμώντων*, quod extat etiam in codd. quibusdam non spernendis. Nam ipsum hoc saltationis genus describitur, ideoque dicitur *τιμᾶν τοὺς θεούς.* Alia foret loci sententia, ubi verbis *τῆς ἀπολέμου Μούσης* deinde opponerentur haec: *ἐν ὀρχήσεσι δὲ τιμώντων.* Dicitur vero totum hoc genus unum existere eo, quod exerceatur *ἐν δόξῃ τοῦ πράττειν εὖ*, h. e. sensu

νος ἐν δόξῃ τοῦ πράττειν εὖ γιγνόμενον, τοῦτο δὲ
E διχῇ διαιροῖμεν ἄν, τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ
καὶ κινδύνων διαπεφευγότων εἰς ἀγαθά, μείζους ἡδο-
νὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν ἔμπροσθεν ἀγαθῶν σωτηρίας
οὔσης καὶ ἐπαύξης, πρᾳοτέρας τὰς ἡδονὰς κεκτημέ-
νον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις που πᾶς ἄν-
θρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος μειζόνων μὲν τῶν
ἡδονῶν οὐσῶν μείζους. ἐλαττόνων δὲ ἐλάττους κι-
νεῖται, καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρός τε ἀνδρείαν
816 μᾶλλον γεγυμνασμένος ἐλάττους αὖ, δειλὸς δὲ καὶ
ἀγύμναστος γεγονὼς πρὸς τὸ σωφρονεῖν μείζους καὶ
σφοδροτέρας παρέχεται μεταβολὰς τῆς κινήσεως· ὅλως
δὲ φθεγγόμενος, εἴτ' ἐν ᾠδαῖς εἴτ' ἐν λόγοις, ἡσυ-
χίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώματι παρέχεσθαι πᾶς.
διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχήμασι γενομένη τὴν
ὀρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ξύμπασαν. ὁ μὲν οὖν
ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τούτοις πᾶσι κι-

E. *τὰς ἡδονὰς κέκτημένον*] *κεκτημένων* v. f. h. r. s. c. d. o.

P. 816. *τέχνην ξύμπασαν*] Sic A. Ω. f. h. r. v. a. c.

et opinione felicitatis et prosperitatis. Quippe caussa et origo omnis huius saltationis ex eo repetitur, quod alicui videatur bene esse, sive ex aerumnis et periculis feliciter evaserit, sive pristinis bonis suis porro frui eaque etiam adaugere possit. De *γίγνοιτ' ἂν γιγνόμενον* v. Legg. II. p. 660. D. VII. p. 791. C. 815. B. IX. p. 858. A. XII. p. 968. C. al.

E. *τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ —*] „Pronomen *αὐτοῦ* pendet e *τὸ μέν*. Stephanus corrigebat *αὐτῶν*, quod in hunc locum non quadrat. Mox *ἐπαύξη* i. e. q. *ἐπαύξησις*.“ *Astius*. De forma *ἐπαύξη* diximus ad VII. p. 788. D. Isto *αὐτοῦ* vero quid faciendum sit, consilii inopes haeremus.

P. 816. B. *δεῖ διανοούμενον ἐπαινεῖν*] Ad *διανοούμενον* int. *τινά*, quod inest in *ἐπαινεῖν*, infinitivo aliunde suspenso.

ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν] *αὐτῶν* pronomen post *τῶν εὖ πραττόντων* ex abundanti illatum neminem morabitur, opinor, qui meminerit illius loquendi rationis, quam ad Symp. p. 195. A. et Phaedon. p. 111. C. attigimus. Dein *ὡς ὀρθῶς* non est perquam recte, ut perperam explicat Astius, sed potius quam recte. Referas autem *ὡς* etiam ad *κατὰ λόγον*, perinde ac si scriptum legatur, *καὶ ὡς κατὰ λόγον*, et quam convenienter rationi. — *αὐταῖς*, sc. *ταῖς ὀρχήσεσι ταύταις*.

ἐμμελείας ἐπωνόμασε]

νεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν B
ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ διανοούμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅςτις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμπάσαις ἐμμελείας ἐπωνόμασε, καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἴδη κατεστήσατο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυῤῥίχην, τὸ δὲ εἰρηνικὸν ἐμμέλειαν, ἑκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἁρμόττον ἐπι- C
θεὶς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξηγεῖσθαι τύποις, τὸν δὲ νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερευνησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὄρχησιν συνθέντα καὶ νείμαντα ἐπὶ πάσας ἑορτὰς τῶν θυσιῶν ἑκάστῃ τὸ πρόςφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ᾠδῆς, ἐν ταῖς δ' αὐ-

δ. ο. Legebatur vulgo ἅπασαν.

B., ὄντων δὲ μετρίων] τε Ω. Ξ. v. f. h. r. δ. o. x. Dein πρὸσ τὰς περὶ ἡδονὰς Λ. Ω.

Repetit nimirum philosophus nominis rationem exinde, quod qui saltet hanc saltationem, is ἐμμελῶς nec vero πλημμελῶς saltare existimandus sit eo sensu, quem ipse paullo ante significavit. Ceterum audias Grammat. Bekker. Anecd. I. p. 101. 20. Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τῆς τραγικῆς ὀρχήσεως δηλοῖ οὕτως· ἦν δὲ τὸ μὲν εἶδος τῆς τραγικῆς ὀρχήσεως ἡ καλουμένη ἐμμέλεια, καθάπερ τῆς σατυρικῆς ἡ καλουμένη σίκιννις, τῆς δὲ κωμικῆς ὁ καλούμενος κόρδαξ. Etym. M. in Σίκιννις· σατυρικὴ ὄρχησις· ἐμμελία δὲ τραγική· κόρδαξ δὲ κωμική, ὡς Ἀριστόξενος ἐν πρώτῳ περὶ τραγικῆς ὀρχήσεως. Hesychius T. I. p. 1194. Ἐμμέλεια· εἶδος ὀρχήσεως. καὶ Πλάτων ἐπαινεῖ τὴν ὄρχησιν, καὶ φησίν.... ἢ ἀπὸ τοῦ μέλους ὠνομάσθη ἢ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μέλη γίνεσθαι. τραγικὴ δὲ ἡ ὄρχησις. Pollux Onom. IV. 7. §. 53. p. 374. IV. 14. 99. in. Eustath. in Iliad. p. 1227. 28. Consulendi praeterea sunt Meursius Orchestr. v. Ἐμμέλεια. Valesius ad Harpocrat. Vol. II. p. 477. ed. Lips. Boeckh. De metris Pindar. III. 13. p. 270 sq. et Krause Gymnast. u. Agon. d. Hellen. Vol. II. p. 848 sqq.

ἑκατέρῳ τὸ πρέπον] De origine voc. πυῤῥίχη omnia sunt incerta; neque Plato ipse indicavit, unde illud ducendum existimaret.

C. ἐξηγεῖσθαι τύποις,] Quid hoc sit, dictum est ad p. 803. D.

ἐν τάξει τοῦ λοιποῦ μὴ

ταῖς ἡδοναῖς ὡςαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ πολίτας
D διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ζῆν εὖ τε καὶ εὐδαιμόνως.

Cap. XIX. Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἵας εἴρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, διαπεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμῳδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ ᾠδὴν καὶ κατὰ ὄρχησιν καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμῳδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα
E καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δυνατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος ἔσεσθαι, ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνατὸν ἀμφότερα, εἴ τις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μεθέξειν, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ δεῖ, τοῦ μή ποτε δι' ἄγνοιαν δρᾶν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα μηδὲν δέον, δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμμίσθοις προστάττειν μιμεῖσθαι, σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μηδέποτε μηδ' ἡντινοῦν,

C. *εἰς δύναμιν ὄντας*] ζῶντας Ric. h.
D. *οἵας εἴρηται δεῖν*] οἷα A. x. et pr. Ω.
τούτων πάντων μιμ.] τούτου τῶν π. μ. A. et pr. Ω. item marg. a. c.
E. *οὐκ ἂν δυνατὸν ἀμφότερα*] Ω. et Flor. a. c. δ. in marg. ἀλλαχοῦ· οὐκ ἀδύνατον ἀμφότερα. Habet eam lectionem a

κινεῖν —] in ordine posthac nihil mutare, quod ad saltationem aut cantum pertineat. Mox ad ζῆν int. rursus δεῖ. De dictione τοῦ λοιποῦ v. Schaefer. ad Demosth. App. V. p. 656.

Cap. XIX. D. *εἰς τὰς χορείας*] ad saltationes quod attinet.

ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι —] Opponi deinde debebat: *ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνατόν*, omisso *ἀμφότερα*. Sed miscuit scriptor sententiam intermediam cum primaria, ideoque quae subiungi debebant sic, ut ad primariam sententiae partem referrentur, ex parenthesi suspensa fecit; retulit enim ea ad verba parenthesis: *μαθεῖν μὲν οὐ δυνατόν*. Itaque haec quoque numerabis inter anacolutha.

E. *ἀλλ' αὐτῶν ἕνεκα τούτων — τοῦ μή ποτε*] Numerus singularis τοῦ quod post *αὐτῶν ἕνεκα τούτων* infertur, non mirabitur quisquam, opinor, hanc syntaxin, ubi legerit nostra ad Gorg. p. 447. A. et Legg. III. p. 689. B.

μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερὸν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινὸν δὲ ἀεί τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι παίγνια, ἃ δὴ κωμῳδίαν πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω· τῶν 817
δὲ σπουδαίων, ὥς φασι, τῶν περί τραγῳδίαν ἡμῖν ποιητῶν, ἐάν ποτέ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὑτωσί πως· Ὦ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν ἢ μή; καὶ τὴν ποίησιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν, ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δρᾷν; — τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θείοις ἀνδράσιν;
ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε, Ὦ ἄριστοι, φάναι, τῶν B
ξένων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγῳδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου, ὃ δή φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγῳδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντί-

pr. m. codex Ric. h. Dein καὶ μικρὸν Par. A. Voss. et quattuor Florr.

P. 817. οὕτω τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ] Sic A. Ω. v. f. r. a. δ. o. Vulgo οὕτω τῷ λόγῳ καὶ νόμῳ, quod tenuit Bekkerus. Ric. h. τῷ νόμῳ καὶ τῷ λόγῳ.

B. κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης] Vulgo ὅ τι aberat, invitis codd. omnibus praeter Ven. Ξ. et Flor. c.

σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ —] En philosophum contra comoediam statuentem severissime, cum tragicis autem agentem lenius. Nimirum comoediam censuit a virtutis rationibus tragoedia etiam multo esse alieniorem. Conf. De Repub. VIII. p. 560. VII. 817. A — D. X. 607. B.

καινὸν δὲ ἀεί τι περὶ —] ne scilicet bonis moribus noceant, ubi facta sint usitatiora. Absurdum et ineptum hoc scriptoris iudicium vocat Zellerus Stud. Platonn. p. 76. quo iure, ipse viderit.

P. 817. φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν] Aliud quid φέρειν καὶ ἄγειν hic significat, quam ubi eadem formula direptionis hostilis indicium fit. Nunc enim est afferre et adducere, ut Xenoph. Cyrop. III. 3, 2. Plat. Phaedr. p. 279. B. ubi v. Heindorfium nec huius loci immemorem. conf. Weber. ad Demosth. Aristocr. p. 212. et 239.

B. τραγῳδίας αὐτοὶ π.] H. e. grandis et magnifici operis, h. e. optimae reipublicae. Mox vocatur κάλλιστον δρᾶμα.

τεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος ἀληθὴς μόνος ἀποτελεῖν πέφυκεν, ὡς
C ἡ παρ' ἡμῶν ἐστιν ἐλπίς. μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥᾳδίως γε οὕτως ὑμᾶς ποτὲ παρ' ἡμῖν ἐάσειν σκηνάς τε πήξαντας κατ' ἀγορὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰςαγαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παῖδάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων πέρι μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ ἐναντία τὰ πλεῖστα· σχεδὸν γάρ τοι
D κἂν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπασα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δρᾶν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχάς, εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μή. νῦν οὖν, ὦ παῖδες μαλακῶν Μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδείξαντες τοῖς ἄρχουσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας ᾠδάς, ἂν μὲν τὰ αὐτά γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν

ὡς ἡ παρ' ἡμῶν] ἡ nuper restitutum ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. vulgo deerat. Astius coni. ὥςπερ ἡμῶν.
C. ὑποκριτὰς εἰςαγαγομένους] Sic A. Ω. v. f. r. o. Vulgo εἰςαγομένους.

C. μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς —] De hac severitate, quam hodie vocant scriptorum censuram, v. Libr. II. p. 656. D sqq. VII. p. 801. B sqq. VIII. p. 829. D sqq. Nimirum retulit Plato omnem artis laudem et praestantiam ad disciplinam virtutis.

ἐπιτρέψειν ὑμῖν —] Verba ἐπιτρέψειν ὑμῖν post ὑμᾶς ἐάσειν, interiectis compluribus aliis, per anacoluthiam inferuntur. Repetunt enim praegressum illud ὑμᾶς ἐάσειν, sed mutato inchoatae constructionis tenore. Poterant item plane a scriptore omitti.

πρὸς παῖδάς τε καὶ γυναῖκας] Num mulieres scenicis spectaculis interfuerint, disputavimus ad Legg. II. p. 658. D. Gorg. p. 502. — Mox καὶ ἐναντία est: adeo contraria.

D. ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι] H. e. εἴ τις ἐπιτρέποι, unde optativi caussam et rationem perspicies. Male Winckelmannus coniecit ἥτις ἄν. v. nostra ad Phileb. p. 60. C. Phaedr. p. 276. B.

ἐπιδείξαντες — δώσομεν ὑμῖν] Dictum pro ἐπιδείξασιν ὑμῖν δώσομεν, eodem plane genere anacoluthi, de quo monuimus supra VII. p. 817. D. VI. p. 769. C. III. p. 686. D. — παρὰ τὰς ἡμετέρας ᾠδάς, cum nostris collatas.

δώσομεν ὑμῖν χορόν] fabulae docendae dabimus facultatem. Sic χορὸν διδόναι dicitur etiam De Rep. II. p. 383. C. Arist. Poët. c. 3. al. v. Schneider. De theatro Attic. p. 110. Intpp. ad Aristoph. Rann. v. 94. Winckel-

φαίνηται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ὦ φίλοι, οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα.

Ταῦτ' οὖν ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθησιν τούτων πέρι συντεταγμένα νόμοις ἔθη, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ. E

ΚΛ. Πῶς δ' οὐ ξυνδοκεῖ νῦν γε οὕτως;

Cap. XX. ΑΘ. Ἔτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἔστι τρία μαθήματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς ἓν μάθημα, μετρητικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάθους ὡς ἓν αὖ δεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν ἄστρων περιόδου πρὸς ἄλληλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι. ταῦτα δὲ ξύμπαντα οὐχ ὡς ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλούς, ἀλλά τινας ὀλίγους· οὓς δέ, προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη· τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα, καὶ πως ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι 818

ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ] τὸ om. A. et pr. Ω.
E. μετρητικὴ δὲ μήκους] Sic Ω. Ξ. f. r. a. d. x. Edebatur olim μετρικὴ.

mann. ad Plutarch. Amator. p. 102. Contrarium est χορὸν λαμβάνειν, quod usurpatur de poëtis, quibus choris fabularum docendarum instruendis suggeruntur sumtus; v. Casaubon. ad Athen. XIV. p. 638. E. Wolf. Prolegg. ad Leptin. p. XCI. Boeckh. Oecon. Attic. I. p. 488. Iidem etiam dicunt χορὸν αἰτεῖν, quod quid sit iam sponte apparet. Margo cod. Voss. ἐν ἴσῳ τῷ εὐδοκιμεῖν καὶ νικᾶν. καὶ γὰρ τῶν Ἀθηνῶν χοροῦ ἐτύγχανον καὶ κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας ποιηταὶ οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ εὐδοκιμοῦντες καὶ δοκιμασθέντες ἄξιοι.

Cap. XX. E. Ἔτι δὴ τοίνυν —] De sententia hac philosophi conf. Legg. V. p. 737. E sqq. 747. et Reip. VII. p. 521. D sqq. quo loco reipublicae custodes item iubet arithmetica, geometria, stereometria, atque astronomia erudiri.

P. 818. οὐχ ὡς ἀκριβείας ἐχόμενα] cum subtilitate coniuncta; v. ad libr. II. p. 655. B. Non vult igitur haec omnia docte ac subtiliter tradi pueris, sed accommodate ad eorum captum et ipsius vitae usum; subtiliorem eorum scientiam quibusdam tantum, non omnibus convenire arbitratur. — ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν, quod fit libr. XII. p. 967 sqq. ubi quid civitatis custodes didicisse debeant, edocemur accuratius. Fallitur igitur Hermann. Hist. Phil. Plat. I. p. 708. ann. 733. promitti hic putans quod nusquam praestetur.

τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα, καὶ πως ὀρθό-

μὲν τοῖς πολλοῖς αἰσχρόν, δι᾽ ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ῥᾴδιον οὔτε τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἷόν τε ἀποβάλλειν, ἀλλ᾽
B ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μήποτε φανῇ μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἶμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσίν· ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατός ἐστι μακρῷ.

ΚΛ. Τίνες οὖν, ὦ ξένε, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεῖαι δέ;

ΑΘ. Δοκῶ μέν, ἃς μή τις πράξας μηδὲ αὖ μα-

P. 818. B. τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσίν] Vett. editt. ἀναγκαίων. Vere correxit Astius ἀναγκῶν, quod firmant A. et pr. Ω. v. explicatt. Voculam τε auctore Steph. seclusimus. In cod. Voss. γ supra τ scriptum. Quod si verum est, habemus hic particulae

τατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν] Haec variis modis a criticis tentata sunt. Nam Astius quidem pro καί πως ὀρθότατα extruso καὶ legi iussit sic: ὡς ὀρθότατα λέγεται μὴ ἐπίστασθαι μὲν κ. τ. λ. Stephanus autem, deleta post λέγεται interpunctione, haec iunxit consequentibus, hoc sensu: ac rectissime dicitur, turpe quidem esse vulgo ignorare, quae ex illis disciplinis necessaria sunt, sed vicissim exacte omnia, quae pertinent ad illas, perquirere, neque facile esset, neque eiusmodi, quod fieri possit. Verum ista inita ratione, quam etiam Bekkerus aliique amplexi sunt, ad antegressa, τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα, aliquid addatur vel suppleatur necesse est, quo integra efficiatur sententia; quod tamen quale sit, nemo quisquam indicaverit. Nos si quid indicare possumus, locus ubi eo modo, quo fecimus, interpungitur, rectissime se habere existimari debet. Nam sententia verborum haec est: sed vulgo quaecunque ex iis necessaria sunt (ad usum vitae) et quae aliquo modo rectissime indicantur ei esse necessaria, ea ignorare quidem magnae multitudini turpe est, sed diligenter omnia perquirere (eam) nec facile est neque eiusmodi, ut fieri possit. Itaque καί πως ὀρθότατα λέγεται idem est quod καὶ ὅσα πως ὀρθότατα λέγεται ἀναγκαῖα. Fraudem fecit, opinor, viris doctis vocula πως, quam tamen Plato non raro sic usurpat. Menon. p. 73. A. ἔμοιγε πως δοκεῖ — τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι. Cratyl. p. 428. C. ὅτι μοί πως ἐπέρχεται λέγειν. Phaedr. p. 235. C. πλῆρές πως, ὦ δαιμόνιε, τὸ στῆθος ἔχων αἰσθάνομαι παρὰ ταῦτα κ. τ. λ. Veram esse hanc loci interpretationem, etiam proxima evincunt, quibus haec ipsa sententia accuratius illustratur, ut nec moveamur indicio Hermanni,

θῶν τὸ παράπαν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις C
θεὸς οὐδὲ δαίμων οὐδὲ ἥρως, οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἄνθρωπός γε θεῖος γενέσθαι μήτε ἓν μήτε δύο μήτε τρία μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι δυνατὸς ὤν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων. ταῦτ' οὖν δὴ πάντα ὡς μὲν D
οὐκ ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὁτιοῦν τῶν καλλίστων μαθημάτων εἴσεσθαι, πολλὴ καὶ μωρία τοῦ διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τού-

γε iteratae exemplum rarius quoddam. v. ad Phileb. p. 62. E.
Δοκῶ μέν, ἂς μή] δοκῶμεν ἂς Ric. δοκῶ δὲ ἂς Vat. r.
D. πολλὴ καὶ μωρία τοῦ δ.] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. d. o. x. Legebatur vulgo πολλὴ ἡ μωρία τοῦ δ.

qui scripsit καὶ πῶς, ut interrogativum cum relativo esset coniunctum.

B. ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μήποτε —] De proverbio hoc v. Protagor. p. 345. D. ibique ann. et Legg. V. p. 741. A. Dein quod post ἀνάγκῃ pluralis ὅσαι infertur, eodem modo De Rep. VIII. p. 554. B. θησαυροποιὸς ἀνήρ, οὓς δὴ καὶ ἐπαινεῖ τὸ πλῆθος: ubi plura adscripsimus. Pro τῶν τε ἀναγκῶν Heindorfius ad Protagor. p. 593. legendum censet τῶν γε ἀναγκῶν. Nos satius duximus voculam tanquam suspectam uncis includere, quod fecit etiam Bekkerus. Nam hodie quidem neminem fore putamus, qui illam cum Dorvillio ad Charit. p. 419. ita tueri conetur, ut eam arbitretur in media oratione abundanter poni solere.

ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων — μακρῷ] Liberrime conformata oratio est. Nam pro οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατός ἐστι μακρῷ expectabas potius tale quiddam: οὐδὲν ἐπιμελητέον. Nunc vero, abrupta inchoata constructione propter interposita verba: εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, additur: οὗτος πάντων τ. λ. εὐηθέστατος.

C. οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων —] qualis possit hominum curam sedulo gerere. Astius aut δυνατὸς eliminandum aut legendum putat ὃς δυνατός, quoniam οἷος idem sit quod δυνατός. Quod ut ita statuamus, certe nulla urget necessitas. — οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις κ. τ. λ. sc. bene merendo.

D. πολλὴ καὶ μωρία τοῦ δ.] Vett. editt. πολλὴ ἡ μωρία τοῦ δ. Recepimus meliorum librorum scripturam, quam tamen censemus sic refingi oportere: πολλὴ μωρία καὶ τοῦ διανοήματος, hoc vel cogitare, magna stultitia est. Sic Protagor. p. 317. B. πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος. De Rep. VI. p. 492. E. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ

των καὶ πόσα καὶ πότε μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τἆλλα ἰόντα τούτων ἡγουμένων τῶν μαθημάτων μανθάνειν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κα-
E τείληφεν, ἥ φαμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε μαχεῖσθαί ποτε.

ΚΛ. Ἔοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα ὀρθῶς εἰρῆσθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἔχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ᾿ εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετησαίμεθα.

ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὔκουν

τί μετὰ τίνος] μετά τινος A. Ω.

E. καὶ κατὰ φύσιν] καί, vulgo omissum, servarunt A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. x.

αὐτὰ προταξάμενον] προςταξάμενον unus Angel. v.

ὀρθῶς φοβεῖ] Sic Ang. et Flor. a. pro vulg. φοβῇ.

ἄνοια. Phaedr. p. 274. A. ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντι καλόν. Legg. IX. p. 853. B. τὸ καὶ ἀξιοῦν — αἰσχρόν.

καὶ πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν] Expectabas nominativum. Sed utitur scriptor proleptice accusativo ob insequentia verba ἃ δεῖ λαβόντα, unde hunc casum suspensum esse voluit.

E. οὔκουν ὀρθῶς φοβεῖ]. Male vulgo οὐκοῦν. Hoc enim dicit Clinias: quamvis nos harum rerum rudes et imperiti simus, tamen non recte metuis; nam vel sic tuos sermones lubenter audituri sumus. Ceterum notabis dictionem τὸ ἔθος τῆς ἡμετέρας ἀπειρίας pro τὴν ἡμῖν εἰωθυῖαν ἀπειρίαν. At nimirum hunc usum nominum abstractorum in his libris longe esse frequentissimum, iam in Prolegomenis dispudavimus.

P. 819. μᾶλλον δὲ ἔτι δέδοικα —] En gravissimum philosophi de πολυπειρίᾳ καὶ πολυμαθίᾳ iudicium. Similiter Heraclitus ap. Diog. Laërt. IX. 237. πολυμαθίη οὐ διδάσκει.

Cap. XXI. Τοσάδε τοίνυν ἑκάστων] tantum ex singulis disciplinis. Ferri tamen etiam potest ἕκαστα, quod vulgo legebatur; significat enim: iegliches in dem Maasse.

ὅσα καὶ π. ἐν Αἰγύπτῳ παίδων]. Testatur hic quoque locus, Platonem, quo tempore Leges scripsit, institutorum Aegyptiorum satis accuratam habuisse notitiam, quam prodit etiam locus libri V. p. 747. De Aegyptiorum institutione ac disciplina laudant Diodor. Sic. I. 81. cum ann. Wesseling.

ὀρθῶς φοβεῖ· πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρυπτόμε-
νος ἕνεκα τούτων.

ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα ἃ σὺ νῦν λέ- 819
γεις, μᾶλλον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐ-
τῶν τούτων τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους·
οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάν-
των οὐδὲ μέγιστον κακόν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ
πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίγνεται πολὺ τού-
των μείζων ζημία.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

Cap. XXI. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἑκάστων χρὴ
φάναι μανθάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ
πάμπολυς ἐν Αἰγύπτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι B
μανθάνει. πρῶτον μὲν γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς
παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα, μετὰ παιδιᾶς τε καὶ

πειρῶ δὴ λέγειν] δὴ A. Ω. Ξ. f. h. r. a. δ. o. Legebatur olim δέ.

P. 819. ἑκάστων χρὴ φάναι] Sic A. Ω. v. a. c. δ. x. et corr. Vat. r. Vulgo erat ἕκαστα. Codd. f. h. o. ἕκαστον.

Ibi inter alia: παιδεύουσι δὲ τοὺς υἱοὺς οἱ μὲν ἱερεῖς γράμματα διττά, τά τε ἱερὰ καλούμενα καὶ τὰ κοινότερον ἔχοντα τὴν μάθησιν. γεωμετρίαν δὲ καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ἐπὶ πλεῖον ἐκπονοῦσιν. ὁ μὲν γὰρ ποταμὸς κατ' ἐνιαυτὸν ποικίλως μετασχηματίζων τὴν χώραν πολλὰς καὶ παντοίας ἀμφισβητήσεις ποιεῖ περὶ τῶν ὅρων τοῖς γειτνιῶσι, ταύτας δ' οὐ ῥάδιον ἀκριβῶς ἐξελέγξαι, μὴ γεωμέτρου τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῆς ἐμπειρίας μεθοδεύσαντος. ἡ δ' ἀριθμητικὴ πρός τε τὰς κατὰ τὸν βίον οἰκονομίας αὐτοῖς χρησιμεύει καὶ πρὸς τὰ γεωμετρίας θεωρήματα, πρὸς δὲ τούτοις οὐκ ὀλίγα συμβάλλεται καὶ τοῖς τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν ἐκπονοῦσιν.

B. μετὰ παιδιᾶς — μανθάνειν] H. e. ὥστε μετὰ παιδιᾶς μανθάνειν. Nam ad ἐξευρημένα intelligendum relinquitur ἐστίν. Sed pro μαθήματα vide num requiratur aliud vocabulum, veluti βοηθήματα vel μηχανήματα, adiumenta. De pueris per lusum edocendis conf. Reip. VII. p. 536. D. E. τὰ μὲν τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν καὶ πάσης τῆς προπαιδείας, ἣν τῆς διαλεκτικῆς δεῖ προπαιδευθῆναι, παισὶν οὖσι χρὴ προβάλλειν οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένους. Τί δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν μάθημα μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πόνοι βίᾳ πονούμενοι χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἀπεργάζονται, ψυχῇ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. μὴ τοίνυν βίᾳ — τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν ἀλλὰ παίζοντας τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷός τ' ἦς καθορᾶν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν. Similia praecipit etiam Quintil. Institutt. Or. I. 1, 19 sqq. De verbis μή-

ἡδονῆς μανθάνειν, μήλων τέ τινων διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἁρμοττόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς πεφύκασι γίγνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας
C ἅμα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων κεραννύντες, οἱ δὲ καὶ ὅλας πως διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον, εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν χρήσεις, ὠφελοῦσι τοὺς μανθάνοντας εἴς τε τὰς τῶν στρατοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας καὶ εἰς οἰκονομίας αὖ, καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὑτοῖς καὶ ἐγρηγορό-

C. *καὶ στρατείας*] *στρατοπεδείας* Ric. et marg. Ω. a. c. δ. Dein *εἰς* om. Ric. et Flor. o.

D. *αἰσχρὰν ἄγνοιαν*] Libri omnes *ἄνοιαν*. Correxit pri-

λων — διανομαί Astius conferri iubet Athen. XV. p. 442. sq. T. V. et Animadverss. T. VIII. p. 49 sq. ed. Schweigh. Dativus *πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν* ex *διανομαί* aptus ac suspensus est, ita ut intelligantur distributiones pomorum et coronarum inter plures simul et pauciores, numeris convenientibus. Nimirum ita pueri exputare cogebantur, quota cuiusque rei pars in quemque conveniret; quae erat ingenii exercitatio utilissima. De nomine verbali cum dativo iuncto v. ad Euthyphr. p. 13. D. et 15. A.

B *καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν* —] H. e. *καὶ διανομαὶ ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως πυκτῶν τε καὶ παλαιστῶν*. Rem praeter alios, veluti Wesseling. ad Diod. IV. p. 293. Dorvill. ad Chariton. p. 388 = 436. ed. Lips. explicuit Spanhemius ad Callim. Hymn. in Delum v. 125. p. 419 = 481. ed. Ern. et ad Aristoph. Rann. v. 805. Etenim *σύλληξις* dicitur de pugilum et luctatorum per sortem commissione, qua bini semper, sive paria, in certamen descendere iubebantur. Quum autem numerus pugnantium impar esset, tum unus, qui supererat, cum victore decertabat postremus, qui quidem dicebatur *ἔφεδρος*, tertiarius, vel sequutor, quoniam duobus iam victis novus athleta in medium procedebat. Res clara inprimis fit ex Lucian. Hermotim. T. I. p. 783.

καὶ δὴ καὶ παίζοντας —] „Verba ita coniunge: *καὶ δὴ καὶ οἱ φιάλας ἅμα κεράννυντες ἢ καὶ ὅλας διαδιδόντας* (distribuentes, quod oppositum est *τῷ ἅμα κεραννύντες*) *παίζοντες* (ludendo) *ὠφελοῦσι κ. τ. λ.* — *Οἱ δὲ* positum, ac si *οἱ μὲν* praecesserit; v. ad I. 3." Astius. Etenim post *παίζοντας* poterat *οἱ μὲν* interponi, de cuius omissione v. annot. ad Protagor. p. 320. A, 331. B, Politic. p. 291. D. De Rep. V. p. 451. E.,

τας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ βάθη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει D γελοίαν τε καὶ αἰσχρὰν ἄγνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης ἀπαλλάττουσι.

ΚΛ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην;

ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς ἀκούσας ὀψέ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑηνῶν τινῶν εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων, ᾐσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων.

mus Astius, cuius rationem editt. recc. omnes sequuntur, uno excepto Schneidero.

ὑηνῶν τινῶν εἶναι] ὑεινῶν (in ει corr.) A. et Voss. x. ὑειῶν Vat. r. ὑινῶν Ric. et Flor. δ.

C. *ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη* —] Geometriam dicit, de qua v. Reip. VII. p. 528. A—D. Mox *ταύτης* ante *ἀπαλλάττουσιν*, nisi accusativus *ἐνοῦσαν γελοίαν ἄγνοιαν* per anacoluthon excusandus sit, in *ταύτην* commutari malim, quod sic usurpari meminimus. v. ad Theaet. p. 171. D. Matthiae Gr. Gr. §. 472. 2. Minus placet quod suasit Bernhardy Syntax. p. 133. *ταύτῃ ἀπαλλάττουσιν.*

D. *καὶ αὐτὸς ἀκούσας ὀψέ ποτε* —] Satis clare his verbis Plato significat, se sero demum apud Aegyptios versantem cognovisse, quanta inter populares suos harum rerum ignorantia reperiretur. Eandem iis exprobrat etiam De Rep. VII. p. 528. B. C. *ἀλλὰ ταῦτά γε — δοκεῖ οὔπω εὑρῆσθαι*, inquit: quo facto caussas neglectae stereometriae rimatur subtilius. De *ὀψέ ποτε* conf. Reip. IV. p. 44. B. *ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν οὐδέποτε μεταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ ὀψέ ποτε.* Epist. VII. p. 322. A. Similis formula est *μόγις ποτέ*, de qua v. ad Protagor. p. 314. E.

ὑηνῶν τινῶν εἶναι μ. θρεμμάτων] Magna sane haec est iudicii acerbitas, quam tamen facile excusabis propter ea quae philosophus de hac re loco Reipubl. quem modo laudavimus, VII. p. 528. B. C. exposuit. conf. p. 820. A. 821. A. 818. C. De ignorantia eodem modo De Rep. VII. p. 535. E. *καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται.* Loquendi genus illustravit Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 262. Laudat hunc locum Platonis Photius Lexic. p. 616 = 532. ed. Lips. qui scripturam *ὑηνῶν* tuetur.

ᾐσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μόνον] Locutionem *αἰσχύνεσθαι ὑπέρ τινος* illustravimus ad Apol. Socr. p. 23. E. Symp. p. 183. A. Criton. p. 45. E. Eadem recurrit etiam mox p. 820. B.

E ΚΛ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ τι καὶ φῄς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Λέγω δή· μᾶλλον δ' ἐρωτῶν σοι δείξω, καί μοι σμικρὸν ἀπόκριναι. γιγνώσκεις που μῆκος;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τί δέ; πλάτος;

ΚΛ. Πάντως.

ΑΘ. Ἦ καὶ ταῦτα ὅτι δύ' ἐστόν, καὶ τρίτον τούτων βάθος;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρητὰ πρὸς ἄλληλα;

ΚΛ. Ναί.

ΑΘ. Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατὸν εἶναι με-
820 τρεῖν φύσει.

ΚΛ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἠρέμα δυνατὰ ἔνια, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἴει πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι;

ΚΛ. Δῆλον ὅτι φαύλως.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλληλα, ἆρ' οὐ

τα

P. 820. *μήτε ἠρέμα*] ρημα A. et in marg. ρητά. Vat. Ω. pr. ρημα. Voss. ῥήματα, et in marg. ῥητὰ et ἠρέμα. Mox ἡγεῖ pro vulg. ἡγῇ Ang. et pr. Vat. r. Flor. a.

πρὸς ἄλληλα, ἆρ' οὐ διαν.] ἄλληλα ὥστε πως ἆρ' οὐ δ. A. Ω. v. x. Inde Winckelmannus extudit ἀμῶς γέ πως ἆρ' οὐ δ

E. *ὅ τι καὶ φῄς*] quid etiam (tandem) tibi velis. Mox *μᾶλλον δὲ* est vel potius, ut sexcenties.

P. 820. *μήτε σφόδρα μήτε ἠρέμα*] „Respicit hoc σφόδρα (magis), cui opponitur ἠρέμα (minus), ad praegressum σφόδρα in Cliniae responsione." *Astius.*

C. *ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον*] alioquin prorsus esse vilem. Genus structurae ad Remp. VI. p. 490. A. Phaedr. p. 245. E. et 249. E. attigimus.

διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριεστέραν πρεσβυτῶν] H. e. τῆς πεττείας τῶν πρεσβυτῶν, de qua breviloquentia v. ad libr. VI. p. 761. D. De τῇ πεττείᾳ Schol. ad h. l. πεττεία ἐστὶ παιδιά τις διὰ πεσσῶν γενομένη. πεσσοὶ δέ εἰσι κύβοι, παρὰ τὸ πίπτειν αὐτοὺς οὕτω λεγόμενοι. πεσσὸς δὲ ἥ τε γραμμὴ καὶ ἡ ψῆφος, ὁμωνύμως. ἦσαν δὲ αὗται πέντε. φαίνονται

διανοούμεθα περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὡς δυνατά ἐστι μετρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἀμωσγέπως;

ΚΛ. *Παντάπασι μὲν οὖν.*

ΑΘ. *Εἰ δ' ἔστιν αὖ μηδαμῶς μηδαμῇ δυνατά,* B *πάντες δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοούμεθα ὡς δυνατά, μῶν οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυνθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· Ὦ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἓν ἐκείνων τοῦτ' ἐστὶν ὧν ἔφαμεν, αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ' ἐπίστασθαι τἀναγκαῖα οὐδὲν πάνυ καλόν;*

ΚΛ. *Πῶς δ' οὔ;*

ΑΘ. *Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων* C *ξυγγενῆ, ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγίγνεται τῶν ἁμαρτημάτων.*

ΚΛ. *Ποῖα δή;*

ΑΘ. *Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα, ᾗ τινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώσκειν ἀναγκαῖον, ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον, προβάλλοντά τε ἀλλήλοις ἀεί, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριεστέραν πρεσβυτῶν διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τούτων ἀξίαισι σχολαῖς.*

B. *μηδαμῶς μηδαμῇ*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. ο. Scribebatur vulgo *μηδαμῇ μηδαμῶς.*

C. *τῶν ἁμαρτημάτων*] Haec verba Astio videbantur glossema redolere. Nos ea pro Platonicis habemus.

δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σκεῦος οὕτω λέγοντες, ἐφ' οὗ ἔπαιζον. ἔχει δὲ πέντε γραμμάς, ὧν ἡ μέση γραμμὴ ἱερὰ ἐκαλεῖτο. καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ψῆφον ἐσχάτην ἐκίνουν, καὶ αὐτὴν ἱερὰν καλοῦντες· ὅθεν ἐκ τοῦδε καὶ παροιμία, κινήσω τὸν ἀφ' ἱερᾶς, ἐπὶ τῶν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων λεγομένη. conf. Pollux On. IX. 97. Eustath. ad Odyss. p. 1397. Schol. ad Theocrit. VI. 18. Meursius De ludis Graec. in Gronov. Thes. Antiq. Gr. Tom. VII. p. 982 sqq. Bulenger. ibid. p. 934. Souter. De aleator. ibid. p. 1038 sqq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 481 sq. Ut hoc loco, ita etiam alibi cum *λογιστικῇ* et *γεωμετρικῇ* consociatur, veluti Gorg. p. 450. D. *οἷον ἀριθμητικὴ καὶ λογιστικὴ καὶ πεττευτική γε καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι.* Ex quo intelligi debet, cur deinceps dicantur *ἥ τε πεττεία καὶ ταῦτα — οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι*, ubi Astius praecipitato indicio *οὐ* delevit.

D ΚΛ. Ἴσως· ἔοικε γοῦν ἥ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλήλων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι.

ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μέν, ὦ Κλεινία, φημὶ τοὺς νέους δεῖν μανθάνειν· καὶ γὰρ οὔτε βλαβερὰ οὔτε χαλεπά ἐστι, μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα μανθανόμενα ὠφελήσει μέν, βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει, ἀκουστέον.

ΚΛ. Πῶς δ' οὔ;

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνηται, δῆλον ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτῃ δὲ φαινόμενα ἕξειν ἀποκριθήσεται.

E ΚΛ. Δῆλον· τί μήν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε, κείσθω ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων, ἵνα μὴ διάκενα ἡμῖν ᾖ τὰ τῶν νόμων;

D. *οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι.*] Flor. o. in marg. *καὶ πάμπολυ κεχωρίσθαι*, quod olim recepimus. Neque enim iam Astio accedimus *οὐ* delendum indicanti. v. explicatt.

ἔχοντα φαίνηται] Vulgo *φανῆται*. Ω. Ξ. v. h. r. a. c. δ. et. corr. Flor. o. *φανεῖται*. Quod scripsit Bekkerus *φαίνηται*, id videtur acceptum deberi codici Par. A.

E. *οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε — φιλοφρονῆται*] In Ald. Lov. et codd. A. Ω. x. haec omnia tribuuntur Atheniensi sermone continuo.

ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά,] V. ad p. 802. B.

E. *Δῆλον· τί μήν; οὐκοῦν — νόμων; ΑΘ. Κείσθω μέντοι —*] Bekkerus, quem etiam Schneiderus sequutus est, cum Ald. Lov. et aliquot codd. haec inter colloquentes distribuit sic: *ΚΛ. Δῆλον· τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε,* usque ad *φιλοφρονῆται*, sermone continuo. Quae ratio non uno nomine displicet. Servandam duximus vulgatam scripturam, quae omni caret offensione, ubi nobiscum post *τὰ τῶν νόμων* signum interrogationis posueris. Imperativum sic positum habes supra 800. E. ubi v. ann.

καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα] tanquam pignora a reliqua civitatis constitutione solubilia, si aut nobis, qui posuimus, aut vobis, qui sivistis poni, nullo modo placuerint. Nam *ἐνέχυρα θεῖναι* dicuntur debitores, qui aliquid pignori dant vel oppignerant; sed medium de eo ponitur, qui pignus accipit. Aristoph. Plut. v. 437. *ποίαν δ' ἀσπίδα οὐκ ἐνέχυρον τίθησιν ἡ μιαρωτάτη;* Ecclesiaz. v. 755. *ἢ φέρεις ἐνέχυρα θήσων;* De plurali numero v. Moeris p. 337. ibique Pierson. Thom. Mag. p. 308. cum ann. intpp. Praeterea audiatur Phrynichus p. 467. *ὑποτίθησι μὲν δανειζόμενος τὰ ἐνέχυρα. ὑποτίθεται δὲ ὁ λαμβάνων.* ubi rem docte persequutus est Lobeckius. Perperam hic interpretes de legibus rogandis vel

ΑΘ. Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας, ἐὰν ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμένους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῆται.

ΚΛ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν.

Cap. XXII. *ΑΘ.* Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὅρα τὴν μάθησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκῃ λεχθεῖσα ἢ καὶ τοὐναντίον.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Καὶ μὴν θαῦμά γε περὶ ταῦτα ἐστὶ μέγα καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἀνεκτόν.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; 821

ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμὲν οὔτε ζητεῖν δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρευνῶντας· οὐ γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι·

tinuo, omisso eiusdem nomine ante *Κείσθω μέντοι.* Hanc rationem sequutus Bekkerus est, probantibus etiam Schneidero aliisque nuperis edit. At v. enarrat.

θαῦμά γε περὶ ταῦτα ἐστί] Bekkerus ex uno Par. A. *περὶ αὐτὰ* dedit, consentientibus Turicensibus et Schneider. Nobis *ταῦτα* ad rem praesentem aptius visum est, atque auctoritas ceterorum codicum omnium auctoritate Par. A. aliquanto maior.

sciscendis cogitarunt. — *λύσιμα ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας,* h. e. quae rursus tolli ac removeri possint.

Cap. XXII. *Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦτα —*] De astronomia contulisse iuvabit etiam quae philosophus exposuit De Rep. VII. p. 527. D. sqq. — Pro *οὐδαμῶς οὐδαμῇ* supra p. 820. A. erat inverso ordine *μηδαμῇ μηδαμῶς.* Utrumque est usitatum. v. ad Phileb. p. 60. C. et Lobeck. Paralipom. I. p. 58.

P. 821. *Τὸν μέγιστον θεὸν —*] Carpit Athenienses, qui philosophos talia perscrutantes tanquam *ἀθέους* damnaverant, atque ipsum Socratem quoque propterea accusaverant, quod coelestium rerum male esset curiosus. Apolog. Socr. p. 18. B. Verbum *πολυπραγμονεῖν* male sedulae curiositatis significationem adiunctam habere, in vulgus notum est; v. Astium ad h. l. Perperam Cicero De Nat. Deor. I. 12, 30. ad haec respiciens: Iam de Platonis inconstantia longum est dicere, qui in Timaeo patrem huius mundi nominari neget posse; in Legum autem libris, quid sit omnino Deus, anquiri oportere non censeat. conf. Krische. Forschungen auf d. Gebiet d. alten Philosophie I. p. 187.

οὐ γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι] Protagor. p. 331. E. *οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σύ μοι δοκεῖς οἴεσθαι.* Phaedr. p. 278. E. *οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν σὸν ἑταῖρον δεῖ πα-*

τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου τοὐναντίον γιγνόμενον ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι.

ΚΛ. Πῶς εἶπες;

ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον καὶ οὐκ ἂν πρεσβύταις τις οἰηθείη πρέπειν τόδε· ἐπειδάν τίς τι καλόν τε οἰηθῇ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρον καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὴ
B τρόπῳ δυνατόν ἐστιν ἔτι μὴ φράζειν.

ΚΛ. Εἰκότα λέγεις· ἀλλ' ἄστρων πέρι μάθημα τί τοιοῦτον ἀνευρήσομεν;

ΑΘ. Ὦ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, Ἡλίου τε ἅμα καὶ Σελήνης.

P. 821. B. *Ἡλίου τε ἅμα —*] Vulgo *Ἡελίου*, ut est in Ven. Ξ.

Τὸ ποῖον δὴ ψεῦδος;] Sic. A. et pr. Ω. cum marg. Flor.

ρελθεῖν. Alcib. I. p. 107. A. Alia id genus ad Protagoram l. c. congessimus.

τὸ δὲ ἔοικε πᾶν —] quum tamen plane contrarium, si fiat, recte fieri videatur. De *τὸ δὲ* v. ad Gorg. p. 464. A. Protag. p. 344. E. Male haec intellexit Astius, cuius sententiam referre piget.

ἐπειδάν τίς τι καλόν τε οἰηθῇ] Mireris Astium corrigentem idque Hermannum etiam probantem: *ἐπεὶ δ' ἄν τίς τι κ. τ. λ.* quod ferri nullo modo potest. Aliter loco succurrit Schneiderus, qui scripsit: *πρέπειν· τὸ δὲ ἐπ.* Nec tamen opus est mutatione, modo comma vulgo post *λεγόμενον* importune intrusum nobiscum sustuleris. Cohaerent enim arcte *τὸ λεγόμενον τόδε*, ita ut *τόδε* non ad antecedentia, sed more usitato ad proxima referendum sit. Mirum quidem, inquit, istud esse nec senes decere aliquis putaverit, quod iam a me dicitur: quando quis sibi persuaserit doctrinam aliquam pulcram esse et veram et civitati utilem et deo gratam, non iam amplius fieri posse quin dicat. Quod vero *τὸ λεγόμενον* nunc idem est ac *τὸ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενον*, id noli a Platonis usu alienum putare. Exempla huius dictionis sunt Phileb. p. 39. B. 46. D. 51. E. ubi plura id genus adscripsimus. Ceterum *μέν* post *παράδοξον* non habet *δέ* quod ipsi respondeat, et Legg. I. p. 628. A. et innumeris aliis locis. Nimirum reticetur pars sententiae opposita, quae qualis sit, sponte intelligitur.

B. *καταψευδόμεθα — μεγάλων θεῶν*] falsa de magnis diis comminiscimur. Sic Legg. III. p. 700. E. Phaedon. p. 85. A. De Rep. III. c. 5. al. *καταψεύδεσθαί τινος* usurpatum reperitur. Side-

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ ψεῦδος;

ΑΘ. Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι, καὶ ἄλλ' ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλανητὰ αὐτά.

ΚΛ. Νὴ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις· C
ἐν γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἑώρακα καὶ αὐτὸς τόν τε Ἑωςφόρον καὶ τὸν Ἕσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους, τὸν δὲ Ἥλιόν που καὶ Σελήνην δρῶντας ταῦθ' ἃ ἀεὶ πάντες ξυνεπιστάμεθα.

ΑΘ. Ταῦτ' ἔστι τοίνυν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, νῦν ἃ δή φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τούς γε ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσούτου μαθεῖν περὶ ἁπάντων τούτων, D

a. Repetendum *καταψευδόμεθα.* Vulgo ante *ψεῦδος* interponitur *λέγεις,* quod videtur ex praepostera explicatione ortum esse. Verum primus Bekkerus restituit.

ra quod philosophus deos appellat, idem plane fecit etiam in Timaeo, ubi praeter summum deum et patrem universi mundi, quem et invenire et inventum vulgo indicare difficile esse arbitratur (Tim. p. 28. E.), etiam universo mundo. atque sideribus ac stellis divinitatis honorem attribuit. Atque idem statuit etiam infra libro decimo, ubi de his rebus explicatur copiosius. In quo philosophus aliquid concessit popularium suorum opinionibus, qui Terram, Solem, Lunam pro diis habebant et tanquam deos colebant ac venerabantur. De astronomicis, quae hic memorantur, omnino consulendus Timaeus est p. 38. C. unde hunc locum illustravit etiam Böckhius in libro: Untersuchungen über das kosmische System des Platon, p. 34 – 57.

C. *δρῶντας ταῦθ' ἃ ἀεὶ πάντες ξυνεπ.*] Solem vero et Lunam et ipse vidi ista facientes, quae ab iis semper fieri omnes novimus, ut videlicet quotidie oberrent. Astius pro *ταῦθ' ἃ ἀεὶ* correxit *ταῦτα ἀεὶ πάντες,* quod legisse in libris suis videtur Ficinus, qui vertit: solem autem ac lunam errare semper omnes cognovimus. Nec multum ab hac sententia recedit Orellius, qui legendum censet: *δρῶντας ταῦτα ἀεί.* Sed hoc si scripsisset Plato, Cliniam fecisset dicentem, etiam Solem et Lunam *οὐδέποτε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανᾶσθαι.* Quod a re ipsa longissime est alienum. Pronomen *ταῦτα* igitur positum est *δεικτικῶς* de re quotidie oculorum conspectui subiecta, ut saepe; v. ad Phileb. p. 59. A. ad *ἃ ἀεὶ π. ξυνεπιστάμεθα* autem iterari oportet *δρῶντας.*

τὸ μέχρι τοσούτου μαθεῖν — μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν] Eodem modo libr. II.

μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν περὶ αὐτά, εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχομένους εὐσεβῶς.

ΚΛ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἴ γε πρῶτον μὲν δυνατόν ἐστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἶτα, εἰ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ κἀγὼ τό γε τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὂν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὡς ἔχοντά ἐσθ' οὕτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες.

E *ΑΘ.* Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ' αὖ παντάπασι χαλεπόν, οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου. τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε

E. *οὐδ' αὖ παντάπασιν χαλεπόν*] Vett. editt. *οὐδ' αὖ πάλιν παντάπ. χ.* Omisimus *πάλιν* cum A. et pr. Ω.

οὔτε νέος οὔτε πάλαι] *νέοις* Ξ. f. r. et rec. Ω. *νέων* Ric. Nihil mutandum esse, infra in explicatt. demonstravimus. Dein

p. 670. D. *μέχρι γε τοσούτου πεπαιδεῦσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι κ. τ. λ.* Xenoph. Mem. IV. 7. 5. *τὸ δὲ μέχρι τούτου ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περιφορᾷ ὄντα γνῶναι.* Sed non infrequentem esse iterationem praepositionis in hac infinitivorum appositione, dudum docuit Heindorf. ad Protagor. §. 113. p. 356. D. cuius copiis addas licet quae nos ibidem congessimus. Ceterum admireris egregiam philosophi pietatem, qui pueros et adolescentes saltem ita astronomiae cognitione imbuendos esse statuit, ut de diis coelestibus non amplius falsa, hoc est impia, loquantur.

D. *εἶτα, εἰ μὴ λέγομέν τι —*] Tenor orationis dehinc mutatur paullulum. Pergi enim debebat sic: deinde (*τοῦτ' ἐστὶν ὀρθόν*) si quae nunc feruntur prava de diis coelestibus iudicia, ea, cognita astronomiae doctrina, emendabuntur atque corrigentur. Pro eo autem Atheniensis, utens sermone prolixiore, sic dicit: deinde, si quid non recte nunc de iis iudicamus, cognita autem doctrina illa (recte) iudicabimus, ipse quoque concedo tantum ac tale quod sit discendum esse. Praeterea illud *τοῦτο μὲν ὀρθόν* rursus nihil habet quod ipsi in consequentibus respondeat. Enimvero postremis aliter atque oportebat enuntiatis, etiam universae periodi conformatio plane mutata est ac denique alia evasit.

ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαι] Int. *πειρασόμεθα.* Apte comparat Astius Phaedon. p. 71. E. *ἐγώ σοι ἐρῶ καὶ αὐτήν, οὐ δέ μοι τὴν ἑτέραν,* sc. *ἐρεῖς.*

E. *οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου*] nec longius quoddam tempus requirit.

οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκ.] Stephanus et Astius *νέον* corrigendum censent, quod idem sit atque *νεωστί.* Ulterius etiam

πάλαι ἀκηκοὼς σφῷν ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην. καίτοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἄν ποτε οἷός τ' ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὖσι τηλικοῦτος.

ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῂς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις, οὐ γιγνώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ 822 *περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον φράζειν ὡς σαφέστατα.*

ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὦ ἄριστοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ὡς ἄρα πλανᾶταί ποτε, πᾶν δὲ τοὐναντίον ἔχει τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον, καὶ οὐ πολλάς, ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξ-

ἀκηκοὼς ex Par. A. et Voss. x. praeeunte Bekkero in locum veteris lectionis *ἀκήκοα* suffecimus. Porro pro *σφῷν ἂν νῦν* A. x. et fortasse pr. Ω. *σφῷν ἃ νῦν.*

processit Winckelmannus, qui istud ipsum *νεωστί* revocari iubet. Verum ea correctione admissa sententia pervertitur. Nam *οὔτε νέον οὔτε πάλαι* certe nihil aliud potest significare quam nunquam, nullo unquam tempore: quod ab ipsa loci sententia prorsus est alienum. Accedit huc quod ita dicendum fuit certe, *οὔτε νῦν οὔτε πάλαι.* Rectissime libri *οὔτε νέος οὔτε πάλαι*, quibus verbis Atheniensis significat, se has tres nec puerum et adolescentem, nec ante multum tempus, sed nuper demum didicisse. Etenim quum ipse se senem esse profiteatur, facile apparet fieri potuisse, ut, etiamsi non in pueritia harum rerum notitia esset imbutus, tamen iam ante longum tempus earum cognitionem acciperet. Neutrum igitur ait factum esse; quo ipso significat, sese fuisse in his serum studiorum, ut ait Horatius, atque in senectute demum nactum esse hanc scientiam et cognitionem. Fieri potest, ut Plato hic quoque semet ipsum significet adeoque ad iter a se in Aegyptum et Italiam inferiorem susceptum respiciat, in quo talium rerum cognoscendarum opportunitatem ipsi fuisse suppeditatam nemo dubitabit. v. supra VII. p. 819. A. — E. Ac narrat Plutarch. Num. c. XI. et Quaestt. Platonn. c. VIII. Platonem senem factum aliter de astronomicis sensisse atque antea.. Ceterum si quis in adiectivi cum adverbio consociatione offendat, ei auctor sim, ut legat nostra ad Phaedrum p. 234. E. — *οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ*, l. q. *ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ.*

P. 822. *ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κ.*] Eandem repetitionem habes Gorg. p. 452. E. *ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος, καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν.* Ibid. p. 454. C. *τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα,* x. τ. λ. Ibid. p. 521. D. *οὐ πρὸς χάριν λέγων τοὺς λόγους — ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον*

ἔρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὂν βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξά-
B ζεται, τὸ δ' ἐναντίον ἐναντίως. ταῦτ' οὖν εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτῃ δοξάζομεν — εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων ἵππων οὕτως ἢ δολιχοδρόμων ἀνδρῶν διενοούμεθα πέρι, καὶ προςηγορεύομεν τὸν τάχιστον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὡς τάχιστον, ἐγκώμιά τε ποιοῦντες ᾔδομεν τὸν ἡττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προςφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὖσι· νῦν δὲ δὴ περὶ θεοὺς τὰ αὐτὰ ταῦ-
C τα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα, ὃ γελοῖόν

P. 822. *ταύτῃ δοξάζομεν*] Sic pro vulg. *δόξομεν*, quod Bekker. Schneider. alii servarunt, ex uno Ricard. h. scripsi. Verum coniectura assequutus erat Astius.

ἵππων οὕτως] V. *οὕτως ἵππων*, invitis codd. praeter Ven. Ξ.

C. *οἰόμεθα, ὃ γελοῖον* —] ὃ addidi ex Ricard. h. Astius illud ante *ἐκεῖ* excidisse putabat. Stephanus vero ante *γελοῖον* requirebat *εἰ*. Schneiderus ἃ post *οἰόμεθα* inseruit.

οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον. Protagor. p. 344. D. *ὥσπερ οὖν οὐ τὸν κείμενόν τις ἂν καταβάλοι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἑστῶτά ποτε καταβάλοι ἄν τις ὥστε κείμενον ποιῆσαι, τὸν δὲ κείμενον οὔ, οὕτω καὶ κ. τ. λ.* Quae centenis aliis augere liceat. De re ipsa v. Tim. p. 38. C. sqq. coll. Boeckhio in libro: Untersuchungen über das kosmische System des Platon. p. 49. sqq. et p. 51. sqq.

B. *ταῦτ' οὖν εἰ πέφυκε μὲν οὕτως* —] In his inest aposiopesis. Nam post *μὴ ταύτῃ δοξάζομεν* orator inhibet cursum orationis abruptoque sermonis filo sententiam suam comparatione aliqua illustrare instituit. Quocirca post *δοξάζομεν* lineolam apposuimus, abruptae orationis indicem. Intelligi autem licebit: *ἆρ' οὐκ εὐηθές;* aut simile quiddam. Frustra haec alii aliter expedire conati sunt. conf. ad VI. p. 752. C. Pro vulg. *δόξομεν* Astius vere coniecit *δοξάζομεν*, quod ex cod. Ricard. restituere non dubitavimus.

προςηγορεύομεν — ὡς τάχιστον] De *ὡς* post nominandi verbum ad praedicatum adiuncto v. supra ad p. 792. D. Mox *τὸν ἡττώμενον νενικηκότα* i. q. *τὸν ἡττώμενον ὡς νενικηκότα*. Dativum *δρομεῦσιν*, pro quo recentiores grammatici pervulgato errore arbitrantur *δρομέσιν* fuisse unice usitatum, a dubitationibus omnibus vindicavit Lobeckius ad Phrynich. p. 69. Ceterum notabis hyperbaton, quo *οἶμαι* in secundo membro disiunctionis post *οὔτε* collocatum legitur.

C. *ἆρ' οὐκ οἰόμεθα, ὃ γελοῖόν τε* —] Vulgo aberat ὃ, quod nunc ex cod. Ricardin. inseruimus, et post *ὀρθόν* commate interpungebatur. Restituendum esse pronomen iam

τε καὶ οὐκ ὀρθὸν ἐκεῖ γιγνόμενον ἦν ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τούτοισι γίγνεσθαι;

ΚΛ. Γελοῖον μὲν οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε, ψευδῆ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνούντων.

ΚΛ. Ἀληθέστατα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέντων δὲ ἐατέον; καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

Cap. XXIII. *ΑΘ.* Ἤδη τοίνυν χρὴ φάναι τε- D

ἐν τούτοισι γ.] V. τούτοις, praeter fidem et auctoritatem codicum. De distributione personarum in seqq. v. infra enarrationem.

Οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε] Margo Voss. x. ἀλλὰ μὴν ὡς ἐπὶ τοῖσδε, ἢ οὐδαμῶς, ἢ οὐ μόνον, ἢ ἔτι μήν, ἢ ὅμως δέ. Eadem habet Schol. Ruhnken. p. 230. Quid rei sit, in explicatt. ostendimus.

Astius vidit, qui illud post οὐκ ὀρθόν inserebat, cui rationi certe codicis auctoritas anteponenda est. Sententia totius loci haec est: nonne putamus, quod tunc illic (in victoribus Olympicis) ridiculum et ineptum foret, idem nunc etiam hic et in tali re (ubi de diis agitur) ridiculum et ineptum existere? Nam ad γίγνεσθαι sponte apparet repetendum esse γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθόν. Ad haec vero Clinias: Ridiculum quidem istud nequaquam est; nimirum tristissimum esse hunc errorem significans, quippe qui ad res divinas pertineat. Cui Atheniensis: Neutiquam vero nec diis gratum acceptumque est, si nos de diis falsam famam decantamus. Hoc ipsum vero indicium confirmans ac probans Clinias rursus respondet: Verissime iudicas, nec diis hoc placere posse, siquidem haec ita comparata sunt, h. e. siquidem falsa sunt et plena erroris, quae vulgo de sideribus ac diis coelestibus creduntur. Haec igitur loci sententia est, satis plana illa ac perspicua. Quo magis mireris, quod Astius omnia perturbavit miserrime. Is enim sublata post ἐν τούτοις γίγνεσθαι interpunctione, et nomine Cliniae atque Atheniensis ante Γελοῖον et Οὐ μὴν deleto, omnia continuo sermone usque ad θεῶν ὑμνούντων Atheniensi tribuit et pro Γελοῖον μὲν οὐδαμῶς refingendum censuit: ὀρθὸν μὲν οὐδαμῶς. In qua ratione quam multa sint quae locum concedant acerbiori castigationi, id nunc nec vacat exponere, nec ostendere necessarium videtur. Quamquam nuper similia molitus est Hermannus, qui ὂ ante ἐκεῖ de suo inseruit et Cliniae nomine ante Γελοῖον sublato omnia Atheniensi continuavit.

λος ἔχειν τά γε παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα. Περὶ δὲ θήρας ὡςαύτως διανοηθῆναι χρή, καὶ περὶ ἁπάντων ὁπόσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προςταττόμενον ἐπὶ μεῖζον εἶναι τοῦ νόμους θέντα ἀπηλλάχθαι, ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξύ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις,
E οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ῥητά φαμεν εἶναι, λέγοντές τε αὐτὰ ὡς νόμους οἴεσθαι τιθεμένους εἶναι πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γε-

τά γε παιδείας μ.] Plerique libri cum A. Ω. Ξ. *τε* pro *γε*. perperam.

τοῦ νόμους θέντα] *τοὺς* Ω. Ξ. v. f. r. a. c. δ. o. x. Pro *ἀπηλλαχθαι* Flor. d. *ἀπαλλάττεσθαι*, sed in marg. *ἀπηλλάχθαι*.

E. *πολλῆς ἀνοίας γέμειν*] Pro vulg. *γε μὴν* soli Vat. f. et in marg. Ω. a. c. δ. o. *γέμειν*. Praeterea *γέμει* in marg. Voss. x. De toto loco v. infra.

ὡς ἄρα, ὃς ἂν τοῖς τοῦ —] Winckelmannus coni. *ὡς ἄρα, ὃς ἂν — τὸν βίον, ἀκρότατος* vel *ἀκροτάτου ὄντος*. Non opus; v. explicatt.

Ceterum de *ἐνταυθοῖ* v. ad Phileb. p. 15. A.

Cap. XXVII. D *Περὶ δὲ θήρας* —] Etiam venationem inter eas artes numerat, quibus iuvenilis aetas fingenda et conformanda sit. In quo philosophus Doriensium instituta sequutus esse videri potest, de quibus v. Mansonis Spart. Vol. I. P. I. p. 152 Xenoph. De Ven. I. et De rep. Laced. IV. 7. Oppian. Cyneg. I. v. 110 sqq. conf. Cicer. De N. D. II. 64. ibique Davis. p. 475. ed. Creuz.

κινδυνεύει γὰρ — ἀπηλλάχθαι] videtur enim id, quod mandatum est legislatori, ad maius quiddam spectare s. maius quiddam esse, quam ut legibus latis continuo sit absolutus suoque munere functus. De *ἐπὶ μεῖζον* v. Schaefer ad Lamb. Bos. p. 552. Heindorf. ad Phaed. p. 93. B. Frustra Steph. corrigebat *ἰέναι*.

E. *οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα — τροφήν·*] veluti quum disputaremus de parvulorum educatione. Respice quaeso p. 788. A — C. et p. 793. A — D.

οὐ γὰρ ῥητά φαμεν εἶναι — γέμειν] Vere, opinor, C. Fr. Hermannus De vestigg. p. 17. l. *ἄῤῥητα* legendum coniecit, quo revocato aptissima emergit sententia haec: non enim censemus ea indicta esse oportere s. ea silentio transmitti debere, ac dicentes nos credi oportere ea tamquam leges esse posita multa temeritate arbitramur repletos esse. Id ipsum scilicet Plato etiam in superioribus p. 788. A. et 793. B. diserte professus est, ubi docet, talia nec pro legibus esse venditanda nec temere praetereunda silentio, rur-

γραμμένων δὴ ταύτῃ τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς
πολιτείας οὐ τέλεος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς
ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῇ τὸν
ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα καὶ πειθόμενον
μάλιστα, τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ
ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα, ὃς ἂν τοῖς τοῦ νομοθέτου
νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πει- 823
θόμενος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗ-
τος ὅ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου, τόν
τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νό-

τοῦ νομοθέτου νομοθετοῦντος] Editt. vett.: *τοῦ νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος*, omisso *νομοθέτου*. Recte voc. adiiciunt Ξ. v. f. h. r. a. c. o δ. x., qui liber postremus quod illud tuetur, inde adeo suspicari audemus, ne Par. A. et Vat. Ω. quidem eo omnino carere. Sed hoc utut est, sententiam certe patet esse hanc: qui legislatoris, et leges ferentis et laudantis ac reprehendentis scriptis obtemperans vitam transegerit. Etiam Ficinus *νομοθέτου* interpretatione sua expressit. Receperunt *νομοθέτου* nuper etiam Hermann. Schneider. Baiter.

susque profitetur mox p. 823. C. Haec igitur in tnto putamus esse. Quibus explicatis reliqua nihil amplius difficultatis habere videntur. Patet enim ad *λέγοντες — γέμειν* repetendum esse *φαμέν*, ut nominativus rectissime sese habeat. Est enim verborum consecutio haec: *λέγοντές τε οἴεσθαι αὐτὰ ὡς νόμους εἶναι τιθεμένους πολλῆς ἀνοίας γέμειν*. Quamquam pro *οὐ γὰρ ἄῤῥητα* fortasse etiam rectius fuerit et sententiae alibi enuntiatae convenientius: *οὔτε γὰρ ἄῤῥητα*, ut *οὔτε* et *τε* ad se invicem referantur, sicuti Apol. Socr. p. 26. C. Sympos. 223. C. al. hoc sensu: nam quemadmodum ea censemus non indicta esse oportere, ita item nos arbitramur magnae temeritatis crimen subire, si ea dicamus etc. Ad *οἴεσθαι* ne quis putet *δεῖν* intelligendum reliqui, meminisse iuvabit in verbo dicendi, ex quo infinitivus suspenditur, iubendi contineri vim ac significationem, de quo usu loquendi diximus ad Protag. p. 346. B. Phaedon. p. 95. B. conf. Hermann. ad Viger. p. 743. Ex quo intelligatur, unde provenerit nostrum illud credi oportere, quo antea usi sumus. Praeterea animadvertendum est, participium *τιθεμένους* praedicato *νόμους* esse accommodatum, quum debuerit proprie scribi *τιθέμενα*. Quam syntaxin iam alibi ostendimus apud Platonem adeo esse frequentem, ut nihil habeat, quod quem possit merito offendere. v. ad Gorg. p. 463. E. al.

τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν] Sc. *πολίτην*. Ex abundanti haec accesserunt per anacoluthon quoddam; poterant enim sententia incolumi plane omitti. — *τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον*, perfectius, s. rectius, dictum erit. — *ὡς*

μους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι, νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν, τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἧττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα· δηλοῖ μὲν
B ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμά ἐστι, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἑνί.

P. 823. δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα] μὲν om. marg. Ω. et Flor. a.
B. ἄξιον ἐννοεῖν θήραν] ἀξίαν A. Ξ. v. r. a. c. o. et

ἄρα, sc. τέλεος ἔπαινος τοῦ πολίτου ἐστίν, vel ἀγαθὸς πολίτης ἐστίν. — τὸν βίον ἄκρατον, i. e. ὡς ἄκρατον, ὥστε ἄκρατον εἶναι, intemeratum, nullis vitiis contaminatum.

P. 823. νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν] Simplicius erat νόμοις ἐμπλέκειν. Formulam μὴ μόνον — δέ, in his libris non ita raram, attigimus ad libr. V. p. 717. D.

τὸν δὲ ἄκρον πολίτην —] ἄκρον i. q. τέλεον; v. ad Theaet. p. 201. C. ταῦτα ἐμπεδοῦν, sc. δεῖ, haec obstrictum tenere oportet; v. ad III. 5. — κατειλημμένα comprehensa et firmata, i. e. imperata. Mox τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν est: iam vero quod ad rem praesentem attinet.

δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μ.] Asyndeton ne cui molestum accidat, v. ad Theaetet. p. 181. B. Ficinus tamen pro ἂν videtur γάρ legisse. Vertit enim: magis enim quod volumus aperit. Non male, praesertim quum marg. Ω. omittat μέν.

B. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμα] H. e. res quae patet admodum late; res amplissimi ambitus. Usum loquendi ad Soph. p. 254. B. Politic. p. 280. C. et p. 282. A. illustravimus. De venationis amplitudine v. Sophist. p. 221. E. sqq.

πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ —] Locus anacoluthis plenus non eget emendatione, qualem Stephanus aliique suaserunt, sed accuratiore explicatione. Pergi debebat: πολλὴ δὲ καὶ ἡ περὶ τὰ πεζὰ θηρία κ. τ. λ. Pro eo autem neutro genere dicitur πολὺ τὸ περὶ τὰ πεζά, ita ut iam pro θήρα addatur aliud nomen θηρίματα, cui ipsum illud πεζὰ tanquam praedicatum accommodatur. Itaque deinde infertur οὐ μόνον θηρίων. Sed quod iam sequi debebat ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων, id rursus mutata repente sermonis structura aliter enuntiatur. Nam novo verbo finito adhibito dicitur: ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, sed etiam de hominum venatione cogitare iuvat. Verum his vix ita positis, rursus alia fit constructionis mutatio. Nam post τήν τε κατὰ πόλεμον quum deinceps dicendum esset καὶ τὴν κατὰ φιλίαν; tamen adiunguntur potius haec: πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν, ita quidem, ut haec quoque pars enuntiati rursus exeat in anacoluthon. Nam debebat dici potius: θη-

πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν, πάμπολυ δε καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τήν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα ἡ μὲν ἔπαινον, ἡ δὲ ψόγον ἔχει· καὶ κλωπεῖαι καὶ λῃστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας δέ πέρι τιθέντι τῷ νο- C

pr. Ω., ut scripsit unus Schneiderus. Dein Steph. et Astius τήν γε legendum censent.

καὶ κλωπεῖαι] κλοπεῖαι Vat. r. et corr. A.

στρατοπέδων στρατοπέδοις] Fort. ἐν στρατοπέδοις.

ρεύει, omisso ante κατὰ φιλίαν articulo, ita ut denique sequeretur: ἡ μὲν ἔπαινον, ἡ δὲ ψόγον ἔχουσα. Fatemur locum hunc prorsus esse singularem atque tam negligenter scriptum, ut, quamvis Legum opus anacoluthis omnis generis paene refertum sit, tamen vix usquam in eo simile quiddam reperiri posse videatur. Nihilominus plane nobis persuasimus omnia esse integra ac sincera, ut ne levissima quidem verborum mutatio necessaria videatur. Nimirum haec quoque confirmant satis certo, verum esse quod veteres scriptores memoriae prodiderunt, qui Platonem narrant hoc opus reliquisse imperfectum neque limatum aut perpolitum.

καὶ κλωπεῖαι — θῆραι.] Quod non modo latronibus sed etiam militibus tribuuntur κλωπεῖαι, latiore sensu positum est vocabulum, quo non modo dicitur de iis, qui alteri aliquid furantur, verum etiam de illis, qui alicui clandestinis consiliis et insidiose aliquid auferunt vel eum furtim aggrediuntur. Atque similiter etiam θηρᾶν, θηρᾶσθαι ac θήρα usurpari, vel ex Sophocl. Aiac. in. πειράν τιν' ἐχθρῶν ἁρπάσαι θηρώμενον, constare debet, ubi v. Lobeck. Molestiam vero creavit interpretibus istud στρατοπέδοις, quod fuit quum ipsi quoque, Astii sequuti sententiam, pro subditicio haberemus. Sed nihil nunc in hoc vocabulo inesse putamus quod alicui merito possit scrupulum iniicere. Nam dativus hic interpositus est, ut significetur exercitum ab exercitu clam circumveniri atque spoliari solere. Itaque locus sic explicandus videtur: etiam furta tum latronum tum exercituum adversus exercitus sunt venationes. Quamquam praestat, fortasse refingere locum sic: καὶ στρατοπέδων ἐν στρατοπέδοις θῆραι, qua emendatione facillime expeditur verborum constructio alioquin utique difficilis. Significantur autem, ea ratione admissa, clandestinae hostilium castrorum aggressiones, ut inde furtim praeda capiatur. Etenim στρατόπεδα quum et castra sint, et exercitus vel milites; vocabulum per dilogiam nunc utroque sensu positum est, quod non abhorret ab usu loquendi Platoni proprio. Etiam mox p. 823. E κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει. Pro κλωπεῖαι quod in libris quibusdam κλοπεῖαι scriptum legitur, exposuit de hac scripturae discrepantia Lobeckius ad Phrynich. p. 591.

μοθέτῃ τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μέν, τὸν νομοθέτην, ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεὼν τὰ περὶ θήρας πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους τε καὶ ἐπιτηδεύματα, τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μήθ' ἡδονὴν μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας
D καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ' ἐπαίνου ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα ἀποτελεῖν. τούτων δὴ προῤῥηθέντων ἑξῆς ἂν γίγνοιτο ἔμμετρος ἔπαινος

C. τὸν μέν, τὸν νομοθέτην,] Male Steph. alterum τὸν cante νομ. om. Tuentur illud codd. omnes.

C. ἀπειλητικαὶ νόμιμα τιθέναι] In his νόμιμον vim habet nominis substantivi, ut saepe. Legg. I. p. 636. B. καὶ δὴ καὶ πάλαιον νόμιμον δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα. VI. p. 772. B. τῶν τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων. VIII. p. 840. D. τὸ ἡμέτερον νόμιμον. Phaedr. p. 252. τῶν εἰωθότων νομίμων. Epist. VII. p. 327. C. τὰ τυραννικὰ νόμιμα.

τὸν μὲν τὸν νομοθέτην] Appositionem hanc, ex perspicuitatis studio profectam, attigimus ad Gorg. p. 476. E. 501. A. conf. Matthiae Gr §. 288. ann. 5. Mox πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους — ἐπιτηδεύματα est: habita ratione laborum et studiorum adolescentium. — καὶ μήθ' ἡδονὴν μ. π. ἐξείργειν αὐτόν, nec decet aut voluptatem aut laborem impedire ipsum. Nam mutatum in his subiectum est.

D. ἥτις μὲν βελτίους — τἀναντία] H. e. ταύτην μὲν ἐπαινοῦντος, ἥτις βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχάς, ἐκείνην δὲ ψέγοντας, ἣ ἀποτελεῖ τἀναντία.

E. μήτε ἐγρηγορόσι — διαπονουμένοις] Dativus participii post accusativum infertur per anacoluthon. Quippe scriptoris menti obversatum est: εἴθ' ἡμῖν μήτε τις ἐπιθυμία μήτ' ἔρως — ἐγγένοιτο, pro quo antea dixit: εἴθ' ὑμᾶς — λάβοι. Designatur vero piscatio nocturna et diurna, de qua v. Sophist. p. 220. C. D. Nisi forte μήτ' ἐγρηγορόσι μήτε εὕδουσιν idem est quod οὔτ' ὄναρ οὔθ' ὕπαρ, h. e. nunquam; quod nobis minus videtur probabile. — Κύρτος est nassa, fiscella viminea angusto collo; v. ad Sophist. p. 220. C. Venatio autem sive piscatio eius ope instituta vocatur ἀργὸς θήρα, quoniam non requirit magnam virium humanarum contentionem aut vim quandam ac sollertiam ingenii. Respexit haec Plutarch. De sollert. anim. c. 9. διὸ καὶ Πλάτων αὖ πάλιν ἀπεῖπε νομοθετῶν, μᾶλλον δ' ἐπεύξατο (leg. ἀπεύξατο), τοὺς νέους θαλαττίου θήρας ἔρωτα λαβεῖν. οὐδὲν γὰρ ἀλκῆς γυμνάσιον οὐδὲ μελέτημα σοφίας οὐδ' ὅσα πρὸς ἰσχὺν ἢ τάχος ἢ κινήσεις διαπονοῦσι κ. τ. λ.

μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν —] Quid sit

θήρας καὶ ψόγος, ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων, ἐπαινοῦντος, ψέγοντος δὲ ἡ τἀναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους· Ὦ φίλοι, εἴθ' ὑμᾶς μήτε τις ἐπιθυμία μήτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ ἀγκιστρείας μηδ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μήτε ἐγρηγορόσι μήτε εὕδουσι E κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονουμένους. μήδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν λῃστείας τε ἵμερος ἐπελθὼν ὑμῖν θηρευτὰς ὠμοὺς καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ. κλωπειας δ' ἐν χώρᾳ και πόλει μηδὲ εἰς τὸν

E. *κλωπείας δ' ἐν χ.*] *κλοπείας* Vat. r.

εἰς τὸν ἔσχατον νοῦν, nemo facile dixerit. Nihili enim est, quod Astius explicat: *εἰς νοῦν τοῦ ἐσχάτου*, ne infimi quidem h. e. vilissimi et pessimi, in mentem veniat. Qua ratione qui loquutus sit, neminem ullum reperias. Corruptum esse locum, dubitari non potest. Id enim arguit etiam constructio verbi *ἐπέλθοι* cum *εἰς τὸν νοῦν*. Nam *ἐπέρχεσθαι* constat aut cum dativo aut cum accusativo sine praepositionis accessione coniungi solere: Priscianus XVIII. p. 1178. ed. Putsch. „Attici, inquit, *εἰςῆλθέ με τὸ δέος καὶ εἰςῆλθέ μοι.*" v. Thom. Mag. p. 272 sq. Valckenar. ad Phoeniss. p. 464. Dorvill. ad Charit. p. 501 intpp. ad Phaedon. p. 58. E. Matthiae Gr. Gr. §. 402. Atque hoc perspecto ipse Astius postea, eiecto *εἰς* et *νοῦν*, legendum censuit: *μηδὲ τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι ἅψασθαι*. Atqui eam mutationem quis est quin largiatur violentiorem esse, quam ut ulla ex parte probari queat? Legendum, opinor, una litterula deleta, *μηδὲ εἰς τὸ ἔσχατον*, in quam coniecturam incidimus, antequam animadverteramus etiam Winckelmannum eandem proposuisse. Quippe *εἰς τὸ ἔσχατον* dicitur adverbialiter, ita ut *μηδὲ εἰς τὸ ἔσχατον* significet: ne tum quidem, quum res venerit ad summum et extremum; ne ultima quidem, sive summa, urgente necessitate; auch nicht einmal im äussersten Falle. Thomas Mag. p. 372. *ἐσχάτως ἔχει, ἐπὶ τοῦ μοχθηρῶς· οἱ δὲ πάλαιοι ἐπὶ τοῦ ἄκρως τιθέασιν· ἐσχάτως φιλόσοφος.* ubi consulendus et Trillerus, qui hunc usum voc. *ἔσχατος* copiose persequitur. Mox *αἱμύλος ἔρως* est blandus et fallax amor; v. Eustath. ad Odyss. I. v. 56. Ilgen. ad Hymn. Hom. p. 216 sqq. Ruhnken. Epist. Crit. p. 28. Blomfield. ad Aeschyl. Prom. Vinct. Glossar. v. 214. Grammat. in Anecdot. Bekker. Vol. I. p. 363. *Αἱμύλος· ὁ ἔμπειρος ἢ ἡδὺς ἐν τῷ ἀπατᾶν καὶ κόλαξ. Πλάτων αἱμύλος ἔρως φησίν.* Schol. ad Phaedr. p. 237. B. *αἱμύλος· ποικίλος, πυκνός, πανοῦργος, δολερός.*

ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἅψασθαι, μηδ' αὖ πτηνῶν
824 θήρας αἱμύλος ἔρως οὐ σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι
τινὶ νέων. πεζῶν δὴ μόνον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα
λοιπὴ τοῖς παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς, ὧν ἡ μὲν τῶν εὑδόντων αὖ κατὰ μέρη, νυκτερεία κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαίνου, οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ἄρκυσί τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκῃ χειρουμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων ῥώμην. μόνη δὴ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα

P. 824. *ἐπέλθοι τινὶ νέων*] Sic A. pro vulg. *τινά*, quod tuentur reliqui libri. Utrumque recte dicitur.

οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα] V. infra enarr.

ὁ διειρημένος ἂν εἴη] Vulgo *διῃρημένος*, quod correctum ex A. Ω. v. f. r. a. c. δ. o. x.

B. *μηδεὶς τοὺς ἱεροὺς ὄντως*] *τοὺς* om. Steph. invitis codd. omnibus. Dein *ἱερεῖς* A. Ω. v. f. a. c. δ. o. x. Sed *ἱεροὺς* in marg Ω. a. c. d. additis verbis: *ἀπ' ὀρθώσεως, καλῶς.*

P. 824. *εὑδόντων αὖ κατὰ μέρη*] eorum qui per vices dormiunt, ita ut alii vigilent, alii somnum capiant. De *νυκτερείᾳ* v. Sophist. p. 220. D. intpp. ad Xenoph. Mem. IV. 7, 4.

οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόνων] neque ea, quae laborum habet intervalla. Mira haec accidit articuli collocatio planeque inusitata videtur. Sed eadem recta foret, si post *τῶν* additum esset aliquod praedicatum, quod ad *πόνων* pertineret. Legg. II. p. 657. A. *τὰ τὸν πολὺν σεσωσμένα χρόνον μέλη*. Libr. III. p. 700. A. *τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου*. Tim. p. 39. D. *πρὸς τὴν τῆς διαιωνίας μίμησιν φύσεως*. Ibid. p. 50. B. *περὶ τῆς τὰ πάντα δεχομένης σώματα φύσεως*. Politic. p. 277. B. *τὸ τῆς ἔμπροσθεν ἁμάρτημα διεξόδου*. Euthyphr. p. 4. C. Gorg. p. 451. A. B. Hipp. mai. p. 300. C. *τῆς τῶν παρόντων λέξεως λόγων*. Vide igitur an scribendum sit: *οὐδ' ἡ τῶν ὄντων* (i. e. *παρόντων*) *διαπαύματα πόνων ἔχουσα*. Astius *τῶν* eiecit. Winckelmannus autem legendum suspicatur: *τῶν ἐγρηγορότων διαπαύματα*, coniectura utique audaciore. De participio *χειρουμένων* sine *τῶν* posito v. Matthiae Gr. Gr. §. 563. Astius *τῶν* de coniectura sua ante *ἄρκυσί τε* interposuit.

ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις —] venatio quadrupedum, quae fit equis aut canibus aut corporibus propriis (veluti hasta et iaculo). De dativo instrumenti cum nomine substantivo copulato v. ad p. 813. D.

τούτων δὴ πάντων ἔπαινος μὲν πέρι] Stephanus corrigendum arbitratur *ἔπαινον* et *ψόγον*, aut *πέρι* eiiciendum censet. Sed praepositio pertinet ad *τούτων πάντων*, estque paullulum traiecta. Similiter supra p. 814. D. *τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι*. Pro *διειρημένος* invitis codd. melioribus le-

σώμασιν, ὧν ἁπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πληγαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὴ πάντων ἔπαινος μὲν πέρι καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε. τούτους μηδεὶς τοὺς ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς B
κωλυέτω, ὅπου καὶ ὅπηπερ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν· νυκτερευτὴν δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς πιστὸν μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι· τὸν ὀρνιθευτὴν δὲ ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀγρίοις ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων·

ἐν ἀργοῖς μέν] Sic verissime A. Ω. et marg. Voss. Vulgo legebatur ἀγροῖς.

καὶ ἱεροῖς ἀγρίοις] Vere sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. Male vulgo καὶ ἱεροῖς ἁγίοις, in quibus ἁγίοις pro glossemate habebat Astius. Marg. Vat. Ω. pro ἀγρίοις habet καὶ ἱερατικοῖς. Schrammius Quaestt. De libris nonnullis. Legum Plat. Part. III. p. 17. pro ἀγρίοις legi iubet ἀγροῖς.

gebatur διηρημένος, de qua utriusque verbi confusione dictum est supra ad VII. p. 809. C.

ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς] Nam horum exercitatio optima quaeque bona spectat. Quae qualia sint, Xenophon. Cyneg. XII. exponit, quamquam loquens ille de universa venatione. Nam §. 1. ὑγίειάν τε γὰρ τοῖς σώμασι παρασκευάζουσι, καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν μᾶλλον, γηράσκειν δὲ ἧττον· τὰ δὲ πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα παιδεύει. Ibid. §. 8. ἐκ τῶν τοιούτων οὖν στρατιῶταί τε ἀγαθοὶ καὶ στρατηγοὶ γίγνονται, et paullo post: ὧν γὰρ οἱ πόνοι τὰ μὲν αἰσχρὰ καὶ ὑβριστικὰ ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀφαιροῦνται, ἐπιθυμίαν δ' ἀρετῆς ἐνηύξησαν, οὗτοι ἄριστοι. Conf. ibid. Cap. XIII. 13. 14. et De Republ. Lacedaemon. IV. 7.

νυκτερευτὴν δὲ ἄρκυσι καὶ πλεκταῖς] Scripsimus ἄρκυσι pro vulg. κυσὶ de evidenti coniectura Gronii, quam probarunt etiam Schulthesius, Astius, Turicenses, alii. Canibus certe hic non est locus, quandoquidem nunc venatores, qui retibus et laqueis utuntur ad feras noctu capiendas, opponuntur iis, qui interdiu equis vel canibus eas insectantur et propriarum virium periculum faciunt. Dein πλεκταῖς scripsimus pro πλέκταις, sicuti etiam Astius suasit in Lexico Platon. s. v. Pollux X. 142. Πλεκτὴν οἱ Ἀττικοὶ τὴν σειράν. v. Lobeck. Paralip. Vol. II. p. 352.

ἐν ἀργοῖς μὲν καὶ ὄρεσιν] Vulgo legebatur ἐν ἀγροῖς μὲν, vitio manifesto, quod ope codicum sublatum est. Opponitur enim ἐν ἐργασίμοις. Intelliguntur autem agri, qui otiosi iacent neque iam arati et culti sunt; das Brachfeld; veteretum et vervactum. Dicitur autem genere neutro ut ἐργάσιμα καὶ ἱερά. Quocirca non opus est coniectura Astii: ἐν ἀργοῖς μὲν ἀγροῖς.

καὶ ἱεροῖς ἀγρίοις] Pes-

ἐνυγροθηρευτὴν δέ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἕλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ ἐξέστω θηρεύειν, μὴ χρώμενον ὀπῶν ἀναθολώσει μόνον. Νῦν οὖν ἤδη πάντα χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τά γε παιδείας πέρι νόμιμα.

ΚΛ. Καλῶς ἂν λέγοις.

sime vulgo: καὶ ἱεροῖς ἀγίοις. Recte codd meliores ἀγρίοις. Intelliguntur loca sylvestria horrida atque vasta, sed diis consecrata (geweiheter wilder Boden), in quibus venationem vult interdictam esse. De ἄγριος v. Libr. p. 905. B. 908. A. De regionibus in terrae distributione diis consecrandis v. Libr. V. p. 738. D. 745. D.

ἐνυγροθηρευτὴν δέ — θηρεύειν] Accusativum hunc Astius putat absolute positum esse. De quo nobis secus videtur. Cohaeret enim ille cum infinitivo θηρεύειν, quandoquidem ἔξεστι nunc cum accusativo et infinitivo construitur, ut utraque constructio etiam subinde consocietur. Nimirum prave vulgo post καὶ λίμναις plenius interpungunt. Quod enim post ἐν τοῖς ἄλλοις interponitur δέ, id ob antegressum πλὴν ἐν λιμέσι κ. τ. λ. oppositionis gratia illatum indicari debet.

μὴ χρώμενον — μόνον] modo ne utatur mixtura succorum s. humorum. Ὀπός proprie est quivis succus et humor ex plantis et arboribus emanans. Eximie vero eo nomine appellatur succus sive lac laserpitii s. silphii, sicuti docent Galen. Gloss. Hippocr. p. 556. ed. Franz. Foesius Oeconom. Hippocrat. p. 458. ed. Francf. 1588. et intpp. ad Theophrast. Hist. Plantar. VI. 3. De Attico vocabuli usu v. Moeris Atticist. p. 290 sq. ibique Pierson. Significat enim etiam succum lacteum caprifici, quo coaguli loco utebantur veteres ad lac spissandum.

ARGUMENTUM
LIBRI OCTAVI.

Absoluta de institutione ac disciplina iuvenili disputatione libro octavo primum de diebus festis ac sacris solemnibus coniunctisque cum iisdem ludis publicis deque castimonia in iis necessaria exponitur (p. 828 — 842. B.); ac deinde transitur ad describendum civium victum cultumque et ad definienda iura, quae inde proficiscuntur (p. 842. C. — 850. C.). De quibus rebus rursus ita explicatur, ut non pauca, data opportunitate, universe disserantur, proponanturque communia quaedam civitatis sapienter moderandae regendaeque praecepta. Quae omnia, in brevius contracta, eo modo iuvabit enarravisse, ut Atheniensem rursus inducamus perpetua utentem oratione. Is igitur haec fere ordine deinceps disputat.

Sequitur nunc, ut ope oraculorum Delphicorum dies festi constituendi et sacra sancienda sint, quibus deos colere ac venerari conveniat. Verumtamen tempus quidem et numerum eorum forsitan nobismet ipsis licebit definire et constituere. Itaque primum quidem ne ullus dies vacet religionibus, quotidie ab uno aliquo magistratu deo alicui aut daemoni publicum fiat sacrificium. De qua re quoniam non omnia ac singula legibus possunt praecipi, quae in his praetermissa fuerint, ea religionum interpretes com-

omnibus consiliis deliberabunt ac decernent. Lege vero constitutum atque sancitum hoc sit, ut duodecim diis, a quibus singulae tribus denominatae sunt, singulis mensibus sua cuique sacra fiant cum certaminibus tum musicis tum gymnicis coniuncta. In qua tamen re inferorum deorum sacra seiungenda sunt a solemnibus in honorem deorum coelestium institutis, ita quidem, ut illa uno mense duodecimo, Plutoni sacro, peragantur. Quippe hunc quoque deum fas est a populo bellicoso eodemque pio rite coli atque honorari (p. 828. A. — D.). Quum vero ad vitam beatam ac felicem plane sit necessarium, ut non modo alios non afficiamus iniuria, sed etiam ipsi ab iniuriis tuti simus paratique ad arcendas ac propulsandas hostium aggressiones; civitatem prudentem et bene moratam oportet singulis mensibus per unum alterumve diem militares instituere exercitationes. Quod quidem ita fiet commodissime, ut cum sacris solemnibus iungantur ludi militares ad pugnarum bellicarum similitudinem quam diligentissime comparati, quibus et viri et mulieres intersint. In his vero ludis boni ac fortes laudibus ornentur; ignavi contra et imbelles notentur et ignominia afficiantur, quo magis civium animi ad virtutem colendam incendantur. Atque hoc quo certius ita eveniat, laudandi reprehendendique venia non cuivis concedatur, sed unis viris gravibus virtuteque sua spectatis permissum sit, eiusmodi carmina facere, iudicium suum interponentibus educationis praefecto reliquisque legum custodibus (p. 828. D. — 829. D. E.). Quo propius autem hi ludi ad belli similitudem accedant, inter eos etiam armis ac telis utendum erit iis, quae armis in bello usitatis sint quam simillima; quin etiam, si quis forte in illis fuerit interfectus, hoc non erit ut maleficium aut delictum puniendum atque ulciscendum (p. 830. A. — 831. A.). Iam vero civitates pleraeque quod haec exercitia bellica fere negligunt et contemnunt, eius rei caussae imprimis duae sunt. Cernitur una in prava lucri cupiditate, qua incensi homines uni quaestui potissimum inserviunt et a liberalis certaminis studio plane avocantur. Altera posita est in perverso civitatum regimine, quandoquidem ii, penes quos imperium est, sive is tyrannus sit, sive populus, sive pauci delecti, fere metuunt, ne cives, ubi

militari virtute insignes extiterint, exosum ipsis imperii iugum aliquando cervicibus suis excutiant; quo efficitur, ut illos ab armorum usu omnino arcere conentur. Nos igitur, quum cives nostri nec avari sint nec habeant talis libertatis suae inimicos, omnes in usu armorum exerceamus, atque omnia corporis exercitia, cursum, pugnam armatam, sagittarum et iaculorum usum, artem equestrem, ad fingendam roborandamque eorum fortitudinem adhibeamus, etiam arte musica rite ad partes vocata. (p. 831. B. — 835. C.) —

His autem ita institutis, animum subit cogitatio rei admodum gravis ac periculosae. Quod enim diximus, ludos illos publicos adolescentibus et puellis, itemque viris ac mulieribus, quantum fieri possit, communes esse oportere, periculum sane videtur esse, ne ea re adiuvetur morum corruptio alaturque lubidinis ac lasciviae turpitudo, praesertim quum cives nostri a durioribus laboribus, qui vim cupiditatum infringant, liberi sint et immunes, in conviviis publicis ac festis diebus concelebrandis plurimum versentur, denique etiam utantur optima corporis valetudine viriumque robore. Nec vero negari potest, legum latorem quam diligentissime cavere oportere, ne cupiditates inde oriantur ipsi naturae vel maxime contrariae. Et nos quidem iam antea nonnulla constituimus, quae ad tuendam servandamque temperantiam et continentiam valeant. Quorsum pertinet, quod divitias voluimus a civitate nostra procul haberi, qua una re mirum quantum ad illam virtutem proficitur. Praeterea etiam magistratus iussimus mores vitamque civium sedulo observare, quo ipso sperare licet effectum iri, ut flagitia nequitiae prohibeantur et arceantur. Sed restant alia, quae de his rebus exponenda sint, quo rectius quum omnino de lubidinis pravitate, tum de puerorum amoris turpitudine iudicari queat. Nam puerorum amorem, quantumvis naturae contrarium, tamen leges Spartanorum et Cretensium non videntur satis coërcere. De his igitur rebus ut recte statuatur, tria omnino sunt amicitiae genera distinguenda. Ex his unum est, quod continetur animorum similitudine, quum homines simili vel aequali virtute praediti mutua inter se benevolentia et caritate coniunguntur. Alte-

rum est huic quodammodó contrarium, quod oritur ex dissimilitudine et diversitate, quum alter alterum sectatur, quoniam ipse non habet ea, quae illi sunt propria, veluti quum pauper sectatur divitem et opulentum. Tertium genus ex utroque illo mixtum est et conflatum. Appellatur autem amicitia ista et benevolentia amoris nomine, quando extitit vehementior; ut facile appareat amoris vis et natura. Iam vero haec tria genera ubi consideramus quomodo inter ipsa differant, primum illud reperimus placidum esse et commune, quod utriusque amici utilitatibus conveniat; alterum contra vehemens et communitatis negligens esse; denique tertium existere eiusmodi, ut et cupiditatem et moderationem habeat ideoque inquietum sit sibique ipsi saepe contrarium. Ex quo intelligi potest, quid de re nunc in quaestionem vocata statuendum sit. Est enim legislatoris, cognito variorum amorum discrimine, in civitate non alium ferre ac tolerare, nisi eum, qui ex mutua animorum benevolentia proficiscitur et cum temperantia placidaque tranquillitate coniunctus est (p. 835. D. — 837. E.). — Iam vero si quaeritur, quanam ratione cives nostri a turpi lubidine arceri queant, responsionem in promtu habemus. Quod enim vulgo fieri videmus, ut fratres a fratribus, parentes a liberis lubidinem aversam habeant, quoniam omnes inde a prima aetate hanc animis suis susceperunt opinionem, ut rem nefandam esse existiment diisque invisam, si quis nequitiae flagitium in se admittat; idem etiam in simili caussa a nobis effici debet in nostra civitate. Imbuendi enim sunt omnium animi inde ab ineunte aetate hac opinione, quam etiam magistri deinde ac poëtae usque confirment et mentibus veluti infigant, ut nihil statuant esse turpius et inhonestius, quam a pravis lubidinibus vinci, nihil vero laudabilius ac diis gratius, quam, cohibitis cupiditatibus, illicitos in pueros aut feminas matrimonio iunctas amores fugere ac vitare. Haec igitur lex de amore inhonesto tanquam sacrata sit et communi hominum consensione sancita ac firmata. Fieri autem posse, ut cupiditates isto modo coërceantur, id athletarum exemplum docet, quos saepenumero animadvertere licet, quamvis laboribus et exercitationibus corporis roboratos, tamen a rebus Venereis immoderatisque voluptatibus plane

abstinere. Nimirum hi quum victoriae in gymnicis certaminibus reportandae gratia cupiditatibus suis moderandum arbitrentur; quanto gloriosius tandem existimare debebunt adolescentes nostri, lubidines suas regere ac temperare, ut longe pulcerrimam consequantur victoriam, qua semet ipsos a saeva cupiditatum tyrannide perpetuo in libertatem vindicent atque suam sibi tueantur dignitatem? Atque etiam brutarum animantium exemplum hoc loco poterit memorari, quarum plerasque videmus caste et continenter vivere atque a vaga Venere abhorrere. Haec igitur omnia prudens legislator ad coërcendam repellendamque vim pravae lubidinis in civitate sua adhibebit. Sin autem animadverterit, nihilominus latius serpere nequitiae pravitatem, tum vero illi legi succurret ita, ut etiam gravioribus corporis laboribus et exercitationibus frangat cupiditatum vehementiam atque turpem infamemque haberi eum iubeat, qui vulgivagae Veneri deditus fuerit. Itaque, si deus voluerit, ex duobus alterutrum in rebus amatoriis obtinebimus, ut aut nemo flagitiose peccare audeat, aut masculorum amorem penitus tollamus; quod vero ad mulieres attinet, si quis cum aliqua rem habeat, quae non diis auspicibus sacrisque nuptiis in domum venerit, sive ea emta sit sive aliò modo acquisita, neque id clam civibus omnibus faciat, hunc statuamus omnibus in civitate honoribus privandum esse (p. 838. A. — 843. A.).

Verum haec quidem de diebus festis atque ludis solemnibus, deque lubidinum et cupiditatum vi sapienter refrenanda. Pergimus ad victum cultumque civium. Et de conviviis quidem publicis iam antea satis explicatum est. De his igitur non est cur nunc aliquid addendum existimemus. Quod vero ad victus comparandi rationem attinet, dudum inter nos convenit, civitati nostrae commercium maritimum ob damna, quae inde oriantur, prorsus vitandum esse. Quocirca leges de hac re ut scribantur, non est necessarium. Alia vero ratio est agriculturae; quae quum a nostris civibus sedulo exercenda sit, res ipsa postulat, ut de ea leges constituantur. Itaque primum curandum est, ut agrorum terminos nemo moveat, et si quis ita fecerit, is divinis pariter atque humanis poenis obnoxius habeatur. Porro ca-

veri debet, ne vicinus vicino damnum inferat, idque prohiberi oportet variis legibus pro varia possessionum ratione scribendis. Praeterea leges scribendae sunt de fontibus, aquis, puteis, et si quae sunt similia. Etiam de colligendis fructibus, veluti de uvis, ficubus, aliis, accurate definiendum, quatenus civibus, servis, inquilinis et peregrinis, alienos fructus carpere liceat. Nec frugum convehendarum aut aquarum pure servandarum cura negligenda. De opificiis vero sanciendum hoc est, ut nemo civis ea exerceat, quum cives omnes iam satis in reipublicae salute iuvanda et conservanda occupati sint. Praeterea quilibet opifex unam tantum artem factitare teneatur, quandoquidem naturae humanae imbecillitas non patitur, ut quis in pluribus artibus simul elaboret feliciter. Constituatur porro ac sanciatur publicis legibus, ut ne merces peregrinae, nisi si quae fuerint necessariae, importentur, neve ullae exportentur, quibus civitas ipsa indigeat (p. 843. A. — 847. E.). — Praeterea annona curandum est ut in tres partes dividatur, quarum una liberis, altera servis, tertia opificibus et advenis destinata sit. Curandum item est, ut seiunctae sint singulorum habitationes, atque in singulis duodecim regionis partibus vicus cum templo ac foro reperiatur. Opifices porro tredecim in partes divisi sunto, ita quidem, ut una pars in urbe, reliquae in vicis sedem ac domicilium suum habeant. Etiam rerum venalium cura habeatur quam maxima, sancianturque leges de bonorum vel amplificatione vel deminutione. Denique qua conditione peregrini in urbem recipiendi sint, legibus constituatur (p. 848. A. — 850. C.).

II.

Cap. I. Τούτων μὴν ἐχόμενά ἐστι τάξασθαι 828 μὲν καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντειῶν, αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἷστισιν ἄμεινον καὶ λῷον θυούσῃ τῇ πόλει γίγνοιντ' ἄν· πότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἔνιά γ' αὐτῶν εἴη.

P. 828. *τῇ πόλει γίγνοιντ' ἂν*] Sic A. Ω. h. a. c. δ. x. Legebatur *γίγνοιτ' ἄν*.

Cap. I. P. 828. *μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντειῶν*] adiuvantibus (nos) oraculis Delphicis, h. e. secundum Delphica oracula. Delphici enim oraculi quum apud omnes Graecos magna esset auctoritas, ut eius consilia fere ad iura et leges civitatum sanciendas imprimisque ad religiones sacrandas necessaria haberentur, tum imprimis apud Dorienses maxima esse debuit, qui Pythium Apollinem ut *ἀρχαγέταν* suum colebant ac venerabantur. v. Spanhem. ad Callim. Hymn. in Apoll. v. 55. Boeckh. ad Pind. Explicatt. p. 288. Conditur vero haec Platonis civitas inter Dorienses.

αἵτινες θυσίαι — γίγνοιντ' ἄν] Stephanus *ἅστινας θυσίας* malebat, quod cohaereret cum *θυούσῃ*. Nec tamen libri a vulgata scriptura recedunt, praeterquam quod *γίγνοιντ' ἄν* pro *γίγνοιτ' ἄν* suppeditarunt. Itaque Astius ad *αἵτινες* intelligendum censet *ποιητέαι* aut simile aliquod verbum. Quod cave credideris. Vere iam editor Bipontinus locum iudicavit ex anacoluthia explicandum esse. Etenim posuit philosophus ab initio nominativum, perinde ac si sequuturum esset nihil nisi *ἄρισται γίγνοιντ' ἄν*. Sed mutavit deinde institutae orationis tenorem, quo clarius simul significaret, ex talibus festis et sacrificiis ipsius civitatis salutem esse suspensam. De comparativo *ἄμεινον καὶ λῷον* v. annot. ad Criton. p. 54. B.

ΚΛ. Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν.

ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον· ἔστωσαν γὰρ τῶν μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων
B μηδὲν ἀπολείπουσαι, ὅπως ἂν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ δαιμόνων τινὶ ἀεὶ ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς ἱέρειαί τε καὶ μάντεις μετὰ νομοφυλάκων ταξάντων, ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ. καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρὴ γίγνεσθαι ἐπιγνώμονας, τοῦ παραλειπομένου, τούτους τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα
C θεοῖς, ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἑκάστη ἐπώνυμος ᾖ, θύοντας

Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν] Verba τὸν ἀριθμὸν Astius deletum ivit. Omittit ea Vat. r. Sed v. infra.

Cap. XVI. Utrumque coniunctum legitur etiam Phileb. p. 11. B. τὸ φρονεῖν καὶ τὸ νοεῖν — τῆς γε ἡδονῆς ἀμείνω καὶ λῴω γίγνεσθαι ξύμπασιν. Ac solenne istud λῷον καὶ ἄμεινον fuisse in oraculis, multis exemplis docet Lobeckius Aglaopham. II. p. 1093 sq. — ἡμέτερον ἂν v. etiam non consulto oraculo. Unde verecunde interponitur istud: ἔνιά γε αὐτῶν, quod antegressa restringit.

Τάχ' ἂν τὸν ἀριθμόν] Int. ἡμέτερον εἴη νομοθετεῖν vel τιθέναι. Astius τὸν ἀριθμόν hic expungendum censet, utpote errore geminatum. Et omittit Vat. r. Vix tamen adducor, ut vocabulum spurium esse existimem. Apte certe pergitur Τὸν ἀριθμὸν δὴ κ. τ. λ. Ceterum notabile est quod 365 sacrificia in annum constituuntur.

B. *καὶ αὐτῶν]* Int. τῶν πολιτῶν, quod petendum ex antecedenti πόλεως. Hoc enim dicit: für den Staat, für seine Bürger und ihre Habe. Eadem plane ratio est Libr. III. p. 701. E. ubi ex πολιτεῖαι intelligendum πολῖται; itemque Libr. VI. p. 780. A. et VIII. p. 828. B. quibus locis pariter atque hic post πόλεσιν et πόλεως infertur αὐτούς, ita ut intelligendum sit τοὺς πολίτας. Mox quoque p. 829. B. δεῖ τὴν πόλιν — στρατεύεσθαι — διευλαβουμένους. et p. 832. D. ex πολιτείας ad ἐλεύθεροι assumendum πολῖται. Item Libr. IV. p. 713. E. post ὅσων ἂν πόλεων infertur αὐτοῖς. Libr. XII. p. 945. E. post τὴν πόλιν sequitur: ἀποφανουμένους. Ibid. p. 952. B. post τὴν πόλιν continuo subiunctum: ἀποβλέποντας. Ibid. p. 950. A. δεχομένους per synesin spectat ad πόλεσιν. Criton. p. 53. B. τούτων referendum ad πόλεων. Perperam Astius correxit αὐτῶν, quod ad unos magistratus sacra facientes referendum foret. Nec melius Wagnerus iudicavit ἀστῶν requirens. Dein ἐξηγηταί sunt religionum interpretes, de quibus v. Ruhnken. ad Tim. p. 109 sq. et nostra

τούτων ἑκάστοις ἔμμηνα ἱερὰ χοροὺς τε καὶ ἀγῶνας
μουσικούς, τοὺς δὲ γυμνικούς, κατὰ τὸ πρέπον προς-
νέμοντας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις
ἑκάσταις, γυναικείας τε ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν
προςήκει καὶ ὅσαις μή, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ
τῶν χθονίων καὶ ὅσους αὖ θεοὺς οὐρανίους ἐπονο-
μαστέον καὶ τὸ τῶν τούτοις ἑπομένων οὐ ξυμμικτέον,
ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ Πλούτωνος μηνὶ τῷ δω- D
δεκάτῳ κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόντας, καὶ οὐ δυςχε-
ραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοιοῦτον θεόν,
ἀλλὰ τιμητέον ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει
ἄριστον· κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ σώματι διαλύσεως

C. *θύοντας τούτων ἑκ.*] *θύοντα* Ξ. c. cum Ald. Bas. 1. 2. Lov. Pluralem ceteri libri tuentur.

καὶ ταῖς ὥραις ἑκάσταις] *μοίραις* ex corr. Ω. h. a. c. δ. o.

ad Legg. VI. c. 7. Mox *τοῦ παραλειπομένου* quod post *αὐτοῦ τούτου* per appositionem subiicitur, id non ab usu Platonis abhorrere docuimus ad Gorg. p. 476. E. 501. A.

C. *θύοντας τούτων ἑκάστοις —*] Pertexit telam orationis perinde ac si pro formula intransitivae significationis praecessisset, activum verbum *ἑορτὰς ἑορτάζειν*. Cuius generis exempla in his libris non pauca reperiri docuimus iam ad Libr. IV. p. 717. D. V. p. 745. B. VI. p. 759. B. 760. E. 777. E sq. Infra IX. p. 877. A. post *μετάστασιν δὲ αὐτῷ γίγνεσθαι* eodem modo sequitur: *καρπούμενον τὴν γῆν*. Sic item mox p. 848. C. ubi post *χρὴ διανέμεσθαι* infertur *διαλαβόντα διανέμειν*. et 833. D. E.

ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν —] Int. *εἶναι*, ellipsi rariore.

ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων —] H. e. *τοὺς χθονίους*, ut saepe. — *τὸ τούτοις ἑπόμενον*, qui ad hos pertinent. v. ad Phil. p. 46. A.

D. *χωριστέον — ἀποδιδόντας*] H. e. *χωρίζειν δεῖ ἀποδιδόντας*. v. ad Libr. VII. p. 793. E. De seiuncto horum deorum cultu v. etiam Libr. IV. p. 707. A. Secutum in his philosophum esse vulgarem Graecorum morem, docebunt quae disputavit Hermann. Gottesdienstl. Alterthümer d. Gr. C. I. §. 13.

κοινωνία γὰρ — κρεῖττον] nam coniunctio animi et corporis nullo modo melior est quam eorum dissolutio. Praeclara sententia, quam philosophus in sermonibus de animorum immortalitate, inprimisque in Phaedone, egregie illustravit. Hoc ipsum autem sapienter refert ad Platonis laudem, h. e. ad Ἅιδην s. Δία χθόνιον. Pertinent huc illa Schol. ad Aristoph. Plut. v. 727. *τὸν Πλοῦτον Πλούτωνα εἶπε παίζων· ἢ ὅτι καὶ Πλούτωνα αὐτὸν ὑποκοριστικῶς ἐκάλεσεν, ὡς Σοφοκλῆς Ἰνάχῳ· „Πλούτωνος δ' ἐπείςοδος·" καὶ πάλιν· „τοιόνδ' ἐμὸν Πλούτων' ἀμεμφίας χά-*

οὐκ ἔστιν ἢ κρεῖττον, ὡς ἐγὼ φαίην ἂν σπουδῇ λέγων. πρὸς τούτοις δὲ διάνοιαν χρὴ σχεῖν τοὺς διαιρήσοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὡς ἔσθ' ἡμῖν ἡ πόλις οἵαν οὐκ ἄν τις ἑτέραν εὕροι τῶν νῦν περὶ χρόνου σχολῆς καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας, δεῖ δὲ
829 αὐτὴν καθάπερ ἕνα ἄνθρωπον, ζῆν εὖ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον τὸ μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι· τούτοιν δὲ τὸ μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, τοῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν παγχάλεπον, καὶ οὐκ

D. *διάνοιαν χρὴ σχεῖν*] *ἄνοιαν* A. et fortasse pr. Ω. male. Praeterea marg. Ω. *γρ. δεῖ ἔχειν.* Istud *ἔχειν* habent etiam libri f. h. o. et marg. a. δ.

P. 829. *τὸ μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδ.*] V. *τὸ μήτε αὐτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι.* Bekkerus scripsit: *τὸ μήτε αὐτοὺς ἀδικεῖν μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι.* Variant codd. sic: Par. A. teste Bastio et Voss. x.: *τὸ μηθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν μήτε ὑφ' ἑτ.* Vat. Ω. *τὸ μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους*, et marg. *τὸ μήτε ἀδικεῖν ἄλλους*, etiam adscripta lectione: *τὸ μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν, μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι;* quamquam alia paullo de

ριν." ἌΛΛΩΣ. *τὸν Πλοῦτον οὕτω λέγουσιν. καὶ εἰκότως τὸν αὐτὸν τῷ Πλούτωνι τὸν Ἅιδην νομίζουσι. καὶ γὰρ Ἡσίοδός φησι· „εὔχεσθαι δὲ Διῒ χθονίῳ Δημητρί θ' ἁγνῇ."* De coniunctis verbis *φαίην ἂν λέγων* v. ad Sophist. p. 242. A. Libr. VII. p. 812. *φράζων εἴποιμ' ἄν.* VI. p. 777. E. VIII. p. 830. A. al.

περὶ χρόνου σχολῆς —] quod ad temporis otium et rerum necessariarum copiam et facultatem attinet, h. e. suppetere nostrae civitati tam otium quam rerum necessariarum copiam, quo possit fieri quam beatissima, et sicuti unus aliquis homo bene vivere.

P. 829. *τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν —*] Laudant haec usque ad *ἀγαθόν* Stobaeus Florileg. p. 557. = T. III. p. 302. ed. Gaisf. Lips. et Aristides Orat. Plat. I. p. 73. T. II. ed. Iebb. ubi libri: *τὸ μήτε ἀδικεῖν ἄλλους μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι.* Sed praestat lectio meliorum codicum Platonis. Sententia clara est ac perspicua: iis qui beate sint victuri, primum obtingat necesse est hoc, ut nec semet ipsos invicem iniuria afficiant, nec ipsi ab aliis iniuria lacessantur. In quibus quod *ἑαυτούς* positum est sic, ut idem fere valeat quod *ἀλλήλους*, attigimus hunc usum loquendi iam aliquoties in superioribus.

τοῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι — παγχάλεπον] Affert locum auctor Lexici inediti apud Osannum Philem. p. 81. qui haec habet: *τίθεται δὲ ταῦτα, λέγω δὴ τὸ πάνδεινον καὶ παγχάλεπον, ἀντὶ τῶν ὑπερθετικῶν, τοῦ δεινότατον καὶ χαλεπώτατον.*

ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν. ταὐτὸν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν, γενομένῃ μὲν ἀγαθῇ βίος εἰρηνικός, πολεμικὸς δὲ ἔξωθέν τε καὶ ἔνδοθεν, ἂν ᾖ κακή. τούτων δὲ ταύτῃ σχεδὸν ἐχόντων, οὐκ ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἑκά- B στοις γυμναστέον, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἑκάστου μηνὸς νοῦν κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἔλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλείους δέ, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυνδοκῇ, μηδὲν χειμῶνας ἢ καύματα διευλαβουμένους, αὐτούς τε ἅμα καὶ γυναῖκας

his narrat Bekker. Angel. Vat. r. μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους μήτε. Idem a. δ. in contextu, sed in marg. ἄλλους omitti testantur. Flor. in marg. τὸ μήθ' ἑαυτοὺς ἀδικεῖν μήτε ὑφ' ἑτέρων ἀδικεῖσθαι. Margo Vat. Ω. et Ricard. b.: τὸ μήτε ἀδικεῖν ἄλλους μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. Reposuimus optimorum librorum scripturam. Sine caussa Schneider. μὴ extrusit. Paullo inferius A. Ω. ἄλλοις μηδὲ μίαν.

ταὐτὸν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει] Cornarius scribendum putabat: ἐστὶν ἀνάγκη καὶ π. probante Stephano. Accepit id Astius. Dein Voss. x. ἔνδοθεν ἂν ᾖ, κακή.

ταὐτὸν δὴ τοῦτο ἔστι καὶ πόλει ὑπάρχειν] Cornarius, Stephanus atque Astius post ἔστι voluerunt interseri ἀνάγκη. Cui rationi adversantur verba consequentia, quae facile apparet his ipsis per epexegesin subiungi. Nempe locus explicandus est sic: hoc ipsum vero (ut nec inferat aliis iniuriam nec ipsa iniuria afficiatur) etiam civitati potest obtingere; nam ea si bona facta fuerit, vitam habebit tranquillam et pacatam; sin mala sit, bellicam ac tumultuosam habebit vitam domi atque foris. Positus est autem nominativus βίος εἰρηνικὸς et πολεμικὸς perinde ac si omisso ἔστι simpliciter scriptum esset: ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ πόλει ὑπάρχει. Quam rationem ne quis miretur, eodem fere modo Apolog. Socr. p. 19. E. ubi οἷός τ' ἐστίν deinde non amplius respicitur, sed constructio verborum ita conformatur, ut formulam omissam esse putare liceat. Ac simile quid etiam de verbo δεῖν exposuimus ad Protagor. p. 316. C. Criton. p. 50. E.

B. ἐν τῷ τῆς εἰρήνης βίῳ] Sic Legg. V. p. 734. C. ὁ τῆς ἀνδρείας βίος et ὁ τῆς δειλίας βίος. Dein adverte istud ἑκάστου μηνὸς audacius traiectum, ita ut eius interpositione disiungantur quae cohaerent arctius: πόλιν νοῦν κεκτημένην. Nec tamen quidquam sollicitandum arbitramur. — πλείους δέ, ὡς ἂν καὶ — ξυνδοκῇ, atque etiam plures, prouti magistratibus visum fuerit. — Dein διευλαβουμένους rursus dictum per synesin, perinde ac si non πόλιν sed πολίτας antecedat; v. ad p. 828. B.

καὶ παῖδας, ὅταν ὡς πανδημίαν ἐξάγειν δόξῃ τοῖς ἄρχουσι, τοτὲ δὲ καὶ κατὰ μέρη· καί τινας ἀεὶ παιδιὰς μηχανᾶσθαι καλὰς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίγνωνται μάχαι τινὲς ἑορταστικαί, μιμούμεναι τὰς πο-
C λεμικὰς ὅ τι μάλιστα ἐναργῶς μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεῖα ἑκάστοισι τούτων δεῖ διανέμειν, ἐγκώμιά τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποῖός τις ἂν ἕκαστος γίγνηται κατά τε τοὺς ἀγῶνας ἐν παντί τε αὖ τῷ βίῳ, τόν τε ἄριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ τὸν μὴ ψέγοντας. ποιητὴς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας, ἀλλὰ γεγονὼς πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἐτῶν, μηδ' αὖ τῶν ὁπόσοι ποίησιν μὲν καὶ Μοῦσαν ἱκανῶς κεκτημένοι ἐν αὐτοῖς
D εἰσί, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς μηδὲν δράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοί τε αὐτοὶ καὶ τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν τοιού-

C. *μηδ' αὖ τῶν ὁπόσοι*] V. *αὐτῶν ὁπόσοι*. Verum servavit Vat. r. v. explicatt.

D. *ἐὰν καὶ μὴ μουσικὰ π.*] Sic A. Ω. v. f. h. r. n. *δ. ο.* Vulgo scribebatur: *ἐὰν μὴ καὶ μ.*

τοτὲ δὲ καὶ κατὰ μέρη] In his ponitur *τοτὲ δὲ* quasi ante *αὐτούς τε ἅμα κ. τ. λ.* insertum fuerit *τοτὲ μέν*. Loquendi rationem non est quod illustremus post ea, quae de eadem disputavit Hermannus ad Viger. p. 792. ann. 258. conf. ann. ad Protagor. p. 320. A. 331. B. Pro *πανδημίαν* Winckelmannus Praefat. ad edit. min. p. XI. coni. *πανδημίᾳ*. Si quid mutandum, equidem *πανδημεὶ* legerim. Libr. VII. p. 814. A. *πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει στρατεύεσθαι*.

C. *μηδ' αὖ τῶν ὁπόσοι*] Male vett. editt. *μηδ' αὐτῶν ὁπόσοι*, quod correxit Stephanus, consentiente Vat. r. De hoc usu articuli v. Matthiae Gr. §. 287. — *ποίησιν μὲν καὶ Μοῦσαν*, i. e. *καὶ μουσικήν*.

D. *ὅσοι δὲ ἀγαθοί τε*] Valckenarius ad Theocrit. Tom. I. p. 43. ed. Berol. legendum censet *ἀγαστοί*. Sic VII. p. 808. D. *ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι* iunguntur. Sed vereor ut mutatione opus sit, quum *ἀγαθοί* ad sententiam ipsam optime convenire videatur.

ἐὰν καὶ μὴ μουσικὰ πεφύκῃ] H. e. etiamsi non sint musica, h. e. musica virtute insignia.

τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας] Genitivus absolutus post dativum subiecti *τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις* illatus, de qua ratione v. ad Phileb. p. 44. C. Legg. VI. p. 755. D. Pro *τοῦτο γέρας* ne quis requirat *τοῦτο τὸ γέρας*, v. ad Protagor. p. 341. E. *τῷ θεῷ τοῦτο γέρας ἀπένειμεν*. Phileb. p. 16. C. *ταύτην φήμην παρέδοσαν*.

των ᾀδέσθω ποιήματα, ἐὰν καὶ μὴ μουσικὰ πεφύκῃ.
κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρά τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς
ἄλλοις νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας,
παῤῥησίαν ἐν Μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις
μηδεμίαν ἐξουσίαν γίγνεσθαι μηδὲ τινα τολμᾶν ᾄδειν
ἀδόκιμον Μοῦσαν μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλάκων,
μηδ' ἂν ἡδίων ᾖ τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων E
ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθεντα ποιήματα ἐδόθη
τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν ψέγοντα
ἢ ἐπαινοῦντά τινας ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοιοῦτον.

Cap. II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι
καὶ τῆς ἐν ποιήσεσι παῤῥησίας γυναιξί τε καὶ ἀν-
δράσιν ὁμοίως γίγνεσθαι δεῖν. χρὴ δὲ ἀναφέρειν πα-
ραδεικνύντα ἑαυτῷ τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· Φέρε,
τίνας ποτὲ τρέφω τὴν πόλιν ὅλην παρασκευάσας;
ἆρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων ἀγώνων, οἷς ἀντα- 830

E. *ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν*] *ὄντων* A. v. x. et pr. Ω. r. a. δ. errore.

τίνας ποτὲ τρέφω] V. *τίνα*, invitis A. Ω. h. r. x. δ.

Legg. III. p. 702. C. *ὑμῖν ταύτην δῶμεν χάριν*. IV. p. 706. C. *ταῦτα ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν*. al. Nimirum *τοῦτο* est subiectum, *γέρας* praedicatum, perinde ac si scriptum legatur *ὡς γέρας*. — *ἀδόκιμον Μοῦσαν*, carmen non probatum, examini non subiectum.

E. *τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων*] Thamyras vel Thamyris narratur cum ipsis Musis certamen musicum iniisse ab iisque visu esse privatus. v. Homer. Iliad. II. v. 594 sqq. Apollodor. I, 3, 2. Schol. ad Hom. Odyss. τ. 432. Cum Orpheo consociatur etiam Ion. p. 533. B. Loquitur autem philosophus, ut videtur, de sacro poesis genere, sicuti colligi licet ex sequentibus: *ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς*. Conf. Bode De Orpheo p. 70 sq. et 137 sqq. Hoeck. De Creta insula Vol. III. p. 198. et 436.

Cap. II. *ἀναφέρειν παραδεικνύντα*] *Ἀναφέρειν* intransitive positum est: se recolligere, sibi in mentem revocare; de quo verbi usu exposuerunt Wyttenbach. ad Plut. Moral. p. 126. E. = T. p. 132. ed. Lips. Boissonad. ad Eunap. I. p. 323. et 373. Iacobs. ad Philostr. Imagg. p. 60 sq. Fritsch. ad Lucian. Alexandr. c. 23. p. 236. Iacob. ad eund. p. 51. — *παραδεικνύντα — τῷ λόγῳ*, sibimet ipsi rem sermone demonstrantem. Nam *τοῦτο*, quod quis addi velit, inest vi sua iam in oratione recta, quae continuo sequitur.

P. 830. *ἀθλητὰς τῶν μεγίστων ἀγώνων*] H. e. eos,

γωνισταὶ μυρίοι ὑπάρχουσι; Καὶ πάνυ γε, φαίη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. Τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγκρατιαστὰς ἐτρέφομεν ἤ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνισμάτων ἀθλοῦντας, ἆρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν ἀγῶνα ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προσμαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἔμπροσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ διεπονούμεθα μιμούμενοι πάντα
B ἐκεῖνα, ὁπόσοις ἐμέλλομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι; καὶ ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἰόντες ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν περιεδούμεθα, ὅπως

P. 830. B. *συγγυμναστῶν συνέβαινεν*] V. *συνέβαινε συγγυμναστῶν*, ut habet Ven. Ξ.

quibus maxima pro publica salute atque civitatis securitate dextre subeunda sint certamina. Nam solent Graeci omnes eos, qui multo usu confirmati in rebus gerendis excellunt, *ἀθλητάς* vocare. De Rep. III. p. 403. E. *ἀθληταὶ — τοῦ μεγίστου ἀγῶνος*. Demosth. c. Aristog. p. 799. *ἀθλητὰς τῶν καλῶν ἔργων καὶ πάσης ἀρετῆς*. v. Wesseling. ad Diodor. Sic. I. c. 53. p. 88. Vol. I. Annot. ed. Dindorf. Gataker. ad Anton. III. 4. Quocirca magnopere cavendum est, ne Platonem existimemus cives suos revera voluisse athletas fieri.

οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προσμαχόμενοι] licet superiore tempore cum nemine quotidie pugna congressi; videlicet praelusionis et exercitationis caussa. Hanc enim pugiles, priusquam in certamen descenderent, multam et frequentem instituere solebant; v. Aristotel. Eth. ad Nicom. X. 9, 15. et Fabri Agonist. III. 11. Mox *διαπονεῖσθαι* quod dicitur, tenendum est huius verbi proprium esse usum in gymnicis exercitationibus, de qua re iam aliquoties ad librum superiorem monuimus.

B. *ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν περιεδούμεθα*] pro caestibus nobis pilas alligaremus. Nam in pugilatu (*πυγμῇ*) pugnus armatus erat vel caestu, sicubi vehementius feriendum et verum certamen ineundum esset, vel pila circumdatus, quando ferebatur lenius vel merum exercitium instituebatur. *Ἱμάντες*, caestus, sunt lora bubula, interdum etiam massis plumbeis munita et confixa, quibus pugiles solebant manus illigare, quo vehementiores ictus adversariis infligerent. v. Mercurial. Art. Gymn. II. 9. Krause Gymnast. u. Agonist. d. Hellen. Vol. I. p. 503 sq. Descriptio rei extat apud Apollon. Rhod. II. 50 sqq. et Valer. Flacc. IV. 250 sqq. ubi describitur pugna Pollucis et Amyci. Stat. Theb. VI. 730 sqq. ubi Pollux in hac arte instituit Alcidamantem. Imagines et picturas eiusdem hodie adhuc superstites laudat Krausius l. c. p. 558. Iam vero pro caestibus subinde etiam utebantur sphaeris, h. e. pilis, quae a pilis in puerorum lusi-

αἱ πληγαί τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐλάβειαι διεμελε-
τῶντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς; εἴ τέ τις ἡμῖν συγ-
γυμναστῶν συνέβαινεν ἀπορία πλείων, ἆρ' ἂν
δείσαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολ-
μῶμεν κρεμαννύντες εἴδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι
πρὸς αὐτό; καὶ ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ
τῶν ἀψύχων ἀπορήσαντές ποτε, ἐν ἐρη μίᾳ συγ- C
γυμναστῶν ἆρά γε οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν αυτοὶ πρὸς
ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ τί ποτε ἄλλο
τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἄν τις φαίη γεγονέναι;

C. *ἐν ἐρημίᾳ*] *ἐν*, vulgo neglectum, post Bekkerum restituimus ex A. Ω. h. r. δ. x. In Ω. corr., f. r. a. o. scriptum extat *ἐρημίαις*.

bus usitatis probe sunt distinguendae, eo quidem consilio, opinor, ut ictus leniores inferrentur. Quamquam non est existimandum, earum usum ab omni periculo fuisse liberum. Id quod vel hic ipse locus Platonis docet. Vult enim philosophus p. 830. E. cives suos *πᾶσαν μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως σφαιρομαχεῖν τε καὶ βολαῖς ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύνοις βέλεσιν κ. τ. λ.* Verum illud tamen indidem intelligitur clarissime, sphaeras caestibus minus fuisse periculosas pugnantibus, quandoquidem philosophus scripsit: *ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἰόντες ἀντὶ ἱμάντων κ. τ. λ.* Quocirca minime assentimur Krausio l. c. p. 505 sqq. de sphaerae usu aliter iudicanti. Dicebatur autem hoc negotium *σφαιρομαχεῖν* et *σφαιρομαχία*. Phrynichus apud Bekker. Anecdot. I. p. 62. *σφαιρομαχεῖν· τὸ τὰς σφαίρας περιδινούμενον διαμάχεσθαι.* Pollux. III. 150. *εἴποις δ' ἂν ἐπὶ τοῦ πύκτου χεῖρες ὡπλισμέναι, χεῖρες ὡπλίτιδες, καὶ τὰ ὅπλα σφαῖραι· ἀφ' ὧν καὶ τὸ σφαιρομαχεῖν καὶ σφαιρομαχία παρὰ Ἀριστομένει ἐν Διονυσίῳ ἀσκητῇ.* Iam vero his ita expositis, facile apparebit, opinor, mire errasse Astium locum sic interpretantem: pro caestibus *simplicibus* pilas circumligaremus, h. e. caestibus insueremus pilas. Qua explicatione sententia verborum plane pervertitur.

κρεμαννύντες εἴδωλον ἄψυχον —] „Similiter etiam Romani ad palum se exercebant. v. Iuvenal. Lat. VI. 246. Senec. Epist. XVIII. 6. Veget. de re militari I. 11. II. 23.“ *Astius.*

C. *ἆρά γε οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν*] h. e. a nobis impetraremus. *Σκιαμαχεῖν* et pugnare sic, ut, quamvis nullo praesente adversario, tamen fingas eum adesse, ideoque eum statum obtineas atque eos ictus mediteris, quibus in vera pugna opus futurum videatur. Ea exercitatione utebantur etiam in gymnasiis et palaestris, pulcreque illam describit Lucianus Hermotim. §. 33. *οὐκοῦν ἤν τινα τῶν ἀθλητῶν ἴδῃ ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος, λακτίζοντα εἰς τὸν ἀέρα ἢ πὺξ κενὴν πληγήν τινα καταφέροντα, ὡς τὸν ἀνταγωνιστὴν δῆθεν παίοντα*

ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐδὲν ἄλλο γε, πλὴν τοῦτο αὐτό, ὃ σὺ νῦν ἔφθεγξαι.

ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χεῖρόν τι παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν

διαμαχούμενον περὶ ψυχῆς τε] V. *διαμαχόμενον*, ut Schneider. quoque dedit, quod ex Vat. Ω. corr. et Vat. r. emendatum. Verum coniectura assequutus Stephanus erat. Dein vulgo: *κ. τ. λ.* Hinc *σκιαμαχεῖν* et Lat. cum umbra pugnare etiam proverbialiter dicitur de iis, qui vana specie delusi aliquid moliuntur inaniterque aliquid faciunt. v. ad Apol. Socr. c. 2. p. 19. D. Ex quo intelligi licebit, cur hic *ὄντως* apponatur. Proprio enim sensu nunc verbum ponitur. Nihil aliud vero ait esse etiam *τὸ χειρονομεῖν*, h. e. artificlosos in pugilatu gestus facere, quo declinentur adversariorum ictus. Nam hoc sensu vocabulum nunc accipiendum est, quod alibi omnino dicitur de quovis artificioso manuum et brachiorum motu, etiam in re scenica. v. Valckenar. ad Herodot. VI. 129. T. VI. P. I. p.249 sq. ed. Schweigh. Wyttenbach. ad Plut. Mor. T. VI. P. I. p. 814. Salmasius ad Vopisci Carin. p. 830 sqq. De *χειρονομία* pugilum satis erit laudasse Krausium l. c. p. 509 sq.

τὸ τῆς πόλεως — μάχιμον] pars civitatis ad pugnam idonea s. militaris.

D. *καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς* —] atque haec igitur verens eorum legislator, ne scilicet exercitationes inter ipsos instituendae quibusdam videantur ridiculae, intermittet praescribere, ut militiam faciant, iubens maxime quidem quotidie minores exercitationes sine armis fieri atque ad eam rem choros omnemque gymnasticam comparans? ceteras autem maiores pariter atque minores exercitationes non rarius quam singulis mensibus institui iubebit, ita ut certamina inter se committant per universam regionem, certantes in expugnandis castellis struendisque insidiis, omnemque rem bellicam revera imitantes, atque pilis ctr. Periodus multis impedita difficultatibus ac, sicuti videtur, etiam maculis quibusdam contaminata, quas abstersisse nonnihil certe iuvabit ad eius intelligentiam. Ac primum quidem notandum est anacoluthon, quo oratio ab instituta via et ratione avocatur ac deflectitur. Nam post ista: *προστάττων μάλιστα μὲν — ξυντείνων;* certe pergi debuit hunc in modum: *τὰς δὲ — μείζους τε καὶ ἐλάττους γυμν. — ποιεῖσθαι κελεύων;* quamquam *κελεύων* etiam poterat omitti; nam ex antegressis haud inepte *προστάττων* huc quoque retuleris. At enim vero transiit scriptor in altera orationis parte a participii usu ad verbum finitum, adeoque in locum antegressi *προστάττων* substituit iam *προστάξει*, memor scilicet superioris: *οὐκ ἄρα νομοθετήσει.* Oportuisse vero proprie poni participium, clarissime intelligitur ex eo, quod formulae *μάλιστα μὲν* respondet istud *δέ*, quod deinceps sequitur in verbis

εἰς τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων ἑκάστοτε τολμήσει πα-
ριέναι, διαμαχούμενον περὶ ψυχῆς καὶ παίδων καὶ
χρημάτων καὶ ὅλης τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φο- D
βηθεὶς αὐτῶν ὁ νομοθέτης, τὰ πρὸς ἀλλήλους γυ-

περὶ ψυχῆς τε καὶ παίδων. Sed Par. A. et pr. Ω. cum marg. Flor. a. post *ψυχῆς* om. *τε*, quam lectionem primus restituit Bekkerus.

τὰς δὲ οἷόν τινας κ. τ. λ. Atque hoc quidem tenuisse quum iam aliquid facturum sperare liceat ad veram loci interpretationem; tum quae modo memoravimus verba: *τὰς δὲ οἷόν τινας μείζους τε καὶ ἐλ.*, in iis quod vitium insedit animadvertisse, certe non minus iuvabit. Nam corrupta illa esse, vel unum istud *οἷον* arguit, quod quid nunc sibi velit, iuxta cum ignarissimis ignoramus. Ut igitur rem brevi praecidam, legendum videtur: *τὰς δὲ ἐνοπλίους, μείζους τε κ. τ. λ.* Etenim opponuntur inter se minores exercitationes, quae absque armis fiunt, et exercitationes armatae, quae vel minores vel maiores esse possunt. Illas igitur philosophus iubet instituì quotidie; has vult singulis mensibus semel saltem haberi, sive maiores sint sive minores. Hoc igitur tenendum opinor, siquidem loci sententiam penitus voluerimus perspicere. Atque inde etiam protenus apparebit, opinor, quo iure Astius et C. Fr. Hermannus verba *τε καὶ ἐλάττους* eiicienda statuerint. Enimvero si ullum additamentum iniuria in controversiam est vocatum, certe hoc videri debet, quod ad sententiam est longe convenientissimum. Iam vero deinceps novum admissum anacoluthon videtur. Nam pro *σφαιρομαχεῖν τε*, quoniam haec verba illustrationi verborum proxime superiorum, *καὶ πᾶσαν μιμ. — ὄντως*, inserviunt, dici oportebat utique *σφαιρομαχοῦντάς τε*. At vero scriptor hic similiter atque antea ab usu participii deflexit et ad infinitivum transiit, quem voluit, opinor, ex *προστάξει* pendere. Quod si quaeris, quamobrem ita fecerit, responsio in promtu est. Nam hic quoque molestum complurium participiorum concursum vitare et infinitivi usu quamvis licentiore tanquam temperare studuit. Ad haec omnia autem in ipso periodi exitu etiam accedit liberior subiecti mutatio. Nam quum verborum *γίγνηται* et *δείματα παρέχῃ* subiectum sit *παιδιά*, tum ad consequentia: *καὶ τοῖς μὲν τιμάς — παρασκευάζῃ χρησίμην*, rursus *ὁ νομοθέτης* intelligi oportet; quae tamen subiecti variatio Graecis neutiquam inusitata est. Atque haec quidem de universa periodo eiusque structura. Restat, ut alia quaedam de singulis verbis commonenda sint. Itaque de formula: *μάλιστα μέν — δέ*, consulas Legg. VI. p. 758. C. De Rep. VIII. p. 564. B. ibique ann. VIII. p. 568. C. al. De *ἄρα* vero ab initio enuntiati longius remoto et post *οὐκ* demum interposito v. annot. ad Politic. p. 304. C. ubi affatim exemplorum dedisse videmur. Denique *ἐπὶ κατάληψιν χωρίων κ. τ. λ.* interpretare: ad castellorum occupationem, s. ut castella capiant, et struant insidias. Nam *ἐνέδρας* pro accusativo pluralis ex

μνάσια μὴ φαίνηταί τισι γελοῖα, οὐκ ἄρα νομοθε-
τήσει στρατεύεσθαι, προςτάττων μάλιστα μὲν ἑκά-
στης ἡμέρας τά γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὅπλων, χορούς
τε εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων,
τὰς δὲ οἷόν τινας μείζους τε καὶ ἐλάττους γυμνασίας
μὴ ἔλαττον ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προς-
τάξει, ἁμίλλας τε πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ
E πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ κατάληψιν χωρίων ἁμιλλω-
μένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶσαν μιμουμένους τὴν πο-
λεμικὴν ὄντως, σφαιρομαχεῖν τε καὶ βολαῖς ὡς ἐγγύ-
τατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύνοις βέλεσιν,
ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἡ πρὸς ἀλλήλους γί-
γνηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχῃ καί τινα τρόπον
δηλοῖ τόν τε εὔψυχον καὶ τὸν μή, καὶ τοῖς μὲν τι-
831 μάς, τοῖς δὲ καὶ ἀτιμίας διανέμων ὀρθῶς τὴν πό-
λιν ὅλην εἰς τὸν ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρα-
σκευάζῃ χρησίμην, καὶ δὴ καί τινος ἀποθανόντος
οὕτως, ὡς ἀκουσίου τοῦ φόνου γενομένου, τιθῇ τὸν
ἀποκτείναντα, κατὰ νόμον καθαρθέντα, καθαρὸν

D. προςτάττων μάλιστα μὲν ἐκ.] μὲν om. Δ. δ. et pr. Ω. male.

μείζους τε καὶ ἐλάττους] Verba τε καὶ ἐλάττους Hermann. uncis seclusit, sed v. infra.

ἐπὶ suspenso accipiendum, quantumvis dissentiente Astio, qui illud voluit pro genitivo ex κατάληψιν apto haberi. Significat vero ἐπί in talibus finem et consilium, usu loquendi admodum pervulgato. Ceterum totius loci interpunctionem, vulgo vitiosissime factam, perspicuitatis legibus convenienter emendavimus. Quod quomodo instituerimus, narrare piget.

P. 831. οὐ σμικρῷ — ἐκείνου] id quod civitati haud paullo maius est malum, quam illud, si quis caede non voluntaria sit interfectus. Pertinet enim haec appositio ad integram sententiam praecedentem, de quo loquendi genere v. ad Gorg. p. 507. E. Matthiae Gr. §. 431. 5. p. 970. ed. 3.

Cap. III. B. εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά] Winckelmannus, C. F. Hermannus, Baiterus pro τι corrigendum censent τις. Quo non opus, siquidem πάνυ τι in unum est coniungendum, usu loquendi pervulgato. Theaet. p. 150. C. οὐ πάνυ τι σοφός. De Rep. IV. 419. A. μὴ πάνυ τι εὐδαίμονας. Deinde αὐτοῖς rursus refer per synesin ad antegressum ἐν ταῖς πόλεσιν.

αἰτίας εἶναι καὶ μάλα ἱκανάς] H. e. admodum profecto idoneas. In his

εἶναι χεῖρας, ἡγούμενος ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων μὴ πολλῶν ἑτέρους πάλιν οὐ χείρους φύσεσθαι, φόβου δὲ οἷον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις βάσανον οὐχ εὑρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρόνων, οὐ σμικρῷ πόλει μεῖζον κακὸν ἐκείνου;

ΚΛ. Ξυμφαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ τοι- B
αῦτα δεῖν καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

Cap. III. ΑΘ. Ἆρ' οὖν γιγνώσκομεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν, διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἐστιν, εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά; ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους;

ΚΛ. Τάχ' ἄν.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία. δύο δὲ χρὴ φάναι τούτων αἰτίας εἶναι καὶ μάλα ἱκανάς.

ΚΛ. Ποίας; C

ΑΘ. Τὴν μὲν ὑπ' ἔρωτος πλούτου πάντα χρό-

E. τῶν ἀληθῶν χρωμένους] ἀληθῶς pr. Ω. et v. f. h. r. a. ϑ. o. x.
P. 831. βάσανον οὐχ εὑρ.] βασκ. pr. A. βασκανίαν Voss. x.

καὶ non copulat, sed ut in καὶ σφόδρα, καὶ πάλαι, aliis similibus formulis, vim intendendi habet. Quocirca sustulimus ὑποστιγμήν vulgo post εἶναι interpositam.

C. Τὴν μὲν ὑπ' ἔρωτος —] Hic quoque comma sustulimus male vulgo post μὲν insertum. Cohaerent enim Τὴν μὲν (αἰτίαν) ὑπ' ἔρωτος πλούτου, alteram a divitiarum cupiditate effectam s. proficiscentem. Phaedon. p. 99. B. ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ. De Rep. II. p. 359. A. τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπίταγμα. Ibid. II. p. 358. A. εὐδοκιμήσεις διὰ δόξαν. Ibid. III. p. 390. C. Ἄρεώς τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμός. Politic. p. 291. D. τὴν ὑπὸ ὀλίγων δυναστείαν. Legg. III. p. 698. A. ἐλευθερία ἀπὸ τῶν ἀρχῶν. Infra VIII. p. 832. E. ὀξύτης ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν. Xenoph. Cyrop. III. 3, 2. ἡ ὑπὸ πάντων τιμή. al. Dein τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι rursus idem est quod ὥςτε τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι; de quo usu infinitivi, in his libris frequentissimo, v. ann. ad VII. p. 797. B. 799. A. 814. A. Itaque sententia verborum haec est: Alteram dico caussam a cupiditate divitiarum oriundam omneque tempus ita occupantem, ut non vacet

νον ἄσχολον ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι πλὴν
τῶν ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ
πολίτου παντὸς οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τῶν ἄλλων ἐπι-
μέλειαν ἴσχειν πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ
ὅ τι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτή-
δευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν ἑτοιμότα-
τός ἐστι, τῶν δὲ ἄλλων καταγελᾷ. τοῦτο μὲν ἓν καὶ
ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε τοῦτο μήτ'
D ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα πό-
λιν σπουδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ
ἀργύρου ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανήν,
καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν, ἐθέλειν ὑπομένειν
πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρᾶ-
ξιν πράττειν ὁσιόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰ-
σχράν, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἔχῃ δύναμιν
E καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ καὶ πιεῖν
ὡσαύτως καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρασχεῖν
πλησμονήν.

C. ἄσχολον ποιοῦντος] Sic A. h. r. s. c. δ. et pr. Ω., corr. o. Vulgo scribebatur ποιοῦντες. De interpunctione v. explicatt.

D. καθάπερ θηρίῳ] Steph. coni. θηρίον.

(ἄσχολον) ceteras res praeter opes privatas curare. Nam τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι arcte iungendum cum voc. ἄσχολον. Haec qui non perspexit, Astius, constructionem verborum non expedivit, sed intricatiorem argutando reddidit.

D. καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν] sive honestam sive turpem, ut recte interpretatur Matthiae Gr. §. 626. p. 1502. ed. 3. Mox ὅσιον πρᾶξιν pro ὁσίαν dictum propter oppositum ἀνόσιον, quocum iunctum est. Isocrat. Panath. p. 271. C. ὁσίους αἰτίας, ubi tamen cod. G. ὁσίας tuetur.

καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν] Librorum scripturam θηρίῳ Stephanus mutari iubet in θηρίον. Dativum Heusdius Specim. Crit. p. 64. defendit ex anacoluthia, qua Plato sic scripsisse putandus sit, quia ipsi obversatum sit ᾗ δύναμις, pro quo tamen dixerit antea ἔχῃ δύναμιν. Sed fateor hanc rationem in ista enuntiati brevitate mihi videri improbabilem. Multo minus etiam placet quod Winckelmannus coniecit γαστρὶ καθάπερ θηρίῳ. Nimirum θηρίῳ dixit Atheniensis οἱ vel ἑαυτῷ reticens, quod nullo negotio sponte intelligitur. De παρασχεῖν post δύναμις illato v. Reip. II. p. 364. C.

αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν — ἐῶσα ἀσκεῖν] Articulum τοῦ Stephanus in τοῦ-

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς ἐῶσα ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ᾽ ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ ἀνδρείους λῃστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς 832
ποιοῦσα, καὶ μάλ᾽ ἐνίοτε οὐκ ἀφυεῖς ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μήν.

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ᾽ ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὐτῶν διεξελθεῖν;

ΚΛ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ ξένε;

ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας.

αἰτία τοῦ μήτε] τοῦ in τοῦτο mutari iubebat Steph. sed v. explicatt.

P. 832. *ΚΛ. Αὕτη μὲν τ.*] His Megilli nomen praefigit Hermann.

το mutabat, Astius eiiciendum censebat. Sed recte ille defensus a Winckelmanno est. Etenim habet sane explicationem idoneam ex duarum constructionum permutatione. Poterat enim dici: *τοῦ μήτε — ἀσκεῖν*, omisso *ἐῶσα*; poterat item: *μήτε — ἐῶσα ἀσκεῖν* omisso articulo. Itaque scriptor ab altera ratione ad alteram transiit et utramque miscuit. Exempla participii ita cum articulo coniuncti adscripsimus ad Phileb. p. 58. C. ubi pluribus de hoc loquendi genere disputavimus. Atque hinc etiam explicandus est locus Thucydidis Libr. I. 2. *τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον διὰ τὸ λεπτόγεων ἀστασίαστον οὖσαν ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί.* ubi miramur interpretum taciturnitatem. C. Fr. Hermann. *ἐῶσα* vult exterminari; quo iure, nunc non dicam.

ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους —] Hos cum contemtu nominat tanquam homines illiberales atque sordida negotia tractantes. De re conf. etiam Reip. II. p. 373. A. B. et mox p. 842. D.

P. 832. *οἷς γε ἀνάγκη — διεξελθεῖν*] Ficinus: qui fame coguntur per omnem vitam animam suam cruciare. Hinc suspiceris scriptum fuisse *διακναίειν* aut simile quiddam. Eurip. Heraclid. v. 297. *ὡς δείν᾽ ἔπαθεν*,

B *ΚΛ.* Αὕτη μὲν δή, φῂς σύ, μία, ἡ διὰ βίου ἄπληστος ζήτησις· παρέχουσα ἄσχολον ἕκαστον ἐμπόδιος γίγνεται τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε.

ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι᾽ ἀπορίαν;

ΚΛ. Οὔκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν τὸ τοιοῦτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέοντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ.

ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ᾽ ἄν, ὡς ἔοικε.

ΚΛ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναί φημι,
C ἃς πολλάκις εἴρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν οὐδεμία, στασιωτεῖαι δὲ πᾶσαι λέγοιντ᾽ ἂν ὀρθότατα· ἑκόντων γὰρ ἑκοῦσα οὐδεμία, ἀλλ᾽ ἀκόντων ἑκοῦσα ἄρχει σὺν ἀεί τινι βίᾳ, φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον οὔτε καλὸν οὔτε πλού-

μία, ἡ διὰ βίου ἄπληστος] Articulum *ἡ* in editt. omnibus omissum restitui ex Ricard. h. et Flor. *δ*.

B. *ΚΛ. Οὔκ, ἀλλὰ*] Etiam hic Herm. Megilli nomen posuit.

καὶ παρὰ μικρὸν ψυχὴν ἦλθεν διακναῖσαι. Sed salva est et intemerata lectio librorum. Nam ad *διεξελθεῖν* intelligendum *τὸν βίον*, de qua ellipsi v. Lambert. Bos. De Ellips. p. 59 sqq. ed. Schaefer. Istud *διὰ βίου ἀεὶ* vero referendum ad *πεινῶσι τὴν ψυχήν*. Itaque sententia haec est: Quidni istos miseros esse dicam, quos per totam vitam semper suo ipsorum animo sentientes cupiditatis sitim aetatem degere necesse est? Quocirca nec Astius audiendus est, qui pro *ψυχήν* requirit potius *τύχην*.

B. *Αὕτη μὲν δή, φῂς σύ, μία, ἡ διὰ βίου*] Interpunximus commate orationem post *μία*, propterea quod ex antegressis repetendum est *αἰτία*, ita ut reliqua per appositionem accedant. Hoc autem si ita est, facile apparet, necessarium esse plane articulum *ἡ* ante *διὰ βίου*, quem ex duobus codd. mss. iam olim revocavimus. — *ζήτησις*, nunc est simpliciter quaerendarum opum ac divitiarum studium. Dein quod post *ἐμπόδιος γίγνεται* apud infinitivum *τοῦ* adiicitur, etiam omisso articulo post *ἐμπόδιος* infinitivum usurpari, docuit Heindorf. ad Cratyl. §. 71. p. 110.

Μῶν οὐ λέγειν — δι᾽

σιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον οὔτε τὸ παράπαν
πολεμικὸν ἑκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν ἐστὶ
τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἴτια, τού-
των δ' οὖν ὄντως διαφέρει. τὸ δὲ τῆς νῦν πολι-
τείας, ἣν νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφευγεν ἀμ- D
φότερα· σχολήν τε γὰρ ἄγει που μεγίστην, ἐλεύθε-
ροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσί, φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστ'
ἄν, οἶμαι, γίγνοιντ' ἂν ἐκ τούτων τῶν νόμων· ὥστ'
εἰκότως ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη κατάστασις
πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἂν τῶν νῦν τὴν διαπεραν-
θεῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀπο-
τελεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ.

ΚΛ. Καλῶς.

Cap. IV. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς
ἐστι μνησθῆναί ποτε περὶ ἁπάντων τῶν ἀγώνων E
τῶν γυμνικῶν, ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν
ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον καὶ θετέον ἆθλα
νικητήρια, ὅσα δὲ μή, χαίρειν ἐατέον; ἃ δ' ἔστιν,
ἐξ ἀρχῆς ἄμεινον ῥηθῆναί τε καὶ νομοθετηθῆναι.

Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγε] *οὐ* pro *οὖν* A. et pr. *Ω*. In Vat. r. *νῦν*. Illud *οὐ* Bekker. Schneider. et Turicenses dederunt. Vereor ut recte.

D. *ἐλεύθεροί τε*] *δὲ Ω*. prim. et v. h. probante Schneidero.

ἀπορίαν;] Diutius enim moratus est in illustranda rei caussa priore.

C. *τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν οὐδεμία*] Eadem severitate iudicii usus est philosophus etiam antea Libr. IV. p. 713. A sqq. p. 714. A sqq. conf. De Rep. IV. p. 422. E. *ἑκάστη γὰρ αὐτῶν πόλεις εἰσὶ πάμπολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις· δύο γὰρ κἂν ὁτιοῦν ᾖ, πολεμία ἀλλήλων, ἡ μὲν πενήτων, ἡ δὲ πλουσίων· τούτων δὲ ἐν ἑκατέρᾳ πάνυ πολλαί, αἷς ἐὰν ὡς μιᾷ προσφέρῃ, παντὸς ἂν ἁμάρτοις.*

ταῦτ' οὖν ἐστὶ τὰ δύο—] Hae igitur sunt illae duae prope omnium (malorum) caussae praecipuae; harum autem rerum prorsus praecipuae.

D. *ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσί,*] Intell. *οἱ πολῖται*, de qua synesi v. ad p. 828. B.

Cap. IV. E. *ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν —*] Ante *ἐπιτηδευτέον* intell. *τοσαῦτα* s. *ταῦτα*. Dein *ἆθλα νικητήρια* sunt praemia victori destinata. Sic ap. Xenoph. Symp. I. 6. *νικητήριον φίλημα* est osculum victori praemii loco datum. Perperam Stephanus et Astius post *ἆθλα* censuerunt *καὶ* inseri oportere. Mox *καὶ τάχος ὅλοις* i. q. *καὶ ὅλοις περὶ τάχος*.

καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἄρ' οὐ θετέον;

ΚΛ. Θετέον.

ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἡ σώ-
833 ματος ὀξύτης πάντως, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν· φυγεῖν μὲν καὶ ἑλεῖν ἡ τῶν ποδῶν, ἡ δ' ἐν ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Οὐ μὴν χωρίς γε ὅπλων οὐδετέρα τὴν μεγίστην ἔχει χρείαν.

E. *ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χ.*] *καὶ* om. Ric.
P. 833. *εἴσεισιν ὅπλα ἔχων*] Verba *ὅπλα ἔχων* om. pr. A. Ω. Mox *ἐφίππειον* corr. A. et Vat r. x. et *δολιχόν* hic et infra v. f. h. r. ac secundum Bastium etiam A. et Ω. De accente v. Lobeck Parat. p. 340.

P. 833. *ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν*] V. ad p. 831. C.

φυγεῖν μὲν καὶ ἑλεῖν ἡ τῶν ποδῶν —] Leve anacoluthon. Debebat enim pergi: *μάχεσθαι δὲ καὶ ξυνίστασθαι ἐν ταῖς ξυμπλοκαῖς, ὅπου δὴ ἰσχύος καὶ ῥώμης δεῖ, ἡ τῶν χειρῶν.* Nunc vero per inversionem quandam oratio conformata est. Sententia totius loci haec est: Est certe res omnium maxime bellica (ad belli usus plane necessaria) corporis celeritas omnino, vel a pedibus vel a manibus proficiscens. Ac pedum quidem celeritas cernitur in eo, ut fugere ac persequi alios possimus; altera autem (manuum celeritas) est pugna et conflictio in congressibus, (ubi manus conseruntur), quae vim et robur postulat. Male haec quoque expedivit Astius, quem nec offendere debebat coniunctio nominum *ἰσχύος καὶ ῥώμης*, qua profecto nihil est Graecis usitatius. Plat. Symp. p. 190. B. *ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην.* ubi v. ann.

καθάπερ νῦν] sicuti nostris fieri solet temporibus. — *παρακαλεῖ*, fut. Att. provocabit. *ψιλῷ*, armis non instructo.

πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στάδιον —] ***Primus*** autem ingredietur qui de ***stadio*** certaturus est armis indutus; secundus, qui de ***diaulo*** etc. Itaque apertum est, *δὲ* recte dici, neque cum Astio in *δὴ* commutandum esse. — *Σταδιοδρόμος* est omnino, qui in stadio cursu certat; qui quidem etiam *σταδιεύς* et *σταδίας* appellabatur; v. Pollux Onom. III. 146. Statuit autem Plato, consentiente Polluce, habita curriculi ratione quattuor cursus armati genera certaminis praemio digna, *στάδιον, δίαυλον, ἐφίππιον*, atque *δόλιχον*. Nam ei, qui sine armis curriculum ingrediatur, nullum praemium proponendum arbitratur. Et *στάδιον* quidem s. *δρόμος* dicebatur, quum quis semel in stadio decurrebat; *δίαυλος* erat, quum cursores idem stadium bis emetiebantur, ita quidem, ut sicubi ad metam per-

ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Σταδιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ κῆρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἴσεισιν ὅπλα ἔχων· ψιλῷ δὲ ἆθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις, δεύτερος δὲ ὁ τὸν δίαυλον, καὶ τρί- B τος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ καὶ τέταρτος ὁ τὸν δόλιχον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὡπλισμένον, ἑξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἄρεός τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὁπλίτην ἐπονομάζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον το-

B. *πρὸς ἱερὸν Ἄρεος*] V. Ἄρεως. Alterum praebuerunt v. f. h. r. a. c. et teste Bastio Ω. corr. itemque A. quem Bastius simpliciter narrat ἄρεος habere. v. Schneider. ad Remp. III. p. 390. C.
λειοτέρας ὁδοῦ] λειοτέρας δι' ὁδοῦ unus Stephan.

venissent, flectentes cursum eo recurrerent, unde cursum inierant, ita ut cursus esset duplex, a carcere ad metam et meta ad carcerem. Porro *δόλιχος*, h. e. longus cursus, habebat locum, quum sexies vel saeplus etiam stadium decurrebatur. Et haec quidem nulli obnoxia sunt dubitationi. Sed controversum est, qualis sit iste cursus *ἐφίππιος*, quem philosophus medium inter *δίαυλον* atque *δόλιχον* esse vult. Eum vero et ipsum intelligi oportere pedestrem, non equestrem, ex Platonis verbis satis est perspicuum. Itaque nomen hoc ad cursum pedestrem certam aliquam ob caussam translatum sit necesse est, de qua re nolumus accuratius disquirere. Quum autem inter *δόλιχον* et *δίαυλον* medius ponatur, atque Plato cursus genera secundum curriculi longitudinem constituat, longe est verisimillimum, *ἐφίππιον* cursum intelligi eum, qui diauli longitudinem excesserit nec tamen dolichum plane aequaverit, h. e. cursum mediocris mensurae; id quod statuit etiam Hermannus Opusc. Vol. VI. p. 9. Exposuit de his rebus omnibus Krausius De Gymnast. et Agonistic. Graecor. Vol. I. p. 344 sqq. conf. etiam eundem in libro: Die Pythien, Nemeen und Isthmien aus den Schrift- und Bildwerken des Alterthums dargestellt p. 135 sq. et Car. Fr. Hermann. Gottesdienstl. Alterthümer der Griechen p. 143. Ceterum ad *τὸν δίαυλον* et *τὸν ἐφίππιον* int. *δρόμον*.

B. *καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν—*] Solemne erat in ludis gymnicis, ut qui graviora subirent certamina, ii post eos, qui leviora haberent, provocarentur. v. Fabri Agonist. I. 28 et Krause l. c. Eam igitur rationem etiam Plato servat, qui quinto loco emitti iubet *πρῶτον ὡπλισμένον* sexaginta stadiorum longitudinem emensurum, atque ordine deinceps alios. Quod vero hic memorat *πρῶτον ὡπλισμένον*, quum tamen etiam superiores cursores *ξὺν ὅπλοις* exire iusserit, id ne cui mirum accidat, tenendum est intelligi nunc cursorem gravi

ξότην πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολήν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν τὴν δι' ὀρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἁμιλλώμενον. καὶ
C *τιθέντες τὸν ἀγῶνα μενοῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσι, καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων.*

ΚΛ. Ὀρθῶς.

ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν,

πᾶσαν τοξικὴν] *πᾶσαν τὴν* r. h. r. δ. et. corr. Ω. Dein Astius coni. *δι' ἑκατάν*, sed v. explicatt.

C. *ἓν μὲν παιδικάν,*] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x.

armatura indutum, quem etiam *ὁπλίτην* appellari meminimus, veluti apud Pindarum Isthm. I. 23. et Aeschyl. Sept. adv. Theb. v. 699. Unde continuo subiungitur *καὶ πάλιν βαρύτερον ὁπλίτην,*

B. *σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνος* —] Sagittario quod plurimum iniungit negotii atque ultimum concedit locum, in Creta insula condi meminisse iuvabit Platonis civitatem. Quod monuisse non inutile erit, ne quis forte hinc de communi aliquo Graecorum omnium instituto aliquid colligat. Pro *σταδίων δὲ ἑκατὸν* Astius de coniectura scripsit *σταδίων δι' ἑκατάν*. Quod nollemus factum. Nam *σταδίων ἑκατὰν* pendet ex sequenti *ἁμιλλώμεναν*, prorsus ut antea dicitur *τὸ στάδιον τὰν δίαυλαν, τὸν ἐφίππιον* et *τὸν δόλιχον ἁμιλλησόμενας*. — *τὸν δὲ ἄλλαν*, et qui iam unus reliquus est, sagittarium; ac *praeterea* sagittarium.

C. *ἕως ἂν ἔλθωσι*] donec redierint; de qua verbi significatione v. ad Protagor. p. 310. C. Dein *ἑκάστων* iunge cum *ἑκάστων*, ut intelligantur victoriae praemia, quae singulis debentur. Perperam alii cum *τῷ νικῶντι* coniunxerunt.

Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα —] Rursus triplicia, h. e. triplicis generis esse vult haec certamina pro aetate certantium, unum puerorum, alterum adolescentium, tertium virorum. Male vulgo *παιδικῶν* scribebatur.

καὶ ταῖς μὲν τῶν ἀγενείων —] Intell. *ἀθλήμασιν*. — *τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους*, duas partes longitudinis curriculi tribuemus, h. e. duas partes de tribus totum curriculum efficientibus ($^2/_3$) constituemus. — *τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα*, pueris vero harum dimidium; dimidiam huius longitudinis partem. — *τοξόταις τε καὶ ὁπλ. ἁμιλλ.* sive ut sagittarii sive ut cursores gravis armaturae decertant.

γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις —] Liberior haec orationis conformatio est. Nam dativus pendet ex antegresso *θήσομεν ἀθλήματα*. Locum exscripsit Eusebius Praep. Evang. XIII. 19. p. 707. b. usque ad *καὶ δύο πρὸς δύα*. Is vero in his quum alia reprehendit, tum quod philosophus puellas nondum maturas *γυμνὰς* curriculum emetiri iubeat; nam virgines inde ab aetatis anno tertio decimo usque ad vigesimum utique ipse philosophus vult decenti stola amictas prodire. At nimirum non vidit bonus Eusebius, quo sensu

ἓν μὲν παιδικόν, ἓν δὲ ἀγενείων, ἓν δὲ ἀνδρῶν· καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγενείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα, τοξόταις τε καὶ ὁπλίταις ἁμιλλωμένοις. γυναιξὶ δέ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γάμου με- D

Vulgo παιδικῶν.

κόραις μὲν ἀνήβοις] ἀγήμοις Voss.

D. μέχρι γάμου μενούσης —] Libri Platonis μὲν οὔσης.

nunc istud γυμναῖς dicatur. Nam γυμνούς constat non modo eos vocari, qui omnes vestes exuerunt planeque nudati sunt, sed etiam illos dici, qui utuntur tantum vestimentis interioribus, abiectis vel non indutis exterioribus. Sic iam Hesiod. Opp. et DD. v. 389. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν, γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι iubet, quod Virgilius Georg. I. 299. reddidit verbis: Nudus ara, sere nudus. ubi de eo, qui una tunica est indutus, cogitandum. v. Graevii Lectt. Hesiod. p. 551. Voss. ad Virgil. l. c. Demosth. Mid. c. 59. p. 583. γυμνὸν ἐν τῷ χιτωνίσκῳ γενέσθαι. Aristoph. Lysistr. v. 150. εἰ γὰρ καθοίμεθ' ἔνδον ἐντετριμμέναι, κἂν τοῖς χιτωνίοισι τοῖς ἀμοργίνοις γυμναὶ παρίοιμεν. Sed de hac re v. Manso Sparta T. I. P. 2. p. 162 sqq. Böttiger. in Opuscul. Lat. ed. Sillig p. 343 sq. et in libello: Ueber den Raub der Cassandra p. 59 sqq. Müller. Doriens. Vol. II. p 263 sqq. Becker. Charicl. Vol. I. p. 321 sqq. Krause Gymnast. et Agonist. l. c. Vol. II. p. 682 sqq. Et respondet fere usus loquendi nostrorum, qui ubi latera exterioribus liberarunt indumentis, et solis indusiis ac braccis vestiti incedunt, sese vocare solent entblösst. Iam vero hoc loco quid rei sit, ex eo intelligi licet, quod opponitur: πρεπούσῃ στολῇ ἐσταλμένας. Itaque apertum est, philosophum adultiores virgines velle stola indutas certare, quae totum fere corpus velet et obtegat; puellas autem levius vestitas, nec tamen omni veste nudatas, iubere incedere. Ceterum animadvertas puellas tantum ac virgines adultiores, non item mulieres et uxores in horum certaminum societatem admitti. Quod nescio an Doricum referat morem. Lacedaemonios certe constat nuptas, disciplina publica solutas, in vitae domesticae umbra continuisse, (v. Dionys. Hal. Archaeol. Rom. XX. 2.) postquam virgines iisdem, quibus iuvenes, artibus fingi et educari iussissent. v. Müller. Doriens. T. II. p. 314. Aliter Plato De Rep. V. c. 6. p. 457. ubi etiam nuptas certaminum publicorum iubet participes esse atque socias. Enimvero illic philosophus perfectae civitatis speciem intuens ita statuit; in Legibus autem condit republicam ad ipsius vitae veritatem propius accedentem ac diligentius comparatam.

D. ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι μέχρι γ.] Explenda oratio sic est: ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι θήσομεν ἀθλήματα μενούσης κοινωνίας (αὐτῶν) μέχρι γάμου, τοῦτ'

νούσης κοινωνίας, μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύτας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἅμιλλαν τούτων τῶν δρόμων.

Καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην, ἕνα τε πρὸς ἕνα διαμαχομένους καὶ
E δύο πρὸς δύο, καὶ μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις. ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα

Verum servavit Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 707. B. Idem Eus. τρισκαιδεκαέτεσι, et mox ταύταις ἐσταλμέναις.

ἀντὶ μὲν πάλης καὶ] Post πάλης interpouunt τε v. f. h. r.

ἐστὶ μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν, μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα (ἐτῶν): qnae vero aunum attigerint tertium decimnm, iis certamina coustituemus sic, ut eorum communio perduret usque ad nuptias, hoc est, non diutius, quam usque ad vigesimum aetatis annum, nec brevius, quam usque ad aunum duodevicesimum. Cum his pugnare nonnihil videtur, quod philosophns Libr. VI. p. 785 extr. puellis matrimonii ineundi tempus annum aetatis sextum decimum constituit. Videri igitur potest hic sciti illius sui immemor fuisse, id quod Grouius arbitratur. Nisi forte μέχρι γάμου est: usque ad illud tempus, ubi nuptiae adventant. Ceterum μενούσης pro vulg. μὲν οὔσης leg. apud Euseb. unde verum restituit Boeckhius in Min. p. 180.

ταύτας ἐσταλμένας καταβατέον] H. e. καταβαίνειν δεῖ; unde ponitur accusativus ἐσταλμένας ταύτας. v. Libr. VII. p. 793. C. et VIII. p. 828. D. Euseb. ταύταις ἐσταλμέναις. Ante πρεπούσῃ cum Bekkero in loco commatis colon suffecimus, quo facto protenus omnes evanescunt difficultates, qnas Astius hic sibi deprehendisse visus est.

τὰ δὲ κατ' ἰσχύν] Periodus abrupta ac prope dissoluta, quam sic explicamus: Quod vero ad certamina robore indigentia (non una velocitate) attinet, pro lucta atque talibus, quae nunc gravia sunt (videntur), pugnam gravis armaturae sanciemus (repetendum enim θήσομεν ex superioribus), ita ut singuli contra singnlos, bini contra binos ctr. decertent. Accusativns διαμαχομένους et διαμιλλωμένους ex anacoluthia explicandus, positus ille perinde ac si praecesserit fere hoc: θήσομεν μάχεσθαι ἐν ὅπλοις. Nimirum pertinet haec quoque orationis forma ad illud loquendi genus, quo explicavimus supra ad pag. 828. C.

E. ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα —] Hoc dicit: Quemadmodum nunc luctae periti constituerunt, quid quis non perpessus esse aut

δεῖ νικᾶν καὶ εἰς ὁπόσα, καθάπερ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διενομοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην αὐτὴν τί τοῦ καλῶς παλαίοντος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὁπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους συννομοθετεῖν κελεύειν, τίς νικᾶν ἄρα δίκαιος περὶ ταύτας αὖ τὰς μάχας, ὅ τι μὴ παθὼν ἢ δράσας, καὶ τὸν ἡττώμενον ὡςαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι γάμου. Πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ παγκρατίου μάχῃ, τόξοις 834

E. ἢ ποιήσαντα δεῖ ν.] ἢ μὴ π. vett. editt. Vere Cornarius μὴ eiiciendum statuit, quod teste Bekkero non agnoscunt A. h. et pr. Ω. Sed de cod. A. et Ω. mirum quod prorsus silet Bastius.

fecisse debeat, ut consequatur victoriam, et in quibusnam rebus, ac definiverunt, quodnam sit laudabiliter luctantis opus, et quod minus; ita etiam hoplomachiae summos artifices advocare nos oportet atque iubere constituere, quis victoria dignus sit in his pugnis, et quid non perpessus aut aggressus; ac similiter etiam devictum quaenam lex diiudicet. Hoc vero insolentius paulo enuntiatum. Nam ab initio periodi inversa ratione dictum iri certe quilibet expectabit sic: ἃ δε τὸν νικήσοντα δεῖ μὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι, καὶ εἰς ὁπόσα κ. τ. λ. Itaque participium et infinitivus, vicibus mutatis, per anacoluthon posita sunt. At nimirum etiam alibi participium novimus per quandam constructionis inversionem continere notionem primariam, sicuti ad Phileb. p. 23. C. et alibi ostendimus. Praeterea vero etiam ἥτις τάξις διακρίνει facta constructionis enallage dictum pro eo, quod esse debebat: καὶ τίς δίκαιος ἡττώμενος διακρίνεσθαι. Praeterea tenendum, τοὺς ἄκρους hic quoque idem esse, quod τοὺς τελέους, de quo usu vocabuli v. Theaet. p. 201. C. Legg. IV. p. 710. D.

P. 834. Πελταστικὴν δὲ ὅλην —] Constructio verborum sic expedienda: πελταστικὴν δὲ ὅλην δεῖ ἀντιστῆσαι τῇ τοῦ παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθων βολῇ ἐκ χειρός τε καὶ σφενδόναις ἀμιλλωμένων (ita ut arcu et peltis et iaculis et iactu lapidum e manu et funda inter se contendant), καὶ διαθεμένους αὖ περὶ τούτων νόμους τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανέμειν τῷ κάλλιστα ἀποδιδόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα (ei qui optime perfecerit ac praestiterit quae de his sunt lege constituta). De genitivo absoluto ἀμιλλωμένων, intellecto αὐτῶν, v. ad Phileb. p. 45. B. = p. 261. ed. Goth. Voc. σφενδόναις, sicuti ἐκ χειρός, pertinet ad βολῇ, quod nomen verbale de more cum dativo instrumenti iungitur; v. ad Cratyl. p. 423. A. Remp. III. p. 397. B. Matthiae Gr. Gr.

καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθων βολῇ ἐκ χει-
ρός τε καὶ σφενδόναις ἁμιλλωμένων, διαθεμένους
αὖ περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιστα ἀποδιδόντι
τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας δια-
νέμειν. Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος
B γίγνοιτο ἑξῆς ἂν νομοθετούμενα. ἵππων δὲ ἡμῖν
χρεία μὲν οὔτε τις πολλῶν οὔτε πολλή, κατά γε δὴ
Κρήτην, ὥςτε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους
γίγνεσθαι τάς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν
αὐτῶν. ἅρματος μὲν οὖν καὶ τὸ παράπαν οὔτε τις
τροφεὺς ἡμῖν ἐστιν οὔτε τις φιλοτιμία πρὸς ταῦτα
οὐδενὶ γίγνοιτ' ἂν λόγον ἔχουσα, ὥςτε τούτου μὲν
ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας νοῦν μήτε
C ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι· μονίπποις δὲ ἆθλα τι-
θέντες, πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβό-
λων τοῖς μέσοις καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι,

P. 834. *λίθων βολῇ ἐκ χειρὸς*] βολῇ om. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. δ. quo omisso Schneiderus coni. λίθῳ.

B. *οὔτε τις πολλῶν οὔτε π.*] Steph. coni. οὔτε τι π. Astius scripsit: οὔτε πολλῶν οὔτε τις πολλή. sed v. explicatt. Idem dein coni. ὥςτε τούτου ἀγωνιστάς, ὃ οὐκ ἐπιχώριόν ἐστι, τιθέντας: de quo item v. infra.

§. 396. *Ἀποδιδόναι τὰ νόμιμα* est: legitime constituta explere et tanquam debitum reddere. Verbi usum similem ad Tim. p. 20. B. notavimus.

B. *οὔτε τις πολλῶν οὔτε πολλή*] Stephanus τις in τι mutari iubebat. Astius malebat οὔτε πολλῶν οὔτε τις πολλή. Sed rectè se habet vulgata librorum scriptura, quandoquidem τις et πολλή inter se opponuntur atque πολλή post πολλῶν non sine caussa infertur. Equorum, inquit, nec multorum aliquis nec multus usus est, in quo inest lepida quaedam paronomasia.

ὥςτε τούτου μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον —] Verba sine dubio depravata sunt. Scribendum arbitror: ἀγωνιστάς, οὐ γὰρ ἐπιχώριον ἔσται, τιθέντας κ. τ. λ. ita ut certatores hac in re utpote non patria futura, si qui statuerint, ii neque prudentes sint nec esse videantur. Astius corrigebat ὃ οὐκ ἐπιχώριον ἐστί. Paullo ante *ἅρματος τροφεύς* est: equorum nutritor. Nam ἅρμα ut Lat. currus pro equis iugalibus dicitur. Xenoph. Hier. XI. 5. τὸ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον νομιζόμενον εἶναι ἐπιτήδευμα, *ἁρματροφίαν*. ποτέρως ἂν δοκεῖς μᾶλλον κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ἅρματα τρέφοις τε καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύρεις, ἢ εἰ ἐκ τῆς σῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν *ἱπποτρόφοι* εἶεν, πλεῖστοι

κατὰ φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἱππικὴν παιδιὰν ἀποδιδοῖμεν. ἔστω δὴ τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἅμιλλά τε καὶ φιλονεικία, φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἁπάντων τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ' ὅπλων· ψιλοῖς δὲ ὅπλων οὔτ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς οὔτ' ἐνταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξότης δὲ D ἀφ' ἵππων Κρὴς οὐκ ἄχρηστος, οὐδ' ἀκοντιστής, ὥςτε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία. θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας. ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπροσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν καὶ μὴ ψέγειν.

Cap. V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς, ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ' ἡμέραν

C. ἱππικὴν παιδιὰν] Sic A. Ω. v. h. a. c. δ. x. et marg. r. Legebatur παιδείαν. Proximum τε om. Ξ. v. f. Quod qui factum sit, docet scriptura librorum a. c. o. τούτων ἑαυτῶν.

D. οὐκ ἄξια βιάζεσθαι] ἀξία A. Ξ. f. a. c. δ. marg. Ω. καθ' ἡμέραν ἐν διδασκάλων] ἐν de Winckelmanni conjectura restituimus. Stephanus ὑπὸ excidisse suspicabatur.

δὲ ἀγωνίζοιντο; νικᾶν δὲ πότερα δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ ἢ πόλεως;

C. μονίπποις δὲ ἆθλα τιθέντες —] Μόνιπποι sunt equi singulares, quos κέλητας etiam dicebant Graeci; v. Spanhem. ad Callim. Hymn. in Del. 113. p. 477. Pollux X. 53. 54. — ἀβόλοις, qui nondum amiserunt dentes aetatis indices. Schol. ad h. l. ἄβολος νέος, οὐδέπω γνώμονα ἔχων. γνώμονα δ' ἔλεγον τὸν βαλλόμενον ὀδόντα, δι' οὗ τὰς ἡλικίας ἐξήταζον. Dein τοῖς τέλος ἔχουσιν i. q. τοῖς τελείοις.

ἔστω δὴ τούτων τε αὐτῶν —] αὐτῶν pro masculino accipiendum: esto igitur in his rebus secundum leges ipsis certamen et contentio. — τῶν καταβαινόντων, in certamen descendentium.

D. θηλείας δὲ περὶ τούτων —] Laudat haec usque ad μὴ ψέγειν Euseb. Praep. Ev. XIII. 19. p. 707. D. sine ulla scripturae varietate. Nec opus est verborum mutatione, modo ea iunxeris hunc in modum: οὐκ ἄξια (i. e. ἄξιον) ἐστίν, βιάζεσθαι θηλείας νόμοις καὶ ἐπιτάξεσι τῆς κοινωνίας περὶ τούτων, neque iuvat feminas legibus et communionis imperio de his rebus per vim cogere. De neutro pluralis numeri ἄξια v. Matthiae Gr. §. 443. 1. Perperam codices non pauci scribunt ἀξία.

Cap. V. E. καθ' ἡμέραν

E *ἐν* διδασκάλων ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας
ἔχει. καὶ δὴ καὶ μουσικῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡςαύτως
διαπεπέρανται· τὰ δὲ ῥαψῳδῶν καὶ τῶν τούτοις ἑπο-
μένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἅμιλλαι χορῶν ἀναγκαῖαι
γίγνεσθαι, ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς μετὰ
θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν κοσμηθήσον-
ται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμπτων
835 ἐτῶν, εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἔννοιαν διδόντων τῶν θεῶν
τάξεως πέρι διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς
ἀγῶνας χρὴ προςδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι τα-
χθέντας ὑπό τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν
νέων καὶ τῶν νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν
τούτων συνελθόντων καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐ-
τῶν, τοῦ τε πότε καὶ τίνες καὶ μετὰ τίνων τοὺς
ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἁπάντων χορῶν καὶ χορείας.
οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ κατὰ λόγον καὶ κατ'
B ᾠδὰς καὶ καθ' ἁρμονίας ῥυθμοῖς κραθείσας καὶ
ὀρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νομοθέτῃ, καθ'
ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομοθετεῖν, καὶ

P. 835. *καὶ ὅπως ἔννοιαν*] Turicenses de coniectura Astii ante *ἔννοιαν* inseruerunt *ἂν* particulam. Sed. v. explicatt.

C. *ἄνθρωπον οὐδένα*] Sic A. Ω. v. f. h. a. x. Vulgo: *ἀνθρώπων οὐδένα*. Dein vett. editt. *μόνος μόνῳ*, uno Ven. Ξ. consentiente.

ἐν διδασκάλων] Praepositionem, in omnibus libris temere extrusam, non dubitavimus de coniectura Winkelmanni restituere. Alcibiad. I. p. 110. A. *πολλάκις σου ἐν διδασκάλων ἤκουον*. Protag. p. 325. D. *εἰς διδασκάλων πέμποντες*. Ibid. p. 326. C. *εἰς διδασκάλων φοιτᾶν*. Ibid. p. 326. B. *εἰς παιδοτρίβου*. Ellipsin exemplis illustrat Fischer. ad Weller. III. P. I. 255. sq. Part. II. p. 158. Stephanus *ὑπὸ* excidisse coniiciebat. Ceterum *ὅσα ἐκπονούμεθα* est: in quibus nos exercemus.

καὶ τῶν τούτοις ἑπομένων] et eorum, qui iis similes sunt.

κοσμηθήσονται τότε] Abundat post *ταχθέντων* istud *τότε*, quo tamen gravius monemur, rem tum demum ordinatum iri, ubi haec constituta fuerint.

εἴτε καὶ διὰ πέμπτων ἐτῶν] quinto quoque anno. v. Matthiae Gr. §. 580. h. p. 1352. ed. 3.

P. 835. *εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἔννοιαν*] Turicenses nuper post *καὶ ὅπως* particulam *ἂν* de Astii coniectura inseruerunt. Nollem factum. Nam *διανεμηθῶσι* est modus deliberandi,

τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἑκάστοις θύμασιν ἐν χρόνοις προσήκουσι νείμαντας ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πόλει ἑορτάζειν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γνῶναι τίνα τρόπον χρὴ τάξεως ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἔνθα ἢ ἔνθα μέγα τῇ πόλει κέρδος ἢ ζημίαν ἂν φέροι· ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει πείθειν τε χαλεπόν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἴ πως οἷόν τε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίγνεσθαι, νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαί τινος, ὃς παῤῥησίαν διαφερόντως τιμῶν ἐρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἑπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἄνθρωπον οὐδένα, λόγῳ ἑπόμενος μόνῳ μόνος. C

ΚΛ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ πω μανθάνομεν. D

ΑΘ. Εἰκότως γε· ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι σαφέστερον. ὡς γὰρ εἰς παιδείαν ἦλθον

D. *οὐ γάρ πω μ.*] V. *που*, quod solns tuetur Ξ. et fortasse x. *ὑμῖν ἔτι σαφέστερον*] V. *ἔτι τι σαφ.* consentiente Ξ. v. c. In Par. A. *τι* pro *ἔτι* scriptum, quod etiam pr. Ω. habet, adscripto in marg. *ἔτι.* Atque Parisini libri scripturam probavit pro vera Schneider.

qni particnlae accessionem non fert. Quippe verba sic inteiiigenda sunt: es wird daun angeordnet werden, ob sie auf iedes dritte oder fünfte Iahr oder welche Art nnd Weise uns die Götter in den Sinn geben werden, bestimmt werden sollen. De hoc nsn coniunctivi vide ann. ad Phaedon. p. 115. C. coll. Matthiae Gr. 516. 3

ἀποδοῦναι τῇ πόλει ἑορτάζειν] H. e. *ὥστε ἑορτάζειν.*

οὐδ' αὖ μετατιθέμενα—] nec si hnc et illuc transferantur, civitati mnltum lncri aut detrimenti afferent.

C. *ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει —*] Rem amatoriam significat, de qua deinceps expositurus est. — *θεοῦ μὲν μάλιστα κ. τ. λ.* dei maxime opus, si qna fieri posset, ut praescriptiones ab eo impetrarentnr. — *ἑπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ*, universae civitati consentaneum.

D. *ὡς γὰρ εἰς παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ*] quum oratione mea ad institutionem progressus essem.

τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλο-
φρόνως ἀλλήλοις. εἰςῆλθε δή με, οἷον εἰκός, φοβη-
θῆναι ξυννοήσαντα, τί τις χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πό-
λει, ἐν ᾗ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσι πόνων
τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, οἳ μάλιστα ὕβριν σβεν-
E νύασιν, ἀργοί, θυσίαι δὲ καὶ ἑορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι
μέλουσι διὰ βίου. τίνα δή ποτε τρόπον ἐν ταύτῃ
τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς ἐπι-
θυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προς-
τάττῃ ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι; καὶ
836 τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ
τὰ πρόσθεν νόμιμα ταχθέντα· τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν
τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρο-
νεῖν οὐ σμικρόν, καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς

εἰςῆλθε δή με] V. *δέ με*, ut est in Ξ. o. δ.

εὐτραφεῖς εἰσὶ] *εὐτρεφεῖς* A. Ω. v. r. quae est forma magis propria poetarum; v. Lobeck. Parerg. ad Phrynich. p. 477. Dein *δὲ* pro *τε* A. h. r. et pr. Ω. quod edidit Schneiderus.

E. *τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς*] *καὶ* om. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. o. δ. Praeterea *πολλαὶ* A. Ω. Ξ. f. r. unde *καὶ* eiecto facias *πολλάκις*. Winkelm. coniecit: *τῶν πολλοὺς δὴ πολλὰ ἐπιθυμιῶν κ. τ. λ.* quod Schneider. aliique receperunt. Nobis scrupulum tamen fortasse *πολλοὺς δὴ πολλάκις ἐπ.*

τί τις χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει] quid quis facturus sit eiusmodi civitate. Mox de *ἀργοὶ πόνων* conf. VII. p. 806. A. *ἀργοὶ ταλασίας*.

E. *τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς —*] Oratio misere perturbata et manifesto depravata, quum plane insolens sit hic ordo verborum: *τῶν ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν*. Suspicor inverso ordine scribendum esse: *τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς βαλλουσῶν εἰς ἔσχατα ἐπιθυμιῶν*, qua mutatione, quidquid est molestiae, id protenus totum aufertur. Alius certe generis sunt, de quibus dictum est ad Phileb. p. 20. B. et 58. C. Voculam *καὶ* ante *πολλὰς* libri plerique omittunt. Unde Winckelmannus scite legendum coniecit *πολλοὺς δὴ πολλὰ ἐπ.* Praestat

νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι] se legem fieri cupiens s. studens.

εἰ κρατοῖ τὰ πρ.] Astius *κρατεῖ* scribendum contendit. Quod noli temere amplecti. Recte enim in hypothesi optativus ponitur, etiamsi apodosis habeat indicativum; quod qua lege et condicione fieri possit, dudum docuerunt quos laudat Matthiae Gr. Gr. §. 524. ann. 3. p. 1207. ed. 3.

P. 836. *καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἀρχόντων*] Ad *διηναγκασμένη* int. *ἐστίν*.

P. 836. *ὅσα γε τὰ ἀνθρώπινα*] quantum quidem humanis viribus effici potest; quantum in rebus

τὰ τοιαῦτ᾽ εἴληφε νόμους, καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις διηναγκασμένη μὴ ἀποβλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δ᾽ ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ᾽ οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώπινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν γυναικῶν, ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδίᾳ καὶ ὅλαις B *πόλεσι κακά, πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ᾽ ἄν, καὶ τί τεμὼν φάρμακον τούτοις ἑκάστοις τοῦ τοιούτου κινδύνου διαφυγὴν εὑρήσει; πάντως οὐ ῥᾴδιον, ὦ Κλεινία. καὶ γὰρ οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἡ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ Λακεδαίμων βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται τιθεῖσι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων, περὶ δὲ τῶν ἐρώτων, αὐτοὶ γάρ*

iniecit quod Bastius de *καὶ* in Par. A. et Vat. Ω, omisso omnino nihil refert. Dein *βαλουσσῶν* v. r.

P. 836. *πρὸς τὸ σωφρονεῖν*] *τῷ* A. cum Ald. Lov. Bas. 1. 2.

μὴ ἀποβλέπειν] *βλέπειν* vett. editt. invitis libris A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. Dein vulgo *δὲ ἀεί*, non admissa elissione.

ταῦτ᾽ οὖν πρ.] *τούτους* A. *ταὐτοὺς* corr. A. et Ω. Ξ. v. f. h. r. o. δ. v. Gregor. Corinth. p. 303.

B. *ὅλαις πόλεσι κακά*] *κακά* om. A. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. e. o. δ.

διαφυγὴν εὑρήσει] *διαφυγεῖν* A. v. h. a. δ. x. et pr. Ω.

humanis est. Epist. VII. p. 350. E. *ὧν οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο οὐδέν, ὅσα γε δὴ τὰ ἀνθρώπινα.* Nihil igitur egit Astius, qui corrigendum statuit *ὅσαι γε ἀνθρώπιναι*, reliquis cupiditatibus, quaecunque humanae sunt. Ita certe misere languet istud additamentum estque plane otiosum ac supervacaneum.

τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων —] Haec Zellerus Stud. Platonn. p. 94. sic explicat: Quod vero attinet ad amores puerorum et puellarum inter se mutuos, mulierumque erga viros et virorum erga mulieres. Rectius, opinor, Astius, qui interpretatur: mulierum *tanquam* virorum et virorum *tanquam* feminarum, i. e. amor tribadum et paediconum. Ea enim interpretatio iis, quae deinceps adiiciuntur, certissime confirmatur.

B. *καὶ τί τεμὼν φάρμακον*] H. e. quamnam medicinam s. quod remedium adhibens. Eadem metaphora Lib. XI. p. 919. B. *τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην.* Epist. VIII. p. 353. E. *τούτων δὴ χρὴ πάσῃ προθυμίᾳ πάντας τοὺς Ἕλληνας τέμνειν φάρμακον.* Eurip. Alcest. v. 990. *οὐδ᾽ ὅσα Φοῖβος Ἀσκληπιάδαισιν παρέδωκε φάρμακα πολυπόνοις ἀντιτεμὼν βροτοῖσιν.* Androm. v. 121. *εἴ τί σοι δυναίμαν ἄκος τῶν δυσλύτων πόνων τεμεῖν.*

περὶ δὲ τῶν ἐρώτων — ἐναντιοῦνται] Male eo nomine audiisse quum omnino Dorienses, tum imprimis Cre-

C ἐσμεν, ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ γάρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ τοῦ Λαΐου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀῤῥένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν καθάπερ θηλειῶν πρὸς μῖξιν ἀφροδισίων, μάρτυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ δεικνὺς πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἁπτόμενον ἄῤῥενα ἄῤῥενος διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ' ἂν χρῷτο πιθανῷ λόγῳ καὶ ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ. πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντός φαμεν δεῖν τὸν νομοθέτην τηρεῖν, τοῦτο ἐν τούτοις οὐχ ὁμολο-
D γεῖ. ζητοῦμεν γὰρ ἀεὶ δή, τί τῶν τιθεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει καὶ τί μή. φέρε δή, τοῦτο ἐὰν συγχω-

C. *τὸν πρὸ τοῦ Λαΐου νόμον*] τοῦ habent A. Ω. a. superscripto πρό. Diserte πρὸ τοῦ Λ. Vat. f. Ric. h. δ. o. unde τοῦ, vulgo neglectum, restituimus consentientibus Turicensibus. Extrusit rursus Hermann.

τὸν νομοθέτην τηρεῖν] τηρεῖν A. et Ω. marg. et a. Ceteri

tes et Lacedaemonios, etiam aliunde constat. v. Müller. Dorienss. Vol. II. p. 295 sqq. Hoeck De Creta insula Vol. III. p. 111. sqq. — 118. Becker. Charicl. Vol. I. p. 346. sqq. Krause Gymnast. et Agonist. Vol. II. p. 657 sqq. et p. 943. sqq. Qui quidem omnes de hac re in varias partes disputaverunt. Hunc vero Platonis locum esse eiusmodi, ut satis clare turpitudinem notet in masculorum amore conspicuam, certe nemo temere infitiari audebit. Paullo ante pro *ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων*, alienos a multorum moribus, Astius coniiciebat: *ἀλλοίους τῶν τῶν πολλῶν τρόπων*. Male. Nusquam enim melioris aetatis scriptores articulum eodem in casu positum isto modo geminaverunt. v. ad Gorg. p. 481. D.

αὐτοὶ γάρ ἐσμεν] Soli enim sumus, ut remotis arbitris sententiam nostram libere et aperte proloqui liceat. Formula reperitur etiam Parmenid. p. 137. B. ubi inferius paullo explicatur *ἐσμὲν μόνω ἐν ἐρημίᾳ*. Aristoph. Thesmophor. v. 478. *αὐταὶ γάρ ἐσμέν*. Acharn. v. 505. *αὐτοὶ γάρ ἐσμεν*. Terentius Phorm. IV. 3. 28. soli sumus nunc hic. Cicero De divinat. II. 12. sed soli sumus, licet verum exquirere sine invidia. Plura vide sis apud Hemsterhus. ad Lucian. D. D. T. I. p. 230. intqq. ad Arist. Acharn. l. c.

C. *τὸν πρὸ τοῦ Λαΐου νόμον*] legem, quae ante Laium valuit. Narrabant enim, Laium, insano captum amore Chrysippi, filii Pelopis, apud quem hospes deverterat, illum rapuisse et auctorem turpis masculorum amoris extitisse. v. Athenaeum XIII. p. 602. sq. *ἄλλοι δέ φασιν τῶν τοιούτων ἐρώτων κατάρξασθαι Λάϊον ξενωθέντα παρὰ Πέλοπι καὶ ἐρασθέντα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Χρυσίππου, ὃν καὶ ἁρπάσαντα καὶ*

ῥῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχρὸν νομοθετεῖσθαι τὰ νῦν, τί μέρος ἡμῖν ξυμβάλλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετήν; πότερον ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς ἀνδρείας ἦθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος τὸ τῆς σώφρονος ἰδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθείη ποτέ, μᾶλλον δὲ ἅπαν τούτου τοὐναντίον τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπείκοντας καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλακίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνος ὁμοιότητα ἆρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὂν τοιοῦτον νομοθετήσει; σχεδὸν οὐδείς, ἔχων γε ἐν τῷ νῷ νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φαμὲν ἀληθὲς τοῦτο E

libri cum vulg. διατηρεῖν, quod praecedente διὰ παντὸς molestum accidit.

ἀεὶ δή, τί τῶν τ.] Sic A. v. h. r. a. δ. Vett. editt. ἀεὶ τί δή τ.

τί μέρος ἡμῖν ξ.] ἡμῖν, vulgo omissum, tuentur A. Ω. h. δ. Dein vulgo ξυμβάλοιτο, quod habet Ξ cum paucis aliis.

τὸ τῆς σώφρονος ἰδέας] τὸ om. A. et rec. Ω. a.

ἀναθέμενον εἰς ἅρμα εἰς Θήβας φυγεῖν. Aelian. Varr. Hist. XIII. 5. Apollodor. III. 5, 5. Chrysippi raptum in cognomine fabula tractavit Euripides. v. Valckenar. Diatrib. p. 23. A. B. Matthiae Vol. IX. Opp. Euripid. p. 118 sqq. Alii originem impuri istius amoris referebant ad raptum Ganymedis, de quo v. supra Legg. I. p. 636. ibique annot.

διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι] H. e. quia hoc non sit ex natura, vel naturae conveniens. Dein verba: καὶ ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν οὐδ. ξυμφ. interpreteris sic: *et tamen* cum vestris civitatibus neutiquam convenient. Hunc usum voculae καὶ exemplis firmavit Fr. A. Wolfius ad Demosth. Lept. p. 238. §. 17. Itaque non assentimur C. Fr. Hermanno εἰ καὶ ex coniectura refingenti.

πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντὸς —] Praeterea vero etiam, id quod legislatorem censemus per omnia observare oportere, *hocce* (de quo nunc agitur) in istis (si amor eiusmodi locum tenet) non concordat (cum nostris institutis). Perperam Astius subiectum verbi ὁμολογεῖ arbitratur esse ὁ νομοθέτης, is, qui de amore naturali leges statuere fingitur. De ἐν τούτοις v. ann. ad Menex. p. 238. B.

D. τοῦτο ἐὰν συγχωρῶμεν καλὸν — νῦν] H. e. ὡς καλόν τι ἢ μηδαμῶς αἰσχρόν; si concedamus, ut hoc (amor iste) nunc sanciatur tanquam honestum quid aut nulla ex parte turpe, quid tandem nobis conferet ad virtutem?

ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ] eius, qui se ad fructum amoris persuaderi ab altero passus fuerit. Mox vocatur ὁ εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰών.

837 εἶναι; την τῆς φιλίας τε καὶ ἐπιθυμιας ἁμα και τῶν λεγομένων ἐρώτων φύσιν ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοηθήσεσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο εἶδος ἓν ὄνομα περιλαβὸν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον ἀπεργάζεται.

ΚΛ. Πῶς;

Cap. VI. *ΑΘ.* Φίλον μέν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ και τὸ δεόμενον τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὂν τῷ γένει. ὅταν δὲ ἑκάτερον γίγνηται σφοδρόν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν.

P. 837. B. *ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων*] *ἀπὸ τῶν ἐναντίων* Ric. h.

E. *τὴν τῆς φιλίας τε καὶ τῶν λεγομένων* —] Distinguit deinceps philosophus tria genera amoris et amicitiae; unum quod nititur animorum similitudine; alterum ex diversitate et indigentia oriundum; tertium ex utroque mixtum et conflatum. Ex his unum primum illud probandum censet, reliqua procul habenda arbitratur. Populariter haec explicantur et ad usum communem accommodate pro horum librorum consilio et ratione. Alibi vero philosophus de eadem re sic disputavit, ut totam caussam ad summum philosophiae finem, hoc est ad sincerum divinae sapientiae amorem, retulerit, id quod factum imprimis est in Phaedro p. 255. E. sqq. p. 248. E. sq. Sympos. p. 180. C. sqq. et p. 200 sqq. Conferas etiam Reip. VI. p. 485 Atque hinc iudicabis, quatenus vera sint quae scripsit Zellerus Stud. Platonicc. p. 105: „Ueber den Abschnitt Legg. VIII. 837. A — D. ist bereits bemerkt worden, dass darin die Liebe zu Gleichem u. Ungleichem mit der geistigen und sinnlichen Liebe confundirt werde; der Grund davon ist ohne Zweifel darin zu suchen, dass unser Verfasser hier zweierlei Darstellungen vor sich hatte, die er beide benuzzen wollte. Beide finden sich im Gastmahl S. 180. C. ff. und S. 200. ff. zu der ersten ist ausserdem noch Phaedr. p. 255. E. ff. hinzunehmen. Wie sehr aber die höheren Ansichten der zwei zuletzt angeführten Stellen in unserer Schrift verkannt und verflacht sind, braucht kaum noch besonders bemerkt zu werden." Non minus vero patebit, quid statui oporteat de opinione docti cuiusdam viri, qui nuper in Neandri et Tholuckii Memorabilibus (Denkwürdigkeiten) Vol. I. 165 sqq. Platonem pariter atque Socratem incesti puerorum amoris reum egit. Nimirum saniora iam olim docuit I. Matthias Gesnerus in commentatione de Socrate sancto paederasta; saniora item nuper de Platone exposuit vir doctus in diario: Intelligenzblatt zur Hallischen all-

ΚΛ. Ὀρθῶς. B

ΑΘ. Φιλία τοίνυν ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἡ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων ἥμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίου. μικτὴ δὲ ἐκ τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥᾳδία, τί ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἐρωτά τις ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τοὐναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἑλκόμενος ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἅπτεσθαι, τοῦ δὲ ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν, καὶ τῆς C
ὥρας καθάπερ ὀπώρας πεινῶν, ἐμπλησθῆναι παρα-

ἐρωτά τις ἔχων τοῦτον] Sic Par A. pro vulg τούτων. Correxerat Astius.

gem. Litteraturzeitung ann. 1833. N. 77. mens. Octobr.

Cap. VI. P. 837. B. *καὶ ἴσον ἴσῳ*] Huc quoque referendum est antegressum *κατ' ἀρετήν*, quod fugisse videtur Zellerum. — *ἐναντίον ὂν τῷ γένει*, quum genere illi contrarium sit. Itaque duplex discernitur amor, alter ex similitudine et aequalitate, alter ex diversitate oriundus. Posterior deinde vocatur *φιλία ἡ ἀπὸ τῶν ἐναντίων*.

B. *καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα* et communitatem non saepe in nobis habens, h. e. non servans et colens.

τί ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι] quid tandem is, qui tertio hoc amore tenetur, sibi fieri cupiat. Male vulgo scribebatur *τούτων*, quod nunc ex codd. emendatum. *Ἔχειν ἔρωτα* est: amore captum teneri, amore laborare. De Rep. IX. p. 575. A. *ὁ Ἔρως τὸν ἔχοντα αὐτὸν ὥσπερ πόλιν ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν*. X. p. 610. C. E. Phaedr. p. 239. C. *ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα*. Sophocl. Antig. 786. *καί σ' οὔτ' ἀθανάτων φύξιμος οὐδείς, οὔθ' ἁμερίων ἀνθρώπων· ὁ δ' ἔχων* (int. *σέ*) *μέμηνεν*.

τῆς ὥρας ἅπτεσθαι] attrectare florem et venustatem iuvenilem. Voc. *ὥρα* usum notavimus ad Protag. p. 309. A.

C. *καθάπερ ὀπώρας πεινῶν ἐμπλ.*] Iungas verba sic: *πεινῶν τῆς ὥρας καθάπερ ὀπώρας παρακελεύεται ἑαυτῷ ἐμπλησθῆναι*, pulcritudinis tanquam maturi fructus appetens semet satiare istis ipse adhortatur. Etenim *πεινῆν* genitivo iungitur, ut Reip. X. p. 606. A. al. v. Kühner. Gr. §. 532. Sed *ἐμπλησθῆναι* pendet ex *παρακελεύεται ἑαυτῷ*. Prave haec expedivit Astius, manca deceptus verborum interpunctione, quam fecimus pleniorem. Voc. *ὀπώρα* de matura aetate iuvenili usurpatum. Pindar. Isth. 2, 5. *εἶχεν Ἀφροδίτης εὐθρόνου μνάστειραν ἁδίσταν ὀπώραν*. Chaerem. ap. Ath. p. 608. E. *πολλὴν ὀπώραν Κύπριδος εἰσορᾶν παρῆν*. Inde transfertur ad fructum iuvenilis aetatis designandum. Pindar. Pyth. IX. 192. *ἥβας καρπὸν ἀνθήσαντ' ἀποδρέψαι ἐθέλοντας*.

κελεύεται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ δεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκώς, ὕβριν ἥγηται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος ἅμα καὶ σεβόμενος
D ἁγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἁγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοιτ' ἄν· ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως οὗτός ἐσθ', ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσούτων, πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ δῆλον, ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνεσθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο, εἰ δυνατὸν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε Μέγιλλε;

ΜΕ. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἴρηκας τὰ νῦν.

C. *τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν*] τοῦ om. Ω. v. f r. a. c. δ. *ὕβριν ἥγηται*] ἡγῆται Ric. h. ἥγησαι Angel. v. Flor. a. c. Dein editt. ante Steph. *τὴν περὶ τοῦ σώματος πλησμονήν*. Omittit. *τὸ σῶμα* etiam Ric. h.

D. *ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον*] τε om. A. et marg. Ω. probante Hermanno, qui τε praeter necessitatem additum pntat. Dein τῶν νέων A. et r.

ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ] ac *rimans* potius (i. e. contemplans) animo quam *amans*. Lusus paronomasiae, in his libris non infrequens.

ὁ δὲ πάρεργον — δεόντως τῆς ψυχῆς — πλησμονήν] sed qui corporis cupiditatem non magnopere cnrat, quique considerans potius quam amans animo decenter animi appetens est, is lubidinem ducit corporis in corpore expletionem. Perperam Astius posterius istud *τοῦ σώματος* eiiciendum censet. Quasi vero alterum sine altero commode possit intelligi. Referas igitur *τοῦ σώματος* ad amantem, ac *περὶ τὸ σῶμα* (quod ad corpus attinet) ad amatum, cuius fructu talis homo male abutitur. Pro *ἐρῶν τῇ ψυχῇ δεόντως* Schneiderus correxit: *ἐρῶν, τῇ ψυχῇ δὲ ὄντως τῆς ψυχῆς κ. τ. λ.* Quo certe non opus videtur. Pro *ἥγηται* ne quis *ἡγεῖται* requirat, illustravit hunc perfecti usum A. Matthiae Gr. §. 505. 3.

D. *ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν*] Scripserim *ὁ δὴ μιχθεὶς ἐξ ἀμφ.* Nam huius ipsius amoris natura nunc est declarata.

ἢ πῶς λέγομεν] an quo-

ΑΘ. Ἔοικά γε, ὅπερ καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνῳδίας· τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινίᾳ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰςαῦθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπᾴδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῷν ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους. E

ΜΕ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Τέχνην δή τιν' αὖ τούτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι τὴν μὲν ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ' αὖ τινὰ τρόπον παντάπασιν ὡς οἷόν τε χαλεπωτάτην. 838

ΜΕ. Πῶς δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἴσμεν που καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐχ ἄκοντες, ὡς οἷόν τε δὲ μάλιστα ἑκόντες.

ΜΕ. Πότε λέγεις;

ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι] V. *εἶναι*. Sed *ἐνεῖναι* A. Ω. v. h. r δ. x.
ἢ πῶς λέγομεν;] V. *λέγωμεν*. Correxit Astius, consentiente Par. A.
P. 838. *τὴν μὲν ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ' αὖ*] Stephanus scripsit *τῇ μὲν — τῇ δ' αὖ*, quod qui eum sequuti sunt editores uno Schneid. excepto omnes praeter fidem librorum tenuerunt. v. explicatt.

modo censemus? v. ad Gorg. p. 480. B. Male vulgo *λέγωμεν*.

E. *τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν*] sed accipere assensionem, quam nacta est mea oratio.

ἐπᾴδων πείθειν] incantamentis adhibitis persuadere conabor.

τὸ δέ μοι δεδομένον —] Sed quod mihi a vobis concessum est, id iam ita sit s. fiat; persequamur nunc omnino leges. Istud *ἴτω* usurpant qui fortiter aliquid mali tolerare aut aliqua re acquiescere eamque amplecti decreverunt. v. Hemsterhus. ad Callim. Hymn. in Del. v. 128. et Elmsleius ad Eurip. Med. v. 780..

P. 838. *τὴν μὲν ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ' αὖ* —] partim facilem habeo, partim vero etiam difficillimam. Hunc usum formulae *ὃ μὲν — ὃ δέ*, hodie tralaticium, mirum est viros doctos adeo fefellisse, ut *τῇ μὲν — τῇ δὲ* scribendum duxerint. Id quod non modo Stephano, sed etiam Astio Bekkero ac Turicensibus placuit. At vide, quaeso, quae contra monuerunt Bernhardy Syntax p. 307. sq. et Matthiae Gr. §. 288. ann. 1. Legitur quidem p. 839. B. *τέχνην κεκτῆμην τῇ μὲν ῥάστην ἁπασῶν*,

ΑΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφή τῳ γένωνται καλοί. καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς οἷόν τε ἱκανώτατα φυλάττει μήτε φανερῶς μήτε λάθρᾳ συγκαθεύδοντα ἢ πως ἄλλως ἀσπαζόμενον ἅπτεσθαι τουτων· ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παράπαν εἰςέρχεται τοὺς πολλούς.

B

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῆ δὲ καὶ αἰσχρῶν αἴσχιστα. τὸ δ' αἴτιον ἆρ' οὐ τοῦτ' ἐστί, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθὺς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ και πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγομένῃ πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας ἤ τινας Οἰδίποδας εἰςάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραίως, ὀφθέντας δὲ

C

ἢ ἀδελφή τῳ γ.] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. ο. Vett. editt. ἀδελφοί τῳ.

τῇ δὲ χαλεπωτάτην. Verum inde non protenus consequitur, ut hic quoque ita scribendum esse existimemus.

B. συγκαθεύδοντα ἤ πως ἄλλως ἀσπ.] Participium quod numero singulari positum est, refertur illud ad subiectum indefinitum τινά, cuius vis et potestas continetur in infinitivo ἅπτεσθαι. Usum loquendi satis tritum quum alibi tum ad Libr. I. p. 650. A. attigimus.

C. ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ —] Si locus sanus est, τε per anacoluthon positum existimari debet. Etenim in mente habuit scriptor fere hoc: καὶ θεᾶσθαι ἐν γελοίοις τε ἅμα κ. τ. λ. Sed pro eo ad voc. πανταχοῦ per epexegesin adiecit ἐν γελοίοις τε ἅμα κ. τ. λ. neglecta inchoatae constructionis ratione. Pro λεγομένῃ Astius λεγομένων, Orellius vero assentiente Hermanno et Baitero λεγόμενα scribendum coniecit. Sed ἐν σπουδῇ τραγικῇ λεγομένῃ est: in severitate et gravitate tragica, quae vulgo dicitur. In quo profecto nihil est quod quem recte offendat.

ἢ Θυέστας ἤ τινας Οἰδίποδας] „Thyestes, Pelopis filius, ex sua ipse filia Pelopia traditur Aegisthum suscepisse; v. Pausan. II. 18. Oedipum Iocastam matrem suam constat uxorem duxisse et Eteoclem, Polynicem, Ismenen et Antigonen ex ea suscepisse; v. Apollodor. III. 5. ibique Heynium. Macareus vero (Aeoli filius) cum sorore sua Canace rem habuisse traditur; v. Hygin.

ἑτοίμως θάνατον αὑτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας;

ΜΕ. *Ὀρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἴληχεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον.* D

Cap. VII. *ΑΘ.* *Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὅτι νομοθέτῃ βουλομένῳ τινα ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων ῥᾴδιον γνῶναί γε ὅντινα τρόπον χειρώσαιτ' ἄν· ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ οὕτω τὸ βεβαιότατον ἀπειργασμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν νόμον;*

ΜΕ. *Πάνυ μὲν οὖν· ὅπως δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρασχεῖν —* E

B. *ῥῆμα κατασβέννυσι*] *κατασβεννύει* marg. A. et Ω. a. c. δ.
C. *αὑτοῖς ἐπιτιθέντας*] V. *ἑαυτοῖς*. Aliter A. Ω. v. f. h a. c.

fab. 238. nefandum enim habuerunt Graeci, cum sorore eadem matre nata corpus miscere. De his incestis v. Spanhem ad Iulian. Orat. I. 90." *Astius.* Eiusmodi fabulas praeter alios in scenam induxisse Euripides arguitur apud Aristophan. Ran. v. 1041 sqq De nominibus propriis in numero plurali positis v. ann. ad Menex. p. 245. D.

D. *μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν*] H. e. ne spirare quidem aliter, h. e. tacite appetere. Post *ἄλλως* per epexegesin subiungitur *παρὰ νόμον*. De *ἀναπνεῖν* conferas illa Pindari Nem. 7. 5. *ἀναπνέομεν δ' οὐχ ἅπαντες ἐπὶ ἴσα.* Eurip. Troad. v. 1286. *μεγάλα ἀναπνεῖς*, magna spiras. Suidas: *Ἀναπνέοντες· ἐν νῷ ἔχοντες. Καὶ οἱ μὲν ἀναπνέοντες τὰ τοῦ βασιλέως ἐπιτάγματα διέβαινον· οἱ δὲ βάρβαροι καίπερ σιγῇ προσιόντες ᾔσθοντο.*

Cap. VII. *ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι — δουλουμένων*] aliquam *subigere* cupiditatem ex iis, quae homines praecipue solent *subigere*. Suavi lusu idem verbum bis positum.

ὅτι καθιερώσας — τὸν νόμον;] Haec superioribus illustrationis gratia subiiciuntur; unde iteratur *ὅτι* neque ulla adiicitur coniunctio. Habemus igitur hic quoque integri enuntiati appositionem illam, quam iam centenis locis animadvertimus.

E. *ὅπως δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον — παρασχεῖν*] Apposi-

ΑΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γάρ τοῦτο ἦν τὸ
παρ' ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν
νόμον ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῆς παιδο-
γονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄῤῥενος ἀπεχομένους, μὴ
κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος
μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπείροντας, οὗ μή-
839 ποτε φύσιν τὴν αὑτοῦ ῥιζωθὲν λήψεται γόνιμον,
ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ᾗ μὴ

P. 839. *ἐν ᾗ μὴ βούλοιτ' ἄν*] *βούλοι' ἄν*, *Ω*. a. δ. in marg. et Ric. in contextu. Scribebatur *βούλοιτο ἄν*, quod ex compluribus libris mutavi.

καὶ πωμάτων καὶ σίτων] V. *πομάτων καὶ σιτίων*. Scripturam *πωμάτων* tuetur *Ω*. teste Bekkero v. ad Phileb. p. 34. E. 35.

mus his verbis lineolam, aposiopesis indicem. Reticet autem modeste et urbane fere hoc: istud quidem nondum intelligo, vel, scire adhue cupio. Alia id genus notavi ad Euthydem. p. 271. A. Secus haec interpretatur Astius, qui *ὁρατέον ἐστὶν* aut simile quiddam suppressum esse arbitratur. Multo minus vero audiendus est Hermannus, qui antea *ὅπως* arbitratu suo in *πῶς* mutavit, quia *ὑπολαμβάνειν* plerumque rectam interrogationem requirat. In quo iudicio ne tantillum quidem veri inest.

τοῦ μὲν ἄῤῥενος ἀπεχομένους —] Accusativus participiorum pertinet ad *χρῆσθαι*, in quo notio pronominis *αὐτούς* comprehenditur. Particulae *μέν* quod deinceps respondet *τε*, id non miraberis perlectis iis, quae de hoc loquendi genere scripsit Matthiae Gr. § 622. 7. p. 1489. ed. 3. conf etiam Hermann. ad Soph. Antig. v. 1148. Philoct. 1410. Trachin. 1224. Viger. p. 537. sq. Ceterum recitat hunc locum Clemens Al. Paedag. II. 10. p. 224. T. I. ed. Pott. iam ab Astio laudatus.

μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπείροντας] Dictum de iis, qui inani opera sementem faciunt. Inde nunc eleganter transfertur ad paederastas similesque homunciones. Frequens autem loquendi ratio est, qua liberorum procreatio cum aratione atque matris uterus cum arvo aliquo comparatur. Theognis v. 234. *ἄνδρα τε μάργον, ὃς τὴν ἀλλοτρίην βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν*. Aeschyl. Sept. adv. Theb 748. *πατροκτόνον Οἰδιπόδαν, ὅστε μὴ πρὸς ἁγνὰν σπείρας ἄρουραν, ἵν' ἐτράφη, ῥίζαν αἱματόεσσαν ἔτλα*. Sophocl. Antig. v. 575. 869. Oed. Tyr. 1280. 1471. 1483. Plat. Tim. p. 91. D. al. Sed affatim hoc genus loquendi, Graecis et Latinis commune illud, illustrarunt Dorvill. ad Chariton. p. 239. sq. = 345. ed. Lips. Hemsterhus. ad Lucian. Tim. 17. Barnes. ad Eurip. Iphig. Taur. v. 3. intpp. ad Aristaen. p. 501 sq. Kuster. ad Iamblich. Vit. Pythagor. 31. p. 424. ed. Kiessl. Wesseling ad Petit. Legg. Att. p. 533. Astius ad h. l.

οὐ μήποτε φύσιν —] ubi nunquam radicibus actis suam accipiet naturam quod vi generandi nativa pollet. Nam *γόνιμον* pro sub-

βούλοιτ᾽ ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὴ νόμος οὗτος διηνεκὴς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατησας, καθάπερ νῦν περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σιτίων εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων πάντων, γυναιξί τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους· B

A. coll. Legg. I. p. 648. C. 649. A. VI. p. 773. D. 782. A. VIII. p. 844. B. XI. p. 932. E. Pro vulg. *σιτίων* v. f. r. et pr. Ω. *σίτων*, Sed *σίτων* Ric. h. et Flor. a. c. o. conf. Heindorf. ad Phaedon. p. 37.

B. *εἶναι καὶ φίλους*] *καὶ* om. A. et pr. Ω.

iecto accipiendum est, nt idem sit qnod *γόνιμόν τι*, vel *γόνιμον οὐδέν*, de quo nsu loquendi v. ad Sympos. p. 175. B. Legg. I. p. 633. B. 642. A. II. 658. C. III. 685. A. Phaedon. p. 98. C. Imprimisque quae de *οὐδέν* ac *τι* post negationem omisso exposuimns ad Gorg. p. 485. D. et Legg. v. p. 736. D. qno loco vulgo *οὐδέν* praeter fidem codicum additum vidimns. Fallitur igitur Astius verba sic interpretans: ubi nunqnam vitale erit et radicibus actis snam nanciscetnr natnram; qna explicatione admissa aegre desideratur subiectum. Idem vir doctus legendum censet: *οὐ οὐ μήποτε*. quod receperunt nnper Turicenses. Nec nos dubitaremus id Platoni reddere, si modo ab codicibus haberet aliquam commendationem.

P. 839. *ἐν ᾗ μὴ βούλοιτ᾽ ἄν*] Fuit qui *βούλοιο* legendum putaret, quod teste Bastio in marg. Vat. Ω. annotatum est. Sed recte ipsum *τὸ σπαρέν* dicitur *μὴ βούλεσθαι*, notissimo loquendi nsn, quo *βούλεσθαι* atqne *ἐθέλειν* etiam de rebns inanimatis usnrpantur, ita ut fere idem significent quod *δύνασθαι*. v. Gataker ad Anton. X. 8. intpp. ad Gregor. Corinth. p. 135 sq. Heindorf. ad Cratyl. p. 412. B. C. Vana igitur est Hermanni opinio, qui nostrae rationi illud maxime officere arbitratur, quod *ἐθέλειν* potius usurpandum fuerit. Nam *βούλεσθαι* sic ipse Plato dixit non nno loco, nt Crat. l. c. p. 422. D. Legg. II. in. Neque *σοι* istud nllam affert molestiam.

κατὰ φύσιν μὲν γὰρ —] En philosophum matrimonii sanctitatem gravissime commendantem, et vulgivagae lubidinis turpitudinem generosa cum indignatione detestantem atque condemnantem. Tam gravis tamen atque severa oratio scrupulum iniecit Zellero Stud. Platonn. p 76. qui eam cum Platonis urbanitate scilicet non satis convenire arbitratur. Quasi vero non licuerit philosopho vitia tam foeda et horribilia tamque late propagata graviter castigare et omni, qua poterat, oris libertate insectari. Enimvero id ipsum, si quidquam aliud, Platonis persona vel maxime dignnm putamns, qui etiam his in rebus ceteris Graecis omnibus melius pervidit, quid vel

ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἄν, εἰ τοῦ νό-
μου τις τούτου δύναιτο ἐγκρατὴς εἶναι. τάχα δ' ἂν
ἡμῖν τις παραστὰς ἀνὴρ σφοδρος και νέος, πολλοῦ
σπέρματος μεστός, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου λοι-
δορήσειεν ἂν ὡς ἀνόητα και ἀδύνατα τιθέντων νό-
μιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ
βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὡς τινα τέχνην
C κεκτήμην, τῇ μὲν ῥάστην ἁπασῶν, τῇ δὲ χαλεπωτά-
την, πρὸς τὸ τοῦτον τεθεντα ἐμμεῖναι τὸν νόμον.
νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾷστον, ὡς δυνατόν τέ ἐστι καὶ
ὅπῃ· φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ
νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι καὶ παντάπασι
μετὰ φόβου ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθεῖσι νόμοις.
ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥςτ' οὐδ' ἂν
τότε γενέσθαι δοκεῖ, καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπι-
τήδευμα ἀπιστεῖται μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι διὰ

τάχα δ' ἂν ἡμῖν] ταχὺ A. et pr. Ω.
C. προβέβηκε νῦν] προβέβηκεν αὖ νῦν Vat. f. Dein pro ποτε A. Ω. f. h. r. a. c. δ. x τότε. Pro vulg. δοκῇ recte A. et pr.

melior natura hominis vel morum honestas atque vitae sanctitas postularet.

B. πολλοῦ σπέρματος μεστός,] Acerba cum irrisione dictum. Laudat Plutarch. Amator. p. 751. E. Genitivum τιθέντων post ἡμῖν illatum tetigit Matthiae G. §. 556. ann. 3. p. 1293. ed. 3. alia etiam afferens consimilia structurae exempla. v. etiam nostra ad Legg. VIII. p. 829. D. Phileb. p. 44. C.

C. πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι —] ut haec lex, sicubi lata esset, etiam permaneret.

ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προβέβηκε] res eo processit. Tertia persona sine generali subiecto αὐτὸ vel τὸ πρᾶγμα posita non rari est usus, quamquam vel sic viri docti non raro hanc loquendi rationem aegre tulerunt. Vide sis, quae scripsimus ad Theaetet. p. 171. A. et 187. C. Legg. VI. p. 753. B. et 795. B. Dein perperam vulgo δοκῇ, errore in talibus locis, ubi ἂν ad infinitivum referendum est, creberrime admisso. Interpreteris verba sic: ut ne videatur quidem unquam fieri posse.

μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι] Perperam C. Fr. Hermann. δύνασθαι uncis seclusit; quod si esset subditium, nemo facile eius ortum posset declarare. Alia huius perissologiae exempla collegerunt Astius ad Legg. I. c. 14. p. 82. et Lobeck. ad Aiac. p. 202. ed 2. Adde quae praeterea congessit Zeller. Stud. Platonn. p. 96 sq. De μὴ post ἀπιστεῖται

βίου πόλιν ὅλην ζῆν πράττουσαν τοῦτο· ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἔτι τό γε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην εἴρηκα ἀμφότερα ταῦτα εἶναι παγχάλεπα μεῖναι κατὰ νόμον. D

ΜΕ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων.

ΑΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷόν τε δὲ γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον πιθανότητος εἰπεῖν τινός;

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾷον ἂν ἀπέχοιτο, καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὖ τὸ σῶμα ἔχων καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως; E

ΚΛ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς.

Ω. cum a. x. δοκεῖ. Ang δοκεῖν. Pro οὐδ' ἂν τότε, quod tuentur A. Ω. f. h. r. reliqui codd. cum vulg. editt. οὐδ' ἄν ποτε.
D. ταῦτα εἶναι π.] V. εἶναι ταῦτα, quod unus Ven. Ξ. tuetur.
E. μετρίως ποιεῖν] μετρίως om. Ric. h.

adiecto v. Matthiae Gr. §. 534. ann. 5. sect. 6. p. 1243. ed. 3.

D. τό γε γυναικῶν — γίγνεσθαι] H. e. αἱ γυναῖκες Hoc dicit: quamvis hac re ipsa exploratum est et apud vos fieri solet, tamen ne in vestris quidem civitatibus genus mulierum videtur ita natura comparatum esse, ut res fieri possit. Nam γενέσθαι i. q. ὥστε αὐτὸ γενέσθαι.

ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπ.] Verba διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην inserviunt vocabuli ταύτῃ explicationi suntque ei per epexegesin subiecta De responsione ὀρθῶς γε σὺ λέγων atque solemni in ea participii usu v. ad Gorg. p. 511. C.

οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον] non superat hominis vires et facultatem. Parmenid. p. 128. B. ὑπὲρ ἡμᾶς — φαίνεται εἰρῆσθαι. De Rep. VI. p. 488. A. ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ νηὶ ἅπαντας. Ibid. p. 509. A. ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστίν. Luciani Hermotim. §. 75. Iupit. Trag. §. 11. conf. Perizonius ad Aelian. Varr. Hist. XIV. 7. — ἐχόμενον πιθανότητος, cum verisimilitudine quadam coniunctum.

E. καὶ μὴ ἰδιωτικῶς] Similiter ἰδιωτικῶς ἔχειν τὸ σῶμα dicitur Xenophonti Memor. III. 12. 1. qui, corporis exercitatione neglecta, infirmo et male sano corpore est; nam sicut ἰδιώτης (quod artis perito in universum opponitur) et ἀσκητής (in arte gymnastica exercitatus) inter se opponuntur, veluti Xenoph. Mem. III. 7, 7. Hier. IV. 6. De mag. equit.

ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον
840 ἀκοῇ διὰ τὸν Ὀλυμπίασι τε ἀγῶνα καὶ τούς [τε] ἄλλους ὡς διὰ φιλονεικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀνδρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς

P. 840. *τοὺς [τε] ἄλλους ὡς διὰ φ.*] Dedi *ὡς* de coniectura Heindorfii quo monstrum istud anacoluthi, quod commenti sunt, tolleretur. Idem etiam Herrm. sequutus est, qui praeter necessitatem *φιλονικίαν* correxit. v. ad. Alcib. 122. C. Libri omnes *ὤν*. Praeterea *τε* ante *ἄλλους* eliminandum censemus. Damnant id etiam Astius et Herm.

καὶ Κρίσωνα] V. *Κρίσσωνα*. Aliter A. Ω. Ξ. f. h. r. a. c. o.

off. VIII. 1., sic etiam *ἰδιωτικῶς ἔχειν τὸ σῶμα* opponitur *τῷ εὖ ἔχειν τὸ σῶμα* s. *τῇ εὐεξίᾳ*, quae arte gymnastica comparatur; v. Xenoph. Mem. II. 2, 20. III. 5, 15. Atque eo aptius *ἰδιωτικῶς* positum est, quum de athletis statim disputetur." *Astius*. Huic verborum interpretationi plane suffragamur. Ceterum de vi et efficacia gymnasticae ad virtutem imprimisque temperantiam v. etiam Legg. I. p. 633 sqq. Reip. II. p. 377. III. 410. V. 452. C. D.

Ἆρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον —] Verissime Heindorfius ad Protagor. p. 489. pro eo, quod vulgo scribebatur, *ὢν διὰ φιλονεικίαν*, legendum censuit *ὡς διὰ φιλονεικίαν*. Attractionis genus satis notum, de quo v. Matthiae Gr. §. 296. Vitium ortum exinde est, quod quum praecedat *διὰ τὸν Ὀλυμπίασί τε ἀγῶνα καὶ τοὺς ἄλλους*, tamen denuo infertur *διὰ φιλονεικίαν καὶ τέχνην κ. τ. λ.* Quamobrem *ὢν* refinxerunt, quod ex *φιλονεικίαν καὶ τέχνην* esset suspensum, atque *ὡς λόγος*, intellecto *ἐστί*, cum antegresso *ἆρ' οὐκ ἴσμεν ἀκοῇ* coniunxerunt hoc sensu: nonne fama et auditione accepimus, memoriae proditum esse s. narrari. Qua ratione quum verborum constructio tum sententiae ratio misere perturbatur. Enimvero quod post *διὰ τὸν Ὀλυμπίασί τε ἀγῶνα κ. τ. λ.* subiungitur rursus *διὰ φιλονεικίαν καὶ τέχνην κ. τ. λ.* id etsi ex levi quadam orationis mutatione repetendum est, tamen non temere ita fieri facile potest intelligi. Nam prius illud *διὰ τὸν Ὀλυμπίασί τε ἀγῶνα καὶ τοὺς ἄλλους* (int. *ἀγῶνας*) significat caussam rei externam atque finem extrinsecus propositum: propter certamen Olympicum atque reliqua certamina, h. e. quod in his certaminibus studebat reportare victoriam. Alterum vero istud: *διὰ φιλονεικίαν κ. τ. λ.* indicat caussam rei in ipsius viri virtutibus positam: propter gloriae studium et artis sollertiam et quia una cum temperantia etiam fortitudinem animo suo comparaverat. Quae quis est quin largiatur rectissime consociari et, quantumvis insolentiore orationis forma, tanquam in unum coniungi? Sed his ita exploratis, etiam alia quaedam eluenda est macula verbis male adspersa. Nam *τε* ante *ἄλλους* sine dubio aut in *γε* mutandum aut funditus delendum est, ut-

λόγος, οὔτε τινὸς πώποτε γυναικὸς ἥψατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα καὶ Ἄστυλον καὶ Διόπομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ αὐτός που λόγος ἔχει. καίτοι τῶν γ'

δ. Dein vulgo Ἀστύλλον. Sed Ἄστυλον A. Ω. f. r. a. o. Scribendum tamen cum Hermanno videtur Ἀστύλον. Nam lingua Graeca deminutivis nominum propriorum in ύλλος et ῦλος gaudet, ita ut illis accentus in antepenultima, his in ultima accedat. Qua ratione dicitur Θράσυλλος et Θρασύλος. al. v. Valcken. ad Phoeniss. p. 596. sq. Bastius Epist. Crit. ad Brisson. p. 243. sq. ed. Lips. Mox Voss. τό γ' ἐμῶν καὶ σῶν, quod a. pr. m. etiam Par. A. habet.

pote a criticis importune insertum ideo, quia coniungenda putarent: τούς τε ἄλλους — καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα. At vero ad καὶ τοὺς ἄλλους intelligendum potius est ἀγῶνας, ut res ipsa docet. Qua lege et conditione καί — τε usurpetur, disputavimus ad Protag. p. 317. D. ed. 2. et Phileb. p. 47. B. ed. Goth. De Icco Tarentino, nobili athleta, qui floruit circiter Olymp. LXXVII., et a Platone memoratus etiam Protag. p. 316. D., v. praeter ceteros, quos Astius laudavit, Perizon. ad Aelian. Varr. Histor. XI 1. atque Krausius in libro Olympia od. Darstellung d. Olympischen Spiele. p. 302 sq. Is igitur plane secutus est illud, quod pulcre expressit Horat. Art. Poët. v. 412. Qui studet optatam cursu contingere metam, Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit, Abstinuit Venere et vino.

P. 840. οὐδ' αὖ παιδὸς] Sic Phileb. p. 22. E. οὔτ' ἂν τῶν πρωτείων οὐδ' αὖ τῶν δευτερείων. Ibid. p. 42. B. οὔτ' αὐτὸ ὀρθῶς φαινόμενον ἐρεῖς οὐδ' αὖ ποτε τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος — ἀληθὲς τολμήσομεν λέγειν. De Rep. IV. p. 426. B. οὔτε φάρμακα οὔτε καύσεις οὔτε τομαὶ οὐδ' αὖ ἐπῳδαί. Sed exposuimus de his ad Phileb. l. c.

καὶ δὴ καὶ Κρίσωνα — λόγος ἔχει] Int. οὔτε τινὸς γυναικὸς ἅψασθαι οὐδ' αὖ παιδός. Quae ellipsis simillima est illi, qua post οἶμαι δὲ vel οἴμαι δὲ καί ad accusativum nominis verbum intelligendum relinquitur; v. ad Protag. p. 314. B. Formula λόγος ἔχει, i. e. κατέχει, fama obtinet, satis trita; v. Abresch. Dilucidatt. Thucyd. p. 247. Wesseling. ad Herodot. V. 66. Vol. VI. P. I. p. 64 sq. ed. Schweigh. Valcken. ad Hippol. v. 1465. Infra p. 931. D. φήμη κατέχει. De Crisone Himeraeo v. Protagor. p. 335 E. ibique ann. et Krause Olympia oder Darstellung der Olymp. Spiele (Wien. 1838. 8.) p. 314 sq. — Ἄστυλος vel Ἀστύλλος, quod praefert Blomfield. ad Aeschyl. Prom. p. 122. Crotoniates, vicit inter alia Olymp. LXXIII. 1. vid. Corsini Fast. Att III. p. 163. et quem laudat etiam Astius Meurs. De archont. Athen. II. 5. Gronov. Thes. p. 1182., ac praeterea Krausium l. c. p. 255. A. Diopompo ap. Schol. ad h. l. aliisque Thessalus appellatur. De eo v. Meursius De archontibus Att. III. 2. et Krausius l. c. p. 273 sq.

ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὦ Κλεινία, πολὺ κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχάς, τὰ δὲ σώματα πολὺ μᾶλλον σφριγῶντες.

B ΚΛ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐστιν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς ὄντως ποτὲ γενόμενα.

ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος, οἱ δὲ ἡμέτεροι παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νίκης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παίδων πρὸς αὐτοὺς λέγοντες ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ῥήμασι

C καὶ ἐν μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς εἰκός, κηλήσομεν;

ΚΛ. Ποίας;

ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας

B. *ὅτι σφόδρα*] Steph. *ἃ σφ.*

C. *ἔτι φόβος*] Desunt haec in Ric. h. ut statim post *ἡμῖν*. Pro vulg. *οὐκ ἄρα ἕξει* recte codd. *οὐκ ἆρα ἕξει.*

Εἰκός γ' οὖν] Sic A. Ω., teste Bastio Sed h. r. *γοῦν*. cum aliis.

D. *ἡμέτερον νόμιμον*] *νομίμου* A. Ω. v. f. h. r. alii. Tacet tamen Bastius.

B. *πολὺ μᾶλλον σφριγῶντες*] H. e. robore vigentes. Verbum copiose et eleganter illustrat Ruhnken. ad Tim. p. 244 sqq.

οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης τε —] Duplex genitivus sic explicandus: propter victoriam in lucta et cursibus et aliis eiusmodi artibus reportandam. — *ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι*, a se impetrare potuerunt ut abstinerent, ut saepe. Nec abludit illud Sapere aude!

C. *ᾄδοντες — κηλήσομεν*] Int. *αὐτούς*, h. e. blanda oratione iis persuadebimus. De verbo *κηλεῖν* v. Valckenar. ad Eurip. Hipp. v. 303.

πρὸς δὲ τούτοις ἔτι —] praeterea vero etiam metus ille, ne nullo modo fas sit, nonne hanc vim nobis habebit, ut superent quae alii superarunt his deteriores?

Cap. VIII. *Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν*] quum hucusque sermone nostro simus progressi. Dein de Attica forma *κάκη* pro *κακία* v. ad Libr. VII. init. Libr. V. c. 8. Phaedr. p. 273. C. Menex. p. 246. B. et quos ibi laudavimus.

D. *περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι λέγων*] prorsus oportere legem nostram eo procedere, ut dicat etr. Ceterum gravissima haec, quae sequitur, oratio est,

ἂν ζῆν εὐδαιμόνως, ἡττωμένους δὲ τοὐναντίον ἅπαν.
πρὸς δὲ τούτοις ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς
ὅσιον αὐτὸ εἶναι δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἕξει κρατεῖν
ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι τούτων ὄντες χείρονες;

ΚΛ. Εἰκός γ' οὖν.

Cap. VIII. *ΑΘ.* Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθά ἐσμεν
τούτου τοῦ νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν D
πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον
νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι
λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρ-
νίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολλῶν, οἳ κατὰ μεγάλας
ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παιδογονίας ἠΐθεοι
καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν, ὅταν δ' εἰς
τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄῤῥην θηλείᾳ
κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄῤῥενι τὸν λοιπὸν χρόνον
ὁσίως καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς E

λέγον ὡς οὐ δεῖ] V. *λέγων* invitis libris A. Ω. Ξ. f. h. r. a. e. o. δ. et corr. v.

καὶ θηρίων ἄλλων] Sic A. Ω. δ. Vett. editt. *καὶ ἄλλων θηρίων*. Voc. *ἀγέλας* om. A. Ω. Dein vulgo *γενηθέντες*, quod unus Angel. videtur tueri. Ceteri *γεννηθέντες* cum Ald. Bas. 1. 2.

E. *ἐμμένοντες βεβαίως*] Ald. Bas. 1. 2. Lov. *ἐμμένοντος* cum Ven. Ξ. Istud *βεβαίως* om. Ric. h.

qua cives vel avicularum aliarumque brutarum animantium ad colendam tuendamque castitatem et matrimonii sanctitatem excitantur atque impellnntur. Nimirum ita demonstratur sane evidentissime, ipsi naturae convenieus esse, quod snadeat legum conditor.

ἠΐθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζ.] Vocatur *ἠΐθεος* qui ad pubertatis annos pervenit, nec tamen iam matrimonium vel coniugium iniit. Vocabuli usum docte exposuit Ruhnken. ad Tim. p. 132 sq. — *ἀκήρατοι* sunt qui intemeratam servarunt castimoniam. — *ἁγνοὶ γάμων* sunt qui sancti purique ab illicita Venere permanserunt. Comparat Hemsterhusius Miscell. Obss. Novv. T. IV. p. 500. Xenoph. Ephes. II. 13. *ὁ δὲ Περίλαος ὄμνυται τηρήσειν αὐτὴν γάμων ἁγνήν*. Ibid. p. 66. *γάμων ἁγνὴν, μέχρι περ ἂν καὶ αὐτὴ πεισθεῖσα θελήσῃ συγκαταθέσθαι.*

συνδυασθέντες — κατὰ χάριν] H. e. ita ut mutuum amorem foveant sibique invicem gratificentur; quo ipso demum iustus efficitur coitus. Contrarium est *ἄνευ χαρίτων*, quo ntitur Pindarus Pyth. II. 78 sq. ubi v. Schol., cum eoque Plutarch. Amator. p. 751. D. Usum verborum *χάρις* et *χαρίζεσθαι* in re amatoria illustrarunt Ruhnken. ad Tim. p. 274 sqq. Wernsdorf. ad Himer. p. 353. Iacobs ad

πρώταις τῆς φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην ἄτακτον Ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὁρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίγνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας, νομοθέτας γενομένους.

841 *ΚΛ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγῃ;*

ΑΘ. Δῆλον, ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία.

P. 841. *τὴν ἐπίχυσιν κ.*] Pro *τήν* A. et corr. Ω. *ἦν τήν*. Ac Stephanus quoque narrat in vet. quodam libro post *ῥώμην* additum esse *ἦν*.

Anthol. III. 1. p. 318. Böttiger. Vasengemäld. Fasc. III. p. 118 sq. qui hunc quoque locum attingens inter alia haec scribit: „Eine fast allgemeine Erklärungweise des Alterthums selbst fand in dem Ausdrucke *ἄνευ χαρίτων* die Bezeichnung eines nicht vollendeten Beischlafs. Das Gegentheil ist *κατὰ χάριν* beim Platon, wo von der Vollstreckung der gesetzmässigen Ehe die Rede ist." — *ταῖς πρώταις τῆς φιλίας ὁμολογίαις*, primis initi amoris pactis.

P. 841. *ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγῃ;*] eos effugerit, h. e. apud eos irritus extiterit. — *τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον*, proxime secundum.

Ἀγύμναστον ὅ τι μάλιστα —] H. e. ut quisque vim voluptatum quam maxime reddat inexercitatam, h. e. eius vim quam maxime coërceat et reprimat, affluentiam eius et nutrimentum laboribus avertens in alias corporis partes. Nam *τοῦ σώματος* Astio praeeunte utique iungendum cum *ἄλλοσε*; cui rationi frustra fuit qui nuper reluctaretur.

B. *ὀλιγάκις χρώμενοι*] Non redundant haec prorsus post *σπανίῳ τῷ τοιούτῳ χρώμενοι*, sicuti primo adspectu videatur. Nam locus sic explicandus est: si enim raro venere utuntur pudore adducti, imbecilliorem dominam habebunt eo ipso, quod ea non frequenter utuntur. *Δέσποινα* vocatur voluptas, nota imagine. De *ἀγράφῳ νόμῳ* v. ad Libr. VII. p. 793. A.

ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν] Haec verba criticis multum negotii creaverunt. Stephanus post *δρᾶν οὕτω* commate distinguendum censuit, ipse tamen huic rationi diffidens adeo, ut praeterea complura alia tentaverit, non magis tamen probabilia illa. Itaque Astius, reiectis istis commentis omnibus

ΚΛ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ἀγύμναστον ὅ τι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδονῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφὴν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναίδεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφ[illegible]σίων χρήσει· σπανίῳ γὰρ αὖ τῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώ-
μενοι ἀσθενεστέραν ἂν αὐτὴν δέσποιναν κτῷντο, ὀλι- B
γάκις χρώμενοι. τὸ δὴ λανθάνειν τούτων δρῶντά τι καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον], ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λανθάνειν αἰσχρόν, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν αὖ καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον

B. *ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾶν*] *μὴ* post *τὸ* om. Ric. h. Dein Steph. correxit: *δρᾶν οὕτως, τοῦτο αἰσχρόν.* sed v. explicatt. Pro *τοῦτο* Astius malebat *τό τε.* Idem coni. *ἀλλ' αὖ τὸ μὴ π. δρ.* legit potius: *ἀλλ' αὖ*, sc. *αἰσχρόν*, hoc sensu; sed itidem quoque turpe, concubitu omni se abstinere. Verum ista quidem sententia ab hoc loco aliena est. Voegelinus, qui se Cousini auctoritatem fatetur sequutum esse, interpretatur: ohne dass wir festsetzen es überall nicht zu thun. Itaque post *ἀλλ' οὐ* intellexit *νόμιμον*, censuitque Platonem non usquequaque amores in occulto haberi velle. Nos similiter locum interpretamur, ita tamen, ut de re summa dissentiamus. Nam primum quidem illud ipsum *νόμιμον*, quod hic denuo intelligendum putarunt, ex glossemate fluxisse censemus, cuius originem putamus satis esse manifestam. Quippe hoc demum vocabulo extruso recte deinde opponitur: *τὸ δὲ λανθάνειν αἰσχρόν.* Iam vero, area sic purgata, facile apparet, ad *ἀλλ' οὐ* proximum istud *αἰσχρὸν* rursus intelligendum relinqui, ut plena oratio haec fuerit: *ἀλλ' οὐκ αἰσχρὸν τὸ μὴ πάντως δρᾶν.* Hoc vero nihil aliud significat quam *τὸ μὴ πάντως λανθάνειν.* Nam *δρᾶν* non raro ponitur pro alio verbo, quod ex antegressis repetendum fuit. Cuius usus exempla bene multa adscripsimus ad Sophist. p. 233. C. et 253. A. Phileb. p. 18. A. 62. A. al. Itaque sententia haec est: in occulto tale quid facere, apud eos honestum esto, more et lege non scripta sancitum; non in occulto facere, turpe habetor, non tamen, si quis non omnino in occulto versetur. Quod quid significet aut quorsum spectet, non opus videtur esse, ut dilucidius exponamus.

οὕτω τοῦτο αἰσχρὸν αὖ καὶ καλὸν —] Astius pro *τοῦτο* scripsit *τό τε*, sensu et orationis cohaerentia, ut ait, id postulante. De qua re nobis quidem videtur aliter. Nos enim si quid iudicare possumus, hoc dicit Atheniensis: *οὕτω τοῦτο ὡς αἰσχρὸν αὖ καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κ. τ. λ.* atque hac ratione istud (quod modo diximus)

κέοιτο ὀρθότητα ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμένους, οὓς ἥττους αὑτῶν προςαγορεύομεν, ἓν γένος ὄν, περιλαβόντα τρία γένη βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν.

C ΚΛ. [illegible]ια δή;

ΑΘ. Τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον καὶ τὸ μὴ τῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὴ καθάπερ

ἥττους αὑτῶν προςαγορεύομεν] V. προςαγορεύοιμεν, quod solus tuetur Ξ. Par. A. αὐτῶν, teste Bastio.

περιλαβόντα τρία γένη βιάζοιτ' ἂν] Libr. mss. et editt. omnes: περιλαβὸν τὰ τρία γένη, βιάζοιτ' ἄν, quod a nobis primum rursus tanquam turpe et honestum secundo loco nobis in lege ortum, constitutum (sancitum) erit sic, ut item habeat secundam recti rationem. Etenim vult philosophus hanc pro secunda lege valere, si prima illa, de qua antea explicatum est, fausto successu et prospero eventu caruerit. Male vero obscurata loci sententia fuit commate ante ὀρθότητα ἔχον interiecto, quod nunc sustulimus.

καὶ τοὺς τὰς φύσεις — μὴ παρανομεῖν.] Hic quoque locus interpretes mirum quantum vexavit. Eteuim codd. mss. et editt. omnes lectionem tuentur hanc: περιλαβὸν τὰ τρία γένη, βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν. Quae verba dici non potest quam varie explicata sint. Sed utcunque ea explicare studueris, certe nullis machinis inde sententiam elicies satis idoneam. Itaque ad emendationem confugimus pro περιλαβὸν τὰ scribentes coniuncte περιλαβόντα atque post γένη eliminantes interpunctionem, quod a nobis in edit. Tauchnitz. evulgatum Hermannus scribit se quoque repertum esse, ac restitutum etiam a Schneidero videmus. Quibus ita mutatis protenus omnia clara et perspicua fiunt. Etenim ita emergit aptissima ac verissima senteutia haec: atque eos, quorum natura erit corrupta, quos quidem sui ipsorum impotentes vocare solemus, tanquam unum (civium) genus cingentia et comprehendentia tria (alia) genera vi sua efficient, ut legibus obtemperent. Iam vero quaenam sint haec tria genera, statim post declaratur; sunt enim τό θεοσεβές, τὸ φιλότιμον, καὶ τὸ ἐν τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. Quorum tamen duo priora in unum complectitur Atheniensis, τό τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον dicens, non iterato articulo et interposito ἅμα. Nihilominus tamen haec tanquam bina spectari debuisse, perspicuum est ex superioribus, in quibus philosophus ostendit cives edoceri oportere, istum amoris usum nec pium esse nec honestati consentaneum. Nec vero in eiusmodi enumerationibus rerum consimilium atque uni eidemque generi subiectarum articuli repetitionem

ἴσως ἐν μύθῳ τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί, πολύ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἐρωτικῶν, ἢ μηδένα τολμᾶν μηδενὸς D ἅπτεσθαι τῶν γενναίων ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλὴν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἄθυτα δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγονα ἀῤῥένων παρὰ φύσιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἀῤῥένων πάμπαν ἀφελοίμεθ' ἄν, τὸ δὲ γυναικῶν, εἴτις συγγίγνοιτό τινι

emendatum est, mox probatum etiam Hermanno, Schneidero, Baitero. v. explicatt.

C. *γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι*] om. pr. A. Ω.

D. *ἄθυτα δὲ παλλακῶν*] *ἄθεια* et *παλλακίδων* Clem. Al Paedag. II. 10. Vol. I. p. 224. ed. Pott.

esse unice necessariam, ostendisse videmur ad Politic. p. 296. C. Euthyphron. p. 7. C. Criton. p. 47. C. Alcib. I. p. 117. A. Sophist. p. 251. A. Phileb. p. 21. A.

C. *τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί*] *Εὐχαί*, ut Lat. vota, et nostrum fromme Wünsche, dicitur de rebus, quas expetas quidem, sed quas vix posse sperari credas. De Rep. V. p. 450. D. *μὴ εὐχὴ δοκῇ εἶναι ὁ λόγος*. ubi v. annot. De Latinorum usu v. Davis. ad Cicer. Tusc. II. 12. p. 166. ed. Rath. Etiam Libr. V. p 736. D. *εὐχὴ δὲ μόνον λείπεται*. Ceterum *τὰ νῦν* i. q. *τὸ νῦν*, ut articulus ad adverbium pertineat.

D. *κἂν δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα*] Alterutrum sperat, deo favente, fortasse legis vi effectum iri, ut aut nemo audeat talem incestum committere sed omnes pietatis et honestatis sensibus obtemperantes sponte ab scelestis amoribus abstineant, aut turpia ista flagitia legum severitate atque poenis ac suppliciis coërceantur vel penitus auferantur. Alterum pertinet ad superiora illa, quibus docuit, quas admonitiones et cohortationes legislator ad emendandos civium mores adhibere queat; alterum refertur ad legem, quam tanquam secundariam proposuit.

ἄθυτα δὲ παλλακῶν σπέρματα —] Genitivi *παλλακῶν* et *ἀῤῥένων* obiective positi sunt, brevitate loquendi paullo audaciore, ita ut intelligantur semina in pellices et masculos profusa. Vocantur autem ipsa *σπέρματα* primum *ἄθυτα*, quoniam sunt hominum, quorum concubitus sunt *ἄθυτοι*, i. e. non sacrati, utpote non inito legitimo matrimonio. Apte Astius affert Suidae verba: *ἄθυτος· γήμας ἀθύτους τε καὶ ἀγάμους γάμους*; et Iambl. Vit. Pythag. §. 195. *ἄθυτος καὶ νόθη συνουσία*. Deinde eadem dicuntur *νόθα*, quoniam inde spurii infantes nascuntur. Denique etiam sunt *ἄγονα*, quod spectat ad *τοὺς παιδεραστάς*.

ἢ τὸ μὲν τῶν ἀῤῥένων ἀφελοίμεθ' ἄν] Mutata orationis structura ab infinitivi usu transit ad verbum finitum. Est autem *τὸ τῶν ἀῤῥένων* i. q. *ὁ τῶν ἀῤῥένων ἔρως*, quem statuit penitus auferri oportere vi legum ac poenarum.

τὸ δὲ τῶν γυναικῶν,] Rur-

πλὴν ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς
τὴν οἰκίαν, ὠνηταῖς εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν τρόπῳ κτη-
E *ταῖς, μὴ λανθάνων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσας,*
τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νο-
μοθετοῦντες ὀρθῶς ἂν δόξαιμεν νομοθετεῖν, ὡς ὄν-
τως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὴ νόμος, εἴτε εἷς εἴτε δύο
αὐτοὺς χρὴ προςαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφροδισίων
καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους διὰ
842 *τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες ὀρθῶς τε καὶ*
οὐκ ὀρθῶς πράττομεν.

ΜΕ. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μέν σοι σφόδρα δεχοίμην ἂν τοῦτον τὸν νόμον, ὁ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέτω, τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται.

ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγιλλε, ὁπόταν γε δή

P. 842. *ὀρθῶς τε καὶ οὐκ ὀρθῶς*] Errore A. et Ω. pr. verba *τὲ καὶ οὐκ ὀρθῶς* om.

ὁ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτός] Sic A. x. Vulgo *ὅδε δὲ Κλεινίας.* Bastius tamen *ὅδε δὴ* ex A. enotavit.

B. *Ἀλλὰ μὴν νῦν γε πρ.*] *μὴ* A. et pr. Ω. Dein Voss. x. *κατασκευάζεσθαι.* Vat. f *κατασκευάσθαι.* Verum esse *κατεσκευάσθαι* infra docuimus.

sus mutat orationis tenorem. Nam quum istud *τὸ δὲ τῶν γυναικῶν* respondeat antegresso *τὸ μὲν τῶν ἀῤῥένων*, tamen non iam subsequitur verbum aliquod, unde hic accusativus suspendatur. Quippe mutata est periodi structura propter interiecta: *εἴ τις συγγίγνοιτο — γυναῖκας πάσας*, ad quorum rationem deinde apodosis accommodatur, neglecto enuntiati principio.

πλὴν ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων —] De nuptiarum ceremoniis v. Bekker. Charicl. Vol. II. p. 452 sqq.

ὠνηταῖς εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν τρόπῳ κτηταῖς] H. e. *εἴτε ὠνηταῖς, εἴτε κτλ.* Sic Plat. infra p. 844. E. Soph. p. 224. D. E. Legg. I. p. 632. D. Politic. p. 283. E. al. Praeterea observes pluralem, illatum post *τινί*, collective positum.

E *εἴτε εἷς*] Int. *ἐστίν.* Ceterum de adulterii et vetitorum amorum poenis apud Athenienses v. Petiti Legg. Attic. Lib. IV. Tit. 4 sq. Taylor. Lectt. Lysiac. Cap. XI.

Cap. IX. P. 842. B. *ἤδη σχεδόν ἐσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι*] Abrupta subito disputatione superiore, dehinc transgreditur ad considerandum quaestum et victum civium legesque de eo scribendas. Quod quidem ita facit, ut primum moneat de syssitiis nunc nihil addendum videri, quippe quae satis iam superioribus sermonibus sint illustrata. Id quod factum esse recordamur Libr. VI. p. 762 sq. Singulari vero utitur brevitate in hac ad proxima

μοι δόξῃ τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὴν ἐῶμεν τὸν ξένον ἔτι εἰς τὸ πρόσθεν προϊέναι τῶν νόμων.

ΜΕ. *Ὀρθῶς.*

Cap. IX. ΑΘ. *Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη σχεδὸν ἴσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια· ὅ φαμεν ἄλλοθι μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπολάβοι δεῖν γίγνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον; πότερον ὡς ἐνθάδε, ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαίμονι, ἢ παρὰ ταῦτα ἔστι τι τρίτον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοιν ἄμεινον ἂν ἔχον, τοῦτο οὔτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέγα τε ἀγαθὸν εὑρεθὲν οὐδὲν ἀπεργάσασθαι· καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς ἔχειν κατεσκευασμένα.* B

Τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον ἡ τοῦ βίου κατα- C

ἄλλως ἂν ὑπολάβοι] *ἄλλος* A. Ω. Ξ. v. f. h. r. et pr. a. c. o. δ. Verbum *δεῖν* om. marg. Ω. et Flor. a.

οὐδὲν ἀπεργάσασθαι] Sic Ω. et Ξ. corr. cum f. h. r. a c. δ. o. et Ald. Bass. 1. 2. Lov. Stephanus scripsit *ἀπεργάσεσθαι*, quod nuperi critici nescio quomodo tenuerunt. Dein pro vulg. *ἔχει* codd. omnes *ἔχειν*.

transitione, quandoquidem hunc in modum loquitur: **Atqui dum nunc progredimur, propemodum iam versamur *in syssitiis constitutis*, quam rem dicimus alibi quidem difficilem esse, in Creta autem nemo erit qui eam aliter institui oportere existimet.** Verum haec transitio, etsi caret elegantia, tamen neutiquam perspicuitate destituta est, et in tali opere, quale hoc est, certe non moleste ferenda. Quoniam autem, ut ipse Atheniensis ait, syssitia iam alio loco satis tractata sunt, facile apparet, cur scriptum sit *ἐν τῷ κατεσκευάσθαι*. Quod **Stephanus** sine idonea caussa atque invitis codd. fere omnibus in *κατασκευάζεσθαι* vel *κατασκευάσασθαι* mutari iussit, obtemperante postea **Astio**. Idem vir doctus voculam *μέν* in *ἡμῖν* commutandam statuit, **Astio** recte adversante. Respondet enim huic *μὲν* deinde *δὲ* in verbis *τὸ δὲ τίνα τρόπον;* quandoquidem ista: *ὅ φαμεν ἄλλοθι — γίγνεσθαι*, tamquam per occasionem atque in transcursu interposita sunt.

ἢ παρὰ ταῦτα ἔστι τι τρίτον —] **an praeter haec tertium quoddam syssitiorum genus sit, illo fortasse melius.** Nam *ἄμεινον ἂν ἔχον* est *ὃ ἂν ἄμεινον ἔχοι*. Mox quod post *οὔτε* infertur *τε οὐδέν*, diximus de hoc loquendi genere ad Legg. III. p. 679. C. IV. p. 705. C. Tim. p. 71. A. Sic infra p. 846. C.

καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς ἔχειν —] Stephanus *ἔχει*, invitis codicibus. Non displicet infinitivus, siquidem ex antegressis repetendum est *δοκεῖ*.

σκευή, τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἕποιτο. βίος δὴ ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη, μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευασμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ῥᾷον· οὐ γὰρ μό-
D νον ἡμίσεις αὖ γίγνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἔτι δ' ἐλευθέροις ἀνθρώποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ καὶ ἐμπορικῶν καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται χαίρειν αὐτοῖς εἰπὼν ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης, γεωργοῖς

C. *παντοδαπῶς ἂν καὶ π.*] Sic A. et pr. Π. cum Flor. a. Voss. x. Legebatur olim *παντοδαπός*.
D. *ἔτι δ' ἐλευθέροις*] *ἔστι δ'* Voss. x.

C. *τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἕποιτο*] quomodo iis consentanea (vitae ratio) sit futura. Dein *βίος* est victus, s. ea quae ad vitam sustentandam sunt necessaria, *τὰ περὶ τὴν τροφήν*, ut XI. 936. C. Politic. p. 271 E. Gorg. p. 486. C. De Rep. III. p. 407. A. Mox *ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις* est: e duplo pluribus quam his.

D. *πολὺ δ' ἐλάττους*] Rursus habes *δὲ* post *οὐ μόνον* illatum, usu in his libris frequentissimo; v. ad Libr. V. p. 747. D. — *ἐλευθέροις ἀνθρώποις μ. πρέποντες*, quia in iis nihil definiendum est de illiberalibus istis negotiis, quorum mentio deinceps fit. Pro *καὶ τελωνικῶν* Stephanus scribi iussit *τελετῶν*, nisi quis malit *παιδοκευτικῶν*. Prius recepit Astius. Neutro opus. Quidni enim scriptor utrumque genus loquendi recte miscere et coniungere potuerit? — *ἐπιτόκων τόκων*, quum ex usuris rursus usuras lucrantur, quippe sorti annumeratis. Inhonestum autem putabatur usuras usurarum exigere. v. Casaubon. ad Theophrasti Charact. p. 129. ed. Fischer. Spanhem. ad Aristoph. Nubb. v. 1155. Salmas. De foenor. trapezitic. p. 488. Demosthen. T. II. p. 816, 12. ed. Reisk. Alibi vocantur hae usurae *τόκος τόκου*, et apud Lucian. Vitar. Auct. §. 23. T. I. 244. ed. Schmied. *ἀπόγονοι τόκων*. Leges Solonis de his rebus latas collegit Petitus Legg. Attic. Libr. V. Tit. et 3. 4.

τὰ πολλὰ ἀπήλλακται χαίρειν αὐτοῖς εἰπών] maximam partem liberatus est missa illa faciens (*χαίρειν εἰπών*), qui huic civitati leges scribit. — *μελιττουργοῖς*, apiariis, ut Reip. VIII. p. 564. C.

E. *ἔτι δὲ καὶ παιδείας*] H. e. *ἔτι δὲ καὶ περὶ παιδείας*. *νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν τρο-*

δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νομοθετήσει, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκὼς περὶ γά- E
μους ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ τροφάς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει. νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν τροφὴν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν ἀναγκαῖον νομοθετοῦντά ἐστι τρέπεσθαι.

Πρῶτον δὴ νόμοι ἔστωσαν λεγόμενοι τοὔνομα γεωργικοί. Διὸς ὁρίου μὲν πρῶτος νόμος ὅδε εἰρήσθω· μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος μήτε ὁμοτέρμονος, ἐπ' ἐσχατιᾶς κεκτημένος ἄλ-
λῳ ξένῳ γειτονῶν, νομίσας τὸ τἀκίνητα· κινεῖν ἀλη- 843

καὶ μελιττουργοῖς] *μελιτουργοῖς* v. h. δ.
E. *πρῶτος νόμος ὅδε εἰρήσθω*] Sic codd. omnes. Vulgo *ὅδε νόμος*. Par. A. corr. et x. *ὀρείου*.

φήν] Ficinus: nunc ergo ad leges de victu deque iis, qui labore suo ipsum parant, venire necesse est. Sed Graeca manca visa sunt. Quocirca Schulthessius *τοὺς* delendum putabat; Astius vero arbitrabatur *τοὺς* articulum transponendum et ante *ὅσοι* interponendum esse. Id quod comprobat ut unice verum C. Schmidt, Bielefeldensis, in Emendatt. Platonicis (Progr. a. 1848.) p. 5. Neuter recte. Imo ad *τοὺς τὴν τροφήν* ex verbo finito assumendum participium *διαπονοῦντας*, vel potius, zeugmate admisso, *ποιοῦντας*, aut simile quiddam. Quamobrem sententia verborum haec est: nunc vero ad eos, qui victum parant, atque eos omnes, qui circa hoc ipsum occupati sunt, legislatori veniendum est.

Διὸς ὁρίου μὲν πρῶτος] H. e. Iovis terminalis, qui tuetur agrorum terminos.

μήτε ὁμοτέρμονος] Timaeus Gloss. p. 193. *Ὁμοτέρμονες· οἱ ὁμοῦ τὰ τέλη ἔχοντες, οἷον οἱ γείτονες· ὁμοῦ γὰρ ἔχουσι τὰ τέρματα.* H. l. contermini intelliguntur ii, qui non sunt cives patrii, sed agros affines habent. Unde additur *ἐπ' ἐσχατιᾶς κεκτημένος — γειτονῶν*, in quibus ad *κεκτημένος* int. *ἀγρόν* s. *τί*, et *γειτονῶν* idem est quod *γειτνιῶν* s. *γειτνιάζων*.

P. 843. *τὸ τἀκίνητα κινεῖν*] non movenda movere in proverbio dicitur de eo, qui res sacras violat, pacta et foedera solvit, omninoque nefaria aut illicita molitur; v. Legg. III. p. 684. D. V. p. 736. D. XI. p. 913. B. Articulum ante *τἀκίνητα* vulgo male omissum sic intelligas: hoc revera esse illud, quod vulgo dicunt *movenda non movere*. Leges Solonias de regundis agrorum finibus collegit Petitus Legg. Att. Libr. V. Tit. I. et II. Ceterum verba: *μὴ κινείτω — τοῦτο εἶναι* laudat Euseb. Praep. Ev. XII. 38. p. 611. C. ubi scri-

θῶς τοῦτο εἶναι, βουλέσθω δὲ πᾶς πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον πλὴν ὅρον μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὁρίζοντα φιλίαν τε καὶ ἔχθραν ἔνορκον παρὰ θεῶν· τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς, τοῦ δὲ ξένιος, οἳ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθίστων ἐγείρονται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ κακῶν γίγνοιτ' ἄν, καταφρονήσας δὲ διτταῖς δίκαις ἔνοχος ἔστω, μιᾷ μὲν παρὰ θεῶν καὶ
B πρώτῃ, δευτέρᾳ δὲ ὑπὸ νόμου. μηδεὶς γὰρ ἑκὼν κινείτω γῆς ὅρια γειτόνων· ὃς δ' ἂν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλόμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ δὲ εἰς τὸ δικα-

P. 843. *πλὴν ὅρον μᾶλλον*] Haec verba om. cod. Ricard. Astius aliique *πλὴν ὅρον* eliminari voluerunt. Sed v. explicatt. nostras.

φιλίαν τε καὶ ἐχθράν] *τε* primus addidi ex *Ω*. v. f. h. r. a. c. *ϑ*. *ο*. x. Secuti sunt Herm. Schneid. al. taciti.

ptum legitur *ἐν ἐσχατιαῖς* et *κεκτημένου*.

τὸν μέγιστον ἄλλον πλὴν ὅρον μᾶλλον] Sic codd. omnes praeter unum Ricard. qui verba *πλὴν ὅρον* omittit. Eam omissionem probant Bekkerus et Turicenses, qui haec verba uncis incluserunt. Astius *ἄλλον πλὴν ὅρον* eliciendum arbitratur. Vereor tamen magnopere, ne nihil omnino mutandum sit. Quippe dici sane licebat simpliciter: *πᾶς βουλέσθω πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον, πλὴν ὅρον*, quisque velit saxum conari movere maximum aliud, praeter terminum, h. e. quisque conetur potius saxum ingentis magnitudinis loco movere suo, quam terminum. Sed his subiungitur deinde uberioris explicationis gratia: *μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον κτλ.* In quo profecto nihil est, quod quem recte offendat. Similiter Gorg. p. 487. B. *τὼ δὲ ξένω τώδε — σοφὼ μὲν καὶ φίλω ἐστὸν ἐμώ, ἐνδεεστέρω δὲ παῤῥησίας καὶ αἰσχυντηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέοντος*, ubi *μᾶλλον τοῦ δέοντος* ad explicandum praecedens *ἐνδεεστέρω καὶ αἰσχυντηροτέρω* pertinet. Hipp. mai. p. 285. B. *ἔστι δὲ Λακεδαιμονίοις — ὠφελιμώτερον τὴν ὑπὸ σοῦ παίδευσιν, ξενικὴν οὖσαν, παιδεύεσθαι, μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιχωρίαν*. Phaedon. p. 79. E. *παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι, μᾶλλον ἢ τῷ μή*. Hinc Legg. II. p. 665. E. repetito *μᾶλλον* scriptum: *χαίρει τε ἧττον πράττων τοῦτο καὶ ἀνάγκης γιγνομένης αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σοφώτερος γίγνεται, τοσούτῳ μᾶλλον*. Enimvero eandem prorsus hoc loco habebis formam orationis, si hunc in modum scripseris: *βουλέσθω δὲ πᾶς μᾶλλον πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἢ ὅρον, μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον κτλ.* At nimirum pro *μᾶλλον τὸν μέγιστον λίθον ἢ ὅρον*, variata structura dicitur: *τὸν μέγιστον λίθον ἄλλον πλὴν ὅρον*, quod, si sensum spectamus, plane idem significat.

τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος] Int. *τοῦ πολίτου*. Dicitur vero uterque et Iupiter *ὁμόφυλος* et Iupiter *ξένιος* excitari *μετὰ πο-*

στήριον ἀγόντων· ἢν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ἀνάδαστον γῆν λάθρᾳ καὶ βίᾳ ποιοῦντος τοῦ ὄφλοντος, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν δέῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν τὸν ἡττηθέντα. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο βλάβαι πολλαὶ καὶ σμικραὶ γειτόνων γιγνόμεναι, διὰ τὸ θαμίζειν ἔχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουσαι, χαλεπὴν καὶ σφόδρα πικρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται. C διὸ χρὴ πάντως εὐλαβεῖσθαι γείτονα γείτονι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλλων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης σφόδρα διευλαβούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπόν, ἀλλ' ἀνθρώπου

B. τοῖς γεωμόροις γεωργοῖς] A.v.h.a.δ. et pr. Ω.
C. καὶ ἐπεργασίας] καὶ ἐπ' ἐργασίας A.Ξ. et corr. Ω.
σφόδρα διευλαβούμενον] ἀεὶ vulgo post σφόδρα insertum om. A. et marg. Ω.a. c.

λέμων τῶν ἐχθίστων, videlicet tum, quum termini praeter ius fasque loco suo moventur. Oriuntur enim tum inter vicinos fere gravissimae inimicitiae et contentiones.

B. ὡς ἀνάδαστον γῆν λάθρᾳ καὶ βίᾳ —] Schol. ἀνάδαστον interpretatur ἀναμεμερισμένην. Timaeus Gloss. p.33. ἀνάδαστος· ἡ κληρουχηθεῖσα γῆ, ἡ πάλιν εἰς διαίρεσιν διαδιδομένη. ubi v. Ruhnken. Itaque sententia haec est: si quis clam et per vim terram s. agrum denuo dividat, h. e. fines agrorum mutet. — Dein τοῦ ὄφλοντος iterat praegressum ἢν τις ὄφλῃ, quod nihil habet insolentiae. Astius tamen illud tanquam ex interpretamento aliquo natum uncis seclusit. Sed talis certe interpretamenti omnino nullius fuit usus, ut vix perspicias, quomodo oriri potuerit.

Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, βλάβαι —] Sed quod praeterea diligenter animadvertendum est, laesiones multae et exiguae (multae exiguae) vicinorum propter crebram repetitionem ingenerant animis magnum inimicitiae tumorem atque vicinitatem gravem efficiunt valdeque acerbam.

C. καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης].,,Ἐπεργασία mutuum est ius arandi in terra aliena, communio culturae inter duos vel populos vel vicinos, τὸ τὴν ἀλλήλων ἐργάζεσθαι, v. Pollux VII. 142. Sic Xenoph. Cyrop. III. 2, 23. ἐπιγαμίας δὲ εἶναι καὶ ἐπεργασίας καὶ ἐπινομίας καὶ ἐπισυμμαχίαν δὲ κοινήν, εἴ τις ἀδικοίη ὁποτερουσοῦν. Praepositio ἐπί successionem ac vicissitudinem, h. e. communionem mutuamque rationem indicat.“ Astius. Imo intelligitur cultura terrae vel agri alieni, quum quis ad suos agros adiungit partem agri vicini. Similiter etiam Thucyd. I. 193. ubi nuperus interpres pro simplici ἐργασία accipi voluit. Dein σφόδρα διευλαβούμενον ex abundanti additum; poterat enim omitti salva et incolumi sententia.

τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπόν,] nam alius lae-

παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐδαμῇ ἄπαντος. ὃς δ' ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ
D ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι. τούτων δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ γιγνέσθων ἀγρονόμοι, τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἡ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις, τῶν ἐλαττόνων δὲ οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐάν τις βοσκήματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὁρῶντες κρινόντων καὶ τιμώντων. καὶ ἐὰν ἑσμοὺς ἀλλοτρίους σφετερίζῃ τις τῇ τῶν μελιττῶν
E ἡδονῇ ξυνεπόμενος, καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶται, τινέτω τὴν βλάβην. καὶ ἐὰν πυρεύων τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν

E. *διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος*] Astius scripsit: *τὴν τοῦ γείτονος*, Stephani sequutus sententiam. Sed recte se habet vulgata codd. scriptura.

dere nihil est difficile, sed quod nullo negotio a quovis fieri possit. De omisso *ἐστὶν* apud *ἀνθρώπου παντὸς* v. ad Libr. V. p. 735. C.

ὃς δ' ἂν ἐπεργάζηται —] quicunque vero una cum suo (*ἐπὶ*) vicini agros colit, suorum arvorum fines migrans, ctr. Nam sic hic quoque *ἐπεργάζεσθαι* accipiendum, sicuti docet additum istud *ὑπερβαίνων ὅρους*. Statim post eodem modo dicitur *ἐπινέμειν*, quod est in alieno agro pascere, ut Demosthen. p. 843. D. conf. Polluc. On. VII. 184. Ceterum laudat verba: *ὃς δ' ἂν ἐπεργάζηται* usque ad *βλαφθέντι* Eusebius Praep. Evang. XII. 38. p. 611. D.

τῆς δ' ἀναιδείας ἅμα — ἰατρευόμενος] H. e. ita ut morbus avaritiae, quo laborat, sanetur; ita ut corrigatur; zur Kur seiner Krankheit. Comparat Astius IX. p. 862. C. *τούτων ὁπόσα μὲν ἰατά, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι, τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι.* — *διπλάσιον ἄλλο*, alterum tantum damni. — *ἐκτισάτω*, tanquam poenam luat. Aliud quid est *τίσασθαι τὴν βλάβην*; significat enim poenam exigere.

D. *καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται*] Libr. VI. p. 760. A.B. et p. 761.

καὶ ἐὰν ἑσμοὺς ἀλλοτρίους] Int. *μελιττῶν*, apium examina, ut p. 708. B. De iis est lex Solonis apud Plutarch. Vit. Solon. p. 91. E. qua constituitur, quanto intervallo apiaria ab apiariis distare debeant. — *κατακρούων*, aera pulsans.

E. *τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος*] H. e. silvam igne inflammans bonis vicini non caverit. Nam *πυρεύων*

τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω. καὶ ἐὰν φυτεύων μὴ ἀπο-
λείπῃ τὸ μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθά-
περ εἴρηται καὶ πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς
νόμοις χρὴ προςχρῆσθαι καὶ μὴ πάντα ἀξιοῦν πολ-
λὰ καὶ σμικρὰ καὶ τοῦ ἐπιτυχόντος νομοθέτου γιγνό-
μενα τὸν μείζω πόλεως κοσμητὴν νομοθετεῖν, ἐπεὶ 844
καὶ τῶν ὑδάτων πέρι γεωργοῖσι παλαιοὶ καὶ καλοὶ νό-
μοι κείμενοι οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν λόγοις, ἀλλ' ὁ
βουληθεὶς ἐπὶ τὸν αὑτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ ἀγέτω
μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑποτέ-
μνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός, ᾗ δ' ἂν βού-
ληται ἄγειν, πλὴν δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνη-
μάτων, ἀγέτω, μὴ βλάπτων πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχετα-
γωγίας. αὐδρία δὲ εἴ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ
ἐκ Διὸς ἰόντα ἀποστέγει νάματα, καὶ ἐλλείπει τῶν B

P. 844. *ναμάτων — ἄγειν*] Desunt haec in Ald. Lov. Bass. 1. 2. et cod. Ξ. Dein Flor. a. *ἀῦδρία*.

B. *ἰόντα ἀποστέγει νάματα*] *ἀποστέγειν* Λ. Ω. Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Dein Steph. *πομάτων*, quod ex a. c. o. mutavimus.

transitive significat, ut inde pendeat accusativus *τὴν ὕλην*. De genitivo *τῶν τοῦ γείτονος* v. Matth. Gr. §. 337. sqq. Astius *τὴν τοῦ γείτονος* scripsit de Stephani coniectura, quam supervacaneam putamus.

φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ μέτρον] si non praescriptum spatium inter suum et alienum agrum reliquerit. Iam ab Des. Heraldo Observatt. et Emendatt. cap. XLI. observatum est, in his quoque Platoni ob oculos versatas esse leges Solonias de spatio inter fundos relinquendo. v. Plutarch. Solon. p. 91. D. Gaius lib. IV. ad leg. XII. Tabul. Petit. Legg. Attic. Libr. V. Tit. 1. et 2. p. 483. Quocirca ipse censet non iam decere *τὸν μείζω πόλεως κοσμητήν*, qui universam civitatem legibus ornare constituerit, omnia ac singula velle accurate constituere. Ceterum in his reticetur *ζημιούσθω* aut simile quiddam.

P. 844. *ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων πέρι*] De aquatione quoque fuerunt leges Solonis non paucae, unde tanquam ex fonte aliquo haec Platonis ducta videri possint. v. Plutarch. in Solone p. 91. et Gaius libr. IV. ad legg. XII. Tabular. — *οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν λόγοις*, non merentur derivari et aliorsum deduci, h. e. praeteriri. Facetus hic verborum lusus est; disserens enim de aquae ductibus et canalibus utitur etiam verbo inde repetito.

μὴ βλάπτων πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας] H. e. nihilo plus aggeris effodiens, quam ipsa aquaeductio requirit, s. quali ad aquam derivandam opus est.

αὐδρία δὲ εἴ τισι τόποις ξ.] si aquae penuria locis aliquibus ex terra (terrae natura) aquas pluvias continet

ἀναγκαίων πωμάτων, ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὑτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραμίδος γῆς, ἐὰν δ' ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγχάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ ἀναγκαίου πώματος ἑκάστοις τῶν οἰκετῶν· ἐὰν δὲ δι' ἀκριβείας ᾖ καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἑκάστης κομιζόμενος; οὕτως
C κοινωνείτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος. ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα γιγνόμενα τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰκοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάπτῃ τις μὴ διδοὺς ἐκροήν, ἢ τοὐναντίον ὁ ἐπάνω μεθιεὶς εἰκῇ τὰ ῥεύ-

μέχρι τῆς κεραμίδος γῆς] V. κεραμίτιδος, uno Ven. Ξ. consentiente. Ald. Lov. κεραμίτηδος. Bas. 1. 2. κεραμήτιδος. Dein rursus πώματος Flor. a. pro vulg. πόματος praebuit.

(in se inclusas tenet et absorbet), ita ut humus sit arida neque habeat stagna, lacus ac et puteos, atque caret aquis ad potum necessariis etc. De voc. ἀνυδρία, pro quo etiam ἀνυδρία reperitur, v. Lobeck. ad Phrynich. p. 729. *Τὰ ἐκ Διός*, aqua pluvialis; v. ad VI. 8.

B. *μέχρι τῆς κεραμίδος*] Variant codd. inter κεραμίδος et κεραμίτιδος. Nec mirum. Promiscue enim dici κεραμῖτιν et κεραμίδα novimus ex Polluce X. 185. Plutarch. De vitand. aere alien. T. II. p. 827. D. habet κεραμίτιδος cum codd. aliquot Platonis. A quo multum recedit Clemens Alex. Strom. I. p. 274. ed. Par. = 321. ed. Potter. qui summam sententiae referens legit παρθενίου γῆς. At nimirum ea est docti expilatoris mutatio sponte ab ipso suscepta et ad ostentandae doctrinae speciem comparata. Nam argillam vel cretam (Thonerde) constat etiam Samiam esse appellatam; unde παρθενία γῆ, quia Samos olim Parthenia dicta est. Quam in rem Potterus laudat Plin. H.N. Libr. V. c. 131. et intpp. ad Callim. H. in Del. v. 49. Itaque haec lectio ne nauci quidem facienda est. Quod vero usque ad argillam fodi humum iubet, audias Plin. H. N. XXXI. 3. iam ab aliis laudatum: „Figulari creta semper adimitur spes, nec amplius puteus foditur."

παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω] Plane conveniunt haec cum Soloniis apud Plutarch. in Sol. p. 91. conf. Petit. l. c. p. 481 sqq.

ἐὰν δὲ δι' ἀκριβείας ᾖ —] si aqua aegre suppetit vicinis, ut multam curam ac diligentiam requirat eius comparatio. Dein τάξασθαι τάξιν est sibi constitui iubere certum aquationis modum, ut mox: ὁ βουλόμενος ταξάσθω.

C. *ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα —*] Locus ex anacolutho explicandus. Nam nominativo Διὸς ὕδατα neglecto, deinde aliud infertur subiectum τις, perinde ac si genitivus absolutus: ἐκ Διὸς ὑδάτων γιγνομένων, antecesserit. Ceterum his locus Platonis iudice Cuiacio Obs.

ματα βλάπτῃ τὸν κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν ἀλλήλοις, ἐν ἄστει μὲν ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον ἐπάγων ὁ βουλόμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἑκάτερον· ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυςκόλου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλάβος D ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθελήσας τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.

Cap. X. Ὀπώρας δὲ δὴ χρὴ κοινωνίαν ποιεῖσθαι πάντας τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἡ θεὸς ἔχει χάριτος αὕτη, τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα ἀθησαύ-

C. ὁ βουλόμενος ταξάσθω] ταξέσθω Voss.

Cap. X. D. Ὀπώρας δὲ δὴ χρὴ] δὴ accessit ex A. Ω. ν. κ. Dein κοινωνίας ποιεῖσθαι scribebatur. Sed κοινωνίαν codd. omnes praeter Ven. Ξ.

Libr. XXIV. c. 24. expressus est in Pandect. Lib. I. §. 13. D. De aqua et aquae pluviae arcend. ctr.

διὰ ταῦτα κ.] Int. διὰ τὸ βλάπτειν.

ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει] Winckelmannus delendum putat ἐν. Ita certe Criton. p. 50. C. ἐμμένειν ταῖς δίκαις. Apol. Socr. p. 39. B. ἐμμένειν τῷ τιμήματι. De Rep. X. p. 619. C. οὐκ ἐμμένοντα τοῖς προῤῥηθεῖσιν. Lucian. T. I. p. 606. νόμοις ἐμμένοντες. al. Sed tuetur librorum lectionem Thucyd. IV. 118. ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνιαυτόν. Polyb. III. 70, 4. ἐν τῇ πίστει. VII. 5, 3. et 7. ἐν ταῖς συνθήκαις ἐμμένειν. Alia huius generis etiam nuperi Lexicographi congesserunt.

Cap. X. D. Ὀπώρας δὲ — τοιάνδε τινά.] Quae dehinc de fructibus arborum legendis sanciuntur, ea maximam partem ad legum Solonis similitudinem comparata esse, docte ostendit C. Fr. Hermannus De vestigiis institutor. vett. per Platonis Leges investigandis p. 64.

ἡ θεὸς — αὕτη] Int. Δημήτηρ s. Ὀπώρα. Pro χάριτος αὕτη Winckelmannus χάρις τις αὕτη mavult. Non opus. Pertinet χάριτος ad δωρεάς.

τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα —] Duplex discernit genus fructuum, alterum, quod non soleat in futurum usum recondi (ἀποτίθεσθαι), sed inserviat gustationi; alterum quod diutius servari ad victum possit. Nostrates similiter distinguunt Nutzobst und Tafelobst.

τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα] His verbis quid faciendum sit, nondum certo exploratum habetur. Cornarius pro παιδείαν legendum censuit Πανδείαν, ut cogitaretur de Pandeis post Dionysiaca peractis. Quod nulla ex parte placet, adeoque usui loquendi adversatur, qui Πανδείαν, singularem numerum, plane ignorat. Gronius coniecit παιδιάν, intelligens oblectamenta, quae Bacchus ministret, probante Vögelino, qui vertit: einerseits mit der Gabe des Dionysus, die nur zur Lust dient. Astius maluit τὴν μὲν γενναίαν, quod nonni-

ριστον, τὴν δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν. ἔστω δὴ περὶ ὀπώρας ὅδε νόμος ταχθείς· ὃς ἂν ἀγροίκου ὀπώρας γεύσηται, βοτρύων εἴτε καὶ σύκων, πρὶν
E ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρῳ ξύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὑτοῦ χωρίοις εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ Διονύσῳ δραχμάς, ἐὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπῃ, ἐὰν δ' ἐκ τῶν γει-

E. ὃς δ' ἂν τὴν γενναίαν] Euseb. ὅιαν.
ἐκ τῶν οἰκείων λ.] ἐκ accessit ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Euseb. Omittit igitur solus Ven. Ξ. quocum faciunt fere editt. veteres.

hil commendationis ex proximis habet. Verum tamen nihil horum omnium est, quod desiderio nostro plane satisfaciat. Nec scrupulum exemit Winckelmannus, qui in Actis Societ. Graec. Vol. II. Fasc. I. p. 17. sibi videtur hic detexisse fragmentum aliquod Euripidis. Quod vereor ut vir doctissimus vere ita statuerit, quamquam facile largimur, verba referre aliquid coloris poëtici. *Πάλαιον θησαύρισμα Διονύσου* dixit Eurip. Elect. v. 497. Equidem desiderari aliquid puto, quod oppositum sit sequenti *εἰς ἀπόθεσιν*. Itaque primo quidem aspectu scribendum videatur: *τὴν μὲν εἰς παιδιὰν Διονυσιάδα, ἀθησαύριστον*, ita ut *ἀθησαύριστον* ad unum *τὴν μὲν* referendum sit hoc sensu: alteram ad Bacchicam hilaritatem et lusum, non illam inter thesauros reponendam, alteram natura ad recondendum factam. Sed hic sensus ut restituatur, certe tam magna verborum mutatione non est opus. Etenim praepositione *εἰς* omissa, unum istud *παιδείαν* in *παιδιάν* mutare satis erit, ita quidem, ut *παιδιὰν Διονυσιάδα* pro appositione verborum *τὴν μέν* habeatur, *ἀθησαύριστον* autem non cum *παιδιὰν Διονυσιάδα*, sed cum *τὴν μὲν* connectatur. Ita sententia verborum haec oritur: alteram, quae est exhilaratio et oblectatio Bacchica, h. e. quae inservit hilaritati et laetitiae, Baccho munerum istorum largitori debitae, non inter thesauros reponendam, alteram ad recondendum natura factam. Enimvero Bacchus non modo vini dator habebatur, verum etiam pomorum omnium. Unde dictus est *δενδρίτης*. V. Plutarch. T. II. p. 675. F. Quaestionn. Sympos. Athen. III. 78. B.

ὃς ἂν ἀγροίκου ὀπώρας γεύσηται] Grammat. Bekkeri Anecd. I. p. 340. *Ἀγροῖκος ὀπώρα· ἀπ' ἐναντίου τῇ γενναίᾳ, ὡς ἐν διαφορᾷ τῆς μὲν πρὸς τὸ ὀπωρίσαι, τῆς δὲ πρὸς ἀπόθεσιν καὶ οἰνοποιΐαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πλάτων σαφῶς ἐν Νόμοις· ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωριζέτω, ἐὰν βούληται· καὶ πάλιν· τῆς μὲν γενναίας ἀπτέσθω, ἐὰν βούληται· τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τὸν τοιοῦτον ὁ νόμος εἰργέτω.* Itaque *ἀγροῖκος ὀπώρα* est quae futuri temporis usui inservit pertinetque ad victum; *γενναία* autem intelligitur, quae quo tempore

τόνων, μνᾶν, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς.
ὃς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ
τὰ γενναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται,
ἐὰν μὲν ἐκ τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ
καὶ ὁπόταν βούληται καρπούσθω, ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων
μὴ πείσας, ἑπομένως τῷ νόμῳ τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι
μὴ κατέθετο, ἐκείνως ἀεὶ ζημιούσθω. ἐὰν δὲ δὴ δοῦ- 845

βούληται καρπούσθω] Sic A. (teste Bastio) et Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o. x. Euseb. pro vulg. *δρεπέσθω*, quod habet Ven. Ξ.
ἑπομένως τῷ νόμῳ] Libri *ἑπόμενος*. Mox aliquot codd. *ἐκεινῶς*.

decerpitur ad gustandum tantum seligitur tanquam maturior et iamiam mollior. Veluti uvae *γενναῖαι* sunt, quae in mensis ad gustandum apponuntur; sed *ἀγροῖκοι* uvae habentur, quae ad usum futurum reponuntur, ut aut vinum inde compararetur aut alia utilitas ex iis percipiatur. Atque eadem etiam ficuum ratio est. Monere haec placuit propter Astium, qui *γενναῖον* interpretatur **generosum, edel**, et *ἀγροῖκον* **agreste, wild**: quod aliquantum a vero abhorrere putamus. Ceterum haec affert **Athenaeus** XIV. p. 376. T. V. ed. Schweigh.

βοτρύων εἴτε καί σύκων] De *εἴτε* semel posito v. ad p. 841. E.

E. *ἀρκτούρῳ ξύνδρομον*] **Hesiod.** O. et DD. vers. 807 sqq. *εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ οὐρανόν, Ἀρκτοῦριον δ' ἐςίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.* De ortu Arcturi v. **Ideler.** Chronolog. I. p. 247. **Pfaff.** De ortu et occasu sider. p. 51.

ὀφειλέτω τῷ Διονύσῳ] tanquam deo tutelari arborum frugiferarum.

τὴν γενναίαν ν. λεγομένην σταφυλὴν] Fuit igitur usu et consuetudine receptum, ut uvae et ficus, quae non reconderentur, sed statim ad comedendum selectae essent, urbane et festive appellarentur *γενναῖαι*; quorsum spectat istud *νῦν λεγομένην* et *ἐπονομαζόμενα*. Usus est hoc loco **Athenaeus** XV. p. 653. C. D. et **Eustath.** ad Iliad. *ε'*. p. 545. Eundem inde ab *ὃς δ' ἂν τὴν γενναῖον* usque ad *μαστιγούσθω* exscripsit **Euseb.** Praepar. Evang. XIII. 21. p. 713. D.

ἑπομένως τῷ νόμῳ —] Libri *ἑπόμενος*, quod servat etiam **Eusebius**, apud quem in proximis etiam pro *ἐκείνως* scribitur *ἐκεῖνος*. Sed dubium non est, quin **Stephanus** verum coniectura assecutus sit, legendum ratus *ἑπομένως*. Hoc igitur vel sine librorum auctoritate nunc reposuimus **Astio** et Turicensibus praeeuntibus. Lex autem Solonia, qua vetabatur, ne quis tolleret, quod non posuisset, legitur apud **Diog. Laërt.** I. 57. *ἃ μὴ ἔθου, μὴ ἀνέλῃ, εἰ δὲ μή, θάνατος ἡ ζημία.* conf. Libr. XI. p. 913. C. et **Petiti** Legg. Att. p. 60. et 640. — *μὴ πείσας*, int. *τὸν κεκτημένον*, **venia non impetrata a possessore.**

λος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἄπτηται
του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρύων καὶ σῦκον
συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω. μέτοικος
δὲ ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωριζέτω,
ἐὰν βούληται. ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας
ἐπιθυμῇ φαγεῖν διαπορευόμενος τὰς ὁδούς, τῆς
μὲν γενναίας ἀπτέσθω, ἐὰν βούληται, μεθ' ἑνὸς
B ἀκολούθου χωρὶς τιμῆς, ξένια δεχόμενος, τῆς δὲ
ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος εἰργέτω
μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους· ἐὰν δέ τις αἴστωρ
ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἅψηται, τὸν μὲν δοῦλον
πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νου-

P. 845. *καὶ σῦκον συκῆς*] Sic A. Ω. Ξ. v. h. r. a. c. δ. Euseb. Legebatur vulgo *σύκων*. Paullo ante Euseb. *ἐὰν δὲ δοῦλος*., omisso *δή*, quod placet Astio.

B. *λεγομένης καὶ τῶν τοιούτων*] *τὸν τοιοῦτον* A. Ω.

P. 845. *κατὰ ῥᾶγα βοτρύων — μαστιγούσθω*] Eu severitatem plus quam Atticam. Nimirum talis lex, si quam ab humanitate habeat excusationem, non aliunde ea petenda erit, nisi ut dicamus, eam spectare unice ad laborum ac dolorum patientiam, quam Dorienses volebant in maximis duci virtutis laudibus. Sed hinc quoque videre licet, quam tristis fuerit apud veteres servorum conditio.

ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας —] Cognoscas hinc, quanti apud veteres aestimata fuerit hospitalitas: peregrinis enim iter facientibus permittitur ex illo pomorum genere, quod gustationi inservit, pro lubitu, non soluto emtionis pretio, sibi quantum velint decerpere, quum alterius generis poma ne dominis quidem ante certum maturitatis tempus legere concessum sit. Cretes autem constat imprimis coluisse Iovem *ξένιον*. v. Hoeck. De Creta insula T. III. p. 453.

B. *ἐὰν δέ τις αἴστωρ ὢν αὐτὸς ἢ δ.*] Timaeus Gloss. p. 15. *αἴστωρ* interpretatur *ἄπειρος, ἀμαθής*, couseutiente Suida.

τῆς ἄλλης ὀπώρας ἅπτεσθαι — κεκτῆσθαι] Iungas verba hunc in modum: *ἅπτεσθαι τῆς ἄλλης ὀπώρας τῆς ἀνεπιτηδείου (ὥςτε) κεκτῆσθαι (αὐτήν) εἰς ἀπόθεσιν ἀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων*, monentem ac docentem allos fructus attingere licere, qui non apti sint, ut possideantur (ut quis eos possideat, s. iis utatur) ad conservationem vini passi vel ficuum passarum, h. e. qui condi ac servari non possint, ut vinum passum inde conficiatur vel ficus aridae exinde fiant. *Ἀσταφίς* vel *ὀσταφίς* est uva passa, die Rosine. Inde conficiebatur vinum passum, (Rosinenwein), de quo v. Columella De re rust. XII. 39. in. Virgil. Georg. II. 93. Plin. Hist. Nat. XIV. 9, 11. et 21, 27. Cels. II. 18. extr. De scriptura voc. *ἀσταφίς* Gram-

θετήσαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἅπτεσθαι τῆς εἰς ἀπόθεσιν ἀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνεπιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων καὶ ῥοῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν ἔστω λάθρᾳ λαμβάνειν, ὁ δὲ λη- C
φθεὶς ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονὼς τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω ἄνευ τραυμάτων, δίκην δ' εἶναι ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν· ξένῳ δέ, καθάπερ ὀπώρας, ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι· ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἅπτηται τούτων, φαγὼν αὐτοῦ καὶ ἀποφέρων μηδέν, καθάπερ ὁ ξένος, ταύτῃ κοινωνείτω τῶν τοιούτων ἁπάντων, μὴ πειθόμενος

Ξ. v. f. r. δ. x. cum Grammat. Bekkeri Anecd. I. p. 340, 18. male.
ἀσταφίδος οἴνου] ἀσταφύλου Angel.
C. *ξένῳ δὲ*] ξένων Voss.
καὶ ἀποφέρων] Vett. editt. cum Ven. Ξ. καὶ ὑποφέρων.

mat. Bekkeri in Anecdot. I. p. 455. *Ἀσταφίδα*· ἀστοφίδα καὶ ὀσταφίδα οἱ Ἀττικοί. Νικοφῶν ἐν Χειρογάστορσιν *ὀσταφίδα* εἴρηκεν. Etymol. Magn. p. 636, 4. *Ὀσταφίς*· πλεονασμῷ τοῦ ō· καὶ ἀσταφίς, πλεονασμῷ τοῦ ā· σταφὶς γὰρ σπάνιον· σχεδὸν γὰρ ἡ εἰς ā χρῆσις *ἀσταφὶς* ἔχει. περὶ παθῶν. Photius Lexic. p. 353, 8. *Ὀσταφίδα*· οὐχ ὅπως Κρατῖνος Νόμοις· — ὁ δὲ Ζεὺς ὀσταφίσιν ὕοει τάχα· ἀλλὰ καὶ Πλάτων η' Νόμοις· τῆς δ' εἰς ἀπόθεσιν ὀσταφίδος. Photii auctoritate confisus Winckelmannus etiam Platoni ὀσταφίδος reddendum censet Praefat. ad edit. Legg. min. p. XIII. itemque Dindorf. in Thes. et C. Fr. Hermann., qui ita edidit, invitis quidem codicibus Platonis omnibus. Et haud scio an apud Photium corrupte scriptum sit ἀλλὰ καὶ Πλάτων. Fortasse ibi καὶ eliminandum.

ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων] Grammaticus in Bekker. Anecdot. I. p. 425, 1. *ἀπίους* εἴρηκε Πλάτων ἐν Νόμοις. ἔστι καὶ παρ' Ἀλέξιδι. Suidas s. v. *Ἄπια*, εἶδος ὀπώρας. *ἀπίους* εἴρηκε Πλάτων ἐν Νόμοις. conf. Schol. ad Aristoph. Eccles. v. 355. Hic quum nihil nisi genitivus ἀπίων legatur, dubium est quorsum glossa pertineat.

C. *λάθρᾳ λαμβάνειν*] Poma viliora auferri permittit eadem lege, qua Spartae, ut tricenario minor, si deprehensus fuerit, verberetur; de qua re v. C. Fr. Hermann. De vestigg. institutor. p. 32. et 64. conf. Plutarch. Lycurg. c. 17. qui olera tantum et alia id genus edulia hac in caussa enumerat. Alias Plato furandi licentiam poenis sat gravibus coercet, veluti Libr. IX. p. 857. A. XII. p. 941. B.

φαγὼν αὐτοῦ καὶ ἀποφέρων μηδέν,] H. e. αὐτόθι, *illico* comedens nec quidquam asportans. Mox de formula εἰς τότε v. Lobeck. ad Phrynich. p. 46.

δὲ τῷ νόμῳ κινδυνευέτω ἀναγώνιστος γίγνεσθαι περὶ
D *ἀρετῆς, ἐὰν εἰς τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς*
τότε κριτάς τις ἀναμιμνήσκῃ.

Cap. XI. *Ὕδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς*
κηπείας διαφερόντως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ·
οὔτε γὰρ γῆν οὔτε ἥλιον οὔτε πνεύματα, τοῖς ὕδασι
ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς ἀναβλαστανόντων, ῥάδιον φθεί-
ρειν φαρμακεύσεσιν ἢ ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς,
περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα
E *δυνατὰ γίγνεσθαι. διὸ δὴ βοηθοῦ δεῖται νόμου. ἔστω*
τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἄν τις διαφθείρῃ ἑκὼν ὕδωρ
ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ συναγυρτόν,
φαρμακείαις ἢ σκάμμασιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλαπτόμενος
δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν τῆς
βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν δέ τις ὄφλῃ φαρμακείαις
τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πη-
γὰς ἢ τἀγγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπηπερ ἂν οἱ τῶν ἐξη-
γητῶν νόμοι ἀφηγῶνται δεῖν γίγνεσθαι τὴν κάθαρ-
σιν ἑκάστοτε καὶ ἑκάστοις. Περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν

D. *οὔτε ἥλιον οὔτε πν.*] Pro ἥλιον Ξ. v. f. r. et adscripto ἥλιον A. Ω. a. c. o. x. οὔτε ὕδωρ.
E. *ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ π.*] Post ἀλλότριον addunt ὃν Ξ. v. f. h. r. a. c. δ. o. et rec. Ω.

Cap. XI. D. *τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς ἀν.*] quae una cum aquis nutriunt ea, quae ex terra nascuntur. Astius ξυντρόφα mavult.

E. *εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ συναγ.*] De geminato καί v. Matthiae Gr. §. 617. 6.

τὴν ἀξίαν τῆς γραφῆς ἀπογραφόμενος] damni aestimatiouem iudici tradens. Dein ἐξηγηταί rursus suut religiouum interpretes, de quibus v. Libr. VI. p. 751. C. 775. A. VIII. p. 828. B. Verbum ὑφηγεῖσθαι est ducere, praeire, praecipere. Male vett. editt. ἀφηγῶνται.

Περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὡραίων] Quod vero attinet ad collectiouem fructuum maturorum omnis generls.

P. 846. *μηδένα ζημιοῖ*] H. e. βλάπτῃ, de quo usu v. Astius ad h. l. et Valckeu. ad Herod. VII. 39.

αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι, διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων] Astius ante διὰ τῶν αὐτοῦ κ. τ. λ. excidisse putabat αὐτὸς ἤ, ut haec responderent praegressis αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι. Sed agitur hic de uno damni genere, quod quis proprio quaestu alteri queat inferre. Quocirca recte αὐτὸς ἤ omissum est.

ὡραίων ἁπάντων, ἐξέστω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ
διὰ παντὸς τόπου κομίζεσθαι, ὅπηπερ ἂν ἢ μηδὲν 846
μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐτὸς κέρδος τῆς τοῦ
γείτονος ζημίας κερδαίνῃ. τούτων δὲ ἐπιγνώμονας
τοὺς ἄρχοντας γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων,
ὅσα τις ἂν ἑκὼν ἄκοντα βλάπτῃ βίᾳ ἢ λάθρᾳ, αὐ-
τὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι, διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων.
πάντα τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνὺς τιμωρεί-
σθω μέχρι τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· ἐὰν δ'
ἔγκλημά τῳ μεῖζον ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίγνηται, πρὸς
τὰ κοινὰ δικαστήρια φέρων τὴν δίκην τιμωρείσθω B
τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις τῶν ἀρχόντων δοκῇ μετ'
ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας, τῶν διπλασίων
ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι. τὰ δὲ αὖ τῶν ἀρχόν-
των ἀδικήματα, εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανάγειν
τὸν βουλόμενον ἕκαστον τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ
ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τι-
μωρίας γίγνεσθαι, λήξεών τε πέρι δικῶν καὶ προς-
κλήσεων καὶ κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ δυεῖν εἴτ' ἐφ' ὁπό- C

νόμοι ἀφηγῶνται] Astius coni. ὑφηγῶνται.

P. 846. B. ἕκαστον τῶν ἐγκλημάτων] Scripsi ἕκαστον pro ἑκάστων de coniectura Astii. v. explicatt. nostras.

C. εἴτ' ἐπὶ δυεῖν] Sic A. Ω. f. h. r. a. c. δ. o. Vulgo δυοῖν.

ἐπιδεικνὺς τιμωρείσθω] Int. ὁ ζημιούμενος. Verbum τιμωρεῖσθαι, quod proprie est suum sibi honorem vindicare, dicitur de eo, qui alteri litem intendit, ut poena ab eo sumatur, eoque modo suum sibi ius vindicat ac tuetur.

B. τὰ δὲ αὖ τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα,] Hunc locum Astio duce emendavimus. Vulgo enim commate post ἀδικήματα omisso dein scribebatur ἑκάστων τῶν ἐγκλημάτων. Sed istud ἑκάστων τ. ἐγκ. certe non potest suspensum esse ex τὰ ἀδικήματα. Recte igitur Astius verba τὰ δὲ — ἀδικήματα absolute positum esse arbitratur, et ἕκαστον τῶν ἐγκλημάτων cum ἐπανάγειν iungendum statuit.

λήξεών τε πέρι δικῶν] Λῆξις δίκης est traditio libelli accusatorii, qui in caussis privatis cuiusvis generis exhibendus erat. v. Meier et Schömann De lite Attica p. 594 sq. — Πρόσκλησις s. κλῆσις est in ius vocatio, qua indicabatur adversario, ut statuto die apud magistratum compareret, edendamque adversus se actionem cognosceret. v. Ibid. p. 576. — Κλητῆρες dicuntur testes in ius vocationis; quam-

σων δεῖ καλεῖσθαι, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτά ἐστιν, οὔτ' ἀνομοθέτητα οἷόν τ' εἶναι, γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου, νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἴσχοντες, μέχρι περ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κεῖσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτριον ἔχουσι.

D *Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρὴ κατὰ τάδε. πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου· τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκρι-*

ἐμπείρως ἴσχοντες] *ἔχοντες* f. h. o.

D. *Τὸ δὲ τῶν ἄλλων*] Voss. *τῶν δὲ τῶν ἄλλων*. errore. Dein *κατὰ τόδε* A. et pr. Ω. teste Bekkero, quod Schneiderus comprobavit.

E. *ἱκανῶς ἀσκεῖν*] *ἱκανὸς* Ω. v. f. h. r.

quam proprie etiam ita vocantur nuntii, quorum opera absentes in ius vocantur. conf. Ibid. p. 590. Ruhnken. ad Tim. Gloss. p. 159 sq. et quos hic laudavit. — *ἐπὶ δυεῖν εἴτ' ἐφ' ὁπόσων* int. *κλητήρων*, i. e. coram duobus an compluribus ctr. De usu praepositionis v. Wesseling. ad Diodor. Sic. XVI. 93. Dorvill. ad Chariton. p. 642. ed. Lips. Fritsche Quaestionn. Lucian. p. 139. Matthiae Gr. §. 584. δ. p. 1386. ed. 3. Sic Xenoph. Hist. Gr. VI. 5, 38. *ἐπὶ μαρτύρων*.

D. *γέροντός τε οὐκ ἄξια*] ep *τε οὐ* post *οὔτε* v. supra ad p. 840. A. De sententia conf. C. 843. E.

μέτριον ἔχουσι] H. e. *μετρίως ἔχουσι*. Sophist. p. 237. C. *μέτρια βασανισθείς*. Balterus *μέτρον* scribendum censet, collatis illis p. 836. A. *μέτρον ἔχει*. P. 957. A. *μέτρον ἂν ἔχοι*. P. 959. A. *μέτρον ἔχουσα*. idque in ordinem recepit C. Fr. Hermann. Nos ampliandum duximus.

D. *μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημ.*] Quod cives omnes vult ab opificiis tractandis abstinere, in eo aliquantum recessit a lege et more Atheniensium, de quo v. Becker. Charicl. I. p. 390 sqq. Enimvero apud hos illiberale habebatur sordida negotia tractare.

δύο δὲ ἐπιτηδεύματα —] Naturae humanae imbecillitatem tantam esse, ut nemo duarum

βῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν
ἀνθρωπίνων, οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, E
τὴν δὲ ἄλλον ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν
πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίγνεσθαι· μηδεὶς χαλ-
κεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ' αὖ τεκταινόμενος χαλ-
κευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ
τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὡς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμε-
λούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπι-
μελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ τὴν πρόσοδον ἐκεῖθεν αὐτῷ
πλείω γίγνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ' εἷς μίαν 847
ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα
καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἀστυνό-
μοι διαπονούμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον,
ἐὰν εἴς τινα τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρε-
τῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνείδεσί τε καὶ ἀτιμίαις,
μέχριπερ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον,

μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων] δι' ἐκείνων A. Ω. Ξ. x. a. r. σ. Sed in marg. Ω. et e. adscriptum: τὸ δι' ἔν τισιν ὠβέλισται.
P. 847. *ἀλλ' εἷς μίαν ἕκαστος*] Vulgo εἷς aberat, quod revocatum est ex A. Ω. f. h. r. v. a. e. δ. o. x. ex quibus nonnulli vitiose εἰς. vid. explicatt.
εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον] Voss. εἰς τὸν αὐτὸν δρ.

rerum studiis recte operam dare possit, philosophus disputat etiam De Rep. II. p. 370. C sqq. 374. A sqq. Ex quo Zellerus Stud. Platonn. p. 108. iniuria repetiit temerariae imitationis suspicionem.
E. *οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς —*] In his ponitur αὐτός perinde ac si antecesserit οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων pro οὐδεμία φύσις τῶν ἀνθρωπίνων. Itaque intell. ἱκανός ἐστιν.
ὑπάρχον δεῖ πρ. γίγνεσθαι] H. e. ὑπάρχειν.
P. 847. *πλείω γίγνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης*] H. e. ἢ ἡ πρόσοδος ἐστὶ τῆς αὐτοῦ τέχνης. V. ad Libr. VI. p. 761. C. D.
ἀλλ' εἷς μίαν ἕκαστος —] Eadem prorsus fuit lex Solonis, de qua v. Demosthen. in Timocr. p. 465. Aristot. Pol. II. c. 11. conf. Petit. Legg. Att. Libr. V. Tit. 6. et 7. — *τὸ ζῆν* i. q. τὸν βίον, victum. — Voc. εἷς ante μίαν quod restituimus cum Bekkero, conf. De Rep. III. p. 394. E. ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δὲ οὔ. Ibid. II. p. 370. B. τί δέ; πότερον κάλλιον πράττοι ἄν τις εἷς ὢν πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος, ἢ ὅταν μίαν εἷς; Ibid. C. ἐκ δὴ τούτων πλείω τε ἕκαστα γίγνεται καὶ κάλλιον καὶ ῥᾷον, ὅταν εἷς ἓν κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ. — *διαπονούμενοι σωζόντων*, omni opera servanto.
κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον] „Qui aliena

ξένων δὲ ἄν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖσί τε
B καὶ χρημάτων ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως
κολάζοντες ἀναγκαζόντων ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολ-
λοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέ-
σεων τῶν ἔργων, καὶ ἐάν τις αὐτοὺς ἕτερος ἢ 'κεῖ-
νοί τινα ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πεντήκοντα
ἀστυνόμοι διαδικαζόντων, τὸ δὲ πλέον τούτου τὰ
κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. Τέλος
δὲ ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομέ-
νων χρημάτων μήτ' εἰςαγομένων· λιβανωτὸν δὲ καὶ
C ὅσα πρὸς θεοὺς τὰ τοιαῦτ' ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα,
καὶ πορφύραν καὶ ὅσα βαπτὰ χρώματα, μὴ φερού-
σης τῆς χώρας, ἢ περί τινα ἄλλην τέχνην δεομένην
ξενικῶν τινῶν εἰςαγωγίμων μηδενὸς ἀναγκαίου χάριν
μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων
ἐμμένειν ἐξαγέτω. τούτων δ' αὖ πάντων ἐπιγνώμονας
εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυλάκων, πέντε ἀφαι-

B. *καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς*] πρὸς θεοὺς A. Ω. v. f. h. r. s. δ. σ. Vulgo scribebatur περὶ θεούς.

tractat et suas res negligit, is dicitur ἐκτὸς δρόμου s. τῶν ἐλαιῶν φέρεσθαι, extra oleas vagari, extra stadium currere, ut Cratyl. p. 414. B. Hinc qui ad sua revocatur, is κατευθύνεται εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον." *Astius*. Loquendi genus copiosius illustrant intpp. ad Aristophan. Rann. v. 1022. ubi videndus inprimis Berglerus est.

B. *ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι*] Nam plurium cura negotiorum homo tanquam in varias partes distrahitur fitque ex uno multiplex.

τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων] et de suscipiendis eorum operibus. Astius putat quaedam excidisse, quoniam ἀναίρεσις nihil nisi abrogationem et reiectionem significet. Non credo. Certe ἀναιρεῖσθαι non tantum est auferre et reiicere, sed etiam suscipere, ut quum de liberis suscipiendis usurpatur.

καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς — θυμιάματα] et quae sunt alia id genus suffimenta ad deos pertinentia, quae ex peregrinis terris importantur.

C. *μὴ φερούσης τῆς χώρας*] Int. αὐτά, i. e. ξενικά.

ἢ περί τινα ἄλλην τέχνην —] Plene dicendum fuit: ἢ ὅσα ἐστὶ περὶ ἄλλην τινὰ τέχνην δ. κ. τ. λ. aut quaecunque ad aliam quandam (praeter tinguendi sollertiam) pertinent artem mercibus extrinsecus importandis indigentem.

μηδενὸς ἀναγκαίου χά-

ρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων, τοὺς ἑξῆς δώδεκα. Περὶ δὲ ὅπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα ὄργανα, D ἐάν τινος ἢ τέχνης εἰςαγωγίμου δέῃ γίγνεσθαι ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατηγοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰςαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς, διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τούτου μήτε ἄλλου μηδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλῃ καὶ πόλει ἡμῖν γίγνεσθαι. E

Cap. XII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγὺς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἄν τις γιγνομένη κατὰ τρόπον γίγνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρεὼν πάντας, ᾗπερ καὶ ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον, οἷον πυρῶν καὶ κρι-

D. *καὶ στρατηγοὶ*] *στρατικοί.* A. x. et pr. Ω.

μήτε ἄλλου μηδενὸς] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. δ. o. Vulgo *οὐδενός.*

ριν] H. e. nullius rei necessariae caussa, *εἰ μηδέν ἐστιν ἀναγκαῖον.* Dein *ἐμμένειν* nectas cum *ἀναγκαίων.*

πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρ.] exceptis quinque senioribus.

D. *ἐάν τινος ἢ τέχνης εἰςαγ. δ. γ.*] si qua arte opus sit introducenda. In his *γίγνεσθαι* i. q. *ὥςτε γίγνεσθαι*, ita ut iis obtingat.

Cap. XII. E. *Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς —*] H. e. *ὀρθότης τις τροφῆς καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας* (eorum quae ex terra proveniunt; terrae proventuum) *ἔοικε κατὰ τρόπον ἂν γίγνεσθαι, γιγνομένη* (*εἰ γίγνοιτο*) *ἐγγὺς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου.* De Cretica fructuum distributione v. Hoeck. Creta T. III. p. 451 sq. Müller. Dorienss. p. 203. T. II. Schömann. Antiquitatt. Iur. Publ. Graec. p. 158. qui quidem omnes hoc Platonis loco usi sunt ad institutum Cretum illustrandum, haud scio an non satis tuto. Certius testimonium est v. Aristot. Pol. VII. 4. *ἐκ κοινοῦ τρέφεσθαι πάντας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας.*

οἷον πυρῶν καὶ κριθῶν] *veluti*, vel ut vulgo loquuntur exempli gratia, tritici et hordei. Male vulgo ante *οἷον* omittitur interpunctio. Dein malim: *οἷοι δὴ καὶ ἅπαντα ἀκ. τὰ ἄλλα ὡραῖα*, omisso *τὰ* vulgo ante *ἅπαντα* interposito. Alioquin *τὰ ἄλλα ὡραῖα* per appositionem accipiendum erit, quod hic moleste ferimus.

θῶν, οἷσι δὴ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθείτω τὰ ἄλλα
848 *ὡραῖα νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμα ἐν*
ἑκάστοις ᾖ, τριχῇ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἓν μὲν
μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἓν δὲ τοῖς τούτων οἰκέταις,
τὸ δὲ τρίτον δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις,
οἵ τέ τινες ἂν τῶν μετοικούντων ὦσι ξυνοικοῦντες
τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρείᾳ τινὶ πό-
λεως ἤ τινος ἰδιωτῶν εἰςαφικνοῦνται ἑκάστοτε· πάν-
των τῶν ἀναγκαίων ἀπονεμηθὲν τρίτον μέρος ὤνιον
ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν
μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ ταῦτα
ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῇ
B *μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν.*

ΚΛ. Πῶς λέγεις;

P. 848. *οἵ τέ τινες ἂν τῶν*] *αὐτῶν* A. x. pr. Ω. *ἂν αὐτῶν* Ric.

ὅσοι χρείᾳ τινὶ] *ὅσαι χρεῖαι* A. pr. Ω. a. δ. al. vitiose.

B. *μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις*] Sic iam olim scripsi ex Flor. a. o. Ang. v. Vat. f. et nunc etiam Vat. Ω. sec. (de quo Bast.), pro vulg. *ἢ τοῖς δεσπ.* probantibus Turicensibus. Codd.

καὶ ὅσα ζῶα — ἐν ἑκάστοις ᾖ] Astius consentientibus Turicensibus et Hermanno *ἐν* iubet commutari in *ἄν*. Verum *ἐν* hic quidem ipsius sententiae caussa aegre desideraveris. Nam *ἐν ἑκάστοις* est in singulis illis duodenis partibus. Accedit quod *ἄν* hac mutatione suscepta ne locum quidem suum obtineret. Itaque aut *ὅσ' ἄν* scribendum censemus aut *ᾖ* eliminandum. Nam *ἄν* post relativa a Platone apud coniunctivum omissum esse, ne nunc quidem credimus. v. ad Alcib. I. p. 134. E. Incerta sunt illa Legg. V. 737. B. alius autem generis, de quibus ad XI. p. 920. C. exposuimus. Mox *κατὰ λόγον* ex proportione interpreteris.

P. 848. *ὅσοι τέ τινες ἂν τῶν μετοικ.*] H. e. tum iis, qui, sede mutata, domicilium hic suum fixerunt, tum illis, qui ctr. Distinguuntur enim *ξένοι* duplicis generis, alii, qui patria sua relicta hic vitam degunt (*μέτοικοι*); alii, qui negotii alicuius vel publici vel privati caussa ibi commorantur.

πάντων τῶν ἀναγκαίων] Scripserim: *πάντων δὲ τῶν ἀναγκαίων*. Durum enim istud est asyndeton.

B. *χείρω που — τὴν γῆν*] Hactenus igitur distributio inaequalis fieri potest. Non enim eadem est fructuum virtus. Sed hac ipsa in re docet deinde servandam esse *τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα*.

Τῷ μὲν τοίνυν τοιούτῳ τῶν μερῶν —] Astius legendum censet: *Τοῦ μὲν τοίνυν τοιούτου τῶν μερῶν*. Winckelmannus mavult: *τῷ μὲν τοίνυν*

ΑΘ. Χείρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκῃ φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν τοιούτῳ τῶν μερῶν, τριῶν ὄντων, μηδὲν πλέον ἐχέτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἡ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω
τὴν αὐτήν, λαβὼν δ' ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο C
μέρη κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὁπόσ' ἂν καὶ ὁποῖα βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρὴ διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων, οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφὴν γίγνεσθαι, διανέμειν.

Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς δια-

A. Ω. h. r. δ. x. μήτε τοῖς δεσπόταις,

C. μέτροις τε καὶ ἀριθμῷ] τε olim neglectum, restituerunt nuper A. de quo Bastius tamen tacet, et Ω. v. f. h. r. a. c. δ. o.

δεῖ τὴν τροφὴν γ.] V. τὴν τροφὴν δεῖ, quod unus Ven. Ξ. tuetur.

τοιούτῳ τρόπῳ τῶν μερῶν. Ego nihil mutaverim, siquidem sensus est: hac igitur *tali re* nulla pars plus habeto, i. e. praestato, duabus reliquis. vid. ad Remp. p. 579. C. Dein μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις, ex aliquot codicibus repetitum, in locum veteris scripturae ἢ τοῖς δεσπόταις successit. Bekkerus cum Par. A. aliisque bonae notae libris μήτε τοῖς δεσπ. dedit. Sed articulo opus esse docet vel proximum: μήτε αὖ, τὸ τῶν ξένων, in quo genitivus pro dativo infertur, leni quadam structurae inflexione facta. Etiam Stephanus, quamvis μήτε istud a codicibus suppeditatum adhuc ignorans, tamen de τὸ addendo cogitavit.

τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα] similitudinis aequalitatem distributio omnibus exhibeto eandem, h. e. aequalitatem a similitudine rerum distribuendarum oriundam, qua fit, ut ne alii meliora, alii deteriora accipiant. De usu genitivi v. ad Politic. p. 294. B. et p. 305. B. Legg. IV. p. 723. D. VI. p. 776. C. coll. Matthiae Gr. §. 375.

C. τὰ δύο μέρη] pro se suisque domesticis ipse destinata. Dein dativus δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις pendet ex τῆς νομῆς, nomine verbali, quod verbi, quocum cognatum est, constructionem imitatur.

τὸ δὲ πλέον τούτων — τῇδε χρὴ διανέμεσθαι] H. e. quod ex his plus est atque superat, id deinde per universam civitatem, inito omnium animalium, quae terrae frugibus aluntur, numero, aequali proportione distribuendum est. Adverbium τῇδε illustratur verbis

τεταγμένας εἶναι· τάξις δὲ ἥδε πρέπει τοῖς τοιούτοις. δώδεκα κώμας εἶναι χρή, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν, ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ

D *πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξῃρῆσθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἑπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἴτε τινὲς ἔντοποι Μαγνήτων εἴτ' ἄλλων ἱδρύματα παλαιῶν μνήμῃ διασεσωσμένων εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων. Ἑστίας δὲ καὶ Διός, Ἀθηνᾶς τε, καὶ ὃς ἂν ἀρχηγὸς ᾖ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἑκάστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἱδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ*

D. *ἔντοποι Μαγνήτων*] V. *Μαγνητῶν.* Vat. *Ω. μαγνήτῶν* (sic) Vat. r. Flor. *δ. ο. μαγνήτων.* Idem *μαγνήτων*, si Bastium andimus, etiam clare perscriptum in Par. A., de quo nihil retulit Bekkerus.

διασεσωσμένων εἰσὶ] Bekkero teste pr. A. *Ω. διασεσωμένων.* Sed scrupulum iniicit Bastii silentium. Nec ex aliis libris proximis: *λαβόντα — διανέμειν*, per epexegesin subiunctia. In his ipsis autem verbis rursus cernitur anacoluthia, quandoquidem post *χρὴ διανέμεσθαι*, verbum passivum, pertexitur filum orationis, quasi activum antecesserit. Sed frequens esse hoc genus anacoluthi ostendimus supra ad VIII. p. 828. C. Eodem modo statim p. 848. D. post *ἐξῃρῆσθαι* infertur *ἀποδιδόντας*. C. Fr. Hermannus *διανέμειν* uncis istis suis, quibus nimis crebro usus est, tamquam suppositicium circumscripsit.

D. *πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν* —] H. e. delecta et sacrata esse. conf. 849. A. Fr. Guil. Wagner *κατ' ἀγορὰν* legendum censet.

εἴτε τινὲς ἔντοποι Μαγνήτων —] Int. *θεοὶ καὶ δαίμονές εἰσίν.* Magnetum iterum fit mentio infra Libr. IX. p. 860. E. XI. p. 919. D. XII. p. 946. B. et p. 969. A. Locum, quem illi, antequam migrarent in Asiam minorem et Magnesiam ad Maeandrum extruerent, olim incoluerant et ubi Magnesiam urbem habebant conditam, Plato huic civitati, quam in Legibus condi iubet, tanquam proprium assignavit, describitque uberius Libr. IV. p. 704 B sqq. Ceterum de Magnetibus eorumque coloniis et migrationibus v. praeter Astium ad h. l. Cellar. Geogr. Ant. T. II. p. 78. Ruhnken. ad Velleium Paterc. I. c. 4. Init. Kannium ad Conon. Narrat. 29. Boeckh. in Min. p. 68. Hoeck. De Creta insul. Vol. II. p. 413. Müller. Gesch. Hellen. Stämme u. Städte. T. II. P. I. p. 258 sq. — *ἔντοποι θεοί* sunt *ἐγχώριοι*, indigetes, quos olim Magnetes coluerant. A quibus distinguuntur *ἄλλοι παλαιοὶ μνήμῃ διασεσωμένοι*, alii prisci memoria tantum servati, quorum tamen item reperiantur *ἱδρύματα*. Quamobrem mutato structurae tenore pro

τόπος ὑψηλότατος ᾖ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μάλιστα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τριακαίδεκα μέρη διελομένους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίζειν, διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἁπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ τὰ πρόςφορα γεωργοῖσι γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίζειν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὧντινων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. E

illud enotatum. Itaque διαοεσωομένων servandum duximus. Caret enim altera scriptura certo codicum testimonio.

'Εστίας δὲ καὶ Διός,] V. τε pro δέ, quod ex A. f. h. et Ω. pr. Flor. a. o. pr. restitutum habes.

E. γένη τῶν δημ.] μὲν ῥητῶν A. et fortasse pr. Ω.

τοῖσι γεωργοῦσι] V. γεωργοῖς. Recte A. Ω. corr. a. δ. o. x. γεωργοῦσι. Alii libri γεωργοῖσι.

εἴτ' ἄλλοι' παλαιοὶ μνήμῃ διαοεσωμένοι dixit εἴτ' ἄλλων ἱδρύματα παλαιῶν μνήμῃ διαοεσωμένων. Verum igitur est διαοεσωμένων, quod nescio cur Orellius in διαοεσωμένα mutari iusserit. In proximis duplex cernitur anacoluthia. Nam primum quidem post πρῶτον μὲν conveniebat pergi deinde: ἔπειτα τούτοις ἀποδίδοσθαι τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων. Sed pro eo Atheniensis loquitur sic, ut quod per se libere enuntiari oportuit, id accommodet verbis postremis: εἴτε τινὲς ἔντοποι κ. τ. λ. ideoque demonstrativo τούτοις uteus addat ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμάς. Sed in hoc ipso altera inest coustructionis mutatio. Nam ἀποδιδόντας ponitur post passivum ἐξῃρῆσθαι, confusis verbi activi et passivi rationibua, de quo modo dictum est ad p. 848. C.

ὅς ἂν ἀρχηγὸς ᾖ τῶν ἄλλων] Sophocl. Oed. Col. v. 60. αἱ δὲ πλησίοι γύαι τόνδ' ἱππότην Κολωνὸν εὔχονται σφίσιν ἀρχηγὸν εἶναι, καὶ φέρουσι τοὔνομα τὸ τοῦδε κοινὸν πάντες ὠνομασμένοι. Enimvero ἀρχηγοί s. ἀρχηγέται habebantur conditores, auctores et praesides locorum. v. Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Apoll. v. 57. Wesseling. ad Diodor. Sic. V. 64. p. 387 sq. Doederlein. ad Sophocl. l. c.

οἰκοδομίας εἶναι] De voc. οἰκοδομία v. Lobeck. ad Phrynich. p. 490. Per appositionem deinde accedit ὑποδοχὴν εὐερκῆ.

E. τὴν δὲ ἄλλην χώραν—] reliquam terram omnem comparent sic, ut in tredecim dividatur partes opificum, quorum una habitet in urbe etr. Iam vero quod subiungi debebat: reliquae autem in singulis vicis habeant sedem ac domicilium suum; id aliter instituta constructione enuntiatur liberius sic: ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ κ. τ. λ. Nimirum hic quo-

849 *τῶν δὲ ἐν ἄστει κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν.*

Cap. XIII. *Τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγορὰν που δεῖ ἕκαστα μέλειν. ἡ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν τῶν κατ' ἀγοράν, μή τις ἀδικῇ τι τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας, τὸ δὲ δεύτερον ἂν εἴη σωφροσύνης τε καὶ ὕβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν δεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς*
B *ἀστοῖς σκοπεῖν, εἰ γίγνεται κατὰ τὸν νόμον ἕκαστα. νόμος δὲ ἔστω, μηνὸς τῇ νέᾳ ὧν δεῖ πραθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα*

P. 849. *τὸ δὲ δεύτερον ἂν*] *δὲ* om. A. et pr. Ω. cum marg. Fior. a. Abiecerunt vocnlam Bekkerus, Schneiderus, Turicenses; nos eam tuendam censemus. v. expiicatt.

τὰ περὶ τοὺς ξένους] *τοὺς* additum ex A. Ω. v. f. h. r. a. c. o. x. Vulgo aberat.

νόμος δὲ ἔστω] Pro *ἔστω* A. pr. Ω. Ξ. v. f. r. a. c. ϑ. o. *ἑκάστῳ*, nnde Hermannus *ἑκάστου* extudit ac sine dubitatione evulgavit. Sed Schneiderus illud *ἑκάστῳ* in iocum voc. *ἔστω* sufficere non dubitavit. Probabiiius Schrammius Quaestt. de locis que habemus anacoluthon ex liberiore connexione membrorum oriundum.

P. 849. *ἐπιμεληθῆναί τε καὶ ἐπιμελεῖσθαι*] Memorabiiem hic habemus aoristi et praesentis temporis coniunctionem, quam nollem Matthiaeus Gr. Gr. §. 501. aiiique grammatici silentio transmisissent. Quid discriminis inter utrumque infinitivum intercedat, non est dictu difficiie. Nam aoristus significat curationem rei in singuiis casibus identidem obvenientem; praesens autem perpetnam universamque curam designat. Qnsmqusm in aiia omnia abiit Astius, aoristnm existimans notare actionem universam, quae quovis tempore fieri possit vei debeat, praesens vero specialem, ut quae certo semper tempore fiat.

Cap. XIII. *ἡ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερ.*] Cohaerent verba inter se sic: *ἡ δ' ἐπιμέλεια τῶν κατ' ἀγορὰν* (*ἔσται αὐτοῖς*) *μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν.* Ad quae additum iri expectabas *πρώτη μὲν αὕτη.* Nam insequitur dein *τὸ δὲ δεύτερον κ. τ. λ.* Sed quemadmodum ante *ὁ δέ* non raro *ὁ μέν* in priore enuntiati membro omittitur, ita ne hic quidem istud *πρώτη μὲν αὕτη* necessario requiritur. Continetur enim, vim eius si spectamus, vel in iis, quae litteris diserte perscripta sunt. — *μή τις ἀδι-*

*τὸν μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον
ἀγορᾷ τῇ πρώτῃ· δεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν
ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶσιν, οἱ δὲ ὠνὴν ποιείσθωσαν δι'
ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν· τρίτῃ δὲ εἰκάδι τῶν ζώων
ἔστω πρᾶσις, ὅσα πρατέα ἑκάστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς* C
*δεομένοις, καὶ ὁπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς
μὲν πρᾶσις, οἷον δερμάτων ἢ καὶ πάσης ἐσθῆτος
ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἤ τινων ἄλλων τοιούτων, ξένοις
δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κριθῶν ἢ πυρῶν εἰς ἄλφιτα
νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν,
ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω,
μήτε ὠνείσθω παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός, ἐν δὲ* D
ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουρ-

nonnullis Legg. Plat. Specim. V. a. 1857. Glaci evulgato p. 6. corr. *νόμος δὲ κείσθω.*

δεκάτῃ δὲ τοῦ μ.] *δεκάτης* A. Ω. v. f. r. a. o. *τῇ δεκάτῃ* δ. h. Ceteri cum vett. editt. *δωδεκάτῃ.*

τρίτῃ δὲ εἰκάδι] Sic A. v. f. a. et pr. Ω. Vulgo *τρ. δὲ καὶ εἰκ.*

C. *καὶ ὁπόσων σκ.*] *καὶ* om. pr. A. Ω. Paullo ante Astius correxit *ἢ ὠνητέα αὖ τοῖς δεομ.*

ἢ κριθῶν ἢ πυρῶν] V. *ἢ πυρῶν ἢ κριθῶν*, invitis codd. mss. ut miremur veterem lectionem in ed. Schneider. servatam.

κῇ τι τῆς τ. ἀ. χρ. ne quis in quapiam re iniuste faciat, quae ad hominum usum pertineat.

τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν —] Rerum venalium autem habita ratione, primum eos oportet videre, num quae cives iussi sunt peregrinis vendere, ea omnia secundum legem fiant. De *τῶν ὠνίων*, i. e. *περὶ τῶν ὠνίων*, quod attinet ad res venales, v. Matthiae Gr. §. 337.

B. *μηνὸς τῇ νέᾳ*] v. Ruhnken. ad Tim. p. 103. *ἕνη καὶ νέα· ἡ τριακὰς καλουμένη· ἕνον τὸ πάλαιον καὶ νέον τὸ νέον.* Buttmann. ad Demosth. Midian. Excurs. VI. Göttling. ad Hesiod. Opp. et DD. v. 410.

ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι — ἐπιτροπεύουσιν] quicunque hoc in gratiam civium procurant sive peregrini sive servi.

C. *καπηλείας δὲ τούτων* —] *τούτων* i. e. *σκευῶν ἢ χρημάτων*, quae antea enumerata sunt. — *εἰς ἄλφιτα νεμηθέντων*, h. e. in polentam triti, zu Mehl gemacht. v. Plin. H. N. XVIII. 7. §. 14. et c. 8. §. 19. Cato De re rust. 108. Columell. VI. 17. Ceterum inchoata verborum constructio hic quoque *ἀνακολούθως* mutatur. Nam post *καπηλείας* deinde subiungi debebat *μηδεὶς ποιείσθω.* Pro eo autem

γοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πρᾶσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλεῖστοι. καὶ ζώων διαμερισθέντων μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὁσημέραι ξένος ὁ βουληθεὶς ὠνείσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις,

D. *οἴνου τε μεταβαλλόμενος*] *τε* additum habes ex A. Ω. v. f. h. r. a. δ. σ. x. Margo Voss. Flor. a. c. δ. *μεταπιπράσκων*, quod ortum ex interpretatione.
καὶ ὁπόταν βούληται] Om. haec Vat. f. et pr. A. Ω.

post interiecta: *ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν* amplificata sententia subiicitur: *ἀστοῖς μὲν — μήτε τις πωλείτω κ. τ. λ.* ita ut superioris illius *καπηλείας* nulla amplius ratio ducatur. Quin in his ipsis rursus sunt, quae liberius sermonem conformatum esse certissime arguant. Quae qualia sint, nolumus nunc explicatius docere, quum de iis vel verbo monuisse satis sit.

D. *οἴνου τε μεταβαλλόμενος — πρᾶσιν*] *Μεταβάλλεσθαι* proprie dicuntur *οἱ κάπηλοι*, qui merces a mercatoribus emtas lucri caussa rursus divendunt. Unde Schol. recte interpretatur *μεταπιπράσκειν*. Atque exinde clarum fit ac perspicuum, cur dicatur *πρᾶσιν οἴνου καὶ σίτου μεταβαλλόμενος*. Nam dici item potuit *μεταπιπράσκων πρᾶσιν οἴνου καὶ σίτου*. De *καπήλοις* v. De Rep. II. p. 371. D. Politic. p. 260. C. ubi Plato ipse quid isti homines negotii factitent, diserte declarat. conf. etiam intpp. ad Herodot. III. 89. Davis. ad Max. Tyr. IV. 5. p. 56. ed. Reisk. Toup. ad Suid. II. p. 67 sq. Perizon. ad Ael. Varr. Hist. XI. 9.

διατιθέσθων ξένοις] *Διατίθεσθαι* dicuntur qui merces suas venales exponunt; de quo verbi usu praeter Casaub. ad Strabon. p. 17. Dorvill. ad Charit. p. 269. et Wesseling. ad Diod. Sicul. I. 66., quos iam Astius laudavit, consulas imprimis Toup. Emendatt. in Suid. P. III. Opusc. Crit. V. I. p. 531. ed. Lips. Genitivus partitivus *ζώων διαμερισθέντων* huic verbo additur, quoniam illi locus apud verba omnis generis concessus est; de quo usu v. ad Theaet. p. 232. B. et 247. B. — *ὁσημέραι*, quotidie.

E. *τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων —*] Genitivus ex *ὁπόσων* pendet, siquidem haec est iunctura verborum: *ὁπόσων δὲ τῶν ἄλλων χρημάτων πάντων καὶ σκευῶν χρεία (ἐστὶν) ἑκάστοισι*. Pessime igitur orationem post *σκευῶν* vulgo incidunt commate, de genitivis absolutis nescio quibus somniantes. conf. Bernhardy Syntax. p. 303. et infra p. 850. A. Dein post *εἰς τὸν τόπον ἕκαστον*, in quo multitudinis inest significatio, per synesin infertur *ἐν οἷς*, quod nihil ab communi usu loquendi recedit. — *τεκμηράμενοι* recte explicat Schol. *σημειωσάμενοι*. Etiam Athenis suus cuique locus in foro erat; v. Meursius Lectt. Att. VI. 24. conf. Libr. XI. p. 915. D.

ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι

καθ' ὅσον ἂν βούληται καὶ ὁπόταν βούληται. τῶν E *δὲ ἄλλων χρημάτων πάντων καὶ σκευῶν ὁπόσων ἑκάστοισι χρεία, πωλεῖν εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων, τεκμηράμενοι ἕδρας πρεπούσας, ὅρους θῶνται τῶν ὠνίων· ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα*

errore manifesto. Paullo ante Voss. *καθ' ὅσον ἂν βούλοιτο.*

ὅρους θῶνται τῶν ὠνίων] Sic A. Ω. v. f. h. r. a. c. d. o. x. Vulgo pro *θῶνται* legebatur *θεῶν*, errore sanequam mirabili.

—] Recte atque ordine haec adducuntur non intercedente aliqua coniunctione. Continent enim epexegesin verborum proxime antecedentium. Locum primo adspectu perquam obscurum neque ab interpretibus satis intellectum dudum egregie dilucidavit Casaubonus ad Theophrast. Character. Cap. 18. p. 195. ed. Fischer. Cuius verba apposuisse iuvabit. „Non est autem dubium, inquit, notari hic (apud Theophrastum) diffidentiam mercatorum, quorum plerisque manus sunt oculatae, neque quidquam nisi quod vident cedunt. Tale fuisse Graecorum maxime ingenium videtur, ut illi aegre suas merces absque praesenti pecunia crederent. Unde est apud Plautum Asin. I. 3, 47. proverbium: mercari Graeca fide. At summus philosophus Plato, qui sciret quam multa incommoda pariat mercatorum facilitas suas res temere credentium, (ab hoc enim fonte infinitae postea lites manare solent, ut alia taceam mala;) adeo *ἀπιστίαν* hanc non improbavit, ut etiam lege caverit, ne quis mercator ante pretii numerationem cuiquam daret; aut, si dederit quis, et postea ad suum pervenire nequeat, sibi, inquit, imputet, neque ullam actionem datum sibi iri eo nomine speret. Appellat hic Plato *ἀλλαγήν* emtionem et venditionem; est enim revera permutatio quaedam, ut etiam Aristoteles et Iurisconsulti docent. *Προΐεσθαι* vero *τὴν ἀλλαγήν* est, quum vel pecuniae numeratio rei exhibitionem praecedit, vel contra. Utrumque improbat Plato. Doctissimus Ficinus aliorsum locum hunc Platonis traxit et de auctoribus secundis accepit, de quibus diximus supra capite *Περὶ ἀκαιρίας*, quod etsi ineptum non est, minus tamen probo. At alii quidam interpretes quid obsecro somniarunt, quum illum locum tractarent? Vide locum, lector: ridebis; imo indignaberis, et dices cum Iuliano: *ἀνέγνων, ἔγνων, κατέγνων.* Verbum *προΐεσθαι* sic esse accipiendum, monemus etiam in animadversionibus nostris ad Athenaeum. Eo sensu et *προδιδόναι* usurpabant. Unde est *πρόδοσις.* Hermippus vetus Comicus, ut ait Pollux VI. 33. eum, qui vinum de cupa sumserat neque solverat, *προδόσει πίνειν εἴρηκε.* venustissimo ioco.“ Haec Casaubonus. Cuius disputatione Platonis locum putamus tam egregie illustrari, nihil ut amplius ad eius explicationem requiratur. Nam de *ἄλλο* et *ἕτερον* consociato Platonis certe

νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλα-
γήν· ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται
καὶ ἂν μή, στεργέτω ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν
850 τοιούτων πέρι συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πρα-
θὲν ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νό-
μον, ὃς εἴρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομέ-
νου δεῖ μηδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφήτω τότ'
ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλέον, ἐξαλειφέσθω
δὲ τὸ ἐναντίον. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω
τῆς ἀναγραφῆς πέρι τῆς οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βου-
λόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν ἐπὶ ῥητοῖς, ὡς οἰκήσεως

P. 850. ἀναγραφήτω τότ' ἤδη] V. ἀναγραφέτω, invitis codd., ex quibus unus, ut videtur, Aug. ita scriptum habet. Nam de Voss. quod nihil est proditum, illum suspicamur item habere ἀναγραφήτω Mox Herm. post ἀναγραφῆς pro πέρι, quod vitiosum dicit, περὶ scripsit, quod a re alienum putamus.

lectoribus satis constare debet. v. ad Politic. p. 262. A. Frustra Astius ὅλως scribendum censuit. De fide in negotiis mercatoriis alteri neganda v. etiam Libr. XI. p. 915. D. E.

P. 850. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν —] Hoc dicit: Si quis quid emerit vel vendiderit, quo census ipsi lege publica constitutus incrementum capiat, id in tabulis publicis apud legum custodes perscribitor. Verba τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν per attractionem quandam referuntur ad ὅσῳ πλέον ὂν ᾖ, neque absolute posita sunt, ut Astius opinabatur. Quamobrem nec interpunctio post ἢ πραθὲν toleranda. Poterat scribi: τοῦ δὲ ὠνηθέντος ἢ πραθέντος, quod penderet ex τὸ πλέον. Sed verba relativo pronomini sunt accommodata. v. ad p. 849. E. — ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, quanto plus est aut quanto pluris pretii quam lex constituit vel iubet. Recte πλέον et πλέονος iunguntur, quorum alterum ad quantitatem, quam vulgo dicunt, sive multitudinem rerum emtarum aut venditarum pertinet, alterum pretii magnitudinem indicat, quo quis augere opes possit. Quum vero deinde sequatur προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου, et non modo τὸ πλέον, h. e. bonorum et opum incrementum, sed etiam τὸ ἐναντίον eius commemoretur, videtur hinc primo saltem adspectu concludi posse, deesse nonnihil ad sententiae integritatem. Atque ita censuit Astius, qui legendum proposuit: ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ ἢ καὶ μεῖον ἢ κατὰ νόμον. Sed quum in hac coniectura eiectionem vocabuli πλέονος haudquaquam otiosi magnopere improbemus, tum omnino de eius necessitate dubitamus. Nam si quid indicare possumus, Plato nihil nisi hoc postulat, ut quota parte opes vendendo emendove auctae sint, deleta pristina eorum summa, in tabulis publicis perscribatur. Nam illud τὸ ἐναντίον nihil aliud est nisi minor summa bonorum quae nu-

οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ κατοικεῖν, τεχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι μὴ πλέον B
ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράψηται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὖ τέλος ἕνεκα τινὸς ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως. ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὑτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι. ἐὰν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ ξυμβῇ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἱκανήν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν, ἤ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξιῶν αὐτῷ γίγνεσθαι C
κυρίως, ἢ καὶ τοπαράπαν διὰ βίου τινὰ μονήν, ἐπελ-

B. κατοικεῖν, τέχνην] Vulgo μετοικεῖν. Sed κατοικεῖν A. v. a. δ. x. et pr. Ω. Mox pro γράψηται Steph. narrat etiam ἀναγράφηται perscriptum legi, nescimus ubi.
ἐὰν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι] V. ἂν cum Ven. Ξ. Marg. codd. Ω. a. δ' ἀπ' ὀρθώσεως· ἐὰν δ' ἐντὸς τοῖς ἔτεσι ι.

tes fuerat in tabulis notata. Itaque deminutionem eorum non attingit, quamquam legentes admonet, lege item definitum esse, πόσου ἀπογενομένου — quanto minore pretio bona vendi aut emi queant. At nimirum contrarium cur non putaverit esse necessarium, cognosci et intelligi ex iis potest, quae Libr. V. p. 744. et VI. p. 754. de servando civium censu disputata leguntur. Pro ἀναγραφήτω, perscribitor, male vulgo ἀναγραφέτω. Sed aoristum illum verbi passivi non raro meminimus ab librariis et scribis temere esse obliteratum.

τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων —] Notabis περὶ geminatum, ita tamen, ut diversa positum sit vi et potestate. Eadem haec, inquit, etiam de inquilinis rata sunto, quod attinet ad perscriptionem bonorum, quae possident.

ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον —] Hic quoque infinitivus, ut toties, vi ac potestate imperativi positus est. Formula ἐπὶ ῥητοῖς significat: facta conditione, praestituta lege et conditione. Sympos. p. 213. A. ἀλλά μοι λέγετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰσίω ἢ μή; Plura huius dictionis exempla, ex Plutarcho imprimis collecta, dabit Wyttenbach. ad Plut. Moral. p. 42. F. = p. 282. ed. Lips. Vol. I. Itaque sententia haec est: Liceat autem immigrare cuivis volenti proposita conditione, ut habitatio concessa sit cuique peregrino, si quis voluerit ac potuerit sedem suam huc transferre, ita ut artem teneat aliquam nec plus quam viginti annos ibi commoretur inde ab eo die, quo nomen suum professus fuerit, et non aliud pendat vectigal ne exiguum quidem, nisi ut sibi temperet ctr.

B. ἤ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως —] iustum putans, ut vel mora diuturnior demigrationis sibi legitime concedatur vel etiam omnino mansio per totam vitam, ctr. Dein post

θὼν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γιγνέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὁ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσιν ἔτη μείνας ἴτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον· μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας. ὁ δὲ ἀπιὼν ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφάς, αἵτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἄρχουσι γεγραμμέναι πρότερον ὦσιν.

C. *μείνας ἴτω*] Sic A. et Ω. in marg. et in contextu partim h. a. c. δ. o. x. Vulgo *μεινάτω*. Dein Steph. etiam *ὅποι* legi narrat. Quo non opus esse, infra ostendimus.

nominativum: *ἐπελθὼν καὶ πείσας*, mutata structura, infertur, *ταῦτα αὐτῷ τ. γιγνέσθω*, de quo anacoluthο v. ad III. p. 686. D. VII. p. 811. C. et 817. D.

C. *μείνας ἴτω*] H. e. moratus *unusquisque* ito, quo placuerit. Nam ita singularis numerus post *παισὶ μετοίκων* explicandus. Pro *ὅπῃ* Stephanus malebat *ὅποι*, quo non opus. Phileb. p. 43. A. *τῇδ' οὖν διανοοῦμαι φεύγειν. ΠΩ. Λέγε ὅπῃ.* Parmen. p. 135. C. *πῇ τρέψει ἀγνοουμένων τούτων;* ubi Heindorfius coniiciebat *ποῖ*. Phaedon. p. 82. D. *ἐκείνῃ ἑπόμενοι, ᾗ ἐκείνη (ἡ φιλοσοφία) ὑφηγεῖται.* Lys. p. 213. E. *ᾗ δὲ ἐτράπημεν, δοκεῖ μοι χρῆναι ἰέναι.* De Rep. IX. p. 589. A. *ὥςτε ἕλκεσθαι, ὅπῃ ἂν ἐκεῖνον ὁπότερον ἄγῃ*, ubi Astius *ὅποι* praeferebat. Ibid. VI. p. 492. C. VIII. p. 556. A. Legg. VII. p. 799. D. *ὅπῃ ποτὲ φέρει.* Euthyphr. c. 17. *ἀκολουθεῖν, ὅπῃ ἂν ἐκεῖνος ὑπάγῃ.* Adde quae exposuerunt Reisigius ad Oed. Col. comment. critt. p. 176. et Buttmannus ad Sophocl. Philoctet. v. 481 sq. — *ἀπογραφάς*, relationes in tabulas publicas, ut V. p. 45. D. IX. p. 855. B.

ERFORDIAE,
FORMIS DESCRIPSERUNT HENNINGS & HOPF.

